Păcurar Bogdan-Nicolae

Funcţiile „terţiare“ ale Municipiului Cluj-Napoca

Presa Universitară Clujeană

BOGDAN-NICOLAE PĂCURAR

FUNCȚIILE „TERȚIARE” ALE MUNICIPIULUI CLUJ-NAPOCA

Referenți științifici:

Prof. univ. dr. Vasile Surd

Prof. univ. dr. Ioan Ianoş

ISBN 978-973-595-670-7

Universitatea Babeş-Bolyai
Presa Universitară Clujeană
Director: Codruța Săcelean
Str. Hasdeu nr. 51
400371 Cluj-Napoca, România
Tel./Fax: (+40)-264-597.401
E-mail: editura@editura.ubbcluj.ro
http://www.editura.ubbcluj.ro/

Bogdan-Nicolae Păcurar

FUNCȚIILE „TERȚIARE" ALE MUNICIPIULUI CLUJ-NAPOCA

Presa Universitară Clujeană
2014

CUPRINS

C U V Â N T Î N A I N T E

Lucrarea de faţă, dincolo de valoarea intrinsecă, este rezultatul unei etape din viaţa autorului: de căutări, de acumulări, de perseverenţă şi tenacitate. Este “plusvaloarea” acumulată de autor prin exploatarea inteligentă a tuturor resurselor: şcoli valoroase precum Universitatea Babeş-Bolyai şi Universitatea din Viena, carieră profesională în instituţii de marcă (Consiliul Judeţean Cluj; Biroul din Bruxelles al Uniunii Naţionale a Consiliilor Judeţene din România), îndrumare spre competenţă, susţinere familială, etc.

Expresie a proiectului de cercetare în cadrul studiilor doctorale – sub îndrumarea profesorului Vasile Surd – prezenta lucrare abordează geografia municipiului Cluj-Napoca prin construcţia unui proiect de cercetare bazat pe: spirit de observaţie; spirit novator; acumulare competentă; perspectivă axiologică şi epistemologică originală.

Prezenta carte oferă cititorului câmpuri gnoseologice originale şi valoroase precum:

- abordarea funcţionalistă a geosistemului urban Cluj-Napoca;
- concepte novatoare asupra oraşului (ca geosistem), asupra funcţiilor sale, concretizate prin avansarea unor *definiţii şi fundamentări originale*;
- *o nouă taxonomie a funcţiilor aşezărilor* (oraş şi sat) şi a municipiului Cluj-Napoca în mod particular;
- o metodă de analiză geografică a municipiului Cluj-Napoca prin exploatarea şi combinarea novatoare a analizei “sistemelor teritoriale” cu metodele euristice şi aporetică;
- avansează într-o formulă originală o nouă concepţie de abordare a oraşului din perspectiva unei noi etape a abordării geografice – *etapa geografiei manageriale*.

Lucrarea, prin spiritul său novator, aduce în spaţiul cercetării o perspectivă neatacată în geografia urbană românească: *analiza oraşului (Cluj-Napoca) din perspectiva “fenomenului frontierei”*. Este un “câmp” care cu siguranţă poate deschide noi căi de cercetare a aşezărilor urbane fie prin construcţii geoucronice, fie prin abordări geoprospective, care pot asigura urbanismului soluţii viabile în spiritul unei *evoluţii durabile* a oraşului de azi.

Practic, lucrarea de faţă este prima analiză geografică a municipiului Cluj-Napoca într-o abordare sistemică şi funcţionalistă, în câmpul geografiei urbane româneşti.

Prof. univ. dr. Vasile Surd -

Universitatea Babeş-Bolyai Cluj-Napoca,

Facultatea de Geografie

Geografia urbană contemporană a marcat în ultima perioadă salturi formidabile, care s-au reflectat în vizibilitatea ştiinţei "Geografie", în abordările inter- şi transdisciplinare ale cunoaşterii şi acţiunii teritoriale. Într-un astfel de context se plasează lucrarea autorului; Cluj-Napoca merita un astfel de studiu şi mă bucur că studiile geografice sunt primele care analizează, în detaliu, funcţiile unui asemenea oraş.

Dincolo de specificul analitic al funcţiilor urbane ale Clujului, o menţiune specială merită făcută la această lucrare, pentru structura analitică inedită şi inovantă, prin maniera de definire a conceptelor, prin inserţia în literatura străină şi românească, descrierea structurilor instituţionale şi logistice ale oraşului, prin mulţimea de argumente în localizarea activităţilor generatoare de funcţii. *Taxonomia originală a funcţiilor municipiului Cluj-Napoca abordează pentru prima dată în literatura de specialitate românească funcţiile: administrativ-civică; de securitate; ecologică; infocomunicaţională şi mai ales frontalieră*. Este categoric remarcabilă abilitatea autorului, de interpretare, prin care se pun în scenă interacţiunile dintre componentele sistemului terţiar şi care duc, prin adaptarea şi folosirea metodelor euristice prospective (PERT, Gantt), la deschiderea unei noi căi de abordare a oraşului prin "geografie normativă, prospectivă, proiectivă şi operaţională".

Ultimul capitol, ca şi concepţie, mod de aplicare şi rezultate, reprezintă o altă pistă care, se pare, poate fi deosebit de fertilă cercetătorilor în domeniu. "Fenomenul frontierei" este generator de spaţii de tranziţie. Ceea ce ne-a încântat a fost că autorul a integrat foarte bine problematica "frontierelor" în *Legea complexităţii progresive a geosferelor şi a interacţiunii lor* (S. Mehedinţi).

În concluzie, sunt foarte încântat de a fi analizat o asemenea lucrare. Este o lucrare care a înglobat un efort fizic, dar mai ales intelectual deosebit. Rezultatele sunt originale în foarte mare proporţie, iar inserţia citărilor ne arată că autorul s-a concentrat pe valorificarea forţei creative proprii, construind ansambluri logice rafinate, în contexte bibliografice extrem de complexe. Modul de redactare este impecabil, spre satisfacţia celui care lecturează o lucrare deosebită, inovantă şi care după publicare, în mod sigur, va încuraja mulţi tineri cercetători să se aventureze spre astfel de abordări. Sunt convins că acesta este un pas şi că în curând geografia va avea un promotor de marcă.

Prof. univ. dr. Ioan Ianoş -
Universitatea din Bucureşti
Facultatea de Geografie

Lucrarea realizată de domnul Păcurar Bogdan-Nicolae se constituie într-o remarcabilă contribuție la cunoaşterea municipiului Cluj-Napoca şi a rolului său de polarizator şi disipator regional de fluxuri şi simboluri, din perspectivă geografică. Viziunea de ansamblu, care pune în prim plan orientarea funcționalistă a analizei geografice, precum şi structura lucrării sunt, evident, contribuții novatoare. Amprenta personală este accentuată şi de faptul că dezvoltările teoretice – de fiecare dată justificate şi susținute de un remarcabil aport critic – sunt aplicate pertinent la “spațiul laborator”.

Focusarea multiplă asupra obiectului de studiu – funcțiile “terțiare” ale municipiului Cluj-Napoca - şi accentele deseori inedite şi surprinzătoare, ca şi aplicarea unor indici de evaluare sintetică, cu rol în practica amenajării şi dezvoltării teritoriului, sunt alte contribuții notabile. Se remarcă reuşita autorului de a înscrie discursul analitic în căuşul ocrotitor şi programatic al unor concepții şi orientări moderne afirmate în geografia umană şi în cea socială în special.

Foarte buna documentare a lucrării, remarcabila ilustrare cartografică şi iconografică, numeroasele scheme conceptuale *originale* sau preluate, dar *adaptate*, ca şi stăpânirea limbajului ştiințific, îmbrăcat într-o formă literară de ținută, reuşesc să ofere un tablou incitant şi realist asupra lumii unui oraş profund ancorat în spațiul cultural al Transilvaniei şi larg deschis fluxurilor externe. În acelaşi timp, ținuta academică a lucrării este realizată şi prin jocul scărilor de analiză şi de interpretare cartografică, într-o abordare diatopică pe cât de necesară pe atât de bine adaptată problematicii lucrării.

Sursele documentare reunite de autor sunt dintre cele mai variate, dar alese cu grijă, pentru a nu transforma demersul ştiințific într-unul erudit în sine. Materialele bibliografice, cele documentar-statistice şi observațiile proprii de teren sunt convocate şi asociate inteligent; autorul reuşeşte astfel să construiască un edificiu conceptual şi metodologic prin care consolidează procesul de cunoaştere ştiințifică şi oferă un produs cu mare aport cognitiv, dar şi cu valențe de exploatare în practica dezvoltării urbane.

Lucrarea este redactată într-un limbaj de specialitate îngrijit, autorul dovedind o bună stăpânire a terminologiei geografice şi o bună capacitate de exprimare a conceptelor ştiințifice. Totul este îmbrăcat într-un stil elaborat, în care terminologia de ultimă generație se îmbină cu referințe epistemologice şi gnoseologice cu aplicație metodologică, folosite cu acuratețe şi respect pentru limba română.

Felicitări, aşadar, pentru curajul de a fi novator şi pentru ambiția de a face din “nou” un plus de calitate, cu remarcabil potențial de influență în geografia urbană. Mult succes în construcția unei cariere frumoase!

Prof. univ. dr. Nicolae Popa –
Universitatea de Vest Timişoara

1. MEMORIU EPISTEMOLOGIC – EPISTEMOLOGICAL EXPOSITION

Structura concepţiei prezentei lucrări se bazează pe conştientizarea extraordinarei complexităţi a geosistemului urban Cluj-Napoca. Holarhia sa cuprinde subsisteme pe care realitatea geografică le evidenţiază – pornind de la "ştiinţele complexităţii" – ca pe nişte sisteme geografice care păstrează în structura lor absolut toate trăsăturile geografice ale sistemului superior – municipiul Cluj-Napoca. Această realitate a municipiului este fundamentată teoretic de una dintre ştiinţele complexităţii: *teoria fractalilor*. În acest sens, am considerat subsistemul funcţiilor terţiare ale municipiului Cluj-Napoca drept un "sistem geografic" şi am procedat la analizarea lui, a elementelor sale – funcţiile terţiare – nu prioritar descriptiv, ci *fenomenologic*. Teoria complexităţii susţine că într-un sistem – subsistemul funcţiilor terţiare ale municipiului Cluj-Napoca – nu elementele în sine sunt cele importante, ci importanţa fundamentală o au relaţiile dintre elementele sistemului. Această concepţie odată însuşită, am procedat la construcţia unui cadru de analiză geografică în care am folosit şi adaptat (la cazul meu) demonstraţiile şi fundamentările pe care ştiinţa geografiei urbane ni le oferă astăzi. Ca metodă de abordare am folosit în funcţie de situaţia optimă *abordarea funcţionalistă*; am exploatat metodele analizelor geografice, euristică, dar şi aporetică. Pentru cuprinderea sistemică a problematicii abordate am adaptat însă scopului meu "*metodologia modului de organizare a sistemelor teritoriale*" (I. Ianoş, 2000).

„Cuprinsul" lucrării este *sumarul director* al întregului proiect de cercetare realizat. El evidenţiază pe de o parte fundamentări teoretice asupra domeniului geografiei urbane şi mai ales a „funcţiilor terţiare", iar pe de altă parte construcţia analitică a subsistemului funcţiilor terţiare ale municipiului Cluj-Napoca. Mi-am propus încă de la proiectarea acestei teme de cercetare şi ce să nu fie această lucrare: să nu fie o geografie descriptivă; să excludă "asocierea" cu o descriere geografică, narativă, a elementelor sistemului funcţiilor terţiare ale municipiului Cluj-Napoca. Acest lucru, în primul rând, pentru că exclud "locul" unei cercetări alături de un *ghid geografic*.

Capitolul 2 abordează problematica evoluţiei geografiei urbane ca ştiinţă geografică. În el am evidenţiat contribuţia şcolii geografice clujene în domeniu.

Avansez în *capitolul 3* abordări particulare asupra definiţiei funcţiilor aşezărilor, asupra oraşului ca sistem geografic complex şi propun o nouă taxonomie a funcţiilor oraşului (inclusiv Cluj-Napoca).

Analiza geografică a subsistemului funcţiilor terţiare ale municipiului Cluj-Napoca este concepută pe trei piloni. Schema structurală a acesteia este prezentată în figura nr. 3, iar cei trei piloni sunt:

- modul de organizare actuală a funcţiilor;
- analiza – diagnostic – a funcţiilor „terţiare" din geosistemul Cluj-Napoca;

- geografia prospectivă a subsistemului funcţiilor „terţiare” ale municipiului.

Capitolul 4 este construit astfel:

- la subcapitolul 4.1. se prezintă: *Modul de organizare actuală* şi *Structura taxonomică a funcţiilor terţiare ale municipiului Cluj-Napoca*;
- subcapitolul 4.2. realizează *Analiza subsistemului funcţiilor terţiare din geosistem* conform schemei cu *Diagnoza subsistemului funcţiilor terţiare din geosistemul Cluj-Napoca* (figura nr. 83); un astfel de demers se poate face fie pentru sistemul fiecărei funcţii (terţiare), fie pentru o categorie taxonomică superioară (un grup de funcţii), fie la nivelul întregului subsistem al funcţiilor terţiare. Spaţiul tipografic ne-a determinat să optăm pentru a doua categorie şi în consecinţă la secţiunea 4.2.2. am făcut *Diagnoza subsistemului funcţional-civic din geosistemul Cluj-Napoca*;
- la subcapitolul 4.3. am realizat analiza prospectivă a subsistemului funcţiilor terţiare ale municipiului Cluj-Napoca printr-un raport analitic biunivoc - *Funcţiile terţiare şi geografia prospectivă a municipiului Cluj-Napoca*. Aici, concepţia analizei prospective este evidenţiată în figura nr. 112 “*Schema epistemologică de analiză prospectivă a subsistemului funcţional” terţiar” al geosistemului Cluj-Napoca*”.

Ţinta urmărită prin această organizare structurală a analizei subsistemului funcţiilor terţiare este atinsă în concepţia mea prin parcurgerea celor trei trepte definitorii în configurarea, definirea şi analizarea sistemului geografic teritorial: elementele; stările acestora şi, relaţiile dintre elemente şi stările lor. În acest moment analitic am intervenit în construcţia epistemologică, introducând o nouă treaptă (necesară) a gnoseologiei unui sistem geografic (subsistemul funcţiilor terţiare ale municipiului Cluj-Napoca) şi anume geografia prospectivă.

Capitolul 5 „*Geografia funcţiilor terţiare şi “fenomenele frontierei” în municipiul Cluj-Napoca*” este propunerea pe care o avansez în cadrul acestei lucrări şi prin care susţin şi demonstrez că orice oraş, un geosistem urban, dar în mod special Cluj-Napoca, este rezultatul construcţiei geografice a “fenomenului frontierei”.

Analiza geografică a geosistemului Cluj-Napoca, raportată la fenomenul frontierei (fenomen urbogenetic şi definitoriu), cred că este o “construcţie” în jurul căreia sistemul geografic urban (oraşul) trebuie analizat pe viitor. Geografia, ca *filozofie a ştiinţelor măsurabile*, trebuie să se aplece urgent şi să analizeze istoria, dar mai ales perspectiva geografică şi geosistemică a oraşelor prin prisma acestei filozofii.

Pătrunderea sensului profund al evoluţiei municipiului Cluj-Napoca, din această perspectivă, asigură stăpânirea următoarei trepte a evoluţiei durabile a acestuia, printr-o *geografie managerială* sub imperiul cunoaşterii complexe.

The structure of this book` outlook is based on knowing the extraordinary complexity of the Cluj-Napoca urban geosystem. Its holarchy encompasses subsystems that the geographic reality emphasizes - starting from the sciences of complexity – as geographical systems that retain within their structure all the geographic features of the higher system, that is the City of Cluj-Napoca. This reality of the city of Cluj-Napoca is based on one of the complexity sciences: the fractal theory. That is why I consider the tertiary functions` subsystem of the City of Cluj-Napoca as a „geographic system" and we proceeded in analysing it, its elements – the tertiary functions – not in a descriptive manner, but in a phenomenological one. The complexity theory states that within a system – Cluj-Napoca`s subsystem of tertiary functions – what is important is not the elements per se, but the relations between the system`s elements. Then I continued to build a geographic analysis framework in which I used and adapted (to our case) the substantiations that are offered today by urban geography. As a method of approach I used, depending on the optimum situation, the functionalist approach; I used methods of geographic analyses, the heuristic one, and also the aporetic one. In order to fully and systemically encompass the issue at hand, I adapted however, to our goal, "*the methodology of analysis of the organisation of territorial systems*" (I. Ianoş, 2000).

The table of contents of the book is the *directing summary* of the entire research at hand. It emphasizes theoretical substantiations on urban geography and especially on tertiary functions on one hand, and the analytical construction of the tertiary functions` subsystem of the City of Cluj-Napoca on the other. However, I envisioned, ever since I started this research, what this book must not be: it must not be a descriptive geography; it must exclude the „association" with a narrative geographical description of the elements of Cluj-Napoca`s tertiary functions` system. I intended not to place this book on the same level as a *geographical guide*.

Chapter 2 comprises the issue of the evolution of urban geography as a geographical science. In it, I emphasized the contribution of the Cluj Geographical School to this field.

I put forward, in Chapter 3, specific approaches on the definition of settlement function, on the city as a complex geographical system and I proposed a new classification of the city`s tertiary functions (including Cluj-Napoca).

The geographic analysis of Cluj-Napoca`s tertiary functions` subsystem is based on three pillars. The structural scheme is presented in the illustration nr. 3, and the three pillars are the following:

- the current organisation of the functions;
- the diagnosis analysis of the tertiary functions of the Cluj-Napoca geosystem;
- the prospective geography of the city`s tertiary functions subsystem.

Chapter 4 is structured in the following manner. Subchapter 4.1. presents the *current organisation* and the *taxonomical structure of Cluj-Napoca`s tertiary functions*. Subchapter 4.2.

shows the *analysis of the tertiary functions` subsystem* according to the *Diagnosis of Cluj-Napoca`s tertiary functions` subsystem scheme* (figure nr. 83). Such a endeavour can be done for each function (tertiary), or for a higher taxonomical category (a group of functions), or for the entire subsystem of tertiary functions. The limited space compelled me to choose the second category and consequently, section 4.2.2. comprises "*The Diagnosis of the Functional-Civic Subsystem of Cluj-Napoca"*. Subchapter 4.3. puts forward the *prospective analysis* of Cluj-Napoca`s tertiary functions` subsystem through a analytical biunivocal ratio – "*The Tertiary Functions and the Prospective Geography of the City of Cluj-Napoca*". Here, the concept of prospective analysis is emphasized in figure 112 "*The Epistemological Scheme regarding Prospective Analysis of Cluj-Napoca's Tertiary Functional Subsystem*".

The main objective of this structural organisation of the analysis of tertiary functions is attained, in our view, through completing all the three definitive steps in the configuration, definition and analysis of the territorial geographical system: elements; their states and the relations between elements and their states.

In this analytical moment, I intervened in the epistemological construction by introducing a new (compulsory) level of the gnoseology of a geographical system (Cluj-Napoca`s tertiary functions` subsystem), that is: *the prospective geography*.

Chapter 5 "*The Geography of Tertiary Functions and the "Frontier Phenomena" in the City of Cluj-Napoca*" is my proposition in the research at hand and through which I assert and prove that any city, an urban geosystem, especially Cluj-Napoca, is the result of the geographical construction of the "frontier phenomena". I believe that the geographical analysis of the Cluj-Napoca geosystem, based on the frontier phenomenon (urbogenetic and defining phenomenon), is "construction" around which the urban geographic system (the city) must be analysed in the future. Geography, as a *philosophy of measurable sciences*, must urgently look into and analyze history, and especially the cities` geographic and geosystemic perspective form this point of view.

Finding the deep meaning of Cluj-Napoca`s evolution from this perspective ensures the attainability of the next level of its sustainable evolution, through a managerial geography under the umbrella of complex knowledge.

2. ETAPELE ABORDĂRII GEOGRAFIEI URBANE ÎN ŞTIINŢA GEOGRAFICĂ

2.1. Abordările geografiei internaţionale în ştiinţa geografiei urbane

Istoria umanităţii evidenţiază încă de la primele ei "semne" că omul gânditor, evoluat, a fost preocupat de la începuturi de două spaţii fundamentale: spaţiul ceresc şi spaţiul terestru. Acest lucru a condus de timpuriu la apariţia primelor ştiinţe: filozofia; astronomia; geografia. Chiar dacă toate sunt legate de credinţele religioase ale epocilor, ele au evoluat ulterior ca ştiinţe de sine stătătoare.

În acest context, spaţiul geografic s-a constituit şi s-a configurat ca obiect de cercetare al ştiinţei specifice (geografia) oarecum asemănător cu obiectul de studiu al medicinei. La fel ca în medicină, evoluţia umanităţii şi a nivelului său de gândire a evidenţiat complexitatea obiectului de studiu (geografic) şi anume spaţiul terestru. Într-un fel surprinzător, în condiţiile în care ***oraşul***, ca aşezare umană, este remarcabil reprezentat în evoluţia istorică şi antropologică, totuşi ştiinţa geografică i-a acordat un *spaţiu* şi un *loc* în epistemologia şi gnoseologia sa destul de târziu. Abia în sec. XX al mileniului II e.n, geografia configurează şi defineşte în taxonomia ramurilor sale şi *geografia urbană*.

Geografia urbană, parte a geografiei aşezărilor, s-a configurat şi s-a consacrat în cadrul geografiei umane, reuşind în final să se definească drept o ramură cu un caracter integrator la nivelul geografiei umane, deoarece analiza aşezărilor rurale şi urbane presupune un studiu complex al tuturor aspectelor geografiei umane.

Prin evoluţie, geografia urbană a "descoperit" în oraş, ca obiect de studiu, ca spaţiu geografic, un complex de dimensiuni fenomenologice care au impus în final o nouă geografie (ca ramură). Sfârşitul sec. XIX, ca secol al maturizării spaţiului urban euroatlantic, va genera primele studii speciale şi lucrări de geografie urbană. Indiscutabil, primul reprezentant al acestei noi ramuri geografice a fost ***Elisée Reclus*** (1830-1905), cu un studiu asupra oraşelor franceze în cadrul lucrării "*La nouvelle geographie universelle, la terre et les hommes*" (1894). El este considerat de altfel şi *părintele ecologiei sociale moderne*. Prin publicarea lucrărilor şi studiilor lui ***Raoul Blanchard*** (1877-1965), consacrate, în special geografiei oraşelor şi prin care consacră metoda studierii unui sit cu studierea în paralel a geografiei oraşului respectiv, se consideră legitimarea ştiinţifică a geografiei urbane. Un reper major este lucrarea sa "*Grenoble, etude de geographie urbaine*" în 1911. Tot geografia franceză va fi cea care va "scrie", prin ***Pierre Lavedan*** (1885-1982), primul manual de geografie urbană. Acelaşi P. Lavedan este autorul unor lucrări de pionierat în geografia urbană şi anume: "*Qu`est-ce que l`urbanisme*" (1926); "*Geographie de villes*" (1936); "*Histoire de l`urbanisme*" (1941) şi "*Les villes francaises*" (1960).

Tim Hall, într-un studiu din 2001 asupra geografiei urbane, aprecia că abordările ştiinţei geografice în geografia urbană au fost *schimbătoare*. Printr-o simplificare "chirurgicală" şi foarte

intransigentă, autorul sus menţionat împarte abordările geografice asupra spaţiului urban în: 1) *abordări timpurii* şi 2) *abordări moderne*. Abordările timpurii, care acoperă perioada 1900-1950, s-au axat în concepţia autorului asupra a două mari teme şi anume *situl şi situarea* şi *morfologia urbană*.

Un alt autor, geograf reprezentativ în ştiinţa contemporană, *Michael Pacione*, într-o lucrare intitulată "*Urban Geography. A Global Perspective*" (2009), clasifică abordările geografiei urbane în modul următor:

1) ***Environmentalismul***, în prima jumătate a sec. XX, cu axare pe relaţiile dintre factorul geografic uman şi mediu, în cadrul spaţiului regional;
2) ***Pozitivismul***, care utiliza ca metodă predilectă de cercetare metoda de investigare ştiinţifică, bazată pe testarea ipotezelor şi construirea ipotezelor bazate pe statistici; reprezentanţi de marcă au fost *Walter Christaller* (1893-1969) şi *Auguste Losch* (1906-1945); acest pozitivism va evolua, generând o definitorie etapă în abordarea geografiei (în general, dar şi a celei urbane), prin aşa numitele: geografie spaţială, etapă spaţială, abordare spaţială sau ştiinţă spaţială.
3) ***Comportamentalismul*** a fost preocupat de soluţiile pentru problemele generate de analiza spaţială, de accentuarea rolului proceselor cognitive în luarea deciziilor de mediere dintre mediul urban şi comportamentul elementului uman;
4) ***Umanismul***, care concepe elementul uman al geosistemului urban ca pe un *agent voluntar al schimbării în oraş şi nu ca pe un respondent pasiv*;
5) ***Structuralismul,*** bazat pe teoriile geosociale marxiste asupra comportamentului omului sub presiunea celorlalte elemente ale sistemului geosocial (economic, politic, social, instituţional, etc.);
6) ***Postcolonialismul***, care pune în centrul analizei geosistemului urban, etnocentrismul postcolonial al oraşelor în configurarea amprentelor şi a pattern-urilor acestora;
7) ***Filozofia morală*** care pune la baza analizei sistemice, bazele morale, conceptele normative, accentuând ceea ce trebuie să fie şi nu ceea ce este.

Dar lucrul extrem de valoros pe care M. Pacione îl realizează în lucrarea sa este *tabloul naturii geografiei urbane* din care reiese multitudinea determinismelor sistemice care fac din geografia urbană o ştiinţă extrem de complexă.

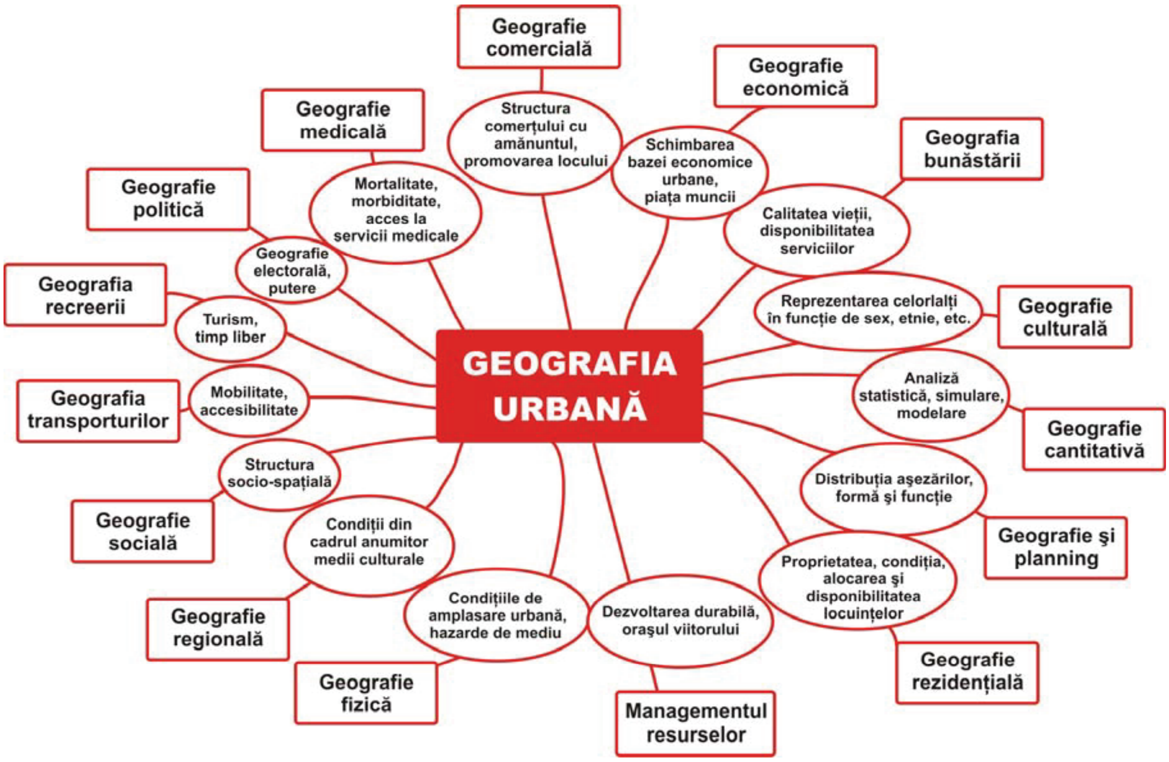

Fig. 1. Natura geografiei urbane (după M. Pacione, 2009)

Am constatat în studiile mele asupra acestei chestiuni şi alte puncte de vedere şi de clasificare. Consider însă că pentru ţinta acestui capitol merită să mă opresc şi asupra următoarei taxonomii a etapelor de abordare a geografiei urbane în ştiinţa geografică, taxonomie suficient de clară, de sugestivă, de acoperitoare şi în care, dacă voi analiza lucrările geografilor români în domeniu, pot constata că îşi găsesc loc fie într-una dintre etapele de abordare stabilite de autor, fie (unele), acoperind spaţii gnoseologice şi epistemologice aparţinând mai multor etape. Taxonomia aparţine lui N.R. Fyfe şi Judith T. Kenny (2005).

Aşa cum am atenţionat în preambulul acestei prezentări a taxonomiei geografiei urbane, fundamentate de cei doi cercetători amintiţi anterior, şi cum se poate observa în text, pe parcursul ei, am intervenit cu *unele propuneri*, pe care le consider capabile să reconfigureze într-o anumită măsură această taxonomie şi pe care o completez cu *a şasea etapă de abordare a geografiei urbane*: ***geografia managerială***.

În avansarea acestei *a şasea etape, etapa geografiei manageriale*, am pornit de la convingerea că geografia este *o filozofie a ştiinţelor măsurabile*, este o sinteză a informaţiilor, o sinteză a cunoaşterii spaţiului geografic. Dar această cunoaştere, câtă vreme nu se materializează într-o geografie: normativă, prospectivă, proiectivă şi operaţională (I. Mac, 2009), programul „*infotaxonomic*" o va trimite automat în "fişierul" geografiei descriptive. Cum susţin fundamentarea şi instituirea acestei geografii care, atrag atenţia, este *inclusiv o etapă a geografiei urbane, dar mai ales a abordării ştiinţei geografice în general*? În acest cadru, care nu ne permite o abordare complexă, o susţin prin afirmarea determinării geosistemice, impuse de „*ştiinţa complexităţii*" (F. Munteanu, 2006) în cunoaşterea, stăpânirea, integrarea, administrarea şi dezvoltarea armonioasă a spaţiilor geografice, natural şi antropic. Doar printr-o armonizare evolutivă a spaţiului natural cu "spaţiul uman" se poate ajunge la aşa numita dezvoltare durabilă, sintagmă pe care o propunem înlocuită cu *evoluţie durabilă*.

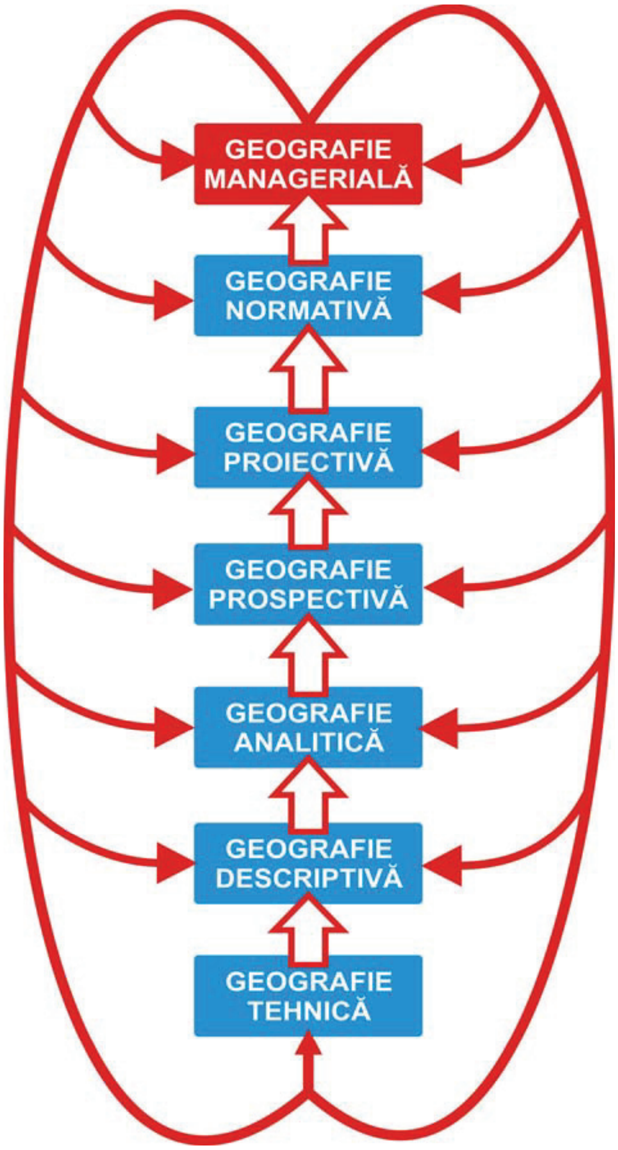

Fig. 2. Structura epistemologică a geografiei manageriale

Structura taxonomică a geografiei manageriale pe care o propun astăzi este conform schemei din figura nr. 2.

Această construcţie geografică poate fi asimilată cu o aglutinare fractalică în ierarhii sistemice şi care va evidenţia că spaţiul geoantropic, şi cel urban în mod deosebit, pot evolua armonios şi în armonie cu spaţiul natural, printr-o creştere expandată (o progresie geometrică) a complexităţii în abordarea cunoaşterii sale. Această cunoaştere, din punctul nostru de vedere, nu trebuie să impună spaţiului geografic soluţii "modelate" *raţionalist-prospectiv*, ci, printr-o permanentă cunoaştere, să se adopte soluţii

“naturale”, fireşti, care să nu agreseze spaţiul natural şi prin care să armonizăm spaţiul uman (teoretic, ideologic, proiectiv, etc.) la complexitatea dinamică a spaţiului natural. Este singura şansă prin care spaţiul geografic se va regenera, se va reorganiza şi va evolua.

În mod evident, la prima reacţie se poate pune şi întrebarea: ce rezolvă acest concept de *geografie managerială*? Cred că geografia managerială încheie un ciclu de dezvoltare a ştiinţei geografice, care, numai el, poate deschide o nouă cale de abordare exhaustivă a spaţiului geografic. Geografia este practic singura ştiinţă capabilă să exploateze legităţile ştiinţelor fundamentale cu instrumente complexe aparţinând tuturor domeniilor ştiinţifice şi numai ea are obiectul de cercetare care nu poate fi înţeles fără o complexitate a gândirii, a acţiunii, a filozofiei *spaţiului geografic*. În cunoaşterea acestui spaţiu ai nevoie şi de ştiinţă şi de artă, şi de imaginaţie şi de înţelegere. Nici una dintre ştiinţele prezentului nu acoperă întreaga gamă, cu excepţia geografiei. Cu atât mai surprinzător este azi faptul că geografii au rămas în planul secund în marile provocări impuse de lumea de azi şi de mâine, în favoarea altor ştiinţe precum arhitectura, fizica, astronomia, ecologia, ingineria, environmentalismul, etc.

Revin la **etapele abordării geografiei urbane** conform taxonomiei fundamentate de N.R. Fyfe şi Judith T. Kenny, care, “*cu evidente continuităţi şi interferenţe, ... se bazează pe dominanţa unor concepte şi metodologii de cercetare şi nu pe* **înlocuirea** (n.n) *celor anterioare*…” (idem.). şi cuprinde cinci etape:

1) *Etapa descriptivă şi explicativă*, care acoperă perioada aşa numitei “abordări timpurii” a lui T. Hall; ea acoperă cronologic sec. XIX şi începutul sec. XX şi a fost consacrată în ştiinţa geografică de geografii germani şi francezi şi în mod reprezentativ de către Şcoala de la Berkeley. Axul epistemologic şi metodologic al etapei este analiza pe sit, situaţie şi morfologie urbană. A fost o direcţie importantă în geografia urbană a etapei (morfologia urbană), cultivată îndeosebi de geografii germani, a folosit abordarea descriptivă în înţelegerea dezvoltării urbane pe faze de creştere a ariilor acestora iar acestei etape aparţinându-i foarte multe lucrări din geografia românească (precum cele ale lui *Simion Mehedinţi*, *Ştefan Pascu*, *Ion I. Ionică*) şi care încă mai are adepţi, la noi, şi astăzi.

2) *Etapa abordării în spiritul economiei spaţiale* (prima jumătate a sec. XX şi mai ales perioada interbelică). Mă asociez autorilor şi menţionez următorii factori generatori şi definitorii pentru această etapă: liberalismul economic vest-european; organizarea primei unităţi georegionale – Tennessee Valley Authority (1933); teoriile dezvoltării planificate a teritoriului, aplicate de ideologia comunistă în URSS; concepţia hitleristă asupra rolului infrastructurii în dezvoltarea geografică şi geoeconomică a spaţiului (strategul acestei concepţii a fost W. Christaller, geograf şi geopolitician, autorul *Teoriei locurilor centrale*) şi dezvoltarea şi fundamentarea *teoriei influenţei*

urbane în teritoriu. Geografia românească este reprezentativă pentru această etapă prin lucrările geografilor: *Simion Mehedinţi*; *Vintilă M. Mihăilescu* (1890-1978); *Ştefan Zeletin* (1882-1934) etc.

3) *Etapa gândirii cantitative* (1950-1970, dar şi după) este poate cea mai interesantă, mai bogată şi mai complexă etapă. Ea este "fructul" unei sinteze ştiinţifice în care ştiinţele tehnice sunt exploatate în dezvoltarea teoriilor geografice pentru dezvoltarea şi planificarea dezvoltării spaţiilor, inclusiv urbane. Rolul major în *marca* acestei etape, numită şi etapa "noii geografii", l-a avut *Ludwig von Bertalanffy* (1901-1972), prin fundamentarea *teoriei generale a sistemelor*. Alţi reprezentanţi "fondatori" sunt: *Johann Heinrich von Thünen* (1783-1850); *J.W. Forrester* (1918-); *W. Christaller*; *Niklas Luhmann* (1927-1998); *A. Losch*; *V.B. Soceava*, etc. Geografia românească a participat şi ea la fundamentarea acestei etape prin cercetători reprezentativi precum *V.M. Mihăilescu*; *Gheorge Enescu*; *Ilie Bădescu*; *Ioan Mac*, etc.

4) *Etapa gândirii ideologice* (conform autorilor, *etapa gândirii radicale şi umaniste* – 1970-1990). Aici îmi declar rezervele faţă de maniera eufemistică prin care autorii caută să îmblânzească *marca* ideologiei comuniste (marxiste, kominterniste, bolşevice) de care "mustesc" lucrările geografilor reprezentativi pentru această etapă. Cei doi termeni (radical şi umanist), asociaţi în definire, par a fi ca două părţi ale unui canion, fiind în fond elemente ale unei dihotomii. Tocmai de aceea, în denumirea etapei, voi folosi sintagma *ideologie*.

Un sociolog şi un geograf au reuşit să influenţeze ştiinţa geografiei urbane în această etapă neomarxistă: *Manuel Castells* (1942-) şi *David Harvey* (1935-). Geografii acestei "etape", chiar dacă pornesc de la motivaţii ideologice şi geopolitice de atac la noua geografie, vor realiza în final un lucru remarcabil şi anume relevarea rolului şi importanţei elementului uman în sociosisteme şi geosisteme. Chiar dacă prin exagerarea rolului şi motivaţiei pentru care organizarea spaţiului trebuie făcută plecând de la "opţiunile" omului, această nuanţă comportamentalistă va intra curând în contradicţie cu principiile dezvoltării durabile în spaţiile geografice şi în special în geosistemele urbane.

5) *Etapa postmodernismului în geografia urbană* este o consecinţă a acumulărilor mari în *ştiinţele urbane*, între care arhitectura ocupă un loc primar. Uriaşele acumulări au creat şi uriaşe probleme epistemologice, oamenii de ştiinţă ajungând în faţa ştiinţelor complexităţii fără răspunsuri satisfăcătoare la întrebările: despre viitor; calea de urmat; soluţiile dezvoltării durabile, etc. Astfel s-a ajuns şi în geografia urbană la dileme, provocate în fond de ştiinţele raţionale, metodele cantitative, metodele ideologice, etc. şi toate fundamentate pe principiul modelării. *Ştiinţele complexităţii demonstrează în fiecare zi că teoria generală a sistemelor, bazată pe metoda modelării, poate duce la rezultate greşite, dacă modelul este ales greşit*. Acum se observă, în geografia urbană, creşterea uriaşă a rolului spaţiului, iar geograful, urbanistul, are o excelentă oportunitate de manifestare. Pe de altă parte, este tot mai clar că geograful urban se află şi în faţa

unor incertitudini tocmai datorită "căderii" perspectivelor filozofice în care cu toţii credeau până astăzi.

Este tot mai *sigur* că în această situaţie de abordări eclectice *nimic nu este sigur*, inclusiv în geografia urbană, unde, sub presiunea *proceselor frontierei mondialiste*, oraşul este "agresat" permanent de: tehnologii noi; forme noi de administrare; restricţii ecologice; mutaţii rapide şi profunde în comportamentul uman; "micşorarea" spaţiului dintre oraşe; globalizarea informaţiei, etc.

Această etapă scoate în evidenţă faptul că între oraşul industrial al anilor `30 şi oraşul electronic, *oraşul infotronic* de azi, este o uriaşă distanţă, căreia ştiinţa geografică trebuie să îi găsească soluţii pentru o *evoluţie durabilă*, şi cel mai important o *evoluţie durabilă fără agresivitate*. Zilele "*oraşului prădător*" (I. Ianoş, 2005; V. Surd, 2009) sunt numărate.

Astăzi, urbaniştii, moştenitori ai unor valori ştiinţifice lăsate de predecesori precum V.M. Mihăilescu, C. Lăzărescu, Jacqueline Beaujeu-Garnier, Larry S. Bourne, Ash Amin, Denise Pumain, Kevin A. Lynch, Jaime Lerner sau Jane Jacobs trebuie să se concentreze asupra unui set de probleme geografice în urbanism dintre care amintesc: reconsiderarea conceptului de sistem urban; dezlegarea mecanismelor care asigură evoluţia oraşului; poziţia omului în geosistemul urban – beneficiar sau generator de evoluţie?, etc.

2.2. Abordările geografiei româneşti în ştiinţa geografiei urbane

În mod previzibil, în literatura geografică şi geopolitică internaţională, numele românilor nu figurează ca pionieri. O analiză obiectivă şi serioasă îl va obliga, însă, pe oricare cercetător să recunoască faptul că, de exemplu, în geografia urbană, marii geografi români au fost contemporani cu cei vehiculaţi ca mentori. Chiar eu i-am menţionat în acest capitol pe R. Blanchard sau pe P. Lavedan ca „părinţi" ai geografiei urbane cu lucrări scrise în 1911 şi 1926. Dar de ce nu apare atunci şi V.M. Mihăilescu, cel care, în 1915, publica lucrarea „*Bucureştii din punct de vedere antropogeografic şi etnografic*"? Aceasta este o lucrare de pionierat în geografia urbană mondială şi românească, dar de pionierat şi ca etapă de abordare pentru ceea ce geografii vor numi peste 70 de ani "geografie a culturii", „geografie socială", etc. Este doar un exemplu pentru faptul că şcoala românească a fost permanent sincronizată în expansiunea culturii şi civilizaţiei generate de "fenomenul frontierei europene".

Datorită specificului geografic, *regional-european* şi naţional, geografia românească a avut în parcursul său evoluţii cu priorităţi specifice şi care nu s-au suprapus întotdeauna priorităţilor şi curentelor la modă, însă şi în geografia urbană, şcoala românească a consacrat o serie de teme,

lucrări şi studii de referinţă. Domeniile de abordare ale acesteia şi lucrările de referinţă aferente lor ar putea fi următoarele:

1) ***tipologia aşezărilor umane***:
   - C. Sfinţescu – Edilitatea satelor şi oraşelor din România Mare (1921);
   - I. Şandru, V. Cucu, P. Poghire – Contributions geographiques a la clasification des villes de la R.P. Roumanie (1961);
   - V. Surd - Populaţia, aşezările şi economia mondială. Sinteză geografică (1982).
2) ***geografia suburbanului şi periurbanului românesc***:
   - V.M. Mihăilescu – Studiu asupra oraşului Călăraşi (1922);
   - S. Mehedinţi – Introducere în geografie ca ştiinţă (1931);
   - Şt. Manciulea – Aşezările româneşti din Ungaria şi Transilvania (1941);
   - I. Nicolae – Suburbanismul ca fenomen geografic în România (1999)
3) ***studiul reţelelor urbane***:
   - V. Cucu - Oraşele României (1970);
   - P. Cocean, V. Surd - Abordarea studiului aşezărilor umane prin prisma fluxurilor energetice (1979);
   - Al. Ungureanu – Oraşele din Moldova. Studiu de geografie economică (1980);
   - I. Ianoş – Oraşele şi organizarea spaţiului geografic. Studiu de geografie economică asupra teritoriului României (1987).
4) ***analiza structurilor intraurbane***:
   - T. Morariu, Şt. Pascu – Consideraţii geografico-istorice asupra etapelor de dezvoltare a oraşului Cluj (1957);
   - Gh. Curinschi – Centrele istorice ale oraşelor (1967);
   - P. Niedermaier – Geneza centrului istoric clujean în lumina planimetriei sale (1979);
   - J. Benedek - Transformarea structurii spaţiale a municipiului Cluj-Napoca după 1989 (2003-2005);
   - V. Surd et al. – Planul Urbanistic General al Municipiului Cluj-Napoca. Matricea geografică (2010).
5) ***dinamica oraşelor şi a sistemului urban***:
   - I. Ianoş, C. Tălângă – Oraşul şi sistemul urban românesc în condiţiile economiei de piaţă (1994);
   - I. Ianoş - Dinamica urbană. Aplicaţii la oraşul şi sistemul urban românesc (2005);
   - C. Braghina – Hipotrofia şi hipertrofia aşezărilor umane (2006);
6) ***vulnerabilitatea oraşelor la factorii de risc***:
   - P. Gâştescu - Ecologia aşezărilor umane (1998);

- J. Benedek - Riscurile umane (2002);
- I. Armaş - Percepţia riscului seismic în oraşul Bucureşti. Studiu realizat pe baza anchetelor desfăşurate între 1997 şi 2006 (2007);
- I.A. Irimuş, D. Petrea, I. Rusu, Ana-Maria Corpade - Vulnerabilitatea spaţiului clujean la procesele geomorfologice contemporane (2010).

7) ***geosistemul urban în holarhia geografiei regionale***:

- N. Popa – Ţara Haţegului. Potenţialul de dezvoltare al aşezărilor omeneşti (1999);
- J. Benedek – Introducere în planning teritorial (2001);
- P. Cocean et al. - Mărginimea Sibiului. Planificare şi amenajare teritorială (2009).

2.3. Geografia urbană în şcoala geografică clujeană

Alături de alte domenii abordate o atenţie deosebită a fost acordată, de către *şcoala geografică clujeană*, problemelor din domeniul geografiei aşezărilor şi în special a geografiei urbane, dovada acestui fapt constituindu-l numărul mare de cărţi, articole ştiinţifice şi teze de doctorat în acest domeniu, publicate sau susţinute în cadrul Facultăţii de Geografie, dar şi în alte facultăţi şi institute ale Universităţii Babeş-Bolyai.

Se remarcă lucrarea lui ***Sabin Opreanu***, "*Ţinutul Săcuilor. Contribuţii de Geografie Umană şi de Etnografie*" (1928), în care se prezintă, pe lângă altele, înfăţişarea aşezărilor omeneşti şi gospodăriile, precum şi ocupaţiile secuilor din Transilvania. Un alt studiu comprehensiv este "*Judeţul Ciuc, Topliţa şi Defileul Mureşului*", realizat de ***Heinrich Wachner***, cu accent pus şi pe aşezările urbane din această zonă. ***Radu V. Meruţiu*** publica, în 1938, lucrarea sa numită "*Regiunea Baia Mare-Baia Sprie*", ce cuprinde o prezentare a celor două oraşe ce dau numele regiunii, pentru ca trei ani mai târziu ***Ştefan Manciulea*** să realizeze lucrarea "*Aşezările româneşti din Ungaria şi Transilvania în secolele XIV-XV*".

În perioadele postbelică şi postdecembristă, lucrările de referinţă apărute în domeniul geografiei aşezărilor urbane au fost următoarele:

Tabelul 1. Lucrări publicate în şcoala geografică clujeană în domeniul geografiei urbane (perioada postbelică şi perioada postdecembristă)

Nr. crt.	Titlul lucrării	Autor(i)	Anul publicării
1.	Clujul	Şt. Pascu	1957
2.	Evoluţia urbanistică a oraşului Cluj	T. Morariu; Şt. Pascu	1957
3.	Băile Herculane	Al. Savu	1971
4.	Istoria Clujului	Şt. Pascu (sub redacţia)	1974
5.	Bistriţa-Năsăud. Ghid turistic al judeţului	I. Buta	1976
6.	Geografia Economică a României	Maria Mihail	1977

Tabelul 1. Lucrări publicate în şcoala geografică clujeană în domeniul geografiei urbane (perioada postbelică şi perioada postdecembristă)

Nr. crt.	Titlul lucrării	Autor(i)	Anul publicării
7.	Abordarea studiului aşezărilor umane prin prisma fluxurilor energetice	P. Cocean; V. Surd	1979
8.	Geografia Turismului	Aurelia Susan	1980
9.	Populaţia, aşezările şi economia mondială	V. Surd	1982
10.	România. Geografie Economică, Partea a I-a	Gr. P. Pop	1986
11.	România. Geografie Economică, Partea a II-a	Gr. P. Pop	1988
12.	Învăţământul Superior Clujean în contextul urban	I. Agachi; V. Mitrea	1996
13.	Municipiul Turda. Studii de geografie aplicată	V. Surd (coordonator)	1996
14.	Geografia dezvoltării şi a decalajelor economice contemporane	V. Surd	1997
15.	Funcţiile şi dimensiunile urbanului în România	Gr. P. Pop	2000
16.	Introducere în planning teritorial	J. Benedek	2001
17.	Geografia aşezărilor	V. Surd	2003
18.	Amenajarea teritoriului şi dezvoltarea regională	J. Benedek	2004
19.	Dimensiunea geografică a axei Jibou-Zalău-Şimleu Silvaniei-Marghita. Studiu de geografie integrată	C.C. Pop	2003
20.	Componentele operaţionale ale organizării spaţiului geografic	V. Zotic	2005
21.	România. Geografia Turismului	N. Ciangă	2006
22.	Strategie de dezvoltare a Municipiului Cluj-Napoca	Colectivul de autori	2006
23.	Judeţul Cluj	Gr. P. Pop	2007
24.	Clujul modern. Aspecte urbanistice	Mihaela Ioana Maria Agachi	2009
25.	Planning urban	S. Filip	2009
26.	Dublu tratat de urbanologie	A. Ioan; C. Mihali	2009
27.	Mărginimea Sibiului. Planificare şi amenajare teritorială	P. Cocean (coordonator)	2009
28.	Planul Urbanistic General al Municipiului Cluj-Napoca. Matricea geografică	V. Surd (coordonator)	2010
29.	Amenajarea teritoriului suburban al municipiului Bistriţa	P. Cocean (coordonator)	2010

Tabloul implicării Şcolii de geografie din Cluj-Napoca în dezvoltarea geografiei urbane nu ar fi complet fără a aminti şi tezele de doctorat susţinute sau în elaborare. Astfel, putem enumera următoarele lucrări:

Tabelul 2. Tezele de doctorat în domeniul geografiei urbane, de la Facultatea de Geografie a Universităţii Babeş-Bolyai Cluj-Napoca (1990-2010)

Nr. crt.	Titlul tezei de doctorat	Autorul	Coordonatorul ştiinţific	Anul susţinerii
1.	Organizarea spaţiului geografic în Culoarul Mureşului, între Sebeş şi Deva	V. Zotic	Prof. univ. dr. V. Surd	2001
2.	Spaţiul geografic periurban din cadrul teritoriului administrativ al oraşelor din Depresiunea colinară a Transilvaniei	T.T. Mureşan	Prof. univ. dr. V. Surd	-
3.	Patterns of the Old and New Settlements and Major Infrastructures in Israel	Zaid Kobi	Prof. univ. dr. V. Surd	2002
4.	Populaţia oraşelor din Transilvania. Studiu geografic	Minodora Hădărean	Prof. univ. dr. V. Surd	-
5.	Aşezările şi organizarea spaţiului geografic în Depresiunea Giurgeului	M.I. Seer	Prof. univ. dr. V. Surd	2004
6.	Procesul de urbanizare postdecembristă în România	Maria Berekmeri	Prof. univ. dr. V. Surd	2009
7.	Funcţiile terţiare ale municipiului Cluj-Napoca	Bogdan N. Păcurar	Prof. univ. dr. V. Surd	2011
8.	Dealurile Crasnei. Studiu de Geografia Populaţiei şi Aşezărilor Umane	L. Nicoară	Prof. univ. dr. Gr. P. Pop	1999
9.	Podişul Someşan – Studiul Populaţiei şi Aşezărilor	A. Maier	Prof. univ. dr. Gr. P. Pop	1999
10.	Populaţia şi aşezările din depresiunea Oradea-Bratca	C. Filimon	Prof. univ. dr. Gr. P. Pop	-
11.	Populaţia şi aşezările din Dealurile Ciceului şi Năsăudului	Nicoleta Ionescu	Prof. univ. dr. Gr. P. Pop	-
12.	Populaţia şi aşezările din Câmpia Mureşană	Emanuela Tănasă	Prof. univ. dr. Gr. P. Pop	-
13.	Populaţia şi aşezările din culoarul Someşului Mic	P. Mândru	Prof. univ. dr. Gr. P. Pop	-
14.	Populaţia şi aşezările din Câmpia Someşană	Ramona Raţiu	Prof. univ. dr. Gr. P. Pop	-
15.	Populaţia şi aşezările din Depresiunea Braşov	A. Niţă	Prof. univ. dr. Gr. P. Pop	-
16.	Dimensiunea geografică a axei naturale, sociale şi economice Jibou-Zalău	C.C. Pop	Prof. univ. dr. I. Mac	2002
17.	Managementul integrat al deşeurilor în sistemul dezvoltării durabile. Analiză teritorială în judeţul Cluj	C.P. Bodea	Prof. univ. dr. I. Mac	-
18.	Raportul centru-periferie în urbanul judeţului Cluj	Lelia Papp	Prof. univ. dr. P. Cocean	-
19.	Studiu de hidrologie urbană în Culoarul Mureşului dintre Reghin şi confluenţa cu Arieşul	V.H. Conţiu	Prof. univ. dr. V. Sorocovschi	2006

Tabelul 2. Tezele de doctorat în domeniul geografiei urbane, de la Facultatea de Geografie a Universităţii Babeş-Bolyai Cluj-Napoca (1990-2010)

Nr. crt.	Titlul tezei de doctorat	Autorul	Coordonatorul ştiinţific	Anul susţinerii
20.	Determinarea geomorfologică pentru dezvoltarea urbană a municipiului Chişinău	Mariana Oliniuc	Prof. univ. dr. V. Surdeanu	-
21.	Studiu privind implementarea S.I.G. în managementul activităţii de publicitate. Aplicaţie la Municipiul Oradea	M.C. Lupău	Prof. univ. dr. I. Haidu	-

Sursa: Gr.P. Pop (2007b)

3. FUNCŢIILE AŞEZĂRILOR. CLASIFICARE ŞI FUNDAMENTARE EPISTEMOLOGICĂ

3.1. Consideraţii funcţionaliste asupra conceptelor şi termenilor definitorii în structurarea concepţiei asupra funcţiilor aşezărilor

Determinat de importanţa şi necesitatea clarităţii sensurilor tuturor termenilor specifici şi care dau consistenţă abordării temei prezentei lucrări, dar şi de faptul că odată cu evoluţia geosocială, conceptele definitorii în domeniu se îmbogăţesc cu noi sensuri în mod obiectiv sau programatic-ideologic, consider foarte important să analizez semantica lor, eliminând posibilităţile manipulatorii asupra acestora, în anumite situaţii şi scopuri. Fără pretenţia impunerii punctului de vedere personal, fac acest demers doar din conştiinţa faptului că geografia, ca ştiinţă de sinteză în cunoaşterea lumii, foloseşte termeni, expresii, concepte, specifice şi altor domenii ştiinţifice şi de cunoaştere, iar folosirea lor corectă, fundamentată pe cunoaştere şi înţelegere, duce la construirea unor teorii şi concepţii care nu vor mai putea fi manipulate.

1. Aşezare – *Mod de organizare socială. Grup de locuinţe, de construcţii, care alcătuiesc un mediu de viaţă umană*. În formularea explicativă a termenului m-am bazat pe: Mic dicţionar enciclopedic, Editura Enciclopedică Română (1972); Dicţionarul explicativ al limbii române, Editura Academiei Republicii Socialiste România (1975) şi Dicţionar al limbii române contemporane, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică (1980). Faţă de textele dicţionarelor, am dat prioritate funcţiei de organizare socială, întrucât este absolut evident că „aşezarea”, în istoria umanităţii, este expresia deplină a organizării societăţii.

2. Rural(ă) – *sătesc*. Termenul este uniform şi unanim definit în toate dicţionarele studiate. Este un cuvânt împrumutat din limba franceză şi consacrat ulterior în limbajul uzual, literar, ştiinţific, juridic, etc.

3. Sat – „*Aşezare ... a cărei populaţie se ocupă în cea mai mare parte cu agricultura”*. Dicţionarul explicativ al limbii române stipulează ca rădăcină latinescul „*fossatum*”.??

4. Ţară – Termen considerat în Dicţionarul explicativ ca având rădăcina în latinescul „terra”. *Denumire dată unor state sau ţinuturi*. *Provincie, regiune, ţinut, teritoriu, patrie. Mai are o semnificaţie de mediu sătesc, mediu rural, agricol*. Din istoria veche şi până astăzi a fost folosit pentru nominalizarea unor regiuni din România (Ţara Bârsei, Ţara Haţegului, etc.). Se remarcă în definiţiile consacrate în dicţionarele româneşti sinonimia geografică şi normativ-juridică, cu termenul „ţinut”.

5. Ţinut – Dicţionarul explicativ şi Dicţionarul limbii române contemporane consacră formal următoarea definiţie: „*Teritoriu mai întins care constituie* ***o unitate administrativă****. Loc, regiune, ţară*”. Analiza funcţionalistă a termenului „*ţinut*”, în balanţă cu termenii „*ţară*”, „*patrie*”,

„*regiune administrativă*”, „*unitate administrativă*”, ne determină să formulăm (aporetic) întrebarea: Care pot fi consecinţele geopolitice, politice şi administrative asupra prerogativelor statului în situaţia în care termeni de dicţionar (consacraţi formal şi acceptaţi în limba română oficială) vor trece cu aceeaşi încărcătură semantică, în limbajul administrativ-juridic, dobândind, prin acte normative legale, putere legală?

6. Oraş – conform DEX (1975), acesta este o „*formă complexă de aşezare omenească, cu dimensiuni variabile şi dotări industriale, având de obicei funcţie administrativă, industrială, comercială, politică, culturală*; *urbe*”. Considerat în mod ridicol şi mai ales superficial ca având rădăcina în cuvântul „*varos* ”, vin şi atrag atenţia că civilizaţia dacică, cea mai veche, şi de la care dicţionarul sumerian a preluat sute de cuvinte, deci ambele civilizaţii, aveau un cuvânt comun *„uru*” = *oraş* (Maria Gimbuţaş, 1985; P.L. Tonciulescu, 1998), cuvânt din care vor proveni viitoarele variante ale „oraşului”, inclusiv „varos”. Asupra acestui cuvânt, care, culmea, în dicţionarul etimologic al limbii maghiare “are” o etimologie “probabilă” nu vom insista (cititorul interesat se poate documenta din lucrările specialiştilor, precum Sorin Paliga, etc.). Îmi permit doar să menţionez că în limba română există pînă azi (în Sălaj, Bihor, etc.) forme arhaice (traco-dacice) precum: *uraş*, *uăraş*. Cititorul mai pretenţios îşi poate adânci studiile şi va ajunge la filonul traco-dacic (ex. oras, ora, oron; toponimele Al-oras, Cep-ora, etc.). O serie de studii au demonstrat în fond că acest cuvânt îşi are originea în limba traco-dacă şi îl vom găsi după mii de ani, în sumeriană. Un mare orientalist, Armin Vambery, cu toate studiile şi încercările sale, nu a reuşit să fundamenteze şi să probeze o origine clară a cuvântului pentru limba maghiară, „esuând” fie în „originea persană”, fie în „originea avestică”.

În ciuda recunoaşterii sale intuitive de către majoritatea locuitorilor acestei planete, oraşul rămâne unul dintre conceptele cele mai greu de definit “*...majoritatea literaturii existente subliniază absenţa criteriilor universale susceptibile de a defini oraşul...*” (I. Ianoş, 2005). Totuşi, pornind de la seria definiţiilor avansate în literatura geografică naţională şi universală (F. Ratzel, Jacqueline Beaujeu-Garnier şi G. Chabot, F. von Richtofen, W. Christaller, R. Dickinson, S. Mehedinţi, J.B. Racine, V. Mihăilescu), voi analiza funcţiile oraşului ca aşezare, definindu-l ca ***un spaţiu geografic complex organizat, cu o dinamică permanentă, capabil să asigure o diversitate de funcţii pentru evoluţia şi dezvoltarea proprie şi a spaţiului său de influenţă.***

7. Urban – conform definiţiei din DEX şi din Dicţionarul limbii române contemporane, înseamnă “*care ţine de oraş, privitor la oraş, orăşenesc*”.

8. Teritoriu – conform DEX, se referă la o “*întindere de pământ, delimitată prin graniţele unui stat sau al unei unităţi administrative şi supusă suveranităţii statului respectiv*”. În dicţionarul limbii române contemporane (1980), se stipulează următoarea definiţie: “*Parte din suprafaţa*

pământului (solul, subsolul, apele şi spaţiul aerian), cuprinsă între limitele frontierelor unui stat, asupra căruia acesta îşi exercită suveranitatea".

Aşa cum am menţionat în câteva cazuri (articole şi referate), nu există oraş fără zonă de influenţă. Această influenţă a oraşului se materializează într-un teritoriu (spaţiu geografic). Datorită importanţei conceptului de "teritoriu", asupra căruia în ultimii ani se remarcă presiuni ideologice, conceptuale, semantice, normative, juridice şi chiar geopolitice, voi face câteva observaţii conceptual-geografice, în spiritul ideii susţinute că geografia, în pofida faptului că se complace încă să rămână în căutarea obiectelor reale de investigat, confruntându-se cu toate ştiinţele derivate care încep cu "geo" şi se termină cu "logos", ***este în realitate şi trebuie să se impună ca o filozofie a ştiinţelor măsurabile***. Astfel, este foarte firesc ca, intrând în dezbaterea unor teme de geografie urbană, în care funcţiile oraşului de exemplu sunt în relaţie cu elementele *teritoriu* şi *teritorialitate*, să observ unele aspecte care, necontrolate ştiinţific, pot crea derapaje conceptuale. Mă voi folosi în demersul meu de metoda curentului de gândire funcţionalist, prin care voi observa că termenul teritoriu vine în contact semantic cu alţi termeni precum *ţară*, *patrie*, *ţinut*, *stat*, *regiune administrativă*, *graniţă*, *frontieră*, etc. Se va pune întrebarea: Şi care este pericolul? Pericolul apare doar atunci când cuvântul, conceptul, de *teritoriu* este introdus, prin forţarea unor sinonimii, în teorii, concepţii, enunţuri, care pentru geografia statului, geografia naţiunii, geografia politică, geografia regională, planificarea teritoriului, etc., poate crea drumuri închise. De aceea consider că geografia trebuie să impună clarificări semantice şi conceptuale interdisciplinare, astfel încât să nu ajungem în situaţia derizorie de coborâre a conceptului de „teritoriu" la nivel de „parcelă", la sinonimia lui cu termenul de „teren". „*Terenul reprezintă o porţiune...cuprinsă între anumite limite...*" (V. Surd, 2005). În concluzie, valoarea semantic-conceptuală a cuvântului teren poate fi folosită în topografie, cadastru, urbanism, sistematizări, pe când conceptul de „teritoriu" are un nivel taxonomic net superior ca scară, întindere, concepţie, juridic-normativ, etc.

9. Funcţie – DEX (1975) defineşte conceptul de funcţie ca „*Sarcină, rol, destinaţie*". În unele lucrări s-a folosit conceptul de funcţie cu sensul de „*profesiune exercitată de oraş*" (V. Surd, 2003). La fel cu definiţia oraşului, asupra căreia există o serie lungă de definiţii, şi definirea funcţiei oraşului ridică multe probleme.

Preluat din ştiinţele care abordează viaţa organică şi adaptat la viaţa socială, conceptul a dobândit o largă elaborare şi o amplă dinamică (transformare), prin sociologia structuralist-funcţionalistă. Ulterior, prin emanciparea „analizei funcţionale" faţă de concepţia structuralistă, aceasta elaborează şi fundamentează concepte derivate ale funcţiei precum „*eufuncţia*", adică funcţia care sporeşte sau menţine adaptarea unei unităţi date la contextul social, şi „*disfuncţia*", care desemnează acţiunea a cărei consecinţă este reducerea integrării sau adaptării unei unităţi date la contextul sociogeografic. Mai există şi alte concepte derivate ale funcţiei ca de exemplu „funcţie

latentă", „funcţie finală", „funcţie laterală", „funcţie vitală", etc. Pe lângă acestea, mai este un aspect definitoriu în configurarea şi fundamentarea conceptului de funcţie, acela susţinut de teoria funcţionalistă, conform căreia în raporturile deterministe dintre o funcţie şi structura care o îndeplineşte este foarte importantă stabilitatea geostructurii (sociostructurii) până la imuabilitate. Această teorie o consider valabilă doar parţial, iar viaţa a demonstrat că adesea modificarea unei geostructuri nu anulează, ci modifică, transformă şi adaptează o funcţie a sistemului respectiv la noile condiţii. Spre exemplu, modificarea fundamentală a structurii geosistemului urban Cluj-Napoca după momentul de prag 1989-1990 nu a anulat nici măcar una dintre funcţiile anterioare ale oraşului, indiferent că analizăm oraşul ca „obiect geografic", ca sistem geografic, ca structură, ca subsistem al geografiei regionale, etc. Partea abordării gnoseologice asupra conceptului de funcţie urbană, care rămâne însă neconfigurată şi nefundamentată suficient, este definiţia acestuia.

Să încercăm un demers gnoseologic, folosindu-ne de ***„metoda drumului critic***": *oraşul este un sistem - orice sistem are o finalitate - finalitatea sistemului se realizează (sau este împiedicată în realizare) de către contribuţia elementelor sistemului - elementele sistemului vor avea funcţii vitale (doar ele pot susţine sistemul) - funcţiile vitale ale elementelor se vor transforma în funcţii vitale ale întregului sistem*. În acest caz, se pot face sinonimii între funcţie, pe de o parte şi sarcină, rol, destinaţie pe de alta? Cele din urmă au în general determinări subiective, pe când funcţia (funcţiile) unui oraş are determinări obiective. Chiar şi în cazul *funcţiilor urbane asumate* (administrativă, politică, ideologică, etc.) există o parte de determinare obiectivă. Înseamnă, în concluzie, că funcţia este diferită de profesie, rol sau destinaţie. În consecinţă, avansez, în vederea configurării conceptului de *funcţie urbană*, ideea că, dacă provine conceptual din lumea organică, unde funcţia are rol vital, în viaţa sociosistemului urban doar ceea ce are *rol vital* poate aspira la statutul de funcţie urbană. Sunt obligat să constat că nici rolul, nici destinaţia şi nici profesia nu pot defini funcţiile, pentru că ele sunt conjuncturale şi în realitate sunt „consecinţe" ale funcţiilor sistemului. Complexitatea socio-geosistemului urban este atât de mare încât sunt nevoit, în demersul meu, să caut noi formulări configurative ale conceptului. Propun în acest sens definirea ***funcţiei urbane*** ca ***relaţia de necesitate, care se naşte între elementele geosistemului urban şi starea geosistemului şi care generează, cultivă şi susţine viaţa oraşului, în atingerea menirii (finalităţii) sale sistemice***. Această finalitate poate fi rolul, sarcina, destinaţia, misiunea oraşului şi în final dezvoltarea sa. Şi iată cum, din punct de vedere geografic, oraşul va putea, în evoluţia şi dinamica sa, să îmbrace roluri diferite, să practice profesii multiple în timp, toate fiind susţinute de *aceeaşi funcţie* care *nu se va schimba prin modificarea structurii, ci se va transforma, se va adapta şi se va perfecţiona.*

10. Funcţionalismul reprezintă, conform Dicţionarului de filozofie (1978), un „*curent de gândire de tip integralist...*", fiind promovat mai ales de A. Radcliffe-Brown, B.K. Malinovski, T. Parsons, V. Mihăilescu, N. Iorga, I. Conea, I. Bădescu, D. Dungaciu etc. În cadrul acestui curent,

„Faptele...sunt studiate...în totalitatea lor şi în interrelaţiile părţilor acestora, urmărindu-se aspectele funcţionale în întreaga lor complexitate. Din acest punct de vedere, funcţionalismul poate fi socotit drept un model structuralist de interpretare...”.

11. Dinamică (din grecescul „*dinamis*”, care înseamnă forţă, putere) – Această sintagmă a fost extrem de folosită în ultimii 30 de ani în geografie. Dacă iniţial folosirea ei a aparţinut mai mult geografiei fizice şi geologiei, ulterior geografia umană a preluat sintagma, folosind-o într-un mod uneori insuficient justificat. Conform DEX (1975), „*dinamic(ă)*” poate avea funcţia de substantiv sau adjectiv. În această lucrare, va avea exclusiv sensul de „*dezvoltare intensă, schimbare continuă...*”. Voi evita deliberat folosirea sintagmei pentru concepte care definesc mobilităţi, mişcare, evoluţie, transformare, modificare, etc. Chiar dacă unele dicţionare (Mic dicţionar enciclopedic de exemplu) consacră sensuri mai largi ale cuvântului, consider că folosirea abuzivă trădează o sărăcie intelectuală pe care literatura geografică trebuie să o respingă. Prin folosirea exagerată, neinspirată sau abuzivă a sintagmei „dinamică”, nu facem decât să „golim” de sensuri sugestive din punct de vedere geografic alţi termeni, de care ştiinţa geografică va avea nevoie în viitor. În mod evident, acest lucru se va petrece doar dacă urmărim atingerea, pentru geografie, a spaţiului integrativ, prospectiv şi proiectiv din punct de vedere epistemologic. „*Pentru a fi în pas cu celelalte ştiinţe, care studiază teritoriul...geografia este interesată în a-şi dezvolta sistemul epistemologic, în a-şi actualiza noţiunile şi conceptele de bază*” (I. Ianoş, 2000).

12. Finalitate. În configurarea şi definirea conceptului de „funcţie a aşezării”, am utilizat acest termen, pornind de la câteva considerente teoretice. În literatura geografică, atunci când se vorbeşte/scrie despre geosisteme, sisteme teritoriale, sociosisteme, sociogeosisteme, etc., se porneşte de la premisa care afirmă că toate sistemele din natură tind spre o finalitate a echilibrului. Dar având în vedere că echilibrele sunt de mai multe feluri, iar aşezările sunt sisteme geografice complexe, dinamice şi disipative, înseamnă că „finalitatea” lor este asigurarea acelui echilibru dinamic, „*...care are în vedere atingerea unor finalităţi de ordin social-economic şi cultural*” (A. Cunha, 1988; preluat din I. Ianoş, 2000). În consecinţă, consider că „finalitatea” în demersul gnoseologic al conceptului de funcţie urbană defineşte „*Scop(ul) în vederea căruia are loc o activitate*”, „*...orientarea spre un anumit scop...*” (DEX, 1975). Iată aşadar cum apar sinonimii cu expresia „**menire**”. În consecinţă, *finalitatea sistemului oraş va coincide cu atingerea menirii acestuia.*

13. Civic(ă). Conform DEX (1975), înseamnă „*Care aparţine cetăţenilor, privitor la cetăţeni, cetăţenesc*” (din latinescul „civicus”). În lucrarea de faţă, termenul va fi folosit cu sensul de: *în slujba cetăţii, a cetăţeanului, pentru susţinerea cetăţii*.

14. Nivel microreferenţial, mezoreferenţial, macroreferenţial – sens conceptual propus şi folosit în această lucrare, inspirat şi generat de sintagmele de „*microscară, mezoscară* şi *macroscară*”, folosite de I. Ianoş (2000) în abordarea sistemelor teritoriale (geosistemelor).

Preluând abordarea făcută de acelaşi autor şi mai ales în sensul că „*la nivel de microscară* (**microreferenţial** - n.a.) *geografia poate deveni o ştiinţă practică, oferind elemente de intervenţie şi depistând forme concrete de acţiune în raport cu sensibilitatea componentelor, pe când la macroscară* (**nivel macroreferenţial** - n.a.), *mai ales când este vorba de procese globale, planetare, rămâne într-o zonă aproape exclusiv informativă. Implicarea cu mai multă energie a geografilor spre această latură a transpunerii în practică a conceptelor de ordin teoretic, proprii diciplinelor lor, poate conduce la o revitalizare a geografiei, la o reconsiderare a locului deţinut de aceasta în rândul ştiinţelor*” (idem.), susţin necesitatea spiritului sintetizator al geografiei, inclusiv la nivelul intrumentelor de lucru. În acest sens, consider că, ţinând cont de faptul că geografia lucrează primordial cu „teritoriul”, „spaţiile”, „suprafeţele”, „regiunile”, etc., la care folosesc conceptul de „scară” în sensul *raportului dintre o dimensiune reală şi una corespondentă în reprezentarea acesteia*, pentru atingerea unor deziderate (sinteză, generalizare, sugestivitate, corectitudine semantică, etc.), consider că prin folosirea sintagmelor: *nivel microreferenţial – macroreferenţial,* se acoperă cele două sensuri ale conceptului de scară (scară valorică, ierarhică şi, scară geografică). În acest fel, formularea „**microreferenţialul** (microscara) este nivelul de analiză cel mai detaliat” are o acoperire indiscutabilă.

15. Caracterul funcţiilor terţiare ale municipiului Cluj-Napoca. Termenul de funcţie, introdus de F. Ratzel în geografie, a fost preluat şi adaptat ulterior în ştiinţa geografiei urbane în etapa abordării în spiritul economiei spaţiale. Influenţa filozofiei materialiste, a spiritului cartezian în geografie, dar mai ales în economie, a făcut ca funcţiile oraşului să fie văzute cu prioritate economică. Aşa se face că taxonomia funcţiilor urbane, lansată de Gabriele Schwarz (1959), a fost îmbrăţişată de mulţi geografi şi economişti:

- funcţii generale (externe, bazice);
- funcţii particulare (interne, nebazice).

În fundamentarea teoretică a taxonomiei funcţiilor urbane propuse în această lucrare, acest suport conceptual îşi pierde importanţa. Totuşi, la subcapitolul “Modul de organizare actuală. Structura taxonomică a subsistemului „funcţiilor terţiare” ale municipiului Cluj-Napoca voi aborda şi caracterul funcţiei, pornind de la principiul folosit încă în geografie, începând cu Gabriele Schwarz şi continuând cu Jacqueline Beaujeau-Garnier, G. Chabot, V. Surd, etc.

Datorită relativităţii recunoscute de către toţi geografii şi urbaniştii asupra modului de determinare a caracterului funcţiilor urbane şi obligat de noua taxonomie propusă, voi completa formulele clasice de determinare cu “artificii de calcul” în care voi introduce şi alte elemente în

ecuaţie: *zona de responsabilitate*; *zona de influenţă*; *populaţia servită* (externă şi internă); *coeficientul de localizare*; *coeficientul de asigurare*.

3.2. Funcţiile aşezărilor. Clasificare şi fundamentare gnoseologică

Geografia aşezărilor, dincolo de variatele opinii, de nuanţele taxonomice utilizate, împarte generic aşezările umane, pornind de la elementul fundamental al acestora, „habitatul" în „aşezări rurale" şi „aşezări urbane".

În subcapitolul 3.1, am făcut unele consideraţii asupra conceptului de „aşezare", concept pe care de data aceasta îl completez cu reformularea conceptuală, consacrată în geografia umană de „aşezare umană". Chiar dacă din punct de vedere semantic şi conceptual folosesc o formulare pleonastică sau redundantă, o voi utiliza în continuare deoarece sintagma de „aşezare umană" („*o formulare asociativă*" – V. Surd, 1989) este definitiv consacrată în literatura geografică. Aşezarea, în sensul de „organizare socială", „grup de locuinţe" şi construcţii, etc., reprezintă „*...o asociaţie teritorială a unor forme specifice de habitat*" (idem). Această asociere este în fond „*...un spaţiu social de comunitate domestică sau familială*", care prin „*...forme istorice de transfomare a spaţiului social*" (I. Bădescu; N. Radu, 1980), a evoluat de la „spaţiul social al comunităţii săteşti" la *oraşul de azi*, pe care îl văd *definitoriu* ca pe un ***spaţiu geografic complex organizat, cu o dinamică permanentă, capabil să asigure o diversitate de funcţii pentru evoluţia şi dezvoltarea proprie şi a spaţiului sau de influenţă.***

Atât satul cât şi oraşul, la nivelul de organizare socială corespunzător fiecăruia, sunt geosisteme (sociosisteme, sociogeosisteme, sisteme teritoriale) care, prin atingerea finalităţii lor, îşi generează şi îşi elaborează anumite **funcţii**, întrucât orice aşezare umană este „*produsul regiunii în care se află şi (faţă de care) crează procese de interdependenţă, de schimburi reciproce*" (N. Ilinca, 1999). Aceste funcţii au două ţinte (determinate în general obiectiv) şi anume satisfacerea nevoilor proprii şi satisfacerea cererilor hinterland-ului.

3.2.1. Funcţiile aşezărilor rurale

Fie că fac o analiză a funcţiilor satului, judecând păreri emise, teorii, concepte sau concepţii, fie că încerc propria configurare funcţională a conceptului de aşezare rurală (sat), sunt obligat în primul rând să reflectez asupra „spaţiului rural", care poate fi materializat ca un ansamblu teritorial neomogen, dar nu abstract. Această „stare" a spaţiului rural este determinată de *spaţiul natural* (subsolul, solul, conţinutul topografic, microclimatul) şi *structurarea comunităţii umane locale*.

Aşadar, funcţiile satului trebuie să răspundă necesităţilor acestor două elemente structurale (*teritoriul* - compus din vatră şi moşie - şi *comunitatea*) care se susţin reciproc şi se determină reciproc, prin relaţiile dintre ele pe de o parte şi prin relaţiile create de stările lor pe de altă parte.

În funcţie de structura conceptuală a satului, au rezultat în literatura şi teoria geografică diferite definiţii ale acestuia, de la care, mai departe, geografii, antropologii, sociologii, geo-antropologii, etc., au configurat funcţiile acestuia (ale satului, ale aşezării rurale). Vom trece în revistă diferitele concepţii şi clasificări ale funcţiilor satului, în primul rând din literatura geografică românească.

1. Iulian Rick (1932), într-un studiu asupra Câmpiei Moldovei, face o clasificare a satelor din punct de vedere funcţional, împărţindu-le în: *aşezări rurale agricole*, *aşezări rurale agro-comerciale* (târguşoare agricole) şi *aşezări rurale agricole-industriale* (sate care în vatra lor înglobau şi mici fabrici şi manufacturi);

2. Simion Mehedinţi (1932) clasifica satele României după felul muncii specifice (dominante) în: a) *sate de plugari*; b) *sate de podgoreni*; c) *sate de băiaşi*; d) *sate de lemnari*; e) *sate păstoreşti*.

3. Vasile Cucu (1995) fundamentează o tipologie funcţională a aşezărilor rurale, bazându-se pe structura socio-profesională a populaţiei active, valoarea producţiei agricole, poziţia geografică şi volumul fluxurilor de navetişti şi stabilind astfel patru tipuri funcţionale de aşezări rurale:

a) ***aşezări rurale cu funcţii predominant agricole*** (populaţia activă peste 65% în agricultură, iar valoarea producţiei agricole depăşind 70% din producţia globală a aşezării) cu trei subtipuri:

- *aşezări agricole* (cerealiere, cerealiere şi zootehnice, legumicole, viticole);
- *aşezări rurale cu activităţi meşteşugăreşti sau cu industrie mică şi de artizanat* (produse de uz casnic, ţesături, confecţii, lactate, semipreparate);
- *aşezări rurale de cazare a forţei de muncă* (activităţile agricole produc peste 70% din producţia globală, dar peste 50% din populaţia activă lucrează la oraş(ul) imediat apropiat (centru polarizator).

b) ***aşezări rurale cu funcţii industriale*** (peste 65% din populaţia activă lucrează în industrie şi valoarea producţiei industriale este de peste 70% din total). Aici stabileşte trei subtipuri:

- *aşezări rurale cu industrie extractivă*;
- *aşezări rurale cu industrie prelucrătoare a materiilor prime agricole sau minerale*;
- *aşezări rurale cu industrie extractivă şi prelucrătoare*.

c) ***aşezări rurale cu funcţii mixte***, în care muncile agricole şi neagricole deţin ponderi egale cu procente cuprinse între 35% şi 65%. Aici stabileşte cinci subtipuri:

- *aşezări rurale agroindustriale*;

- *aşezări rurale agroforestiere şi prelucrător-forestiere*;
- *aşezări rurale agropiscicole*;
- *aşezări rurale agricole şi de transport*;
- *aşezări rurale agroindustriale şi de servicii* (aproximativ 15% din populaţia activă este ocupată în sectorul economic terţiar).

d) ***aşezări rurale cu funcţii speciale*** şi anume:
- *aşezări rurale cu funcţii turistice* (cuprind o gamă largă de activităţi agroindustriale, dar peste 25% din populaţia activă este ocupată în servicii);
- *aşezări rurale piscicole şi turistice* (aşezări de deltă, etc.).

4. Ion Velcea (1996) clasifică, din punct de vedere funcţional, şapte tipuri de aşezări rurale: a) *aşezări rurale cu funcţii predominant agricole*; b) *aşezări rurale cu funcţii agroindustriale*; c) *aşezări rurale cu funcţii agrocomerciale*; d) *aşezări rurale cu funcţii agroturistice*; e) *aşezări rurale cu funcţii pastoral-silvice*; f) *aşezări specializate în piscicultură*; g) *aşezări cu funcţii complexe*.

Din literatura geografică internaţională voi parcurge câteva repere reprezentative pentru studiul şi abordarea geografiei ruralului şi în special cu abordări în domeniul funcţiilor aşezărilor rurale.

1. H. Linde (1952) utilizează gradul de ocupare al populaţiei active în ramurile economice, deosebind în acest fel *comune agricole*, *comune meşteşugăreşti rurale* şi *comune industriale*.

2. E. Juillard (1954) distingea următoarele tipuri de aşezări rurale, în urma cercetărilor efectuate în zona Strasbourg: a) *aşezări rurale agricole*; b) *aşezări rurale mixte* şi c) *sate sau cartiere marginale muncitoreşti.*

3. H. Fehre introduce, în 1961, o clasificare care reţine atenţia prin faptul că indică şi fenomenul de trecere de la ruralism la urbanizare. Autorul distinge: *comune agricole* (cu peste 50% populaţie activă ocupată în agricultură); *comune mixte* (25-50% populaţie ocupată în agricultură) şi *comune urbanizate*.

4. S. Singh (2006) împarte aşezările rurale, în ceea ce priveşte funcţiile lor, în următoarele categorii: a) *sate de fermieri*; b) *sate cu funcţii de cultivare, întreţinere şi dezvoltare a pădurilor*; c) *sate de pescari*; d) *sate pastorale*; e) *sate cu funcţii de producţie a laptelui*; f) *sate miniere*; g) *sate cu funcţii de exploatare şi prelucrare a lemnului* şi h) *sate planificate* (această ultimă categorie se referă la aşezările rurale care au fost planificate să utilizeze o anumită resursă sau să îndeplinească o anumită funcţie precum cea de transport sau de comercializare a produselor agricole).

Aşadar, am parcurs abordările diferiţilor geografi şi antropologi asupra ruralului şi am constatat un lucru surprinzător. În toate cazurile, autorii evită să consacre, formal, prin definiţie, fundamentare şi clasificare, conceptul funcţiei *funcţiei rurale*. Am mai constatat abordări clasificatorii ale satului/ruralului, dar nu configurarea şi definirea funcţiilor rurale (similar cazului

funcţiilor urbane). Cred că neatingerea acestei ţinte este cauzată primordial şi fundamental de modelul teoretic, sistemic, în care s-au definit funcţiile urbane. Se remarcă aici una din inconsistenţele teoriei generale a sistemelor care pentru explicarea unor fenomene geospaţiale, geografice, etc., se bazează pe principiul "modelării", principiu care se confruntă cu o problemă fundamentală şi anume: dacă modelul teoretic (conceptual) este greşit sau insuficient fundamentat, acesta va duce la o concluzie eronată. Şi iată cum, abordând problematica funcţiilor aşezărilor, configurându-le şi concepându-le (pe cele urbane) după modele teoretice insuficient fundamentate, m-am trezit în imposibilitatea configurării şi definirii funcţiilor rurale. La sat nu mai pot spune că funcţia "este o profesie exercitată", întrucât funcţiile satului, ruralului, sunt în primul rând vitale, cu rol de antropogeneză rurală. Această problematică este extrem de complexă şi evoluţia postmodernă a spaţiului rural nu cristalizează, ci mai mult complică încercările stabilizatoare ale geografilor. Cu toate acestea, pentru a nu ocoli obiectivul cercetării teoretice asupra acestei chestiuni, funcţiile ruralului, voi propune o configurare a funcţiilor aşezărilor rurale, bazându-mă pe argumentele expuse, între care *rolul vital al funcţiei aşezării* rămâne *de bază*. Revin în consecinţă şi, precum la abordarea conceptului de funcţie urbană, reiterez enunţul definitoriu al funcţiei aşezării (rurale) ca ***proprietatea sinergetică vitală a satului care generează, cultivă şi susţine viaţa acestuia, în atingerea finalităţii, menirii sale.***

Pornind de la definirea susmenţionată a funcţiei satului, pot configura o clasificare a funcţiilor rurale ale satului românesc, astfel:

1) funcţia habituală, locativă (de vatră);
2) funcţia agrară / pastorală;
3) funcţia de securitate;
4) funcţia agro-piscicolă;
5) funcţia agro-silvică;
6) funcţia agro-comercială;
7) funcţia agro-industrială;
8) funcţia agro-turistică;
9) funcţia administrativă;
10) funcţia religioasă.

Ce remarc aici în primul rând? Remarc, din punct de vedere geoantropologic că cele zece funcţii fundamentale pentru satul românesc sunt de două tipuri: a) **funcţii vitale** şi b) **funcţii conjuncturale**. În prima categorie intră: *funcţia habituală*, *funcţia agrară / pastorală*, *funcţia de securitate* şi cea *religioasă*, iar în a doua intră *funcţiile administrativă*, *agro-silvică*, *agro-piscicolă*, *agro-comercială*, *agro-industrială* şi *agro-turistică*. Consider că, cel puţin pentru satul românesc, această clasificare răspunde la două deziderate ale ştiinţei geografice: 1) *este simplă* şi 2) *este*

generalizatoare. În mod evident, pornind de la cele zece funcţii, printr-o clasificare analitic-detaliată se poate merge mai departe, aşa cum au făcut-o de fapt mulţi geografi, prin clasificări faţă de care nu pot aduce obiecţii de fond. Cu toate acestea, consider că este necesar ca generalizarea, sinteza, să impună configurări taxonomice, care să fie definitorii pentru geografia aşezărilor rurale. În acest sens este canalizat demersul meu.

Sunt necesare clarificări şi asupra împărţirii funcţiilor rurale în cele două mari categorii de mai sus, deoarece aici se relevă că funcţiile unei aşezări sunt cu acest statut atâta timp cât generează, cultivă şi susţin viaţa aşezării. Se poate întreba: dacă funcţiile sunt *vitale*, atunci de ce există şi categoria celor *conjuncturale*? Explicaţia, din punct de vedere geografic, este că toate funcţiile sunt vitale pentru o aşezare atâta timp cât asigură viaţa acesteia şi *menirea satului*. Dar există meniri conjuncturale care pot fi atinse prin aşa numitele *funcţii conjuncturale*. Ele sunt deci vitale doar în conjunctura care asigură atingerea menirii aşezării (o menire conjuncturală este de exemplu statutul administrativ de „centru comunal"). Categoria funcţiilor vitale cuprinde funcţii care nu dispar niciodată sau dispar odată cu aşezarea. Indiferent de jocul teoretic al oricărei analize, nu există sat (aşezare rurală) fără două din cele patru funcţii vitale. Ele se „confundă" prin definiţie cu aşezarea rurală, cu satul, cu vatra şi moşia**.** În acest sens, susţin cultivarea expresiei **„moşie"** în literatura geografică şi renunţarea la neologisme sau împrumuturi (chiar şi consacrate precum „rural"), întrucât, pentru geoantropologia spaţiului geografic românesc, satul este constituit din două simboluri: *moşia* (păstrată din generaţie în generaţie – „din moşi, strămoşi") şi *vatra* (loc de baştină, de origine).

3.2.2. Funcţiile aşezărilor urbane

Cercetarea geografică a stabilit că oraşele sunt geosisteme disipative, „*sisteme disipative de energie*" (V. Surd, 2003), iar prin „*...natura şi intensitatea relaţiilor oraşului cu regiunea (înconjurătoare) şi prin gradul de subordonare a acesteia sub comanda oraşului, se formează zone de influenţă urbană*" (V. Surd, 2003; 2009).

Geosistemul urban („sistemul teritorial" urban) face parte din „*...categoria celor dinamice şi complexe*" (I. Mac, 2008). Se relevă aşadar că oraşul, ca geosistem analizabil geografic de la „microscară" până la „mezoscară" (I. Ianoş, 2000), reacţionează în acest spaţiu şi la acest spaţiu, printr-o stare numită „*senzitivitate*" (unii autori au lansat-o în teoria geografică sub denumirea de „*senzivitate*" – D. Petrea, 2005). Această stare este răspunsul, reacţia sistemului (oraşului) la stimulii (perturbatori) din spaţiul geografic. Stimulii perturbatori (nu în sensul dezorganizant) determină sistemul urban să îşi genereze *proprietăţi sinergetice care vor genera, vor susţine şi vor cultiva viaţa oraşului şi viaţa spaţiului său sistemic*. Şi iată cum oraşul este determinat în mod

obiectiv să devină acel *spaţiu geografic complex organizat, cu o dinamică permanentă (senzitivitatea sa îl obligă), capabil să asigure o diversitate de funcţii, pentru evoluţia şi dezvoltarea proprie şi a spaţiului său de influenţă*.

Aceste funcţii, aşa cum am remarcat în capitolul anterior şi cum au fost fundamentate de către diferiţi autori (M. Arousseau, C.D. Harris, H.J. Nelson, G. Alexander, G. Schwartz, Jaqueline Beaujeau-Garnier, G. Chabot, M. Pacione, V. Surd, I. Ianoş, N. Ilinca, A. Ungureanu, G. Ţurcănaşu, etc.), au cunoscut configurări, definiri, clasificări diferite, toate fiind determinate de nivelul evoluţiei şi dinamicii (ca transformare) a sistemelor urbane.

Eu însă voi propune o altă perspectivă asupra conceptului de *funcţii urbane*, determinat fiind de mai mulţi factori: o dinamică sociourbană şi geosistemică extraordinară; scopul şi ţinta unei cercetări geografico-prospective, proiective, operaţionale, dar şi manageriale; decantarea sensurilor unor concepte care ridică întrebări în demersul definirii conceptului de funcţie urbană, etc, pentru că, dacă *„funcţia este definită numai de acele activităţi care justifică existenţa şi dezvoltarea oraşului, care aduc resursele necesare vieţii”* (V. Surd, 2003), înseamnă că analiza funcţională a oraşului are o fundaţie mercantilă, ori eu consider că ea trebuie să plece întotdeauna de la *menirile* oraşului, cărora trebuie să le răspundă funcţiile acestuia şi deci: prima menire a oraşului este *asigurarea habitatului*. Ori, indiferent de etapa istorică şi geoantropologică, nu s-a pus niciodată problema „aducerii resurselor” către oraş, exclusiv, în asigurarea acestei meniri. Iată de ce, în clasificarea pe care o propunem, am introdus categoria de ***funcţii civice***.

Consider totodată necesar ca, pornind de la fundamentarea geografică parcursă până aici, să actualizez perspectiva gnoseologică în funcţie de complexitatea geosocială a aşezărilor urbane de azi. În acest sens, avansez în primul rând un punct de vedere asupra taxonomiei funcţiilor urbane actuale. Din punct de vedere sectorial există: 1) **funcţii primare**: funcţia agricolă; 2) **funcţii secundare**: funcţia industrială; 3) **funcţii terţiare**: funcţia comercială; funcţia administrativ-politică; funcţia culturală; funcţia militară; funcţia turistică; funcţia de transport şi funcţia comunicaţională; 4) **funcţii cuaternare**: funcţia de cercetare ştiinţifică şi funcţia infocibernetică.

Întreaga literatură geografică a adoptat până în prezent (în general) această clasificare a funcţiilor aşezărilor urbane. Mă refer în sensul sectorial, în funcţie de sectoarele economice, întrucât „frontiera europeană”, o „frontieră” primordial economică, a impus judecarea structurii urbane, a obiectului geografic (oraşul), din punct de vedere economic. Complexitatea structurală a geosistemului urban permite însă perspective axiologice variate, care pot genera criterii taxonomice foarte diferite. Acest lucru se evidenţiază de exemplu imediat ce „schimbăm” raţiunea de a fi a oraşului.

În consecinţă, dacă vom aşeza întregul demers epistemologic în perspectiva a două filozofii: funcţionalismul şi ştiinţa complexităţii, vom putea revela “oraşul” ca pe un sistem teritorial *complex*

organizat, capabil să îşi genereze o diversitate de funcţii. În spiritul aceloraşi filozofii, cred că oraşul trebuie considerat mai mult decât o "construcţie umană"; în relaţia antropologică, fiecare oraş devine un „loc" şi dobândeşte un spirit al locului, are o *menire* pe care tinde să o atingă cu ajutorul funcţiilor sale. Funcţia oraşului trebuie, deci, văzută într-un spirit total diferit de cel generat de cartezianism şi de "frontiera europeană" (I. Bădescu, D. Dungaciu, 1995). În concepţia de faţă, *"funcţia oraşului" este o relaţie de necesitate, care se naşte între elementele geosistemului şi starea acestuia, care generează, cultivă şi susţine viaţa oraşului, în atingerea menirii (finalităţii) sale sistemice*. În acest context, etapa managementului urban, necesară pentru *o evoluţie durabilă*, nu poate fi atinsă fără însuşirea filozofiei care susţine această definiţie şi care are în centrul ei conceptul de *menire a oraşului*, în opoziţie cu cel cartezian, care vede funcţia oraşului prin conceptul "atragerii resurselor necesare".

Iată de ce văd obiectiv necesară o nouă taxonomie a funcţiilor oraşului, mai ales în momentul în care, obligaţi de complexitatea structurală a acestuia, introducem alte perspective axiologice decât cele "sectorial-productive", de servicii. Construind această nouă taxonomie pe principiul menirii, taxonomia unei *aşezări orăşeneşti* sau *săteşti* va avea două categorii fundamentale de funcţii:

- ***funcţii vitale;***
- ***funcţii conjuncturale*.**

Această taxonomie poate rezolva şi o chestiune evitată până azi de geografi, urbanişti, antropologi, etc., cea a consacrării formale, prin definiţie, a fundamentării şi clasificării funcţiilor satului (rurale). Menţionez în acest caz, doar în trecere, convingerea mea că neatingerea acestei ţinte este cauzată fundamental, de instrumentele care s-au folosit până azi în definirea şi abordarea funcţiilor urbane. Se remarcă aici una dintre inconsistenţele teoriei generale a sistemelor: dacă *modelul* teoretic (conceptual) este greşit sau insuficient fundamentat, acesta va duce inevitabil la concluzii eronate. Şi iată cum, abordând problematica funcţiilor aşezărilor, configurându-le şi concepându-le (pe cele urbane) după modele teoretice, tributare principial, ne-am trezit în imposibilitatea definirii funcţiilor rurale; la sat nu mai putem spune că funcţia este o „profesie exercitată" întrucât funcţiile satului sunt în primul rând *vitale,* cu rol de antropogeneză rurală. Acesta este motivul pentru care reiterez şi aici definiţia avansată în 2010 asupra funcţiei satului: *funcţia rurală este proprietatea sinergetică, vitală, a satului (a structurii rurale), care generează, cultivă şi susţine viaţa acestuia, pentru (în) atingerea finalităţii, menirii sale* (B. Păcurar, 2010).

Revenind la taxonomia bazată pe conceptul menirii aşezării, punctez în susţinerea ei un element de "prag": care este prima *menire* (sensul existenţial) a oraşului (a oricărei aşezări) căreia trebuie să îi răspundă funcţiile acestuia? Prima dintre aceste meniri este *asigurarea habitatului.* Ori! Indiferent de etapa istorică şi geoantropologică, nu s-a pus niciodată problema aducerii resurselor

către oraş utilizând funcţia habituală. Aceasta are o menire vitală şi este pusă exclusiv în slujba cetăţii, fiind deci o *funcţie civică*, alături de alte câteva *funcţii vitale*. În consecinţă, funcţiile oraşului vor fi:

- ***funcţii vitale***: *funcţia habituală (rezidenţială); funcţia de securitate; funcţia religioasă*.

  Aceste trei funcţii le grupăm într-un *triptic al funcţiilor vitale urbane*.
- ***funcţii conjuncturale***: *conjunctural-vitale şi conjuncturale*.

Odată clarificată opţiunea taxonomică a funcţiilor urbane, putem opera în exerciţiile epistemologice cu criterii diferite de clasificare funcţional-urbană. Ele nu mai pot altera fundaţia conceptuală a taxonomiei şi a definiţiei funcţiei. Importante rămân: filozofia abordării, conceptul gnoseologic şi principiul taxonomic.

În acest concept epistemologic, avansez, aşadar, următoarea taxonomie a funcţiilor municipiului Cluj-Napoca:

Table 3: Funcţiile municipiului Cluj-Napoca

Nr.	Funcţii		
1.	Funcţiile vitale	1.1. Funcţia habituală 1.2. Funcţia de securitate 1.3. Funcţia de securitate	
2.	Funcţiile conjuncturale	2.1. Funcţia agricolă 2.2. Funcţia industrială	
		2.3. Funcţiile civice	2.3.1. Funcţia administrativ-civică 2.3.2. Funcţia medicală 2.3.3. Funcţia ecologică 2.3.4. Funcţia urbanistică 2.3.5. Funcţia socială
		2.4. Funcţiile administrativ-politice	2.4.1. Funcţia administrativ–politică judeţeană 2.4.2. Funcţia administrativ–politică regională
		2.5. Funcţiile culturale	2.5.1. Funcţia educativă de masă 2.5.2. Funcţia universitară 2.5.3. Funcţia cultural-festivă 2.5.4. Funcţia cultural-artistică 2.5.5. Funcţia ştiinţifico-academică 2.5.6. Funcţia sportivă
		2.6. Funcţia comercială	
		2.7. Funcţiile turistice	2.7.1. Funcţia comercial-turistică 2.7.2. Funcţia festiv-turistică 2.7.3. Funcţia medical-turistică 2.7.4. Funcţia turistică de afaceri 2.7.5. Funcţia loisir-turistică 2.7.6. Funcţia religios-turistică 2.7.7. Funcţia educativ-turistică
		2.8. Funcţia financiară	

Table 3: Funcţiile municipiului Cluj-Napoca

Nr.	Funcţii		
		2.9. Funcţia juridică	
		2.10. Funcţiile transport-vehiculatorii	2.10.1. Funcţia de transpor rutier 2.10.2. Funcţia de transport feroviar 2.10.3. Funcţia de transport aerian 2.10.4. Funcţia de transport intraurban 2.10.5. Funcţia de transporturi speciale
		2.11. Funcţia info-comunicaţională	
		2.12. Funcţia militară	
		2.13. Funcţia info-tehnocreativă	
		2.14. Funcţia frontalieră	

Beneficiind, aşadar, de conştientizarea rolului pe care "*criteriul*" îl are în: analiza sistemelor teritoriale, în taxonomiile construite prin exerciţii epistemologice, voi proceda în capitolul următor la analiza „funcţiilor terţiare" ale municipiului Cluj-Napoca, bazându-mă pe un alt element fundamental în analiza geografică: *principiul*. În cazul de faţă, principiul pe care îl propun este *principiul menirii*.

4. FUNCŢIILE „TERŢIARE" ALE MUNICIPIULUI CLUJ-NAPOCA

Geosistemul urban Cluj-Napoca, prin structura sa specific urbană şi complexă, este construit holarhic. Chiar dacă municipiul Cluj-Napoca, din punct de vedere referenţial-sistemic, intră la categoria microspaţială, din punctul de vedere al complexităţii, este un geosistem care înglobează în structura sa o multitudine de subsisteme. Un asemenea subsistem este şi cel al funcţiilor terţiare ale municipiului Cluj-Napoca. Însuşind această teză, voi aborda geografia funcţiilor terţiare ale municipiului adaptând schema metodologică a analizei modului de organizare a sistemelor teritoriale (I. Ianoş, 2000). Prin această adaptare (a schemei) la scopul nostru, schema de abordare a subsistemului funcţiilor terţiare ale municipiului Cluj-Napoca va avea următoarea construcţie (vezi figura 3).

Fig. 3. Schema metodologică pentru analiza subsistemului funcţiilor terţiare ale municipiului Cluj-Napoca

4.1. Modul de organizare actuală. Structura taxonomică a subsistemului funcţiilor „terţiare" ale municipiului Cluj-Napoca

4.1.1. Modul de organizare actuală

Pornind de la definiţia oraşului ca geosistem şi de la cea a funcţiei urbane, concepte geografice fundamentale în structurarea şi fundamentarea concepţiei mele asupra funcţiilor oraşelor, concret a municipiului Cluj-Napoca, voi considera că, în prezent, acesta are următoarele funcţii „terţiare", clasificate conform taxonomiei fundamentate în capitolul anterior:

- **funcţiile civice:** *funcţia rezidenţială; funcţia administrativ-civică; funcţia urbanistică; funcţia ecologică; funcţia medicală* şi *funcţia de securitate*;

- **funcţiile culturale:** *funcţia educativă de masă; funcţia universitară; funcţia spiritual-religioasă; funcţia cultural-festivă; funcţia cultural-artistică; funcţia ştiinţifico-academică* şi *funcţia sportivă*;
- **funcţiile administrativ-politice**: *funcţia administrativ-politică judeţeană* şi *funcţia administrativ-politică regională*;
- **funcţia comercială;**
- **funcţiile turistice:** *funcţia comercial-turistică; funcţia festiv-turistică; funcţia medical-turistică; funcţia turistică de afaceri; funcţia plezirturistică; funcţia religios-turistică* şi *funcţia educativ-turistică*;
- **funcţia financiară;**
- **funcţia juridică;**
- **funcţiile transport-vehiculatorii***:* *funcţia de transporturi rutiere; funcţia de transporturi feroviare; funcţia de transporturi aeriene; funcţia de transport intraurban* şi *funcţia pentru transporturi speciale*;
- **funcţia infocomunicaţională;**
- **funcţia militară;**
- **funcţia frontalieră.**

4.1.2. Funcţiile terţiare ale municipiului Cluj-Napoca. Prezentare geografică.

4.1.2.1. *Funcţiile civice ale municipiului Cluj-Napoca*

Conceptul de *funcţii civice* are suportul epistemologic în perspectiva din care vedem oraşul. Vedem oraşul ca pe un geosistem, *un spaţiu geografic complex organizat,* care are capacitatea de a-şi genera funcţii diferite, toate însă puse în final în slujba evoluţiei şi dezvoltării sale şi a spaţiului înconjurător. Prin urmare, funcţiile slujesc primordial „cetatea”, iar în susţinerea unei aşezări urbane („cetăţi”) primele, *funcţiile vitale,* sunt cele care asigură securitatea „structurii”, asigură şi cultivă sănătatea acesteia (a factorului uman, a mediului de viaţă, a relaţiilor structural-sistemice). Atunci când abordez aceste funcţii le văd în primul rând ca susţinătoare ale oraşului din punct de vedere antroposocial, structural, civic, şi mult mai târziu le pot considera ca aducătoare de resurse. Fundamental, ele trebuie să aducă oraşului siguranţă şi să întreţină sănătatea vieţii acestuia. Iată de ce le numesc *funcţii civice*, ele fiind vitale pentru aşezarea urbană, fără să acumuleze, ci doar pentru că „asigură”. La o analiză din această perspectivă, toate cele şase funcţii se relevă ca *funcţii de siguranţă sistemică şi de administrare sistemică*.

Este evident că în structura unei aşezări urbane se poate vorbi de funcţii (bazice sau nebazice, etc.) doar în condiţiile în care geosistemul urban (sistemul teritorial urban) are instrumentele necesare generării resurselor şi acţionării prin acea funcţie. Mai exact, deţine instituţiile care activează şi concretizează funcţia. Dacă enumăr şi analizez cele şase funcţii civice, constat că în orice oraş, toate acestea sunt îndeplinite de instituţii specifice şi specializate. *Toate instituţiile oraşului care concretizează şi realizează funcţii civice sunt in primul rînd instituţii publice, ale oraşului, şi nu societăţi comerciale (bazate pe profit), motiv pentru care am numit această categorie „funcţii civice”.*

4.1.2.1.1. Funcţia rezidenţială a municipiului Cluj-Napoca

4.1.2.1.1.1. Introducere şi fundamentare

La prezentarea clasificării funcţiilor terţiare ale aşezărilor prin taxonomia folosită, am justificat sensul şi fondul funcţiei rezidenţiale, ca funcţie civică. În aceeaşi fundamentare, am prezentat suportul obiectiv, taxonomic şi funcţional al funcţiilor vitale. Revin şi întăresc în acest context *definirea funcţiei rezidenţiale ca funcţie civică şi vitală*, consolidând susţinerea anterioară şi prin piramida lui A. Maslow (1943). Conform construcţiei conceptuale făcute de acelaşi autor, pe prima treaptă, la nevoi fiziologice (*vitale*) figurează hrana, somnul, etc. Pe al doilea etaj se află nevoia de siguranţă. Adăpostul, locuinţa, este practic cea care răspunde la două categorii vitale pentru individ, familie, comunitate, societate, mai exact refacerea şi adăpostirea (securitatea fizică, psihică şi socială).

Raportând problematica la un nivel sistemic superior ca organizare şi nivel de viaţă (oraşul), constat că spaţiul de locuit îşi înmulţeşte funcţionalitatea prin acoperirea unor *„trepte” superioare ale spaţiului spiritual*. Este vorba de nevoia de stimă şi autorealizare. Pentru ambele trepte, locuinţa şi zona geografică urbană în care este situată locuinţa dobândesc valenţe noi ca importanţă ierarhică.

Dacă locuinţa are o pondere semnificativă practic în toate cele cinci trepte ale piramidei, este clară importanţa asigurării acesteia de către sociosistem. În concluzie: asigurarea locuirii pentru locuitorii săi de către oraş intră în atributul funcţiei rezidenţiale; funcţia rezidenţială este deci cea prin care sistemul asigură *două trepte* de nevoi vitale şi *trei* de nevoi psihosociale pentru comunitate, pentru elementul uman sistemic. De aceea, conform taxonomiei folosite, ea este o *funcţie vitală*. Întrebarea care rămâne este: *De ce este civică? Răspunsul ar fi pentru că răspunde în primul rând „nevoilor cetăţii” şi mai puţin nevoilor mercantile.*

Conform clasificării folosite până în prezent, funcţii interne (nebazice) şi externe (bazice), această funcţie poate trece şi în categoria celor bazice, deoarece construirea şi oferta de spaţii de

locuit aduce oraşului resurse multiple (inclusiv financiare) şi asigură atracţia spre oraş a unui flux migrator, care provine din spaţiul geografic extern oraşului. *Pentru fundamentarea mea însă revin şi avansez această clasificare în care funcţia rezidenţială a oraşului are o nomenclatură foarte importantă şi vitală în funcţionarea şi menirea geosistemului urban*.

Funcţia rezidenţială, privită din perspectiva funcţionalistă, are foarte multe forme de implicare şi de manifestare într-un geosistem urban: ea ajută la atingerea scopului aşezării urbane de a depăşi „*tirania distanţelor dintre oameni*” (B.W. Potter, 2009); funcţia rezidenţială răspunde la nevoia şi la cererea de locuinţe; dacă nevoia este asociată în mod convenţional cu o cerinţă fundamentală, ea poate fi definită totodată şi ca *o cantitate de locuinţe, necesară pentru un standard minim stabilit fără a lua în seamă capacităţile individuale de plată pentru acea locuinţă etc*. Funcţia rezidenţială influenţează în raport cu mentalităţile sociale şi concepţiile urbaniştilor asupra structurii subsistemului rezidenţial din structura urban; se cunosc în acest sens patru concepţii consacrate în ideologia socială: concepţia ecologică; concepţia neoclasică; concepţia instituţională şi concepţia marxistă. Acestea sunt susţinute de teorii sociale, de filozofii şi de ideologii care au îmbrăcat uneori forme foarte antagonice. De exemplu: *concepţia ecologică* se bazează pe economia umană, cercetează *modele spaţiale ale structurii rezidenţiale* şi îl are ca reprezentant pe E.W. Burgess, în timp ce *concepţia marxistă*, reprezentată de M. Castells şi D. Harvey, se bazează pe materialismul istoric şi are ca domeniu de cercetare, *casa ca bun*.

Tot această funcţie a inspirat concepţii şi teorii în domeniul proiectării cartierelor rezidenţiale urbane, a raporturilor de mişcare determinate de binomul a două elemente urbanistice: tipul de ofertă urbană şi distanţa de parcurs (de la casă la „ofertă”). Iată un exemplu sintetic:

Tabelul 4. Ierarhia facilităţilor aflate la diferite distanţe într-o zonă urbană de mare densitate

Oferta urbanistică	**Distanţa optimă / categorie de ofertă**			
	Mers pe jos 5 min.	**10 min.**	**20 min.**	**40 min.**
Spaţii verzi	Grădină parc	Spaţiu verde	Parc restrâns	Parc extins
Educaţie	Creşă	Şcoală primară	Şcoală secundară	Liceu; Universitate
Ocrotirea sănătăţii	-	Dentist	Spital	Spital
Magazine	-	Nevoi zilnice	Nevoi săptămânale	Nevoi ocazionale
Activităţi culturale	Sală de întâlniri	Bibliotecă	Centru sportiv; Bazin de înot	Complex sportiv
Divertisment	Cafenea	Restaurant	Cinema	Teatru

Sursa: G. Towers (2005)

Locul funcţiei rezidenţiale în asigurarea „sănătăţii” urbane este iarăşi semnificativ. Acest loc fundamentează raporturi deterministe şi urbanistice între situarea spaţiului rezidenţial în teritoriul urban şi reglementarea condiţiilor de locuit, de întreţinere a locuinţelor, etc. (N. Freudenberg, N. Galea, D. Vlahov, 2006).

Funcţia rezidenţială asumată (în cazul oraşelor mari, prin Planul Urbanistic General) în raport cu cele nouă zone funcţionale ale oraşului, determină şi impune în cadrul “Zonei de locuinţe cu funcţiuni complexe” un *set geografic normativ* ce cuprinde regimul de înălţime al construcţiilor, stilul arhitectural, funcţii comerciale, de învăţământ, recreere, transport, etc. (V. Surd, 2009).

Studiul funcţiei rezidenţiale evidenţiază în urma unor analize, în special „funcţionaliste”, şi multe vulnerabilităţi ale cartierelor rezidenţiale, în situaţii de criză. Acest fapt relevă un alt gen de raporturi intrasistemice şi sistemice, care creează vulnerabilităţi şi perturbări în geosistem. Un sumar al acestora, în urma studiilor făcute de Anita K. Jones, L. Wells şi M. Wolin (2006), cuprinde:

- dificultăţi de coordonare a intervenţiilor de urgenţă cu mişcările necontrolate de populaţie;
- vulnerabilităţi ale sistemelor edilitare la atacuri cibernetice;
- dificultăţi în recepţionarea reacţiei cartierului la măsuri de urgenţă;
- dereglări şi perturbări în legăturile telefonice, internet, mass-media prin cablu, etc.;
- întreruperea furnizării energiei, agentului termic, combustibililor pe conducte, etc.;
- dereglarea totală sau parţială a transportului intraurban;
- imposibilitatea coordonării acţiunilor de masă;
- întreruperea temporară a legăturilor între membrii familiilor cu locuri de muncă sau prezenţe obligatorii în locuri situate la mare distanţă, în alte cartiere, în zone industriale (de importanţă deosebită), în instituţii de siguranţă, ordine publică şi securitate, etc.;
- perturbarea sau blocarea acţiunii stabilite în planurile de intervenţie ale forţelor de ordine publică, siguranţă şi securitate regională sau locală.

Este deci problematică realizarea unei funcţii rezidenţiale care să poată opera eficient într-un spaţiu rezidenţial sau mai multe, care nu au fost realizate în urma unor balanţe deterministe între zonele funcţionale ale oraşului (V. Surd, 2003), între zonele rezidenţiale şi capacitatea subsistemelor de transport şi utilităţi publice, fără o analiză sistemică a posibilelor reacţii sociale, profesionale, etnolocale, etc., a categoriei de populaţie dominantă din cartier sau din alte zone.

Funcţia rezidenţială a oraşului, în special din România, suportă o altă categorie de presiuni, cele generate de caracteristicile sectoarelor rezidenţiale publice pe de o parte şi private pe de altă parte. Dacă aceste sectoare zonale sunt amestecate prin amplasare în teritoriu, fără regimuri clare de funcţionare a utilităţilor, serviciilor publice, a taxelor şi impunerilor, a folosinţelor comune, etc.,

managementul urban local va avea frecvente dificultăţi de organizare, planificare, proiectare şi îmbunătăţire a vieţii social-urbane.

Rezultă că, pentru ca funcţia rezidenţială a unui oraş, în special unul mare şi foarte mare, să poată fi eficientă şi cu emblemă de serviciu civilizat, trebuie planificată, proiectată şi manageriată astfel încât orice modificare să poată fi făcută fără perturbaţii. Acest lucru nu mai este posibil, în oraşul secolului XXI, fără o *geografie managerială*, pe care subsistemul administrativ-civic să o stăpânească prin cunoaştere şi competenţă.

4.1.2.1.1.2. Logistica instituţională a funcţiei rezidenţiale a municipiului Cluj-Napoca

Logistica funcţiei rezidenţiale cuprinde două mari categorii de structuri şi anume:

- instituţii publice:
  - Primăria Municipiului Cluj-Napoca ;
  - Consiliul Local cu regiile autonome;
  - Agenţia Naţională pentru Locuinţe (A.N.L.) şi programele naţionale.
- societăţi comerciale private:
  - firme antreprenoriale de construcţii;
  - agenţii imobiliare;
  - persoane fizice autorizate – investitori.

Din cadrul instituţiilor publice locale, ***Consiliul Local al Municipiului Cluj-Napoca*** este o structură de bază pentru generarea şi susţinerea funcţiei rezidenţiale a municipiului, acţionând în acest sens prin următoarele elemente structural-instituţionale:

- Comisia (de specialitate a Consiliului Local) pentru urbanism, amenajarea teritoriului şi protecţia mediului;
- Comisia pentru sănătate, muncă, protecţie socială şi tineret;
- regiile autonome.

Acţiunea acestor comisii se concretizează prin iniţierea şi cordonarea iniţiativelor studiilor şi prognozelor, pentru asigurarea locuinţelor şi spaţiilor rezidenţiale, controlul societăţilor comerciale şi al regiilor autonome în activităţile de susţinere a funcţiilor rezidenţiale, analizarea şi avizarea proiectelor primite pentru dezvoltarea şi administrarea spaţiilor rezidenţiale şi înaintarea de propuneri spre Consiliul Local, pentru asocierea cu alte elemente sistemice (publice sau private) în vederea dezvoltării spaţiilor rezidenţiale ale municipiului.

Regiile autonome cu rol de susţinere a funcţiei rezidenţiale în Cluj-Napoca sunt:

- R.A. de Termoficare Cluj-Napoca;
- R.A. de Transport Urban Călători Cluj-Napoca;

- R.A. a Domeniului Public Cluj-Napoca.

Regia Autonomă de Termoficare îşi are sediul pe B-dul 21 Decembrie 1989, nr. 79, principalul serviciu în cadrul funcţiei rezidenţiale fiind furnizarea energiei termice şi a apei calde menajere pentru încălzirea spaţiilor de locuit şi a altor spaţii. În prezent, R.A. Termoficare oferă acest serviciu la 46200 de locuinţe cu circa 145000 de locuitori. Investiţiile regiei în infrastructura necesară, în ultimii 20 de ani, se ridică la 31 milioane euro. Patrimoniul regiei, prin care aceasta susţine funcţia rezidenţială, este compus din 55,3 km reţele termice, 79 de centrale termice (de cvartal, de bloc), 837 centrale puncte termice şi două „insule de energie", echipate cu unităţi de cogenerare (producere combinată de energie termică şi electrică).

Transportul şi distribuţia energiei termice se realizează în Cluj-Napoca prin 16,5 km (reţea apă fierbinte), 37 puncte termice racordate la reţeaua de apă fierbinte (30 în cartierul Mărăşti, patru în Mănăştur şi două în Gheorgheni), 128 km de reţea de distribuţie energie termică (94 km reţea de centrale termice de cvartal, 31 km reţea racord la centrale termice de zonă şi 3 km la minicentrale termice), 250 contoare energie termică la producător şi 4500 de contoare la consumatori.

„Insulele de energie" din cartierul Gheorgheni, realizate în colaborare cu firme germane, sunt structurate pe centrala termică 8, ca nucleu cu două cazane de 1 160 KW fiecare, o unitate de cogenerare energie electrică X două cazane de 210 şi 350 KW, la care se adaugă centralele termice nr. 1, 2 şi 3 racordate la acest sistem. Tot la acest sistem sunt racordate 2.000 de apartamente, 2.040 locatari, un complex comercial şi o şcoală.

Programul de investiţii al regiei, pe 2010, era proiectat astfel: 23.100.000 lei, din care 4 milioane provin din surse proprii, 12.500.000 de la bugetul local şi restul de 6.600.000 de la bugetul de stat. Lucrările de investiţii includ:

- reabilitarea reţelei de apă fierbinte;
- modernizarea reţelei termice îngropate sub străzi;
- înlocuirea sistemelor clasice cu sisteme ce folosesc energii regenerabile pentru agentul termic la cinci centrale termice de cartier;
- automatizarea cazanelor termice;
- îmbunătăţirea contorizării.

Regia Autonomă de Transport Urban Călători din Cluj-Napoca, având sediul în B-dul 21 Decembrie 1989, este un element al sistemului urban ce susţine trei funcţii: rezidenţială, urbanistică şi în mod evident transport-vehiculatorie. În consecinţă, voi prezenta acest element sistemic atunci când voi aborda funcţia transport-vehiculatorie, în susţinerea căreia îşi pune în funcţiune elementele în cea mai mare proporţie. Din punctul de vedere al funcţiei rezidenţiale, relev doar faptul că acest element este indispensabil în realizarea legăturii spaţiale a infrastructurii funcţiei cu celelalte elemente sistemice ale municipiului.

Regia Autonomă a Domeniului Public Cluj-Napoca, situată cu sediul pe str. Meşterul Manole, este structurată organizatoric pe trei direcţii: Direcţia generală, Direcţia financiară şi Direcţia tehnică-producţie. Susţine funcţia rezidenţială prin construcţii, prestări servicii, ecarisaj, suprapunerile funcţionale ale regiei în sistem cuprinzând funcţiile rezidenţială, urbanistică, administrativ-civică şi ecologică. Principalele servicii, în susţinerea funcţiei rezidenţiale, sunt amenajarea spaţiilor verzi, adăpostirea câinilor fără stăpân, producerea, cultivarea şi vânzarea materiale horticole şi dendrologice şi servicii funciare şi de afişaj.

A doua instituţie publică locală, un rol major în această funcţie, este ***Primăria Municipiului Cluj-Napoca***, elementul instituţional de bază în generarea şi susţinerea funcţiei rezidenţiale a municipiului Cluj-Napoca. Elementele structurale din organigrama sa, prin care se realizează acest lucru, sunt:

- Direcţia de evidenţa persoanelor, prin care se asigură evidenţa şi legalitatea locuirii cetăţenilor în municipiu;
- Serviciul administraţie locală, relaţii cu asociaţiile de proprietari;
- Serviciul administraţie fond funciar şi registrul agricol;
- Direcţia urbanism şi dezvoltare urbană;
- Direcţia tehnică (administrare căi publice, cimitire, reabilitare imobile, monitorizare servicii comunitare de utilitate publică);
- Direcţia patrimoniului municipiului şi evidenţa proprietăţii,
- Direcţia taxe şi impozite.

La acestea se adaugă următoarele programe şi proiecte:

- Programele naţionale de subvenţionare a construcţiilor de locuinţe proprietate personală (Ordinul nr. 166/216 din 15.05.2007);
- 114 apartamente construite de A.N.L., cu terenurile aferente (str. Mehedinţi, nr. 41);
- Proiectul „Casa Verde" (Ordinul nr. 565/08.05.2009);
- proiecte de asociere şi constituire a unor participaţiuni public-private, pentru construirea de locuinţe; proiectele de acest gen, aflate în desfăşurare, cuprind:
    - construirea a 56 de apartamente în str. Sighişoara, nr. 21;
    - construirea a 12 de apartamente în str. Taberei, nr. 2;
    - construirea a 30 de apartamente în str. Taberei, nr. 4;
    - construirea a 36 de apartamente în str. Cojocnei, nr. 97.
- participarea autorităţilor locale la construirea unor cartiere, prin constituirea unor societăţi comerciale de construcţii în regim public-privat:
    - cartierul Lomb, cu o participare de 51% din capitalul social, suprafaţa proiectată este de 267 ha, 33% din teren, fiind asigurat de firma asociată; comunitatea şi Primăria

vor intra în posesia a 75 de locuinţe sociale; valoarea investiţională se ridică la circa 650 milioane euro (proiect îngheţat);

„Strategia de dezvoltare a municipiului Cluj-Napoca” propune următoarele obiective:

- dezvoltarea construcţiilor, atragerea investiţiilor prin oferirea de terenuri dotate cu utilităţi;
- întocmirea hărţilor cadastrale ale municipiului Cluj-Napoca;
- modernizarea reţelei de utilităţi publice;
- demararea şi continuarea programului de echipare edilitară adecvată a intravilanului;
- demararea şi susţinerea programului de reabilitare termică a locuinţelor;
- demararea programului de construcţii a locuinţelor pentru categorii de favorizate de cetăţeni.

Sectorul rezidenţial privat se bazează pe o sferă antreprenorială de construcţii, reparaţii şi întreţinere, care, în municipiul Cluj-Napoca, este foarte diversificată, având în componenţă următoarele: firme de alpinism utilitar, amenajări exterioare şi interioare, arhitectură, construcţii case din lemn, construcţii metalice, construcţii speciale, instalaţii în construcţii, 43 de firme cu activitate permanentă în proiectare în construcţii, precum şi alte firme specializate în construcţii (48 în acoperiri şi izolaţii; 16 în materiale de construcţii; 7 – materiale speciale de construcţii; 5 – prefabricate în construcţii; 1 – sisteme de încălzire; 3 – ciment, motar şi var; 9 – construcţii montaj, instalaţii, reţele; 49 – construcţii civile; 19 – faianţă, gresie şi marmură).

Pe lângă acestea, în Cluj-Napoca există un număr de 43 de firme imobiliare, acestea ocupându-se de activitatea de consultanţă şi intermediere în domeniul investiţiilor imobiliare (promovarea ofertei, asistenţă şi consultanţă în vânzare sau închiriere de imobile sau terenuri, asistenţă şi consultanţă juridică, financiară şi în afaceri, etc.).

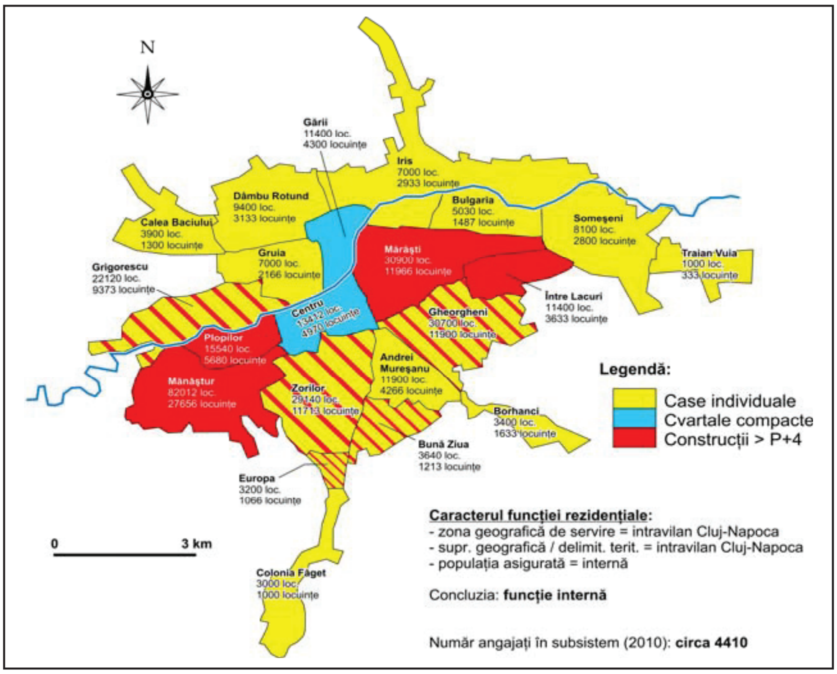

Fig. 4. Proiecţia geografică a funcţiei rezidenţiale în planul municipiului Cluj-Napoca în 2010

Caracterul funcţiei rezidenţiale a municipiului Cluj-Napoca.

Coef. localizare = (180000 : 9936000) : (4410 : 132132) = (0,18 : 0,03) = 0,6 (subnumeric)

Concluzia: **funcţia este internă.**

4.1.2.1.2. Funcţia administrativ-civică a geosistemului urban Cluj-Napoca

4.1.2.1.2.1. Introducere şi fundamentare teoretică

În construcţia taxonomică a funcţiilor aşezărilor urbane am propus şi am fundamentat categoria *funcţiilor civice*. Raportate la definiţia funcţiei urbane, pe care am avansat-o: *funcţia urbană este relaţia de necesitate, care se naşte între elementele geosistemului urban şi starea geosistemului şi care generează, cultivă şi susţine viaţa oraşului în atingerea menirii (finalităţii) sale sistemice*, funcţiei administrativ-civice îi revin roluri şi poziţii fundamental sistemice. Ea joacă rolul funcţiilor de comandă într-o organizare de tip *„sistem flotă"*, find capabilă să susţină managementul autonom al „navei" (oraşul), cel puţin pentru o perioadă scurtă. Totodată, pe baza aceluiaşi principiu de management, oraşul susţinut de funcţiile sale este capabil să acţioneze şi să evolueze asemănător unei nave dintr-o flotă, care poate funcţiona integrat (în flotă) sau independent. Dar chiar funcţionând integrat, holarhic, oraşul (nava dintr-o flotă) are permanent o anumită autonomie funcţională. Această autonomie este dată oraşului de către funcţia administrativ-civică.

Este evident că funcţia administrativ-civică primeşte în mod obiectiv o serie de calităţi, prin care devine o adevărată „superfuncţie", asemănător funcţiei ecologice şi mai mult decât aceasta. Prin ce devine această funcţie atât de complexă şi cum influenţează ea geografia oraşului, reiese în urma unei analize funcţional-sistemice.

Funcţia administrativ-civică, în propriul său subsistem, are următoarele trăsături definitorii:

- este expresia (civică), la *nivel microspaţial*, a funcţiei administrativ-politice corespunzătoare suprasistemelor în care este integrat oraşul;
- administrarea spaţiului geografic (urban) cuprinde întreaga gamă a domeniilor funcţional-sistemice: administraţia spaţiului natural; administraţia spaţiului antropic; evoluţia durabilă; securitate sistemică; management economico-financiar, etc.;
- reprezintă funcţia care catalizează principiile „ingineriei convergente", în atingerea menirii oraşului: „*...toate eforturile îndreptate spre atingerea aceleaşi ţinte*" (A. Mihalache, 1994);
- înglobează în propriul subsistem sau interacţionează în demersul său cu elemente şi stări structural-sistemice ale tuturor celorlalte funcţii urbane;

- funcţia administrativ-civică este perenă; după funcţiile habituală (rezidenţială) şi de securitate, este prima funcţie necesară consolidării unei structuri urbane; ea este în fond generată şi organizată din primul moment al funcţionării unei aşezări urbane, creşte şi se perfecţionează odată cu funcţia rezidenţială, de securitate, etc. şi desăvârşeşte ulterior geografia construită de aceastea.

Deşi nu figurează în taxonomiile funcţiiilor urbane, această funcţie este istorică. Din acest punct de vedere, geografia urbană relevă diferite forme de manifestare ale ei în raport cu funcţia administrativ-politică. Între cele două, antropogeografia remarcă:

- raporturi autonome;
- raporturi de independenţă;
- raporturi tutelare;
- raporturi democratice.

Geografia istoriei urbane evidenţiază că aceste raporturi nu au urmat un curs evolutiv optim, ci unul extrem de sinuos. Se cunosc poziţii sistemice chiar de independenţă între unele oraşe şi statele sau structurile statale în graniţele cărora erau situate oraşele, în perioade antice, precum şi poziţii de tutelare centralizată în plin sec. XX-XXI. Factorul geografic determinant în acest fapt l-a avut întodeauna nivelul resurselor de care a dispus sau dispune oraşul. Poate acesta este şi principalul motiv pentru care geografia a consacrat, ca factor de bază în definirea funcţiilor urbane, resursa, „*capacitatea de atragere a resurselor*” (V. Surd, 2003), în urma cărui fapt funcţiile au fost numite bazice (externe) şi nebazice (interne).

În unele studii geografic-urbane, în care se abordează problematica administraţiei aşezărilor, această funcţie este privită ca un act public (administraţie publică). În alte studii şi poziţii, administraţia publică este contestată pentru spiritul ei manipulator, datorită tristei experienţe istorice, în care democraţia (dar şi autocraţia) a urmărit subordonarea acţiunii publice în interesul conducătorilor.

Spiritul conceptului de funcţie administrativ-civică, pe care îl propun, este însă plin de conţinutul şi interacţiunea actului public, programat, conştientizat, asumat şi organizat instituţional, pentru *managementul geosistemului urban*. Prin legiferare, organizare şi „*management geografic*” (J. Doornkamp; I. Mihăilescu; P. Gâştescu; I. Mac; D. Petrea; V. Surd; P. Cocean) se construieşte logistica instituţională necesară evoluţiei unui geosistem urban, logistică menită să susţină şi să aplice în practică cotidiană, sarcina primită de autoritatea publică, de a administra oraşul, de a-şi exprima în mod constructiv şi public puterea de organizare, proiectare, taxare şi reglare a comportamentului întregului sistem. Această „putere”, cu care este investită *autoritatea conducătoare a sistemului*, este obiectiv necesară, pentru că într-un sociosistem, mai ales unul complex şi puternic antropizat, indivizilor nu le poate fi permis să decidă individual, indiferent de

domeniu (cu mici excepţii, care nu aduc atingere spaţiului public). Această autoritate este până la urmă expresia autoorganizării geosistemului urban. Chiar şi procesele de „externalizare” a unor activităţi administrative ale oraşului către firme private (alimentare cu apă, cu energie, combustibili, etc.) sunt tot o consecinţă a unui act deliberat, hotărât în urma unui act managerial.

În felul acesta sau sub alte forme, se realizează administrarea oraşului, iar subsistemul organizat şi construit pentru acest lucru configurează funcţia administrativ-civică. Sintagma conceptului se justifică, rezumativ, prin faptul că indiferent de organizarea politică a suprasistemelor, indiferent de instituţiile politico-ideologice situate sau instaurate într-un oraş, acesta *trebuie să se administreze apolitic*, *civic*, în spiritul şi pentru atingerea unei vieţi normale şi armonioase în „cetate”. Într-o secţiune următoare, voi trece cu fundamentarea conceptului la un nivel superior, prin care voi justifica faptul că, în complexitatea sistemelor urbane, se impune cu obiectivitate, trecerea managementului geografic al oraşelor la un nivel de organizare pe care l-am numit *geografie managerială*, ca ramură a ştiinţei geografice, atât de necesară spaţiilor antropice, mai ales celor complexe.

4.1.2.1.2.2. Elementele subsistemului funcţional administrativ-civic al municipiului Cluj-Napoca

Într-un geosistem urban funcţionează o serie de elemente sistemice sau suprasistemice care au ca obiect de activitate administrarea unor spaţii suprasistemice sau holarhice. Cea mai mare parte dintre acestea sau aproape în totalitate, fiind subsisteme ale unor suprasisteme, au în structura lor şi elemente ale politicii nivelelor holarhice superioare. Într-un geosistem antropic-urban, deci inclusiv municipiul Cluj-Napoca, singurul subsistem funcţional care poate fi considerat *civic*, în sensul conceptual acordat de mine în fundamentarea gnoseologică, este cel al *administraţiei locale*.

Elementele subsistemic funcţionale, ale funcţiei administrativ-civice, sunt *Primăria Municipiului Cluj-Napoca* şi *Consiliul Local al Municipiului Cluj-Napoca*.

Primăria Municipiului Cluj-Napoca participă la structurarea funcţiei administrative cu următoarele elemente:

- structura organizatorică, ce cuprinde următoarele:
  - corpul managerial:
    - primar;
    - doi viceprimari;
    - secretar al municipiului.
  - 18 servicii, birouri şi compartimente, coordonate de echipa managerială;
  - 14 direcţii specializate;
  - Centrul de informare pentru cetăţeni;
  - Casa municipală de cultură şi Universitatea populară.

- organigrama Primăriei evidenţiază structura relaţional-sistemică a acesteia şi oferă, în urma unei analize, imaginea direcţiilor strategice de administrare a geosistemului

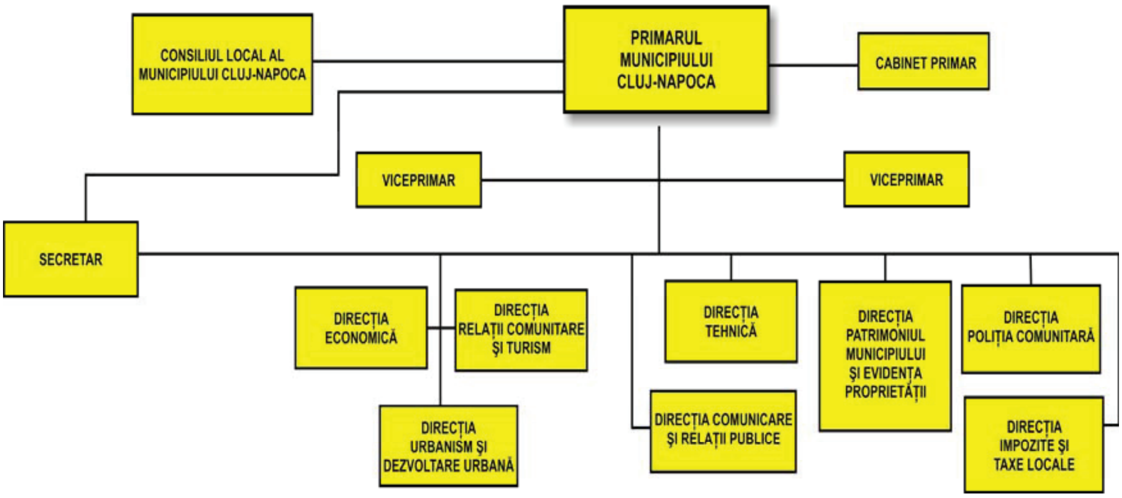

Fig. 5. Organigrama simplificată a Primăriei Municipiului Cluj-Napoca în 2009

- regulamentul de funcţionare stabileşte regulile şi principiile de bază ale sistemului administrativ local, inclusiv în relaţia sistemică dintre Consiliul Local şi instituţia Primăriei;
- numărul personalului (resursei umane) angajat în sistem este de *1097 de persoane* (2010), dintre care:
  - trei demnitari;
  - 813 funcţionari publici din care 71 se află în funcţii de conducere şi 742 în funcţii de execuţie;
  - 281 personal contractual din care 11 în funcţii de conducere şi 270 în funcţii de execuţie.
- şase comisii administrative de specialitate:
  - Comisia mixtă de reprezentare a locuinţelor din fondul statului;
  - Comisia locală de stabilire a dreptului proprietăţii private;
  - Comisia pentru aplicarea Legii 34/1998, privind acordarea subvenţiilor către asociaţii şi fundaţii;
  - Comisia pentru aplicarea Legii 10/2001, privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 1945-1989;
  - Comisia tehnică de amenajare teritoriului şi de urbanism;
  - Comisia de aprobare a funcţionării agenţilor economici de pe teritoriul municipiului Cluj-Napoca.
- servicii publice subordonate:

- Administrare parcări;
- Administrare creşe;
- Direcţia de Asistenţă Socială.

- regii autonome subordonate:
  - Regia Autonomă de Termoficare;
  - Regia Autonomă de Transport în Comun;
  - Regia Autonomă a Domeniului Public.
- instituţii publice subordonate:
  - Casa Municipală de Cultură.
- instituţii de invăţământ din administrare:
  - grădiniţe – 29 grădiniţe de stat (publice) şi 23 particulare;

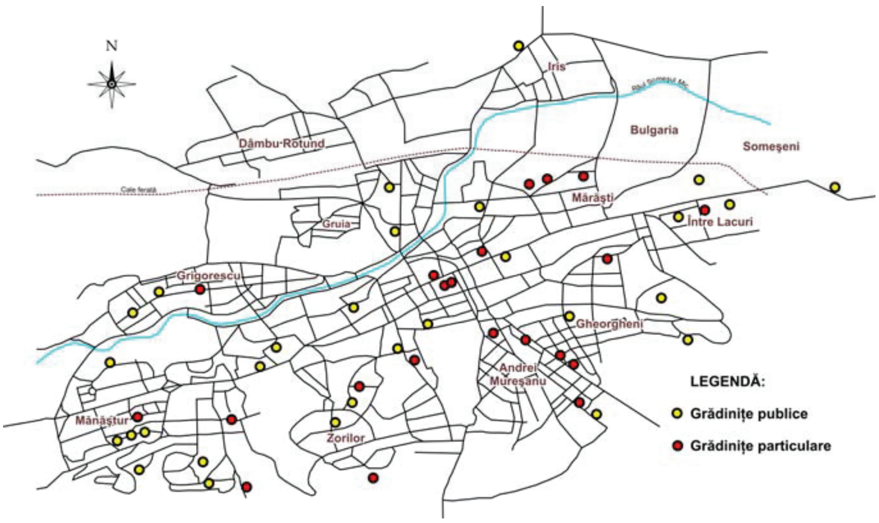

Fig. 6. Grădiniţele aflate în administrarea Primăriei Municipiului Cluj-Napoca în 2010

  - şcoli gimnaziale şi licee;
- Centrul de Informare Turistică, situat pe B-dul Eroilor, nr. 6-8;

Consiliul Local al Municipiului Cluj-Napoca are iniţiativă şi hotărăşte în toate problemele de interes local, cu excepţia problemelor care sunt date prin lege altor instituţii, exercitând o serie de atribuţii după cum urmează:

- atribuţii privind organizarea şi funcţionarea aparatului de specialitate al primarului, ale instituţiilor şi serviciilor publice de interes local, dar şi ale societăţilor locale şi regiilor autonome de interes local;
- atribuţii privind dezvoltarea economico-socială şi de mediu a municipiului;
- atribuţii privind administrarea domeniului public şi privat al municipiului;
- atribuţii privind gestionarea serviciilor furnizate către cetăţeni;
- atribuţii privind cooperarea interinstituţională pe plan intern şi extern.

Are în componenţă 27 de consilieri aleşi, propuşi de următoarele partide politice: P.D.L. (16 consilieri); UDMR (5 consilieri); P.N.L. (3 consilieri) şi P.S.D. (3 consilieri) şi este organizat în şase comisii de specialitate şi anume:

- Comisia pentru buget, ordine şi protecţie civilă;
- Comisia pentru administrarea publică locală, probleme juridice, servicii publice şi comerţ;
- Comisia pentru urbanism, amenajarea teritoriului şi protecţia mediului;
- Comisia pentru învăţământ, cultură, culte, drepturile omului, minorităţi şi societate civilă;
- Comisia pentru sănătate, muncă, protecţie socială, tineret şi sport;
- Comisia pentru fonduri europene, relaţii externe, turism, oraşe înfrăţite şi dezvoltare comunitară.

Numărul de hotărâri adoptate în şedinţele Consiliului, în 2009, a fost de 552.

Caracterul funcţiei administrativ-civice este următorul**:**

- aria de acţiune: **internă;**
- populaţia supusă administrării: **308763 locuitori (internă);**
- **raportul între populaţia stabilă şi în tranzit:**

$$\textbf{Coef. asigurare} = \frac{\textbf{Pop. ext. (tranzit)}}{\textbf{Pop. stabilă}} = \frac{254665}{308000} = 0{,}82$$

Coef. localizare = 1,04 (pentru Administraţie publică + apărare) => scăzând apărarea din ecuaţie = **< 1,0**

Concluzia: **funcţia administrativ-civică este internă.**

4.1.2.1.3. Funcţia urbanistică a municipiului Cluj-Napoca

4.1.2.1.3.1. Introducere şi fundamentare

Fundamentarea teoretică şi abordarea gnoseologică asupra funcţiei urbanistice a municipiului Cluj-Napoca impune o „construcţie" extrem de complexă datorită, tocmai, complexităţii domeniului său de activitate: amenajarea teritoriului şi urbanismul. Chiar dacă problematica geografică pe care trebuie să o fundamentez aparţine funcţiei urbanistice a municipiului, pentru atingerea scopului, voi face un parcurs documentar-teoretic în fondul conceptual şi în geografia urbanismului, ca parte a amenajării teritoriului.

Atât geografii cât şi alte categorii profesionale vorbesc despre „subiect" şi, în context, lansează şi definiţii. Voi opta însă pentru conţinutul consacrat prin Legea nr. 350/2001, privind

amenajarea teritoriului şi urbanismului, conform căreia „*Urbanismul este concepţia dezvoltării spaţiale a localităţilor urbane şi rurale, în acord cu potenţialul acestora şi cu aspiraţiile locuitorilor*”. Sunt la curent cu sumedenia definiţiilor şi abordărilor, însă ele nu pot face obiectul cercetării mele în acest caz. Ca excepţie, voi reda doar definiţia lui M. Duţu (2009) care consideră „*...urbanismul propriu zis ... o ştiinţă sau o disciplină de sinteză care, integrând contribuţii din diverse domenii (arhitectură, economie, geografie, sociologie, drept, ecologie, psihologie, etc.) urmăreşte ordonarea optimă a spaţiului geografic disponibil, în funcţie de necesităţile localităţii şi de dezvoltarea comunităţii umane pe care o adăposteşte*”. Ce este însă important şi de neocolit în lucrarea mea este insuficienta configurare a pattern-ului conceptual-teoretic, a tiparului gnoseologic, care să „lumineze” suficient şi să îl lămurească pe cercetător sub ce perspective trebuie să înţeleagă şi să abordeze o temă aparţinând amenajării teritoriului şi mai ales a urbanismului. Într-un sondaj făcut în cadrul acestei cercetări, sondaj care a cuprins 400 de intervievaţi, cu pregătire intelectuală care pleacă de la nivel „profesional” şi mediu până la nivel academic, la întrebările următoare s-au obţinut următoarele răspunsuri:

Tabelul 5. Rezultatele sondajului efectuat privind cunoaşterea şi înţelegerea noţiunii de urbanism (2010)

Întrebare	**Răspunsuri**	**Nr. persoane / %**
Ce înţelegeţi prin urbanism?	Activitate în domeniul arhitecturii	352 (81,4%)
	Activitate în domeniul geografiei	37 (9,3%)
	Nu ştiu/nu răspund	45 (11,3%)
Cine se ocupă de urbanism?	Arhitecţii	168 (42%)
	Geografii	44 (11%)
	Administratorii localităţilor	124 (31%)
	Nu ştiu/nu răspund	64 (16%)
Ce activităţi cuprinde urbanismul?	Arhitectură	164 (41%)
	Construcţii de toate categoriile	156 (39%)
	Activitate geografică de amenajare a teritoriului	24 (6%)
	Nu ştiu/nu răspund	56 (14%)

Scopul acestui sondaj nu este câtuşi de puţin o consecinţă a „*psihozelor geografiei*” (I. Ianoş, 2000), ci doar un modest suport gnoseologic pentru întrebările noastre, dacă:

- urbanismul este geografie sau arhitectură?
- există urbanism fără geografie?
- există geografia aşezărilor fără urbanism?

Fără să dau răspunsuri acestor întrebări merg mai departe cu “parcursul” nostru şi constat că urbanismul, în mod obiectiv, trebuie să stăpânească (prin competenţă) şi să folosească ştiinţa următoarelor domenii: istoria geografică a aşezării; geografia spaţiului natural; geografia aşezării; geografia populaţiei; geografia tehnică a aşezării (topografie, sisteme tehnice, etc.); geografia

culturală a aşezării; geografia prospectivă a aşezării, etc. Pe de altă parte, analizez succint „*obiectivele principale ale amenajării teritoriului*" - art. 9 şi „*principalele obiective ale activităţii de urbanism*" - art. 13, ambele din Legea 350/2001, constat că ele sunt inseparabile şi *reciproc determinante*. Rezultă până la acest punct că urbanismul incumbă identificare, observare, consemnare, analiză, prospectare geografică (geografie prospectivă), proiectare, realizare, control, etc., în concluzie management.

Dacă abordez problematica „*managementului geografic*" (I. Ianoş, 2000; I. Mac, 2000; D. Petrea, 2000; V. Surd, 2003; V. Zotic, 2008), voi constata că el cuprinde monitorizare, identificare, formulare/proiectare, implementare, evaluare, iar câmpul managerial geografic cuprinde administrare, gestiune, gospodărire, previziune (I. Mac, 2008), deci o adevărată „*geonomie*" (M.F. Rouge, 1947; I. Ianoş, 2000). Bazându-mă doar pe raţionamentele de mai sus şi folosind metoda deductivă, ajung la o *geografie managerială*, asupra căreia mi-am exprimat şi înainte şi asupra căreia revin în mod obiectiv în relaţia cu domeniul urbanismului şi a *funcţiei urbanistice a oraşului*, care, în prezent, nu este clasificată şi consacrată în geografia urbană, dar care asemănător *funcţiei ecologice*, devine, în contextul evoluţiei oraşelor, o adevărată *suprafuncţie*. O asemenea funcţie trebuie să aibă în spate o ştiinţă complexă, exprimată printr-o ramură complexă şi care nu poate fi arhitectura şi nici urbanismul, ci o „nouă geografie": *geografia managerială*. Avansez şi susţin acest fapt prin caracterul comprehensiv al unei astfel de geografii (V. Surd, 2009) şi care stăpâneşte, proiectează în interesul „*sistemului geografic teritorial*" (I. Ianoş, 2000), folosindu-se de suportul următoarelor ramuri geografice şi ştiinţifice: geografia spaţiului natural (geomorfologie, hidrologie, biogeografie, etc.); ecologie; geografia populaţiei; geografia aşezărilor; geografia economică; geografia politică; geografia socială; geografia regională; geografia frontierelor; geografia tehnică şi mai ales geografia normativă (geografia prospectivă; geografia proiectivă; geografia operaţională) (I. Mac, 2008).

Iată de ce am afirmat că geografia trebuie să îşi aroge statutul de „*filozofie a ştiinţelor măsurabile*" (B. Păcurar, 2009). Şi totodată iată de ce am făcut sondajul exemplificat; pentru a sesiza că geografia urbană trebuie să îşi asume responsabil viziunea asupra urbanismului. L-am făcut pentru a sesiza că geografia urbană trebuie să îşi asume responsabil misiunea urbanismului, deoarece între *urbanismul văzut ca un concept arhitectural tehnic* şi *urbanismul văzut ca un concept geografic*, există trei categorii de elemente configurative: 1) *cele proprii arhitecturii*; 2) *cele comune* şi 3) *cele proprii (exclusiv) geografiei*.

Arhitectura se poate exprima independent, fără geografie (geotehnică, geofizică, geografia peisajului, geografie tehnică, geografia aşezărilor, ecogeografie, etc.), dar într-o măsură infimă. Majoritatea elementelor sale de suport sunt fie „transdiferenţe" între cele două ştiinţe, fie elemente exclusiv geografice. În aceste condiţii, mi se pare de prisos să mă întreb dacă urbanismul este o

ramură a geografiei (şi amenajării teritoriului) sau exclusiv una arhitectural-artistică şi inginerească. Nu este însă de prisos să întreb (retoric) de ce în structurile administrative, ştiinţifice şi profesionale, dar şi în mentalul colectiv, geografia şi geografii se complac în postura de „acceptaţi” ai sistemului urbanistic. Faptul că geografia, ca ştiinţă generală şi de „sinteză”, a pierdut pe parcursul istoriei sale domenii pentru care nu a găsit resursele tehnice şi pe care s-au dezvoltat ştiinţe şi ramuri autonome, se poate recupera prin *asumarea spaţiului managerial* al domeniului, pentru care nici una dintre ramurile descrise si „desprinse” (arhitectura, geotehnica, topogeodezia, construcţiile sistemelor tehnice, ecologia, environmentalismul, etc.) nu este competentă în totalitate. Iar în domeniul geografiei urbane, acest spaţiu managerial cuprinde şi *funcţia urbanistică a oraşului*.

Atingând în parcursul meu gnoseologic acest nivel analitic, al *raportului între urbanism, geografie*, *oraş şi funcţie urbanistică*, cred că este justificată şi o abordare, rezumativă cel puţin, a istoricului urbanismului. Cu atât mai mult cu cât în literatură, geografii contemporani scapă din vedere rolul istoric al urbanismului şi al funcţiei urbanistice, pe care nu o inventez, ci o reevaluez, evidenţiind-o şi consacrând-o. Această „scăpare” am constatat-o observând că foarte mulţi consideră că, până în Evul Mediu, evoluţia oraşelor a fost „spontană”, nefiind rezultatul unei acţiuni raţionale şi coordonate. La această poziţie sunt obligat să relev o problematică pe care am evidenţiat-o şi în referatul ştiinţific „Modele ale structurii urbane” (2009). Nimic nu poate fi mai exemplificator pentru concepţia urbanistică veche şi pentru superioritatea acesteia, preluată istoric de alte popoare decât, urbanistica etruscă. Etruscii erau „*mari constructori şi urbanişti*” (M. Eliade, 1981) şi „*...probabil primii urbanişti ai Antichităţii*” (O. Drimba, 1985). Conform lui O. Drimba, un oraş etrusc, cel puţin teoretic, era caracterizat prin următoarele elemente proiective şi normative, ţinând de sacralitate:

- oraşul (cu mici excepţii) era înscris într-un patrulater;
- strada principală era orientată est-vest, fiind intersectată în unghi drept de două sau trei străzi de aceeaşi lărgime şi de altele paralele, mai înguste;
- strada principală avea o lăţime de 15 m, cu un culoar central de 5 m destinat vehiculelor şi două culoare laterale de 5 m fiecare (trotuare); unele oraşe aveau trotuare late, servind la expunerea mărfurilor din ateliere;
- zidul oraşului avea de regulă trei părţi (dar puteau fi mai multe în caz poligonal); zidurile aveau grosimi de 4 m şi înălţimi de 9 m (ajungând chiar şi la 15 m);
- exista o reţea de canale acoperite (h = 1,70 m şi l = 0,6 m) pentru drenaj, legate de cisterne subterane;
- oraşele de câmpie aveau cartiere simetrice, pe două artere principale;

- în cazul oraşelor colinare, planul urbanistic standard se acomoda, dar tot după o concepţie prestabilită;
- aprovizionarea cu apă se făcea din cisterne gigantice;
- existau oraşe cu instalaţii hidraulice, cu conducte de aducţiune a apei, cu bazin de limpezire şi cu preaplinuri;
- porţile erau impunătoare, cu arce; construcţiile aveau portice, pentru protecţie împotriva ploii, fiind o invenţie etruscă;
- necropolele etrusce erau adevărate *„oraşe ale morţilor”*; oraşul Caere, actualul Cerveteri, ocupa circa 170 ha, în timp ce necropola se întindea pe o suprafaţă dublă, de 350 ha; mormintele-cavou erau aranjate pe străzi şi pe adevărate „cartiere”, respectând orânduirea socială din oraşe (populaţia săracă ocupa zonele marginale, în timp ce populaţia bogată străzile principale); până şi mormântul reproducea exact (în cazul mormintelor mai impunătoare) planul unei locuinţe etrusce.

Am „punctat” acest aspect reprezentativ pentru a recunoaşte, conform dreptului urbanismului, că un asemenea oraş este modern şi în ziua de azi, iar funcţia urbanistică este reprezentativă pentru sociosistemul găzduit. Evident că aceste capodopere şi multe altele (*arhiantice-urbanismul dacic*), sub influenţa *frontierei iudeo-creştine*, au decăzut până la ruină şi „îngropare”. Au fost necesari peste 500 de ani ca noua societate şi cultură europeană să se configureze în cultura şi civilizaţia europeană, reacţionând prin evoluţie şi expansiune într-o nouă frontieră, „*frontiera europeană*” (I. Bădescu, 1995), care va reface încet şi pe parcursul a 1000 de ani, o nouă civilizaţie urbană, un nou urbanism, un nou oraş cu noi funcţii. Într-adevăr, acest „nou oraş” poate fi analizat din punct de vedere al funcţiei urbanistice pe perioade:

- perioada pseudoplanning-ului urban (până la 1850);
- perioada planning-ului incipient (1850-1899);
- perioada planning-ului (*modern*) experimental (1900-1959);
- perioada maturizării conceptuale (*postmoderne*) (1960-2000);
- etapa contemporană (*etapa noului urbanism*).

(conform S. Filip, 2009; cu observaţiile noastre)

Asupra oraşului modern şi postmodern se pot face şi s-au făcut multe observaţii teoretice, practice, s-au emis ipoteze şi teorii, etc. Parcurgerea literaturii româneşti şi străine deschide o serie de „imagini” ale oraşului actual, pentru care funcţia urbanistică trebuie să găsească noi soluţii geoantropologice.

Dacă privim oraşul de astăzi prin funcţia urbanistică drept funcţie sistemică, vom observa (conform studiului făcut de A.R. Cuthbert, 2006), în structurarea spaţiilor sale profesional-funcţionale, următoarea construcţie:

Tabelul 6. Privire sistemică asupra graniţelor profesionale între arhitectură, design urban şi planning urban

Element	Arhitectură	Design urban	Planning urban
Structură	Static şi acţiune umană	Morfologia spaţiului şi a formei	Birocraţie guvernamentală
Mediu	3D (sistem închis)	4D (sistem deschis)	Economia politică a statului
Resurse	Materie, energie şi teorie de design	Arhitectură, spaţiu ambiental, teorii social	Sisteme de legitimare şi comunicare
Obiective	Protecţie	Comunicare socială şi interacţiune	Implementarea ideologiei puterii actuale

Sursa: A.R. Cuthbert (2006)

Privind oraşul din perspectiva urbanismului integrat, voi identifica în sistemul său următoarele elemente şi stări specifice:

- funcţii, folosinţe, locuire, muncă, circulaţie, joc, creaţie;
- elemente convenţionale ale urbanului, suburbanului, ruralului, domeniului public şi privat, etc.;
- centru şi periferie, orizontal şi vertical;
- amestec de populaţii (după venituri, etnie, vârste, profesii, etc.);
- design şi amenajare urbană şi teritorială;
- planificare, organizare, principii, dar şi spontaneitate, pasiune, dezordine, situaţii critice, etc. (conform N. Ellin, 2006).

Design-ul urbanului contemporan complică funcţionalităţile oraşului, în ciuda acumulărilor tehnologice. Astăzi, comunicarea intraurbană are o serie largă de forme şi canale (directe sau indirecte, rapide, vizuale, audio, etc.), însă aceste forme generează reacţii de respingere, frustrare, înstrăinare, artificializare a vieţii interumane, prin dispariţia legăturii interumane nemijlocite. Complexitatea problematicii la care trebuie să răspundă design-ul urban obligă funcţia urbanistică să genereze o logistică instituţională care să aibă competenţă şi să acopere necesităţile impuse de amenajarea spaţiilor geografice şi a sistemelor tehnice de susţinere: amenajarea şi organizarea căilor de transport; amenajarea fronturilor de apă; amenajarea sistemic-edilitară; amenajarea (intersistemică) a depozitării deşeurilor; susţinerea formelor de amenajare în echilibru, etc.

Funcţia urbanistică este tot mai mult presată de *dezideratul sustenabilităţii şi dezvoltării durabile*. Acestui deziderat, A.F. Foo şi Belinda Yuen (1999) îi propun trei nivele de răspuns:

- nivelul 1 obligă la răspunsul ecologic;
- nivelul 2 obligă la răspunderea sănătăţii şi siguranţei economice;
- nivelul 3 răspunde dezvoltării cultural-durabile.

Funcţia urbanistică este obligată să asigure acestor trei nivele de răspuns un design urban care să se regăsească organic în sistemul funcţional integrat al oraşului. Rolul acestui design este

văzut de aceiaşi autori tot pe trei nivele funţional-sistemice. În primul rând, design-ul urban este construit ca un set de practici culturale, aşa numitul *design rutină* al domeniului public. În acesta, comunităţile reproduc mediile lor spaţiale în moduri standardizate, unde arhitectura standard a clădirilor se potriveşte cu textura standard a tiparului stradal. În al doilea rând, design-ul urban joacă rolul cadrului regularizator, ca element al practicii funcţiei administrativ-politice. Regulile de împărţire a terenurilor, de construire, de control, etc., sunt invocate, geografic, pentru a constitui o idee „proiectată" a ceea ce reprezintă un bulevard bun, un cartier durabil, etc. Aceste reguli se aplică de multe ori pentru a reproduce un domeniu public supus ameninţării datorită vechimii „modelului" sau desuetitudinii acestuia. Aceste controale au rol conservativ al patrimoniului, în lupta cu noile proiecte urbane. Şi în ultimul rând, răspunsul este reprezentarea spaţiului alternativ la viaţa cotidiană.

În toate aceste „răspunsuri", funcţia urbanistică trebuie să respecte o serie de principii şi norme, care iau în considerare toate subsistemele geosistemului urban. Din păcate, acest lucru nu se realizează din motive obiective, dar mai ales subiective. Acestea din urmă, în anumite ţări precum România, capătă expresii periculoase care sfidează dezideratul dezvoltării durabile şi armonioase, desconsideră patrimoniul şi tradiţia şi urmăresc doar profitul, prin sfidarea tuturor normelor, legilor tradiţionale şi de bun simţ. Vom reproduce doar câteva din reflecţiile Prinţului Charles of Wales asupra urbanismului geografic din România: „*Arhitectura de azi, cu turnurile ei de sticlă plantate în centrele istorice ale unor oraşe, a devenit mai degrabă modificată genetic decât organică*", „*Numai unul la sută din populaţie doreşte să trăiască în clădiri de sticlă şi oţel*" şi „*Suntem ceea ce construim...*". Şi când te gândeşti cum „trona", în urmă cu câţiva ani, pe Calea Turzii, la intrare în Cluj-Napoca, reclama „*În curând primele blocuri turn în Cluj-Napoca*". În consecinţă, îmi pun întrebarea dacă în oraşul de azi (Cluj-Napoca în cazul nostru) este cu adevărat valabilă prevederea din Dreptul urbanismului în baza căruia „*...urbanismul şi reglementarea juridică aferentă urmăresc stabilirea condiţiilor de ocupare a solului şi afectare al spaţiului dintr-o perspectivă de armonizare şi asigurare a echilibrului, pe de o parte între activităţile şi inplantările umane concurente, iar pe de alta, între păstrarea şi ameliorarea calităţii mediului şi dezvoltarea urbanistică viabilă*" (M. Duţu, 2009).

4.1.2.1.3.2. Logistica instituţională a funcţiei urbanistice a municipiului Cluj-Napoca

Elementele structural-funcţionale pentru funcţia urbanistică a urbei de pe Someşul Mic sunt:

- Consiliul Local al Municipiului Cluj-Napoca;
- Primăria Municipiului Cluj-Napoca;
- Consiliul Judeţean Cluj;

- Inspectoratul de Stat în Construcţii;
- Ordinul Arhitecţilor din România – Filiala Transilvania;
- Registrul Urbaniştilor din România;
- firme de proiectare şi de construcţii.

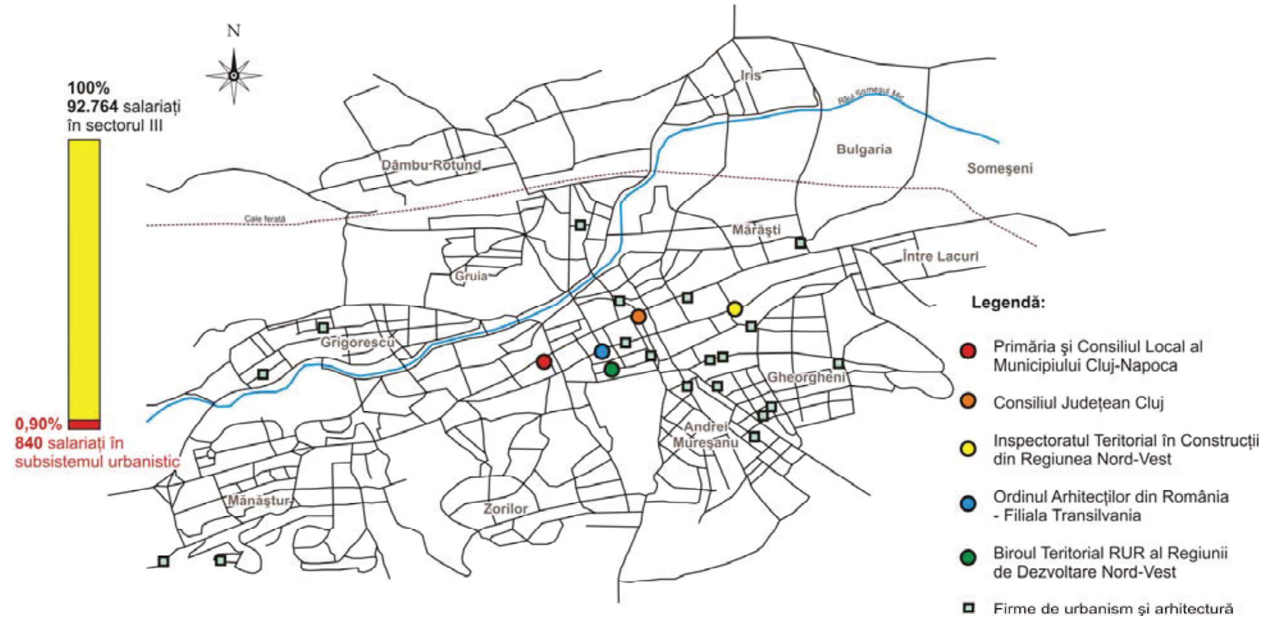

Fig. 7. Proiecţia geografică a funcţiei urbanistice în planul municipiului Cluj-Napoca în 2010

Caracterul funcţiei urbanistice a municipiului Cluj-Napoca.

$$\text{Coef. asigurare} = \frac{\text{Aria de influenţă exterioară (km}^2\text{)}}{\text{Aria de influenţă exterioară (km}^2\text{)}} = \frac{6674}{179{,}5} = 37{,}3 \text{ (supranumeric)}$$

Concluzia: **funcţia este externă.**

Consiliul Local al Municipiului Cluj-Napoca, parte a structurii funcţionale aparţinând instituţiilor administrativ-politice locale, lucrează şi susţine această funcţie prin comisiile sale de specialitate:

- Comisia pentru urbanism, amenajarea teritoriului şi protecţia mediului;
- Comisia pentru buget-finanţe, ordine publică şi protecţie civilă;
- Comisia pentru administraţie publică locală, probleme juridice, servicii publice şi comerţ;
- Comisia pentru fonduri europene, relaţii externe, turism, oraşe înfrăţite şi strategii de dezvoltare comunitară.

Comisiile sus menţionate au fost ordonate în funcţie de ponderea pe care acestea o au în diviziunea muncii de prospectare, proiectare, planificare şi realizare a dezvoltării urbane.

Primăria Municipiului Cluj-Napoca constituie elementul structural-funcţional de bază, în construcţia sistemică a funcţiei urbanistice a municipiului. Elementele subsistemice prin care susţine funcţia menţionată anterior sunt:

- primarul şi cei doi viceprimari ai municipiului;
- Direcţia urbanism şi dezvoltare urbană:
  - arhitect-şef;
  - director executiv;
  - Serviciul Urbanism;
  - Serviciul Autorizaţii în Construcţii;
  - Compartimentul avize, acord unic;
  - Compartimentul strategie urbană, proiectare GIS;
  - Compartimentul avize P.U.;
  - Compartimentul managementul arhivei.
- Direcţia patrimoniul municipiului şi evidenţa proprietăţii, compusă din:
  - un director general, secondat de doi directori executivi;
  - şapte servicii (Transport public local; Administrare terenuri; Auitorizări comerţ; Evidenţă patrimoniu; Cadastru şi carte funciară; Urmăriri contracte; Administrare locuinţe.);
  - patru birouri (Autorizaţii şi orare de funcţionare; Solicitări locuinţe; Spaţii cu altă destinaţie; Coordonare învăţământ preuniversitar de stat);
- Direcţia Tehnică prin cinci servicii (Administrare căi publice; Administrare cimitire; Spaţii verzi şi monumente istorice; Siguranţa circulaţiei urbane şi reţele edilitare; Administrare hale şi pieţe) şi un birou (Ecologie urbană).

Consiliul Judeţean Cluj se manifestă, la nivelul judeţului, în ceea ce priveşte funcţia urbanistică, printr-o structură coordonată de Arhitectul-şef al judeţului, ce are în subordine următoarele elemente structurale:

- Serviciul Urbanism şi Amenajarea Teritoriului (cu patru angajaţi), acesta coordonând la rândul său două compartimente: Mediu (patru angajaţi) şi GIS (doi angajaţi);
- Serviciul Autorizare, Disciplină în Construcţii (şase angajaţi);
- Compartimentul Cadastru, Proiectare Tehnică şi Gestiunea Localităţilor (doi angajaţi).

Serviciul de Controlul Calităţii Lucrărilor în Construcţii este un element instituţional al activităţii de amenajare teritorială şi urbanism din municipiul Cluj-Napoca şi este situat pe Calea Dorobanţilor, ca element holarhic de nivel inferior (judeţean) al Inspectoratului de Stat în Construcţii, respectiv Inspectoratul Teritorial în Construcţii din Regiunea Nord-Vest, cu sediul la Oradea. Rolul său în acest sistem este *să exercite controlul respectării disciplinei în urbanism şi a*

regimului de autorizare a construcţiilor şi a aplicării unitare a legilor calităţii în construcţii. Organigrama instituţiei cuprinde: şeful serviciului judeţean Cluj; inspectorii de specialitate; diriginţii de şantier; laboratorul de analize şi încercări în construcţii şi trei staţii de preparare materiale de construcţii (beton, asfalt, agregate).

Ordinul Arhitecţilor din România – Filiala Transilvania s-a constituit într-o organizaţie profesională cu personalitate juridică de drept privat, cu organizare teritorială (Cluj, Alba, Bistriţa Năsăud şi Sălaj), având următoarea competenţă de bază: *promovarea şi protejarea calităţii produsului urbanistic şi de arhitectură*. Îşi are sediul în Cluj-Napoca, pe str. Avram Iancu, nr. 18, şi cuprinde un număr de 389 de arhitecţi. Structura coordonatoare a instituţiei transilvane a arhitecţilor este asigurată de:

- un preşedinte;
- patru vicepreşedinţi;
- Consiliul teritorial, format din şapte membri şi cinci membri supleanţi;
- Comisia teritorială de disciplină;
- Comisia teritorială de cenzori;
- Comisia de avizare.

Ordinul este afiliat şi face parte din următoarele organizaţii naţionale şi internaţionale: Uniunea Internaţională a Arhitecţilor (UIA) şi Uniunea Profesiilor Liberale din România (UPLR).

Registrul Urbaniştilor din România (RUR) este un organism juridic de drept privat cu statut profesional, pentru exercitarea corectă a profesiei de „*urbanist*”. Condus, la nivel naţional, de Consiliul Superior al RUR, acesta înglobează membri ai Guvernului României, Asociaţiei Proiectanţilor de Urbanism din România, Asociaţiei Arhitecţilor-şef de Judeţe, Asociaţiei Arhitecţilor-şef de municipii şi Ordinului Arhitecţilor din România. Biroul teritorial al Regiunii de Dezvoltare Nord-Vest are sediul în Cluj-Napoca, str. Mihail Kogălniceanu, nr. 6, fiind coordonat de arhitectul Gh. Elkon şi de dr. geograf Diana Floca. Mai mult, acesta are arondate (doar provizoriu, însă) 12 judeţe.

Fig. 8. Judeţele arondate Biroului Teritorial RUR al Regiunii de Nord-Vest în 2011

4.1.2.1.4. Funcţia ecologică a municipiului Cluj-Napoca

4.1.2.1.4.1. Introducere şi fundamentare teoretică

Conceptul de *ecologie* este unanim acceptat în ştiinţă şi în literatură ca domeniul care se ocupă de interacţiunea dintre organisme şi mediul lor de viaţă.

Preocuparea omului de legătura sa sau a vieţuitoarelor „cunoscute" cu mediul natural este ancestrală, dar a fost conştientizată pe trepte târzii ale evoluţiei. Consacrarea terminologică începe odată cu *frontiera elenă*, în spaţiul mediteranean, fapt confirmat de rădăcina termenului „*oikia*" („*oikos*") – casă, gospodărie. În accepţiunea modernă şi postmodernă, ecologia, ca ştiinţă, este definită în foarte multe variante, dar dincolo de variabilele formei de redactare din punct de vedere conceptual, ea este definită ca „*ştiinţa interacţiunilor vieţii şi mediului, pe niveluri supraorganismice*" (B. Stugren, 1994). În ştiinţa ecologică, se vorbeşte azi despre precursori şi fondatori ai acestei ştiinţe. Sunt convins că merită să întăresc unele „înregistrări" în acest sens, prin convingerea că Augustin P. de Candolle poate fi considerat ca precursor al ecologiei moderne ca ştiinţă şi că A. Lavoisier şi L. Pasteur pot fi consideraţi întemeietori ai ecologiei moderne. Cu toate acestea, mă simt dator să aduc observaţiile mele asupra precursorilor antici ai ecologiei pe care literatura de astăzi îi preia fără prea mult discernământ, ca pe un detaliu cronologic oarecare, adeseori fiind citaţi în acest sens Aristotel şi Teofrast. Observaţia mea, pe care o fac în mod *aporetic*, este una interogativă: dacă Herodot vorbeşte despre Zamolxe ca despre părintele gândirii holistice în medicina dacilor şi în filozofia acestora, dacă tot mai mulţi autori devin conştienţi că precursorul gândirii sistemice (în istoria omenirii) este Zamolxe, cred că este obligatoriu să întăresc acest fapt prin replica acestuia din urmă dată lui Socrate: „*Numai cine are suflet sănătos, poate avea trup sănătos*" (preluat din S. Mehedinţi, 1927).

Revenind, din punct de vedere istoric, la perioada modernă a consacrării ecologiei ştiinţifice, voi afirma că Ernst Haeckel (1866) defineşte ecologia ca o ştiinţă a condiţiilor „*luptei pentru existenţă*" şi a „*economiei naturii*". Acesta este momentul de consacrare a ştiinţei ecologice. În acest caz, trebuie să suprapunem teoretizarea ecologiei peste suportul fizico-geografic, material, al domeniului său de studiu. Astfel, ajungem indiscutabil la sisteme vii, la sisteme geografice, la geosisteme, la sisteme teritoriale.

Studiind sistemele complexe şi cu multe elemente, cu o mare varietate de fenomene şi stări, aşa numitele *sisteme mari*, rezultă o structură complexă, o mulţime de subisteme intercorelate, între care identificăm un subsistem coordonator, care determină comportamentul sistemului mare în ansamblu. Logica analizei structuralist-sistemice ne conduce la integrare ca stare sistemică sau ca nivel de autoorganizare, prin care constatăm subordonarea funcţională a subsistemelor sau a sistemelor cu structuri mai simple, într-unul mai complex, aşa numitul şi deja menţionatul *sistem*

mare, acesta determinând comportarea sistemului integrat. Prin această integrare va rezulta o arhitectonică ierarhizată a lumii materiale (conform lui B. Stugren, 1994) pe trei niveluri: 1) *fiziochimic*; 2) *biologic* şi 3) *social*.

În acest fel, „*gândirea ecologică va consta în descoperirea şi accentuarea relaţiilor între viaţă şi mediu, în considerarea fiecărei unităţi vitale ca fiind un membru într-un nivel superior de integrare*" (idem.). Perspectivele de studiu ale ecologiei se configurează deci în patru direcţii:

- studiul din perspectiva general-ecologică (sintetică);
- studiul din perspectiva special-ecologică (analitică);
- studiul din perspectiva mezologică;
- studiul din perspectiva istorico-ecologică.

Pentru geografie, cea mai eficientă perspectivă este cea *general-ecologică*, deoarece scoate în evidenţă relaţia viaţă-mediu. Ea interpretează sintetic procesele ecologice ca părţi ale ecosistemului (biosferei). Vechii autori o numeau *sinecologie*, iar dezvoltarea ei a atins nivele superioare de modelare şi demonstraţie sistemică abia în a doua jumătate a sec. XX, prin aşa numita „*ecologie teoretică*" (E. P. Odum, 1983), consacrându-se ca ecologia sistemică, fundamentată pe modelul ecosistemelor. Această ecologie este denumită astăzi ecologie generală şi stă la temelia intervenţiei raţionale a omului în funcţionarea biosferei, este un corp de principiu pe baza cărora azi sunt fundamentate o serie de discipline precum protecţia mediului, ocrotirea monumentelor naturii, arhitectura peisajului, agroecologia, ecologia forestieră, ecologia pescuitului, etc.

Evoluţia explozivă a sociosistemelor şi impactul galopant al *„fenomenelor frontierei euroatlantice"* (I. Bădescu, 1995) asupra mediului natural, social, economic, etc., au determinat extinderea obiectului de preocupare al ecologiei asupra mediilor de viaţă umane şi deci înglobarea în domeniul său şi a studiilor extrabiologice (până la acest stadiu, ecologia rămăsese consacrată ca o ştiinţă biologică şi zoologică). Acest salt, *ca proces al frontierei*, a configurat şi consacrat *ecologia globală*, ca ştiinţă interdisciplinară, care cuprinde practic toate domeniile vieţii, pe suportul geografic.

Între geografie, ca ştiinţă a spaţiului, şi ecologie au existat dintotdeauna suprapuneri. Aceste suprapuneri s-au „conştientizat" şi s-au consacrat sub diferite denumiri. Prima dintre ele a fost *geoecologia* sau *ecologia landşaftului*. Ca unitate fundamentală de studiu şi aplicaţie a geografiei (inclusiv a geoecologiei), geosistemul se întemeiază pe interacţiunile elementelor geomorfologice, climatice, hidrologice cu lumea vie, definindu-se ca *obiect geografic* sau obiect spaţial, care include şi aşezările omeneşti. Din acest moment putem practic depăşi graniţa de cercetare dintre ecologie şi *ecologia geosistemului urban*, ca ecologie globală.

Conştientizarea necesităţii stringente a studiului şi aplicării în spaţiul geografic fie natural, fie antropic, a principiilor ecologice a impus noi „etaje" de abordare geografică a spaţiilor. De

exemplu, în geografia prospectivă, atunci când unii autori (de ex. V. Surd, 2009) tratează amenajarea teritoriului, cel puţin opt din cele 33 de titluri ale lucrării se bazează pe, sau fundamentează, elemente de geografie proiectivă pe suportul motivaţional ecologic, atât a spaţiilor naturale cât şi a celor antropice.

Ajungând la acest nivel de abordare a geosistemelor urbane (oraşele), din perspectiva general-ecologică (sintetică) suntem „expuşi", cel puţin retoric, întrebărilor de genul: Ce legătură au oraşele cu ecologia? Într-adevăr asocierea celor două elemente pare ciudată întrucât ştim că, la origine, constituirea oraşelor nu are nici o legătură cu înţelegerea mecanismelor prin care organismele se leagă de mediul lor.

Şi astăzi, în epoca postmodernismului, majoritatea „constructorilor" de oraşe se izolează de ştiinţele naturale şi nici măcar nu încearcă să facă o legătură cu aceastea. De aceea, oraşele de azi sunt considerate „găuri negre" în peisajul natural, deoarece conexiunile din cadrul lor cu sistemele naturale au fost tăiate. Ce poate fi mai „spartan", din punct de vedere ecologic, decât oraşul? Acesta, din păcate, priveşte *resursa de teren urban* (W.F. Smith, 1975), ca pe o piaţă urbană, ca pe o marfă, ca pe un spaţiu investiţional. Pentru oraşul de astăzi (afacerist, ca urmare a frontierei euroatlantice), ţinta imobiliară, antreprenorială, înlătură şi neglijează ecologia acestui spaţiu, văzând doar localizare, bogăţie imobiliară, proprietate fixă, proprietate personală, etc., şi doar la presiunea altor elemente sistemice, ajunge să cedeze preocupărilor ecologice. În urma acestor procese şi a multor altora de acest gen, toate specifice frontierei euroatlantice şi mai nou frontierei mondiale, oamenii au început să se preocupe de mediul înconjurător, considerându-l într-un târziu ca pe „*o componentă esenţială şi primordială a dezvoltării spirituale şi culturale a generaţiilor prezente şi viitoare*" (Mălina Petrescu-Mag, 2008), iar în materie de urbanism să elaboreze în sfârşit conceptul de „*urbanism verde"* (T. Beatley, 2000), ultima treaptă conceptuală, în urma unei serii constituite din conceptele: *ecological city; green city; green planning; sustainable planning; sustainable city; smart growth*, etc. Acest urbanism verde este remarcat (de S. Filip, 2009) printr-o abordare pe trei axe principale de intervenţie:

- încurajarea dezvoltării formelor urbane compacte şi promovarea utilizării integrate a terenurilor;
- reducerea poluării aerului şi apei prin utilizarea transportului alternativ la automobil;
- îmbunătăţirea competitivităţii economice şi eliminarea ariilor pauperizate, ca premisă a revitalizării urbane.

Reprezentativ în acest sens este articolul 174 al *Tratatului Comisiei Europene privind obiectivele politicii de mediu*, care legiferează:

- conservarea, protecţia şi îmbunătăţirea calităţii mediului;
- protecţia sănătăţii umane;

- utilizarea prudentă şi raţională a resurselor naturale;
- promovarea măsurilor la nivel internaţional în vederea tratării problemelor regionale de mediu şi nu numai.

S-a ajuns astfel la un nivel de organizare instituţională la toate nivelurile holarhice ale structurilor europene, naţionale, regionale, judeţene şi locale, care să pună în aplicare politicile de acţiune pentru mediu, al căror obiectiv principal este *evoluţia durabilă*, ale cărei scopuri declarate sunt:

- asigurarea dreptului populaţiei la un mediu favorabil de viaţă;
- revizuirea politicii de utilizare extensivă a reurselor naturale, folosirea acestora în limitele capacităţilor de regenerare;
- asigurarea populaţiei cu minimul necesar de muncă, alimentaţie, energie, apă, servicii comunale şi asistenţă medicală;
- integrarea cerinţelor ecologice în toate deciziile economice şi sociale;
- crearea accesului la informaţii de mediu şi participarea publicului la luarea deciziilor de mediu.

Rezultă aşadar că problema gestionării, administrării şi dezvoltării ecologice (durabile) a fiecărui oraş nu trebuie şi nu poate fi făcută fără un sistem instituţional, cu o logistică foarte capabilă şi competentă. Sunt obligat deci, în demersul gnoseologic, să mă întreb: Cum poate oraşul atinge aceste obiective în propriul geosistem? Concluzia este logică şi anume prin instituirea şi „construirea instituţională" a unei funcţii specializate, ***funcţia ecologică***.

Am constatat, pe parcursul fundamentării, că *ecologia globală*, cea care coordonează sănătatea şi interrelaţiile în sistemele mari (aici intrând şi oraşele), are ca obiect de aplicare întregul geosistem, cu particularităţi asupra tuturor subsistemelor. Acest fapt mă conduce la raţionamentul care înglobează în funcţia ecologică a unui oraş toate politicile ecologice ale acestuia, care au ca scop final asigurarea sănătăţii sistemului şi a dezvoltării lui durabile. Acest lucru înseamnă că funcţia ecologică, aşa cum ecologia globală devine o „*metaştiinţă*" (B. Stugren 1994), va „ataca" instituţional ecologia tuturor elementelor geosistemului. Cu atât mai mult, acest lucru nu este posibil fără *o funcţie ecologică*, „*civic-urbană*" (B. Păcurar, 2009), care în momentul de faţă nu este clasificată oficial în taxonomia funcţiilor urbane. Găsesc oportună introducerea acestui concept, întrucât apariţia şi creşterea în importanţă a „instituţiilor ecologice" şi accentul pus pe găsirea echilibrului şi reoptimizării spaţiului urban din punct de vedere ecologic face ca această funcţie să nu mai poată fi asociată cu alte funcţii administrative şi astfel să devină independentă.

Deşi mulţi văd în această funcţie doar un management mai chibzuit al deşeurilor urbane, aceasta nu se rezumă la atât de puţin. Pentru a ilustra acest lucru, am utilizat exemplul dat de preşedintele Fundaţiei pentru Curente Economice, Jeremy Rifkin. Acesta a pus în discuţie, în

nenumărate rânduri, asigurarea independenţei energetice a fiecărei clădiri, însemnând ca fiecare construcţie să acţioneze ca o centrală electrică ce îşi generează propria energie, ajungându-se în acest mod la independenţa energetică a oraşelor. Ca urmare, J. Rifkin, împreună cu arhitecţi din întreaga lume, a semnat Declaraţia de la Veneţia (2007), care conţine angajamentul acestora pentru revoluţionarea arhitecturii şi a planningului urban, în condiţiile crizei energetice şi a încălzirii globale. Declaraţia conţine, printre altele, următoarele idei şi concepte:

- intensificarea emisiilor de dioxid de carbon, provenite din arderea combustibililor solizi, duce la creşterea temperaturii globale şi ameninţă echilibrul ecologic al planetei;
- clădirile sunt cele mai mari consumatoare de energie (30-40% din energia produsă);
- dezvoltarea tehnologică va face posibilă reconfigurarea clădirilor vechi şi construcţia de noi clădiri, care îşi vor crea propria energie din surse regenerabile locale;
- clădirile vor colecta şi genera energie de la soare, vânt, valuri, din deşeuri şi reziduuri;
- va exista o colaborare strânsă cu industria chimică, energetică şi cu cea de transport;
- Declaraţia îi îndeamnă pe toţi arhitecţii din lume să se alăture celei de-a „Treia Revoluţii Industriale" şi să păşească împreună în noua eră „post-carbon".

Această funcţie (în general, la nivelul de organizare actuală a oraşelor) nu a depăşit încă, nivelul „funcţiei interne", dar pentru viitorul apropiat întrevăd o asemenea apariţie în peisajul geografiei aşezărilor şi cu siguranţă problematica ecologiei va deveni tot mai complexă, inclusiv sub aspect instituţional. Noile frontiere mondiale dovedesc o agresiune atât de puternică încât în momentul de faţă „politica ecologică" la nivele holarhice superioare oraşului, are deja structuri care încearcă soluţii ordonatoare în sistem. Aceste soluţii sunt foarte importante pentru comunităţile umane, pentru oraşe, pentru structurile geografice, pentru geosisteme, deoarece *pot fi dirijate interesat-subiectiv,* după principiile politicii, punând în pericol existenţa aşezărilor. De exemplu, marile oraşe sunt energofage şi în acelaşi timp generatoare de imense cantităţi de deşeuri. Obţinerea energiei şi eliminarea deşeurilor s-a făcut şi se face în detrimentul spaţiului natural, al altor geospaţii, aşezări, etc. *Prospectarea ecogeografiei viitorului ne relevă perspective sumbre, dacă nu catastrofale.*

Astfel, fiecare aşezare, cu atât mai mult una urbană, nu mai poate trăi fără să îşi genereze *funcţia ecologică*. Această funcţie, în raport cu nivelul holarhic al geosistemului, poate şi trebuie să aibă fie *statut de funcţie ecocivică*, fie statut de *funcţie ecopolitică.* Prima dintre ele va face parte din funcţiile civice ale oraşului, în timp ce a doua intră în structura funcţiei administrativ-politice.

4.1.2.1.4.2. Elementele subsistemului funcţional ecologic al municipiului Cluj-Napoca

Pentru o funcţie atât de recent apărută în peisajul geosistemului urban Cluj-Napoca*, funcţia ecologică* numără elemente structurale bine definite şi implementate în geografia municipiului, precum:

- Agenţia Regională pentru Protecţia Mediului Cluj-Napoca;
- Comisariatul Regional Cluj al Gărzii Naţionale de Mediu;
- Organismul Intermediar Regional POS Mediu Cluj-Napoca;
- Consiliul Judeţean Cluj – Compartimentul Mediu şi Unitatea de Implementare a Proiectului (U.I.P.) "Sistem de Management Integrat al Deşeurilor în judeţul Cluj";
- Primăria Municipiului Cluj-Napoca;
- Grădina Botanică „Alexandru Borza";
- Direcţia Silvică Cluj-Napoca;
- Inspectoratul Teritorial de Regim Silvic şi Vânătoare Cluj;
- operatori de salubritate;
- organizaţii neguvernamentale pentru protecţia mediului;
- arii naturale protejate de interes naţional şi judeţean, situri Natura 2000, parcuri şi spaţii verzi.

Agenţia Regională pentru Protecţia Mediului Cluj-Napoca este un element funcţional-instituţional, aparţinând la două elemente, Ministerului Mediului şi Pădurilor (prin Agenţia Naţională pentru Protecţia Mediului) şi Instituţiei Prefectului Judeţului Cluj, aceasta din urmă coordonându-i activitatea în judeţ. Obiectul de activitate cuprinde: *elaborarea şi implementarea politicilor şi planurilor de protecţie a mediului; acordarea de asistenţă agenţiilor judeţene de protecţia mediului din Regiunea Nord-Vest; emiterea de acorduri şi autorizaţii de mediu şi colaborarea cu autorităţile şi instituţiile publice, cu agenţii economici şi cu societatea civilă în scopul asigurării protecţiei mediului*. Sediul instituţiei se află localizat, în geografia municipiului Cluj-Napoca, pe str. Dorobanţilor, nr. 99. Organigrama funcţională a subsistemului este prezentată în figura 9.

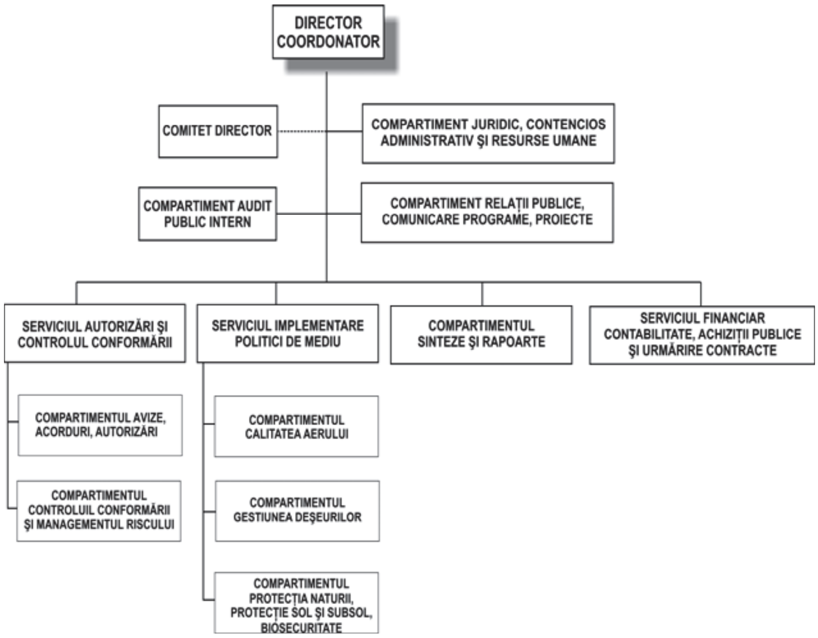

Fig. 9. Organigrama Agenţiei Regionale pentru Protecţia Mediului Cluj-Napoca în 2010

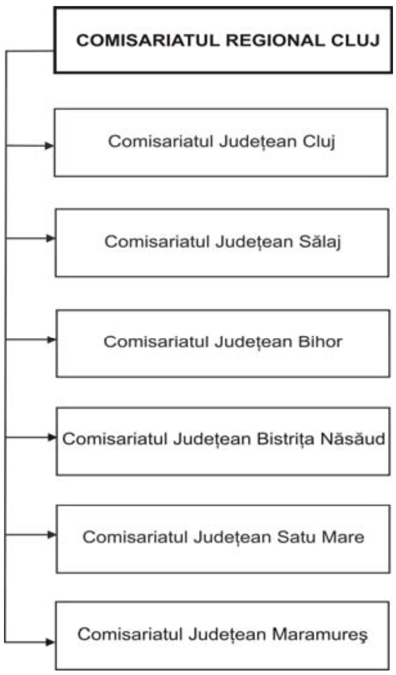

Fig. 10. Structura Comisariatului Regional Cluj al Gărzii Naţionale de Mediu în 2010

Comisariatul Regional Cluj al Gărzii Naţionale de Mediu, cu un număr de 79 de angajaţi, are personalitate juridică şi este subordonat Comisariatului General Bucureşti, având la rândul său în subordine, şase comisariate judeţene: Cluj; Bihor; Satu-Mare; Sălaj, Maramureş şi Bistriţa-Năsăud.

Organismul Intermediar pentru Programul Operaţional Sectorial (POS) Mediu Cluj-Napoca are ca obiectiv global îmbunătăţirea standardelor de viaţă ale populaţiei şi cuprinde cinci obiective specifice, transpuse în cinci axe prioritare. Instituţia este semnatară a Convenţiei de colaborare a standardelor de mediu vizând, în general, respectarea acquis-ului comunitar de mediu, la nivel operaţional, între organismele intermediare din Regiunea Nord-Vest, precum şi a Protocolului de colaborare între prefecturile judeţelor şi organismele intermediare din Regiunea Nord-Vest.

Organigrama instituţiei este compusă din următoarele elemente:

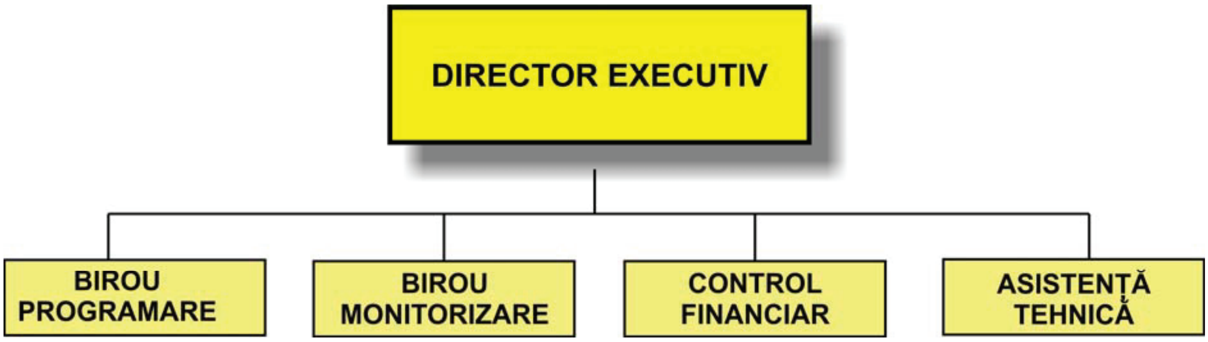

Fig. 11. Organigrama Organismului Intermediar pentru POS Mediu Cluj-Napoca în 2010

Pe lângă faptul că este o instituţie ştiinţifică şi educativă subordonată Universităţii Babeş-Bolyai, **Grădina Botanică „Alexandru Borza"** a constituit şi un element al funcţiei ecologice a municipiului Cluj-Napoca încă din 1920. În cadrul ei, pe o suprafaţă de 14 ha, sunt cultivate circa 10000 de categorii specifice de plante. Grădina Botanică este împărţită în mai multe compartimente: 1) ornamental; 2) fitogeografic; 3) sistematic; 4) economic şi 5) medicinal.

Compartimentul ornamental găzduieşte, în funcţie de sezon, o multitudine de specii şi varietăţi de plante care au calitatea de a fi, prin excelenţă, decorative. Peste 120 de taxoni de lalele, zambile, brânduşe, narcise, sunt prezente aici în fiecare primăvară. În sezonul estival, sectorul ornamental este populat de circa 350 de varietăţi de trandafiri, precum şi de speciile şi varietăţile florilor de grădină, cunoscute şi cultivate peste tot în lume, ca plante decorative. Sunt prezente aici peste 200 de taxoni de Tagetes, Zinnia, Callistephus, Petunia, Dahlia, Canna, Gladiolus, Ocimum, Verbena, Ipomoea, etc.

În cadrul *compartimentului fitogeografic*, Orientul este reprezentat de grădina japoneză aranjată în stilul tradiţional „*gyo-no-niwa*". Flora din ţara noastră este, şi ea, foarte bine reprezentată pentru toate regiunile geografice: Câmpia şi Podişul Transilvan, zona Banatului, Munţii Carpaţi, zona Moldovei şi Olteniei, litoralul Mării Negre. O atracţie deosebită este şi *grădina romană*, cunoscută şi sub denumirea de Grădina lui Pliniu, aici putând fi întâlnite plante care se cultivau în oraşele romane, dar şi în grădinile ţăranilor din Dacia Traiană.

Compartimentul sistematic este unul dintre cele mai importante ale grădinii acoperind o suprafaţă de 4 ha şi cuprinzând cele mai importante familii de plante. De asemenea, grădina beneficiază de două sere în care se cultivă plante din zona ecuatorială, tropicală, subtropicală. Complexul mare de sere cuprinde şase compartimente: 1) sera cu plante acvatice; 2) sera cu palmieri; 3) sera cu vegetaţie din zona mediteraneană şi Australia; 4) sera cu plante suculente; 5) sera cu bromaliacee şi 6) sera cu ferigi şi orhidee.

Compartimentul economic grupează plantele după modul lor de utilizare în: plante alimentare, tehnice, furajere, melifere şi tinctoriale. Continuând tradiţia primelor grădini botanice care erau mai ales grădini de plante medicinale, Grădina Botanică clujeană deţine un *sector al plantelor medicinale*. Aici se cultivă atât plante de leac tradiţionale, cât şi cele cuprinse în *Farmacopeea Română*.

Grădina Botanică deţine plante autohtone rare, ameninţate sau vulnerabile, unele chiar endemite, dintre care amintim: *Saponaria bellidifolia, Papaver corona sancti-stephani, Armeria maritima, Dianthus spiculifolius, Dianthus petraeus ssp. simonkaianus, Campanula carpatica, Centaurea reichenbachii, Echinops banaticus, Hepatica transilvanica, Knautia drymeia, Petrorhagia saxifraga, Pritzelago alpina, Astragalus peterfii*, etc. Acestora li se adaugă plantele de seră precum nufărul de Amazon, trestia de zahăr, papirusul, plantele de mangrove, feriga arborescentă, plantele insectivore, eucaliptul, gimnospermul Welwitschia mirabilis, palmierul de zahăr, palmierul de ulei, cât şi plante asemănătoare pietrelor aparţinând genului Lithops.

Primăria Municipiului Cluj-Napoca participă la funcţia ecologică a municipiului prin *Serviciul Spaţii verzi* (nouă angajaţi) şi *Compartimentul Ecologie urbană* (doi angajaţi), ambele din cadrul Direcţiei Tehnice, dar mai ales printr-un serviciu din cadrul Direcţiei Poliţiei Locale (fosta Poliţie Comunitară), şi anume *Control protecţia mediului şi igienizare* (18 angajaţi). Acest ultim serviciu, din 2005 şi până în 2010, a realizat colectarea (cu ajutorul asistaţilor sociali) a 13590 de tone de deşeuri şi moloz de pe domeniul public. La această activitate se adaugă: 796 de verificări ale nivelului de zgomot şi 147 de cazuri în care, prin măsurile dispuse, s-a revenit la nivelul de zgomot prevăzut de normele legale, precum şi 6920 de autovehicule fără stăpân sau abandonate ridicate şi depozitate, acestea fiind vândute ulterior ca fier vechi prin licitaţii publice.

În cadrul **Consiliului Judeţean Cluj**, ***Compartimentul Mediu*** şi ***UIP Sistem de Management Integrat al Deşeurilor în Judeţul Cluj***, înfiinţate în 2007 şi respectiv 2009, reprezintă două elemente structurale ale funcţiei ecologice care cuprind o serie foarte largă de activităţi din domeniul protecţiei mediului, în ciuda faptului că este constituit din doar şase consilieri.

Astfel, pe primul loc în cadrul atribuţiilor exercitate de acestea, se află proiectul „*Sistem de Management Integrat al Deşeurilor în Judeţul Cluj*”, de care va beneficia Consiliul Judeţean şi prin intermediul acestuia, întregul judeţ. Sistemul presupune abordarea integrată, la nivel judeţean, a serviciilor de salubritate cu scopul îmbunătăţirii infrastructurii de management a deşeurilor. Mai mult, având în vedere că municipiul Cluj-Napoca este cel mai mare generator de deşeuri, proiectul are în vedere construirea unui *depozit ecologic judeţean* (*Centru de Management Integrat al Deşeurilor*) pe teritoriul municipiului, mai exact în zona „Postata sub Pădure”, în apropierea actualei rampe de la Pata Rât. Acest centru va fi prevăzut cu staţie de sortare, staţie de compostare şi cu celule pentru depozitare, aici având loc sortarea deşeurilor transportate de la cele trei staţii de

transfer şi anume Huedin (Zona 2), Mihai Viteazu (Zona 3) şi Gherla (Zona 4), compostarea deşeurilor organice şi respectiv depozitarea finală.

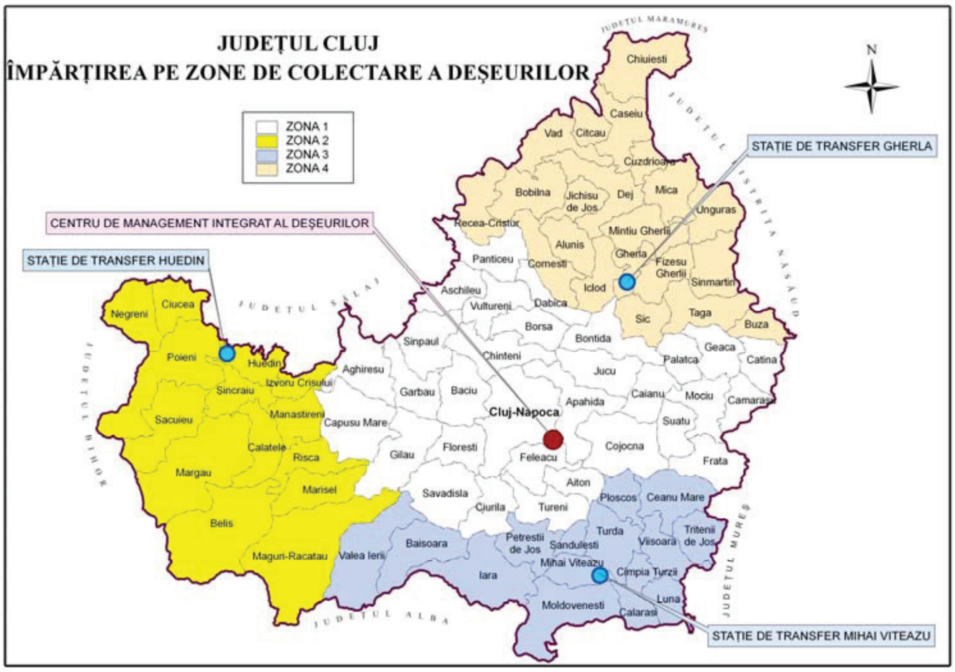

Fig. 12. Rolul centralizator al municipiului Cluj-Napoca în cadrul viitoarelor zone de gestiune a deşeurilor din judeţul Cluj

Compartimentul de Mediu este responsabil şi pentru Custodia Rezervaţiilor Naturale Cheile Turzii şi Cheile Turenilor, ambele fiind atât rezervaţii de interes naţional cât şi situri Natura 2000 (Situri de Importanţă Comunitară). Alte atribuţii ale acestui compartiment cuprind:

- elaborează, reactualizează şi monitorizează Planul Judeţean de Gestionare a Deşeurilor şi iniţiază proiectul de hotărâre al Consiliului Judeţean Cluj în vederea aprobării acestuia;
- analizează propunerile făcute de consiliile locale în vederea elaborării de prognoze pentru refacerea şi protecţia mediului;
- în colaborare cu UIP "Sistem de Management Integrat al Deşeurilor în judeţul Cluj", monitorizează implementarea proiectului susmenţionat;
- realizează şi actualizează baza de date în domeniul deşeurilor şi protecţiei mediului;
- întocmeşte şi eliberează avize solicitate de către persoane fizice şi juridice, pentru obiectivele ce urmează a se amplasa pe teritoriul ariilor naturale protejate de interes judeţean în vederea obţinerii acordului de mediu ş.a.

Direcţia Silvică Cluj-Napoca, ca element subordonat Regiei Naţionale a Pădurilor, cu sediul pe str. Bela Bartok, nr. 17, are ca scop principal *gospodărirea durabilă şi unitară a fondului forestier proprietate publică a statului din judeţul Cluj, în vederea creşterii contribuţiei pădurilor la îmbunătăţirea condiţiilor de mediu*, dar şi la asigurarea economiei naţionale cu lemn, cu alte produse ale pădurii şi cu servicii specifice silvice. Pe raza teritorială a judeţului Cluj, Direcţia Silvică are o serie de subunităţi, acestea incluzând ocoale silvice (Cluj; Turda; Dej; Gherla; Huedin; Beliş; Someşu Rece), păstrăvăria Gilău şi Secţia de drumuri forestiere Dej, şi administrează un fond forestier cu o suprafaţă de 115431 ha, din care 64908 ha sunt proprietate de stat. La ora actuală, în privinţa ariilor naturale protejate de pe teritoriul judeţului Cluj, Direcţia Silvică Cluj-Napoca administrează doar una singură, şi anume Rezervaţia naturală de interes naţional Cariera Corabia (2 ha).

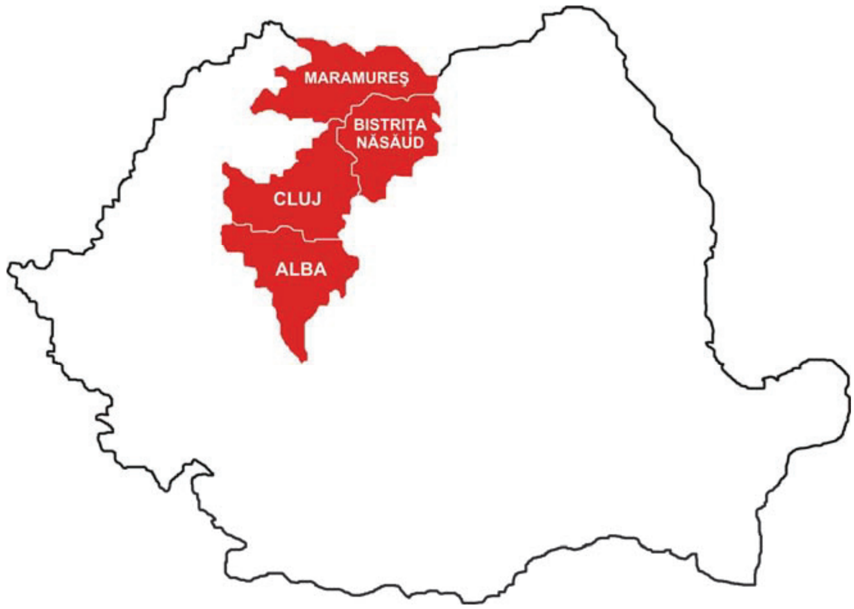

Fig. 13. Zona de responsabilitate a Inspectoratului Teritorial de Regim Silvic şi Vânătoare Cluj în 2010

Subordonat direct Ministerului Mediului şi Pădurilor, **Inspectoratul Teritorial de Regim Silvic şi Vânătoare Cluj** coordonează, supraveghează şi efectuează, prin inspecţii silvice şi de vânătoare, activităţile de implementare şi control al regimului silvic şi de vânătoare din patru judeţe ale României.

Următoarele subsisteme ce susţin funcţia ecologică a municipiului fac parte din sectorul privat, fiind principalii operatori ce se ocupă cu salubritatea stradală şi managementul deşeurilor în Cluj-Napoca. Astfel, **Brantner Servicii Ecologice S.A.**, cu sediul în P-ţa 1 Mai, nr. 1-2, oferă servicii de colectare şi salubrizare deşeuri, sortare de hârtie, mase plastice, deşeuri mixte din construcţii şi deşeuri industriale, servicii de basculare şi golire a containerelor, precum şi servicii de consultanţă în domeniul deşeurilor, în timp ce **SC Rosal Grup,** cu sediul în str. Gârbău, nr. 12, pune la dispoziţie servicii de salubrizare deşeuri şi dezăpezire, la acestea adăugându-se vânzarea şi închirierea recipienţilor de precolectare.

Salubrizarea stradală se realizează în proporţie de 80% cu mijloace mecanizate, SC Rosal Grup deţinând un număr de 20 de mijloace mecanizate a străzilor, iar Brantner un număr de 22 de maşini, din care şapte sunt echipate cu perii. În ceea ce priveşte numărul pubelelor din municipiu,

SC Rosal Grup deţine majoritatea dintre ele (circa 5000), în timp ce restul de 3000 revine firmei Brantner Servicii Ecologice.

Compania Brantner-Vereş gestionează, din punct de vedere al salubrităţii, cel de-al doilea sector al municipiului, incluzând *435 de puncte gospodăreşti* (188 în Cartierul Gheorgheni; 13 în Iris; 26 în Dâmbu Rotund; 206 în Mărăşti şi 12 în centru). SC Rosal Grup a concesionat salubritatea menajeră pe sectorul I, care include *572 de puncte gospodăreşti* (99 de puncte în cartierul Zorilor;

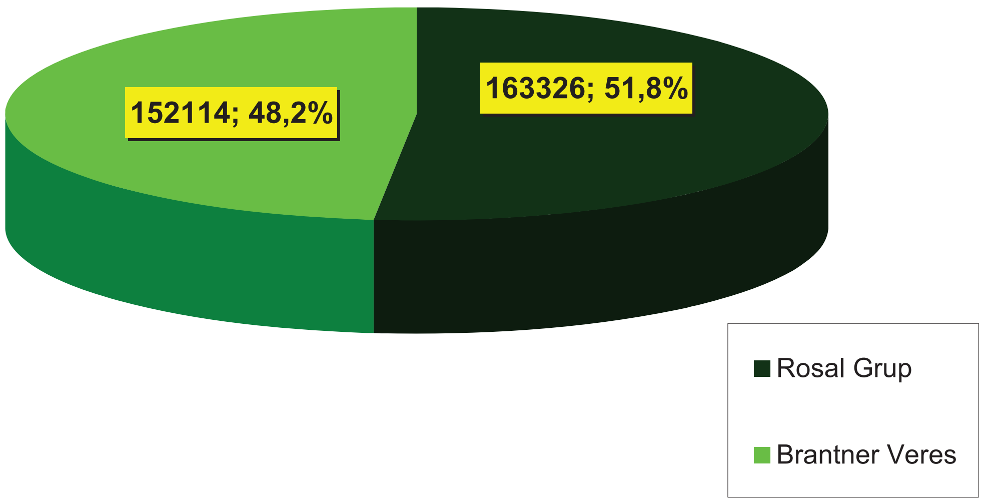

Fig. 14. Numărul şi procentul locuitorilor municipiului Cluj-Napoca serviţi de operatorii de salubritate Brantner Vereş SA şi SC Rosal Grup (2010)
(sursa: Primăria Municipiului Cluj-Napoca)

88 în centru; 93 în Grigorescu; opt în Gruia şi 209 în Mănăştur). Zona de delimitare dintre cele două sectoare este *Calea Turzii, Piaţa Ştefan cel Mare (sector 1), Piaţa Avram Iancu (sector 1), str. Cuza Vodă (sector 1), Piaţa Mihai Viteazu (sector 1), str. I.P. Voineşti (sector 1), str. Dacia (sector 2), str. Horea (sector 1), Piaţa Gării (sector 1), str. Locomotivei (sector 1) şi calea ferată* (conform HCL Cluj-Napoca 465/2010).

În completarea acestora, există o serie de operatori cu un rol specific în cadrul activităţilor de management al deşeurilor, şi anume *deşeurile din echipamente electrice şi electronice* (DEEE) şi *vehiculele scoase din uz* (VSU).

Tabelul 7. Operatorii economici autorizaţi să colecteze deşeuri din echipamente electrice şi electronice în Cluj-Napoca (2009)

Nr. crt.	Denumire operator	Sediu	Punct de colectare	Categorii de DEEE colectate
1.	SC REMATINVEST SRL	P-ţa Cipariu, nr. 15	Str. Cantonului FN	Toate categoriile
2.	SC COMPACT SERVICES SRL	Str. Donath, nr. 200	Floreşti, str. Eroilor, nr. 14	Toate categoriile
3.	SC SALPREST RAMPĂ SA	Str. Ploieşti, nr. 1	Str. Cantonului FN	Toate categoriile
4.	SC DALLAS ENTERPRISE SRL	Str. Padin, nr. 32	Str. Cantonului, nr. 30	Toate categoriile

Sursa: Agenţia pentru Protecţia Mediului Cluj

Tabelul 8. Operatorii economici autorizaţi să desfăşoare activităţi de colectare şi dezmembrare vehicule scoase din uz în Cluj-Napoca (2009)

Nr. crt.	Denumire operator	Sediu	Punct de lucru	Activitate defăşurată
1.	SC REMAT SA	Str. Burebista, nr. 8	Str. Romulus Vuia 186	Colectare şi dezmembrare
2.	SC REMATINVEST SRL	P-ţa Cipariu, nr. 15	Str. Cantonului FN	Colectare şi dezmembrare
3.	SC REFORMATEX IMPORT EXPORT SRL	Str. Nădăşel, nr. 4A	Str. Nădăşel, nr. 4A	Colectare şi dezmembrare
4.	SC ZONA 1 SRL	Aleea Brateş, nr. 16	-	Colectare şi dezmembrare
5.	SC 9006 AUTO SRL	Str. Lombului FN	Str. Lombului FN	Colectare şi dezmembrare
6.	SC AUTOCOM IMPEX SRL	Str. Gh. Bariţiu, nr. 22	-	Colectare şi dezmembrare

Sursa: Agenţia pentru Protecţia Mediului Cluj

Organizaţiile neguvernamentale cu rol declarat de **protecţie şi conservare a mediului** sunt prezente şi în cadrul geosistemului urban Cluj-Napoca, lista lor fiind cuprinsă în tabelul 9.

Tabelul 9. Organizaţiile neguvernamentale cu activitate în domeniul protecţiei mediului din Cluj-Napoca (2010)

Nr. crt.	Denumire	Sediu	Anul înfiinţării	Număr membri
1.	Asociaţia Amicii Rozelor	Str. Horticultorilor, nr. 5	1990	~1700
2.	Asociaţia Ecouri Verzi	Str. Ciucaş, nr. 7	2007	46
3.	Clubul Montan Carpaţi 29	Str. Mehedinţi, nr. 60	2006	11
4.	Clubul de Cicloturism „Napoca”	Str. Septimiu Albini, nr. 133	1992	155

Tabelul 9. Organizaţiile neguvernamentale cu activitate în domeniul protecţiei mediului din Cluj-Napoca (2010)

Nr. crt.	Denumire	Sediu	Anul înfiinţării	Număr membri
5.	Centrul pentru Monitorizarea şi Conservarea Biodiversităţii	Calea Dorobanţilor, nr. 93	-	23
6.	Clubul Ecologic „Transilvania”	Str. Sindicatelor, nr. 3	-	161
7.	Transilvania Verde	Str. Decebal, nr. 43 (sediu social) Str. Aviator Bădescu (relaţii publice)	2003	120
8.	Organizaţia Naţională Cercetaşii României - Filiala Cluj-Napoca	Str. Bucureşti, nr. 88	1990	54 membri activi, la care se adaugă voluntari şi colaboratori
9.	Societatea Lepidopterologică Română	Str. Republicii, nr. 48	-	33
10.	Asociaţia Copacul Vieţii	Str. Moţilor, nr. 16	-	15
11.	Asociaţia Pro Ruralis	Str. Unirii, nr. 23	-	21

Sursa: Consiliul Judeţean Cluj

Ultimele elemente ale funcţiei ecologice ale municipiului Cluj-Napoca implică o reţea de:

- arii naturale de interes naţional:
  - *Rezervaţia naturală Fânaţele Clujului-Copârşaie*, cu valoare botanică şi o suprafaţă de 1,5 ha;
  - *Rezervaţia naturală Fânaţele Clujului-Valea lui Craiu*, cu valoare botanică, întinzându-se pe o suprafaţă de 1,0 ha;
  - *Rezervaţia naturală Făgetul Clujului,* cu valoare mixtă şi o suprafaţă de 10 ha.
- arii naturale de interes judeţean: *Băile Someşeni*, cu valoare balneară;
- situri Natura 2000:

- *Făgetul Clujului-Valea Morii*, cod ROSCI0074, ce ocupă 7% din suprafaţa municipiului Cluj-Napoca;

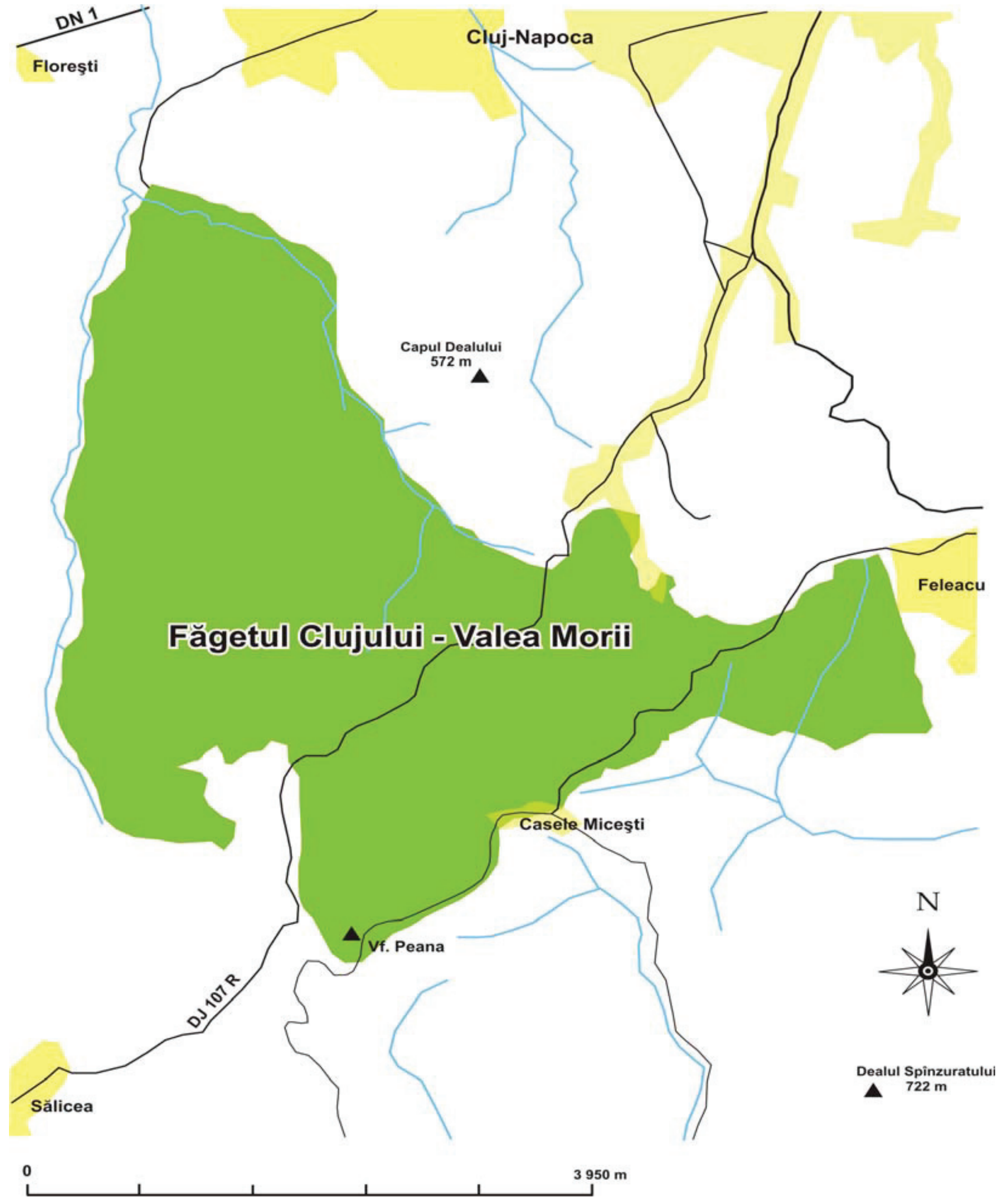

Fig. 15. Făgetul Clujului-Valea Morii,
sit Natura 2000 aflat parţial pe teritoriul administrativ al municipiului Cluj-Napoca
(prelucrare după Monitorul Oficial al României, Partea I, Nr. 98 bis, 2008)

- *Fânaţele Clujului-Copârşaie*, cod ROSCI0078, ocupând 1% din suprafaţa municipiului.

- cursuri de apă şi lacuri: *râul Someşul Mic* şi *lacurile Gheorgheni, Pepinieră 1 şi 2* şi *Chios*;

- păduri, parcuri şi spaţii verzi („*pădurea urbană*”), dintre care amintim Pădurea Hoia (pădure parc), Pădurea Mănăştur (Gâlcer) şi Pădurea Bisericii; parcurile Central (15 ha), Iuliu Haţieganu (25 ha), Feroviarilor (5,5 ha), Cetăţuia, Oaşului, etc. (vezi fig. 16).; la finele anului 2009, suprafaţa totală a spaţiilor verzi din municipiu era de 4.407.632 m^2, ceea ce înseamnă 18 m^2 / locuitor; sistemul de spaţii verzi din municipiul Cluj-Napoca este unul *mixt*, specific oraşelor mijlocii şi mari, care îmbină celelalte tipuri de sisteme (în fâşii, în pete şi pană) şi asigură o deservire satisfăcătoare, răspunzând parţial necesităţilor funcţionale şi estetice.

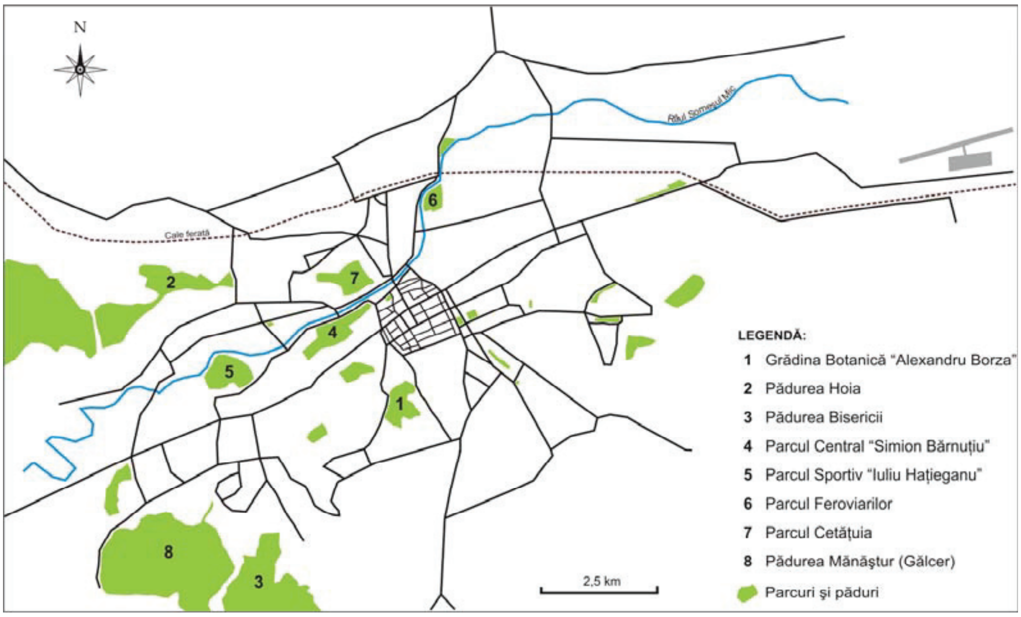

Fig. 16. Principalele păduri, parcuri şi spaţii verzi din municipiul Cluj-Napoca

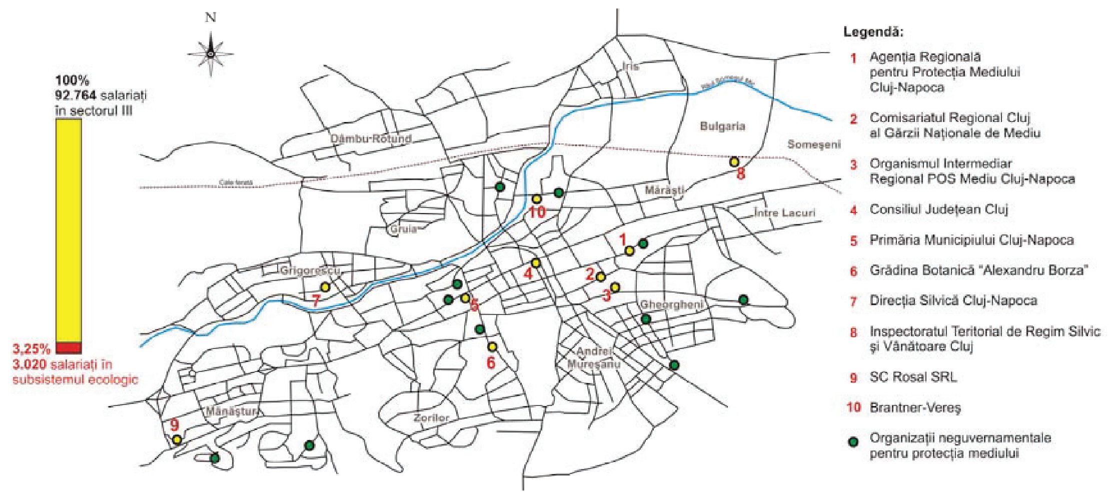

Fig. 17. Proiecţia geografică a funcţiei ecologice în planul municipiului Cluj-Napoca în 2010

Caracterul funcţiei ecologice a municipiului Cluj-Napoca.

$$\text{Coef. asig.} = \frac{\text{Pop. ext. asig.}}{\text{Pop. internă asig.}} = \frac{2740022}{308000} = 8,89 \text{ (supranumeric)}$$

Concluzia: **funcţia este externă.**

4.1.2.1.5. Funcţia medicală a geosistemului urban Cluj-Napoca

4.1.2.1.5.1. Introducere şi fundamentare teoretică

Ştiinţa geografică, apreciată ca *„ştiinţă de sinteză”* (I. Donisa, 1977; Gr. Posea, 1998; I. Ianoş, 2000; I. Mac, 2000; D. Petrea, 2002), ca *„ştiinţă integrală”* (V. Mihăilescu, 1939, 1968), a fost multă vreme şi încă este într-o anumită măsură tributară filozofiei aristotelice, prin care judecăm faptele geografice şi fenomenele, exclusiv raţional, matematic, cantitativ, etc. În ultima perioadă a sec. XX, o serie de oameni de ştiinţă, inclusiv fizicieni, matematicieni, geografi, filozofi, etc., au început să înţeleagă „lumea” prin aşa numitele *„ştiinţe ale complexităţii”* (S. Raufman, 1993), al căror obiect de studiu este sistemul complex, judecat complex din perspective ştiinţifice şi filozofice diferite şi în scopuri diferite.

Ştim totodată că din momentul consacrării geografiei urbane, aceasta a văzut oraşul funcţional prin prisma funcţiilor sale care erau definite ca *„..activităţi care justifică existenţa şi dezvoltarea oraşului, care aduc resursele necesare vieţii”* (V. Surd, 2003). Aşa cum am abordat subiectul în ultima perioadă (2009-2010), revin şi avansez din nou susţinerea teoretică în baza căreia taxonomia funcţiilor urbane trebuie să recunoască necesitatea vitală a unor funcţii urbane. O asemenea funcţie, în cazul oraşelor care dispun de logistica instituţională necesară, este vitală şi deci, nu trebuie clasificată ca externă (bazică) sau internă (nebazică), ci vitală, pentru că în situaţia existenţei sale în structura geosistemică a unui oraş, ea urmăreşte atingerea finalităţii geosistemului urban, a menirii sale: asigurarea sănătăţii elementului fundamental al structurii, şi anume elementul uman. Din această perspectivă a complexităţii sistemice, voi privi şi funcţia medicală a municipiului Cluj-Napoca, o complexitate pe care o voi analiza din perspective sistemice funcţionaliste fără să excludem însă nici argumentul financiar.

Aşadar, *„oraşele şi sănătatea locuitorilor”* (N. Freudenberg, S. Golea, D. Vlahov, 2006) reprezintă nucleul ideologic al subsistemului medical, aparţinând structurii unui geosistem urban (sistem teritorial). Pornind de la această idee epistemologică, autorii citaţi mai sus au descoperit că sistemul de sănătate al unui oraş se află într-o determinare intrasistemică, alături de o serie de subsisteme din structura geosistemului. De exemplu:

Tabelul 10. Sistemele municipale şi impactul lor asupra sănătăţii şi bunăstării

Sistem municipal	Funcţii legate de sănătate
Educaţie, şcoli	Educaţie fizică şi de sănătate, siguranţă în şcoli, programe de alimentaţie sănătoasă
Poliţie	Prevenirea violenţei interpersonale, reducerea consumului de droguri, controlul dezordinii sociale, prevenirea şi controlul dezastrelor
Judecătorii, închisori	Tratarea consumului droguri în închisori, servicii de prevenire a violenţei
Pompieri	Controlul şi prevenirea incendiilor, inspecţii de clădiri
Sector rezidenţial, locuinţe	Regularizarea condiţiilor de locuit, întreţinerea locuinţelor
Parcuri şi recreere	Acces sigur la posibilităţi de recreere şi exerciţiu fizic
Salubritate	Ridicarea şi înlăturarea în siguranţă a deşeurilor, promovarea reciclării, controlul dăunătorilor
Protecţia mediului	Controlul şi reducerea poluării (aer, apă, sol, fonică)
Transport şi comunicaţii	Dezvoltarea şi managementul parcului auto
Protecţia consumatorilor	Regularizarea pieţelor alimentare, educarea consumatorilor
Zonificare şi planning urban	Identificarea zonelor şi clădirilor indezirabile şi nesănătoase, managementul densităţii populaţiei

Sursa: N. Freudenberg, S. Golea, D. Vlahov (2006)

Această schemă intrasistemică a funcţiei medicale a unui oraş poate fi, spre exemplu, folosită în geografia managerială a riscurilor epidemice, aşa cum a fost imaginată de Melinda S. Meade şi R.J. Earickson (2005) în răspândirea unei infecţii epidemice într-o ierarhie urbană sau într-un sistem de aşezări.

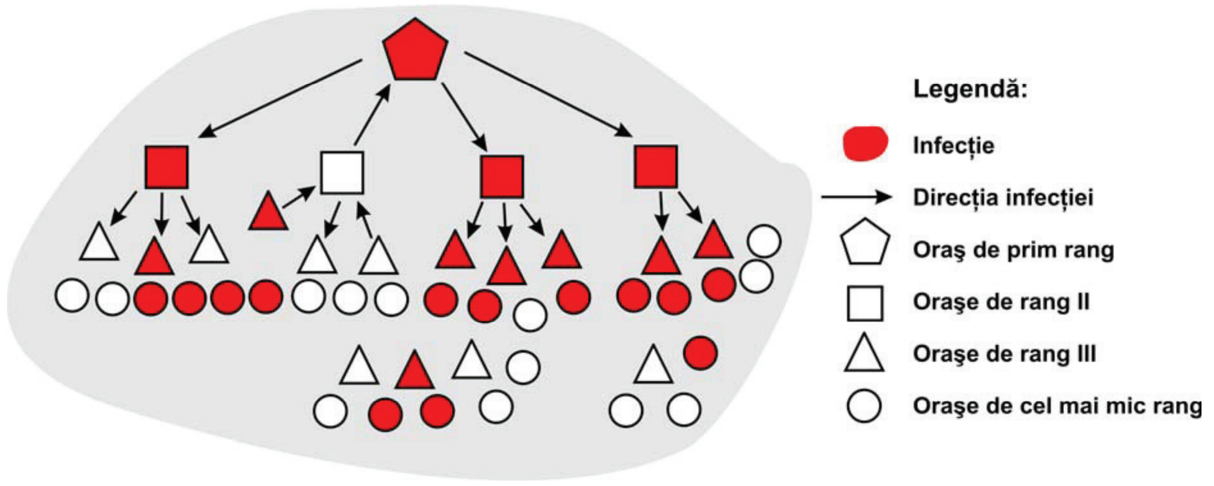

Fig. 18. Răspândirea unei infecţii în ierarhia urbană
(prelucrare după Melinda S. Meade şi R.J. Earickson, 2005)

Consider aşadar că analiza funcţiei medicale a unui oraş, a unei aşezări (există şi localităţi rurale cu funcţie medicală - sanatorii, staţiuni de tratament balnear, etc.), trebuie să pornească de la înţelegerea serviciilor medicale, a structurii şi a nivelurilor de practicare a acestor servicii.

Ştim că spaţiul geografic medical cuprinde două subspaţii: a) *cel al îngrijirii medicale oficializate (licenţiate)* şi b) *spaţiul de îngrijire a sănătăţii „nelicenţiat”*.

a) *Spaţiul geografic medical licenţiat* are următoarele niveluri (conform lui N. Black şi a lui R. Gruen, 2005):

- nivelul îngrijirii primare, care cuprinde asistenţa comunitară generală, prin infirmieri sau medici de familie;
- nivelul îngrijirii medicale secundare, constând din îngrijire specializată la care ai acces în spitale şi policlinici (de nivel local, zonal-urban, etc.);
- nivelul de îngrijire terţiar, nivelul înalt specializat în a cărui geografie bolnavul intră în baza „trimiterii” făcute de medicii din nivelul secundar. Acest nivel cuprinde în geografia sa spitale regionale sau naţionale, clinici specializate, etc.

b) *Spaţiul geomedical nelicenţiat* asigură îngrijirea sănătăţii într-un procent (contributiv şi numeric) foarte mare. Mai exact, 80% din ocrotirea sănătăţii populaţiei într-un sistem (indiferent de categoria taxonomică) este asigurat de către subsistemul nelicenţiat. În plus, studierea ocrotirii sănătăţii din punct de vedere „nelicenţiat” va ajuta la înţelegerea comportamentului de cerere a ajutorului medical, un determinant major în folosirea serviciilor medicale oficiale, iar încorporarea subsistemului nelicenţiat în managementul geografic al sistemului medical local va asigura spiritul şi statutul de proprietate asupra serviciilor medicale către administraţia locală. În acest fel, între funcţia administrativă şi cea medicală a unei aşezări se va construi relaţia transistemică necesară configurării şi structurării sistemice a *funcţiei civice* (*a funcţiilor civice*), asigurându-se la acest nivel (b) ocrotirea sănătăţii prin:

- furnizare de informaţii şi sfaturi pentru o atitudine şi un comportament îndreptate spre o viaţă sănătoasă;
- descurajarea excesului pentru cererea de asistenţă medicală;
- încurajarea şi consilierea persoanelor, dar şi a pacienţilor pentru o conduită preventivă faţă de boli;
- sprijin emoţional şi sufletesc pentru bolnavi;
- asistenţă calificată în furnizarea serviciilor medicale şi de asistenţă socială, etc.

Această geografie a spaţiului medical dintr-un sistem va avea în structura sa elementele, stările elementelor şi relaţiile create în sistem între cele două. Fiecare „proporţie” structurală este importantă, iar organizarea sistemelor medicale determină direcţii, dinamici şi evoluţii interesante în propria geografie, dar şi în geografia sistemelor cu care interacţionează, etc. Elementele sistemice care intră în structura subsistemului medical al unui oraş şi care „hotărăsc” dacă oraşul în cauză dobândeşte o funcţie medicală sunt mai multe. Dar cel mai mult influenţează în configurarea acestei funcţii *spitalul ca element geosistemic funcţional*.

Spitalele pot fi clasificate şi categorisite după multe criterii, dar în general, în prezent, sunt împărţite după două criterii: 1) *după zona geografică servită (asigurată)* şi 2) *după forma de proprietate a spitalului*. Din punct de vedere al geografiei urbane, spitalele (ca element geosistemic) pot fi clasificate în: *urbane* şi *suburbane* (D.H. Sells, 2000). Raporturile holarhice din punct de vedere al poziţiei geografice, al categoriei de proprietate, a categoriei de pacienţi, etc., vor genera şi ele poziţionări sistemice ale „spitalului" în geografia locului.

În ultimii ani, şi în România s-au produs modificări în sistemul de organizare spitalicesc, acesta tinzând să devină „integrat". Anterior acestei perioade, spitalele erau de trei feluri: nonprofit; pentru profit şi administrat de autorităţile locale. Azi, prin procesul de integrare, putem avea în geografia unui oraş un spital nonprofit – amplasat pe spaţiu public – cu regim de spital judeţean.

În ultimii ani, evoluţia sistemelor medicale este tot mai dinamică şi mai complexă. În acest context, în geografia populaţiei (unui oraş, unei regiuni, etc.) apar mobilităţi geoprofesionale în structura ocupaţională a medicilor, în raporturile medicilor cu spitalul (ca instituţie), cu personalul medical, cu administraţia, cu managementul spitalului, cu pacienţii, etc. Concluzia este că dinamica spaţiului medical crează, în sistem, presiuni şi determinări noi care influenţează întregul geosistem urban şi în primul rând funcţia medicală a acestuia, raportată la zonele funcţionale ale oraşului, zonele de influenţă ale oraşului, etc.

4.1.2.1.5.2. Structura funcţiei medicale a municipiului Cluj-Napoca

Structura funcţiei medicale a municipiului Cluj-Napoca cuprinde o sferă de servicii medicale conform schemei serviciilor de mai jos.

- acupunctură;
- alergologie-imunologie;
- analize de laborator;
- boli infecţioase;
- cardiologie;
- chirurgie generală;
- chirurgie maxilo-facială;
- chirurgie pediatrică;
- chirurgie estetică;
- dermatologie;
- dermatologie estetică;
- diabet şi boli metabolice;
- dietă şi nutriţionism;
- endocrinologie;
- farmacie;
- gastroenterologie;
- genetică medicală;
- geriatrie-gerontologie;
- ginecologie-obstetrică;
- medicină alternativă;
- medicină de familie;
- medicina muncii;
- medicină generală;
- medicină sportivă;
- nefrologie;
- neurologie;

- oftalmologie;
- oncologie;
- O.R.L.;
- ortopedie;
- pediatrie;
- planificare familială;
- psihiatrie-psihologie;
- psihoterapie;
- logopedie;
- radiologie;
- recuperare balneologică;
- remodelare estetică;
- stomatologie;
- urologie

Această sferă de servicii medicale este asigurată printr-o reţea de instituţii medicale, organizată într-un sistem care cuprinde unităţi de stat şi unităţi private. Structura sistemului medical din municipiul Cluj-Napoca este coordonată holarhic de Ministerul Sănătăţii, prin **Direcţia de Sănătate Publică a Judeţului Cluj**, compusă din: director coordonator; patru directori adjuncţi şi 18 servicii medicale şi administrativ-financiare. Pentru organigrama instituţiei, a se vedea Anexa 1.

Structura reţelei medicale din Cluj-Napoca cuprinde:

- *spitale*, în număr de 10 în 2010, cuprinzând la rândul lor 62 de secţii/clinici; lista spitalelor este următoarea: Spitalul Clinic Judeţean de Urgenţă Cluj; Spitalul Clinic de Adulţi Cluj-Napoca; Spitalul Clinic de Urgenţă pentru Copii; Spitalul Clinic de Pneumoftiziologie "Leon Daniello"; Spitalul Clinic de Boli Infecţioase Cluj-Napoca; Spitalul Clinic de Recuperare Cluj; Spitalul Militar de Urgenţă "Dr. Constantin Papilian"; Spitalul Universitar CFR Cluj-Napoca; Spitalul Municipal Clujana şi Spitalul Studenţesc Cluj.

Tabelul 11. Nivelul de clasificare a spitalelor din municipiul Cluj-Napoca, conform Ordinului Ministrului Sănătăţii nr. 323/2011

Nr. crt.	Unitatea sanitară	Nivelul de clasificare	Observaţii
1.	Spitalul Clinic Judeţean de Urgenţă Cluj	I*	Necesită plan de conformare
2.	Spitalul Clinic de Urgenţă pentru Copii Cluj-Napoca	II M**	-
3.	Spitalul Clinic Municipal Cluj-Napoca	II**	Necesită plan de conformare
4.	Spitalul Clinic de Boli Infecţioase Cluj-Napoca	II M	-
5.	Spitalul Clinic de Recuperare Cluj-Napoca	II M	-
6.	Spitalul Clinic de Pneumoftiziologie "Leon Daniello" Cluj-Napoca	II M	-
7.	Spitalul Clinic Universitar CF Cluj-Napoca	II	Necesită plan de conformare
8.	Spitalul Militar de Urgenţă "Dr. Constantin Papilian" Cluj-Napoca	III***	Necesită plan de conformare

Sursa: Direcţia de Sănătate Publică a Judeţului Cluj

Notă:
*** Spitale categoria I (cu subcategoria I M pentru unităţile monoprofil): nivel de competenţă foarte înalt** – *spitale care asigură asistenţa medicală la nivel regional, servind populaţia judeţului din aria sa administrativ-teritorială, precum şi alte judeţe*, cu cel mai înalt nivel de dotare şi încadrare cu resurse umane şi care asigură furnizarea serviciilor medicale cu grad de complexitate foarte înalt.
**** Spitale categoria II (cu subcategoria II M pentru unităţile monoprofil): nivel de competenţă înalt** – *spitale care servesc populaţia judeţului din aria sa administrativ-teritorială, precum şi din judeţele limitrofe*, cu nivel înalt de dotare şi încadrare resurse umane şi care asigură furnizarea serviciilor medicale cu grad mare de complexitate
***** Spitale categoria III: nivel de competenţă mediu** - *spitale care servesc populaţia judeţului din aria administrativ-teritorială unde îşi are sediul şi, doar prin excepţie, din judeţele limitrofe*, pentru afecţiuni cu grad mediu de complexitate.

- *policlinici*, în număr de nouă în 2010;

Fig. 19. Policlinicile subsistemului medical al municipiului Cluj-Napoca în 2010

- *trei institute medicale*: Institutul de Urologie şi Transplant Renal; Institutul Inimii "Prof. Dr. Nicolae Stăncioiu" şi Institutul Oncologic "Prof. Dr. I. Chiricuţă";
- *opt spitale particulare*;
- *20 centre medicale particulare*;
- *şapte laboratoare medicale particulare*;
- *362 cabinete stomatologice*;
- *96 laboratoare de tehnică dentară*;
- *112 farmacii particulare* şi *27 depozite farmaceutice*;
- *164 cabinete pentru medicină de familie*;
- *33 de cabinete şcolare*.

Elementelor funcţionale sus menţionate li se adaugă şi altele, unul dintre ele fiind *Serviciul Mobil de Urgenţă, Reanimare şi Descarcare (SMURD) Cluj,* cu sediul pe B-dul 21 Decembrie 1989, nr. 69-71, ce funcţionează din anul 1994 în cadrul ISU „Avram Iancu" al Judeţului Cluj. Serviciul cuprinde peste 20 de medici specializaţi în medicină de urgenţă, asistenţi medicali, peste 100 de pompieri-paramedici şi câteva zeci de voluntari studenţi ai UMF. Echipele de intervenţie ale SMURD Cluj îşi desfăşoară activitatea pe întreg teritoriul judeţean, având o serie de baze operative conform figurii nr. 20.

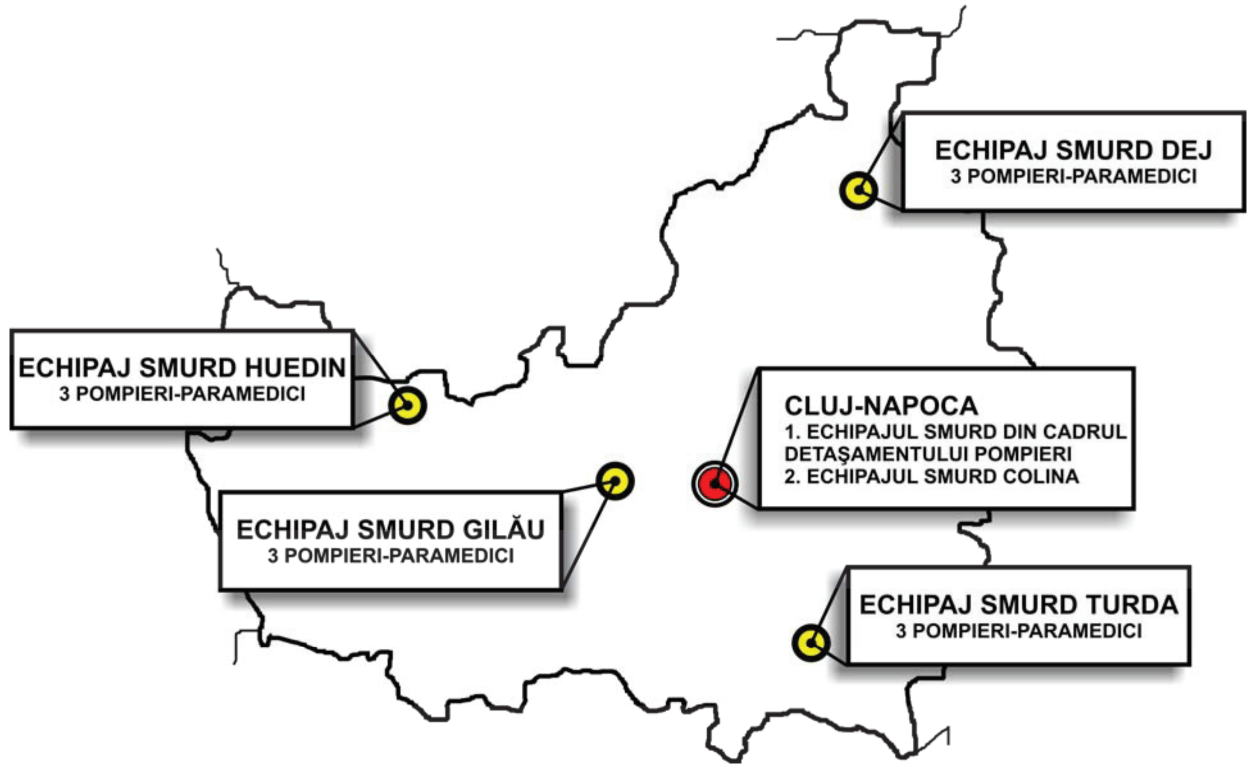

Fig. **20**. Echipajele de intervenţie SMURD din judeţul Cluj în 2010

Dintre colaboratorii importanţi ai acestui serviciu amintim Serviciul Judeţean de Ambulanţă Cluj, SMURD Mureş, Spitalul Clinic Judeţean de Urgenţă Cluj, Universitatea de Medicină şi Farmacie „Iuliu Haţieganu" Cluj-Napoca, Sistemul Naţional Unic de Apeluri de Urgenţă 112, forurile judeţene reprezentate prin Prefectura şi Consiliul Judeţean Cluj, precum şi Consiliul Local, Primăria Municipiului Cluj-Napoca şi Serviciul de Transmisiuni Speciale.

Serviciul Judeţean de Ambulanţă Cluj, cu sediul pe str. Horea, nr. 55, asigură, prin cei 502 angajaţi ai săi, printr-un program permanent, ca urmare a solicitărilor primite, îngrijirea primară de urgenţă prespitalicească, începând cu acordarea primului ajutor calificat şi completându-se, unde este cazul, cu asistenţa medicală avansată de urgenţă până la predarea pacientului la structurile de primiri urgenţe. Serviciul serveşte întregul judeţ, prin staţia Cluj-Napoca şi prin substaţiile amplasate în municipiile Câmpia Turzii, Turda, Dej şi Gherla, oraşul Huedin, precum şi cele din comunele Mociu şi Gilău. În funcţionarea serviciului nu există o arondare strictă a localităţilor judeţului la staţii şi

substaţii, coordonarea fiind asigurată după un complex de criterii de staţia centrală Cluj-Napoca, unde se înregistrează toate apelurile 112.

Acest serviciu public este completat de două structuri private, care asigură şi ele transportul pacienţilor şi asistenţă medicală la domiciliu. Printr-un ordin al Ministrului Sănătăţii, ambulanţierii acestor firme sunt obligaţi însă să fie dirijaţi de dispecerii de la Serviciul de Ambulanţă Cluj. Cu sediul pe str. Ion Meşter, nr. 10, *Fundaţia Creştină „Salvarea"* a apărut prima în peisajul urban clujean (1996), fiind creată printr-un parteneriat cu fundaţia austriacă Arbeiter Samariterbund Linz. Deţinând 10 ambulanţe şi un număr de 19 angajaţi (din care şase medici), firma efectuează transportul bonavilor pentru dializă sau alte servicii medicale, dar şi asistenţă medicală la domiciliu în întreg judeţul Cluj, având în medie 169 de solicitări pe lună. A două firmă, *Prompt Urg SRL*, înfiinţată doar în 2005, având sediul pe str. Băiţa, nr. 9, şi-a început activitatea prin transportul sanitar pentru externarea pacienţilor din spital sau transportul acestora la investigaţii medicale, iar în 2009, şi-a extins activitatea prin consultaţii de urgenţă la domiciliu. Firma primeşte în medie 200 de solicitări pe lună şi poate fi apelată şi pe numere proprii, prin care asigură, doar pe raza municipiului Cluj-Napoca, consultaţii medicale la domiciliu şi investigaţii mobile precum EKG, ecografii, recoltări probe, etc.

Casa de Asigurări de Sănătate Cluj, cu sediul pe str. Constanţa, nr. 5, are în subordine 123 de angajaţi, din care pe 109 sunt încadraţi pe funcţii publice, 14 pe funcţii contractuale, restul fiind 12 funcţii publice de conducere şi două funcţii contractuale de conducere. Această resursă umană este angajată în atingerea a două obiective majore şi anume:

1) asigurarea funcţionării sistemului de asigurări de sănătate la nivel local (în cazul nostru judeţul Cluj şi în cadrul acestuia municipiul Cluj-Napoca);
2) consolidarea, eficientizarea şi dezvoltarea sistemului de asigurări sociale de sănătate la nivel local.

Institutul de Sănătate Publică „Prof. Dr. Iuliu Moldovan" Cluj-Napoca este cea mai importantă instituţie a reţelei de medicină profilactică din Transilvania, fiind direct subordonată Ministerului Sănătăţii. Institutul are arondate 11 judeţe, cuprinzând circa ¼ din populaţia României (circa 4.738.015 locuitori).

Fig. 21. Judeţele arondate Institutului de Sănătate Publică „Prof. Dr. Iuliu Modovan” Cluj-Napoca în 2010

Colaboratorii tradiţionali ai Institutului provin din mediul medical ştiinţifico-academic, atât din ţară cât şi din străinătate:

- Universitatea de Medicină şi Farmacie „Iuliu Haţieganu” Cluj-Napoca;
- Universitatea Babeş-Bolyai Cluj-Napoca;
- International Institute for Rural and Environmental Health Bratislava;
- Institutul de Sănătate Publică din Bishkek;
- Imperial College of London;
- Environmental Health Research Institute Düsseldorf;
- Center for International Rural and Environmental Health Iowa.

Din anul 1999, Institutul este membru fondator al Asociaţiei Directorilor Institutelor de Sănătate Publică din Europa, cu sediul la Londra, iar din 2002 a devenit membru al Comitetului Regional pentru Prevenirea Accidentelor Industriale Majore. Organigrama sa cuprinde patru secţii (Epidemiologie şi Sănătate Publică; Medicina Mediului şi a Colectivităţii; Medicina Muncii şi Economic-Administrativ), un laborator de igiena radiaţiilor şi un aşa numit „Learning Resource Center”.

Subsistemul medical clujean are în componenţă şi *organizaţii şi asociaţii neguvernamentale*, în număr de 38, acestea realizând o serie largă de activităţi pentru ocrotirea sănătăţii cetăţenilor, ca de

exemplu Societatea de Educaţie Contraceptivă şi Sexuală Cluj-Napoca, care militează, prin cei 21 de voluntari, pentru promovarea şi respectarea accesului liber al fiecărei persoane, pe baza propriei decizii informate, la educaţie pentru sănătate şi servicii complexe, integrate şi de calitate, în domeniul sănătaţii reproducerii umane, sau Filiala Cluj-Napoca a Serviciului de Ajutor Maltez, compusă din 48 de voluntari, aceştia oferind, printre altele, terapie funcţională, psihopedagogie, logopedie, kinetoterapie, fizioterapie copiilor cu handicap neuromotor.

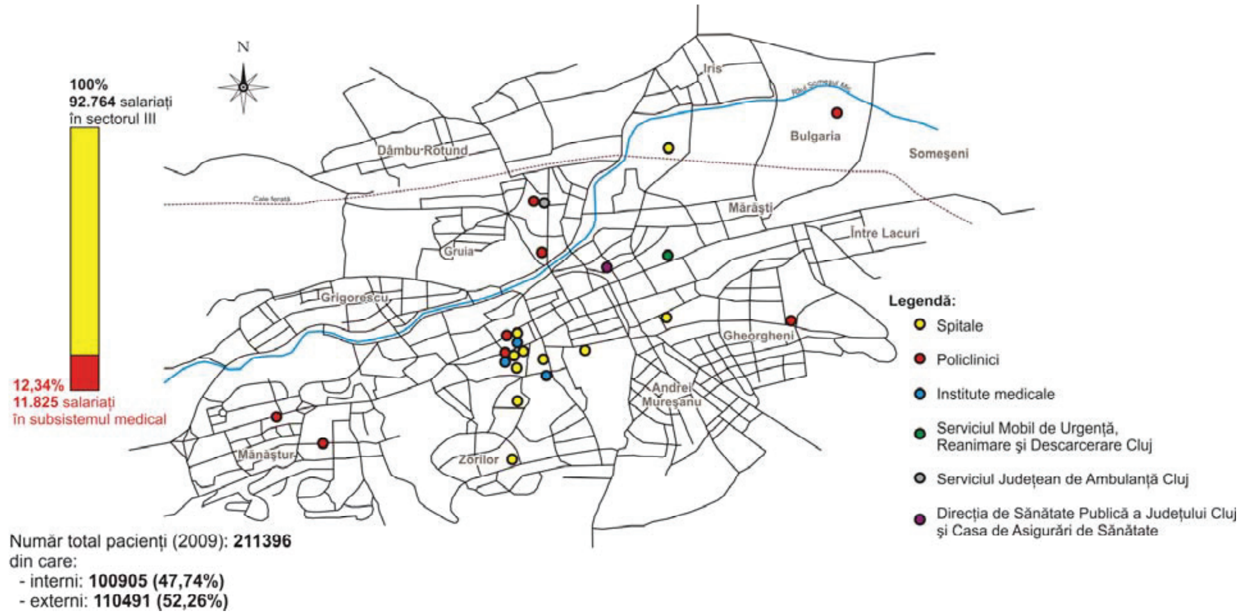

Fig. 22. Proiecţia geografică a funcţiei medicale (elemente principale)
în planul municipiului Cluj-Napoca în 2010

Caracterul funcţiei medicale a municipiului Cluj-Napoca.

Coeficient localizare = 1,13 (supranumeric) (cf. Strategiei de Dezvoltare Cluj-Napoca, 2006).

Concluzia: **funcţia medicală, în pofida nomenclaturii sale *civice*, este o funcţie externă conform tuturor modelelor de calcul şi evaluare.**

4.1.2.1.6. Funcţia de securitate a municipiului Cluj-Napoca

4.1.2.1.6.1. Introducere şi fundamentare teoretică

Statul Român este un organism de drept internaţional, care, din punct de vedere geospaţial, este un sistem holarhic. Un asemenea sistem trebuie să aibă elaborată o strategie de securitate capabilă să asigure acea securitate în toate structurile holarhice din propriul geosistem, dar şi să participe la construirea şi asigurarea securităţii suprasistemelor holarhice.

Strategia de securitate a Statului Român vizează contracararea pericolelor de insecuritate, dar şi garantarea securităţii interne (a structurilor administrative, a comunităţilor, a proprietăţii şi a persoanei). Ea vizează toate domeniile vieţii sociale: securitatea teritoriului, securitatea energetică;

securitatea alimentaţiei; securitatea structurilor; securitatea circulaţiei; securitatea sănătăţii publice; securitatea culturală, spirituală şi religioasă; securitatea informatică şi informaţională; securitatea mediului, etc. Sistemul holarhic de securitate la care Statul Român trebuie să se integreze cuprinde:

- securitatea internaţională;
- securitatea organizaţională;
- securitatea regională;
- securitatea internă.

Securitatea geosistemului urban Cluj-Napoca face parte integrantă din sistemul de securitate internă, securitate asupra căreia voi privi sistemic în vederea clarificării *funcţiei de securitate a oraşului*. În acest sens, voi porni de la concepţia de securitate internă stabilită în cadrul Strategiei de Securitate Naţională, care are o serie de caracteristici de stare, de relaţionare, precum şi caracteristici strategice, etc. În consecinţă, ca parte integrantă, securitatea urbană trebuie să fie *sistemică şi comprehensivă*. A. Maslow (1943), în elaborarea piramidei nevoilor fundamentale omeneşti, situează *securitatea* pe locul doi ca importanţă, după nevoile fiziologice. Ea va prelua şi va asigura, prin logistica instituţional-funcţională, toate obiectivele secţiunii interne suprasistemice:

- protecţia, paza şi apărarea localităţii;
- protecţia, paza şi apărarea comunităţii;
- protecţia, paza şi apărarea geosistemului urban împotriva ameninţărilor "asimetrice" (militare sau nemilitare);
- protecţia, paza şi apărarea în faţa pericolelor geofizice, meteoclimatice, sociale, etc.;
- asigurarea şi protejarea vieţii sociale, private, a libertăţilor şi proprietăţilor;
- protecţia, paza şi apărarea infrastructurală şi structurală a tuturor valorilor comunitare;
- siguranţa şi securitatea cetăţeanului, a instituţiilor publice, a resurselor vitale ale oraşului.

Se observă deci că oraşul îşi poate asigura securitatea urbană printr-un subsistem care incumbă un mare număr de instituţii şi agenţii (administraţie publică, ordine publică, prevenirea şi gestionarea situaţiilor de urgenţă, securitatea frontierelor, structuri de informaţii, contrainformaţii şi de securitate, organisme de prevenire a criminalităţii economico-financiare, gardă de mediu, structuri specializate în securitatea sănătăţii alimentare, structuri militare în situaţii deosebite şi pentru misiuni specifice, etc.). Aceste instituţii acţionează în domenii specifice lor pe tot cuprinsul oraşului şi a teritoriului periurban, dar acţionează şi intrasistemic, cu agenţii economici şi sociali comerciali, care prin natura activităţii lor pot crea pericole de ordin chimic, epidemiologic, bacteriologic, ecologic, etc. Securitatea antiteroristă, terorismul fiind unul dintre pericolele asimetrice, este o latură a vieţii geosistemului urban în care funcţia de securitate îmbracă forme de acţiune foarte complexe, cu interacţiuni sistemice exhaustive pentru geosistem.

În situaţia actuală, raportată la obiectivele comunicate anterior, rezultă nu doar *necesitatea funcţională a asigurării*, ci şi cea a perfecţionării mecanismelor de gestionare şi de acţiune, deoarece în era globalizării graniţa dintre *riscurile intrasistemice* şi cel *suprasistemice* (naţionale, internaţionale, etc.) devine tot mai irelevantă. Este deci justificată, şi la nivelul sistemului urban Cluj-Napoca, concepţia stabilită prin sistemul de securitate internă şi prin care se stabileşte că pentru asigurarea capacităţii de acţiune în orice situaţie este necesară implementarea unui sistem naţional integrat de management al crizelor, ce va articula, într-o reţea modernă şi funţională, toate structurile (*civile şi militare, din administraţia centrală şi locală*) cu atribuţii în domeniu.

Pentru construirea şi funcţionalitatea unui astfel de sistem, un oraş mare precum Cluj-Napoca trebuie să cuprindă, în spaţiul de securitate planificat, toate spaţiile geografice constitutive din geosistem. El trebuie să analizeze *spaţii de manifestări* multiple precum spaţiul sănătăţii publice, spaţiul securităţii edilitare, spaţiul sanitar-veterinar, spaţiul public de circulaţie şi transport, ciberspaţiul, spaţiul arhitectural al oraşului, etc, pe scurt toate spaţiile fizice (naturale sau antropice), virtuale, etc.

Doar atingând acest nivel de organizare şi proiectare a securităţii urbane, oraşul îşi poate justifica funcţia de securitate. Aceasta este o *funcţie vitală*, în sensul taxonomiei propuse de noi, şi o funcţie în care autorităţile locale sunt investite cu rolul principal în prevenirea infracţiunilor prin politici locale şi prin care acţiunea trebuie gestionată sistemic prin:

- aplicarea tuturor prerogativelor instituţionale (educaţie şi combatere analfabetism, educaţie civică, coordonare proiecte cu diferiţi parteneri, cercetare şi informare, intervenţie, judecare, încarcerare, etc.);
- cultivarea şi perfecţionarea instituţională a logisticii structurale cu misiuni de informare, conciliere, mediere, intervenţie în forţă, etc.;
- influenţarea obiectivelor politicilor sectoriale cu incidenţă în problema siguranţei urbane: planningul urban, construirea şi întreţinerea facilităţilor publice (şcoli, centre culturale, locuri de joacă, locuri de recreere prin sport, etc.);
- politici de asistenţă socială şi de protecţie a familiei;
- asigurarea personalului de securitate, de supraveghere şi de întreţinere a instituţiilor publice, etc;
- crearea unor structuri instituţionale, pentru combaterea infracţionalităţii care să cuprindă: reprezentanţi ai autorităţilor publice, politicieni, sectorul privat, voluntari, organizaţii neguvernamentale, mass-media, instituţii din domeniul sănătăţii medicale, autorităţi de transport public, asociaţii de locatari, etc.;
- instituirea, cultivarea şi perfecţionarea structurilor menite să întărească încrederea, să reducă frica şi să sprijine victimele din sociosistem.

4.1.2.1.6.2. Structura funcţiei de securitate civic-urbană a municipiului Cluj-Napoca

Conform fundamentării teroretice a taxonomiei elementelor structurale, prezentate anterior, funcţia de securitate a oraşului Cluj-Napoca, la momentul documentării (2010), avea următoarele elemente sistemice:

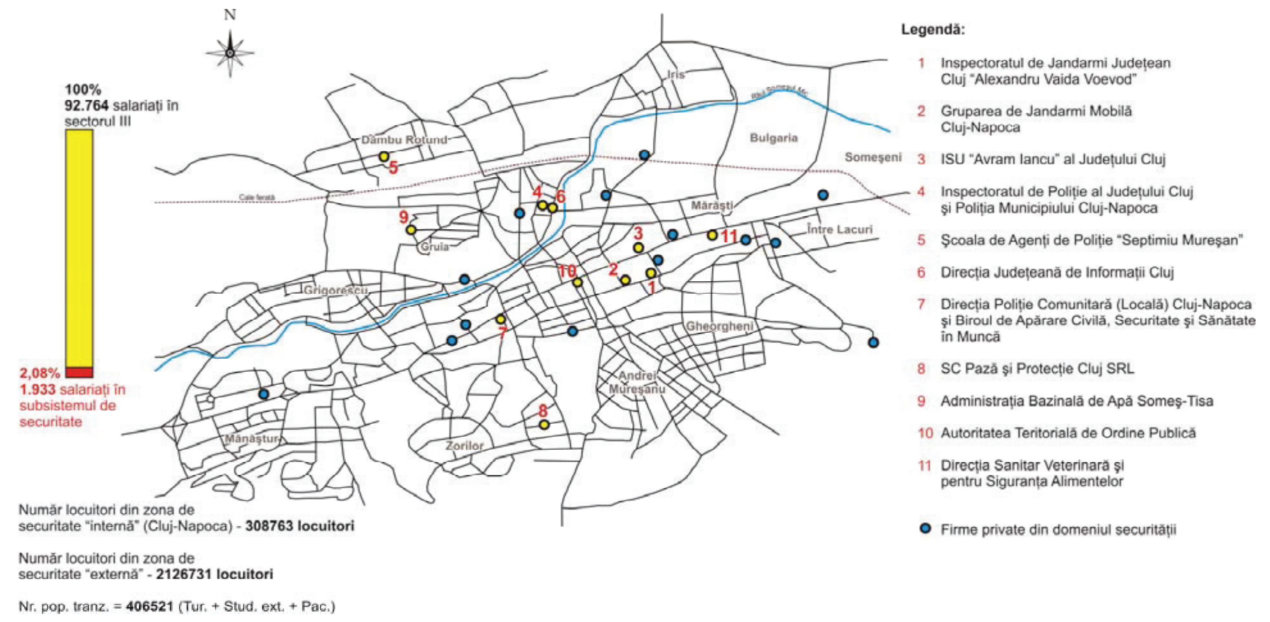

Fig. 23. Proiecţia geografică a funcţiei de securitate în planul municipiului Cluj-Napoca în 2010

Caracterul funcţiei de securitate a municipiului Cluj-Napoca.

$$\text{Coef. asig.} = \frac{C1+...C13}{13} = \frac{2,3+8,06+2,3+2,3+0,33+2,3+0,33+0,63+0,01+7,14+2,3+2,3+0,33}{13} = 2,55$$

$$C1 = \frac{\text{Pop. jud.}}{\text{Pop. Cj-N.}} = 2,30; \quad C2 = 8,06; \quad C3 = 2,30; \quad C4 = 2,30$$

C5 = 0,33; C6 = 2,30; C7 = 0,33; C8 = 0,63; C9 = 0,01; C10 = 7,14

C11 = 2,30; C12 = 2,30; C13 = 0,33

Concluzia: **funcţia este externă.**

Inspectoratul de Jandarmi Judeţean Cluj „Alexandru Vaida Voevod" (C1). Situarea fizico-geografică a infrastructurii logistice a instituţiei este înregistrată în spaţii diferite, începând din zona ultracentrală şi până în cea periurbană. Este compusă din construcţii, căi de comunicaţii interioare, instalaţii şi dotări logistice şi de instruire, tehnică de luptă, terenuri de antrenament şi instruire, poligoane şi zone de agrement. O parte dintre acestea sunt evidente în fizionomia urbană, altă parte nefiind remarcată în mod evident.

Comanda instituţiei are o concepţie militară, iar în fruntea ei se află comandantul şi primul adjunct al acestuia. Factorul uman, adică forţele de ordine şi administrative (necombatante), este organizat în structuri specifice, militare, pornind de la principiile eficienţei şi mobilităţii.

Scopul şi atribuţiile instituţiei sunt stabilite prin lege şi urmăresc, atât pe timp de pace cât şi pe timp de criză:

- apărarea ordinii şi liniştii publice;
- apărarea drepturilor şi libertăţilor cetăţeneşti;
- apărarea proprietăţii private şi a celei publice;
- prevenirea şi descoperirea infracţiunilor;
- protecţia instituţiilor statului, locale şi regionale;
- combaterea terorismului.

În completarea atribuţiilor de securitate îndeplinite de Inspectoratul de Jandarmi Judeţean, a fost înfiinţată **Gruparea de Jandarmi Mobilă Cluj-Napoca (C2)**, o structură separată, cu sediul în municipiul Cluj-Napoca, Calea Dorobanţilor, nr. 23, destinată organizării şi executării misiunilor de asigurare şi restabilire a ordinii publice, de combatere a infracţionalităţii, având ca *zonă de competenţă* judeţele: *Cluj*, *Bihor*, *Sălaj*, *Maramureş* şi *Satu-Mare*. Conducerea instituţiei este asigurată de comandantul grupării, cu grad de colonel, şi de adjunctul comandantului, cu grad de locotenent-colonel. Structura organizatorică a instituţiei cuprinde, pe lângă comandament, următoarele elemente:

- Comanda unităţii;
- Stat Major: - Serviciul Organizare - Coordonare Misiuni;
  - Serviciul Management Organizatoric şi Operaţional;
  - Cercetare, Documentare şi Bază de date;
  - Secretariat şi Documente Clasificate.
- Resurse Umane şi Pregătire;
- Psihologie;
- Logistică: - Serviciul Suport Logistic;
  - Serviciul Comunicaţii şi Informatică;
  - Planificare şi Achiziţii Logistice;
- Buget - Contabilitate;
- Detaşamentul 1 Jandarmi Mobil;
- Detaşamentul 2 Jandarmi Mobil;
- Detaşamentul 3 Jandarmi Mobil;
- Detaşamentul 4 Jandarmi Mobil;
- Detaşamentul 5 Jandarmi Mobil;
- Plutonul jandarmi pază şi protecţia reşedinţei unităţii;

- Plutonul jandarmi suport logistic.

Inspectoratul pentru Situaţii de Urgenţă „Avram Iancu" al Judeţului Cluj (C3) este o instituţie de pază şi securitate publică, făcând parte din structurile Ministerului Administraţiei şi Internelor, cu o dispunere teritorială ierahizată, holarhică. În geografia urbană a municipiului Cluj-Napoca sunt situate Comandamentul judeţean al instituţiei şi Detaşamentul de Pompieri Cluj. Situarea în spaţiul geografic urban, al instituţiei, cuprinde:

- incinte construite;
- parcuri de tehnică specifică;
- instalaţii de comunicaţii;
- instalaţii şi baze de antrenament;
- terenuri şi alte infrastructuri logistice.

Domeniile de acţiune ale acestei instituţii sunt:

- prevenirea situaţiilor de urgenţă;
- misiuni de tip Seveso (îmbunătăţirea siguranţei siturilor conţinând cantităţi mari de substanţe periculoase);
- intervenţii în situaţii de urgenţă;
- supravegherea pieţei.

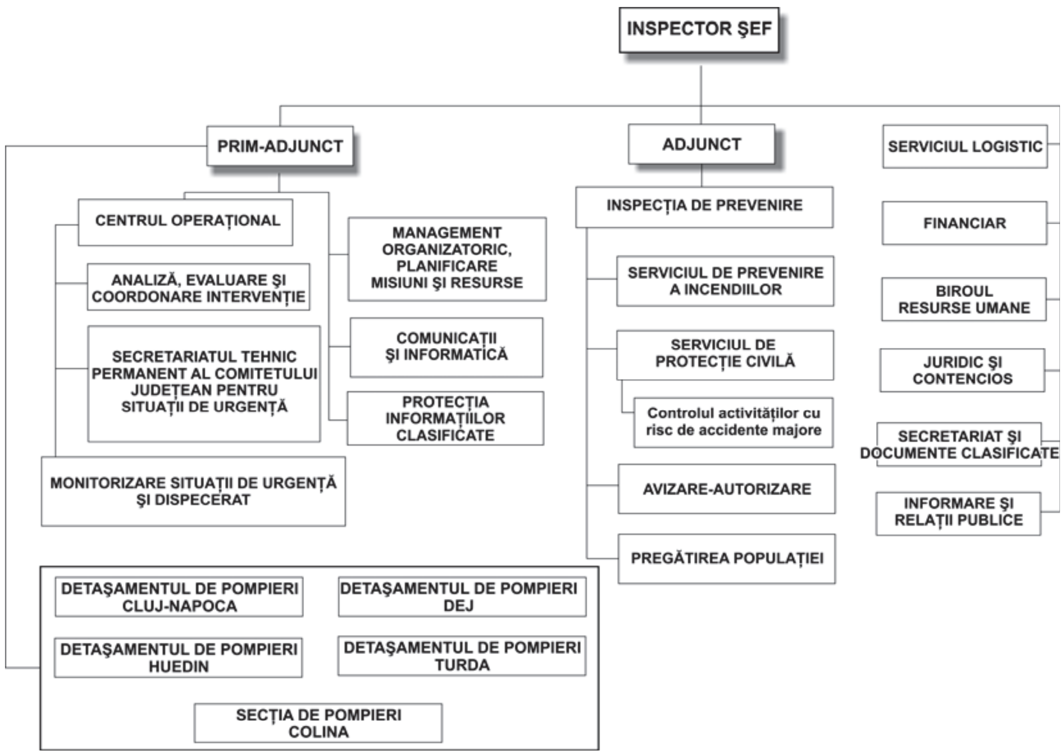

Fig. 24. Organigrama Inspectoratului pentru Situaţii de Urgenţă „Avram Iancu" al Judeţului Cluj în 2010

Structura organizatorică a inspectoratului cuprinde în spaţiul urban Cluj-Napoca două unităţi şi anume: - **Detaşamentul de Pompieri Cluj**, care la rândul său are următoarea structură:

- Garda de intervenţie Cluj-Napoca;
- Serviciul mobil de urgenţă, reanimare şi descarcerare (SMURD);
- Formaţiunea de protecţie civilă.

- **Secţia de pompieri Colina**:

- Garda nr. 1 de intervenţie Colina;
- Garda nr. 2 de intervenţie Gilău;
- Serviciul mobil de urgenţă, reanimare şi descarcerare (SMURD).

Activitatea specifică a instituţiei în spaţiul urban (dar şi periurban şi rural) face parte din sistemul integrat de măsuri şi de acţiuni specifice, în scopul preîntâmpinării, reducerii, eliminării riscurilor de producere a situaţiilor de urgenţă şi a consecinţelor acestora asupra populaţiei, protecţia locuitorilor, a mediului, a bunurilor şi valorilor de patrimoniu.

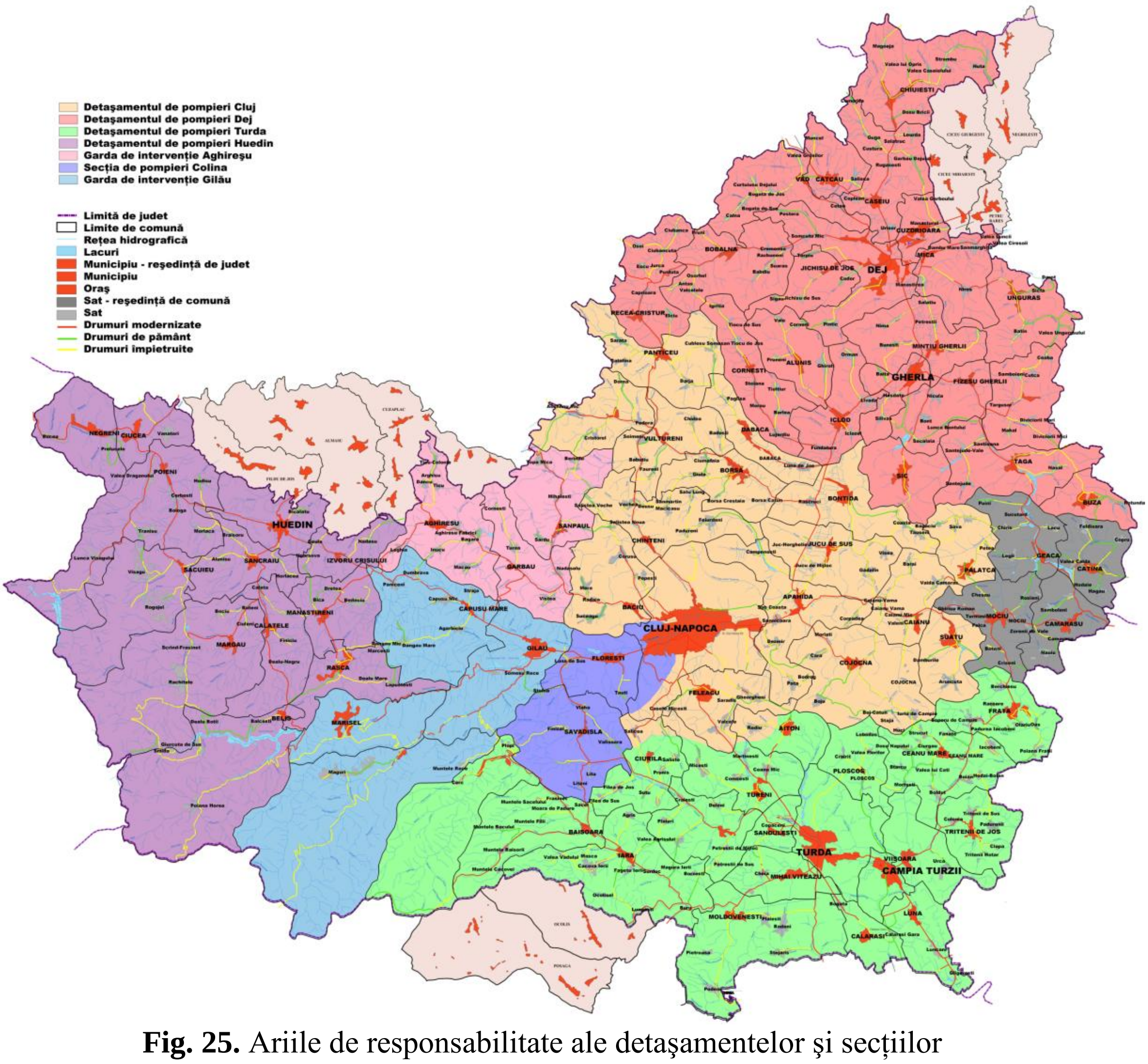

Fig. 25. Ariile de responsabilitate ale detaşamentelor şi secțiilor ISU „Avram Iancu” al Județului Cluj

Inspectoratul de Poliţie al Judeţului Cluj (C4) este un element sistemic ce aparţine, din punct de vedere juridic, Ministerului Administraţiei şi Internelor. În polivalenţa sistemică a acestei instituţii, la fel ca Inspectoratul pentru Situaţii de Urgenţă sau Inspectoratul de Jandarmi Judeţean, face parte din sistemul geografic urban al municipiului Cluj-Napoca, prin subsistemele sale structural-teritoriale şi prin situarea şi funcţionarea sa în spaţiul geografic al geosistemului Cluj-Napoca.

Ca element structural care susţine funcţia de securitate a municipiului Cluj-Napoca, inspectoratul, cu toate elementele aflate în subordine, exercită atribuţii şi prerogatice în:

- apărarea drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale persoanei, proprietăţii publice şi private;
- prevenirea şi descoperirea infracţiunilor;
- respectarea liniştii şi ordinii publice.

„*Activitatea poliţiei (române) constituie serviciu public, specializat, şi se realizează în interesul persoanei, al comunităţii, precum şi în sprijinul instituţiilor statului* (*indiferent de rang şi nivel: local, judeţean, naţional, internaţional, etc.*)" (http://cj.politiaromana.ro/)

Structura de resurse umane şi organizatorică a instituţiei cuprinde pe raza municipiului Cluj-Napoca următoarele elemente subsistemice:

- **Inspectoratul de Poliţie al Judeţului Cluj**, condus de o echipă managerială în frunte cu şeful inspectoratului, cu rang de chestor; serviciile specifice instituţiei includ serviciul criminalistic, cazier şi evidenţe operative, investigarea fraudelor şi crimelor, arme, explozibili şi substanţe periculoase, ordine publică, rutier, etc.
- **Poliţia Municipiului Cluj-Napoca (C5),** cu următoarea structură: comanda instituţiei; şapte secţii municipale şi biroul de poliţie pe centrul universitar Cluj-Napoca. Structura şi misiunile Poliţiei Municipiului Cluj-Napoca, inclusiv ale secţiilor acesteia, sunt organizate şi prerogate astfel încât să acopere, în fapt, prin misiuni şi activităţi specifice, toate domeniile vieţii care asigură funcţionarea normală a oraşului.

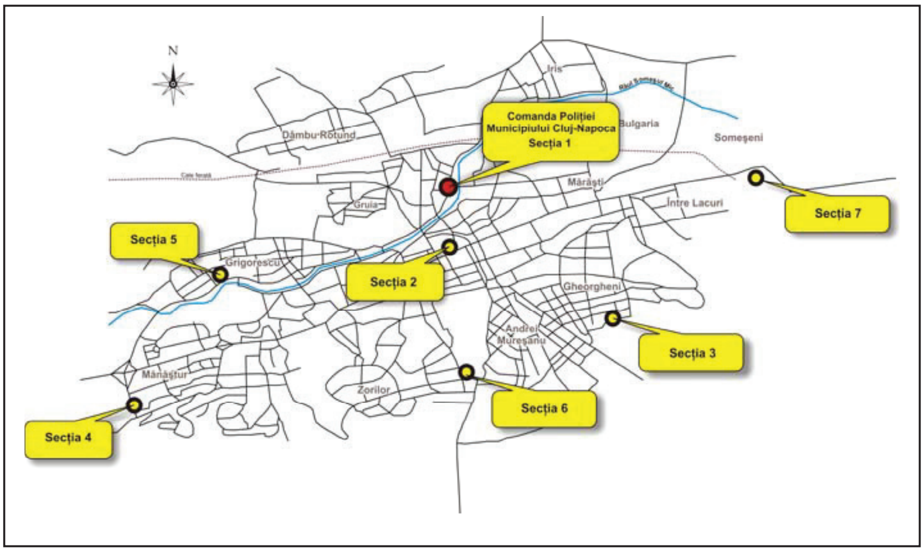

Fig. 26. Secţiile Poliţiei Municipiului Cluj-Napoca în 2010

Făcând parte din structura unităţilor de învăţământ ale Ministerului Administraţiei şi Internelor şi având ca scop formarea iniţială a agenţilor de poliţie, **Şcoala de Agenţi de Poliţie „Septimiu Mureşan" Cluj-Napoca** a fost înfiinţată în 2003, fiind localizată în spaţiul geosistemului Cluj-Napoca în str. Corneliu Coposu, nr. 89-91. Sistemul de învăţământ al instituţiei este bazat pe trei catedre şi anume:

Tabelul 12. Catedrele Şcolii de Agenţi de Poliţie „Septimiu Mureşan" Cluj-Napoca

Nr. crt.	Denumirea catedrei	Număr dascăli
1.	Catedra de pregătire de specialitate	12
2.	Catedra de pregătire juridică şi cooperare Schengen	6
3.	Catedra de ştiinţe socio-umane	7

Sursa: Şcoala de Agenţi de Poliţie „Septimiu Mureşan"

Activităţile didactice se desfăşoară în 12 săli de clasă, un amfiteatru de 320 de locuri, şase laboratoare şi *centru de simulare* (bazându-se pe învăţământul interactiv, fiind constituit dintr-un birou de poliţie, un apartament, un bar, un simulator de trageri, o cameră procedurală pentru recunoaşterea din grup şi o sală de clasă pentru vizionarea activităţilor şi analiza modului de intervenţie). Acestora li se adaugă o bibliotecă (cu peste 5500 de titluri), o sală de sport şi o bază sportivă, un cabinet medical, un studio de radio şi televiziune, o sală de Internet (18 staţii de lucru), o cantină şi două cămine cu o capacitate de 22 de camere.

Tabelul 13. Parteneriatele Şcolii de Agenţi de Poliţie „Septimiu Mureşan" Cluj-Napoca

Tipul parteneriatului	Instituţia parteneră
Parteneriate naţionale (cu societatea civilă şi cu alte instituţii)	Şcoala de Formare Iniţială şi Continuă a Personalului Poliţiei de Frontieră Constanţa
	Administraţia Naţională a Penitenciarelor - Penitenciarul Gherla
	Primăria Municipiului Cluj-Napoca
	Şcoala de Pregătire a Agenţilor Poliţiei de Frontieră „Avram Iancu" Oradea
	Centrul Regional de Formare Continuă pentru Administraţia Publică Locală Cluj-Napoca
	Arhivele Naţionale - Direcţia Judeţeană Cluj
	Institutul de Medicină Legală Cluj-Napoca
	Universitatea „Babeş-Bolyai" Cluj-Napoca - Facultatea de Ştiinţe Politice, Administrative şi ale Comunicării
	Inspectoratul de Poliţie al Judeţului Cluj
	Şcoala de Perfecţionare a Cadrelor Poliţiei de Frontieră Orşova
	Divizia 4 Infanterie „Gemina"
	Academia de Lupte „Ciprian Sora" Bucureşti
	Academia Română - Centrul de Studii Transilvane Cluj
Parteneriate internaţionale	Şcoala de Subofiţeri de Poliţie din Adyliget, Ungaria
	Şcoala de Poliţie din Hahn, landul Renania-Palatinat, Germania
	Şcoala de Poliţie din Basdorf, landul Brandenburg, Germania
	Şcoala de Poliţie din Katowice, Polonia

Sursa: Şcoala de Agenţi de Poliţie „Septimiu Mureşan"

Fig. 27. Emblema Serviciului Român de Informaţii

Serviciul Român de Informaţii (S.R.I.) (C6) este o structură militară, specifică spaţiului geografic nedeterminat, cu organizare şi structuri care sunt situate, amplasate sau localizate şi în spaţiul urban al municipiului Cluj-Napoca.

Direcţia Judeţeană de Informaţii Cluj este unitatea teritorială cu personalitate juridică a S.R.I., care organizează şi execută, pe raza de competenţă (*judeţul Cluj*), activităţi de culegere, verificare şi valorificare a informaţiilor necesare cunoaşterii, prevenirii, contracarării şi înlăturării oricăror acţiuni care constituie ameninţări la adresa securităţii naţionale. Contribuţia acestei instituţii la funcţia de securitate a municipiului Cluj-Napoca se concretizează prin colaborarea şi interrelaţiile specifice cu toate organele administraţiei publice locale şi autorităţile cu atribuţii în materie de securitate naţională (reprezentanţi locali ai Serviciului de Informaţii Externe, Ministerului Administraţiei şi Internelor, Ministerului Apărării Naţionale, Serviciului de Protecţie şi Pază şi ai Serviciului de Telecomunicaţii Speciale, etc.).

Misiunile sale specifice, de importanţă majoră pentru viaţa unui geosistem urban precum Cluj-Napoca, sunt:

- apărarea Constituţiei;
- antiterorism şi contraterorism;
- contraspionaj;
- combaterea ameninţărilor transfrontaliere;
- securitatea economică;
- supravegherea secretelor de stat;
- exploatarea, în interes naţional, a „*surselor deschise*”.

Conform Legii nr. 51/1991, singurii beneficiari din plan local ai informaţiilor furnizate de către S.R.I., prin Direcţia Judeţeană de Informaţii Cluj, sunt: *prefectul judeţului*; *preşedintele Consiliului Judeţean Cluj* şi *organele de urmărire penală*, dacă informaţiile indică săvârşirea unei infracţiuni.

SRI este coordonatorul tehnic al Sistemului Naţional de Prevenire şi Combatere a Terorismului şi autoritatea naţională în domeniul prevenirii şi combaterii terorismului, context în care cadre specializate din Direcţia Judeţeană de Informaţii Cluj execută intervenţii antiteroriste/contrateroriste şi participă la acţiunile derulate în comun cu alte forţe specializate în protecţia antiteroriste. Tot Direcţia Judeţeană de Informaţii organizează şi execută activităţi de control de securitate (antiterorism-antideturnare) a pasagerilor, bagajelor de cală şi de cabină ale acestora, a personalului aeroportuar şi echipajelor din Aeroportul Internaţional Cluj-Napoca. Dintre atribuţiile Direcţiei mai amintim colectarea, transportul, distribuţia şi protecţia, pe raza judeţului, a corespondenţei clasificate naţionale

şi NATO/UE între autorităţile şi instituţiile publice, agenţii economici cu capital integral sau parţial de stat, precum alte persoane de drept public sau privat, deţinătoare de astfel de informaţii.

Direcţia Poliţie Locală (fostă Comunitară) **din Primăria Cluj-Napoca (C7)**, înfiinţată în 2005, are ca misiune *punerea în practică a atribuţiilor primarului privind controlul în toate domeniile vitale geosociale din sistemul urban Cluj-Napoca*.

Organigrama cuprinde:

- trei funcţii de conducere;
- şase servicii (Control urbanism şi disciplină în construcţii; Control protecţia mediului şi igienizare; Inspecţia comercială; Ordine şi siguranţă publică; Control trafic rutier; Bază de date, dispecerat şi relaţii publice);
- 196 de angajaţi (107 cu studii superioare şi 89 cu studii medii).

Zona de responsabilitate a acestei direcţii cuprinde întregul spaţiu geografic, intravilan şi extravilan, al geosistemului municipiului Cluj-Napoca.

SC Pază şi Protecţie Cluj SRL (C8) funcţionează din 2005, ca serviciu specializat, aflat în subordinea Consiliului Judeţean Cluj, având ca obiectiv *„...paza obiectivelor, birourilor şi valorilor aparţinând domeniului public şi privat al judeţului Cluj şi a altor instituţii de stat...”* (Consiliul Judeţean Cluj). Efectivul de forţă umană dipsonibil numără 295 de agenţi de pază şi ordine. Organizarea teritorială cuprinde următoarele subsisteme în localităţile: (vezi figura nr. 28).

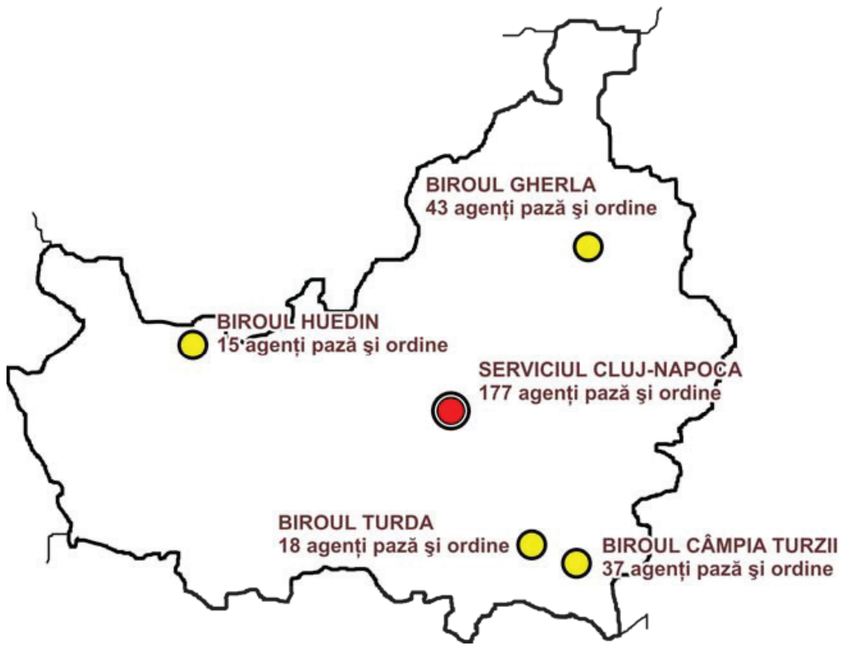

Fig. 28. Organizarea teritorială a SC Pază şi Protecţie Cluj SRL

Biroul Apărare Civilă, Securitate şi Sănătate în Muncă (C9) din cadrul Primăriei Cluj-Napoca are în evidenţă toate adăposturile antiaeriene ale municipiului, deşi multe dintre ele se află în grija administratorilor de blocuri. În cazul unui atac aerian, 19% din populaţie ar putea fi adăpostită în spaţii speciale construite în vechile blocuri. Acest tip de adăposturi are pereţi din beton armat, cu o grosime de 40 cm, planşeu de 20 cm, uşi metalice etanşe, grupuri sanitare, sistem de filtrare şi ventilaţie, precum şi ieşiri de urgenţă. Alte câteva mii de persoane (circa 16% din populaţia municipiului) pot fi găzduite în adăposturi simple, fără sistemele menţionate anterior, dar care oferă un grad de protecţie asemănător.

Însă nici restul de 65% din populaţie nu rămâne neadăpostită, întrucât Primăria Cluj-Napoca are în evidenţă subsolurile blocurilor, acestea putând fi transformate în adăposturi. Procentele sunt calculate la o populaţie estimativă de 318000 locuitori.

Două dintre cele mai mari adăposturi anti-aeriene se află chiar în centrul municipiului, unul dintre ele fiind situat sub Regionala C.F.R. Adăpostul, care este unul dintre punctele de comandă în caz de urgenţă, are capacitatea de a adăposti aproximativ 400 de persoane şi poate oferi posibilitatea de a continua operaţionalizarea trenurilor în cazul oricărui tip de catastrofă. Al doilea adăpost se află sub Hotelul Belvedere, figurând ca punct de conducere, aici urmând să vină, în caz de catastrofă, primarul municipiului.

Deşi printre obiectivele sale se numără şi unele centrate pe protecţia şi conservarea mediului (mai exact resursele de apă), ceea ce ar însemna o situare în cadrul elementelor ce susţin funcţia ecologică a municipiului Cluj-Napoca, **Administraţia Bazinală de Apă Someş-Tisa (C10)**, unitate din cadrul Administraţiei Naţionale „Apele Române" S.A., urmăreşte o serie de obiective ce o includ în cadrul funcţiei de securitate:

- apărarea împotriva inundaţiilor şi fenomenelor hidrometeorologice periculoase;
- exploatarea, întreţinerea şi reparaţiile lucrărilor şi construcţiilor hidrotehnice din administrare;
- întreţinerea albiilor minore a râurilor în vederea asigurării secţiunilor de scurgere;
- elaborarea şi aplicarea regulamentelor, programelor de exploatare şi a planurilor de apărare împotriva inundaţiilor şi a fenomenelor hidrometeorologice periculoase in bazinele hidrografice Someş şi Tisa;
- urmărirea comportării construcţiilor şi lucrărilor hidrotehnice a instalaţiilor şi echipamentelor aferente acestora, etc.

Conducerea instituţiei, situată pe str. Vânătorului, nr. 17, este asigurată de un director coordonator, doi directori tehnici (Administrare lucrări hidrotehnice; Resurse de apă) şi un director economic. Este organizată la nivelul grupului de bazine hidrografice Someş-Tisa, cuprinzând un număr de cinci subunităţi, numite „Sisteme de gospodărire a apelor" (S.A.G.), conform figurii nr. 29.

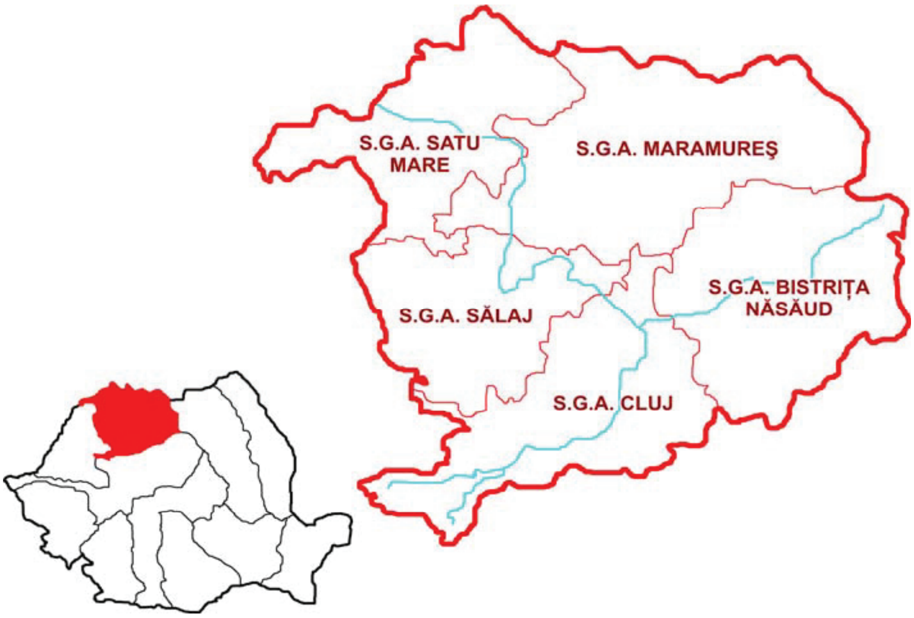

Fig. 29. Aria de responsabilitate a Administraţiei Bazinale de Apă Someş-Tisa şi sistemele de gospodărire a apelor subordonate acesteia în 2010

Autoritatea Teritorială de Ordine Publică Cluj (A.T.O.P.) (C11) este un organism cu rol consultativ, fără personalitate juridică, care se constituie şi funcţionează pe lângă Consiliul Judeţean Cluj, şi asigură prin activitatea sa, reprezentarea şi promovarea intereselor comunităţii în scopul asigurării unui climat de siguranţă şi securitate publică. În exercitarea atribuţiilor sale, Autoritatea Teritorială de Ordine Publică emite hotărâri cu caracter de recomandare, fără a avea competenţe în problemele operative ale Poliţiei.

Autoritatea îşi desfăşoară activitatea în plen şi în trei comisii de lucru:

- Comisia de coordonare, situaţii de urgenţă şi pentru petiţii (patru membri);
- Comisia de planificare, stabilire şi evaluare a indicatorilor de performanţă minimali (patru membri);
- Comisia pentru probleme sociale, standarde profesionale, consultanţă şi drepturile omului (patru membri).

Având sediul în P-ţa Mărăşti, nr. 1, şi un număr de 145 de angajaţi (în 2010), **Direcţia Sanitar Veterinară şi pentru Siguranţa Alimentelor Cluj (C12)** exercită, la nivelul municipiului Cluj-Napoca şi a judeţului Cluj, atribuţiile stabilite la nivel central de către Autoritatea Naţională Sanitară Veterinară şi pentru Siguranţa Alimentelor, acestea incluzând:

- managementul siguranţei alimentelor;
- eliberarea de autorizaţii şi certificate în domeniul siguranţei alimentare;
- autorizări şi înregistrări de operatori de nutriţie animală şi unităţi farmaceutice veterinare;

- monitorizarea pesticidelor, circulaţiei animalelor (domestice şi sălbatice) şi produselor animaliere, focarelor de boală identificate la animale şi mortalităţilor în rândul acestora;
- inspecţii, controale, teste de laborator, etc.

Sectorul privat (C13) contribuie şi el la desăvârşirea funcţiei de securitate a municipiului Cluj-Napoca printr-o serie de elemente (firme şi persoane fizice) bine definite, deşi acestea încă au o prezenţă şi importanţă relativ redusă în geografia geosistemului urban Cluj-Napoca.

Tabelul 14. Firmele cu activitate în domeniul securităţii din Cluj-Napoca (2010)

Nr. crt.	Denumire	Servicii şi produse oferite în domeniul securităţii
1.	Nera Mureşan	Pază; securitatea transporturilor de valori; proiectarea şi instalarea sistemelor de protecţie; monitorizare
2.	Carpat Guard SRL - punct de lucru Cluj-Napoca	Asigurare pază obiective; gardă de corp; monitorizare şi intervenţie rapidă
3.	Complet Security	Pază şi monitorizare; intervenţie rapidă; securitate transport de valori; instalare sisteme de detecţie şi avertizare la efracţie, la incendiu; monitorizare prin televiziune cu circuit închis; interfonie şi video-interfonie
4.	Total Security	Pază şi protecţie; gardă de corp; consultanţă în domeniul securităţii; proiectare sisteme de alarmare
5.	MC Protect	Pază şi protecţie; monitorizare sisteme de alarmă şi intervenţie rapidă cu echipaje mobile; instalare sisteme de securitate; consultanţă în domeniu.
6.	DEY Security	Comercializare sisteme antiefracţie şi anti-incendiu; monitorizare sisteme locale de alarmă; intervenţie rapidă; însoţire transport valori; paza şi protecţia obiectivelor civile şi industriale; patrulare şi verificare periodică obiective; gardă de corp.
7.	Sakura Security	Pază şi protecţie; monitorizare; transport valori şi gardă de corp
8.	Bentel System Cluj-Napoca	Comercializare sisteme anti-efracţie, anti-incendiu, camere video, interfonie şi video-interfonie
9.	General Security	Pază şi protecţie; supraveghere video; detecţie incendiu; interfonie; sisteme antifurt; detecţie metale
10.	Napoguard SRL	Pază şi protecţie; furnizare echipamente anti-efracţie; control acces; supraveghere video; proiectare şi instalare sisteme mecanice de protecţie perimetrală; monitorizare sisteme anti-efracţie şi anti-incendiu şi asigurarea intervenţie operative.
11.	Secpral	Furnizare sisteme anti-efracţie, anti-incendiu, control acces, alarme auto, interfonie, televiziune cu circuit închis, sisteme de protecţie perimetrală
12.	Agenţia de detectivi particulari „Supraveghere şi Investigaţii”	Consultanţă pentru asigurarea autoprotecţie informaţionale; verificarea şi depistarea interceptării comunicaţiilor şi a mijloacelor de supraveghere

Tabelul 14. Firmele cu activitate în domeniul securităţii din Cluj-Napoca (2010)

Nr. crt.	**Denumire**	**Servicii şi produse oferite în domeniul securităţii**
13.	Zeco Electronics	Furnizare şi instalare sisteme de alarmă anti-efracţie, zăvoare electro-magnetice, sisteme de control acces, supraveghere video, protecţie perimetrală şi interfonie
14.	Gladiator Guard SRL	Servicii de investigaţie şi protecţie a bunurilor şi persoanelor; servicii de protecţie, pază, alarmă şi intervenţie

Sursa: Oficiul Registrului Comerţului Cluj

4.1.2.2. *Funcţiile culturale ale municipiului Cluj-Napoca*

4.1.2.2.1. Introducere şi fundamentare

Continuând legătura de idei şi conceptele prezentate în capitolul „Funcţiile aşezărilor" sau în introducerea la fundamentarea teoretică la funcţiile terţiare, doresc să remarc, în prezenta fundamentare, teoria lansată în 2006, de N. Freudenberg, S. Galea şi D. Vlasov asupra „*dominanţei urbane*", prin care autorii evidenţiază actualul stagiu al dezvoltării societăţilor urbane şi, în care oraşele au devenit lideri în viaţa economică, politică, socială şi culturală şi mai mult, au devenit generatorii marilor probeleme sociale, încercând în „ultimul ceas" să găsească soluţii pentru acestea. Soluţiile pentru complexa problematică a societăţii urbane se prefigurează tot mai mult în spaţiul geografic al culturii.

De la momentul istoric al urbogenezei, cultura a reprezentat pentru umanitate hrana spirituală care îi permitea legătura cu universul, cu divinitatea, îi conştientiza prezenţa şi poziţia în univers, îi oferea construcţia cosmogonică necesară sprijinului şi fundamentării filozofiei de viaţă a umanităţii, a viitorului ei. Astfel, prin concentrarea cantitativă şi calitativă a elementelor culturale în geografia urbiului, acesta construieşte în structura sa, *funcţia culturală*. Raportată la *caracterul vital* sau *conjunctural* al funcţiei culturale, lăsăm deocamdată demersul gnoseologic să evolueze şi să se structureze. Voi avea, în acest fel, prefigurarea acestui caracter. Rolul culturii şi, în consecinţă, rolul funcţiei culturale a urbiului, analizat din punct de vedere al „funcţiilor terţiare", mă conduce la anumite reflecţii gnoseologice, în urma cărora sunt obligat, din punct de vedere al taxonomiei geografice, să ezit a face încadrarea fenomenului cultural la clasa „*servicii*", conform clasificării făcute de C. Clark (1945). Cultura, funcţia culturală, ca expresie organizatorică şi structurală a „*conceptelor antropologice fundamentale*" (A. Marga, 2009), a avut încă de la urbogeneză şi îşi continuă în prezent (şi cu siguranţă şi în viitor) rolul său fundamental în: cunoaşterea lumii; educaţia societăţii, „pătrunderea" istoriei, construirea noii societăţi şi la „*naşterea unei noi lumi*" (E. Laszlo, 2009), la

descoperirea „*substratului întrgului univers...*” care este „*....energia inteligenţei*”, „*conştiinţa creatoare*”, „*lumina*”, „*Dumnezeu*” (P. Russell, 2009).

Constat aşadar că urbiul contemporan, şi mai ales urbiile numite „*culturale*” (V. Surd, 2003), se remarcă în geografia actuală printr-o gamă de expresii funcţionale atât de bogată şi de complexă încât, cel puţin pentru acesta, funcţia culturală este *vitală*, şi nu neapărat în sensul „*atragerii resurselor*” (idem.), ci în sensul larg al evoluţiei contemporane şi viitoare, a rolului lor de nucleu sau „loc central”. Studiind abordările şi analizele filozofului A. Marga, publicate în 2009, găsesc în geosistemele analizate prezenţa permanentă şi consistentă a culturii, ca element sistemic al tuturor categoriilor geosistemice analizate. Judecarea lor, din punct de vedere structural-sistemic în construcţia geosistemelor urbane, ne oferă posibilitatea relevării unei serii de concretizări ale funcţiei culturale în geografia culturii contemporane. Astfel:

- cultura, prin funcţiile sale, este spiritul şi liantul organismelor politice moderne (J. Habermas, 1985; E. W. Böckenförde, 1991);
- cultura (şi funcţia culturală) se remarcă din ce în ce mai mult ca *bază a raţionalităţii* cu rol de *metafilozofie inevitabilă a timpului nostru* în fundamentarea conceptelor antropologice: muncă, organizare, interacţiune, joc;
- cultura depăşeşte şi eclipsează ştiinţele consacrate în prevederea istoriei (geografia, economia, tehnologia) şi se impune printr-un impact revelator după ultimele crize, care bulversează lumea;
- *rolul culturii în remotivarea societăţii este fundamental*;
- cultura impune deplasarea şi revenirea modelelor socio-economice de la modelul „*muncă şi consum*” la „*muncă şi producţie*”;
- cultura şi urbiul, prin funcţiile sale culturale, poate consolida şi aşeza curentele geopolitice în *criza de identitate* din Europa; dacă această criză este „geografică” sau „culturală” (A. Marga, 2009), doar cultura naţiunilor o va hotărî; cel mai probabil prin depăşirea naţionalismelor egoiste şi prin acceptarea reciprocă a celor *luminate*, prin trezirea din plasa internaţionalismului comunist globalizator, nivelator, şi reconştientizarea identităţilor. P. Ţuţea (1992) spunea „*Naţionalismul poate fi practicat şi cuviincios. Nimeni nu poate interzice unui popor să-şi trăiască tradiţia şi istoria, cu gloriile şi înfrângerile ei*”;
- cultura urbiului, prin creşterea şi cultivarea elitelor (culturale, etc.) va reuşi să reeduce populaţia pentru ca aceasta să aibă capacitatea, discernământul sănătos asupra „adevărului”, furnizat prin mass-media prin aşa numita „înşelare nevinovată”;
- cultura nu mai este acel univers conceptual care se limitează la filozofie, literatură, artă, muzică, etc.; cultura de astăzi este, în foarte mare măsură, „*piaţa însăşi*” – „*Piaţa însăşi este parte a unei culturi, astăzi, poate a mai multe culturi*” (A. Marga, 2009); astăzi,

întreaga economie a producţiei este cultură, democraţia este cultură, politica este cultură, etc.

Din aceleaşi analize pe care autorul şi le susţine cu teorii şi concepţii consacrate în geografie, filozofie, istorie, economie, etc. se poate construi o *geografie a „nu-ului" cultural*, care este cauza geografiei crizelor contemporane. Dacă am configura o astfel de geografie, am fi obligaţi inevitabil să preluăm, de la acelaşi autor şi de la mulţi alţii, fundamentările conceptuale prin care se demonstrează că *degradarea sau lipsa culturii contemporane* stau la baza acestor crize:

- criza „*mulţimii singuratice*" (D. Riesman, preluat din A. Marga, 2009) este tot mai evidentă prin deconstrucţia valorilor (binele, adevărul, frumosul), prin eclipsarea concepţiilor clasice valoroase, prin debusolarea masei;
- „*confuzia valorilor*" se consacră prin dominarea unei societăţi în criză care, luându-şi chipul veritabilei valori, prin grotescul realităţii riscă să nu mai fie sesizată de factorul uman al sociosistemelor - „*...erorile de concepţie, neînţelegerea problemelor, slaba educaţie, diletantismul administraţiei, care toate împiedică dezvoltarea României*" (A. Marga, 2009);
- „*criza ontologică*" este una cu impact devastator în antropologia contemporană şi în configurarea geografiei existenţiale a umanităţii; P. Russell. E. Laszlo şi S. Gras, prin cercetările şi fundamentările lor filozofice şi ştiinţifice, atrag atenţia că singura şansă a umanităţii este depăşirea stadiului de „*conştiinţă de sine*" şi atingerea „*conştiinţei cosmice*", singura prin care putem ieşi din „*criza în care ne aflăm astăzi, ecologică, economică, politică, socială,* ***culturală*** *şi mai ales* ***spirituală***" (P. Russell, 2009).

În geografia acestei lumi configurate prin fenomene culturale, geosistemul urban stăpâneşte o poziţie care devine din ce în ce mai dominantă. Această *dominanţă* va crea aşa numitul „*fenomen al polarizării socio-culturale*" şi „*va configura ariile de convergenţă şi pe cele izocronale*" (I. Bădescu, N. Radu, 1980; V. Surd, 2003). Acest fenomen al polarizării se extinde şi asupra evoluţiei sistemelor culturale servite de *funcţiile culturale ale urbiului*.

În contextul geoistoric actual, suntem împinşi, de realităţi obiective (pe de o parte) şi de concepte fundamentate de predecesori (pe de altă parte), să încercăm înţelegerea geografiei sistemului urban actual, *al municipiului Cluj-Napoca*, concret sub moştenirea lăsată de cel mai mare geograf român, Simion Mehedinţi, care afirma că „*...geografia trebuie să aprecieze prin cercetări proprii şi cu ajutorul ştiinţelor sociale şi economice, necesităţile şi potenţialul indivizilor, grupurilor sociale, mijloacelor tehnice şi metodelor folosite, modul de exploatare a condiţiilor şi resurselor...*" (S. Mehedinţi, 1904, preluat din I. Ianoş, 2000). Aceasta este expresia viziunii marelui savant, considerat ca precursor al aplicării teoriei generale a sistemelor în geografie.

Din „cercetările" menţionate de S. Mehedinţi, geografia urbană trebuie să folosească elementele funcţiilor culturale astfel încât prin cultură să se poată înţelege şi acţiona asupra spaţiului geografic, să se ştie că efectele intervenţiei nu apar imediat, ci mult mai târziu, şi pot fi imprevizibile. Procedeele istorice ale funcţiei culturale, şi deci nivelul de cunoaştere al acestora, este nivelul cultural al sociosistemului care poate oferi, prin cunoaşterea *imaginilor geografice istorice*, imagini ale efectelor viitoare în cazul intervenţiilor culturale în sistem.

Observăm aşadar, în consideraţiile prezentate mai sus, o extraordinară complexitate geosistemică a funcţiilor culturale. Această complexitate generează unele concluzii care vor fi determinante în organizarea taxonomică a funcţiilor culturale:

- funcţia culturală a oraşului nu mai poate fi astăzi individualizată deoarece complexitatea geografică a creat *un grup de funcţii culturale*, un subsistem funcţional;
- funcţia culturală (istoriografic) nu a apărut cu determinare economică, ci cu determinare ontologică;
- funcţia culturală pe parcursul evoluţiei urbane a îmbrăcat toate formele taxonomiei geofuncţionale; astăzi a ajuns în starea în care generează sisteme, resurse, etc., dar mai ales configurează un viitor al geosistemului urban dependent de spirit, de conştiinţă, de cultura superioară.

Iată câteva motive de bază care m-au determinat să reconsider funcţia culturală pe care o cunoaştem din ştiinţa geografică, să o abordez sistemic, integrator, şi nu amestecat. Astăzi, un oraş nu mai are *o funcţie culturală*, ci *funcţii culturale*, deoarece complexitatea sistemului şi complexitatea subsistemelor culturale din geosistemul urban obligă la o investigare geografică structuralist-sistemică, menită să construiască sugestiv şi ştiinţific, „pattern-ul" subsistemului cultural al oraşului contemporan. În consecinţă, propun sintagma de ***funcţii culturale***, în cadrul cărora voi trata următoarele funcţii:

- funcţia educativă de masă;
- funcţia universitară;
- funcţia cultural-festivă;
- funcţia cultural-artistică;
- funcţia ştiinţific-academică;
- funcţia sportivă.

În paginile următoare, voi opta pentru *prezentarea integrată a logisticii instituţionale* a funcţiei datorită complexităţii şi specificităţii de susţinere a acestora de către elementele structurale. Funcţii diferite sunt susţinute de aceeaşi instituţie culturală. Mai multe instituţii culturale ale sistemului vor fi capabile să susţină aceeaşi funcţie şi să acţioneze în acest sens, fie individual, fie în grup. „Transdiferenţa" fenomenologiei culturale este uneori atât de reprezentativă pentru funcţiile culturale

încât specificităţile sunt eclipsate. Iată de ce, pentru o parte din funcţii, *cultural-festivă* şi *cultural-artistică*, voi proceda la o fundamentare teoretică şi justificativă, comună.

În 2008, A. Ungureanu şi G. Ţurcănaşu susţineau şi fundamentau, într-o abordare a geografiei aşezărilor umane, că oraşul a devenit un complex cultural-funcţional, în care cultura a depăşit spaţiul pur cultural, acoperind părţi semnificative ale mediului de afaceri. Aici, cultura şi oraşul, prin funcţiile sale culturale, vor crea un creuzet cultural prin care se va reuşi atingerea unei serii de obiective din domenii geografice diferite: educaţie; instruire; cultivarea valorilor artistice, morale, etc.; cultivarea gustului pentru frumos; cultivarea valorilor patriotice, etc., dar şi susţinerea actului cultural prin alte servicii şi activităţi economice precum turismul, comerţul, afacerile, etc. De aceea afirm: *cultura a devenit afacerea oraşelor*.

Două dintre funcţiile culturale ale oraşului (cultural-festivă şi cultural-artistică) se manifestă în sensul sistemic de mai sus în mod deosebit. Aceste două funcţii pot produce în geografia contemporană urbană (alături de funcţia sportivă) mutaţii sistemice semnificative. Cele două funcţii crează un sistem generator-cultural, caracterizat prin următoarele stări şi acţiuni:

- pun la dispoziţia elementului uman moştenirea culturală şi artistică;
- asigură elementului uman din sistemul urban, dar şi din sistemele holarhice, ocazia exprimării în societate;
- se constituie în instrumente strategice de promovare a oraşului şi a politicilor sale de regenerare şi de consolidare a prestigiului;
- acţionează ca vectori extrem de eficienţi în “*procesele fronterei”*;
- se constituie în instrumente ale atracţiei urbane prin influenţa urbană în teritoriu;
- prin asocierea în evenimente, festivaluri, etc., a artei, culturii şi divertismentului, construiesc o mare atracţie pentru populaţia creatoare şi bine instruită, care va fi convinsă la stabilirea locativă într-un asemenea oraş cultural;
- lansarea, susţinerea şi cultivarea actului de cultură prin evenimente şi festivaluri cu impact semnificativ în îmbunătăţirea mediului fizic urban;
- funcţiile cultural-artistică, cultural-festivă şi cultural-sportivă au, atunci când sunt organizate şi conduse inteligent, unul dintre cele mai puternice impacturi asupra urbanismului (infrastructuri, aeroporturi, reţele de străzi, unităţi de cazare, sisteme edilitare, baze sportive, săli de spectacole, de expoziţii şi de sport, etc.).

Iată aşadar o sumară fizionomie geografică prin care oraşul, prin cele două funcţii, realizează unul dintre marile sale obiective în evoluţia stărilor din spaţiul cultural, *medierea culturală şi interculturală*, prin care se urmăreşte „*restabilirea legăturilor între societate şi cultură, între artă şi public, între cultură şi populaţii*” (C. Cucoş, 2000).

4.1.2.2.2. Elementele structural-funcţionale ale funcţiilor culturale ale municipiului Cluj-Napoca

Complexitatea funcţiei culturale în structura geosistemului urban Cluj-Napoca complică şi „încarcă” foarte mult construcţia unei selecţii a elementelor structurale din sistem, dacă încerc să evidenţiez, printr-o clasificare, fiecare „*funcţie*” din cadrul subsistemului cultural. În consecinţă, în cazul acestor funcţii voi reliefa elementele structurale într-o ordine taxonomică unitară, iar în cadrul acestei ordonări voi evidenţia rolul fiecărui element, la fiecare dintre cele patru funcţii culturale ale municipiului Cluj-Napoca enumerate în continuare.

Tabelul 15. Categoriile de elemente structural-funcţionale ale funcţiilor culturale

Categoria elementelor şi numărul acestora	**Funcţiile culturale susţinute**			
	Cultural-festivă	**Cultural-artistică**	**Ştiinţifico-academică**	**Educativă de masă**
Teatre (4)	■	■	■	
Opere şi filarmonici (3)	■	■	■	
Biblioteci (127)			■	■
Institute de cultură (8)			■	
Cinematografe (5)	■	■		■
Muzee (15)	■	■	■	■
Centre culturale (18)	■	■	■	
Reviste de cultură şi edituri (29)		■	■	
Galerii de artă şi săli de expoziţii (17)	■	■		
Direcţii şi case de cultură (7)	■	■	■	
Posturi de televiziune (10)		■		■
Posturi radio (14)		■		■
Lăcaşuri de cult (204)		■		
Societăţi, fundaţii, organizaţii şi asociaţii culturale (54)		■	■	
Magazine cu obiecte de artă, case de licitaţii (11)		■		
Uniuni artistice (45)		■		
Universitatea de Artă şi Design	■	■	■	
Academia de Muzică „Gheorghe Dima”	■	■	■	
Studiouri muzicale (21)		■		

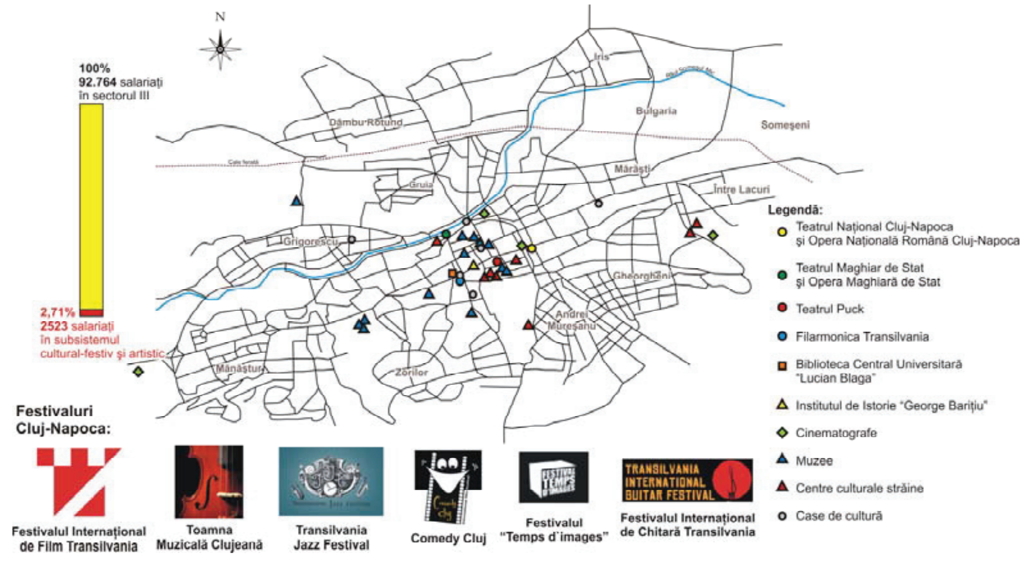

Fig. 30. Proiecţia geografică a funcţiilor culturale în planul municipiului Cluj-Napoca în 2010

Caracterul funcţiilor cultural-artistică şi cultural-festivă ale municipiului Cluj-Napoca.

Coef. localizare = (48000 : 9369000) : (2523 : 13132) = 0,005 : 0,01 = 0,51 (subnumeric)

Concluzia: **funcţia este internă** (?).

Teatrele municipiului cuprind, în primul rând, *Teatrul Naţional Cluj-Napoca*, condus de o echipă managerială compusă din director general, director artistic, director economic, director tehnic şi secretariat. Misiunea sa este de a oferi actul cultural prin producţii teatrale, prin cercetare artistică, înnobilarea mediului cultural-artistic local, regional şi naţional, dezvoltarea culturală a oraşului şi a ariei sale de influenţă. Logistica instituţiei este constituită din clădirea Palatului Teatrului Naţional, cu o sală de 298 de locuri, Scena mare şi studio-ul teatral Euphorion, iar echipa artistică a Teatrului Naţional cuprinde: trei regizori; trei scenografi şi 38 de actori.

Teatrul Maghiar de Stat Cluj-Napoca este o instituţie culturală înfiinţată în 1792, fiind cea mai veche companie teatrală de limbă maghiară. Astăzi, acest teatru este subordonat Ministerului Culturii şi Patrimoniului Naţional. Compania teatrală cuprinde la ora actuală 41 de actori, coordonaţi de un director general, doi directori adjuncţi (artistic şi tehnic), la care se adaugă un scenograf.

Aflat sub coordonarea Consiliului Judeţean Cluj, *Teatrul de Păpuşi Puck* este situat pe str. I.C. Brătianu, nr. 23, şi funcţionează din 1950 cu două secţii, română (cu un repertoriu de 14 piese de teatru şi una în pregătire) şi maghiară (cu 12 piese în repertoriu şi una în pregătire). Personalul artistic al teatrului numără 15 actori şi trei regizori. Această instituţie organizează în fiecare an Festivalul Internaţional al Teatrelor de Păpuşi şi Marionete „Puck", singurul festival de acest gen din România.

Opera Naţională Română Cluj-Napoca, înfiinţată imediat după terminarea Primului Război Mondial, în 1919, sub directoratul lui Constantin Pavel, a montat până la ora actuală un număr de 200 de opere, operete şi spectacole de balet. Sediul instituţiei este o construcţie - monument istoric aflat în patrimoniul UNESCO, fiind construit de firma arhitecţilor Felner şi Helner.

Misiunea instituţiei este să îşi stabilească o reputaţie naţională şi internaţională solidă ca instituţie de repertoriu de prim rang, servind un public numeros şi variat şi având următoarele principii:

- excelenţa repertoriului;
- experienţa memorabilă oferită publicului;
- imaginaţie, echilibru şi responsabilitate artistică şi managerială;
- crearea unei ambianţe comunicative, accesibile tuturor, a unui sentiment de apartenenţă la comunitatea clujeană şi regională;
- adoptarea şi promovarea principiului diversităţii şi descoperirii prin cultură şi programe de educaţie.

Colectivul Operei este unul foarte numeros, cuprinzând 23 de membri ce se axează studii muzicale şi 24 de solişti vocali (şapte soprane, trei mezzosoprane, şase tenori, patru baritoni şi patru başi). Acestora li se adaugă Orchestra Operei naţionale Române Cluj-Napoca cu 60 de membri, Corul Operei Naţionale Române având 52 de membri şi Ansamblul de Balet al Operei Române Cluj-Napoca, având în componenţă şase solişti balerini şi 31 de balerini.

Filarmonica Transilvania este o instituţie înfiinţată în 1955, ce cuprinde 75 instrumentişti de muzică simfonică şi 20 de instrumentişti de muzică populară. Corul Filarmonicii a fost înfiinţat în 1972, la acesta adăugându-se *Cvartetul Transilvan,* care, din anul 1989, are statut de „cvartet de stat", ca formaţie distinctă în structura Filarmonicii clujene, cu management şi structură organizatoric-instituţională separată (artistic, juridic, administrativ).

O a doua instituţie de operă din municipiul Cluj-Napoca este *Opera Maghiară de Stat din Cluj*, înfiinţată ca instituţie de sine stătătoare în 1948, având ca scop păstrarea tradiţiilor culturii lirice maghiare. Este situată în incinta construită de pe str. Emil Isac, împărţind spaţiul cu Teatrul Maghiar. Din repertoriul operei amintim operele lui G. Verdi (Rigoletto, Traviata, Bal mascat, Simon Boccanegra, Nabucco, Macbeth), G. Puccini (Tosca, Boema, Tripticul, Manon Lescout, Madame Butterfly), Bizet (Carmen), W.A. Mozart (Flautul fermecat), Richard Strauss (Ariadne în Naxos), integrala operelor lui Erkel Ferenc, etc. Repertoriul corpului de balet cuprinde Ceaikovski (Spărgătorul de nuci), Minkus (Don Quijote), Prokofiev (Cenuşăreasa), Adam (Giselle), Delibes (Coppelia) şi producţii de dans contemporan. Repertoriul instituţiei se completează cu repertoriul clasic de operete: Franz Lehár, Imre Kalman, Albert Szirmai, Jeno Huszka, etc.

Biblioteca Central Universitară „Lucian Blaga" este situată în piaţa ce poartă numele aceluiaşi poet şi filozof. A fost înfiinţată în anul 1872, pentru ca în 1909 să se inaugureze actualul sediu. În 1920, în prezenţa familiei regale a României, biblioteca este inaugurată sub numele de „Biblioteca Universitară Regele Ferdinand". Doi ani mai târziu, biblioteca primeşte cea mai importantă donaţie a sa, cea a cărturarului moldovean Gheorghe Sion (circa 4500 de volume, la care se adaugă picturi, fotografii, stampe, medalii, monezi, etc.). În 1934 se încheie lucrările la sediul actual. Biblioteca

ajunge în 1961 la 2 milioane de volume, iar în 2000 la peste 3 milioane de volume, anul următor aducând primul buletin informativ al bibliotecii în format electronic, Bibliorev. Structura instituţiei este prezentată în figura nr. 31.

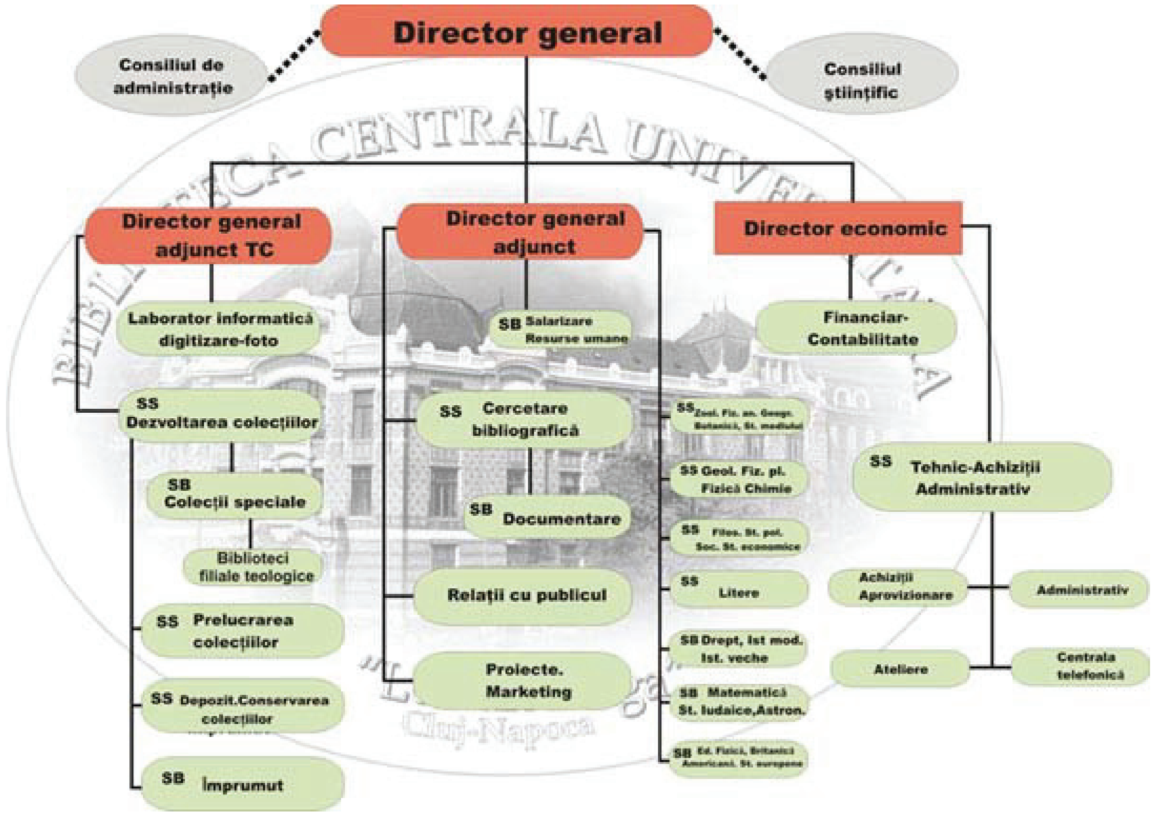

Fig. 31. Structura Bibliotecii Central Universitare „Lucian Blaga" în 2010
(sursa: BCU „Lucian Blaga")

Institutul de Istorie „George Bariţiu", de pe str. Napoca, nr. 11, funcţionează sub actuala titulatură din 2002, fiind înfiinţat în anul 1904. Conducerea institutului este asigurată de:

- academicianul Camil Mureşanu (director onorific);
- directorul Nicolae Edroiu, membru corespondent al Academiei;
- directorul adjunct ştiinţific, Andrei Negru.

Institutul aparţine Filialei Cluj-Napoca a Academiei Române, iar din punct de vedere ştiinţific este coordonat de Secţia de Ştiinţe Istorice şi Arheologie a Academiei Române (*Departamentul de Istorie al Institutului*), respectiv de Secţia de Filosofie, Teologie, Psihologie şi Pedagogie şi de Secţia de Ştiinţe Economice, Juridice şi Sociologie a Academiei Române (*Departamentul de Cercetări Socio-Umane al Institutului*). Această dualitate departamentală se transpune şi în Anuarul Institutului de Istorie, prin cele două serii ale sale: Historica şi Humanistica.

Cinematografele care funcţionau în anul 2010 în municipiul Cluj-Napoca pot fi grupate în două categorii: a) cele situate în centrul municipiului (construite înainte de 1989) şi b) cele situate în „mall"-uri (construite după 2000).

Cele aflate în centrul municipiului sunt *Cinematograful „Florin Piersic”* (fost Republica), cu 720 de locuri, fapt cel îl plasează printre primele din ţară, *Victoria* cu 341 locuri şi *Arta*, cunoscut pentru proiectarea de filme de artă, dar şi pentru faptul că este singurul cinematograf clujean care găzduieşte (şi în afara Festivalului Internaţional de Film Transilvania) festivaluri naţionale de film (sub titulatura „Săptămâna filmului românesc/britanic”, etc.). Aceste trei cinematografe centrale găzduiesc anual „Festivalul Internaţional de Film Transilvania” (TIFF), *primul festival internaţional de film de lung metraj din România*, ajuns la a X-a ediţie. Pe durata acestui festival s-au organizat însă şi câteva „cinematografe” temporare cum ar fi cinematografele în aer liber din Piaţa Unirii, din parcarea Iulius Mall sau din curtea interioară a Clădirii Echinox.

Fig. 32. Emblema TIFF

Cinematografele construite după 2000 sunt *Odeon Cineplex*, în Polus Center, cu un număr de opt săli care totalizează 1 640 de locuri, şi *Cinema City*, aflat în Iulius Mall, acesta din urmă având 10 săli (1 670 locuri în total), din care două cu sistem 3D digital.

Municipiul Cluj-Napoca cuprinde în subsistemul său cultural un număr de *15 muzee* conform tabelului următor:

Tabelul 16. Muzeele subsistemului cultural al municipiului Cluj-Napoca în 2010

Nr. crt.	Denumirea	Anul înfiinţării / deschiderii	Număr exponate	Situare
1.	Muzeul Naţional de Istorie a Transilvaniei	1937	Peste 400.000 + 4.600 de piese în cadrul Tezarului	Str. C. Daicoviciu, 2
2.	Muzeul de Artă	1951	12.000	P-ţa Unirii 30
3.	Colecţia de Istorie a Farmaciei	1954	1.800	P-ţa Unirii 28
4.	Muzeul Etnografic al Transilvaniei – Secţia Pavilionară	1922	Peste 80.000	Str. Memorandumului 21
	Parcul Etnografic “Romulus Vuia” – Secţia în aer liber	1929	40	Str. Tăietura Turcului FN
5.	Muzeul Apei	1992	210	Comuna Floreşti
6.	Muzeul de Speologie “E. Racoviţă”	1998	-	P-ţa Unirii 25
7.	Grădina Botanică “Al. Borza” şi Muzeul Botanic	1920	circa 10000 de taxoni; 6.900 piese în Muzeul Botanic şi 660.000 coli de ierbar în Ierbarul Universităţii	Str. Republicii 42
8.	Muzeul de Mineralogie	2002	Peste 16.500	Str. M. Kogălniceanu 1

Tabelul 16. Muzeele subsistemului cultural al municipiului Cluj-Napoca în 2010

Nr. crt.	Denumirea	Anul înfiinţării / deschiderii	Număr exponate	Situare
9.	Muzeul de Paleontologie şi Stratigrafie	-	-	Str. M. Kogălniceanu 1
10.	Muzeul Zoologic	-	Peste 300.000	Str. Clinicilor 5-7
11.	Vivariul	2001	57 de specii	Str. Clinicilor 5-7
12.	Muzeul Universităţii Babeş-Bolyai	2001	750	Str. M. Kogălniceanu 4
13.	Muzeul Botanic al USAMV	2002	40.000 de coli de ierbar	Calea Mănăştur 3-5
14.	Muzeul de Parazitologie al USAMV	2002	-	
15.	Acvariul USAMV	2002	30 de specii	

Sursa: Consiliul Judeţean Cluj şi Centrul de Informare Turistică Cluj-Napoca

Centrele culturale din municipiul Cluj-Napoca cuprind în primul rând 10 centre de cultură străine, care oferă o serie largă de servicii în domeniul limbilor străine, ca de exemplu Centrul Cultural Britanic pune la dispoziţie cursuri şi examene de limbă engleză, cursuri de perfecţionare pentru profesori, cursuri de formare pentru mentori, precum şi o bibliotecă cu 6500 volume. Acestora li se adaugă opt instituţii (centre sau case de cultură) cu diferite linii de activitate:

- *Casa de Cultură a Municipiului Cluj-Napoca* organizează ateliere de pictură, festivaluri (Festivalul de chitară şi Festivalul Crăciun Ecumenic) şi tutelează formaţiile „Ansamblul Doina Clujului”, trupa de teatru „Arca lui Noe”, Corala Cantabile şi Corul Eufonia, precum şi Universitatea Populară;
- *Casa Municipală de Cultură* (programe de teatru, film, pictură, muzică, etc.);
- *Casa Tranzit*, înfiinţată în 1997, pe locul fostei sinagogi „Poalei Tzedek”, găzduieşte conferinţe, seminarii pe teme culturale, ateliere, expoziţii, piese de teatru, concerte, etc.;
- *Casa de Cultură a Studenţilor Cluj*;
- *Centrul de Resurse pentru Diversitate Etnoculturală*, membru al Reţelei Deschise Soros, are ca misiune ameliorarea climatului interetnic şi la promovarea principiilor echităţii etnoculturale;
- *Centrul Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale,* o instituţie în subordinea Consiliului Judeţean Cluj, cu rol de culegere, cercetare, transmitere şi promovare a culturii tradiţionale în judeţul Cluj;
- *Palatul Copiilor*.

Principalele *reviste de cultură şi literatură* din Cluj-Napoca sunt *Apostrof* (Revista Uniunii Scriitorilor din România, editată în colaborare cu Fundaţia Culturală Apostrof din anul 1990), *Idea artă+societate*, *Steaua* (editată de Uniunea Scriitorilor din România şi Redacţia Publicaţiilor pentru

Străinătate, apărând pentru prima dat în 1949), *Tribuna* (atât revista cât şi editura fiind sub egida Consiliului Judeţean Cluj, fondată 1884) şi *Echinox* (revista de cultură a studenţilor Universităţii Babeş-Bolyai, ce apare din 1968).

În municipiul Cluj-Napoca există la momentul actual un număr de *22 de edituri*, acestea variind ca tip de la edituri pur academice (a se vedea Casa Cărţii de Ştiinţă, creată în 1992, cu sediul pe B-dul Eroilor 6-8) şi până la edituri care se axează pe broşuri, reviste, cataloage sau pliante (de exemplu, Studium Servicii SRL).

Cele mai cunoscute *galerii de artă şi săli de expoziţii* din municipiu sunt următoarele:

- Galeria 32 "Carol Pleşa", cu sediul pe str. Iuliu Maniu, nr. 32;
- Galeria Veche (Piaţa Unirii, nr. 14);
- Galeria ATAS (str. Matei Corvin nr. 6);
- Arhipelag (str. Bună Ziua, nr. 34-36);
- Galeria ExpoArt (str. F.D. Roosevelt, nr. 3);
- Galeria Uniunii Artistilor Plastici din România – Filiala Cluj (str. Universităţii, nr. 1);
- Galeria „Arte" a Şcolii Populare de Arte „Tudor Jarda" Cluj-Napoca;
- Galeria Protokol (str. Tăietura Turcului, nr. 4);
- Galeria Alianţa Artelor a Societăţii Colecţionarilor de Artă din România – Filiala Cluj;
- Galeria PlanB (str. Einstein, nr. 14);
- Galeria Mira (str. Samuel Brassai, nr. 11);
- galerii virtuale de artă (ART.e; Galeriile de Artă Populară Românească; Cluj Art Online Gallery; Galeria Teodora Gogea).

Presa radiofonică clujeană a fost preluată de posturile de radio naţionale şi retransmite, pe frecvenţe locale, programele de la Bucureşti şi parţial programe locale. Principalele posturi radio sunt Radio Transilvania Cluj (în întregime local), Radio Cluj (primul canal regional din România care transmite 24 de ore din 24), Radio Impuls, Kiss FM, Pro FM, Magic FM, Mix FM şi Radio Renaşterea.

Tabelul 17. Posturile de radio din municipiul Cluj-Napoca în 2009

Nr. crt.	Denumire	Sediu	Număr angajaţi
1.	Radio Cluj	Str. Donath, nr. 160	91
2.	Radio Renaşterea	Str. Avram Iancu, nr. 18	35
3.	Radio Transilvania	B-dul Eroilor, nr.18, ap.2	14
4.	Kiss FM şi Magic FM	Str. Gh. Dima, nr. 49	11
5.	Studioul Teritorial de Radio Cluj, Redacţia Maghiară	Str. Donath, nr. 160	22
6.	Radio Vocea Evangheliei	Str. Inului, nr. 5	10
7.	Pro FM Cluj	B-dul 21 Decembrie 1989, nr.146	-

Tabelul 17. Posturile de radio din municipiul Cluj-Napoca în 2009

Nr. crt.	Denumire	Sediu	Număr angajaţi
8.	Radio Romantic şi Radio Zu Cluj	Str. Paris, nr. 9	-
9.	Radio 21	Str. Octavian Goga, nr. 38	-
10.	Radio Delta RFI	Str. Republicii, nr.109, etaj 6	-
11.	Radio Agnus	Str. Ponorului, nr.1	6
12.	Radio Paprika	Str. Fabricii de Chibrituri, nr. 13	10
13.	Radio UBB	G-ral Traian Moşoiu, nr. 71	42
14.	Radio România Actualităţi	-	-

Sursa: Consiliul Judeţean Cluj

Situaţia este asemănătoare cu *televiziunea*. Un singur post de televiziune transmite pe frecvenţă proprie, şi anume NCN. În 2003, Consiliul Naţional al Audiovizualului a acordat o licenţă audiovizuală proprie studioului teritorial Cluj al Televiziunii Române, urmând ca în viitorul apropiat acesta să emită pe o frecvenţă proprie. Alte posturi de televiziune care transmit programe locale sunt Pro TV, Antena 1, Realitatea TV, Prima TV, Alpha TV şi One TV.

Tabelul 18. Posturile de televiziune din municipiul Cluj-Napoca în 2009

Nr. crt.	Denumire	Sediu	Număr angajaţi
1.	SC NCN Studio TV SA	Str. Henry Barbuse, nr. 16	47
2.	Antena 1 Cluj	Str. Paris, nr. 5-7	21
3.	One-TV Transilvania	Piaţa 1 Mai, nr. 2	9
4.	SC Alpha TV SRL	Piaţa Mihai Viteazul, Multiplex Leul, et. 7	15
5.	TVR Cluj	Str. Donath, nr. 160	14
6.	Pro TV Cluj	Bd. 21 Decembrie 1989, nr. 146, etaj 1	27
7.	Tele Europa Nova	Str. Observatorului, nr. 2	-
8.	Realitatea TV Cluj	Str. Tache Ionescu, nr. 22	15
9.	TV Net	Calea Mănăştur 2C	-
10.	Axa TV Transilvania	Str. Baladei, nr. 12	-

Sursa: Consiliul Judeţean Cluj

4.1.2.2.3. Funcţia educativă de masă a geosistemului urban Cluj-Napoca

4.1.2.2.3.1. Introducere şi fundamentare teoretică

A educa înseamnă a forma pe cineva prin educaţie, a da educaţie, în timp ce conceptul de *educaţie* se referă la ansamblul de măsuri aplicate în mod sistematic în vederea formării şi dezvoltării însuşirilor intelectuale, morale şi fizice ale oamenilor (mai ales ale copiilor).

Educaţia, ca sâmbure al cultivării umane la maturitate, este cunoscută în geoantropologie încă din „istorii imemoriale". În general, un istoric, un geograf, un antropolog, când abordează în ziua de astăzi geografia şi istoria umanităţii, face referire cu precădere la civilizaţia greacă şi romană. Acesta este însă un semn al *culturii educaţiei deficitare*, şi scriem „*cultura educaţiei*" pentru că acest concept există şi consacră complexul de elemente culturale şi de ştiinţă a educaţiei, prin care este organizată societatea şi modul acesteia de a-şi educa tinerii. O formă extrem de persuasivă a educaţiei este cea din faza a doua a tânărului, când devine conştient de dimensiunea geografică a educaţiei: unde au trăit primii oameni? unde şi cum au trăit strămoşii noştri? unde a apărut scrisul?, etc.

Aşa cum remarca A. Marga (2009), între conceptele antropologice fundamentale se numără şi *jocul*, *socializarea*, *interacţiunea* între dascăl şi elev. Construcţia educativă constituită din elemente istorice, geografice şi legendă a fost prima construcţie educativă, care s-a însămânţat în conştiinţa elevului. În toate acestea, rolul urbiului, ca sistem de instituţii educative, de elemente activ-educative (dascălul, şcoala, biserica, etc.) a fost şi este primordial. Acesta a fost definitiv consacrat în istorie odată cu inventarea scrierii. În acest sens, din punct de vedere geografic, al geografiei culturale, dar şi al geografiei aşezărilor urbane, credem că este important să punctăm că, în pofida unor adversităţi, aşa zis academice, s-a demonstrat material şi ştiinţific, *faptul că prima scriere cunoscută în geografia istoriei este pe teritoriul României vechi, mai exact la Lepenski Vir şi Vlaça, pe malul drept al Dunării (astăzi în Serbia) şi la Tărtăria, judeţul Alba.* Ce trebuie remarcat la această cultură este concluzia trasă că toţi locuitorii aşezării cunoşteau şi foloseau scrierea. În plus, cel mai vechi om din Europa a fost descoperit în România, în satul Bugiuleşti, comuna Tetoiu, judeţul Vâlcea, în punctele Pietriş, Valea lui Grămceanu şi Fântâna alor Ţiţei (1.900.000 – 2.000.000 ani).

Chiar dacă asupra sistemelor de educaţie preistorică încă există incertitudini, începând cu geografia antichităţii vom găsi împletirea între oraş – şcoală – educaţie. Evoluţia acestei simbioze a fost permanentă (*cu unele perioade de involuţie, precum faza timpurie a frontierei iudeo-creştine),* iar astăzi nu se pot face analize asupra unui sistem urban fără a integra şi sistemul educaţional de masă.

Municipiul Cluj-Napoca este, în perioada actuală, un geosistem în care *funcţia educativă de masă* se constituie într-un element subsistemic „*bazic*" (V. Surd, 2003), întrucât sistemul educativ preşcolar şi şcolar şi întregul sistem logistic-instituţional în domeniu are un rol şi o arie de influenţă şi de convergenţă foarte extinsă. Nivelul de organizare logistic-instituţională pe care municipiul îl asigură

prin funcţia sa educativă de masă cuprinde elemente sistemice din toate categoriile de educaţie şi instruire: *educaţie preşcolară; educaţie şcolară; educaţie artistică; educaţie sportivă; educaţie religioasă; educaţie pentru copii cu handicap; educaţie civică; educaţie militară; educaţie profesională; educaţie la distanţă; educaţie continuă*, etc.

Geografia acestor elemente, care intră în construcţia funcţiei educative de masă pentru municipiul Cluj-Napoca, este prezentată în paginile următoare.

4.1.2.2.3.2. Structura funcţiei educative de masă a municipiului Cluj-Napoca

Structura funcţiei educative de masă, în cazul municipiului Cluj-Napoca, are o complexitate mai mare decât în cazul altor oraşe, în primul rând prin nivelul holarhic în ierarhia urbană naţională şi, în al doilea rând, prin complexitatea educativă şi instituţională pe care o deţine în prezent şi care, în fond, continuă şi cultivă statutul de centru cultural şi de educaţie pe care oraşul l-a avut în ultimii 500 de ani.

Structura instituţional-educativă a municipiului Cluj-Napoca, în 2010, avea următoarele elemente sistemice de bază:

a) Inspectoratul Şcolar Judeţean Cluj;
b) biblioteci;
c) educaţia prin teatru (prin Teatrul de Păpuşi Puck);
d) Palatul Copiilor Cluj;
e) Agenţia Teritorială a Taberelor şi Turismului Şcolar Cluj;
f) organizaţii neguvernamentale şi asociaţii;
g) Programul municipal de educaţie şi formare antreprenorială;
h) Universitatea populară din structura primăriei municipiului;
i) Centrul Regional de Formare Profesională a Adulţilor Cluj.

Inspectoratul Şcolar Judeţean, având sediul în P-ţa Ştefan cel Mare, nr. 4, are următoarea organigramă:

- un inspector şcolar judeţean;
- trei inspectori şcolari generali adjuncţi;
- 28 de inspectori şcolari;
- nouă servicii şi compartimente de management.

Reţeaua şcolară, la nivelul anului 2010, are următoarea structură:

- învăţământul de stat cu:
    - 81 de grădiniţe;
    - 22 şcoli primare şi gimnaziale;

- 31 de licee şi colegii;
- patru licee de arte;
- un liceu sportiv;
- patru licee confesionale;
- două licee speciale (pentru copii cu handicap);
- şapte grupuri şcolare (şcoli de arte şi meserii);
- şase licee postliceale.

▪ învăţământul privat:
- *nivelul preşcolar* cu 24 de grădiniţe (12 în limba română, 6 în limbi de circulaţie internaţională şi 6 în limba maghiară);
- *nivelul primar* cu trei şcoli (două cu predare în limba română şi una în limba maghiară);
- *nivelul gimnazial* cu patru şcoli (două cu predare în limba română şi una în limba maghiară);
- *nivelul liceal* cu patru şcoli cu predare în limba română;
- o şcoală de arte şi meserii, în limba română;
- *nivelul postliceal* cu opt şcoli cu predare în limba română.

▪ învăţământul alternativ:
- un liceu teoretic cu predare în limba română;
- un liceu teoretic cu predare în limba maghiară;
- un liceu teoretic mixt, română – maghiară.

Harta cu situarea geografică a reţelei şcolare, în geosistemul urban Cluj-Napoca, este următoarea:

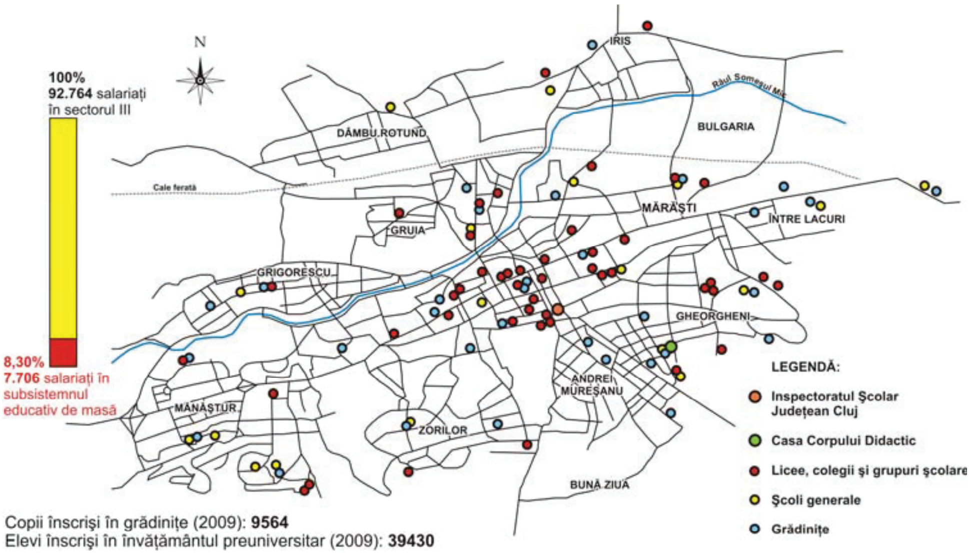

Fig. 33. Sistemul educativ preuniversitar al municipiului Cluj-Napoca în 2010

Caracterul funcţiei educative de masă a municipiului Cluj-Napoca.

Coeficient localiz. = 1,06 (supranumeric) (cf. Strategiei de Dezvoltare Cluj-Napoca, 2006)

Concluzia: **funcţia este externă.**

Compartimentul Programe Comunitare şi Integrare Europeană, din cadrul Inspectoratului Şcolar Judeţean Cluj, are şase direcţii (programe) strategice:

- Strategia judeţeană de dezvoltare prin proiecte comunitare;
- Dezvoltare instituţională prin proiecte comunitare;
- Domeniile de intervenţie pentru educaţie;
- Diseminare, valorizare;
- Informaţie europeană pentru şcoli;
- Agenda europeană.

Sistemul educaţional prin lectură cuprinde, în municipiul Cluj-Napoca, o reţea de biblioteci după cum urmează:

- Biblioteca Central Universitară „Lucian Blaga", cu peste 3.586.500 de cărţi;
- Biblioteca Academiei Române, cu 76.069 cărţi şi periodice tipărite, 8.636 manuscrise, 9.000 de tipărituri mărunte şi foi volante şi 138 de incunabule;
- Biblioteca Judeţeană „Octavian Goga", cu 764.519 documente (colecţii) şi 15.309 documente achiziţionate;
- Biblioteca Cercului Militar Cluj-Napoca, cu peste 18.000 volume şi cu peste 300 de cititori anuali, din care 102 sunt cititori activi, aceştia din urmă împrumutând cărţi în mod curent sau consultând la sala de lectură revistele de specialitate;
- 81 de biblioteci şcolare;
- Biblioteca Corpului Didactic, cu 32.435 volume (fond de carte), 38 de softuri educaţionale şi 128 documente audiovizuale;
- bibliotecile centrelor culturale străine din Cluj-Napoca;
- bibliotecile facultăţilor şi universităţilor (altele decât BCU), în număr de 23;
- Biblioteca Fundaţiei Soros, cu peste 5.160 de cărţi şi 168 de periodice.

Educaţia prin teatru - Teatrul de Păpuşi Puck

Acesta a luat fiinţă în anul 1950, având ca specific o activitate artistică (pe două secţii: română şi maghiară), cu spectacole adresate cu precădere copiilor. Funcţionează şi astăzi în sediul de pe str. I. C. Brătianu, nr. 23, cu un personal artistic format din doi regizori, un pictor şi 15 actori. Repertoriul Teatrului Puck cuprinde de 14 piese în limba română (cu o piesă aflată în pregătire) şi 12 piese în limba maghiară (cu una în pregătire), iar începând cu anul 2002, teatrul este gazda unicului festival

internaţional de gen din România, *Festivalul Internaţional al Teatrelor de Păpuşi şi Marionete „Puck”*.

Palatul Copiilor Cluj-Napoca, ce funcţionează cu actuala titulatură din 1992, este una dintre cele mai dezvoltate instituţii de gen din România, având, pe lângă sediul de pe str. Republicii, nr. 23, cinci cluburi în toate municipiile judeţului Cluj şi în oraşul Huedin, precum şi trei filiale, la Băişoara, Caps şi în cartierul Mărăşti (str. Fabricii de Zahăr, nr. 49).

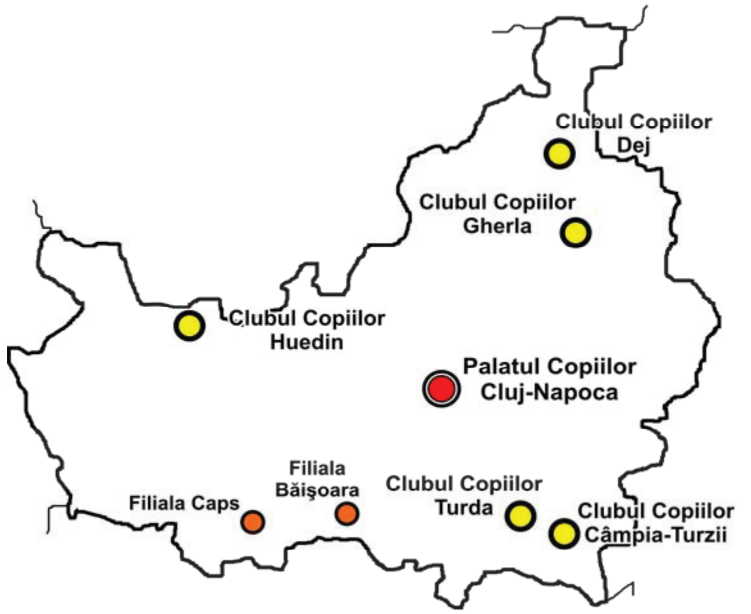

Fig. 34. Extensiile Palatului Copiilor Cluj-Napoca în judeţul Cluj

Baza materială a instituţiei este constituită din şase cabinete; cinci laboratoare; opt ateliere; opt săli de gimnastică, aerobic şi judo; trei săli de calculatoare; o sală de forţă; un teren de tenis în aer liber; pârtie de schi iluminată (150 m lungime), bazin de înot, etc. Numai în Cluj-Napoca, numărul copiilor care frecventează cercurile este de peste 5.000, în timp ce în judeţ numărul cursanţilor este de circa 13.000. În plus, Palatul Copiilor a început să organizeze din ce în ce mai multe concursuri naţionale. Dacă, spre exemplu, în urmă cu 10 ani în Cluj-Napoca nu se organiza nici un concurs naţional, în prezent (2010) există şapte acţiuni de acest gen:

- Festivalul Naţional „Serbările Zăpezii”, ajuns la ediţia a IX-a;
- Concursul naţional de aeromodele şi zmee, ajuns la a IX-a ediţie;
- Concursul naţional de teatru „Teatru Fest”, ediţia a IV-a;
- Concursul naţional de sculptură „Fest Art”, ediţia a V-a;
- Cupa Palatului Copiilor;
- Concursul naţional de karate tradiţional pentru copii, ediţia a V-a;
- Concursul naţional „Împreună într-o Europă unită”, ediţia a III-a.

Dintre celelalte elemente ale funcţiei educative de masă mai amintim: *Agenţia Teritorială a Taberelor şi Turismului Şcolar Cluj*, *organizaţiile neguvernamentale şi asociaţiile ce acţionează în domeniul educaţiei* (în număr de 37), *Programul municipal de educaţie şi formare antreprenorială*, şi *Centrul Regional de Formare Profesională a Adulţilor Cluj*.

4.1.2.2.4. Funcţia universitară a municipiului Cluj-Napoca

4.1.2.2.4.1. Introducere şi fundamentare teoretică

Ca subsistem al sistemului cultural în general, iar într-o proporţie şi manieră determinante şi în cazul municipiului Cluj-Napoca, activitatea instruirii universitare şi academice generează în toate sistemele urbane o funcţie foarte reprezentativă: ***funcţia universitară.*** Studiul literaturii geografice şi economice duce la concluzia că în cadrul *sectorului terţiar*, în cadrul *serviciilor* asigurate sau susţinute de oraş, instruirea universitar-academică este inclusă în aşa numita activitate „cultural-educativă" şi mai departe considerată ca o activitate de „*servicii intangibile*" (P. Eigler şi E. Langeard, 1987), servicii care nu produc şi nu modifică bunuri materiale. Acesta este însă un fapt relativ deoarece uneori activitatea academică include şi activitatea de cercetare experimentală, moment în care graniţa dintre actul de instruire universitară, clar aparţinător sectorului III (terţiar), se suprapune şi se confundă cu cercetarea, care aparţine sectorului IV (cuaternar). În asemenea situaţii, geograful este determinat şi obligat, ca în actul de analiză, să fie foarte atent la „*transdiferenţă*" (A. Nassehi, 1999; A. Marga, 2008). Tot în actul de analiză, geograful va observa cu siguranţă că activitatea de instruire academică produce schimbări în condiţia studentului, prin activitatea realizată de instituţia universitară, cu acceptul primei părţi – studentul. În consecinţă, putem accepta concepţia conform căreia instruirea universitară este un act cultural, care cultivă valori morale, etice, artistice, ştiinţifice, economice, etc. Astfel, poate fi înglobată într-un sistem cultural susţinut de o funcţie „cultural-educativă".

În acelaşi timp însă, suntem informaţi şi „avertizaţi", tot pe baza unor fundamentări conceptuale, că în „clasificarea serviciilor" utilizată de ONU încă din 1990, educaţia şi activităţile culturale sunt clasificate separat şi distinct, educaţia la litera M, iar activităţile culturale la O. Iată aşadar cum, pentru abordarea noastră, nu vom găsi în literatura ştiinţifică şi nici în cea administrativ-instituţională, o taxonomie clară pe care să putem construi, fără obiecţii şi fără „transdiferenţe", o fundamentare teoretică şi conceptuală pentru funcţiile terţiare ale oraşului, mai concret pentru funcţia universitară.

Pornind însă de la concluzia că, în ziua de astăzi, complexitatea geosistemelor urbane este extrem de mare şi are o evoluţie foarte dinamică, voi exploata principiul metodei analitice, pe baza căruia rezultă că într-un geosistem disipativ şi complex (V. Surd, 2003; I. Mac, 2008), precum Cluj-Napoca, instruirea universitară nu poate fi asigurată şi nu poate exista fără o funcţie bine delimitată şi anume funcţia universitară. Vom constata, în urma analizei, că, pentru municipiul Cluj-Napoca, această funcţie este o adevărată „*profesiune*" (V. Surd, 2003) şi cu siguranţă, în structura geosistemului Cluj-Napoca, se constituie într-un „***element structural vital*** *care generează, cultivă şi susţine atingerea menirii sale*" (B. Păcurar, 2009).

În consecinţă, aşa cum am susţinut în referatele ştiinţifice susţinute în 2009 şi în comunicările publice din simpozioane şi conferinţe (2009-2010), consider suficient de justificată şi de necesară propunerea ca funcţia universitară a municipiului Cluj-Napoca să primească nomenclatură în cadrul categoriei taxonomice a *funcţilori culturale*.

Ca logistică instituţională a funcţiei universitare, universităţile de astăzi au trei scopuri de bază: *generarea de cunoştinţe*; *transferul de cunoaştere spre noile generaţii* şi *acoperirea nevoilor socio-economice ale oraşului* (C.C. Wiliams, 1997). În atingerea acestor scopuri, pentru care oraşul îşi instituie o funcţie specifică, acestea mai produc efecte intrasistemice în economia locală prin creare de venituri şi locuri de muncă, creşterea prestigiului oraşului, atragerea de investiţii, îmbogăţirea şi diversificarea sistemului economic, etc. Este evident că ele vor genera, în geografia oraşului, evoluţii cu dinamici permanente, vizibile în toate *microgeografiile* geosistemului.

Istoria serviciilor universitare înregistrează două categorii de instituţii universitare (conform OECD, 1998):

- *universităţile clasice*: instituţionalizate oficial pentru prima dată la Berlin, în 1810, de către W. von Humboldt, definindu-se prin slaba legătură între misiunile şi valorile sale fundamentale cu mediul economic şi piaţa muncii, precum şi prin faptul că actul cunoaşterii nu acorda atenţie scopurilor practice şi consecinţelor practice ale vieţii;
- *universităţile moderne*: expresie instituţional-organizatorică a sec. XX, care, pe lângă trăsăturile universităţilor clasice (pe care nu le-au pierdut), se caracterizează în geosistem prin:
  - legături mai strânse cu sociosistemul urban local;
  - dobândirea de competenţe şi asumarea unor prerogative prin care asigură cercetare, implementarea cunoaşterii, dezvoltare socio-economică, instruire raportată la cererea pieţei forţei de muncă;
  - angajarea într-un dialog constructiv cu sociosistemele local şi superioare;
  - perfecţionarea şi dezvoltarea caracterului de servicii intangibile;
  - lansarea în competiţie cu alte universităţi;
  - acordarea unei importanţe sporite eficienţei serviciului de instruire, de acoperire a cererii de cunoaştere, etc.
  - pe lângă tandemul instruire-cercetare, universitatea îşi asumă o *a treia misiune*, şi anume *servicii pentru societate*, bazându-se pe înfiinţarea sistemului de educaţie continuă, a centrelor de servicii ştiinţifice sub formă de transfer tehnologic către mediile de afaceri, etc.

O formă specială de impunere a universităţilor în geografia urbană este realizată prin *rolul bibliotecii*. În peisajul urban, bibliotecile „*universităţilor urbane*” (G.B. McCabe, 1992) dobândesc un

loc central prin *instruirea oamenilor de afaceri, susţinerea teoretică a antreprenoriatului, susţinerea documentării juridice şi medicale, susţinerea perfecţionării didactice a corpului profesoral de nivel preuniversitar, exerciţiul practic pentru studenţi în instituţii şi societăţi comerciale şi tezaurizarea informaţiei istorice, culturale, urbanistice a oraşului*, etc.

Această „logistică instituţională” se constituie, aşadar, în suportul structural al funcţiei universitare, funcţie prin care oraşul asigură instruirea universitară. Această instruire va constitui un permanent motiv şi o sursă de atracţie şi de influenţă geografică în teritoriu. Influenţa oraşului în teritoriu şi fenomenul geografic de atracţie au îmbrăcat, în evoluţia geosistemelor urbane, forme din ce în ce mai eficiente culminând cu perioada contemporană, „*era digitală*” (J.J. Duderstadt, D.E. Atkins, D. Van Houweling, 2003), în care, conform autorilor, instituţia universitară primeşte în cadrul funcţiei universitare roluri reprezentative prin noile tehnologii digitale, prin eficienţa acestora în construcţia sistemică a funcţiei, în impactul puternic al informaţiei asupra organizării, planificării, realizării, instruirii şi receptării reacţiilor sistemice în realizarea formelor virtuale ale instruirii universitare: *universitatea virtuală*, existând cu funcţia, dar nu şi cu forma.

Tot acest spaţiu geografic, construit şi constituit din: elemente (profesori, studenţi, infrastructură, etc.) din stările elementelor şi relaţiile, care se construiesc între elemente şi stări, se configurează şi se defineşte un sociosistem care funcţionează în spaţiul fizic al oraşului, care interacţionează sistemic cu toate elementele geosistemului urban, care determină şi impune un nivel de organizare sistemică, nivel care se realizează prin funcţia universitară a oraşului universitar.

Funcţia universitară a municipiului Cluj-Napoca este una dintre funcţiile „clasice” şi definitorii pentru geosistem, având o vechime funcţională de 430 de ani de istorie, în care a reuşit să consacre oraşul în mentalul colectiv ca *oraş universitar*, concurând, ca arie şi putere de sugestie geografică, cu alte câteva funcţii urbane (ex. funcţia medicală).

	Valori absolute (din 1500 persoane intervievate)	**Procent %**
În foarte mare măsură	986	65,82
În mare măsură	467	31,17
În mică măsură	34	2,27
Deloc	2	0,13
Nu ştiu/Nu răspund	9	0,60

În urma unui studiu făcut de Facultatea de Sociologie a Universităţii Babeş-Bolyai, s-a constatat că locuitorii oraşului percep funcţiile acestuia în următorul mod: la întrebarea „***Cum consideraţi îndeplinită funcţia universitară în municipiu?***”, rezultatul a fost următorul: 97% dintre intervievaţi au considerat că funcţia universitară este, în mare sau în foarte mare măsură, îndeplinită. Concluzia cercetătorilor este că *„cel puţin pe plan mental şi în imaginarul colectiv, profilul viitorului oraş există”*.

Acest fapt reiese şi din rezultatul întrebării: „***Care sunt funcţiile preponderente pe care***

Nr. crt.	Funcţia	Procent %
1.	Universitară şi culturală	72,18
2.	Medicală	66,20
3.	Financiar-bancară şi de afaceri	51,68
4.	Turistică	47,98
5.	Industrială	30,91
6.	Religioasă	19,89

municipiul Cluj-Napoca ar trebui să le aibă în viitor?”. Iată rezultatul:

Aşadar, *„caracterul universitar şi cultural al municipiului Cluj-Napoca reprezintă punctul central de referinţă identitar-comunitară”*. Acest procent este depăşit, lucru evidenţiat de un alt studiu, de geografie politică de data aceasta, doar de *„sentimentul apartenenţei la spaţiul etnic românesc”*, care a înregistrat valoarea de 80,07%.

Structura şi poziţia sistemică a acestei funcţii în momentul de faţă este determinată de evoluţii generate de „*momentul de prag*” (I. Mac, 1996; V. Surd, 1997; D. Petrea, 1998), survenit în istoria geosistemului la 1989-1990, provocând mutaţii remarcabile.

4.1.2.2.4.2. Mutaţii în structura funcţiei universitare după momentul de prag 1989-1990

Prin polivalenţa sa, funcţia universitară a municipiului Cluj-Napoca poate face parte din categorii taxonomice diferite şi multiple. Geografia a consacrat câteva dintre ele, care evidenţiază rolurile şi poziţiile acestei funcţii. În geografia economică ea este încadrată în sectorul terţiar, geografia populaţiei o aşează în raporturi sistemic-deterministe cu dinamica populaţiei, iar geografiile culturală, politică şi socială, văd în funcţia universitară a unui oraş valenţe independente sau care se întrepătrund (în spaţiile fizico-geografic, spiritual, geopolitic, etc.). Geografia aşezărilor (mai exact geografia urbană), preluând fundamentarea şi semantica ratzeliană a funcţiei, consacră faptul că *„funcţia este definită numai de acele activităţi care justifică existenţa şi dezvoltarea oraşului, care aduc resursele necesare vieţii”* (V. Surd, 2003).

Aşadar, funcţia universitară a municipiului Cluj-Napoca (a oraşelor universitare în general) are roluri diverse, primeşte influenţe diverse şi acţionează divers. Acest lucru relevă prin inducţie că şi ea este supusă (odată cu geosistemul de care aparţine) unor presiuni foarte diverse. O asemenea situaţie a fost caracteristică şi pentru funcţia universitară a municipiului Cluj-Napoca, în special în ultimele decenii ale sec. XX, perioadă care a culminat cu „momentul de prag” 1989-1990.

După acest moment de prag, funcţia universitară a municipiului Cluj-Napoca a înregistrat adevărate *mutaţii*, pe care vi le prezint succint în continuare. Lista mutaţiilor suferite de funcţia universitară a municipiului Cluj-Napoca, după 1990, cuprinde:

- disparitia învăţământului ideologic, partinic;
- fenomene centrifuge de segregare a învăţământului pe naţionalităţi (cazul naţionalităţii maghiare);

- creşterea numărului de universităţi;
- apariţia instituţiilor de învăţământ private şi confesionale (de la preşcolar la universităţi);
- creşterea explozivă a numărului de facultăţi şi studenţi (incluzând şi studenţi străini – peste 2000 în 2007/2008);
- apariţia unor forme de învăţământ alternative;
- înfiinţarea de instituţii pedagogice şi academice cu recunoaştere internaţională;
- restructurări repetate ale sistemului de învăţământ.

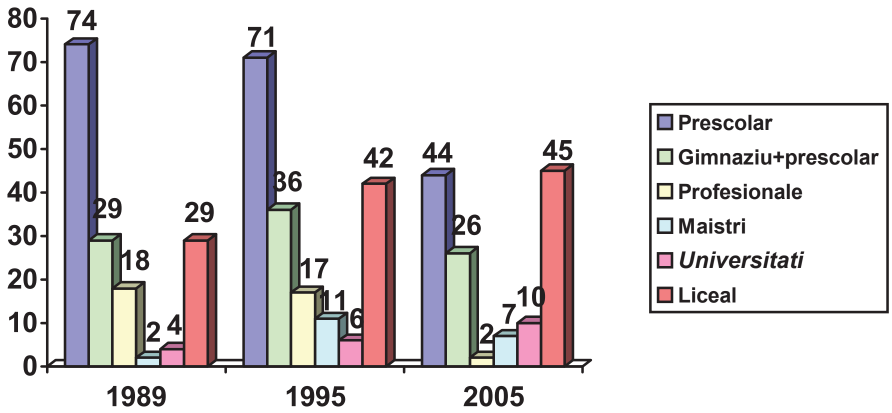

Fig. 35. Evoluţia numărului de universităţi (în cadrul sistemului de învăţământ) din municipiul Cluj-Napoca (sursa: Direcţia Regională de Statistică Cluj)

Tabelul 19. Efectivele de studenţi în universităţile clujene şi aria de extindere polinucleară în teritoriu (2003)

Universităţi	**Număr studenţi**	**Filiale**
Universitatea Babeş-Bolyai	40929	Sighetu Marmaţiei, Zalău, Dej, Gherla, Turda, Oradea, Bistriţa, Satu-Mare, Gheorgheni
Universitatea Tehnică	23110	Turda, Câmpia-Turzii
Universitatea de Medicină şi Farmacie Iuliu Haţieganu	4226	Bistriţa
Universitatea de Ştiinţe Agricole şi Medicină Veterinară	5200	Blaj
Academia de Muzică Gh. Dima	801	Piatra Neamţ
Academia de Arte Vizuale Ioan Andreescu	526	Bistriţa
Universitatea Avram Iancu Cluj-Napoca	949	-
Institutul Teologic Protestant din Cluj-Napoca	296	Sibiu
Institutul Teologic Greco-Catolic din Cluj-Napoca	În lichidare	Gherla

Universităţi	Număr studenţi	Filiale
Universitatea Bogdan Vodă Baia Mare	1719	-
Universitatea Creştină Dimitrie Cantemir	2655	Cluj-Napoca

Sursa: PATR Nord-Vest (2003)

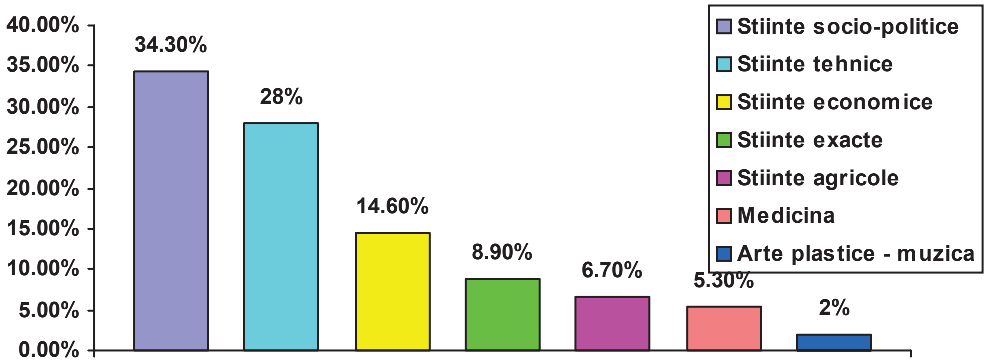

Fig. 36. Domeniile de studiu în centrul universitar Cluj-Napoca în anul universitar 2002/2003 (sursa: PATR Nord-Vest 2003)

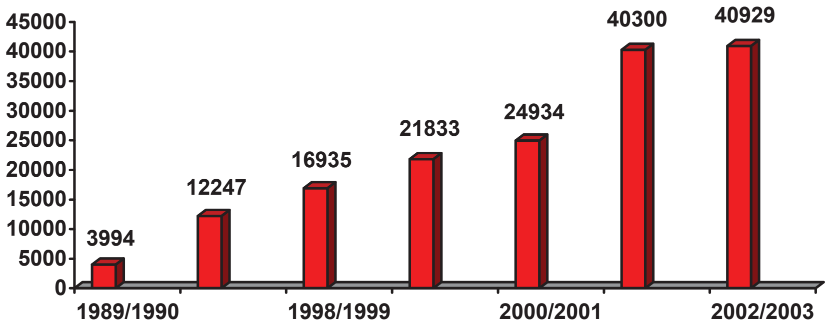

Fig. 31. Evoluţia numărului studenţilor din Universitatea Babeş-Bolyai în perioada 1989/1990 – 2002/2003 (sursa: PATR Nord-Vest 2003)

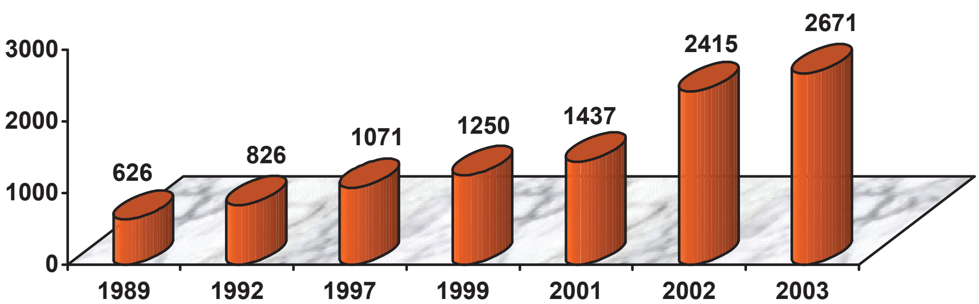

Fig. 37. Evoluţia numărului posturilor didactice din Universitatea Babeş-Bolyai în perioada 1989 – 2003 (sursa: PATR Nord-Vest 2003)

4.1.2.2.4.3. Poziţia sistemică şi oferta funcţiei universitare a municipiului Cluj-Napoca

Conform logicii fundamentale a teoriei sistemelor, nu există oraş fără spaţiu de influenţă, iar acesta este determinat de capacitatea oraşului de a-l „crea”. Teoria geografiei urbane demonstrează că această capacitate este şi ea determinată de funcţiile oraşului. *„Funcţiile la rândul lor sunt definitorii dacă aduc oraşului resursele necesare”* (V. Surd, 1982). În concluzie, o funcţie trebuie să fie „generală” (externă) sau „particulară” (internă), pentru a-şi clarifica poziţia în diviziunea funcţiilor unui oraş în raport cu spaţiul său de influenţă.

Poziţia sistemică definitorie a funcţiei universitare a municipiului Cluj-Napoca, chiar dacă rămâne indiscutabilă în diviziunea funcţiilor oraşului în raport cu spaţiul său de influenţă, trebuie să fie evaluată periodic, datorită caracterului său mobil a influenţelor şi presiunilor holarhice la care este supusă permanent. Din punct de vedere al *„sectorului de bază”* (V. Surd, 2003) al structurii municipiului Cluj-Napoca, folosindu-mă de metoda de evaluare a repartiţiei populaţiei active în sectoarele de activitate, am putut estima *„populaţia funcţională”* a municipiului în funcţia universitară astfel:

a) după numărul persoanelor active în învăţământ/cadre didactice în învăţământul superior. De exemplu, în 2009, situaţia se prezenta astfel:

$$\text{Populaţie funcţională} = \frac{\text{Număr persoane active în învăţământul clujean}}{\text{Număr cadre în învăţământul superior clujean}} \times 100 = \frac{13.508}{3.749} \times 100 = 27{,}75\%$$

b) raportat la *„coeficientul de localizare”* a învăţământului (conform Strategiei de Dezvoltare a Municipiului Cluj-Napoca, 2006), avem:

$$\text{Coeficient de localizare} = \frac{\dfrac{\text{Număr activi în învăţământul naţional}}{\text{Număr total activi în economia naţională}}}{\dfrac{\text{Număr activi în învăţământul local}}{\text{Număr total în economia locală}}} = 1{,}06$$

=> coeficientul economiei invăţământului clujean (funcţia educativ-universitară) este mai mare decît 1 => *funcţie concentrată local* şi deci **lucrează pentru exterior**.

c) conform evaluării diferenţial-comparative între *numărul elevilor* şi *numărul studenţilor* cuprinşi în sistemul educaţional, la 2008, în sociosistemul Cluj-Napoca, avem:

Număr studenţi (61487) – [*Număr elevi (40243)* · 0,5] = *41365*, de unde rezultă că în sistemul universitar clujean învaţă *41365 studenţi din exterior*; raportul teoretic *studenţi locali/studenţi externi* = 1:2; raportul între ponderea nebazică (internă) şi bazică (externă) a funcţiei universitare este **net** în favoarea celei externe.

Astfel, o privire asupra schemei de funcţionare în geosistem a economiei învăţământului clujean (universitar) evidenţiază circuitul sistemic ***intrări-prelucrare/transformare-ieşiri*** prin care funcţia universitară are rol bazic, lucrând pentru interior şi pentru exterior, atrăgând, întreţinând şi difuzând resurse care susţin oraşul, dar şi sistemele sau subsistemele holarhice.

Spaţiul şi condiţiile obiective nu îmi permit să dezvoltăm acest aspect absolut matematic, ci doar relativ-estimativ. Cu toate acestea, o serie de elemente conduc la concluzia conform căreia funcţia universitară a municipiului Cluj-Napoca are o poziţie privilegiată în definirea caracterului funcţional dominant al oraşului în spaţiul regional-naţional (Transilvania).

Din punct de vedere al structurii educaţionale, oferta funcţiei universitare a sociosistemului Cluj-Napoca se prezintă la acest moment astfel:

- 10 universităţi: - şase universităţi de stat
  - patru universităţi particulare.
- 44 facultăţi în domeniile: *fizică; matematică; informatică; chimie; ştiinţe geografice; istorie; filozofie; ştiinţe economice; medicină; ştiinţe sociopolitice; jurnalism şi comunicare; arte; muzică; mecanică; construcţii; măsurători terestre; sport; teologie; arhitectură;ştiinţe agricole; silvicultură; litere; ştiinţe juridice.*
- trei nivele ierarhice de învăţământ universitar-academic: licenţă; masterat şi studii doctorale.

Universitatea Babeş-Bolyai Cluj-Napoca este un adevărat sociosistem universitar cu o arie de influenţă/convergenţă care depăşeşte spaţiul geografic naţional. Structura Universităţii cuprinde 21 de facultăţi; 15 extensii structurale (în întregul spaţiu transilvan); şase structuri pentru învăţământul la distanţă (I.D.D.); cinci centre culturale (patru în limbi de circulaţie internaţională şi una regională-poloneză); două centre de limbi moderne (*Alpha* şi *Lingua*); 11 facilităţi academice (Grădina Botanică „Alexandru Borza", Parcul Sportiv „Iuliu Haţieganu", Observatorul Astronomic, Centrul Arcalia, şase muzee, etc.) şi 26 de biblioteci. Ciclurile de studii sunt trei (licenţă, masterat şi doctorat), la care se adaugă o specializare la „frecvenţă redusă" (Educaţie fizică şi sport).

Tabelul 20. Cifrele de şcolarizare la învăţământul de zi – nivel licenţă (2009)

Facultatea	Buget	Taxă	Facultatea	Buget	Taxă
Matematică-Informatică	399	598	Studii europene	88	520
Fizică	64	28	Afaceri	81	730
Chimie	167	130	Ştiinţe politice şi administrative	390	940
Biologie-Geologie	249	375	Sport	115	365
Geografie	459	805	Teologie ortodoxă	88	110
Ştiinţa mediului	80	370	Teologie greco-catolică	66	37
Drept	183	176	Teologie reformată	59	40
Litere	343	375	Teologie romano-catolică	58	15
Istorie-Filozofie	194	178	Teatru-TV	61	42
Sociologie şi asistenţă socială	209	570	Ştiinţe economice	670	2385
Psihologie	311	1125	**TOTAL**	**4913**	**11289**

Sursa: Universitatea Babeş-Bolyai

În ceea ce priveşte studiile post-licenţă, avem următoarea situaţie:

- studii de masterat, în 21 facultăţi cu 2400 locuri (bugetate) şi 220 programe de masterat; noutăţile includ 13 specializări noi la zi şi 3 la distanţă; 28 masterate noi;
- studiile doctorale cuprind 24 domenii universitare (**12 îndrumători** în domeniul **geografie**);
- studiile postdoctorale cuprind două burse postdoctorat şi anume **Programe postdoctorale pentru dezvoltare durabilă într-o societate bazată pe cunoaştere** (2010-2013), care va primi o asistenţă nerambursabilă de 19.467.288 lei şi **Performanţă şi excelenţă în cercetarea postdoctorală în domeniul ştiintelor economice din România** (2010-2013), cu o valoare totală de 18.072.298 lei.

La acestea se adaugă 14 extensii structural-organizatorice (în centre de polarizare de gradul II şi III), 12 unităţi de cercetare, două unităţi editoriale (plus Librăria UBB), şapte programe academice, un sistem bursier pentru studenţi constituit din cinci categorii de bursă, cinci complexe studenţeşti de cazare, etc.

Toate aceste stări şi relaţii structural-sistemice ale subsistemului universitar Babeş-Bolyai sunt susţinute de elemente ale geografiei sistemice prospective. Universitatea are prevăzute *„Planuri operaţionale anuale”*, prin care spaţiul socio-geografic administrat oferă fundamentări în domeniile: *învăţământ, cercetare, multiculturalism şi multiconfesionalism, cooperare internaţională, politici*

lingvistice, relaţii cu alte sociosisteme, management, informatizare, comunicare, infrastructură, buget, etc.

Planul Strategic al Universităţii Babeş-Bolyai (2008-2012) oferă spaţiului geografic de influenţă şi geosistemului urban local (Iuliana Armaş, 1998) principalele direcţii şi domenii strategice de dezvoltare. Suprasistemele la care se raportează sunt: **regional** (Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest), **naţional** şi **internaţional** (Europa Centrală şi de Est). Acestor suprasisteme, la care adaug şi pe cel provincial-naţional (Transilvania), sociosistemul UBB le oferă, în planul său strategic, următoarele obiective:

- formarea unei elite şi a unor lideri;
- formarea unor creatori de cultură;
- formarea unor manageri şi a unor specialişti;
- formarea şi promovarea unor cercetători;
- formarea şi promovarea unor inovatori.

Valorile pe care le oferă spaţiului său de influenţă sunt: *excelenţa*; *tradiţia*; *dialogul intercultural*; *inovarea*; *dinamismul.*

Universitatea Tehnică Cluj-Napoca, înfiinţată în 1947, este unul dintre stâlpii logisticii funcţiei universitare clujene, un element sistemic reprezentativ al funcţiei universitare, prezentându-se sub următoarea structură:

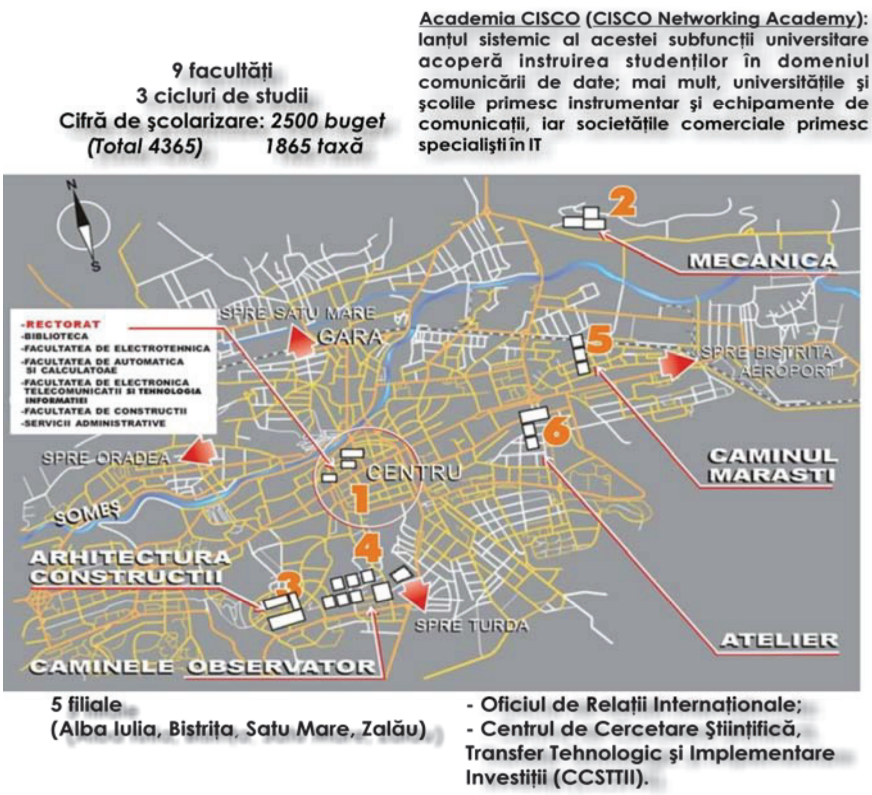

Fig. 38. Structura şi situarea geografică a UTCN în municipiul Cluj-Napoca în 2010

Tabelul 21. Cifrele de şcolarizare ale Universităţii Tehnice Cluj-Napoca pe facultăţi (2008-2009)

Nr. crt.	**Facultate**	**Secţii/specializări**	**Număr studenţi / %**
1.	Facultatea de Arhitectură şi Urbanism	- Arhitectură	733 (6,1%)
2.	Facultatea de Automatică şi Calculatoare	- Calculatoare şi tehnologia informaţiei - Calculatoare - Tehnologia informaţiei - Automatică şi informatică aplicată	1726 (14,3%)
3.	Facultatea de Construcţii	- Inginerie Civilă - Construcţii Civile, industriale şi agricole - Căi ferate, drumuri - Măsurători terestre şi cadastru - Inginerie economică în construcţii	2961 (24,6%)
4.	Facultatea de Construcţii de Maşini	- Inginerie industrială - Design industrial - Maşini, unelte şi sisteme de prod. - TCM - Inginerie economică industrială - Robotica - Inginerie mecanică	1994 (16,6%)
5.	Facultatea de Electronică, Telecomunicaţii şi Tehnologia Informaţiei	- Inginerie electrică şi telecomunicaţii - Electronică aplicată - TST - Electronică - Telecomunicaţii	1255 (10,4%)
6.	Facultatea de Inginerie Electrică	- Inginerie electrică - Managementul energiei - Electromecanică - Ştiinţe inginereşti aplicate - Instrumentaţie - Electrotehnică generală - Metrologie - Acţionări electrice - Energetică industrială	888 (7,4%)
7.	Facultatea de Instalaţii	- Ingineria instalaţiilor - Instalaţii pentru construcţii	727 (6%)

Tabelul 21. Cifrele de şcolarizare ale Universităţii Tehnice Cluj-Napoca pe facultăţi (2008-2009)

Nr. crt.	Facultate	Secţii/specializări	Număr studenţi / %
8.	Facultatea de Mecanică	- Autovehicule rutiere - Maşini şi echipamente termice - Mecanică fină - Mecatronică - Inginerie mecanică - Mecatronică şi robotică - Ingineria autovehiculelor - Mecanică fină şi nanotehnologii - Sisteme şi echipamente termice - Maşini şi instalaţii pt agricultură şi industrie alimentară	1103 (9,19%)
9.	Facultatea de Ştiinţa şi Ingineria Materialelor	- Ştiinţa materialelor - Ingineria şi protecţia mediului în industrie - Ingineria procesării materialelor - Ingineria materialelor	613 (5,1%)

Sursa: Universitatea Tehnică Cluj-Napoca

Subsistemul Universităţii Tehnice mai cuprinde şcoala doctorală (301 doctoranzi cu frecvenţă şi 273 doctoranzi fără frecvenţă), 11 servicii academice de educaţie-informare şi comunicaţii, două complexe de cazare, hrănire, studiu şi divertisment cu: 3.805 locuri*,* reţele de internet, biblioteci, cantine, terenuri de sport, etc.

Aria de recrutare a studenţilor (în 2009):

- *tineri de origine română şi cetăţeni români din alte state*: Basarabia, Ucraina, Bulgaria, Israel, Palestina, Australia, Italia, Qatar;
- *studenţi străini*: Maroc, Italia, Germania, Nigeria, Grecia, India, Iordania, Pakistan, Siria, Turcia.

Universitatea de Ştiinţe Agricole şi Medicină Veterinară Cluj-Napoca (USAMV) este continuatoarea şcolii superioare de agricultură înfiinţate în 1869 (Institutul de Învăţământ Agronomic Cluj-Mănăştur) şi ridicată la rangul de Academie de Înalte Studii Agronomice în 1929. „Momentul de prag" 1989-1990 crează mutaţii evidente şi în structura acestei universităţi din sistemul universitar clujean prin reorganizarea sa în patru facultăţi: Agricultură; Zootehnie şi Biotehnologii; Horticultură şi Medicină Veterinară.

După 1998, prin adoptarea cerinţelor „Sistemului Bologna", strategia universităţii vizează extinderea şi aprofundarea relaţiilor internaţionale, modernizarea învăţământului şi cercetării. În prezent, Universitatea este una dintre cele mai reputate universităţi din România, făcând parte din Consorţiul Universităţilor de Ştiinţe Agricole şi Medicină Veterinară din ţară şi din Uniunea

Universităţilor Europene, fiind evaluată de către aceasta în 2003. Patrimonial, universitatea este succesoarea de drept a Academiei de Înalte Studii Agronomice (1929-1948) şi a Institutului Agronomic (1948-1992). Sediul central al instituţiei se află pe Calea Mănăştur, nr. 3-5, conform Planului Urbanistic Zonal.

Sistemul studiilor asigurate, conform Cartei Universităţii, cuprinde domenii fundamentate de ştiinţe agricole şi silvice, ştiinţe inginereşti, medicină veterinară şi ştiinţele naturii. Nivelele de studii sunt licenţă, masterat, doctorat şi postuniversitar de cercetare şi inovare. Iar în ceea ce priveşte structura organizatorică a gestiunii universităţii, ea se prezintă conform figurii alăturate:

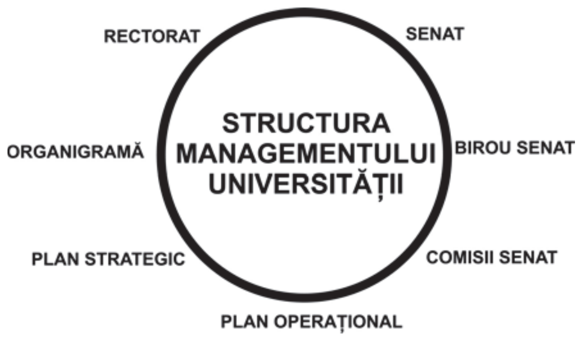

Fig. 39. Structura organizatorică a gestiunii Universităţii de Ştiinţe Agricole şi Medicină Veterinară Cluj-Napoca
Sursa: Departamentul Imagine al USAMV

Rectoratul (conducerea universităţii) are următoarea structură:

- rector;
- preşedinte;
- prorector academic;
- prorector administrativ
- prorector ştiinţific;
- director general;
- secretariat rectorat;
- secretariat prorectorat.

Biroul senatului este format din: rector, preşedinte, prorector academic, prorector administrativ, prorector ştiinţific, director general şi un student. Senatul este compus din 36 de cadre didactice şi 11 studenţi şi doctoranzi, având 14 comisii, conform figurii următoare :

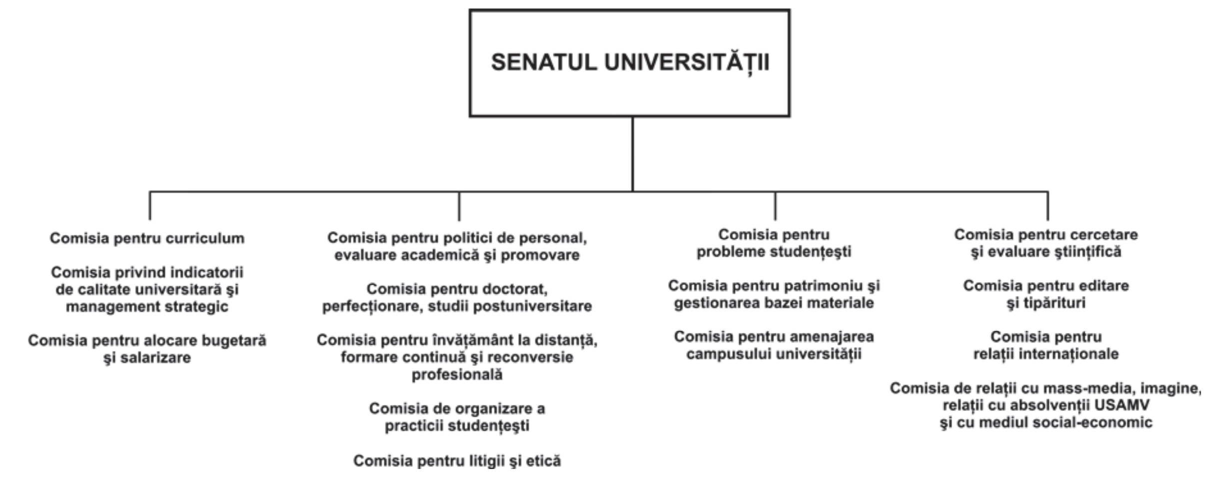

Fig. 40. Comisiile senatului Universităţii de Ştiinţe Agricole şi Medicină Veterinară Cluj-Napoca

Planul operaţional al universităţii se stabileşte anual şi are obiective în domeniile învăţământului, cercetării, managementului studenţilor, financiar, precum şi în ceea ce priveşte relaţiile dintre cadrele didactice şi studenţi, îmbunătăţirea condiţiilor de studiu, sistemul informatic, infodocumentare şi internaţionalizarea educaţiei şi cercetării. Planul strategic al universităţii pentru 2008-2012 cuprinde misiunea asumată de formare profesională universitară, realizarea cunoaşterii prin cercetare şi inovaţie şi valorile la care subscrie (excelenţă, tradiţie şi inovaţie). Obiectivele strategice, în număr de 10, ţintesc atingerea unor standarde asemănătoare celor mai bune universităţi cu acelaşi profil din lume. Organigrama universităţii la nivelul anului 2010 avea următoarea structură:

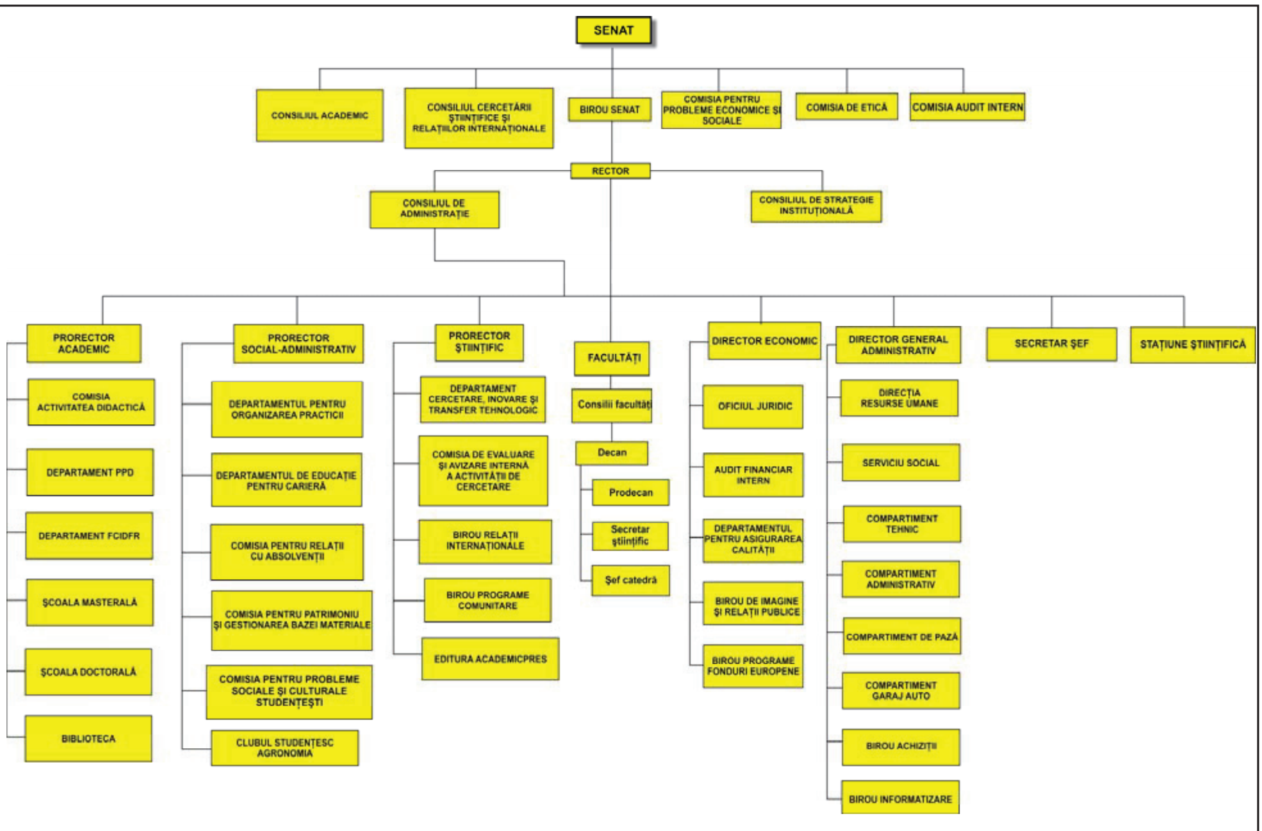

Fig. 41. Organigrama Universităţii de Ştiinţe Agricole şi Medicină Veterinară Cluj-Napoca

Structura academică a liniilor de studiu cuprinde patru facultăţi: 1) *Facultatea de Agricultură*; 2) *Facultatea de Horticultură*; 3) *Facultatea de Medicină Veterinară* şi 4) *Facultatea de Zootehnie şi Biotehnologii*. Universitatea şcolarizează un număr anual total de 4827 studenţi, repartizaţi pe facultăţi astfel:

Tabelul 22. Numărul de studenţi înscrişi la Universitatea de Ştiinţe Agricole şi Medicină Veterinară Cluj-Napoca în 2008/2009

Nr. crt.	Facultatea	Secţii/specializări	Număr studenţi / %
1.	Facultatea de Agricultură	Agricultură Montanologie Ştiinţele solului Biologie Tehnologia prelucrării produselor agricole Controlul şi expertiza produselor alimentare Ingineria şi protecţia mediului în agricultură	1917 (32,8%)
2.	Facultatea de Horticultură	Horticultură Peisagistică Inginerie economică în agricultură Inginerie şi management în alimentaţie publică şi agroturism Silvicultură Măsurători terestre şi cadastru	2287 (39,2%)
3.	Facultatea de Zootehnie şi Biotehnologii	Zootehnie Piscicultură şi acvacultură Biotehnologii agricole Biotehnologii pentru industria alimentară	714 (12,2%)
4.	Facultatea de Medicină Veterinară	Medicină veterinară (în limba română şi în limba engleză) Biotehnologii medical veterinare	909 (15,5%)

Sursa: USAMV Cluj-Napoca

Tabelul 23. Statele de origine şi numărul doctorilor Honoris Causa ai Universităţii de Ştiinţe Agricole şi Medicină Veterinară Cluj-Napoca

Nr. crt.	Stat	Număr / %
1.	România	16 (29,63%)
2.	Germania	10 (18,52%)
3.	Belgia	7 (12,96%)
4.	Franţa	5 (9,26%)
5.	SUA	3 (5,56%)
6.	Elveţia	2 (3,70%)
7.	Portugalia	2 (3,70%)
8.	Spania	2 (3,70%)
9.	Italia	2 (3,70%)
10.	Marea Britanie	1 (1,85%)
11.	Austria	1 (1,85%)
12.	Republica Moldova	1 (1,85%)
13.	Bulgaria	1 (1,85%)
14.	Danemarca	1 (1,85%)

Sursa: USAMV Cluj-Napoca

Formele de învăţământ practicate sunt: învăţământ de zi şi învăţământ la distanţă. Nivelul referenţial al studiilor asigurate culminează cu studiile doctorale, care acoperă întreaga arie curiculară şi de cercetare, stabilită în planurile strategic şi operaţional. La nivelul anului 2010, existau patru domenii cu 33 de specializări.

În perioada 1991-2006, categoria academică de Doctor Honoris Causa este acordată unui număr de 54 de personalităţi române şi străine, academicieni sau doctori în ştiinţe.

Sfera cercetării ştiinţifice cuprinde un subsistem construit pe: 10 centre de cercetare, din care un centru de excelenţă şi nouă recunoscute CNCSIS şi 11 laboratoare de cercetare. Din colectivul de cadre didactice, un număr de 15 sunt membri ai Academiei de Ştiinţe Agricole şi Silvice „Gheorghe I. Siseşti".

Universitatea de Medicină şi Farmacie „Iuliu Haţieganu", ca subsistem geografic al gesosistemului urban Cluj-Napoca, se constituie într-un element cu o stare bivalentă, determinată de apartenenţa sistemică, dar şi taxonomică, la două subsisteme şi, în consecinţă, asigurând două funcţii în sistem: *funcţia universitară* şi *funcţia medicală*. În acest caz, voi proceda la prezentarea universităţii doar ca element al funcţiei universitare, deci ca element sistemic a cărui stare crează relaţii cu elementul în sine, relaţie concretizată prin participarea la funcţia universitară a geosistemului.

Aria de răspândire în sistem prezintă densităţi de situare/localizare mai mari în zona central-urbană şi scăzând spre zona suburbană. Structura sistemică a universităţii cuprinde următoarele elemente şi categorii sistemice:

- managementul academic şi administrativ este asigurat prin:
  - preşedinte;
  - rector;
  - senatul universităţii (biroul senatului şi senatul în plen);
  - cinci prorectorate: - prorectorat de management şi dezvoltare academică;

- prorectorat didactic;
- prorectorat de cercetare şi evaluare ştiinţifică;
- prorectorat pentru rezidenţiat şi studii postuniversitare;
- prorectorat de evaluare academică şi asigurarea calităţii.

- structura didactică a universităţii cuprinde trei facultăţi:
  - Facultatea de Medicină cu 82 de discipline;
  - Facultatea de Farmacie cu 21 de discipline;
  - Facultatea de Medicină Dentară cu 11 discipline.
- cercetarea este organizată şi structurată astfel:
  - domenii prioritare;
  - scientometrie;
  - două centre de excelenţă şi şapte centre de cercetare;
  - 85 proiecte (granturi).
- departamentul de relaţii internaţionale coordonează:
  - programele de mobilităţi internaţionale;
  - realizarea acordurilor internaţionale;
  - afilierea la organisme internaţionale de învăţământ şi cercetare ştiinţifică.
- Biblioteca „Valeriu Bologa", înfiinţată în 1949, deţine un patrimoniu de circa 300.000 de volume, cărţi şi reviste, fiind informatizată complet, cu o reţea de 60 de staţii de lucru cu acces la Internet;
- Editura „Iuliu Haţieganu" şi revista „Clujul Medical" asigură publicarea articolelor originale, de cercetare clinică şi fundamentală, editarea unor reviste şi publicaţii ştiinţifice, lucrări necesare învăţământului, etc.; până în 2010, Editura „Iuliu Haţieganu" a tipărit 400 de titluri şi opt titluri noi de reviste medicale
- nivelurile universitar-academice în care se asigură instruire sunt:
  - nivel universitar-licenţă cu peste 3000 de studenţi anual;
  - nivel academic-rezidenţiat cu circa 2000 de rezidenţi anual;
  - nivel masterat;
  - nivel doctorat.
- predarea se face în limbile română, engleză şi franceză;
- elementul studenţesc cuprinde, în cifra totală, peste 1000 de studenţi străini din 25 de ţări (30% din numărul studenţilor actuali).

Universitatea de Artă şi Design Cluj-Napoca se constituie ca element al sistemului universitar clujean, fiind continuatoarea, la nivel academic, a Şcolii de Arte Frumoase (1926).

Structura sa de învăţământ cuprinde:

- *arte plastice*: pictură; grafică; conservare-restaurare; sculptură; foto-video; pedagogia artelor; ilustraţie-animaţie.
- *arte decorative şi design*: arte textile; ceramică-sticlă-metal; design.

La aceste două facultăţi, se adaugă *Catedra de discipline teoretice*, care asigură pregătirea teoretică în domenii conexe profilului artistic. Catedra de discipline teoretice asigură concepţia, organizarea şi coordonarea predării disciplinelor teoretice pentru studenţii tuturor specializărilor. Prin conţinutul şi metodologia didactică, aceste discipline de studiu urmăresc obţinerea de către studenţi a unor competenţe concrete, intelectuale şi acţionale.

Colegiul profesoral numără 83 de cadre didactice. Nivelul studiilor este structurat pe trei cicluri (licenţă, masterat şi doctorat), iar managementul subsistemului este structurat pe două linii şi anume management academic şi management administrativ. Cifra de studii este de 657 de studenţi anual, la care se adaugă 244 de masteranzi şi 50 de doctoranzi.

Biblioteca Universităţii este structura cultural-artistică, cu un rol major în sprijinirea procesului de învăţământ şi a cercetărilor teoretice din domeniul artelor vizuale din universitate şi din municipiu. Patrimoniul documentar al bibliotecii cuprinde un total de 49066 volume (33902 cărţi şi periodice tipărite, 15025 documente audio-video şi 139 de colecţii electronice), incluzând cărţi de artă, reviste de specialitate din ţară şi străinătate, fotografii, diapozitive, diafilme, etc. în cadrul acestora, remarcându-se o serie de cinci cărţi rare.

Tabelul 24. Cărţi rare aparţinând bibliotecii Universităţii de Artă şi Design Cluj-Napoca

Titlu	Autor	Editură
Leonardo da Vinci – The Complete Paintings and Drawings	Frank Zollner	Taschen, Köln
Raffaello – Paintings / The Drawings	-	Grange Books, Londra
Michelangelo – The Complete Work	-	Grange Books, Londra
In the Beginning Was the Word - The Power and Glory of Illuminated Bibles	-	Taschen, Köln
Auguste Racinet – The Complete Costume History (ediţie trilingvă)	-	Taschen, Köln

Sursa: Universitatea de Artă şi Design Cluj-Napoca

Academia de Muzică Gheorghe Dima. Geografia funcţiei universitare a geosistemului urban Cluj-Napoca are în structură ca element şi această universitate, înfiinţată în 1919, purtând numele primului său rector, compozitorul şi dirijorul Gh. Dima. Structura instituţională a academiei conţine elementele din figura alăturată.

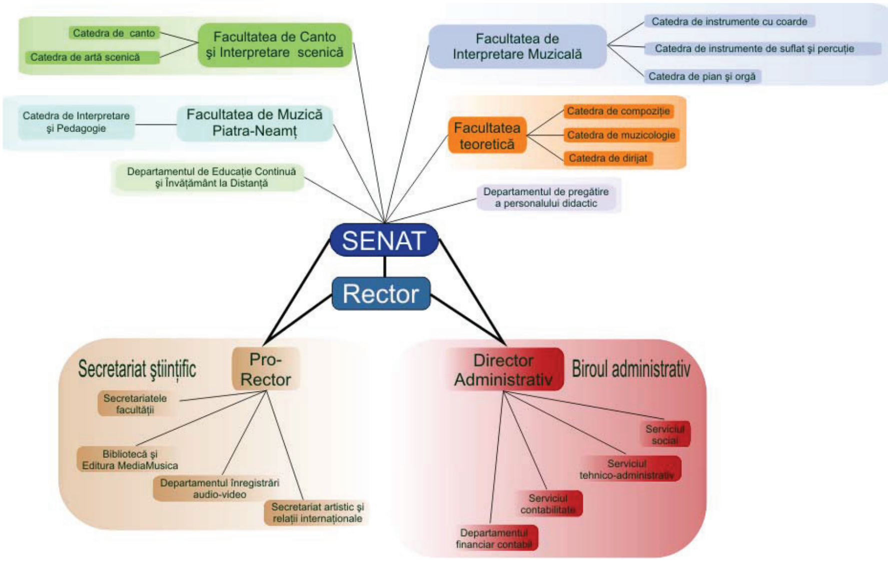

Fig. 42. Structura instituţională a Academiei de Muzică „Gh. Dima" Cluj-Napoca (sursa: Academia de Muzică „Gh. Dima")

Sediile facultăţilor, în număr de patru, sunt situate atât în Cluj-Napoca cât şi în Piatra-Neamţ (prin externalizare). Conducerea academiei este asigurată de rector, doi prorectori, secretar ştiinţific, de Comisia pentru evaluarea şi asigurarea calităţii şi de Comisia de etică. Formele de învăţământ asigurate sunt tradiţionalele studii la zi, învăţământ la distanţă şi formarea continuă. Cercetarea cuprinde centrul de excelenţă cu structura conform figurii nr. 43.

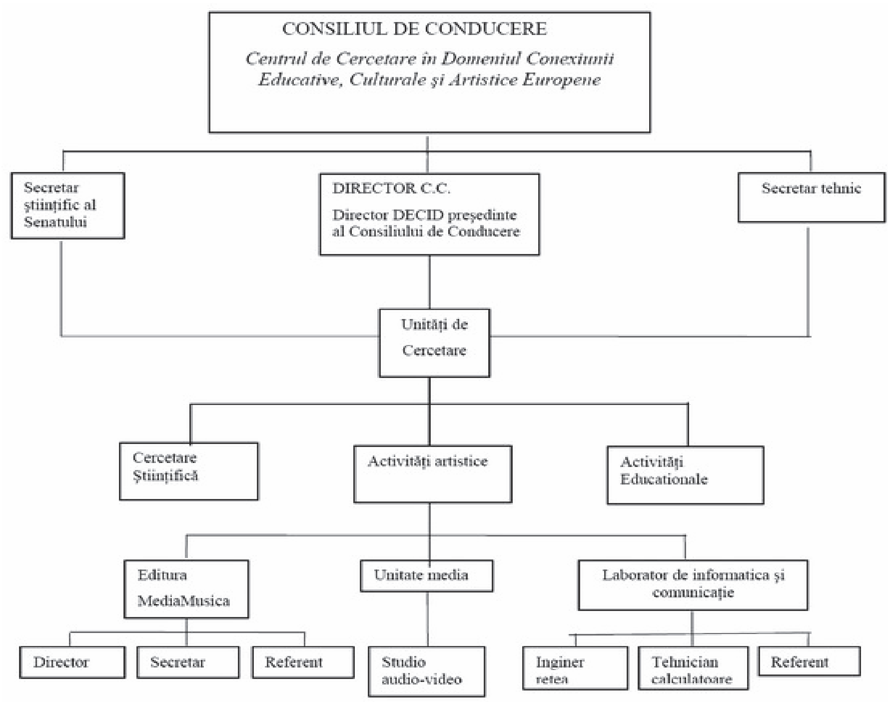

Fig. 43. Structura subsistemului de cercetare al Academiei de Muzică „Gh. Dima" Cluj-Napoca (sursa: Academia de Muzică „Gh. Dima")

Şcoala doctorală este organizată pe următoarele axe: *stilistica muzicală, interpretare instrumentală şi vocală, creaţie componistică şi dirijorală*. Academia este prima instituţie din România care acordă titlul de doctor în muzică, până la momentul actual existând 251 de persoane cu titlul de doctor.

Relaţiile internaţionale sunt asigurate de Departamentul de relaţii internaţionale şi de Departamentul de cercetare, dezvoltare şi relaţii internaţionale. Aceste relaţii se concretizează prin apartenenţa instituţiei la organisme internaţionale precum Asociaţia Europeană a Universităţilor (EUA) din anul 1996 şi Asociaţia Conservatoarelor, Academiilor de Muzică şi Şcolilor Superioare de Muzică din Europa (AEC) din 2003, prin participarea la programe de „Lifelong Learning" (ERASMUS) şi prin 10 parteneriate cu instituţii europene pentru schimb de profesori şi studenţi. Publicaţiile universităţii sunt „Lucrări de muzicologie" şi „Revista Intermezzo", academia deţinând şi Editura Media Musica.

Se asigură o serie de servicii conexe prin : bibliotecă, editura sus menţionată, studio acustic şi servicii specifice. Academia se remarcă în peisajul geografiei muzicale şi urbane prin 40 de doctori Honoris Causa, personalităţi străine şi româneşti, remarcabile prin poziţia şi valoarea lor artistică.

Tabelul 25. Statele de origine şi numărul doctorilor Honoris Causa ai Academiei de Muzică „Gh. Dima" Cluj-Napoca (1992-2010)

Nr. crt.	Stat	Număr / %
1.	România	25 (62,50%)
2.	Germania	9 (22,50%)
3.	Austria	2 (5%)
4.	Marea Britanie	1 (2,50%)
5.	Ungaria	1 (2,50%)
6.	Polonia	1 (2,50%)
7.	Elveţia	1 (2,50%)

Sursa: Academia de Muzică „Gh. Dima"

Universitatea Bogdan-Vodă Cluj-Napoca a fost fondată în 1992, ca instituţie particulară de învăţământ superior, fiind localizată geografic în Cluj-Napoca şi în Baia Mare (extensie). Structura geografică a acestei universităţi se prezintă astfel:

- conducerea universităţii este formată din: *preşedinte*; *rector* şi *prorector*, acestora adaugându-li-se secretarul ştiinţific, decanul Facultăţii de Ştiinţe Economice, decanul Facultăţii de Drept, decanul Facultăţii de Educaţie fizică şi Sport, doi prodecani, trei secretari ştiinţifici ai facultăţilor şi patru şefi de catedră (Finanţe-Contabilitate-Informatică; Management-Marketing; Drept şi Educaţie fizică şi sport);
- Consiliul de Administraţie al fundaţiei şi al universităţii este format din preşedinte, vicepreşedinte şi un singur membru;
- Senatul cuprinde preşedintele şi 18 membri, pe când Biroul Senatului un preşedinte şi patru membri;
- în cadrul universităţii funcţionează, conform Legii 132/2005, următoarele facultăţi:
    - Facultatea de Ştiinţe Economice;

- Facultatea de Drept;
- Facultatea de Educaţie fizică şi Sport.

- oferta educaţională este organizată pe două nivele de studii, iar în 2009 cuprindea următoarele elemente:
  - *studii universitare de licenţă*:

    - Ştiinţe Economice cu patru specializări de trei ani (Management; Finanţe şi Bănci; Contabilitate şi Informatică de Gestiune; Informatică economică);

    - Drept cu o singură specializare de patru ani (Drept);

    - Educaţie fizică şi Sport cu o specializare de trei ani (Educaţie fizică şi Sport).
  - *studii universitare de masterat*:

    - Ştiinţe Economice cu şapte specializări;

    - Drept cu două specializări de un an (Ştiinţe penale; Administraţia şi Relaţiile de muncă în dreptul intern şi comunitar);

    - Educaţie fizică şi Sport cu o specializare de doi ani (Managementul organizaţiilor sportive):

În ceea ce priveşte cercetarea, universitatea cuprinde *unităţi de cercetare* (organizează activitatea de cercetare, elaborează proiecte de cercetare, stabileşte programe de cercetare, asigură resurse de finanţare, redactează publicaţii şi organizează manifestări ştiinţifice) şi *unităţi de consultanţă, transfer tehnologic şi prestări de servicii cu autofinanţare*; mai mult, activitatea de cercetare ştiinţifică se manifestă prin programe naţionale şi internaţionale de cercetare, vizite de documentare şi invitaţii oficiale la conferinţe şi congrese, contracte, convenţii, granturi individuale şi colective precum şi cooperări interuniversitare.

Tabelul 26. Cercetarea ştiinţifică desfăşurată în cadrul Universităţii Bogdan-Vodă Cluj-Napoca în 2009

Nr. crt.	Domeniu	Număr de titluri publicate
1.	Management şi servicii	54
2.	Contabilitate şi informatică	39
3.	Finanţe, monedă, credit, asigurări	37
4.	Economia pieţei libere	23
5.	Metode cantitative aplicate în economie	9

Sursa: Universitatea Bogdan-Vodă

Tabelul 27. Sesiunile de comunicări ştiinţifice al Universităţii Bogdan-Vodă în perioada 1996-2009

Nr. crt.	Denumirea sesiunii	Anul organizării	Numărul de comunicări
1.	Statul de drept şi economia de piaţă	1996	36
2.	Drept şi management în societatea de tranziţie	1997	99
3.	Drept şi management în societatea contemporană	1998	69

Tabelul 27. Sesiunile de comunicări ştiinţifice al Universităţii Bogdan-Vodă în perioada 1996-2009

Nr. crt.	Denumirea sesiunii	Anul organizării	Numărul de comunicări
4.	Drept, economie, societate civilă, educaţie-perspective pentru mileniul al III-lea	1999	186
5.	Management, drept, politică şi sport în pragul mileniului	2000	195
6.	Dezvoltare şi performanţe universitare prin cercetare la început de mileniu	2001	127
7.	Jubileu în cercetarea economică, juridică, sportivă şi politică la Universitatea Bogdan-Vodă	2002	124
8.	Probleme actuale ale cercetării economice, juridice, politice şi sportive	2003	79
9.	Statul de drept şi economia de piaţă în perspectiva integrării europene	2004	103
10.	Statul de drept şi economia de piaţă în perspectiva aderării la Uniunea Europeană	2005	68
11.	Sesiunea ştiinţifică internaţională „Integrarea europeană - economia de piaţă şi statul de drept”	2007	98
12.	Economia şi statul de drept din România - membră a Uniunii Europene	2008	74
13.	Creativitate şi competitivitate în economia globală	2009	81

Sursa: Universitatea Bogdan-Vodă Cluj-Napoca

Cele 13 cercuri ştiinţifice studenţeşti ale universităţii urmăresc crearea de legături între teorie şi practică, dezvoltarea lucrului în echipă, încurajarea studenţilor să îşi publice lucrările în reviste. Un ultim element din structura universităţii îl constituie revista „*Acta Universitatis*”, având trei profile: economic (Oeconomica); juridic (Pro Jure) şi sport (Educaţie fizică şi Sport).

Universitatea „Avram Iancu” Cluj-Napoca, înfiinţată în 1992, deţine, ca bază materială, patru clădiri. Elementele structurale ale universităţii sunt următoarele:

- *trei facultăţi* (Ştiinţe sociale şi politice; Administraţie şi ştiinţe economice şi Educaţie fizică şi sport), fiecare facultate cuprinzând două specializări:
  - Facultatea de Ştiinţe Sociale şi Politice: - Antropologie;
    - Asistenţă socială.
  - Facultatea de Administraţie şi Ştiinţe economice: - Management;
    - Administraţie publică.
  - Facultatea de Educaţie fizică şi sport: - Educaţie fizică şi sportivă;
    - Kinetoterapie şi motricitate specială.

- *resursa universitar-academică* formată din şase profesori universitari; 11 conferenţiari; 21 de lectori; opt asistenţi şi doi preparatori;
- *oferta de studii* cuprinde două cicluri: licenţă şi masterat;
- *fondul bibliotecii universităţii* s-a îmbogăţit treptat, ajungând de la circa 300 de volume, în 1993, la peste 12000 de volume (cărţi şi periodice), la ora actuală.

Universitatea Sapienţia, parte a Fundaţiei Sapienţia, este susţinută financiar de guvernul maghiar şi are ca obiective declarate validarea valorilor umane creştine şi universale, asigurarea unui sistem de educaţie şi cercetare universitar performant şi susţinerea tradiţiilor educaţionale în limba maghiară.

Elementele structurale majore ale acestei instituţii sunt cele patru facultăţi (două aflate la Miercurea-Ciuc, una la Cluj-Napoca şi una la Târgu Mureş), cuprinzând 14 catedre şi 20 de programe de studii. *Facultatea de Ştiinţe şi Arte*, aflată la Cluj-Napoca, înglobează 200 de studenţi, 50 de cadre didactice, trei specializări (Geografia mediului; Fotografie, Cinematografie şi media şi Relaţii internaţionale) şi o bibliotecă cu 5500 de volume, 20 de reviste şi 700 de documente audiovizuale.

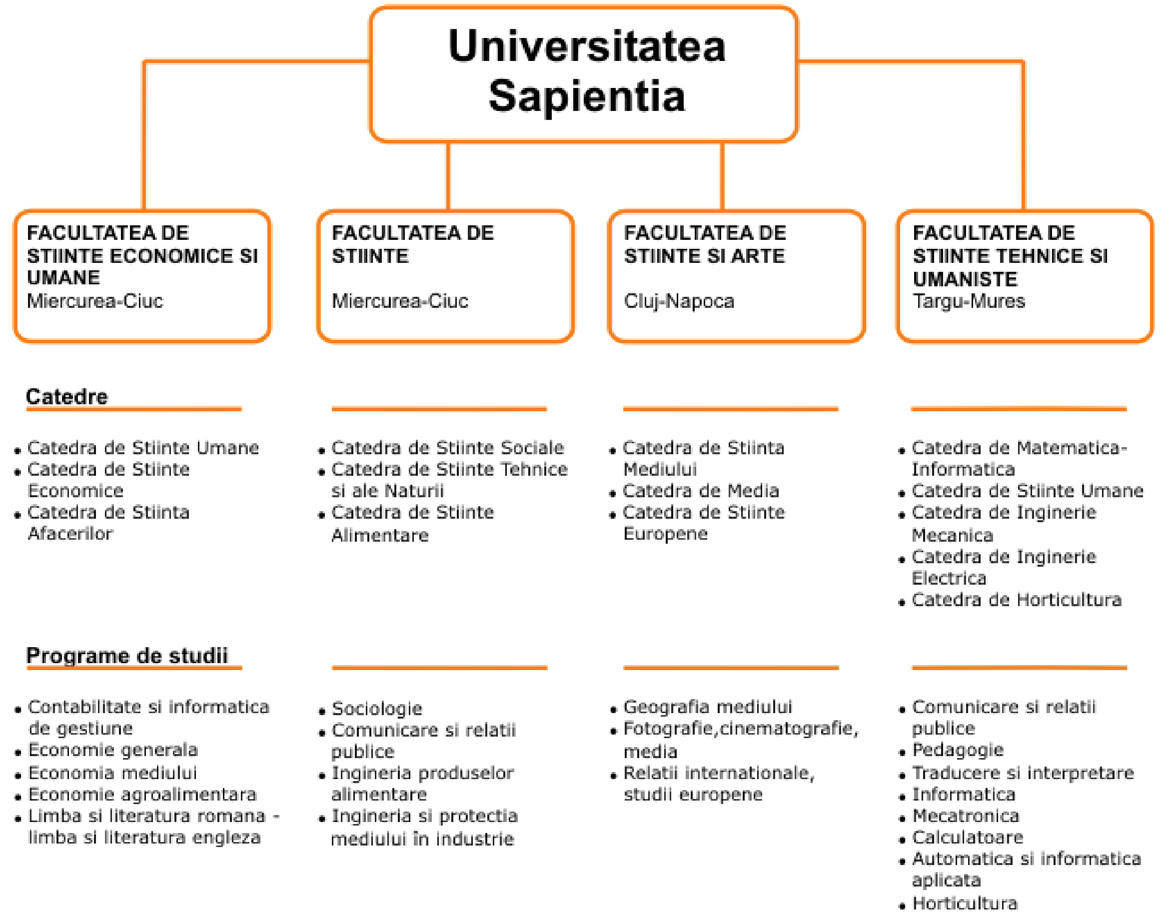

Fig. 44. Organigrama Universităţii Sapienţia Cluj-Napoca în 2010

Conducerea universităţii este compusă din formula: rector; prorector şi director ştiinţific, iar Senatul este compus din:

- opt membri
- şase reprezentanţi ai facultăţilor;
- trei reprezentanţi ai Consiliului Director al Fundaţiei Sapienţia;
- şase reprezentanţi ai studenţilor;
- rectorul Universităţii Creştine Partium din Oradea (fără drept de vot);
- reprezentantul Asociaţiei Studenţilor din Transilvania (fără drept de vot);
- secretarul Senatului.

În ceea ce priveşte activitatea de cercetare a universităţii, există patru structuri care coordonează şi susţin această activitate ştiinţifică. În primul rând, *Departamentul de Cercetare* pregăteşte reglementările privind activitatea ştiinţifică, incluzând proiectele de cercetare, editarea de cărţi şi reviste, controlează procesul de desfăşurare al acestora, pregăteşte propuneri cu privire la criteriile de autoevaluare şi informează asupra activităţii de cercetare ştiinţifică. Al doilea eşalon al cercetării ştiinţifice este *Institutul Programelor de Cercetare*, acesta organizând şi coordonând, printr-un sistem intern online, programele de cercetare ştiinţifică, precum şi programul de burse pentru doctoranzi Sapienţia. Universitatea mai dispune de *nouă centre de cercetare* şi de *Editura Scientia* (2001), care publică revista ştiinţifică a universităţii, Acta Universitatis Sapienţia.

Lista partenerilor universităţii cuprinde doar şase instituţii universitare din ţară şi 16 din străinătate, dintre care *12 sunt din Ungaria*, restul fiind instituţii din Slovacia, SUA, Japonia şi Canada.

Fig. 45. Universităţile din Ungaria aflate în raporturi de colaborare cu Universitatea Sapienţia Cluj-Napoca (în 2010)

Centrul Teritorial Cluj al Universităţii Creştine „Dimitrie Cantemir” are ca elemente structurale două facultăţi: *Facultatea de Drept* şi *Facultatea de Ştiinţe Economice*.

Facultatea de Drept şi-a început activitatea în anul universitar 1991-1992, cu specialitatea drept, având atât cursuri de zi cât şi cu frecvenţă redusă (5 ani). Facilităţile materiale ale facultăţii sunt concretizate într-un spaţiu propriu de desfăşurare a activităţii didactice, spaţiu care se ridică la peste 2600 m^2, constând dintr-o aulă, trei amfiteatre, patru săli de curs, 15 săli de seminar, o bibliotecă cu peste 14000 de titluri, o sală de sport şi laboratoare de informatică şi criminalistică. Corpul profesoral numără şapte profesori universitari, cinci conferenţiari, 18 lectori, doi asistenţi şi un preparator.

Facultatea de Ştiinţe Economice funcţionează din anul 1991 şi şcolarizează studenţi la următoarele programe de studiu:

- Economia comerţului, turismului şi serviciilor;
- Finanţe şi bănci;
- Contabilitate şi informatică de gestiune.

Mai mult, facultatea organizează cursuri de masterat cu durata studiilor de trei şi patru semestre, la următoarele programe de studii:

- Marketing şi negocieri în afaceri;
- Managementul afacerilor în turism şi comerţ;
- Management financiar-bancar;
- Contabilitatea şi auditul afacerilor.

Toate activităţile didactice se desfăşoară în cele patru corpuri de clădire ale facultăţii (aflate pe str. Teodor Mihali, nr. 56), având trei amfiteatre a câte 200 de locuri fiecare, 30 de săli de seminar (cu cel puţin 30 de locuri fiecare), laboratoare (informatică, merceologie, limbi străine, contabilitate, E.C.D.L., etc.), acces la internet pentru studenţii facultăţii şi o bibliotecă cu două săli de lectură.

Colectivul didactic al facultăţii este împărţit pe două catedre:

- *catedra de economie*, având în componenţă 12 cadre didactice proprii şi nouă asociate;
- *catedra de management-marketing-finanţe-conta*bilitate, cu 16 cadre didactice titulare şi un cadru didactic asociat.

Cercetarea din cadrul facultăţii se desfăşoară prin intermediul manifestărilor ştiinţifice, articolele prezentate în cadrul acestora fiind publicate în revista „*Probleme actuale ale gândirii, ştiinţei şi practicii economico-sociale*”, ajuns la al X-lea volum. În completarea acestora, s-au constituit revista „*Analele Facultăţii. Seria Ştiinţe Economice*”, care a ajuns la al treilea număr, şi *Centrul de Cercetări Economice*.

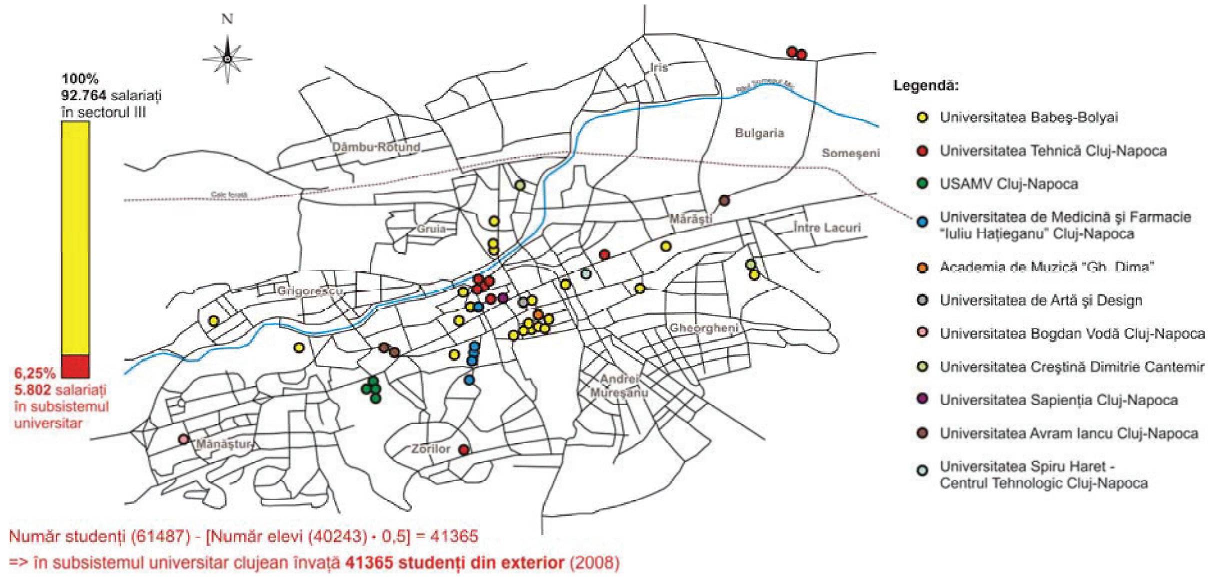

Fig. 46. Proiecţia geografică a funcţiei universitare în planul municipiului Cluj-Napoca (2010)

4.1.2.2.5. Funcţia spiritual-religioasă a municipiului Cluj-Napoca

4.1.2.2.5.1. Introducere şi fundamentare

Spre surprinderea mea, fundamentarea teoretică în cazul funcţiei religioase mi-a creat ezitări de abordare şi dificultăţi de structurare a conceptului. Încercând să „limpezesc" situaţia, prin înţelegerea cauzei, am ajuns la concluzia că abordarea conceptuală a funcţiei religioase urbane mă pune în celebra situaţie anecdotică de a opta: oul sau găina?

Studiul modelelor structurilor urbane, a istoriei culturii şi civilizaţiei, mi-a demonstrat că foarte multe oraşe „istorice", fie au fost (în faza iniţială) şi centre sacre, fie, exclusiv, centre sacre cu locuire temporară, periodică sau ciclică. Reprezentative sunt în acest sens *oraşele consacrate* sau religioase, care au apărut în peisajul antropo-geografic încă din antichitate. Proiectarea şi construirea lor sunt specifice, în funcţie de epoca istorică, de regiunea geografică şi de cultura societăţilor, care le *consacrau* (destinau, închinau), dăruindu-le cu totul pentru *„consacraţii"*, diferitelor zeităţi. Toate marile culturi şi toate marile *„frontiere"* (I. Bădescu, 1995) religioase şi-au dăinuit *oraşe consacrate*; deşi modernitatea renunţă la construirea unor astfel de oraşe, nu va renunţa însă la cele consacrate anterior ei, ci şi le va însuşi, cultivându-le în continuare funcţia religioasă şi transformându-le în *„locuri sacre"* (idem, 1995) pentru naţiuni sau pentru religii (Ierusalim; Constantinopol; Roma; Mecca; Medina; Ayodhya; Lhasa; Ise, etc.).

În fundamentarea conceptelor, atunci când am analizat funcţiile aşezărilor şi în lucrări şi studii anterioare, am ajuns la definirea funcţiei urbane ca *relaţia de necesitate, care se naşte între elementele geosistemului şi starea acestuia şi care generează, cultivă şi susţine viaţa oraşului, în atingerea*

menirii (finalităţii) sale sistemice. În concluzie, conform acestei definiţii pe care o avansez, susţin că funcţia poate genera sau poate susţine viaţa oraşului. În consecinţă, afirm că funcţia religioasă, în spaţiul geografiei urbane (ca alte funcţii de altfel, comercială de exemplu), în etape geoistorice ulterioare, medievale, face parte din categoria *funcţiilor generator-urbane*. Aceleaşi funcţii însă se regăsesc în alte cazuri ale istoriei urbane, în simple funcţii configurate şi consolidate ca determinări ale evoluţiei unui oraş pe scara sa evolutivă.

Chiar dacă teoria funcţionalistă este adeseori contestată şi criticată, ca de exemplu A. Rossi (1994), care contestă includerea funcţiei urbane în conceptele definitorii ale oraşului, acceptând doar individualitatea, locusul, memoria, şi respingând capacitatea funcţiei de a aglutina formele, am convingerea că funcţia îşi păstrează cele trei însuşiri din definiţie. În cazul funcţiei religioase, ea poate fi atât ca funcţie generatoare, cât şi ca funcţie obiectiv-determinată, după caz.

Voi aborda conceptul funcţiei religioase cu dorinţa înţelegerii cât mai corecte a sensului, definiţiei sale şi a rolului său determinist în geontropologia umană, în special în geografia urbană. Pentru acest lucru trebuie să repunctez că în analiza structuralist-sistemică a funcţiei urbane, pornesc nu doar de la *trivalenţa dimensională* a spaţiului, aşa cum este caracterizat de V. Surd (2005), ci de la *polispaţialitatea geografică* în care o funcţie acţionează: spaţiu spiritual, spaţiu economic, spaţiu militar, spaţiu urban, etc. O funcţie cu acţiune în unul sau mai multe din spaţiile geografice se va configura, defini şi structura în mod specific. Asupra acestui specific trebuie să avem o atenţie geografică specială, mai ales în abordarea fundamentelor teoretice ale funcţiei religioase. În mod concret, este funcţia religioasă o funcţie *vitală* pentru aşezările umane? Dacă privim definiţia religiei din perspectiva Nataliei Vlas (2008), prin care religia este starea sistemică ce este capabilă „*să lege împreună*" societatea, atunci metoda deductivă ne va conduce la concluzia că această funcţie este „*vital-conjuncturală"* (B. Păcurar, 2009), mai exact, pentru o anumită perioadă istorică, ea poate fi vitală. Cu toate acestea, faptul că geografia religiilor consemnează apariţii şi dispariţii de religii, în condiţiile în care geosistemul urban a trăit şi evoluat, conduce la ceea ce am numit vital conjuncturală. Dacă vom privi, însă, conform concepţiei lui P. Ţuţea (1992), care spunea că „*Poziţia omului este determinată de relaţia cu Divinitatea, cosmosul, semeni şi sine*", atunci religia nu mai este legată nici de comunitate, nici de aşezare. Ea este legătura originară a omului cu Creaţia. Subscriu la cea de a doua variantă, iar apelul la geografia religiilor ne arată că cele trei mari religii universale sunt întemeiate de harul primit de cei trei mari întemeietori: Zamolxe, Zarathustra şi Moise (M. Eliade, 1981; O. Drimba, 1985). Punctul meu de vedere, în acest sens, susţine că *în taxonomia funcţiilor urbane se disting aceleaşi două categorii de funcţii*: ***vitale*** şi ***conjuncturale. Alături de funcţiile habituală (rezidenţială) şi de securitate, funcţia religioasă se constituie un al treilea "stâlp" al*** ***triungiului (tripticului) vital urban****, spre deosebire de sat, unde cele vitale se constituie într-o* ***cruce a funcţiilor vitale****.*

Evoluţia societăţilor umane a determinat, pe tot parcursul ei, căi de înţelegere a fenomenului religios şi a impulsionat analizarea determinărilor generate de religie. O asemenea determinare este şi funcţia religioasă a oraşului, pe care o voi analiza în geografia municipiului Cluj-Napoca. Pentru această analiză, voi reveni însă la abordarea Nataliei Vlas (2008), prin care autoarea sistematizează definiţiile religiei şi le clasifică, în baza ştiinţelor moderne, în două categorii: 1) *definiţii funcţionale*, care privesc religia prin prisma funcţiilor pe care aceasta le îndeplineşte în societate şi 2) *definiţii substanţiale*, care accentuează conţinutul religiei. Din combinarea celor două definiţii rezultă că religia este un fenomen care se preocupă de comunităţi, de grupuri de indivizi, pe care îi leagă laolaltă, are a face cu un set de practici care leagă umanul de divinitate, cu anumite prescripţii morale şi cu o instituţie care supervizează şi reglementează practicile şi credinţele, precum şi comunitatea celor religioşi. Astfel ajungem la elementul instituţional al sociosistemului, care într-un geosistem urban integrat holarhic generează şi configurează funcţia religioasă a sistemului (oraşului). Acest element instituţional sau conform lui I. Bădescu (1995) „*logistica instituţională*", este configurat în diferite epoci istorice, fie prin suprapunerea totală cu „*sacralitatea suveranului*" (M. Eliade, 1981), fie, în epocile mai tinere până în contemporaneitate, printr-o dezvoltare sistemică autonomă în societate, cu roluri dobândite, care ating hegemonia sistemică (cazul religiei creştine medievale, când suveranii îşi dobândeau statutul doar în urma ungerii de către papă sau fenomenul excomunicării). Voi scoate în evidenţă în paginile următoare că această stare sistemică este atinsă de elementele structural sistemice religioase, în geografia spaţiului creştin de exemplu, ca o *consecinţă a proceselor frontierei iudeo-creştine, în spaţiul euroatlantic*.

Mutând obiectivul analitic din suprasisteme holarhice în geosistemul urban contemporan, se pune întrebarea asupra rolului actual al religiei în sociosistemul urban de azi. Dacă acceptăm că religia are un rol important în viaţa şi în evoluţia geosistemelor urbane contemporane, trebuie să înţelegem resorturile funcţionale ale acesteia. Ce reprezintă astăzi religia pentru comunitatea urbană şi care este funcţia pe care oraşul o dobândeşte în acest context? Cum răspunde religia, instituţiile religioase din cadrul oraşului, necesităţilor şi aşteptărilor factorului uman din sistem?

Studiind „*Modelul activităţilor umane*", construit de H.S. Geyer (2001), vom constata că, în rândul celor 9 (nouă) straturi ale relaţiilor pe verticală, activităţile culturale (stratul 7) şi activităţile relaţionale sau interacţiunile (stratul 8) sunt activităţi care incumbă trăiri şi manifestări superioare. Autorul introduce (probabil) *activităţile religioase* în cadrul celor culturale sau relaţionale, aceasta fiind însă o mare eroare de concepţie şi înţelegere a sociosistemelor: Acest lucru provine probabil din spiritul tributar faţă de teoria thomasiană, pentru care „*...invenţia religiei ca un set de crezuri şi doctrine privatizate a fost un produs al apariţiei statelor-naţiune (???), necesar pentru ca statul modern, naţionalismul şi societatea internaţională modernă să poată apărea*" (S.M. Thomas, 2005, preluat din Natalia Vlas, 2008). Această teorie, alături de teoriile materialiste şi marxist-leniniste, este

cauza crizei în care se găseşte azi umanitatea. „*Umanitatea aflată în criză îşi distruge casa*" (S. Graf, 2009).

Răspunsul la actuala stare de criză, care se rostogoleşte peste omenire, se evidenţiază tot mai clar în spirit, în conştiinţă, în credinţă (A. Marga, 2009). Iată aşadar cum logica spiritului (dacă putem face asemenea construcţie) ne conduce la reflecţia lui P. Ţuţea (1992): „*În biserică realizezi că exişti*". Astfel, este tot mai evident că nu trebuie să căutăm prea mult pentru a înţelege necesitatea *funcţiei religioase*, pentru orice sociosistem. Dacă vrem să redevenim „sănătoşi" (la celebra sintagmă a lui Socrate „*Minte sănătoasă în corp sănătos*", Zamolxe reflectează şi răspunde „*Numai cine are suflet sănătos, poate avea trup sănătos*" - preluat din S. Mehedinţi, 1927), dacă vrem ca societatea să iasă din criză, dacă ne întrebăm „*de unde putem lua o nouă energie pentru schimbare*" (M. Marga, 2009), vom înţelege că oraşul, ca „*formă complexă de organizare*" (V. Surd, 2003), nu poate evolua decât dacă îşi reconsideră funcţia religioasă, întrucât „*Conştiinţa nu numai că nu izvorăşte din materie, dar pare să aibă putere absolută asupra materiei*" (P. Russel, 2009).

4.1.2.2.5.2. Elementele funcţional-sistemice ale funcţiei religioase în geosistemul Cluj-Napoca

Funcţia spiritual-religioasă a geosistemului urban Cluj-Napoca este structurată pe următoarele elemente: a) *instituţii religioase şi fundaţii aparţinând cultelor ortodox, catolic, greco-catolic, protestante, neo-protestante*, etc.; b) *biserici şi lăcaşuri de cult* şi c) *cimitire*.

Instituţiile religioase creştin-ortodoxe sunt coordonate de ***Mitropolia Clujului, Albei, Crişanei şi Maramureşului***, care cuprinde următoarele arhiepiscopii şi episcopii:

- Arhiepiscopia Vadului, Feleacului şi Clujului, cu sediul în Cluj-Napoca; cuprinde circa 800000 de credincioşi, opt protopopiate (din care *două în Cluj-Napoca*); 554 de parohii; 23 de mănăstiri; 563 de biserici parohiale şi 107 biserici în filii; 16 biserici mănăstireşti şi nouă paraclise mănăstireşti;
- Arhiepiscopia Alba-Iuliei, cu o catedrală episcopală, un centru eparhial, 10 protopopiate, 26 de mănăstiri şi schituri;
- Episcopia Oradiei cu o catedrală episcopală, cinci protopopiate, 150 de parohii şi 19 mănăstiri;
- Episcopia Maramureşului şi Sătmarului, cuprinzând o catedrală episcopală, un centru eparhial, opt protopopiate, 30 de mănăstiri, opt biserici monumente UNESCO şi trei şcoli teologice;
- Episcopia Sălajului cu trei protopopiate şi 212 parohii .

Instituţiile religioase aparţinând cultului greco-catolic sunt reprezentate, în Cluj-Napoca, de ***Eparhia de Cluj-Gherla***, cu sediul pe Calea Moţilor, nr. 26. Eparhia este păstorită de doi episcopi,

care patronează 15 protopopiate şi 168 de parohii cu 170 de preoţi. Dintre aceste elemente, în municipiul Cluj-Napoca se găsesc: o catedrală, şapte biserici şi două mănăstiri.

Cultul romano-catolic este reprezentat de o structură subordonată Arhiepiscopiei Romano-Catolice Alba-Iulia, mai exact ***Decanatul Romano-Catolic Cluj-Dăbâca***. Acesta deţine în municipiu următoarele lăcaşuri: Catedrala Sf. Mihail, şapte biserici şi o mănăstire.

Dintre instituţiile religioase aparţinând cultelor protestante amintim:

1) ***Eparhia Reformată din Ardeal***, cu sediul central în Cluj-Napoca, str. I.C. Brătianu, nr. 51-53, şi cuprinzând 16 protopopiate cu 510 parohii, 96 de filii şi câteva zeci de diaspore, deservite de 490 de preoţi; conducerea eparhiei se face de către adunarea generală eparhială, iar a parohiilor de către adunarea parohială, existând şi un organ executiv format din consiliul dirigent, consiliul în cazul protopopiatelor şi presbiteriul pentru parohie;

Ierarhia eparhială cuprinde două structuri:

- structura episcopală (episcopul eparhial şi episcopul vicar);
- Consiliul dirigent are în structură cinci departamente (administrativ; economic; învăţământ; misiune, diaconie; ecumenic şi externe); conducerea Consiliului dirigent are 12 aleşi, cei doi episcopi, trei prim curatori şi un referent.

2) ***Superintendenţa Evanghelică S.P. Cluj***, situată pe B-dul 21 Decembrie 1989, nr. 1, este condusă de un episcop ales şi are trei protopopiate (Cluj-Napoca, Braşov şi Nădlac), care configurează şi aria de cuprindere geografică; mai mult, organul suprem bisericesc este Sinodul, executivul între sinoade fiind asigurat de Presbiteriul Episcopal;

3) ***Episcopia Unitariană Cluj***, cu sediul în Cluj-Napoca, are în frunte un episcop, care păstoreşte peste 70000 de credincioşi, şase protopopiate cu 126 de parohii şi 32 de filii; numărul lăcaşurilor de cult este de 143, iar cel al preoţilor de 115; organele centrale de conducere ale acestei instituţii sunt Sinodul, Consistoriul Suprem şi Consistoriul Bisericesc.

Instituţile religioase care aparţin cultelor neoprotestante sunt:

- ***Cultul Penticostal – Biserica lui Dumnezeu Apostolică***, organizat pe principiul autonomiei locale, are în Cluj-Napoca opt biserici;
- ***Uniunea Comunităţilor Creştine Baptiste***, cu opt biserici în peisajul municipiului;
- ***Biserica Adventistă de Ziua a Şaptea***, cu cinci biserici;
- ***Biserica Creştină după Evanghelie***, cu doar trei biserici.

Sinagogile mozaice din Cluj-Napoca, în număr de patru, aparţin ***Federaţiei Comunităţilor Evreieşti din România***, fiind dispuse în geografia urbană pe străzile D. Francisc, G. Bariţiu, Croitorilor şi Horea. În ceea ce priveşte religia islamică, în judeţul Cluj trăiesc doar 413 musulmani, din care 402 îşi au rezidenţa în municipiul Cluj-Napoca. Pentru aceştia, autorităţile locale au permis în 1997 crearea unui lăcaş de rugăciune, numit ***Liga Islamică şi Culturală din România – Filiala Cluj***,

situat pe str. Păstorului, nr. 17, în apropierea căminelor studenţeşti Haşdeu. Alte organizaţii religioase de pe raza municipiului sunt: ***Organizaţia Religioasă „Martorii lui Iehova"***, cu patru lăcaşuri de cult (Săli ale Regatului) şi ***Biserica Nou-Apostolică*** (una biserică).

Fig. 47. Proiecţia geografică a funcţiei religioase în planul municipiului Cluj-Napoca (2010)

Caracterul funcţiei spiritual religioase a municipiului Cluj-Napoca.

$$\text{Coef. localiz.} = \frac{\frac{122000}{9369000}}{\frac{1076}{132132}} = \frac{0,01}{0,008} = 1,25 \text{ (supranumeric)}$$

Concluzia: **funcţia este externă**.

În spaţiul geografic urban Cluj-Napoca există un număr de **13 cimitire** şi anume: *Cimitirul Central* (22 ha cu peste 60000 de morminte); *Cimitirul Mănăştur* (circa 35000 de morminte); *Cimitirul Crişan* (circa 2000 de morminte); *Cimitirul Evreiesc Calea Turzii*; *Cimitirul Evreiesc Hajongard*; *Cimitirul Evreiesc din str. Av. Bădescu*; *Cimitirul Militar*; *Cimitirul Someşeni*; *Cimitirul Cordoş*; *Cimitirul Eroilor* (cuprinzând Obeliscul comemorativ al celui de-al II-lea Război Mondial şi 382 de cruci funerare; 244 monumente funerare ale soldaţilor sovietici; Monumentul Eroii Revoluţiei din Decembrie 1989 şi 16 monumente individuale); *Cimitirul Săracilor de pe str. Pomet* (6000 de morminte); *Cimitirul de pe str*. *Şcolii* şi *Cimitirul de pe str. Av. Dârjan*.

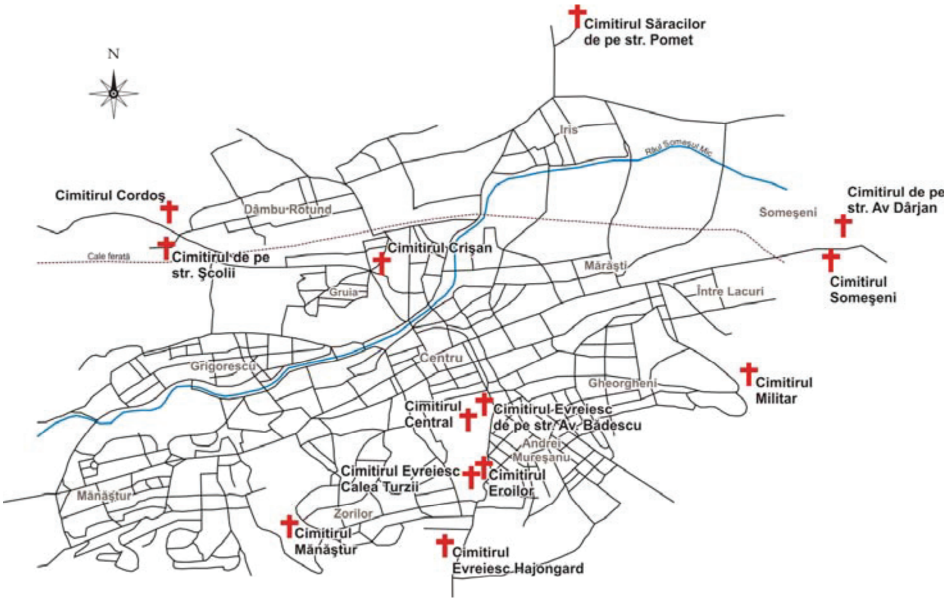

Fig. 48. Cimitirele municipiului Cluj-Napoca în 2010

4.1.2.2.6. Funcţia ştiinţifico-academică a municipiului Cluj-Napoca

4.1.2.2.6.1. Introducere şi fundamentare

Întreaga geografie a culturii umanităţii este profund marcată de mari evenimente, mari oameni, mari filozofi. Ultimele evenimente ale lumii contemporane se aşează zilnic într-o constelaţie a trezirii conştiinţei umanităţii, trezire prin care avem revelaţia că omenirii i s-au arătat în istorie mari adevăruri, pe care le-a uitat, omenirii i s-au dăruit mari oameni pe care nu i-a preţuit, geografia umanităţii este plină de „construcţii" şi „distrugeri", prin care omenirea nu a făcut altceva decât să îşi degradeze şi să îşi micşoreze şansele unei evoluţii sănătoase şi superioare.

Toată această *geografie majoră* a umanităţii se datorează spiritului iscoditor al unei categorii de oameni, spiritele luminate, care prin pătrunderea cu mintea, dar şi prin revelare, a secretelor lumii, au oferit umanităţii nivele superioare de înţelegere şi cunoaştere. Iată de ce azi, vorbim din ce în ce mai des despre „*dezvoltare bazată pe cunoaştere*" (T. Yigitcanlar, 2008), „*societatea cunoaşterii*" (P.E Drucker, 1994; A. Marga, 2009) şi „*cunoaşterea prin conştiinţă*" (P. Russell, 2009), etc.

În toată această geografie a cunoaşterii, există un sistem, care cuprinde printre altele, oraşul, oamenii de ştiinţă şi de cultură şi instituţiile academice. Oraşul, ca element sistemic, ca element al unei holarhii a sistemului cultural-ştiinţific se remarcă printr-o serie de trăsături funcţionale, prin care colecţionează, conservă, expune, interpretează şi serveşte actul ştiinţifico-academic, prin construcţia şi menirile sale definitorii. Una dintre menirile perene ale oraşului a fost şi este să susţină activitatea ştiinţifico-academică. Această activitate culturală, prin rolul, importanţa şi valoarea sa, în evoluţia geosistemelor, este susţinută de către *funcţia ştiinţifico-academică* a oraşului.

Această funcţie bazată pe cunoaştere şi care a asigurat şi asigură dezvoltarea bazată pe cunoaştere, a jucat întotdeauna un rol formator în geografie şi cu atât mai mult în geografia *urbiului.* Chiar dacă *fenomenul cunoaşterii* a fost recunoscut ca principal factor de dezvoltare a oraşului destul de târziu, oraşele au fost considerate întotdeauna ca centre de cunoaştere, ca locuri de cultură care produc şi valorifică această cunoaştere. Întrucât oraşul îşi crează *putere* prin cunoaştere, este evident că funcţia ştiinţifico-academică va cântări în sistemul de valori viitor şi mai mult. Iar în această geografie a sistemelor de valori, rolul elementului uman, reprezentat prin *elită*, dobândeşte o poziţie tot mai înaltă.

Prin funcţia ştiinţifico-academică, oraşul oferă tuturor sociosistemelor, la toate nivelele holarhice, posibilitatea cunoaşterii şi manifestării elitelor ştiinţifico-academice. „*A cunoaşte cu adevărat elitele înseamnă a cunoaşte o întreagă istorie în unitatea ei dinamică...elitele întregesc corpul culturii publice...*" (C. Colceriu, 2009). Aşadar, trebuie să le cunoaştem şi să le oferim spaţiu de manifestare pentru că „*elitele sunt responsabile de înălţarea şi declinul popoarelor*" (M. Eminescu, preluat din C. Colceriu, 2009).

Funcţia ştiinţifico-academică nu este la îndemâna oricărui oraş. În istorie, fenomenul (procentual) se păstrează. Puţine oraşe şi-au putut asuma şi afirma în geografia lor rolul şi poziţia ştiinţifico-academică. Acest statut a fost mai mult apanajul marilor oraşe sau al marilor „cetăţi" ştiinţific-culturale. Acest fapt este valabil şi astăzi din foarte multe motive. Iată un corolar al determinărilor generatoare de servicii ştiinţifico-academice:

- ştiinţa şi cultura academică este apanajul elitelor ştiinţifico-academice, care sunt puţine;
- spaţiul geografic de manifestare al ştiinţei şi cercetării academice nu poate fi asigurat decât de geosisteme urbane foarte complexe şi evoluate;
- elementul uman care formează elitele (lumea ştiinţifico-academică) trebuie să trăiască, normal şi omeneşte, în afara sistemului academic; dar acest omenesc şi normal pentru elita academică nu poate fi nivelat cu al societăţii de rând decât din punct de vedere fiziologic; ca urmare, acestui corp academic trebuie să i se ofere o geografie socială, culturală, care să îi satisfacă cerinţele şi aşteptările;
- infrastructura logistică, logistica instituţională şi spaţiile comunicaţional şi economic, necesare lumii academice, sunt costisitoare şi nu pot fi asigurate decât în geosisteme urbane puternice sau cu unele excepţii (conjucturale) de aşa numitele „oraşe ştiinţifice";
- sociosistemul academic are nevoie de un sociosistem capabil să îl susţină (instituţional, cultural, administrativ, dar mai ales *educativ-civilizaţional*); elitele academice au nevoie de legături, de relaţii sociale, de capacitatea societăţii de a le înţelege şi a le susţine; elitele nu pot asculta manele, elitele au nevoie şi de filarmonică, ele au nevoie de relaxare şi reconfortare, dar prin expoziţii de artă şi nu prin grafitti pe ziduri, elitele au nevoie de

studenţi, de discipoli, de săli de conferinţe, de localuri în care să discute cu prietenii şi colegii, de parcuri (inclusiv sportive), de laboratoare, dar şi de păduri urbane, au nevoie de biblioteci, dar şi de magazine.

Iată aşadar o scurtă listă a determinărilor geografice care pot genera, dar a căror lipsuri pot şi restrânge, capacitatea *funcţiei ştiinţifico-academice* a unui oraş. Aşadar, nu orice oraş poate avea şi susţine o funcţie *ştiinţifico-academică*, dar cele care o fac se evidenţiază în geografia regională, naţională sau internaţională în mod reprezentativ ca sisteme geografice generatoare de influenţă în spaţiul geografic.

În contextul taxonomiilor consacrate în literatura geografică, asupra funcţiilor urbane, este momentul să răspundem unei posibile întrebări: Se justifică instituirea şi nomenclatura, în cadrul funcţiilor culturale, a *funcţiei ştiinţifico-academice*? Şi dacă da, prin ce anume? Răspunsul este unul afirmativ, susţinându-se prin următoarele argumente:

- geografia umană a înregistrat şi înregistrează, în spaţiul său, oraşe care deţin în structura lor subsisteme culturale cu o valoare şi un nivel ştiinţifico-academic atât de reprezentativ încât îşi pun amprenta asupra specificului geosistemic;
- oraşele universitare, oraşele care cuprind instituţii de cercetare ştiinţifică, oraşele culturale, au în structura lor subsisteme ştiinţifico-academice în toate domeniile vieţii sociale, economice, culturale şi ideologice, care sunt efectiv motoare pentru societate şi pentru oraş inclusiv;
- aceste subsisteme ştiinţifico-academice (culturale) dispun de o logistică instituţională, de o infrastructură, de resurse umane atât de valoroase încât îmbogăţesc patrimoniul oraşului în mod hotărâtor;
- resursele atrase, generate şi transmise în alte sisteme constituie pentru oraşele care le deţin factori dinamici de dezvoltare;
- prestigiul acestor subsisteme, puterea lor de influenţă, puterea lor de atracţie se constituie în catalizatori pentru întregul sistem geografic zonal şi regional;
- este evident că un oraş care are asemenea elemente academice: resurse umane, instituţii, infrastructuri, norme şi legi ştiinţifico-economice, etc., îşi foloseşte aceste capacităţi sistemice pentru susţinerea şi dezvoltarea tuturor sistemelor intraurbane, dar şi din sisteme holarhice superioare sau inferioare.

Consider aşadar că, în cazul unui oraş precum Cluj-Napoca, necesitatea stabilirii nomenclaturii pentru *funcţia ştiinţifico-academică*, în sistemul *funcţiilor culturale*, este mai mult decât evidentă şi necesară.

4.1.2.2.6.2. Elementele structural-funcţionale ale funcţiei stiinţifico-academice a municipiului Cluj-Napoca

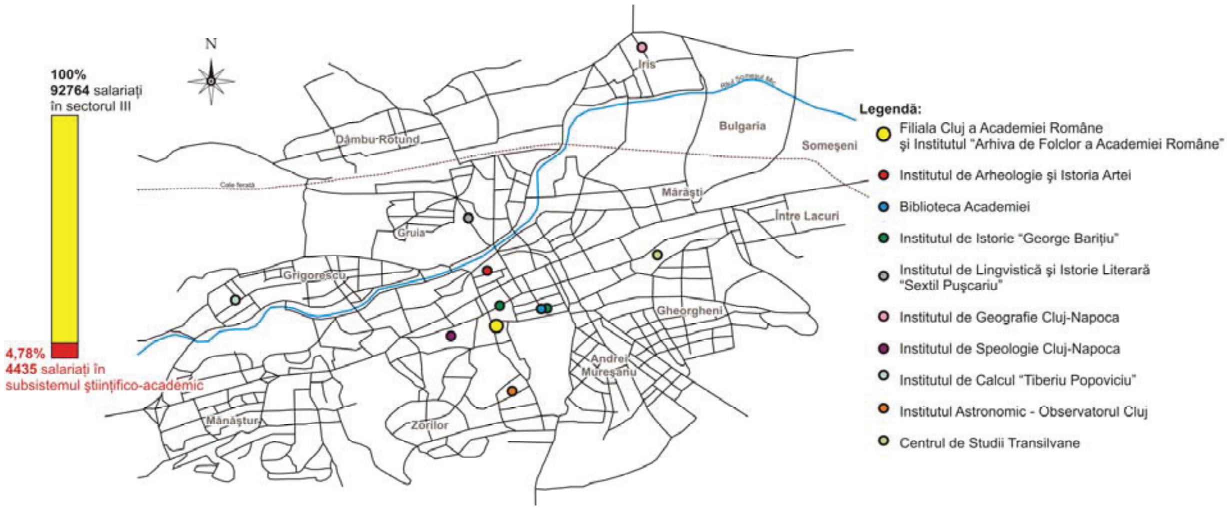

Fig. 49. Proiecţia geografică a funcţiei ştiinţifico-academică în planul municipiului Cluj-Napoca (2010)

Caracterul funcţiei ştiinţifico-academice a municipiului Cluj-Napoca.

$$\text{Coef. localiz.} = \frac{\dfrac{140000}{9369000}}{\dfrac{4435}{132132}} = \frac{0{,}01}{0{,}03} = 0{,}33 \text{ (subnumeric)}$$

Concluzia: **funcţia este internă**.

Filiala Cluj a Academiei Române, cu sediul pe str. Republicii nr. 9, are un birou coordonator format din cinci membri: academicienii Camil Mureşanu şi Ionel Haiduc şi profesorii universitari Petru Mocanu (membru corespondent), Nicolae Ghilezan şi Gheorghe Benga. Această filială are 21 de membri, din care cinci sunt academicieni, doi membri de onoare ai Academiei şi 14 membri corespondenţi ai Academiei. În structura organizatorică a Filialei Cluj se regăsesc 10 institute şi centre de cercetare, de nivel academic:

- *Biblioteca Academiei* (str. Mihail Kogălniceanu, nr. 12-14) cu şase colective:
  - Serviciul completarea şi organizarea colecţiilor şi schimb de publicaţii;
  - Serviciul de relaţii cu publicul, bibliografie-informare şi colecţii speciale;
  - Laboratorul de conservare şi recondiţionare a cărţilor;
  - Biblioteca filialei Năsăud;
  - Biblioteca filialei Blaj;
  - Serviciul administrativ.

- *Institutul „Arhiva de Folclor a Academiei Române”* (sediul pe str. Republicii, nr. 9) este cel mai vechi institut de cercetare al Academiei Române, fiind înfiinţat în 1930, şi deţine un patrimoniu cultural de 750 078 de documente inedite;
- *Institutul de Arheologie şi Istoria Artei* (str. Constantin Daicoviciu, nr. 2), cuprinzând patru colective:
  - Colectivul de preistorie;
  - Colectivul de istorie clasică;
  - Colectivul de istorie prefeudală şi feudală;
  - Colectivul de istoria artei.
- *Institutul de Istorie „George Bariţiu”* cu două departamente:
  - Departamentul de Istorie (str. Napoca, nr. 11);
  - Departamentul de Cercetări Socio-Umane (str. Mihail Kogălniceanu, nr. 8).
- *Institutul de Lingvistică şi Istorie Literară „Sextil Puşcariu”* (str. Emil Racoviţă, nr. 21), cu cinci colective:
  - Colectivul de lexicografie română;
  - Colectivul de lexicografie maghiară;
  - Colectivul de onomastică;
  - Colectivul de dialectologie;
  - Colectivul de istoria limbii române.
- *Institutul de Geografie – Colectivul Cluj-Napoca* (str. Treboniu Laurean, nr. 2);
- *Institutul de Speologie – Colectivul Cluj-Napoca* (str. Clinicilor, nr. 5-7);
- *Institutul de Calcul „Tiberiu Popoviciu”* (str. Fântânele, nr. 57) cu două colective: Colectivul de calcul numeric, teoria aproximării şi optimizare şi Colectivul mecanică;
- *Institutul Astronomic – Observatorul Cluj* (str. Cireşilor, nr. 19) cu două colective:
  - Colectivul de astronomie fundamentală;
  - Colectivul de astrofizică.
- *Centrul de Studii Transilvane* (str. Năsăud, nr. 2).

Serviciul administrativ al filialei Cluj a Academiei Române este compus din: preşedintele filialei; contabilul şef; secretariat şi şapte compartimente (resurse umane; contabilitate; audit; juridic; proiecte; financiar; administrativ-tehnic şi achiziţii publice).

Cercetarea ştiinţifică din cadrul **Universităţii Babeş-Bolyai** este coordonată de Departamentul de Cercetare şi Management Programe, ce cuprinde două servicii (Serviciul de Programe Naţionale şi cel de Programe Internaţionale) şi Biroul Scientometrie.

Unităţile de cercetare ale Universităţii sunt grupate în şase domenii, acestea fiind:

- Consiliere şi dezvoltarea forţei de muncă:

- Centrul de Carieră;
- Centrul de Consultanţă Psihologică şi Orientare Profesională EXPERT;
- Centrul de Psihologie Cognitivă Aplicată;
- Institutul Internaţional de Studii Avansate de Psihoterapie şi Sănătate Mentală Aplicată;
- Institutul pentru Evaluarea şi Dezvoltarea Potenţialului Uman;
- Departamentul pentru Pregătirea Personalului Didactic;
- Institutul de Pregătire Didactică;
- Centrul pentru Formare Continuă şi Învăţământ la Distanţă CFCID
- Laboratorul de Didactică
- Centrul de Cercetare şi Inovaţie în Curriculă;
- Laboratorul de Cercetare al Curriculei Liceale şi Universitare;
- Centrul de Cercetări pentru Prevenirea Accidentelor Industriale Majore;

▪ Cercetare şi consultanţă în domeniul politic, social şi juridic:
  - Institutul de Cercetări Europene;
  - Institutul de Studii Germane;
  - Departamentul de Studii Internaţionale;
  - Centrul de Studiere a Populaţiei;
  - Centrul „Altiero Spinelli" de Studiere a Organizării Europene;
  - Centrul pentru Cercetări Avansate - Programul pentru Reforma Instituţională şi Administrativă a Uniunii Europene;
  - Consorţiul Motivaţia în Societăţile Democratice;
  - Laboratorul de Cercetări Juridice;
  - Institutul de Studii Juridico-Politice al Francofoniei;
  - Institutul de Cercetari Socio-umane Integrative;
  - Centrul pentru Studiul Democraţiei;
  - Institutul pentru Studierea Problemelor Minorităţilor Naţionale;
  - Centrul de Sănătate Publică şi Politici de Sănătate;
  - Centrul de Studii de Gen;
  - Centrul pentru Managementul Conflictelor;
  - Centrul de Cercetare a Relaţiilor Inter-etnice.

▪ Cercetare şi consultanţă în domeniul economico-administrativ:
  - Centrul de training pentru turism;
  - Centrul ProInvest;
  - Institutul de Economie Europeană;

- Centrul „Virgil Madgearu” de Consultanţă şi Formare Profesională pentru Mediul de Afaceri;
- Oficiul programelor europene;
- Centrul de Studii Regionale;
- Centrul de Geografie Regională;
- Centrul de Cercetare în Administraţia Publică;
- Centrul de Cercetări Avansate pentru Reforma Instituţională şi Administrativă a Uniunii Europene;
- Centrul de Economie Rurală şi Politici Agricole;
- Centrul Regional de Topografie, Cartografie, Teledetecţie şi Sisteme Informatice Geografice.

▪ Valorificarea cercetării ştiinţifice cu impact tehnologic:
- Centrul de Transfer Tehnologic si Cognitiv;
- Institutul de Ştiinţele Vieţii şi ale Pământului;
- Institutul de Tehnologie;
- Institutul de Cercetări în Nanoştiinţe;
- Institutul de Informatică;
- Laboratorul de Cercetare în Matematică Aplicată;
- Centrul de cercetare în domeniul ingineriei chimice asistate de calculator;
- Centrul de chimie organică şi chimie computaţională aplicate în nanotehnologii;
- Centrul Naţional de Rezonanţă Magnetică;
- Laboratorul regional de analize complexe spectroscopice şi electrochimice;
- Laboratorul de energetică electrochimică;
- Centrul de ştiinţa şi tehnologia materialelor avansate;
- Centrul de Cercetare - Fizică Biomedicală şi a Mediului;
- Centrul de Microscopie Electronică;
- Laboratorul de Genetica Moleculară;
- Centrul de Biomateriale;
- Centrul de nanobiofotonică şi microspectroscopie laser;
- Laboratorul de conservare şi restaurare a patrimoniului cultural;
- Laboratorul de Inginerie genetică vegetală;
- Centrul de Chimie Organometalică;
- Centrul Asociat Francofon (Chimie);
- Institutul Botanic;
- Centrul de Cercetări Geologice Integrate;

- Centrul de Bioetică;
- Consorţiul Efectele Încălzirii Globale;
- Laborator de Analiza Mediului.

▪ Cercetare fundamentală:
  - Centrul de chimie organometalică şi supramoleculară;
  - Centrul de Cercetare - Biotransformări ale Substraturilor Organice;
  - Centrul Palestra;
  - Centrul de structură şi dinamică moleculară;
  - Centrul de Cercetări în Electrochimie;
  - Centrul de Cercetare a Radicalilor Liberi;
  - Centrul de Fizica Corpului Solid;
  - Centrul de Biologie Moleculară;
  - Consorţiul Lumi Virtuale;
  - Centrul de Studiere a Complexităţii;
  - Centrul de Analiză Matematică;
  - Centrul de Algebră, Geometrie şi Aplicaţii;
  - Centrul de operatori neliniari şi ecuaţii diferenţiale;
  - Centrul de Analiză Numerică;
  - Centrul de Cercetare în Informatică.

▪ Promovarea culturii:
  - Colegiul Academic: Foyer (Galeriile Universităţii) şi Auditorium Maximus;
  - Amfiteatrul Cultural Clujean;
  - Institutul de Antropologie Culturală;
  - Institutul Limba Română - Limbă Europeană;
  - Institutul Culturii Clujene în Europa;
  - Centrul de Istoria Cărţilor şi a Textelor;
  - Centrul de Literatură Română;
  - Centrul Interkulturali – THÉ;
  - Centrul de Cercetări Literare şi Enciclopedice;
  - Centrul de Cercetare al Imaginarului „Phantasma”;
  - Centrul de Cercetare al Romanului Britanic Contemporan;
  - Centrul pentru studierea romanului francez actual;
  - Centrul de Studii Literare Belgiene;
  - Institutul de Pragmatici ale Comunicării;
  - Centrul de Cercetări Multiculturale şi Interculturale;

- Institutul de Iudaistică şi Istorie evreiască „Dr. Moshe Carmilly”;
- Institutul de Studii Clasice;
- Centrul Limbii Clasice şi Orientale „Orientalia”;
- Institutul „Traditio”;
- Centrul de Studii Greco-Catolice;
- Centrul de Studii Biblice;
- Institutul de Istorie Orală;
- Centrul de Filozofie Antică şi Medievală;
- Institutul de Pre şi Protoistorie;
- Centrul de Studii Canadiene şi Quebecheze;
- Centrul de Limbă, Cultură şi Literatură Poloneză;
- Centrul şi Biblioteca de Turcologie şi Studii Orientale;
- Institutul de Istorie Ecleziastică;

Din cadrul unităţilor de cercetare menţionate mai sus, se constituie în Universitatea Babeş-Bolyai, la momentul actual, o serie de Şcoli de Cercetare de Excelenţă, organizate pe două linii:

- Ştiinţele exacte şi ale naturii:
  - Biologie (Genetică);
  - Chimie (Chimie anorganică şi organometalică);
  - Fizică (Fizica stării condensate);
  - Geologie (Paleontologie-Stratigrafie);
  - Informatică (Inteligenţă artificială);
  - Matematică (Matematică aplicată).
- Ştiinţe socio-umane:
  - Filozofie (Filosofie contemporană-Logică-Teoria argumentării);
  - Psihologie (Clinică-Psihoterapie).

Universitatea de Ştiinţe Agricole şi Medicină Veterinară se înscrie în subsistemul de cercetare clujean cu următoarele centre şi laboratoare:

- centre de excelenţă: Controlul şi monitorizarea fertilităţii şi protecţiei solului;
- centre de cercetare (recunoscute de CNCSIS):
  - Platformă de biotehnologie bazată pe cunoaştere;
  - Protecţia integrată ecologic a ecosistemelor – componenta esenţială a conceptului de agricultură sustenabilă, în conformitate cu aquisul U.E.;
  - Centrul de biotehnologii aplicate în creşterea animalelor şi protecţia mediului;
  - Centrul de cercetări pentru sisteme minime şi tehnologii agricole durabile;
  - Centrul de cercetări pentru markeri moleculari;

- Centrul de cercetări pentru supravegherea, diagnosticul şi controlul zoonozelor;
- Centrul de cercetări pentru monitorizarea economico-socială a spaţiului rural agrar;
- Centrul de cercetări pentru chimia şi biochimia pigmenţilor vegetali;
- Centrul de cercetări în creşterea animalelor ierbivore şi de formare a resurselor în zona de centru şi nord-vest a ţării.

- laboratoare acreditate de Asociaţia de Acreditare din România (RENAR):
  - Laborator de analiză sol-plantă;
  - Laboratorul de încercări pentru calitatea şi siguranţa alimentului;
  - Laboratorul de controlul calităţii produselor apicole;
  - Laboratorul de controlul calităţii şi autenticităţii produselor agroalimentare;
  - Laboratorul de încercări apă şi nivel de zgomot;
  - Laboratorul de analiză a calităţii aerului;
  - Laboratorul pentru certificarea şi criostocarea germoplasmei animale;
  - Laboratorul zonal de certificare a calităţii furajelor;
  - Laboratorul naţional de referinţă pentru evaluarea şi certificarea conformităţii produselor de origine vegetală care conţin organisme modificate genetic;
  - Laboratorul zonal de genotipizare a animalelor de fermă;
  - Laboratorul regional de control şi diagnoză apicolă.

Activitatea de cercetare a **Universităţii Tehnice din Cluj-Napoca** este structurată pe facultăţi, astfel:

- Facultatea de Arhitectură şi Urbanism cu domeniile urbanism, restaurări, rezistenţa clădirilor şi teoria arhitecturii;
- Facultatea de Automatică şi Calculatoare:
  - *Catedra de calculatoare* cu următoarele direcţii: inteligenţă artificială, arhitectura calculatoarelor, grafică şi sisteme interactive, reţele de calculatoare, baze de date, sisteme distribuite, tehnologii software, prelucrarea imaginilor şi recunoaşterea formelor, reţele industriale şi sisteme distribuite de control, programare logică şi multiparadigmă, sisteme de operare şi robotică;
  - *Catedra de automatică*, ce cuprinde: control robust şi robust predictiv, navigarea roboţilor mobili, sisteme informatice fiabile, sisteme distribuite, sisteme de timp real, dezvoltarea rapidă a prototipurilor, controlul proceselor, etc.;
  - *Catedra de matematică*: analiza numerică, analiza funcţională, ecuaţii diferenţiale, control optimal, algebră, topologie şi ecuaţii funcţionale, geometrie, matematică aplicată.

- Facultatea de Construcţii – principalele domenii de cercetare sunt şi aici structurate în cadrul catedrelor:
    - *Catedra de construcţii civile, fundaţii şi materiale de construcţii* (domenii de cercetare: fizica construcţiilor, inginerie seismică, structuri pentru clădiri, mecanica solului şi materiale de construcţii);
    - *Catedra de mecanica construcţiilor* are ca principale domenii de cercetare: studiul structurilor alcătuite din cabluri şi membrane, analiza neliniară a structurilor din bare articulate şi cabluri, etc.;
    - *Catedra de construcţii din beton armat şi construcţii metalice*: construcţii de beton armat, structuri metalice şi mixte oţel-beton;
    - *Catedra de căi ferate, drumuri şi poduri*, cu domeniile poduri, drumuri şi topografie în construcţii şi topografie minieră.
    - *Catedra de management şi tehnologie în construcţii*: tehnologii pentru construcţii noi şi reabilitări de clădiri, managementul în construcţii, protecţia mediului, economia construcţiilor, etc.
- Facultatea de construcţii de maşini îşi desfăşoară activitatea de cercetare în şase catedre, 10 centre de cercetare şi trei laboratoare;
- Facultatea de electronică, telecomunicaţii şi tehnologia informaţiei coordonează o serie de activităţi de cercetare, ce pot fi clasificate în domeniile specifice celor trei catedre ale facultăţii, şi anume Electronică aplicată, Bazele electronicii şi Comunicaţii, la acestea adăugându-se trei centre de cercetare;
- Facultatea de inginerie electrică: cu 21 de domenii de cercetare, două centre de cercetare şi contracte de cercetare cu companii şi universităţi europene, precum Siemens AG, Philips AG, Emmerson Leroy-Sommer, Universitatea Gent, Universitatea Liberă Bruxelles, etc.
- Facultatea de instalaţii: activitatea de cercetare din cadrul acestei facultăţi este axată pe rezolvarea problemelor din domeniul mediului şi energiei;
- Facultatea de mecanică: cercetarea este desfăşurată în cadrul cinci catedre, dar şi în cadrul Centrului de cercetare în mecatronică;
- Facultatea de ştiinţa şi ingineria materialelor: cu patru catedre, trei centre de cercetare şi două laboratoare;

În domeniul medical, **Universitatea de Medicină şi Farmacie** are în structura sa de cercetare, două centre de excelenţă (Anestezie – Terapie intensivă şi Medicină Moleculară – Neuroştiinţe) şi şapte centre de cercetare:

- Centrul de instruire în chirurgia laparoscopică;
- Centrul de educaţie şi cercetare în ultrasonografie;

- Centrul de cercetare în imunologie fundamentală şi clinică;
- Centrul de hepato-gastroenterologie şi endoscopie digestivă „Octavian Fodor”;
- Centrul de cercetare în boli genetice şi genetic condiţionate la copil;
- Centrul de cercetare în boli reumatologice;
- Centrul de cercetare în biofarmaceutică şi farmacocinetică a medicamentului.

Universitatea de Artă şi Design realizează activităţi de cercetare prin următoarele elemente structurale (centre de cercetare şi proiecte):

- TRA-ART – Identificarea şi tratamentul efectului agenţilor poluanţi asupra componentelor artistice ale clădirilor istorice;
- E-MART – Cyber-muzeu al universităţilor de artă din România (realizat în parteneriat cu Institutul de Istoria Artei „George Oprescu” Bucureşti, Universitatea Naţională de Arte Bucureşti, Institutul Naţional de Cercetare-Dezvoltare pentru Electronică Bucuresti, S.C. Aleph S.R.L, S.C. Anaid Art S.R.L şi S.C. Art Collection S.R.L.);
- Proiectul „Figurativ şi figură în arta românească tânără”;
- Centrul de Cercetare „Explorări creative în artă şi design” (centru de excelenţă).

Cercetarea în cadrul **Academiei de Muzică „Gheorghe Dima”** se desfăşoară pe direcţii specifice, corespunzătoare profilului instituţiei precum: creaţie muzicală, interpretare muzicală, cercetare ştiinţifică (muzicologică sau interdisciplinară), consultanţă şi expertiză în domeniu. Academia de Muzică cuprinde un singur centru de excelenţă, Centrul de excelenţă în domeniul conexiunii educative, culturale şi artistice europene.

4.1.2.2.7. Funcţia sportivă a municipiului Cluj-Napoca

4.1.2.2.7.1. Introducere şi fundamentare teoretică

Între funcţiile culturale ale unei aşezări, mai ales ale unei aşezări urbane, cultura sportivă face parte din „scheletul” cultural al comunităţii în cauză. Sportul şi mişcarea, educaţia prin sport şi sănătatea prin mişcare au fost printre primele forme de educaţie şi de cultivare socială a comunităţilor umane. Istoria sportivă şi geografia sporturilor este materializată în izvoarele materiale şi istoriografice încă din Antichitate. Principiile olimpismului grec stau şi astăzi la baza construcţiei, educării şi cultivării sănătoase a societăţii umane. Sintagmele *cultură fizică* şi *educaţie fizică* sunt de o vârstă cu istoria scrisă a societăţii umane organizate superior.

Toate societăţile umane cunoscute în geoantropologie au cultivat mişcarea şi educaţia fizică, atât ca o necesitate obiectivă, existenţială, cât şi ca expresie a conştiinţei culturilor înregistrate în istorie. În toată istoria cunoscută a umanităţii, se cunoaşte doar o singură perioadă în care cultura fizică şi sportul au „dispărut” dintre valorile sociale. Această perioadă este cea a frontierei iudeo-creştine, în

care ideologia creştină a produs o totală destructurare a societăţii europene imperiale, cu toate valorile ei, şi în primul rând a celor culturale. Dezgolirea părţilor trupeşti în timpul practicării sportului sau a îmbăierii a devenit, în perioada creştinismului medieval, un păcat capital, iar apa un pericol pentru trup. În mod logic şi firesc, societatea a evoluat, iar astăzi cultura fizică este sinonimă şi confundabilă cu o societatea modernă şi sănătoasă. Astăzi, cultura fizică înseamnă:

- cultura personalităţii şi a societăţii;
- învăţământ şi educaţie socială;
- recreere şi asanare fizică;
- spaţii de educaţie şi cultură;
- viaţă şi mentalitate sănătoasă;
- preţuire şi atenţie pentru spaţiul geografic natural şi antropic, indispensabil mişcării sportive.

Dintre „*sistemele geografice teritoriale*" (I. Ianoş, 2000), care sunt capabile şi reprezentative să asigure şi să susţină o asemenea formă de instruire, de cultură, iese în evidenţă *geosistemul urban*. Cultura fizică şi sportul a câştigat în societatea actuală un asemenea rol şi pondere, încât geosistemele urbane dezvoltă adevărate sisteme sportive care cuprind: spaţii naturale şi antropice; infrastructuri logistice; logistici instituţionale; sisteme organizaţionale; construcţii arhitecturale monumentale; resurse umane specializate; resurse financiare şi materiale, etc. Este mai mult decât evident că astăzi există foarte multe oraşe care au organizate şi construite sisteme sportive atât de reprezentative încât acestea generează, în geosistem şi în sistemele holarhice, relaţii geosociale foarte active şi puternice. Asemenea oraşe şi-au fundamentat şi consolidat, în consecinţă, între funcţiile lor şi pe cea cultural-sportivă. În majoritatea cazurilor, şi aici este şi cazul municipiului Cluj-Napoca, acestea sunt aşa numite „*funcţii bazice*" (V. Surd, 2003), cu o putere de influenţă şi o arie de convergenţă variabilă, în funcţie de raporturile geografice evolutive cu spaţiul geografic înconjurător.

Vom vedea la punctul următor cum geosistemul urban Cluj-Napoca dispune de un sistem sportiv structurat şi consolidat, fiind bazat pe un şir de elemente structural-sistemice care joacă roluri multiple în dezvoltarea durabilă a spaţiilor geografice, local, zonal şi regional.

4.1.2.2.7.2. Elementele structural-funcţionale ale funcţiei cultural-sportive a municipiului Cluj-Napoca

Elementele structural-funcţionale ale acestei funcţii, în municipiul Cluj-Napoca, sunt următoarele:

1. Direcţia Judeţeană pentru Sport Cluj;
2. baze sportive şi săli de sport;

3. cluburi şi asociaţii sportive (asociaţii judeţene şi municipale, cluburi de fotbal şi alte cluburi sportive), etc.

Direcţia Judeţeană pentru Sport Cluj este un serviciu descentralizat al Autorităţii Naţionale pentru Sport, cu personalitate juridică, finanţat din venituri proprii şi subvenţii acordate de la bugetul Statului, având sediul pe B-dul Eroilor, nr. 40 şi cuprinzând 16 angajaţi. Obiectul activităţii sale este „*...organizarea activităţilor sportive proprii, îndrumarea şi controlarea din punct de vedere tehnico-material şi de specialitate a tuturor structurilor sportive din judeţ*”. Organigrama instituţiei cuprinde: directorul coordonator; patru compartimente şi o unitate de administrare baze sportive, conform figurii nr. 50.

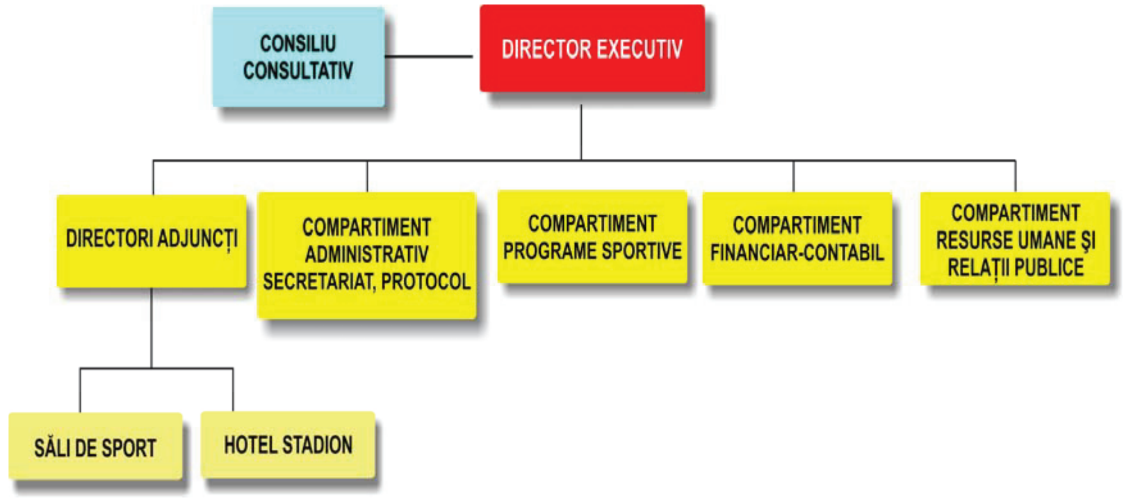

Fig. 50. Organigrama Direcţiei Judeţene pentru Sport Cluj în 2010

Principalele atribuţii cu caracter general ale D.S.J. Cluj sunt:

- ţinerea evidenţei structurilor sportive din municipiul Cluj-Napoca şi din judeţ, prin înscrierea acestora în Registrul Sportiv;
- repartizarea, pe bază de contract, a subvenţiilor pentru implementarea programelor naţionale precum Programul „Promovarea sportului de performanţă” şi „Sportul pentru toţi”, etc.;
- colaborarea DSJ - consiliile locale, în scopul utilizării eficiente a subvenţiilor acordate de la bugetele locale pentru activitatea sportivă din teritoriu;
- iniţierea, colaborarea şi derularea, împreună cu Inspectoratul Şcolar Judeţean Cluj, cu unităţile de învăţământ şi instituţiile de învâţământ superior, a programelor pentru organizarea şi dezvoltarea sportului şcolar şi universitar;
- aplicarea măsurilor necesare pentru prevenirea violenţei la manifestările sportive, precum şi a dopajului în sport, etc.

Bazele şi complexele sportive din spaţiul municipiului Cluj-Napoca sunt următoarele:

Tabelul 28. Bazele sportive din municipiul Cluj-Napoca în 2010

Nr. crt.	Denumire	Proprietar	Utilizator	Anul dării în folosinţă	Tipul
1.	Baza sportivă „Clujana”	Asociaţia sportivă Clujana	Asociaţia sportivă Clujana	1938	Local
2.	Baza sportivă „Record”	SC Argos SA SC Someşul SA	Asociaţia sportivă Record	1965 (închisă în iulie 2010)	Local
3.	Baza sportivă „Constructorul”	-	Asociaţia Sportivă Constructorul	1975	Naţional
4.	Baza sportivă C.F.R.	Regionala CFR Cluj	Asociaţia Sportivă CFR	1972	Naţional
5.	Baza sportivă „C.M.C.”	SC Ardeal	-	1978	Local
6.	Baza sportivă „C.U.G.”	SC Termorom	Asociaţia sportivă CUG	1987	Local
7.	Baza sportivă „Tehnofrig”	SC Tehnofrig	Asociaţia sportivă Tehnofrig	1985	Local
8.	Baza sportivă „Farmec”	SC Farmec	Asociaţia sportivă Farmec	1984	Local
9.	Baza sportivă „Armătura”	SC Armătura	Asociaţia sportivă Armătura	1986	Local
10.	Baza sportivă „Iuliu Haţieganu”	Ministerul Educaţiei, Cercetării, Tineretului şi Sportului	Clubul sportiv Universitatea; Facultatea de Educaţie Fizică şi Sport a UBB	1936	Naţional
11.	Baza sportivă „Casa Tineretului”	Fundaţia „Casa Tineretului”	Fundaţia Tineretul	1985	Local
12.	Baza sportivă „Constructorul”	Cooperativa Constructorul	Asociaţia sportivă Constructorul	1988	Local
13.	Baza sportivă „Electronica”	I.E.I.A.	Asociaţia sportivă Electronica	1989	Local
14.	Baza sportivă „Patinoar”	Primăria Cluj-Napoca	Neutilizat	1969	Local
15.	Baza sportivă „A.C.R.”	Consiliul Local Cluj-Napoca	-	1982	Local
16.	Baza sportivă „Armata”	M.A.P.N.	M.A.P.N.	1955	Naţional
17.	Baza sportivă „Electrica”	RENEL	RENEL	1998	Local

Tabelul 28. Bazele sportive din municipiul Cluj-Napoca în 2010

Nr. crt.	Denumire	Proprietar	Utilizator	Anul dării în folosinţă	Tipul
18.	Aeroclub	Departamentul Aviaţiei	Departamentul Aviaţiei	1970	Local
19.	Baza sportivă Cluj Arena, fosta „Ion Moina”	Consiliul Judeţean Cluj	CFM Universitatea Cluj „U”	1962; reconstruită în 2010	Naţional
20.	Sala Sporturilor „Horia Demian”	Direcţia Judeţeană pentru Sport Cluj	CS Universitatea	1965	Naţional
21.	Centrul de Nataţie „Politehnica”	U.T.C.N.	U.T.C.N.	1966; modernizat în 2002	Naţional
22.	Complex refacere Sala Sporturilor	Direcţia Judeţeană pentru Sport Cluj	-	2000	Local
23.	Sala mixtă „Viitorul”	Direcţia Judeţeană pentru Sport Cluj	CSM Viitorul	1955	Naţional
24.	Hotel Stadion	Direcţia Judeţeană pentru Sport Cluj	-	1986	Local

Sursa: Direcţia Judeţeană pentru Sport Cluj

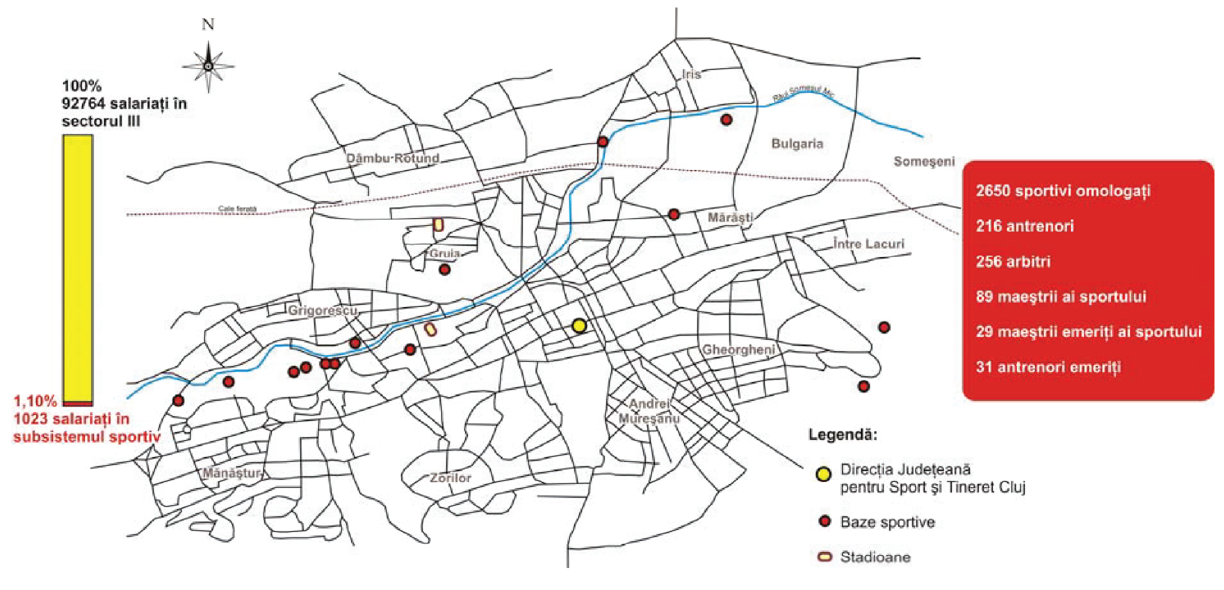

Fig. 51. Proiecţia geografică a funcţiei sportive în planul municipiului Cluj-Napoca (2010)

Caracterul funcţiei sportive a municipiului Cluj-Napoca.

$$\text{Coef. localiz.} = \frac{\dfrac{48000}{9369000}}{\dfrac{1023}{132132}} = \frac{0,0051}{0,007} = 0,72 \text{ (subnumeric)}$$

Concluzia: **funcţia este internă**.

Cluburile şi asociaţiile sportive din municipiul Cluj-Napoca numără:

- 22 de asociaţii judeţene de sport:
  - Asociaţia Judeţeană de Atletism;
  - Asociaţia Judeţeană de Baschet;
  - Asociaţia Judeţeană de Box;
  - Asociaţia Judeţeană de Ciclism-Triatlon;
  - Asociaţia Judeţeană de Fotbal;
  - Asociaţia Judeţeană de Haltere;
  - Asociaţia Judeţeană de Handbal;
  - Asociaţia Judeţeană de Judo;
  - Asociaţia Judeţeană de Karate W.K.C.;
  - Asociaţia Judeţeană de Lupte;
  - Asociaţia Judeţeană de Nataţie-Pentatlon Modern;
  - Asociaţia Judeţeană de Orientare;
  - Asociaţia Judeţeană de Polo pe Apă;
  - Asociaţia Judeţeană de Rugby;
  - Asociaţia Judeţeană de Şah;
  - Asociaţia Judeţeană „Sportul pentru Toţi”;
  - Asociaţia Judeţeană de Taekwon-Do I.T.F.;
  - Asociaţia Judeţeană de Taekwon-Do W.T.F.;
  - Asociaţia Judeţeană de Tenis;
  - Asociaţia Judeţeană de Tenis de Masă;
  - Asociaţia Judeţeană de Volei.
- 50 asociaţii sportive municipale;
- 68 de cluburi sportive din care *19 sunt cluburi de fotbal*:
  - Clubul sportiv AS Ego Cluj-Napoca;
  - Clubul sportiv Fotbal Club Romhills Cluj-Napoca;
  - Fotbal Club Transilvania Cluj;

- Asociaţia sportivă Napoca Cluj-Napoca;
- Clubul Şcoala de Fotbal Ivansuc Cluj-Napoca;
- Clubul sportiv Dacia Carbochim Cluj-Napoca;
- Clubul sportiv Fotbal Cluj Universitatea Cluj;
- Clubul sportiv Fotbal-Tenis Răzvan Cluj-Napoca;
- Clubul sportiv Gema Cluj-Napoca;
- Clubul sportiv Jandarmul Cluj-Napoca;
- Clubul sportiv Sănătatea – Servicii Publice Cluj-Napoca;
- Clubul sportiv şcolar Viitorul Cluj-Napoca;
- Clubul sportiv Voinţa Cluj-Napoca;
- Clubul sportiv Dacia Felix Cluj-Napoca;
- Fotbal Club U 1919 Cluj-Napoca;
- Motor IRA Cluj-Napoca;
- Neo Sport Cluj-Napoca;
- Şepcile Roşii Cluj-Napoca;
- Societatea Comercială Sportivă Clubul de Fotbal CFR Ecomax Cluj S.A.

Dintre aceste cluburi de fotbal, 15 sunt structuri sportive de drept privat, trei sunt de drept public şi una singură este societate comercială pe acţiuni.

4.1.2.3. *Funcţiile administrativ-politice ale municipiului Cluj-Napoca*

4.1.2.3.1. Introducere şi fundamentare teoretică

În fundamentarea făcută asupra taxonomiei funcţiilor urbane ale municipiului Cluj-Napoca, din cadrul capitolului 3, am justificat departajarea *caracterului administrativ-civic* de cel *administrativ-politic*. Consider funcţia administrativ-politică o prerogativă a statului la toate nivelele holarhice, de la localitate (ca unitate administrativ-teritorială locală) la nivelul naţional, nivelul holarhic administrativ-politic maxim pentru Statul Român.

Îmi asumăm această clasificare, bazându-mă pe o serie de considerente ştiinţifice, administrativ-legislative şi politico-administrative, dar în mod esenţial pe logica geospaţială a unităţilor administrative şi administrativ-politice din România. După scoaterea din conceptul *administrativ-politic* a laturii administrative locale, *civice*, voi aborda fundamentele teoretice ale funcţiei administrativ-politice ale oraşului. *Funcţia administrativ-politică* este o expresie instituţională a organizării superioare a structurilor geospaţiale umane. Caracterul său geografic este istoric şi a cunoscut forme geopolitice multiple, în funcţie de caracterul istoric al organizării societăţii umane. Apariţia ei în structura funcţional-sistemică a oraşului „*...este rezultatul unor chibzuinţe anterioare, a*

unor dispute şi rivalităţi, a unor nevoi de servire a regiunii” (V. Surd, 2005). În abordările anterioare, câtă vreme conceptul era definit prin sintagma/sintagmele: „*funcţie administrativă şi politică*” (V. Surd, 2003), „*politico-administrativă*” (I. Ianoş, 2000), etc. şi acest lucru, consider, determinat de principii taxonomic-generalizante, formularea este justificată şi acoperitoare. În situaţia de faţă, prin trecerea caracterului administrativ al localităţii în categoria funcţiilor civic-urbane, partea administrativ-politică rămâne într-o clasă de sine stătătoare şi face obiectul analizei geografice numai la nivele holarhice superioare oraşului: judeţ; regiune de dezvoltare; ţară (stat) şi organisme suprastatale (internaţionale). Funcţia civic-administrativă este specifică şi comunei săteşti, însă la nivelul holarhic naţional maxim (*capitala statului*), funcţia administrativ-politică îmbracă şi cea de a treia formă: ***strict politică***.

În sfera teoretizării problematicii funcţiei politice, oraşele-capitală sunt „*expresia sintetică în spaţiu a vieţii economice, sociale, politice, culturale, ştiinţifice şi spirituale a unei naţiuni*” (V. Surd, 2003). Sunt oraşele principale ale statelor, multe dintre ele având şi funcţia de „*Mittelpunkt*”, fiind puncte de pornire ale statelor în expansiunea lor teritorială şi în acelaşi timp centre de concentrare a energiei unor popoare şi a unor state-naţiune (de exemplu Paris, Roma, Atena).

Funcţia administrativ-politică poate coborî sau urca la nivele geosistemice în funcţie de organizarea administrativ-politică a unui stat sau suprastructurii statale. În cazul României, funcţia administrativ-politică a unui oraş este distribuită şi hotărâtă în funcţie de organizarea administrativ-politică la nivel teritorial: judeţean; regional şi euroregional. Spre deosebire de funcţia administrativ-civică, aceste funcţii sunt determinate, primordial, de politica statului şi nu de cea a oraşului. Există geosisteme suprastatale sau internaţionale, în care „oraşul” poate primi (nu dobândi, care are determinare obiectiv-geografică) funcţii administrativ-politice (Bruxelles, Strasbourg, Luxemburg, Washington D.C., etc.). Iată de ce susţin şi propun această departajare taxonomică a funcţiilor administrativ-politice în civice şi politice.

Privind această abordare taxonomică am susţinut şi în 2009, în referatul ştiinţific „*Funcţiile aşezărilor*”, că *funcţia administrativă intră în domeniul politicii doar atunci când analizăm holarhii superioare oraşului*, prin faptul că, în mod conştient, liberi sau obligaţi, introducem aşezarea urbană, cu toate structurile şi interesele sale, într-o ierarhie care implică dominare şi obligaţii. De aici mai departe, prin asumarea sau acceptarea acestui statut, funcţia poate deveni administrativ-politică, tocmai prin dominarea părţii ierarhice superioare (suprasistemul politic), asupra celei civice. În acest fel, se departajează conceptele de *funcţie administrativ-politică* de cea *administrativ-civică.*

Într-o serie de abordări structural-sistemice asupra dinamicii urbane în România, I. Ianoş (2000; 2005) scoate în evidenţă o trăsătură specială a funcţiei administrativ-politice a oraşelor româneşti, şi anume că este „*...una dintre cele mai importante (funcţii) în dezvoltarea şi evoluţia oraşelor*”. Acest rol este evident în impulsionarea activităţilor economice, în urma reformelor

administrativ-teritoriale din România, din ultima sută de ani. Reforma administrativă din 1968 a oferit în acest sens un exemplu elocvent, în special pentru oraşele care au fost investite cu funcţia de *reşedinţă de judeţ*, dar care nu fuseseră anterior reşedinţe regionale.

Importanţa şi rolul funcţiei administrativ-politice, pentru oraşele cu rol de centru al regiunilor de dezvoltare din România, pare a fi o „miză" extrem de mare în *câmpul geopoliticii regionale din România*. Diverşi factori (politici, economici, geopolitici şi uneori *etnopolitici*) îndreaptă asupra planificării şi dezvoltării teritorial-administrative a României o serie de presiuni locale, regionale şi chiar internaţionale, cu repercursiuni periculoase pentru capacitatea şi suvernitatea Statului Român. În acest moment, este important, în fundamentarea şi conservarea administrativ-politică la nivel regional, ca Statul „*să se îngrijească de linişte, de ordine...să decidă controversele asupra intepretării legilor, să constrângă la respectarea acordurilor, să promoveze competiţia...*" (M. Friedman, 1971; preluat din A. Marga, 2009). Va reuşi Statul Român actual să facă acest lucru într-un moment când „*...e foarte greu...să fii român*" (P. Ţuţea, 1991), când în geografia politico-administrativă „*nu există la decidenţă vreun proiect...decum viziune asupra viitorului lui*", când „*Nimeni nu răspunde de nimic...*" (A. Marga, 2009), când vedem bine că în România de azi ceea ce lipseşte înainte de orice şi costă enorm este competenţa administraţiei, precum şi moralitatea, caracterul şi patriotismul.

Geografia politică va constata şi va înregistra consecinţele acestor stări sociosistemice, stări care cu siguranţă au implicaţii şi asupra funcţiilor administrativ-politice ale oraşului. Este important ca starea actuală a geosistemelor (politică, economică, socială, de gândire, etc.) să se reaşeze, altfel există pericolul social al pierderii încrederii în funcţiile sociosistemelor, pericolul destructurării societăţii prin pierderea încrederii în administraţia publică (ramură a activităţilor autorităţilor naţionale, judeţene sau locale) şi perceperea acesteia ca manipulare. Sugestiv în acest sens este un studiu făcut în 1991 de H.A. Simon, D.W. Smithburg şi V.A. Thompson, care, printr-un exerciţiu de concepţie, au evidenţiat că în geografia socială şi politică a unei comunităţi, a unui sistem, unde nu se realizează echilibrul între scopurile organismelor administrativ-politice şi masa socială, se ajunge la încălcarea demnităţii individului. De aceea, o funcţie administrativ-politică sau doar administrativ-civică trebuie să asigure sinergia necesară astfel încât, prin „atingerea scopului" administrativ-politic, toate părţile să aibă de câştigat.

Funcţia administrativ-politică este aşadar una extrem de socială, la acţiunile căreia geosistemele urbane şi supraurbane devin foarte sensibile. Importanţa ei sistemică este foarte evidentă, iar caracterul sociosistemic este foarte consolidat. Cu atât mai evident este acest fenomen pentru un geosistem urban precum Cluj-Napoca, atât de complex şi cu poziţii, funcţii şi roluri atât de dinamice, în special în peisajul *fenomenului frontierelor active* din spaţiul geografic românesc.

4.1.2.3.2. Funcţia administrativ-politică judeţeană a municipiului Cluj-Napoca

4.1.2.3.2.1. Elementele funcţiei administrativ-politice judeţene a municipiului Cluj-Napoca

Elementele acestui subsistem funcţional sunt reprezentate de acele instituţii care transpun, în teritoriul politico-administrativ judeţean, politicile Statului Român, coordonate şi gestionate de Guvernul României. Aceste instituţii sunt:

- Consiliul Judeţean Cluj;
- Instituţia Prefectului Judeţului Cluj;
- alte instituţii ale Statului;
- servicii deconcentrate ale Guvernului României;

Susţinerea structurală a funcţiei sus menţionate se sprijină pe cele două instituţii de bază în sistemul administrativ-politic judeţean, mai exact *Consiliul Judeţean Cluj* şi *Instituţia Prefectului Judeţului Cluj*. Celelalte elemente intră în construcţia sistemică din punctul de vedere al susţinerii funcţiei, dar ele sunt elemente ale unor sisteme holarhice superioare, naţionale.

Schema de relaţii între principalele instituţiile care susţin funcţia administrativ-politică judeţeană a municipiului Cluj-Napoca este următoarea:

Fig. 52. Relaţia dintre Consiliul Judeţean Cluj
şi Instituţia Prefectului Judeţului Cluj

Consiliul Judeţean Cluj este o organizaţie sistemic-instituţională cu structura organizatoric-funcţională conform organigramei din figura 53.

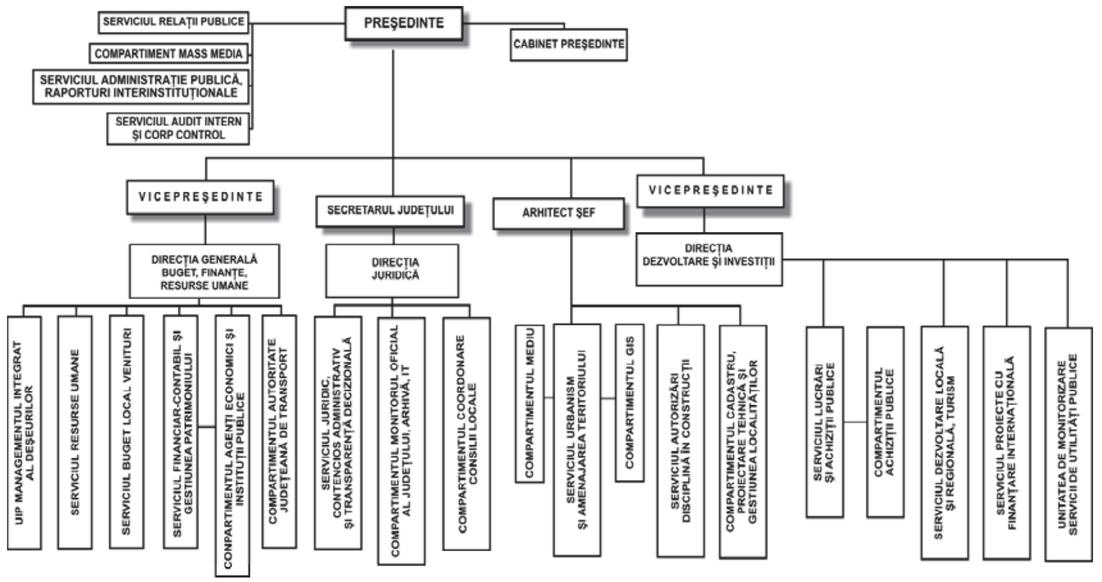

Fig. 53. Organigrama simplificată a Consiliului Judeţean Cluj în 2010

Managementul instituţional este asigurat de către:

- preşedintele Consiliului Judeţean Cluj;
- doi vicepreşedinţi;
- secretarul judeţului;
- doi directori;
- arhitectul şef.

Executivul instituţional este organizat pe patru direcţii şi pe serviciile arhitectului şef, cuprinzând un număr de 171 de posturi, din care 17 funcţii de conducere, două funcţii de conducere contractuale, 126 de funcţii de execuţie şi 26 funcţii de execuţie contractuale.

Lista consilierilor judeţeni, aleşi prin vot universal numără 37 de consilieri, propuşi din partea următoarelor partide politice: P.D.L. (16 consilieri); U.D.M.R. (5 consilieri); P.S.D. (7 consilieri); P.N.L. (7 consilieri) şi P.R.M. (2 consilieri).

Sumarul instituţiilor subordonate Consiliului Judeţean cuprinde:

- regii: - Regia Autonomă a Drumurilor Judeţene Cluj;
  - Regia Autonomă Aeroportul Internaţional Cluj-Napoca;
  - Regia Autonomă de Administrare a Domeniului Public şi Privat Cluj.
- societăţi comerciale:
  - S.C. Compania de Apă Someş S.A.;
  - S.C. Univers T S.A.;
  - S.C. Tetarom S.A.;
  - S.C. Pază şi Protecţie Cluj SRL;

- S.C. Centrul AgroTransilvania S.A.

- servicii publice:
    - Serviciul Public Salvamont-Salvaspeo Cluj;
    - Direcţia Generală de Asistenţă Socială şi Protecţia Copilului;
    - Direcţia Judeţeană de Evidenţă a Persoanelor;
    - Camera Agricolă a Judeţului Cluj;
- şcoli speciale:
    - Liceul pentru Deficienţi de Vedere;
    - Liceul pentru Deficienţi de Auz;
    - Şcoala Specială pentru Deficienţi de Auz nr. 2;
    - Centrul Şcolar pentru Educaţie Incluzivă;
    - Grupul Şcolar „Samus” Cluj-Napoca;
    - Centrul de Resurse şi Documentare privind Educaţie Incluzivă/Integrată Cluj;
    - Grădiniţa Specială Cluj;
    - Şcoala Specială „Transilvania” Baciu;
    - Şcoala Specială Dej;
    - Şcoala Specială Huedin.
- instituţii de cultură:
    - Filarmonica de Stat „Transilvania”;
    - Muzeul de Artă;
    - Muzeul Etnografic al Transilvaniei;
    - Biblioteca Judeţeană „Octavian Goga”;
    - Teatrul de Păpuşi „Puck”;
    - Centrul Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Cluj;
    - Şcoala Populară de Arte „Tudor Jarda”;
    - Muzeul Memorial „Octavian Goga” Ciucea;
    - Revista Tribuna.
- unităţi sanitare:
    - Spitalul Clinic Judeţean de Urgenţă Cluj;
    - Spitalul Clinic de Urgenţă „O. Fodor”;
    - Spitalul Clinic de Urgenţă Copii;
    - Spitalul Clinic de Pneumoftiziologie „Leon Daniello”;
    - Spitalul Clinic de Boli Infecţioase;
    - Spitalul Clinic de Recuperare;
    - Spitalul de Boli Psihice Borşa;

- Centrul de Diagnosticare şi Tratament.

Instituţia Prefectului Judeţului Cluj este un element structural-funcţional al funcţiei administrativ-politice, condus de prefect, doi subprefecţi şi de directorii prefecturii (juridic şi executiv)

Instituţia prefectului îndeplineste atribuţiile şi prerogativele conferite prefectului prin Constituţia României şi legile organice specifice. Prefectul este reprezentantul Guvernului în unitatea adminsitrativ-teritorială, judeţul Cluj. Organigrama instituţiei este următoarea:

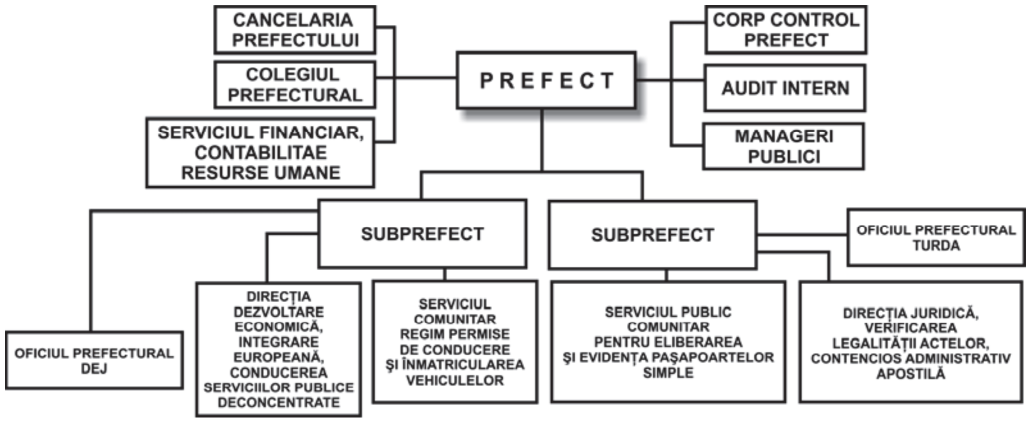

Fig. 54. Organigrama Instituţiei Prefectului Judeţului Cluj în 2010

Instituţiile publice cu reprezentare judeţeană, coordonate de prefect şi aparţinând Guvernului României, sunt următoarele:

- **servicii deconcentrate:**
  - Direcţia Generală a Finanţelor Publice a Judeţului Cluj;
  - Direcţia Judeţeană pentru Accize şi Operaţiuni Vamale Cluj;
  - Garda Financiară - Secţia Cluj;
  - Oficiul Teritorial pentru IMM şi Cooperare Cluj-Napoca;
  - Comisariatul Regional pentru Protecţia Consumatorilor Cluj şi Comisariatul Judeţean pentru Protecţia Consumatorilor Cluj;
  - Agenţia Judeţeană pentru Prestaţii Sociale Cluj;
  - Inspectoratul Teritorial de Muncă Cluj;
  - Organismul Intermediar pentru Programul Operaţional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane - Regiunea Nord-Vest;
  - Casa Judeţeană de Pensii Cluj;
  - Agenţia Judeţeană pentru Ocuparea Forţei de Muncă Cluj;
  - Direcţia pentru Agricultură şi Dezvoltare Rurală Cluj;
  - Oficiul Judeţean pentru Ameliorare şi Reproducţie în Zootehnie Cluj;
  - Oficiul de Studii Pedologice şi Agrochimice Cluj;

- Inspectoratul Teritorial pentru Calitatea Seminţelor şi Materialului Săditor Cluj;
- Inspectoratul Teritorial de Regim Silvic şi de Vânătoare Cluj-Napoca;
- Oficiul Judeţean de Consultanţă Agricolă Cluj;
- Oficiul Judeţean de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit Cluj;
- Agenţia pentru Plăţi şi Intervenţie pentru Agricultură - Centrul Judeţean Cluj;
- Direcţia de Sănătate Publică a Judeţului Cluj;
- Agenţia Regională pentru Protecţia Mediului Cluj-Napoca – Regiunea Nord-Vest;
- Agenţia pentru Protecţia Mediului Cluj;
- Garda Naţională de Mediu - Comisariatul Regional Cluj;
- Direcţia Apelor Someş Tisa;
- Direcţia Regională de Poştă Cluj-Napoca;
- Oficiul Judeţean de Poştă Cluj;
- Direcţia Judeţeană pentru Cultură, Culte şi Patrimoniul Cultural Naţional Cluj;
- Direcţia pentru Sport a Judeţului Cluj;
- Direcţia pentru Tineret Cluj;
- Clubul Sportiv Municipal Cluj-Napoca;
- Casa de Cultură a Studenţilor;
- Direcţia Sanitară Veterinară şi pentru Siguranţa Alimentelor Cluj;
- Direcţia Regională de Statistică Cluj.

▪ **companii naţionale şi regii autonome naţionale cu reprezentare în teritoriu:**

- R.A. Administraţia Patrimoniului, Protocolului de Stat – Sucursala pentru Reprezentare şi Protocol „Victoria” Cluj;
- R.A. RomâniaFilm – Filiala Transilvania;
- Casa de Asigurări de Sănătate Cluj;
- S.N.T.G.N. Transgaz S.A. Mediaş - Filiala Cluj;
- S.C. Eon Gaz S.A. – Regiunea Nord;
- A.N. Îmbunătăţiri Funciare S.A. – Sucursala Teritorială Someş-Tisa;
- C.N. de Transport a Energiei Electrice „Transelectrica” S.A.;
- C.N. Căi Ferate C.F.R. S.A. - Regionala de Căi Ferate Cluj;
- C.F.R. Călători - Regionala C.F.R. Călători Cluj;
- S.N. de Transport Feroviar de Marfă C.F.R. Marfă S.A. - Regionala C.F.R. Marfă Cluj;
- S.C. Hidroelectrica S.A. - Sucursala Hidrocentrale Cluj şi S.C. Hidroserv S.A. Cluj.

▪ **alte structuri:**

- Inspecţia de Stat pentru Controlul Cazanelor, Recipienţilor sub Presiune şi Instalaţii de Ridicat Cluj;

- Direcţia Regională de Metrologie Legală Cluj;
- Inspectoratul Judeţean pentru Situaţii de Urgenţă „Avram Iancu" Cluj;
- Serviciul de Protecţie Civilă;
- Inspectoratul de Poliţie Judeţean Cluj;
- Serviciul Poliţiei Rutiere Judeţene Cluj;
- Poliţia Municipiului Cluj-Napoca;
- Inspectoratul de Jandarmi Judeţean Cluj;
- Gruparea de Jandarmi Mobilă „Someşul" Cluj-Napoca;
- Oficiul Român pentru Imigrări - Serviciul Judeţean Cluj;
- Oficiul Judeţean de Cadastru şi Publicitate Imobiliară Cluj;
- Centrul Militar Zonal Cluj;
- Oficiul de Mobilizare a Economiei şi Pregătire a Teritoriului pentru Apărare a Judeţului Cluj;
- Inspectoratul Şcolar Judeţean Cluj;
- Centrul Regional de Formare Profesională a Adulţilor Cluj;
- Inspecţia Socială Judeţeană Cluj;
- Direcţia Generală Autorizare, Privatizare şi Post-privatizare Reprezentanţa Teritorială Nord-Vest;
- Direcţia Silvică Cluj-Napoca;
- Agenţia Domeniului Statului - Sucursala Cluj;
- Agenţia Naţională pentru Pescuit şi Acvacultură - Filiala Cluj;
- Direcţia Regională de Drumuri şi Poduri Cluj;
- Autoritatea Rutieră Română - Agenţia Cluj;
- Registrul Auto Român - Reprezentanţa Cluj;
- Inspectoratul General pentru Comunicaţii şi Tehnologia Informaţiei - Direcţia Teritorială Cluj;
- Agenţia Naţională pentru Resurse Minerale - Compartimentul de Inspecţie Teritorială pentru Resurse Minerale Cluj;
- Inspectoratul Teritorial de Construcţii Nord-Vest - Serviciul Control Calitate Lucrări de Construcţii nr. 6 Judeţul Cluj.

Caracterul funcţiei administrativ-politice judeţene a municipiului Cluj-Napoca.

Concluzia**: prin statut şi definiţie, funcţia are destinaţie externă.**

4.1.2.3.3. Funcţia administrativ-politică regională a municipiului Cluj-Napoca

4.1.2.3.3.1. Elementele funcţiei administrativ-politice regionale a municipiului Cluj-Napoca

La baza construcţiei funcţiei administrativ-politice regionale, în care geosistemul Cluj-Napoca ocupă „locul central”, stau câteva elemente sistemice, dintre care cele mai importante sunt *Agenţia de Dezvoltare Regională Nord-Vest* şi *Consiliul de Dezvoltare Regională*.

Agenţia de Dezvoltare Regională Nord-Vest este un organism constituit în scopul administrării, dezvoltării şi cooperării regionale, intraregionale, interregionale şi transfrontaliere, fiind de utilitate publică şi având personalitate juridică. Responsabilităţile sale se circumscriu obiectivelor politicii de dezvoltare regională a României, definite prin lege, mai exact diminuarea dezechilibrelor regionale existente, corelarea politicilor sectoriale la nivelul Regiunii de Dezvoltare Nord-Vest şi stimularea cooperării interregionale, interne şi internaţionale. Atribuţiile de bază ale Agenţiei, în număr de 10, susţin direcţiile strategice în dezvoltarea sa geopolitică la nivel naţional şi internaţional.

Organigrama funcţional-instituţională a Agenţiei cuprinde:

- *Directorul general*:
  - Departamentul de comunicare publică şi cooperare internaţională;
  - Direcţia dezvoltare strategică:
    - şase birouri judeţene;
    - Biroul audit intern;
    - Biroul juridic.
  - Departamentul management intern.
- *Direcţia Implementare Programe Operaţionale Regionale*:
  - Departamentul asistenţă tehnică şi relaţia cu AMPOR:
    - Biroul evidenţă operaţiuni.
  - Departamentul evaluare selecţie contractare POR.
- *Direcţia gestionare programe*:
  - Departamentul monitorizare verificare proiecte POR;
    - Biroul monitorizare proiecte;
    - Biroul verificare proiecte.
  - Departamentul monitorizare PHARE.
- *Direcţia economică*: Biroul contabilitate şi Biroul control.

Consiliul de Dezvoltare Regională este organismul deliberativ, coordonator de procese de dezvoltare regională. Structura sa cuprinde preşedinţii consiliilor judeţene din regiune, reprezentanţii consiliilor municipale, orăşeneşti şi comunale din regiune, consiliul fiind condus de către un preşedinte şi de doi vicepreşedinţi (aleşi prin rotaţie).

Direcţia Regională de Statistică Cluj reprezintă o unitate cu personalitate juridică, subordonată Institutului Naţional de Statistică (I.N.S.), ce organizează şi întreţine sistemul informaţional statistic în profil teritorial, având ca obiect de activitate:

- culegerea, prelucrarea, stocarea, analiza, difuzarea rezultatelor cercetărilor statistice şi constituirea la nivel teritorial a seriilor de date statistice, oficiale cu caracter economic, financiar, social, demografic, juridic, necesare elaborării politicii economice şi sociale, informării opiniei publice;
- asigurarea veridicităţii datelor furnizate de către agenţii economici şi sociali, serviciile publice, organismele guvernamentale şi neguvernamentale, care se găsesc sau îşi desfăşoară activitatea pe raza judeţului;
- realizarea lucrărilor din programele anuale de activitate stabilite de I.N.S.;
- publicarea şi diseminarea datelor statistice.

În realizarea obiectivelor sus menţionate, Direcţia Regională de Statistică Cluj are următoarele atribuţii:

- asigură culegerea, verificarea, prelucrarea şi analiza datelor statistice de la agenţii economici şi sociali pentru cercetările prevăzute în Programul Cercetărilor Statistice aprobat;
- organizează şi efectuează cercetări statistice cu caracter special cum ar fi: recensăminte, anchete selective şi alte cercetări statistice pe baza dispoziţiilor primite de la I.N.S.;
- organizează perfecţionarea pregătirii profesionale în domeniul statisticii pentru personalul din direcţiile regionale de statistică;
- organizează instruiri, îndrumă şi acordă asistenţă metodologică unităţilor economice şi sociale pentru completarea formularelor;
- participă la experimentarea şi definitivarea metodologiilor statistice elaborate de I.N.S.;
- propune soluţii pentru îmbunătăţirea sistemului de indicatori, a formularelor de colectare a datelor statistice precum şi a metodologiei de organizare şi realizare a cercetărilor asupra agenţilor economici sau asupra gospodăriilor populaţiei;
- asigură aplicarea normelor legale şi a celor stabilite de I.N.S. cu privire la determinarea şi publicarea indicatorilor statistici;
- furnizează către I.N.S. datele şi informaţiile statistice la perioadele şi termenele prevăzute în planul de activitate;
- informează administraţia publică locală, la solicitarea acesteia, asupra evoluţiei principalilor indicatori de dezvoltare economico-socială şi a principalelor aspecte ce intervin în economia judeţului;
- prezintă semestrial I.N.S.-ului informări asupra activităţii desfăşurate;

- editează anuare, breviare, buletine şi alte publicaţii la nivelul judeţului.

Fig. 55. Organigrama Direcţiei Regionale de Statistică Cluj în 2010

4.1.2.4. *Funcţia comercială a municipiului Cluj-Napoca*

4.1.2.4.1. Introducere şi fundamentare

Serviciile comerciale, în cadrul „*modelului strutural al activităţilor umane*" (H.S. Geyer, 2001) sunt situate în „stratul 4", urmând evolutiv sectorul primar, extracţiile şi manufactura şi precedând activităţile de servicii, relaţionare şi organizare publică. În „*activităţile economice ale cunoaşterii*" (J. Montgomery, 2007), „*vânzările*" sunt introduse la capitolul „*afaceri*". În toate studiile antropogeografice, comerţul şi activităţile comerciale sunt caracterizate ca definitorii pentru locuri centrale, târguri, oraşe, etc. Chiar dacă rolul urbogenetic al serviciilor comerciale este parţial, în perioada medievală, „serviciile" au fost cvasiprezente în formarea şi consolidarea viitoarelor oraşe. „*Formele embrionare ale oraşelor comerciale* (***medievale-europene*** – n.n.) *sunt târgurile locale şi agenţiile comerciale*" (V. Surd, 2003). După dezastrul produs în spaţiul urban antic de către frontiera iudeo-creştină şi de către popoarele migratoare, târgul local apare din nevoia populaţiei zonale de a face schimburi de mărfuri. Aceste târguri apar în peisajul geografic al „liniilor de contact" geologic şi geomorfologic, constituind expresia „determinismului geografic" (naturalist) în evoluţia geografică a populaţiilor (V. Gârbacea, 1996; V. Surd, 2003). Se prefigurează, aşadar, în orice intreprindere gnoseologică asupra activităţilor terţiare, că ele „au însoţit" antropogeneza urbană, prin „*necesitatea pentru comerţ*" (C.C. Adams, 2008). Această necesitate este resimţită presant pe scara istoriei când au fost atinse condiţiile necesare acestuia:

- resurse naturale abundente şi produse manufacturate;

- mijloace de transport eficiente şi ieftine;
- siguranţă şi protecţie pentru schimburi, etc.

În fond, aşa cum remarcă J.N. Tilden (2008), „*Comerţul înseamnă trafic şi schimb – de bunuri şi servicii...*”. Comerţul nu este însă apanajul „istoriei târzii”, medievale. El a fost în permanenţă un element structural al tuturor aşezărilor, chiar dacă în antropogeografia timpurie era conştientizat ca „schimb”. Marile „*sisteme de aşezări*” (V. Surd, 2003), care existau şi în antichitate, nu numai astăzi, resimţind nevoia unor relaţii de schimb sistematice, au inventat metode de organizare a acestuia, beneficiind şi exploatând în acest sens cuceririle cunoaşterii, datorită cărora circulaţia, contactele, deplasarea şi comunicarea între comunităţi şi „neamuri” au devenit tot mai dinamice. La acest moment, omul inventează un instrument de schimb care va revoluţiona lumea şi va face trecerea la stadiul de relaţii comerciale. Din acest moment, lumea va face comerţ folosind un nou instrument, şi anume *moneda*. Din acest moment de prag, oraşele îşi consacră definitiv funcţia comercială, iar unul dintre exemplele strălucite şi semnificative din lumea antică erau oraşele etrusce, în care atelierele meşteşugăreşti şi prăvăliile aveau „trotuar” special construit, pentru expunerea produselor de vânzare.

Aşa cum am menţionat mai devreme, frontiera iudeo-creştină şi loviturile migraţiilor au făcut ca această lume bine organizată să decadă şi să dispară, iar oraşele (comerciale) au dispărut şi ele, cel puţin în spaţiul geografic vest-european. Aici vor trece sute de ani până când germenii noilor oraşe europene vor apărea. Şi aceşti *germeni* aveau aproape întotdeauna asociată şi funcţia comercială configurată pe rolul aşezărilor de „târguri şi bâlciuri”.

Pentru fundamentarea teoretică a demersului meu gnoseologic mă voi folosi în prezentarea evoluţiei activităţii comerciale a viitoarelor oraşe (medievale) de construcţia taxonomică folosită de O. Drimba, 1987. Conform acesteia, după căderea Imperiului Roman şi până în Evul Mediu avem „*comerţ fără negustori*” (M.M. Postan, preluat din O. Drimba, 1987). Din sec. al VIII-lea, în diocezele episcopale se crează locuri pentru tranzacţii comerciale în care se organizau târguri săptămânale şi bâlciuri (una-două pe an). Apare prima ruptură în construcţia frontierei iudeo-creştine, care considera sărăcia o virtute, o condiţie a fericirii: organizarea instituţiilor comerciale şi acumularea averilor, sistem căruia nu îi rezistă nici măcar biserica creştină.

Negustorii. La începuturi sirieni şi evrei, pe parcurs aproape în totalitate evrei, se stabilesc în oraşe şi târguri (din sec. al IX-lea în toate marile oraşe se formează cartiere de negustori evrei). Se înmulţesc din sec. al VIII-lea şi negustorii franci, dar în toate regiunile Europei, spaţiul comercial va fi dominat de evrei. Harta căilor comerciale uzuale în perioada sec. VIII-X cuprindea întreaga Europă, Asia (până dincolo de Caucaz), Africa de Nord şi Peninsula Arabă.

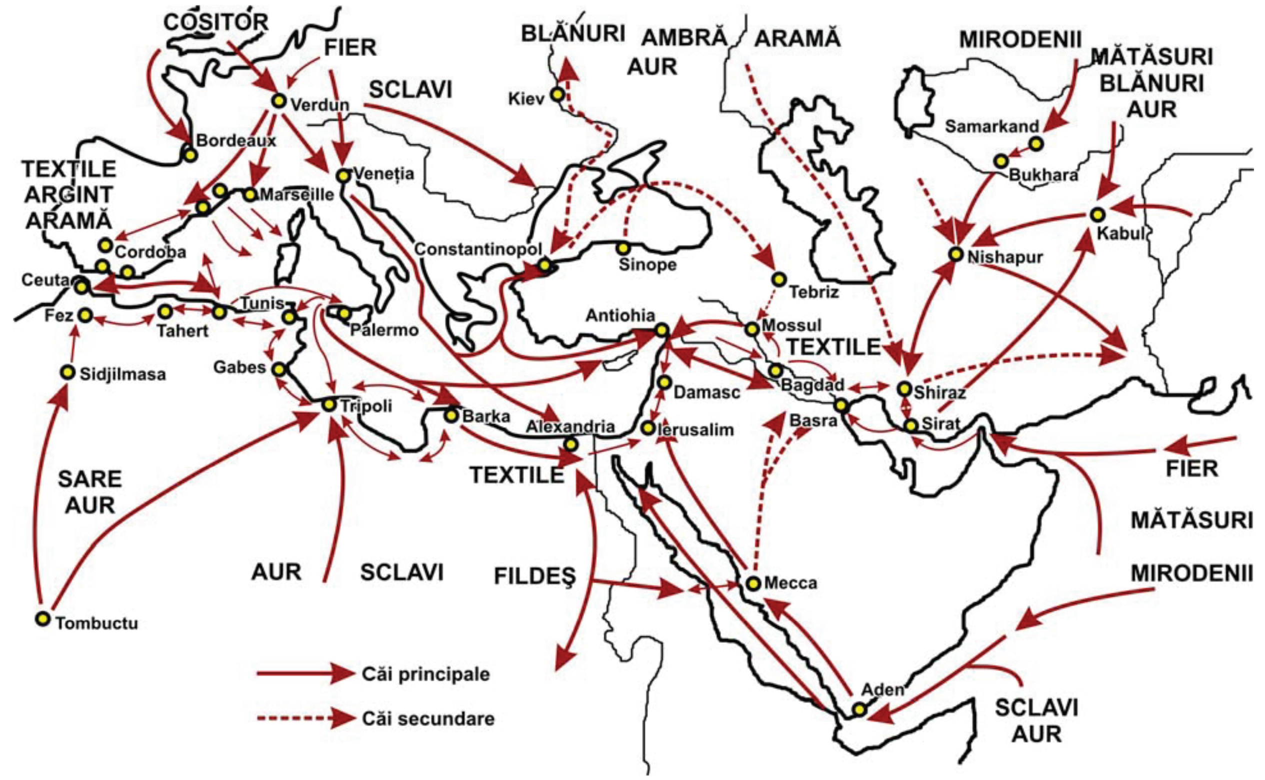

Fig. 56. Căile şi principalele oraşe comerciale din perioada sec. VII-XI d. Chr.
(sursa: prelucrare după O. Drimba, 1987)

Mărfurile. Principalele articole care făceau obiectul comerţului la distanţe mari erau grâul, sarea, vinul, lâna, bumbacul, lemnul, sclavii, etc.

Zonele active din punct de vedere comercial. Cele mai active zone comerciale din Europa Evului Mediu erau:

- zona mediteraneană, controlată de oraşele italiene şi în care domina comerţul maritim;
- zona flamandă şi scandinavă în care se comercializa cu succes stofe şi ţesături (de lână), etc.; în această zonă se vor dezvolta viitoarele mari centre industriale: Brugge, Gent, Ypres, Lille, Arras, etc.; din această zonă vor avansa spre est normanzii, care vor susţine comerţul în tot nordul, estul şi sud-estul Europei până la Bizanţ;
- zona teutonică, cea care organizează celebrele *hanse*; în sec. al XIII, Hansa Teutonică reunea peste 70 de oraşe; câmpul de acţiune al acesteia cuprindea o arie geografică ce includea Londra, Brugge, Novgorod, Lübeck, etc.;

- zona vest-europeană cuprindea Franţa, Anglia, Spania şi Germania central-meridională;
- zona bizantină, cea mai veche şi singura bine structurată şi consolidată şi care, în fond, din punct de vedere geografic-istoric, nici nu poate fi inclusă într-o taxonomie, comună tuturor celorlalte; câtă vreme zonelor comerciale europene (vestice, centrale, teutonice, meridionale, etc.) li se poate ataşa eticheta de „Ev Mediu", celei bizantine nu, aici „*...tradiţiile antice s-au menţinut viguroase cel puţin până în sec. al VII-lea*" (O. Drimba, 1987).

Moneda şi originea creditului. Geografia „monedei europene" şi a creditului a avut o evoluţie şi o dinamică lentă până în sec. X-XI în zona centrală şi vestică a Europei. Geografia comercială era caracterizată aici de următoarele elemente specifice:

- în perioada timpurie, pentru schimburile comerciale din târguri se bătea monedă (pentru durata târgului) de către meşteri specializaţi ai târgului;
- moneda folosea mai mult pentru plata censului, a dărilor şi foarte puţin ca mijloc de schimb;
- atât censul cât şi impozitele şi taxele se plăteau de regulă în natură (produse, animale, arme, etc.);
- metalele preţioase erau folosite ca mijloace de circulaţie sub formă de bijuterii;
- comparativ cu monedele bizantine (de aur) sau cu dirhanul arab (de argint), monedele vest-europene aveau o mică importanţă (J.M. Kulischer, preluat din O. Drimba, 1987).

Creditul, ca operaţie comercială, nu este consacrat până în sec. VII-VIII. Plăţile se făceau în bani lichizi. Germenii creditului comercial se prefigurează însă într-una dintre cele două feluri de operaţii comerciale: cea în care cumpărătorul, care deşi plătea marfa, nu devenea proprietarul ei „imobil" decât după o perioadă prestabilită, în care vechiul proprietar avea dreptul fie să îşi răscumpere marfa, fie să îşi păstreze plata.

Tehnici comerciale europene. Conform lui G. Fourquin, citat de O. Drimba (1987), revoluţia comercială, care a început să se schiţeze în sec. al XI-lea, a fost în bună parte o revoluţie a tehnicilor negustoreşti. Aceste tehnici vor crea o asemenea evoluţie încât vor fi numite „revoluţionare". Care au fost ele şi cum au influenţat acestea oraşele? Ce rol geografic au dobândit oraşele în acest "salt" al evoluţiei geografiei comerciale? Voi constata enumerând succint seria principalelor schimbări care au generat noi tehnici:

- schimbarea de atitudine a bisericii faţă de împrumutul cu dobândă;
- scăderea importanţei „bâlciurilor" şi întărirea rolului comercial al târgurilor permanente;
- schimbarea atitudinii seniorilor faţă de negustori şi acordarea de avantaje şi facilităţi în târgurile de pe teritoriile lor;
- organizarea superioară a negustorilor în „consulate";

- sedentarizarea comerţului în târguri şi scăderea comerţului ambulant (itinerant);
- liberalizarea împrumuturilor cu dobândă (începând cu sec. al X-lea);
- instituirea comerţului pe credit şi gajarea împrumuturilor comerciale (cu 30-40% dobândă);
- sec. XIV-XV înregistrează răspândirea actelor scrise (scrisori de afaceri, contabilităţi în partidă dublă – Veneţia, apariţia monedei de hârtie, apariţia poliţei şi a cecului – ordinul de plată);
- apariţia societăţilor comerciale (companii comerciale).

Aceste noi tehnici de comerţ au produs în lanţ adevărate mutaţii social-economice care au configurat, au impus şi au consacrat o nouă geografie, o geografie în care oraşul comercial începe să domine aproape toate „spaţiile geografice” fizice şi sociosistemice. Este pasul prin care „renaşterea” şi „explozia geografică” a oraşelor în spaţiul european se consacră prin sintetizarea tuturor proceselor *noii frontiere* în *două fenomene ale frontierei europene*: fenomenul activităţii comerciale şi fenomenul activităţii meşteşugăreşti.

Lanţul critic-evolutiv al noii frontiere va consacra din acest moment adevărate „revoluţii” în geografia socială, geografia muncii, geografia urbană, geografia populaţiei, geografia economică, geografia transporturilor, etc. Este perioada sec. XIV-XVI când apar germenii capitalismului. Baza economică a Renaşterii au constituit-o noile relaţii economico-sociale capitaliste şi apariţia în oraşe a burgheziei, o nouă clasă socială. Acum este momentul marilor descoperiri geografice şi fundamentarea comerţului mondial.

Poziţia dominantă în această lume va fi ocupată de oraş. Din acest moment, oraşele vor deveni locuri centrale, ele vor cataliza toate energiile geografice, consacrându-se prin funcţii generale şi particulare (specifice). Între acestea, funcţia comercială va domina până în sec. XX când, în loc să decadă, va cunoaşte o nouă revoluţie geografică susţinută de noua revoluţie a cunoaşterii. Avansez în acest sens câteva dintre particularităţile prin care funcţia comercială a oraşului, în societăţile moderne şi postmoderne, se caracterizează:

- serviciile comerciale vor urmări şi se vor fixa geografic nu în concentrările de populaţie, ci în *concentrările de trafic* (K. R. Schneider, 2003);
- piaţa urbană şi spaţiul urban asigură afacerilor acces mai scurt, mai larg, mai rapid şi mai convingător la şi spre cererea cumpărătorului;
- oraşele intră în competiţie indirectă pentru bunuri şi servicii schimbate pe plan naţional şi internaţional prin costul şi calitatea resurselor locale, a informaţiilor şi ainfrastructurii de afaceri (M. Boddy, M. Parkinson, 2004);
- sectoarele producţiei de bunuri comercializate extern şi serviciile, sunt motoarele principale ale performanţei urbane prin crearea veniturilor;

- *funcţia comercială* asigură autorităţilor locale (urbane) intrarea în competiţie pentru o serie de „*evenimente comerciale episodice*” (idem.): târguri internaţionale; expoziţii comerciale; proiecte guvernamentale, regionale, internaţionale, etc.;
- susţinerea comerţului electronic prin infrastructură, mediu de afaceri optim, logistică instituţională, resurse umane competente, siguranţă instituţională, etc. (P. Loshin, J. Vacca, 2004);
- consacrarea şi susţinerea sistemelor mobile de comerţ; domeniile de aplicare a acestor sisteme (schimbul sau vânzarea şi cumpărarea de bunuri şi servicii sau informaţii pe Internet, prin utilizarea dispozitivelor/aparatelor de mână, mobile) sunt clasificate astfel:

Tabelul 29. Domeniile de aplicare a comerţului mobil

Domenii	Aplicare	Clienţi
Comerţ	Tranzacţii şi plăţi mobile	Firme
Educaţie	Clase şi laboratoare mobile	Şcoli
Planificarea resurselor unei companii	Management resurse	Toţi
Divertisment	Download de jocuri, muzică, etc.	Industria de divertisment
Ocrotirea sănătăţii	Accesare şi actualizare fişe pacienţi	Spitale, policlinici şi sanatorii
Trafic	Poziţionare globală, sfaturi în privinţa traficului	Transporturile
Călătorii şi vânzare de bilete	Managementul călătoriilor	Industria turistică şi vânzările de bilete

Sursa: Wen-Chen Hu, Chung-wei Lee şi Jyh-haw Yeh (2004)

- funcţiile comerciale ale oraşului participă într-o proporţie covârşitoare la generarea şi consacrarea *poziţiei oraşului de generator şi vector de influenţă a frontierelor* (V. Surd, B. Păcurar, 2010);
- „modelarea gusturilor” (prin comerţ), modelarea „periferiei” de către centru, orientarea consumului spre produsele „centrului”.

Acest periplu gnoseologic prin particularităţile funcţiei comerciale a oraşului postmodern ne conduce în final la o poziţie din care actul cunoaşterii geografice a municipiului Cluj-Napoca, prin intermediul *funcţiei sale comerciale* (clasice, electronice, mobile, bancare, etc.), este deschis unor diverse perspective şi care pot asigura variante de analiză sistemică, într-o manieră funcţionalistă.

4.1.2.4.2. Logistica instituţională a funcţiei comerciale a municipiului Cluj-Napoca

Dintre toate funcţiile terţiare ale municipiului Cluj-Napoca, funcţia comercială are o trăsătură fundamentală, care o predispune la o analiză geospaţială şi structurală total diferită faţă de celelalte funcţii. Această trăsătură este evidenţiată de complexitatea structurală în cadrul amprentei

topogeografice. În Cluj-Napoca, funcţionează anual circa 25.000 de societăţi comerciale cu obiect de activitate comerţul. În 2010, existau 23.420. Aşadar, volumul comerţului, complexitatea formelor, multitudinea domeniilor comerciale şi gama bogată a infrastructurii logistice şi arhitecturale mă determină să renunţ la taxonomia clasică, consacrată de studiile anterioare şi de statisticile încă oficiale, asigurate de Direcţia de Statistică, şi să caut o sintetizare a structurii funcţiei după: *categorii de logistică instituţională; categorii de mărfuri; forme de organizare, etc*. În acest caz, voi începe cu structura instituţional-juridică, cea care instituie şi controlează statutul societăţilor comerciale: Oficiul Naţional al Registrului Comerţului.

Oficiul Registrului Comerţului de pe lângă Tribunalul Cluj, cu sediul în str. Iaşilor, nr. 24, are ca funcţii următoarele:

- publicitate legală;
- evidenţa situaţiei juridice şi financiare a tuturor companiilor;
- informare economică şi statistică;
- informare comunicaţională;
- simplificarea procedurilor de înregistrare şi autorizare a firmelor;
- informare şi asistenţă.

Mai mult, Oficiul oferă o serie de servicii specifice precum: identificarea firmelor, statistici despre companii, topuri firme, eliberare certificate constatatoare, etc. În ceea ce priveşte statisticile, instituţia asigură astfel de date pentru operaţiuni în regim comercial, societăţi comerciale cu participare străină la capital precum şi sinteze statistice anuale.

Oficiul Registrului Comerţului de pe lângă Tribunalul Cluj este practic instituţia juridică a Statului Român cu reprezentare teritorială (judeţeană), care certifică şi asigură legalitatea activităţii societăţilor comerciale în judeţul Cluj.

Funcţia comercială, prin complexitatea foarte mare a domeniului, impune *clasificări de firme*:

a) *clasificarea firmelor cu obiect de activitate comerţul, din punct de vedere al formei de mişcare a mărfurilor*:

- anticariat, antichităţi, colecţii;
- comerţ cu amănuntul (en detail);
- comerţ cu ridicata (en gros);
- comerţ cu ridicata şi amănuntul;
- cooperaţie;
- import-export;
- reprezentanţe;
- supermagazine.

b) *clasificarea din punct de vedere al domeniului economic*:

- firme comerciale în mass media (audio, video, foto, carte, ziare, reviste, muzică, echipamente muzicale);
- firme comerciale în publicitate
- firme comerciale în domeniul agricol (agroalimentare, apicol, avicultură, ciuperci, horticultură, legume, vinuri, fructe, materii prime, accesorii, echipamente agricole, cereale, nutreţuri, plante tehnice, zootehnie);
- firme comerciale în domeniul alimentaţiei (carne, fructe, conserve, materii prime pentru industria alimentară, arome, aditivi, lapte şi produse lactate, morărit şi panificaţie, ulei, zahăr, dulciuri, etc.)
- firme comerciale în domeniul băuturilor (alcoolice, echipamente de îmbuteliere, ambalare, etc. şi materii prime pentru producerea alcoolului; băuturi nealcolice - ape, sucuri, răcoritoare, etc.);
- firme comerciale în domeniul amenajării caselor şi ambientului (dendrologie, animale de companie, hrană şi accesorii, galanterie, bijuterii şi cadouri, mobilier, interior şi exterior, tapiţerii, uşi, paturi, ferestre, articole menaj, articole şi instalaţii de încălzire, tehnică sanitară, electrice şi electronice, climatizare şi ventilaţie, produse de frizerie, coafor, cosmetice şi parfumerie, covoare, carpete, mochete şi cuverturi, decoraţiuni interioare şi exterioare, etc.);
- firme comerciale în domeniul sportului (comerţ cu articole sportive, biciclete şi motociclete, pescuit şi vânătoare, etc.);
- firme comerciale în domeniul chimic (produse din cauciuc, detergenţi, solvenţi, lacuri şi vopsele, materii prime, produse de PSI şi PM, utilaje şi instalaţii);
- firme comerciale cu produse din lemn şi derivate (ambalaje, hârtie, instalaţii, utilaje, unelte, produse silvice, tâmplărie);
- firme comerciale cu materiale plastice (ambalaje, echipamente, materii prime, produse prelucrate, etc.);
- produse din sticlă;
- produse IT;
- firme comerciale în domeniul comunicaţiilor;
- firme comerciale în domeniul „electrice”;
- firme comerciale în domeniul electronice;
- firme comerciale în construcţii şi materiale de construcţii;
- firme comerciale în transporturi (agenţii de bilete, echipament transport aerian, rutier, rulant, feroviar);

- firme comerciale în autovehicule (echipamente de securitate, ambarcaţiuni, anvelope, autovehicule, piese de schimb, accesorii, carburanţi, tractoare, remorci, camioane, etc.);
- firme comerciale în domeniul îmbrăcămintelor, pielăriei, marochinăriei şi textilelor;
- firme comerciale în domeniul încălţămintelor (încălţăminte şi accesorii încălţăminte);
- firme comerciale în domeniul echipamentelor (cuptoare, cazane, compresoare, echipamente hidraulice, produse industriale, echipamente de presiune, minerit, drumuri şi poduri, construcţii, etc.);
- firme comerciale în domeniul produselor industriale (feronerii, produse de inox, laminate, metale preţioase, metalochimice, profile metalice, tâîmplărie, mobilier, etc.);
- firme comerciale în domeniul instalaţiilor (instalaţii alimentare, frigorifice, echipamente termice, aparate de măsură, sanitare, contoare, pompe, robineţi, centrale termice, motoare, transformatoare, reductoare, etc.);
- firme comerciale în domeniul utilajelor miniere, maşini-unelte, uleiuri, lubrifianţi, piese schimb, utilaje de săpat, scule diverse, echipamente de sudură şi vopsit, etc.;
- firme comerciale în domeniul articolelor de cultură, precum: obiecte de artă, materiale pentru arte plastice, instrumente muzicale, cărţi, obiecte de cult, etc.;
- firme comerciale în domeniul ocrotirii sănătăţii (aparatură, medicamente, produse farmaceutice, etc.);

Reţeaua comercială a municipiului Cluj-Napoca, din punct de vedere al situării topogeografice şi a categoriei de spaţiu specializat, se prezintă astfel:

- **hale agroalimentare**:
  - *Flora*: situată în cartierul Mănăştur, cu o suprafaţă de 808,6 m^2, din care 200,66 sunt spaţii comerciale, putând asigura 72 de mese pentru produse agricole individuale şi cuprinzând 31 de societăţi comerciale şi PFA;
  - *Hermes*: în cartierul Gheorgheni, cu o suprafaţă de 1.073,52 m^2, din care 285,60 sunt spaţii comerciale; 45 de mese pentru producătorii agricoli; 10 societăţi comerciale şi PFA; specializare în lactate, peşte, carne, produse apicole, panificaţie;
  - *Zorilor*: în cartierul omonim, având o suprafaţă de 538,56 m^2, din care 13,82 sunt spaţii comerciale; 23 de producători agricoli; spaţii pentru lactate, carne, ouă şi produse apicole;
  - *Mihai Viteazu*, aflată în Complexul „Multiplex Leul”, cu o suprafaţă de 3.000 m^2; asigură spaţiu pentru 100 de producători agricoli, 50 de societăţi comerciale şi întreprinderi individuale; spaţii comerciale pentru carne, panificaţie, farmaceutice, etc.;
  - *Fortuna*, de 500 m^2, 45 de locuri la mese, 25 locuri de parcare şi 20 de spaţii pentru standurile ce existau înaintea construirii halei;

- *IRA,* de 800 m^2.
- **pieţe agroalimentare**:
  - *Piaţa Abator*: 30 de producători agricoli şi una PFA;
  - *Agro Transilvania,* cu 2.400 m^2 şi standuri pentru 150 de comercianţi.
- **complexe comerciale (de cartier)**: Ursus; Donath; Mirăslău; Liliacul; Minut; Diana; Barodi; Flora; Fortuna; Hermes; Mercur; Minerva; Albina; Union; Sora; Sigma.
- **mall-uri (centre comerciale multifuncţionale)**: *Polus Center* (191 de magazine, la care se adaugă opt zone de divertisment, trei locuri de joacă şi 20 de restaurante şi cafenele) şi *Iulius Mall* (210 magazine);
- **supermagazine**: Billa; Vinmarkt; Oncos; Penny Market; Lidl (două magazine); Profi (trei magazine); Unicarm.
- **hipermagazine**: Auchan; Carrefour; Cora; Selgros; Metro; Real; Kaufland (două magazine);

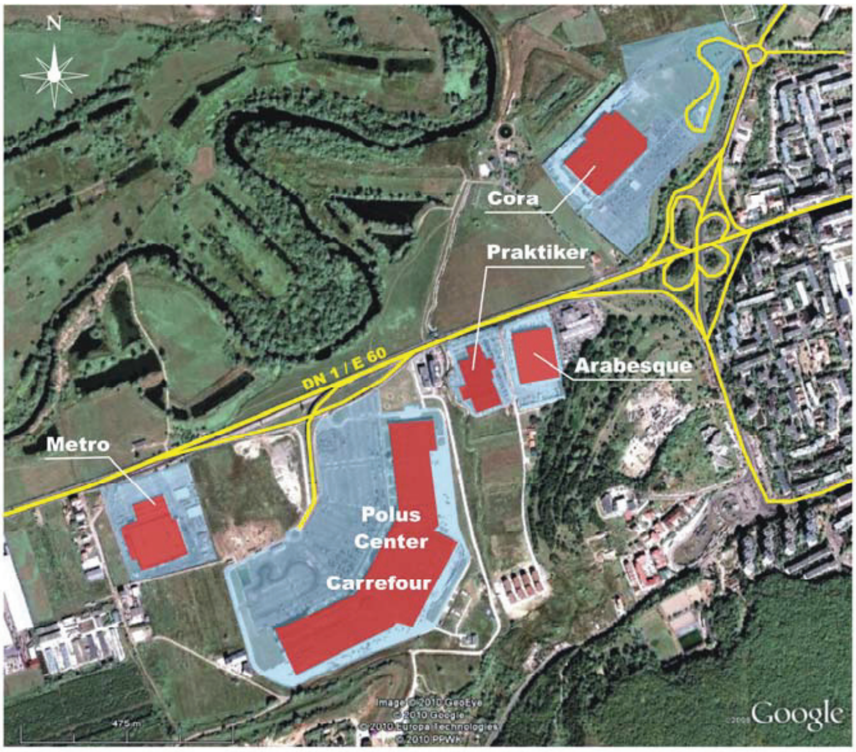

Fig. 57. Aglomerarea comercială Mănăştur-Vest - Floreşti în 2010
(prelucrare după Google Earth)

- **magazine depozit**, specializate în **amenajări interioare şi exterioare**: Praktiker; Arabesque; Ambient; Baumax; Dedeman; Salice; Casa Augustin, etc.
- **Expo Transilvania** (cel mai important centru expoziţional-comercial din centrul şi nord-vestul României, organizând în perioada 1992-2010 peste 450 de târguri);

- ***străzi comerciale* (*vaduri comerciale*):** B-dul Eroilor; str. Napoca; Memorandumului; B-dul 21 Decembrie 1989; Matei Corvin; str. Bucureşti; str. Regele Ferdinand; str. Aurel Vlaicu; Calea Mănăştur; Calea Floreşti; str. Observatorului; str. Teodor Mihali; str. Plevnei.
- **pieţe comerciale**:
  - Piaţa Unirii;
  - Piaţa Mihai Viteazul;
  - Piaţa Mărăşti.
- **magazine de prezentare**, specializate în **comerţul cu autovehicule**: cuprind mărcile Dacia-Renault; Citroen; Peugeot; BMW; Volkswagen; Opel; Mercedes; Audi; Fiat; Alfa Romeo; Seat; Skoda; Suzuki; Toyota; Nissan; Chrysler; Ford; Chevrolet, etc.
- **staţii de carburanţi**: şase staţii Petrom; patru staţii Rompetrol; şase staţii Lukoil; şase staţii Mol; patru staţii OMV şi una aparţinând firmei Euroil.

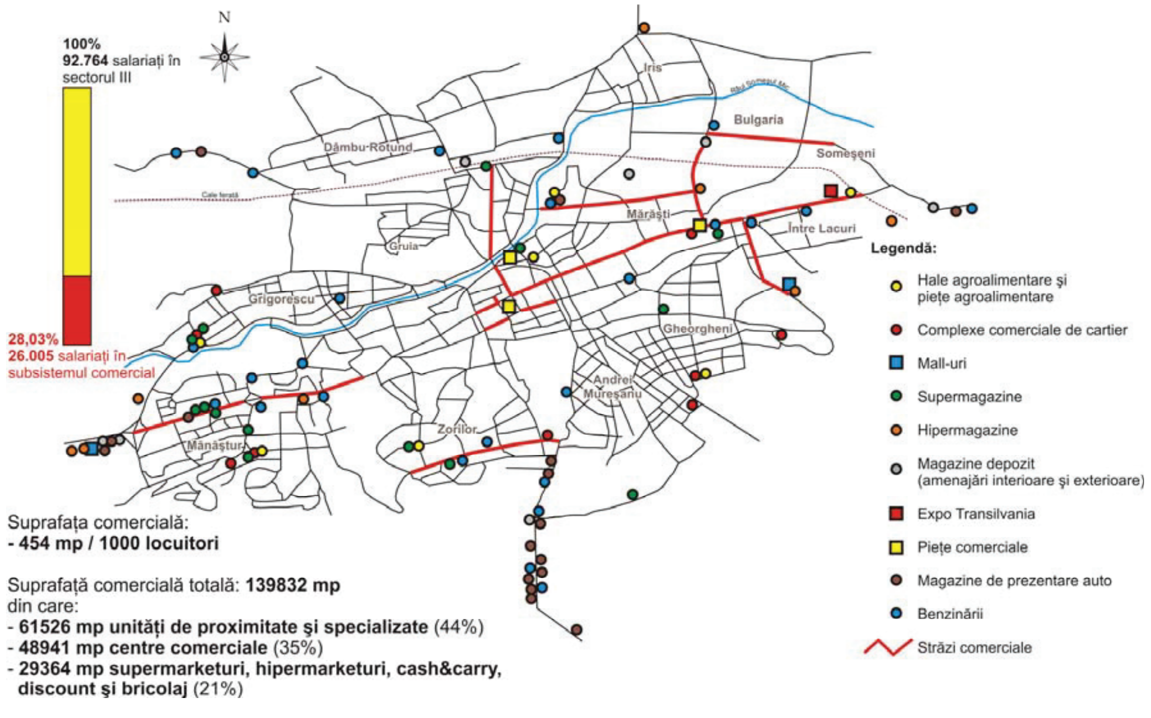

Fig. 58. Proiecţia geografică a funcţiei comerciale în planul municipiului Cluj-Napoca în 2010

Notă: fotoplanul cu extinderea subsistemului comercial (printre alte subsisteme terţiare) în zona centrală a municipiului se găseşte în Anexa nr. 3.

Caracterul funcţiei comerciale a municipiului Cluj-Napoca.

Coef. localiz. = 1,09 (supranumeric) (conform Strategiei de Dezvoltare Cluj-Napoca, 2006).

Din suprafaţa totală de spaţii comerciale din Cluj-Napoca (*circa 139832 m*^{2}), *44%* este acoperită de *unităţi de „proximitate” şi specializate* (mobilier, materiale de construcţie, piese auto, etc.), *35%* de *centre comerciale*, iar restul de *21%* de *unităţi tip supermarket, hipermarket, cash&carry, discount şi bricolaj*. Comercianţii preferă pentru închiriere spaţii în mall-uri şi în zona

centrală (B-dul Eroilor, B-dul Ferdinand, str. Napoca, Piaţa Mihai Viteazul). În cartierul Mărăşti, cele mai solicitate zone sunt str. Fabricii – sensul giratoriu, în Mănăştur – str. Izlazului şi Calea Floreşti, în Zorilor – piaţa cu acelaşi nume, iar în Grigorescu, spaţiile din preajma Pieţei Fortuna.

În încheiere, mai amintesc faptul că, din punct de vedere comercial, municipiul Cluj-Napoca este unul dintre cele mai bine cotate oraşe din România, suprafaţa comercială la 1000 de locuitori fiind de patru ori mai mare faţă de media naţională, mai exact *454 m^2 / 1000 locuitori*, spre deosebire de 101 m^2 la mia de locuitori cât este media pe ţară.

4.1.2.5. *Funcţiile turistice ale municipiului Cluj-Napoca*

4.1.2.5.1. Introducere şi fundamentare

Geografia aşezărilor şi, în particular, geografia aşezărilor urbane, a studiat geosistemele urbane încă de la consacrarea acestei ramuri în ştiinţa geografică, o consacrare obiectivă, determinată de modificarea concepţiei de a primi, înţelege şi construi un oraş. Secolul XX a fost momentul istoric în care se produce o revoluţie de gândire în raporturile dintre două elemente sistemice ale structurii urbane: *elementul uman* şi *elementul construit*. Din acest moment, activităţile socio-umane din urban sunt privite sistemic şi sunt clasificate, iar relaţiile apărute între elementele sistemului şi stările lor sunt definite ca funcţii. Între aceste funcţii se consacră, în ultimele decenii ale sec. XX, şi *funcţia turistică* a oraşului, aceasta şi ca o consecinţă a exploziei „serviciilor turistice”, pe care oraşul începe să le ofere în mod programatic. Se produce practic, în geografia urbană, o *„specializare funcţională, care permite clasificarea oraşelor...*” (V. Surd, 2003). Turismul şi serviciile turistice au ajuns astfel în situaţia în care prin ponderea, calitatea şi diversitatea sau specializarea lor să determine *dominanţa funcţională* a unor oraşe, aşa numitele *oraşe turistice*.

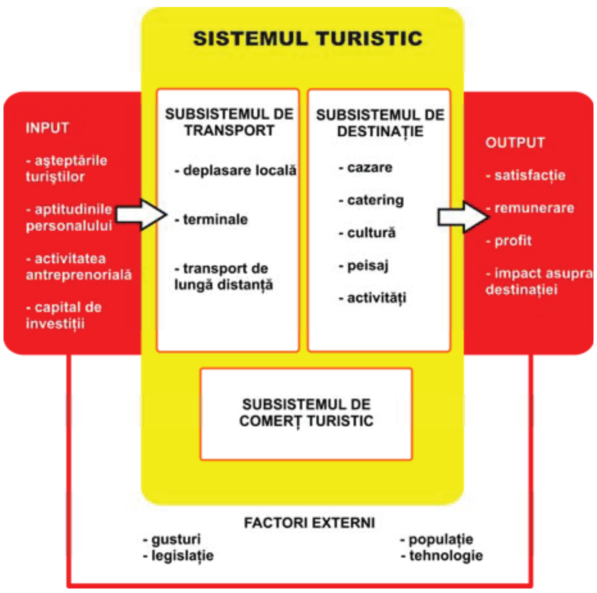

Fig. 59. Modelul sistemului serviciilor de turism (după E. Laws, 2004)

„Serviciile turistice şi de ospitalitate” au ajuns astăzi să configureze în geografie un *„sistem al serviciilor de turism*” (E. Laws, 2004), care, pe lângă elementele de atracţie de bază (elemente de destinaţie), înglobează transportul, operatorii de turism şi comerţul, recunoscând şi integrând şi factori externi sistemului turistic precum factorii competiţionali (competitivi). Autorul a construit un tablou al sistemului serviciilor de turism (a se vedea figura nr. 59).

Explozia serviciilor turistice din ultimele decenii a determinat apariţia şi consolidarea unor concepţii şi abordări sistematice de geografie a turismului. Şcoala geografică clujeană vede acest domeniu ca „*un fenomen social-economic la scară planetară*" (N. Ciangă, 2001), pe care îl studiază cu metodele specifice geografiei, confirmând existenţa a trei elemente ce concură la dezvoltarea lui:

- cererea turistică;
- potenţialul turistic;
- legătura dintre primele două, constând din deplasare, consum turistic şi intecorelaţiile determinante cu celelalte ramuri socio-economice.

Această complexitate a servicilor turistice determină (în concepţia lui N. Ciangă, 2001) următoarele caracteristici, prezentate esenţializat:

- caracterul de masă;
- generalizarea în masă a fenomenului turistic;
- internaţionalizarea, globalizarea şi creşterea frecvenţei actului turistic;
- diversificarea turistică, etc.

Acest proces foarte dinamic a cuprins, în primul rând, sociosistemele urbane, care, datorită specificului antropic, produc asupra factorului uman presiuni psihologice, care îl determină să găsească posibilităţi de evadare şi recreere. Astfel, au apărut în sistem cei doi poli: emitentul – reşedinţa turistului şi locul cu funcţie de primire (primitorul), între care se află „*teritoriul de tranzit turistic*" (idem). Între cele trei elemente geografice care concură la dezvoltarea turismului, *fondul turistic urban* se exprimă (spre exemplu în concepţia Gabrielei Ilieş, 2008), în trei categorii de elemente:

- *elemente primare*: culturale; sportive; de agrement; de patrimoniu; sociale.
- *elemente secundare*: cazare; alimentaţie publică; spaţii comerciale; pieţe.
- *elemente adiţionale*: accesibilitate; transport public; spaţii de parcare; infoturismul, etc.

Consider mai interesante şi mai reprezentative, construcţiile conceptuale asupra celor trei mari categorii geografice care influenţează turismul, pe cele elaborate de N. Ciangă în 2001, şi care justifică aproape exhaustiv determinările funcţiilor turistice urbane. Adaptându-le scopului meu, le-am grupat astfel:

a) fondul turistic:
   - natural (morfoturistic; climoturistic; hidroturistic; bioturistic);
   - antropic (vestigii antropice; peisajul urban; obiective culturale; momente cultural-festive şi cultural-ştiinţifice);
   - instituţii reprezentative în geografia urbiului;
   - construcţii cultural-religioase, monumente artistice şi de arhitectură.

b) baza materială (din punct de vedere al funcţionalităţii):

- specific turistică (dotări de cazare, de recreere, transport turistic, reţea comercială integrată în hoteluri, dotări terapeutice, echipamente turistice);
- cu caracter general aparţinând complexului socio-economic (reţeaua administrativ-comercială şi socio-culturală, transporturile şi telecomunicaţiile).

c) factorii stimulatori/inhibitori ai circulaţiei turistice:
- factori politici;
- factori economici;
- factori socio-demografici;
- factori psihologici;
- factori militari.

Bazându-mă pe aceste fundamentări şi pe altele studiate în literatura geografică, am considerat necesar să abordez fundamentarea funcţiilor turistice pornind de la constructia *raportului tri-funcţional urban*: ***necesitate – ofertă – relaţie funcţional instituţională***. În economia turismului, orice oraş care îşi asumă, programatic, oferta turistică trebuie să-şi raporteze conceptual funcţia turistică la cele trei elemente de mai sus. Între necesitate (cerere) şi ofertă, trebuie să intervină o *relaţie funcţională*, deci *funcţia turistică* pe care oraşul o organizează, o construieşte şi o pune în acţiune, sistemic. În concepţia mea, un oraş, pentru a avea şi a consacra o funcţie turistică, în sensul de funcţie turistică specializată, nu în general, trebuie să îşi asigure instituţii specializate necesare acesteia. Acestea constituie *logistica instituţională a funcţiei*. Multe oraşe ar dori să ofere servicii turistice, culturale, dar ele sunt simple oraşe balneare; medicale, iar instituţiile medicale ale oraşului sunt nesemnificative, etc.

În consecinţă, un oraş îşi generează *funcţii turistice specializate* doar atâta vreme cât poate acoperi triunghiul funcţional. Este astfel firesc să avansăm o clasificare a funcţiilor turistice ale municipiului Cluj-Napoca, pornind de la domeniile turistice în care poate acoperi triunghiul funcţional. Pe această fundamentare se bazează taxonomia funcţiilor turistice ale municipiului, cuprinzând:
- funcţia cultural-turistică;
- funcţia medical-turistică;
- funcţia religios-turistică;
- funcţia plezirturistică (loisir-turistică);
- funcţia comercial-turistică;
- funcţia sportiv-turistică.

Dacă le vom analiza, vom constata că fiecare dintre ele exprimă, din partea municipiului Cluj-Napoca, cerere, motivaţie, ofertă, susţinere şi logistică. Toate funcţiile enumerate şi avansate se comportă sistemic, permanent şi dinamic. Serviciile turistuice pe care municipiul le asigură prin funcţiile sale turistice, se transformă în funcţii „*bazice*”, „*externe*” (V. Surd, 2003) pentru un spaţiu

geografic ce nu mai poate fi clasificat drept adiacent. Toate funcţiile turistice enumerate asigură servicii turistice unui flux turistic global. Oferta serviciilor turistice ale municipiului Cluj-Napoca a „*lărgit piaţa la limită*” (A. Marga, 2008).

4.1.2.5.2. Logistica instituţională a funcţiilor turistice ale municipiului Cluj-Napoca

După acelaşi principiu de sistematizare prin care am evidenţiat logistica instituţională a funcţiilor culturale şi datorită complexităţii şi diversităţii formelor contemporane de manifestare a funcţiei turistice a municipiului Cluj-Napoca, voi prezenta structura instituţională, prin care oraşul susţine această funcţie, într-o formă sistematizată, integratoare. Funcţiile turistice, pe care fiecare instituţie din municipiu le susţine, sunt următoarele:

Tabelul 30. Elementele funcţional-sistemice ale funcţiilor turistice din Cluj-Napoca în 2010

Nr. crt.	Logistica instituţională	Funcţiile turistice sustinute						Nr. elemente turistice în Cluj-Napoca
		Funcţia comercial-turistică	Funcţia cultural-turistică	Funcţia medical-turistică	Funcţia religios-turistică	Funcţia plezir-turistică	Funcţia sportiv-turistică	
1.	Primăria Cluj-Napoca							1
2.	Instituţii şcolare							75
3.	Universităţi							10
4.	Teatre							3
5.	Opere/filarmonică							3
6.	Centre culturale							10
7.	Muzee/case memoriale							10
8.	Cinematografe							5
9.	Galerii de artă							11
10.	Reviste culturale							7
11.	Direcţii şi case de cultură							7
12.	Biblioteci							29
13.	Instituţii de cultură							7
14.	Structuri sportive							24
15.	Unităţi medicale							507
16.	Instituţii publice							99
17.	Mass-media locală							74
18.	Centrul de informare turistică							1
19.	Reţeaua comercială							5 740
20.	ExpoTransilvania							1
21.	Agenţii de turism							111

22.	Parcuri							78
23.	Catedrale şi biserici-monument							15
24.	Cluburi, baruri, terase, cazinouri, cafenele							238
25.	Reţeaua de alimentaţie publică							204
26.	Hoteluri, pensiuni, moteluri, camping, vile							59
27.	Statui şi monumente							21
28.	Staţiuni de odihnă şi agrement din zona periurbană şi adiacentă							2
29.	Baze de tratament balnear							1
30.	Cimitire							13
31.	Elemente geomorfologice, hidrografice							4

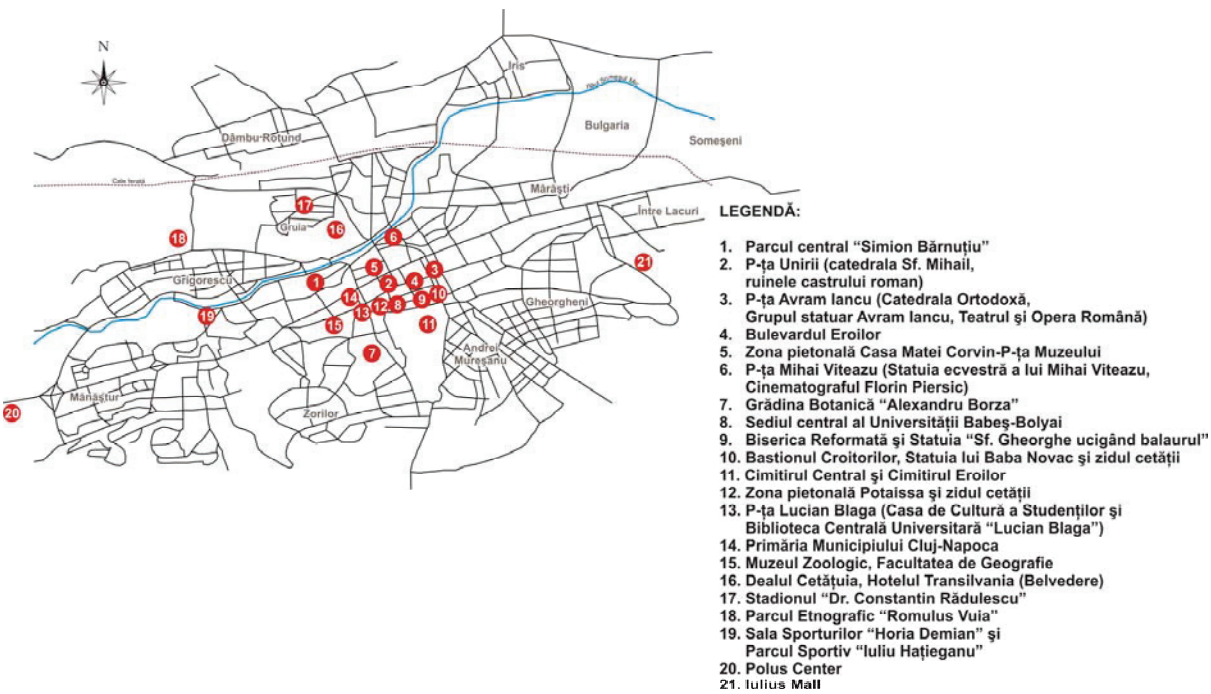

Fig. 60. Obiectivele turistice ale municipiului Cluj-Napoca

Caracterul funcţiilor turistice ale municipiului Cluj-Napoca.

$$\text{Coef. localiz.} = \frac{\dfrac{154000}{9369000}}{\dfrac{2728}{132132}} = 0{,}8$$

$$\text{Coef. asig.} = \frac{\text{Nr. intrări + nr. ieşiri}}{\text{Total pop. Cluj-Napoca}} = \frac{254665 + 211014}{308000} = 1{,}51$$

Concluzia:

- Optez pentru caracterul extern al funcţiilor, rezultat din coeficientul de asigurare (avem un caz tipic de deformare a realităţii prin folosirea formulelor bazate pe date statistice nesigure).

- Caracterul intern sau extern rezultă din sensul definitoriu al sistemului turistic. Nu există turist intern într-un oraş. Turismul implică populaţie externă (fluxuri intrare şi fluxuri ieşire).

4.1.2.6. *Funcţia financiară a municipiului Cluj-Napoca*

4.1.2.6.1. Introducere şi fundamentare

Antropogeografia, prin izvoarele sale materiale şi scrise, ne oferă o bogată informaţie despre „schimburile” comerciale. Pe scara evolutivă, societatea a simţit nevoia simplificării şi perfecţionării schimbului astfel că istoriografia consemnează, începând cu sec. al VII-lea î.e.n., apariţia primelor monede în spaţiul grecesc. Această invenţie grecească s-a răspândit în lume foarte repede, uşurând considerabil schimburile comerciale şi producând o adevărată „revoluţie” în evoluţia relaţiilor dintre popoare, monedele devenind *„instrumente” frontaliere* pentru culturile şi civilizaţiile viitoare.

Odată consacrată această invenţie (moneda), ea a impus şi nişte reguli de stăpânire şi de administrare a ei. Apar deci, obiectiv, formele incipient-instituţionale, care vor administra moneda în numele stăpânului (monarhul, cetatea, republica, oraşul, etc.). Moneda implică nu doar monetărie, ci şi un sistem de generare, administrare, colectare, circulaţie şi control al acesteia. Acest nivel antropogeografic trebuie să fi constituit germenul instituţiilor monetare şi financiare.

Făcând un salt în istorie, vom constata că de la un anumit moment, societăţile îşi organizează şi îşi perfecţionează această activitate prin „instituţii” logistice, care pe parcurs vor genera şi funcţia specifică, adică *funcţia financiar-bancară*. Această funcţie ajunge în istoria modernă şi contemporană la o asemenea complexitate încât astăzi constatăm, cu probatoriu ştiinţific, că sistemul financiar-bancar

este cel mai mobil şi mai dinamic dintre toate sistemele construite de geosistemul mondial. Pornind de la forme simple, sistemul a îmbrăcat până astăzi o serie lungă de expresii geosociale şi economice: baterea-emiterea monedei; strângerea dărilor; biruri; taxe vamale; comerţul cu mărfuri bazat pe monedă; impozite; taxe comunitare, etc. În prezent, tabloul financiar cuprinde adevărate sisteme financiar-bancare şi nebancare precum:

- sisteme financiar-bancare mondiale;
- sisteme financiar-bancare internaţionale;
- sisteme financiar-bancare transnaţionale;
- bănci centrale (naţionale);
- instituţii fiscale;
- instituţii financiare;
- instituţii bursiere;
- organizaţii bursiere;
- bănci;
- instituţii de credit;
- instituţii de plată;
- instituţii nebancare;
- alte instituţii (de plată, financiare, nefinanciare, etc.).

Astăzi, geografia economică, indiferent de nivelul holarhic sau indiferent de taxonomia folosită pentru clasificări-ierarhizări sistemice, pentru orice analiză geoeconomică, este obligată, în construcţie, să pornească de la sistemul financiar şi de la resursa financiară. Oricărei abordări structuralist-sistemice a geosistemului financiar-bancar şi în consecinţă şi a funcţiilor financiar-bancare ale geosistemelor, i se impune o taxonomie extrem de elaborată şi bazată pe o foarte bună competenţă, cel puţin, informativ-documentară.

În acest context, geosistemele urbane, ca expresie desăvârşită a frontierei europene universale, prezintă în structura lor funcţională forme şi instituţii complexe şi sofisticate ale spaţiului financiar-bancar. Pentru geosistemul urban Cluj-Napoca, bazându-mă pe geografia economică generală, geografia sistemelor financiar-bancare, geografia sistemelor şi suprasistemelor economico-financiare, geografia sistemelor de aşezări, consider că fundamentarea teoretică, dar şi abordarea analitică a funcţiei financiare ale oraşului, pot fi susţinute de următoarea schemă:

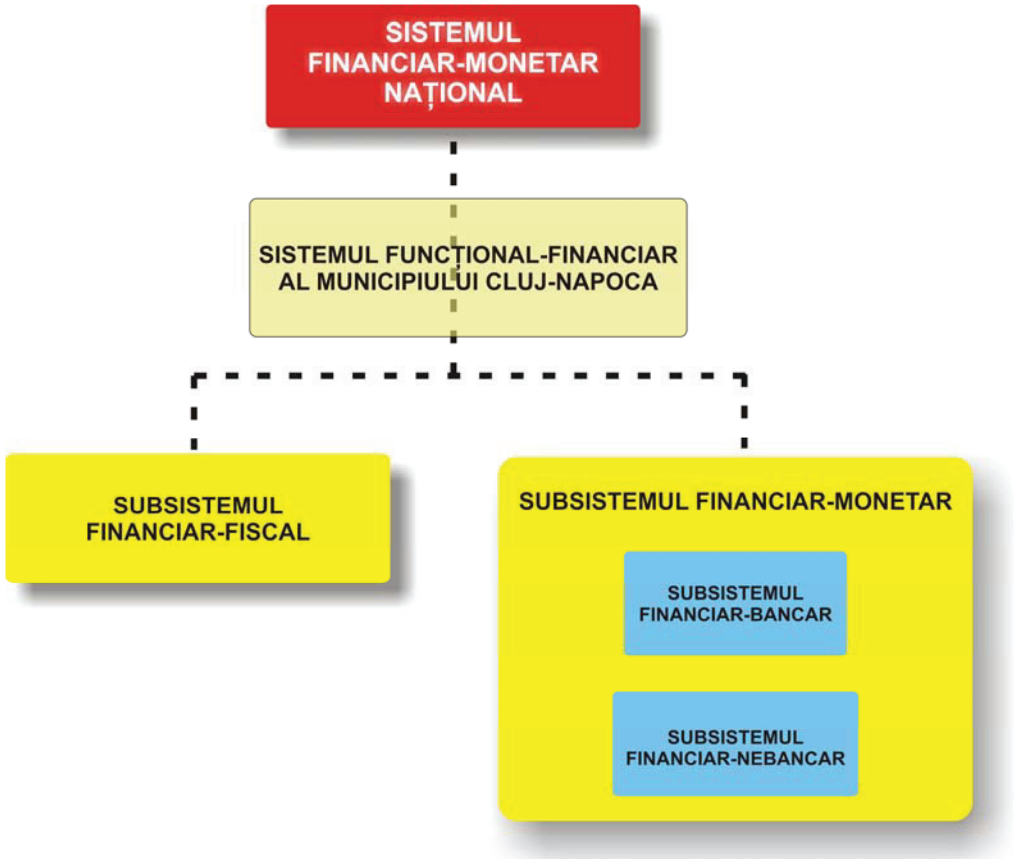

Fig. 61. Structura sistemului financiar naţional

Bazându-mă pe această construcţie, voi prezenta la punctul următor structura sistemică a funcţiei financiare, bazate pe logistica instituţională (elementele sistemului). Voi propune totodată construcţia structuralist-sistemică pentru fiecare dintre *subsistemele funcţionale*, astfel încât tabloul complex al funcţiei financiare a municipiului Cluj-Napoca să fie pus în evidenţă deoarece acest tablou este expresia geografică a funcţiei determinată de:

- poziţia holarhică în geosistemul financiar superior;
- localizarea în teritoriul urban al municipiului Cluj-Napoca a instituţiilor financiar-bancare şi financiar-fiscale;
- raporturile structural-sistemice ale geosistemului financiar clujean cu subsistemele holarhice din zona sa de influenţă;
- serviciile financiare asigurate de municipiul Cluj-Napoca (servicii bancare; servicii de asigurări şi reasigurări; audit financiar-contabil; brokeraj; management financiar; expertiză financiară; expertiză contabilă; contabilitate; studiu de management; intermedieri valori mobiliare; audit proiectare credite finanţare; agenţii bursiere; înfiinţări-lichidări societăţi financiare; instituţii de leasing; intermedieri financiare; analiza pieţei financiare şi de capital).

4.1.2.6.2. Logistica instituţională a funcţiei financiare a municipiului Cluj-Napoca

Subsistemul financiar-fiscal al municipiului Cluj-Napoca este constituit din două elemente subordonate Agenţiei Naţionale de Administrare Fiscală (A.N.A.F.) şi prin intermediul acesteia, Ministerului Finanţelor Publice. Aceste elemente subsistemice sunt *Direcţia Generală a Finanţelor Publice a Judeţului Cluj* şi *Secţia Judeţeană Cluj a Gărzii Financiare*.

Principalele direcţii de acţiune ale primului element sistemic (*Direcţia Generală a Finanţelor Cluj*) sunt:

- îmbunătăţirea colectării veniturilor la bugetul general prin utilizarea modalităţilor de stingere a obligaţiilor bugetare, inclusiv a tuturor modalităţilor de executare silită;
- combaterea evaziunii fiscale prin intensificarea controalelor la agenţii economici;
- administrarea contribuabililor, mici şi mijlocii, din judeţul Cluj;
- execuţia de casă a contului curent general al trezoreriei statului;
- sprijinirea consiliilor locale pe linia întocmirii şi executării bugetelor acestora;
- realizarea de misiuni de audit conform tematicilor anuale sau a reclamaţiilor, etc.

Conducerea Direcţiei Generale este asigurată de către directorul coordonator, împreună cu cei doi directori coordonatori adjuncţi şi cu trezorierul-şef. Instituţia îşi desfăşoară întreaga activitate în următoarea structură: Activitatea de Metodologie şi Administrarea Veniturilor Statului; Activitatea de Inspecţie Fiscală; Activitatea de Trezorerie; 18 servicii indepedente; Administraţia finanţelor publice pentru contribuabili mijlocii; cinci administraţii ale finanţelor publice municipale (Cluj-Napoca, Turda, Dej, Câmpia-Turzii, Gherla); o administraţie a finanţelor publice orăşenească (Huedin) şi trei administraţii ale finanţelor publice comunale (Gilău, Baciu, Apahida).

Tabelul 31. Personalul Direcţiei Generale a Finanţelor Publice a Judeţului Cluj (2010)

Structura Direcţiei Generale a Finanţelor Publice Cluj	Nr. personal / %
Aparat propriu	351 (43,44%)
Administraţia Finanţelor Publice pentru Contribuabili Mijlocii	29 (3,59%)
Administraţia Finanţelor Publice a municipiului Cluj-Napoca	179 (22,15%)
Administraţia Finanţelor Publice a municipiului Turda	60 (7,43%)
Administraţia Finanţelor Publice a municipiului Dej	53 (6,56%)
Administraţia Finanţelor Publice a municipiului Câmpia-Turzii	38 (4,70%)
Administraţia Finanţelor Publice a municipiului Gherla	41 (5,07%)
Administraţia Finanţelor Publice a oraşului Huedin	34 (4,21%)
Administraţia Finanţelor Publice a comunei Apahida	7 (0,87%)
Administraţia Finanţelor Publice a comunei Baciu	7 (0,87%)
Administraţia Finanţelor Publice a comunei Gilău	9 (1,11%)
Total	**808**

Sursa: D.G.F.P. Cluj

Al doilea element subsistemic al sistemului-financiar fiscal al municipiului, este, după cum am menţionat anterior, *Secţia Judeţeană Cluj a Gărzii Financiare*, ce îşi împarte sediul cu Direcţia Finanţelor Publice Cluj, în P-ţa Avram Iancu, nr. 19. Această instituţie, cu personalitate juridică, exercită *controlul privind prevenirea, descoperirea şi combaterea oricăror acte şi fapte din domeniul fiscal, economic şi vamal, care au efect evaziunea şi frauda fiscală, în cadrul judeţului Cluj*. Este condusă de un comisar şef, un comisar şef adjunct şi trei comisari şefi de divizie, care au în subordine patru comisari superiori şi 27 de comisari.

Elementele structurale ale **subsistemului financiar-monetar din municipiul Cluj-Napoca** sunt supravegheate de Banca Naţională a României, prin Sucursala Cluj (una dintre cele trei sucursale de grad I ale acesteia), şi cuprind:

1) instituţii de credit:
   - instituţii de credit – persoane juridice române:
     - *bănci*: ATE Bank România SA; BRD – Groupe Societe Generale SA; Banca Comercială Română; Raiffeisen Bank SA; UniCredit Ţiriac Bank SA; Bank Leumi România SA; Bancpost SA; Banca de Export-Import a României Eximbank SA; Banca Românească SA – Membră a Grupului National Bank of Greece; Credit Europe Bank (România) SA; Banca Transilvania SA; MKB Romexterra Bank SA; Alpha Bank România SA; Piraeus Bank Romania SA; RBS Bank (România) SA; OTP Bank România SA; Banca Comercială Intesa Sanpaolo România SA; Emporiki Bank România SA; Libra Bank SA; Banca C.R. Firenze România SA; Banca Comercială Carpatica; CEC Bank SA; Volksbank România SA; ProCredit Bank SA; Porsche Bank România SA;
     - *bănci de economisire şi creditare în domeniul locativ*: Raiffeisen Bank - Banca pentru Locuinţe SA şi BCR - Banca pentru Locuinţe SA.;
     - *organizaţii cooperatiste de credit*: Alianţa Cooperativă de Credit Cluj-Napoca;
2) instituţii financiare nebancare:
   - *credite ipotecare / imobiliare*: Imocredit IFN SA;
   - *microcreditare*: Microimo IFN SA;
   - *leasing financiar*: Romdevon Leasing Instituţie Financiară Nebancară SA; Imoleasing IFN SA; BT Leasing Transilvania IFN SA; Master Finance Group IFN SA; Portal Leasing IFN SA;
   - *activităţi multiple de creditare*: Maxim Leasing IFN SA; BT Direct IFN; Quick Leasing IFN SA; Carion Credit IFN SA;
   - *case de ajutor reciproc*: 56 de C.A.R-uri;
   - *case de amanet*: opt în total;

- *case de schimb valutar*: 13 în total.

3) alte instituţii de credit: 192 în total;
4) alte instituţii de plată: 23 în total (AN Express Limited; CambioReal Limited; Caxton Fx Limited; Chase Paymentech Europe Limited; Collective Enterprises Limited; Western Union, etc.)

Caracterul funcţiei financiare a municipiului Cluj-Napoca.

Coeficient localizare = 1,19 (supranumeric) (cf. Strategiei de Dezvoltare Cluj-Napoca, 2006).

Concluzia: **funcţia este externă**.

4.1.2.7. *Funcţia juridică a municipiului Cluj-Napoca*

4.1.2.7.1. Introducere şi fundamentare

Obiectul de studiu al prezentei lucrări este oraşul (municipiul Cluj-Napoca). Din punct de vedere geosocial, am fundamentat definiţia oraşului ca geosistem, „*o formă complexă de aşezare omenească*” (DEX, 1975) sau, conform definiţiei avansate de către noi, *un spaţiu geografic complex organizat, cu o dinamică permanentă, capabil să asigure o diversitate de funcţii pentru evoluţia şi dezvoltarea proprie şi a spaţiului său de influenţă*. În concluzie, oraşul este şi o colectivitate teritorială, care, pentru evoluţia sa, pentru autoorganizarea sa permanentă, este obligată să îşi stabilească norme sociale, norme urbane, norme care sunt integrate într-o holarhie normativă capabilă să asigure oraşului o continuă evoluţie şi să participe la diviziunea normelor de funcţionare sistemic-holarhică în subsisteme şi suprasisteme. Pentru acest deziderat (scop), oraşul, ca sociosistem, este obligat să îşi construiască instituţii specializate pe domenii sistemice. Un astfel de domeniu este cel *juridic*, integrat în holarhia justiţiei suprasistemice, în cazul municipiului Cluj-Napoca în sistemul juridic naţional menit să aplice şi să asigure justiţia Statului Român.

Rezultă că un sociosistem (oraşul), determinat de necesitatea satisfacerii nevoilor comunităţii (locale, regionale, naţionale, internaţionale), trebuie să evolueze într-un mod reglementat de anumite principii şi norme (juridice), norme a căror aplicare este asigurată de instituţii (aşezăminte). Voi defini aceste instituţii, juridice în cazul acesta, folosind accepţiunile clasificatorii ale lui J. Szczepanski (1972). Astfel, ele pot fi:

- grupuri de persoane menite să rezolve probleme importante pentru colectivitate;
- ansambluri de acţiuni organizatorice, exercitate în numele colectivităţii;
- ansamblul de instalaţii şi mijloace, care permit exercitarea *funcţiei juridice*;
- roluri sociale deosebit de importante (*juridice*, *instituţionale*, etc.) ale unor membri sociali.

Dacă privim *subsistemul juridic* al unui sistem urban (în cazul de faţă Cluj-Napoca), el este structurat după principiile structuralist-sistemice în elemente, stările elementelor şi relaţiile dintre cel

două. Elementele subsistemului juridic, care se constituie în „*logistica instituţională*” (I. Bădescu, D. Dungaciu, 1995) a funcţiei juridice, sunt chiar instituţiile sistemului juridic naţional, repartizate teritorial şi situate în teritoriul geografic al oraşului. Aparţinând listei de instituţii pe care se bazează aşezările umane, structurile umane (instituţii economice, politice, sociale, culturale, ştiinţifice, etc.), instituţiile juridice ale unui oraş sau ale unui „*sistem teritorial*” (I. Ianoş, 2000) de *nivel micro-referenţial*, *microspaţial*, au rolul geografic de reglare şi autoreglare sistemică menită să împiedice „*autodistrugerea colectivităţilor prin combatere reciprocă*” (J. Szczepanski, 1972), menite să calmeze şi să împace conflictele dintre indivizi, indivizi şi instituţii, instituţii şi comunitate, etc., prin decizii, bazate pe acte normative (legale, juridice), care sancţionează actul perturbator în sistem.

Întrucât instituţiile publice sunt organisme cu reprezentare teritorială, ele vor opera cu instrumente juridice, într-un spaţiu „jurisdicţional”, asigurând prin actul juridic, aplicarea justiţiei în acel teritoriu jurisdicţional. În funcţie de nivelul holarhic ocupat în sistemul juridic naţional (cazul României), instituţiile juridice aparţinând geografiei urbane a oraşului, pot avea jurisdicţii care se limitează la teritoriul oraşului de situare (localizare instituţională) sau pot avea jurisdicţie într-un teritoriu judeţean sau regional. De exemplu, judecătoriile sunt instituţii cu jurisdicţie locală, tribunalele cu jurisdicţie judeţeană, iar curţile de apel cu jurisdicţie teritorial-regională. Există excepţii în cazul tribunalelor militare a căror jurisdicţie se întinde pe teritoriul mai multor judeţe. Constat aşadar că sunt întrunite toate elementele configurative ale unei funcţii urbane (juridice în cazul nostru) care cuprinde elementul uman, elementul instituţional, elementul logistic, teritoriul, spaţiul normativ (juridic), stările de moment ale elementelor, relaţiile oficializate între ele. Există practic, configurată în acest fel, funcţia sistemică, pe care o numim aici *funcţia juridică urbană*, deoarece oraşul este geosistemul care cuprinde, susţine şi perfecţionează (cel puţin parţial, prin diviziune sistemică) evoluţia acestei acţiuni de reglare geografică a sistemului. În mod concret:

- oraşul cuprinde în teritoriul său sediile;
- oraşul cuprinde în teritoriul său personalul specializat;
- oraşul asigură subzistenţa utilitară şi logistică a instituţiei (apă, energie electrică, comunicaţii, etc.);
- oraşul susţine funcţionarea instituţională în propriul interes şi în acelaţi timp în interesul unui teritoriu adiacent, care configurează *teritoriul extern de influenţă juridic-funcţională*.

În concluzie, sunt întrunite toate elementele constitutive ale unei funcţii bazice. La acest nivel al fundamentării este evident că funcţia juridică a unui oraş interacţionează sistemic şi pune în mişcare spre şi dinspre oraş acel „*flux de materie, energie şi informaţie*” (V. Surd, P. Cocean, 1979).

4.1.2.7.2. Elementele structural-funcţionale ale funcţiei juridice a municipiului Cluj-Napoca

Elementele structurale care susţin funcţia juridică a municipiului Cluj-Napoca pot fi clasificate astfel:

1. instanţe de judecată: Curtea de Apel Cluj; Tribunalul Cluj; Tribunalul Comercial Cluj; Tribunalul Militar Cluj-Napoca şi Judecătoria Cluj-Napoca.
2. parchete;
3. Camera Notarilor Publici Cluj;
4. Camera Executorilor Judecătoreşti;
5. Corpul Experţilor Judiciari Cluj;
6. Corpul Experţilor Criminalişti Cluj;
7. Arhiva electronică de garanţii reale imobiliare prin operatorii autorizaţi;
8. traducătorii autorizaţi de către Ministerul Justiţiei;
9. Baroul de avocaţi Cluj.

Instanţele de judecată

Curtea de Apel Cluj, a cărei zonă de responsabilitate cuprinde patru judeţe şi anume Cluj, Bistriţa-Năsăud, Maramureş şi Sălaj, acoperă astfel o suprafaţă de 22197 km^2 şi cuprinde un număr de 1842,7 mii locuitori. Situarea geografică a instituţiei în cadrul geosistemului Cluj-Napoca este P-ţa Ştefan cel Mare, nr. 1. Organigrama instituţiei are în frunte un preşedinte al instanţei, acesta coordonând:

- doi vicepreşedinţi;
- un colegiu conducător (cinci judecători);
- un prim grefier;
- trei secţii:
    - Secţia civil, muncă şi asigurări sociale, pentru minori şi familie;
    - Secţia comercial, de contencios administrativ şi fiscal;
    - Secţia penală şi de minori.
- compartimentul tehnic şi economico-administrativ.

Fig. 62. Judeţele aflate în aria de responsabilitate a Curţii de Apel Cluj în 2010

Tribunalul Cluj, situat în Cluj-Napoca, pe Calea Dorobanţilor, nr. 2-4, are în circumscripţie cinci judecătorii (Cluj, Dej, Gherla, Turda şi Huedin), iar organizarea instituţională cuprinde:

- preşedintele instanţei;
- doi vicepreşedinţi;
- colegiul de conducere, format din şapte membri;
- trei secţii (Secţia penală, Secţia civilă şi Secţia mixtă de contencios administrativ, conflicte de muncă şi asigurări sociale).

Tribunalul Comercial Cluj, înfiinţat în 2004, este situat în aceeaşi clădire de pe Calea Dorobanţilor, este format din preşedintele instanţei şi colegiul de conducere (trei membri), la care se adaugă o secţie comercială.

Tribunalul Militar Cluj, cu statut de unitate militară, are în responsabilitate 12 judeţe, conform figurii 63 şi este condus de preşedintele instanţei, cu grad de colonel, şi are in organigramă secţia penal, cu un preşedinte şi doi judecători.

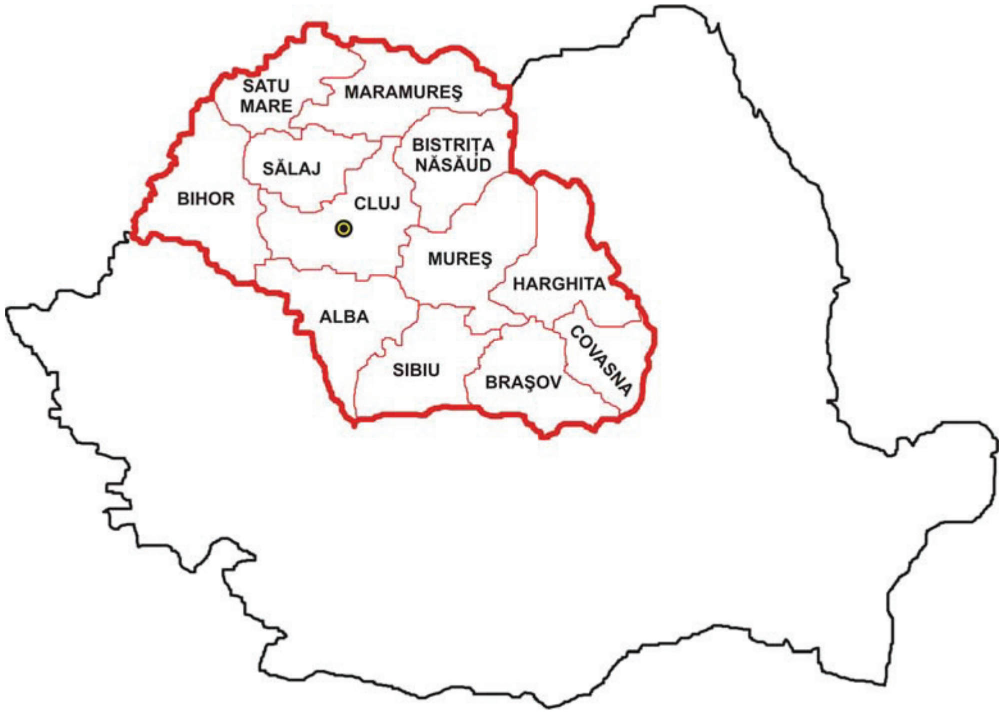

Fig. 63. Aria de responsabilitate a Tribunalului Militar Cluj în 2010

Judecătoria Cluj-Napoca, situată tot pe Calea Dorobanţilor, este constituită pe un principiu asemănător celorlalte instanţe de judecată, din preşedintele instanţei, colegiul de conducere (patru membri), un grefier şef şi două secţii (civilă şi penală).

Parchetele din municipiul Cluj-Napoca sunt organizate pe lângă fiecare instituţie în următoarea structură:

- Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Cluj;
- Parchetele de pe lângă tribunalele şi judecătoriile din cadrul Curţii de Apel Cluj;
- Parchetul de pe lângă Judecătoria Cluj;
- Parchetul de pe lângă Tribunalul Militar Cluj.

Camera Notarilor Publici Cluj, organizaţie cu statut profesional în domeniul juridic, este situată pe str. Ioan Budai Deleanu, nr. 72, aria sa de responsabilitate suprapunându-se peste cea a Curţii de Apel Cluj. Organele de conducere ale Camerei cuprind Adunarea generală a notarilor publici, colegiul director şi preşedintele colegiului director al Camerei. Numărul notarilor publici din municipiul Cluj-Napoca este de 52, organizaţi în 27 de birouri notariale.

Camera Executorilor Judecătoreşti Cluj este o organizaţie cu personalitate juridică cu sediul pe Calea Dorobanţilor, nr. 14-16, ce funcţionează pe lângă Curtea de Apel Cluj, şi cuprinde un număr de 36 de executori judecătoreşti, conduşi de Colegiul director, format dintr-un preşedinte, un vicepreşedinte şi cinci membri. Aria geografică de competenţă este teritorială, cuprinzând judeţele

Cluj, Sălaj, Maramureş şi Bistriţa-Năsăud. În municipiul Cluj-Napoca, execuţia judecătorească este asigurată de către nouă executori şi o societate civilă de execuţie.

Corpul Experţilor Judiciari Cluj este format din 54 de experţi judiciari, fiind o organizaţie profesională cu zonă de responsabilitate suprapusă peste cea a Curţii de Apel, în timp ce **Corpul Experţilor Criminalişti Cluj** este o organizaţie profesională cu 13 membri.

În ceea ce priveşte **Arhiva electronică de garanţii reale imobiliare**, aceasta este structurată în următorul mod: 1) *Autoritatea de supraveghere* şi 2) *operatoriii autorizaţi,* în număr de şase. Arhiva are o bază de date unică la nivel naţional, care asigură înscrierea garanţiilor reale mobiliare, cu acces liber pentru orice creditor. Operatorii îi împuternicesc pe agenţi, care acţionează în numele lor pentru înregistrarea, avizarea şi garantarea arhivelor. Aceşti operatori sunt Banca Comercială Română, Banca Transilvania, Camera de Comerţ şi Industrie, Ministerul Finanţelor Publice, Camera Notarilor Publici şi Uniunea Naţională a Barourilor din România.

Traducătorii autorizaţi din Cluj-Napoca reprezintă un corp de peste 2000 de traducători, autorizaţi de Ministerul Justiţiei, acoperind toate limbile de circulaţie internaţională.

Baroul Cluj, organizaţie profesională din sfera juridică, având sediul în Cluj-Napoca, pe str. P. Roşca, nr. 4, este dirijat de un decan, un prodecan şi 11 consilieri, aceştia formând Consiliul Baroului. Activitatea Consiliului Baroului Cluj este organizată pe 13 departamente după cum urmează:

- Administraţie internă;
- Administraţie externă şi relaţii externe;
- Stagiari şi examinări;
- Pregătire şi perfecţionare profesională;
- Relaţiile cu membrii Baroului Cluj;
- Asistenţă judiciară;
- Contencios, litigii;
- Sesizări, reclamaţii, disciplină;
- Apărarea profesiei;
- Financiar;
- Mass-media;
- Protocol şi organizarea de evenimente;
- Iniţiativă legislativă şi integrare europeană.

Din structura organizatorică mai fac parte Adunarea generală, Comisia de Cenzori şi Comisia de Disciplină. Tabloul avocaţilor clujeni cuprindea în 2010 un număr de circa 700 de avocaţi definitivi, 300 de avocaţi stagiari şi 20 de societăţi civile profesionale (case de avocatură).

Fig. 64. Proiecţia geografică a funcţiei juridice în planul municipiului Cluj-Napoca în 2010

Caracterul funcţiei juridice a municipiului Cluj-Napoca.

$$\text{Coef. asig.} = \frac{\text{Total pop. asig.}}{\text{Pop. Cluj-Napoca}} = \frac{1842000}{308000} = 5{,}9 \text{ (supranumeric).}$$

$$\text{Coef. localiz.} = \frac{\dfrac{122000}{9369000}}{\dfrac{2510}{132132}} = 0{,}8 \text{ (subnumeric)}$$

Concluzia: **funcţia este externă (?)**

4.1.2.8. *Funcţia transport-vehiculatorie a municipiului Cluj-Napoca*

4.1.2.8.1. Introducere şi fundamentare

Călătoriile şi transporturile sunt acţiuni antropogenetice care au apărut înaintea geografiei. Dintre toate ramurile geografiei, geografia transporturilor ar fi prima îndreptăţită să îşi aroge paternitatea determinării geografiei ca ştiinţă. În paralel cu imaginea stelară pe care omul a înregistrat-o, el şi-a pus cu siguranţă problema spaţiului terestru sau acvatic, pe care să se deplaseze. În construcţia *geografiei mişcării* există două imagini primordiale: *imaginea stelară* şi *imaginea mentală a deplasărilor*, pe care omul şi-a făcut-o ca o necesitate vitală. Toate celelalte geografii s-au născut şi au crescut în jurul căilor de circulaţie. Primele „hărţi" conţineau în sumarul elementelor geografice în

mod de neocolit calea, traseul şi drumul. „*De-a lungul istoriei, căile de comunicaţie s-au dezvoltat odată cu societatea, practic cu viaţa*” (V. Surd et al., 2005).

În pofida acestor dovezi, geografia transporturilor, ca ramură a ştiinţei geografice, s-a consacrat foarte târziu, în a doua jumătate a sec. XX, ca o consecinţă a evoluţiei socio-economice, a mijloacelor de transport. În concluzie, apariţia sistemelor de transport a impus necesitatea specializării definitive a unei noi ramuri a geografiei: *geografia transporturilor*. Obiectul de studiu al acesteia este sistemul de transport şi interrelaţiile acestuia cu mediile geografice fizice, economice, sociale, etc. Conform lui I. Laţea şi A. Ungureanu (1979), geografia transporturilor studiază „*...sistemele de căi de comunicaţie, curenţii de transport care se desfăşoară în lungul acestora, nodurile de transport – diferitele tipuri de transport...*”.

Clasificarea transporturilor intră în prerogativele şi în sfera geografiei transporturilor, iar în literatura geografică sunt multe clasificări. Unele dintre ele s-au consacrat în ştiinţa geografică, dar o formulă consacrată şi unanim acceptată nu am găsit. Clasificarea transporturilor complexe după criteriul tipologic reuşeşte să acopere, taxonomic, un spaţiu conceptual care răspunde celor mai multe necesităţi:

- *după mediul fizico-geografic utilizat*, transporturile pot fi clasificate în: maritime; terestre; fluviale; aeriene; speciale şi neconvenţionale.
- *după categoria vehiculelor*, putem clasifica:
  - transporturi navale;
  - transporturi rutiere;
  - transporturi feroviare;
  - transporturi aeriene;
  - transporturi cosmice;
  - transporturi neconvenţionale.
- *după geosistemul utilizat* vom avea:
  - transporturi locale;
  - transporturi interne-naţionale;
  - transporturi internaţionale.
- *din punct de vedere sociosistemic* vom avea:
  - transporturi intraurbane;
  - transporturi extraurbane;
  - transporturi naţionale;
  - transporturi internaţionale.
- *din punct de vedere al obiectului transportului* avem:
  - transport de persoane;

  - transport de mărfuri;
  - transport de informaţii şi date;
- *din punct de vedere al căilor de transport*: maritime; fluviale; feroviare; rutiere; aeriene; subterane; submarine; prin conducte şi cabluri; *extraterestre*.
- *în funcţie de interesul investiţional*:
  - transport făcut de persoane juridice;
  - transport făcut de persoane fizice (în interes personal).
- *în funcţie de combinarea mijloacelor şi formelor de transport*:
  - transport combinat;
  - transport multinodal.

Pentru geografia urbană, geografia transporturilor primeşte valenţe specifice impuse de raporturile geoeconomice dintre spaţiul urban, serviciile urbane şi geografia transporturilor urbane. Această construcţie impune o relaţie care se materializează prin *funcţia transport-vehiculatorie*. Relaţia geografică între *funcţia transport-vehiculatorie a oraşului* şi geografia sa, se manifestă în spaţiile geosistemice prin forme şi acţiuni specifice, fapt care crează specificitatea funcţiilor transport-vehiculatorii. Oraşul cu spaţiile sale destinate transportului şi circulaţiei intraurbane pe de o parte şi a fluenţelor sau disfluenţelor pe care le crează în circulaţia suprasistemică pe de alta, este poate cea mai reprezentativă expresie geografică a teoriei lansate de Lordul Macaulay, prin care acesta susţinea că invenţiile care scurtează distanţele au influenţat cel mai mult civilizaţia umană. „*Drumul este semnul sau simbolul fizic prin care vei putea înţelege orice eră sau orice popor. Dacă nu au drumuri, ei sunt sălbatici, deoarece drumul este creaţia omului şi exprimă un gen de societate civilizată. Dorind să ştii dacă o societate stagnează, poţi cerceta universităţi şi biblioteci sau catedrale şi biserici, dar nu vei afla atât de multe cât ai afla prin cercetarea drumurilor; dacă există evoluţie, mişcare în societate, drumul va fi elementul care va indica acest lucru, fiind simbolul mişcării*" (N. Bushnell, preluat din B.W. Potter, 2009). Această convingere geografică vine în sprijinul geografului, care doreşte să stabilească o nomenclatură corectă pentru geografia transporturilor în sistemul ştiinţelor geografice. Iar atunci când abordăm transportul şi circulaţia ca subsistem al geosistemului urban, vom constata că una dintre trăsăturile acestuia este *complexitatea* transportului urban. În abordările asupra sistemelor tehnice din cadrul administrării spaţiului geografic (V. Surd et al., 2005), se remarcă această complexitate printr-o serie de caracteristici gnoseologice. În economia temei, problematica circulaţiei, căilor de circulaţie, transporturilor şi a organizării spaţiului geografic pentru acestea, ocupă o pondere de circa 30%, ca expresie a complexităţii, imediat remarcată de cercetător. Ce se remarcă cercetând acest studiu este că circulaţia şi transportul impun tipare: tipare stradale, tipare de intersecţii, tipare urbane, tipare evolutive (V. Surd et al., 2005; S. Filip, 2009), tipare proiective, etc. Această complexitate a creat şi crează în continuare mari probleme în înţelegerea, gestionarea, prospectarea şi

proiectarea *funcţiilor transport-vehiculatorii* ale oraşului. În preocupările sale, printre alţii, T.P. Hughes (1987) a găsit că cea mai eficientă metodă de descriere a complexităţii transportului este cea a „*sistemului tehnic mare*” (Large Technical System – L.T.S.).

În preocuparea mea de fundamentare teoretică a conceptului de *funcţie transport-vehiculatorie* pentru cuprinderea gnoseologică a complexităţii funcţional-sistemice a domeniului, mă voi folosi de studiul făcut de Anne Kaijser (2005). Conform demersului său, sistemul de transport urban este diferit de alte LTS-uri şi poate fi numit ca megasistem în care trebuie să analizăm subsistemele sale din următoarele perspective:

- sistemul de transport urban trebuie privit, nu ca sistem tehnic, ci ca sistem socio-tehnic, pentru că întregul cadru instituţional (logistica instituţională) este constituit din componente tehnice, instalaţii, oameni, organisme şi cadru instituţional;
- sistemul de transport urban cuprinde reţele de căi ferate, drumuri, noduri, staţii ale subistemelor, parcări, vehicule, străzi, pietoni, biciclişti, etc.
- toate reţelele şi vehiculele sistemului furnizează două tipuri de fluxuri: de oameni şi de bunuri;
- oraşul generează două fluxuri ecosociale: unul de intrare (alimente şi alte necesităţi) şi unul de ieşire (deşeuri şi produse finite);
- *geografia managerială* a oraşului se confruntă cu rezolvarea, în sistemul circulaţiei şi transportului urban, a unei instituiri de „geografie normativă” şi a unei logistici instituţionale, care să împace două aspecte divergente ale sistemului:
    - subsistemul circulaţiei individuale, pietonale, dar mai ales cu automobile personale;
    - subsistemul transportului public.

Privind aceste „perspective”, geograful urbanist este pus în faţa unei alte complexităţi, aceea a geografiei prospective şi mai departe proiective, care trebuie să găsească soluţii la provocările actuale şi viitoare ale sistemului urban de circulaţiei şi transport. Aceste soluţii trebuie să fie, obiectiv, găsite pornind de la organizarea funcţională a oraşului şi pentru fiecare subsistem de la funcţia specifică a acestuia. În această situaţie*, funcţia transport-vehiculatorie* trebuie să fie construită astfel încât să fie capabilă sistemic să gestioneze toate subsistemele integrate: căile de comunicaţie, mijloacele de transport, reţelele infrastructural-logistice ale căilor de transport (gări, aerogări, autogări, staţii de transport în comun, ateliere, depouri, garaje, etc.), instituţii publice şi private din sistemul socio-economic urban, a structurilor care integrează transdiferenţele dintre sistemele de transport, turistic, comercial, de securitate, edilitar, infocomunicaţional, ecologic, etc.

4.1.2.8.2. Logistica instituţională a funcţiei transport-vehiculatorii a municipiului Cluj-Napoca

Consecinţă directă a taxonomiei folosite în clarificarea funcţiilor transport-vehiculatorii şi logistica instituţională va fi prezentată raportată la aceste categorii. Prin urmare, voi parcurge toate categoriile elementelor structural-funcţionale în următoarea ordine:

1. *logistica instituţională a funcţiei de „transport rutier”*:
   a. Regia Autonomă a Drumurilor Judeţene Cluj (R.A.D.J. Cluj), aflată sub autoritatea Consiliului Judeţean Cluj, cu obiect de activitate: *proiectarea*, construirea şi întreţinerea drumurilor judeţene şi comunale din judeţul Cluj, având 457 de angajaţi;

Tabelul 32. Centralizatorul valorilor lucrărilor proiectate şi executate în 2009 de către Regia Autonomă a Drumurilor Judeţene Cluj

Tipul lucrării	Unitate de măsură	Sumă
Lucrări proiectate şi executate pe drumuri judeţene şi comunale, finanţate din fondurile Consiliului Judeţean Cluj	Mii lei	48248,1
Lucrări proiectate şi executate pentru alţi beneficiari (terţe persoane fizice sau juridice)	Mii lei	12754,8

Sursa: Consiliul Judeţean Cluj

   b. categoria transportului rutier intern - călători (la această categorie, geosistemul Cluj-Napoca avea, în 2010, un număr de trei firme);
   c. categoria transportului rutier intern - mărfuri (în 2010, existau 15 firme);
   d. categoria transportului rutier - marfă agabaritică (în 2010, existau patru firme cu acest gen de activitate);
   e. categoria transportului rutier - expediţii (17 firme în 2010).
   f. categoria transportului rutier internaţional - călători (în 2010, în Cluj-Napoca existau trei mari firme şi alte câteva subcontractoare de licenţă de transport);
   g. agenţii de bilete şi tichete de transport rutier (în 2010, existau 24 de astfel de agenţii).

Fig. 65. Harta principalelor legături rutiere naţionale ale municipiului Cluj-Napoca în 2010

Fig. 66. Harta principalelor legături rutiere ale municipiului Cluj-Napoca în cadrul zonei sale metropolitane (2010)

2. *logistica instituţională a funcţiei de transporturi feroviare*:

   a. Bursa Feroviară de Mărfuri S.A., înfiinţată în 2007 ca platformă tip „*business-to-business*”, are sediul în Cluj-Napoca, str. Cosaşilor, nr. 3-7, obiectul său de activitate fiind crearea unui spaţiu de licitaţie pentru optimizarea transporturilor feroviare în România şi dinspre/spre România;

   b. Compania Naţională de Căi Ferate „C.F.R. - S.A” administrează infrastructura feroviară naţională;

   c. Societatea Naţională de Transport Feroviar – Călători „C.F.R. Călători” – S.A. este operatorul naţional de transport călători pe căile ferate;

   d. Societatea Naţională de Transport Feroviar de Marfă „C.F.R. Marfă” – S.A. este operatorul naţional de transport marfă pe căile ferate;

   e. Societatea Feroviară de Turism „S.F.T. – C.F.R.” S.A. efectuează servicii turistice şi administrează trenurile de epocă;

   f. Autoritatea Feroviară Română „AFER” este o organizaţie de reglementare feroviară directă, aflată sub coordonarea Ministerului Transportului şi Infrastructurii.

Toate aceste structuri ale sistemului de transport feroviar sunt organizate pe *sucursale regionale*, în Cluj-Napoca ele având sediul în P-ţa Avram Iancu.

C.F.R. S.A. Cluj este sucursala regională cu sediul în municipiul Cluj-Napoca, P-ţa Avram Iancu, nr. 17 şi administrează infrastructura feroviară a Companiei Naţionale de Căi Ferate din România, coordonând activităţi de dezvoltare şi modernizare a infrastructurii regionale, precum şi de exploatare a acesteia. Patrimoniul societăţii este compus din: linii de cale ferată; poduri; terasamente; tuneluri; instalaţii; construcţii şi staţii, etc. Reţeaua sa regională se prezintă conform figurii nr. 67.

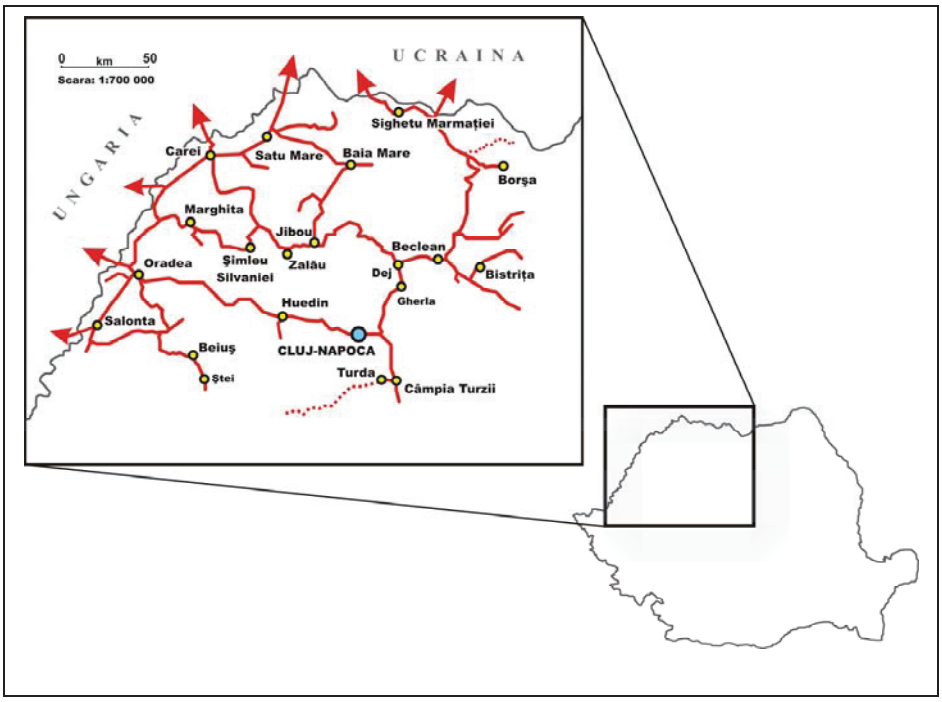

Fig. 67. Reţeaua de căi ferate aflată sub jurisdicţia Regionalei CFR Cluj-Napoca în 2010

C.F.R. Călători S.A., cu sediul tot în clădirea din P-ţa Avram Iancu, are ca obiecte de activitate: transportul public de călători pe calea ferată, transport de vagoane specializate (militare, penitenciare, etc.), activităţi metrologice, etc. Trenurile care circulă în zona de responsabilitate a regionalei Cluj pot fi clasificate astfel:

- trenuri personale (P);
- trenuri accelerat (A);
- trenuri rapide (R);
- trenuri intercity (IC);
- trenuri rapide internaţionale (RI);
- trenuri EuroNight (EN), cu un singur tren Bucureşti-Budapesta;
- trenuri speciale (S).

Vitezele medii de circulaţie a trenurilor de călători în Regionala Cluj sunt: P – 34,3 km/h; A – 67 km/h; R – 85 km/h şi IC – 87 km/h. Din 2006, sucursala administrează şi coordonează pe zona sa şi vagoanele „*Business*”, cu două categorii: „*Business Class Exclusive*” şi „*Business Class Standard*”. În cadrul sucursalei lucrează 1592 de oameni (2010). În 2009, au circulat pe reţeaua feroviară din aria de responsabilitate a regionalei un număr de 195 de trenuri de călători (media zilnică), cu 7,4% mai puţin decât media zilnică a anului 2008 (209 trenuri), numărul pasagerilor fiind de circa 10375000 (în anul 2008).

C.F.R. Marfă S.A., cu sediul în Cluj-Napoca, are în componenţă 1600 de angajaţi, în timp ce Societatea Feroviară de Turism nu are sucursală în municipiul Cluj-Napoca, dar poate organiza trasee la cererea clienţilor, în colaborare cu sucursala C.F.R. – Călători şi C.F.R. S.A. În 2008, trenurile sucursalei au transportat 16307 mii tone de mărfuri.

Sucursala Cluj a SNCF are în administrare 2657 km de cale ferată din care: 1 851 km sunt în exploatare; 523 km linie dublă; 419 km electrificaţi (din care 281 km linie dublă), precum şi 621 de poduri, 3320 de podeţe şi 23 de tuneluri. La acestea se adaugă un număr de 145 de staţii şi halte de cale ferată (72 echipate cu instalaţii CED; 60 echipate cu instalaţii SBW şi 13 cu instalaţii CEM), 3 302 de schimbătoare echivalente (din care 1832 sunt centralizate electro-dinamic), 550 km de linie cale ferată echipată cu BLA, 161 de treceri la nivel cu instrumente de siguranţă, cinci substaţii de tracţiune electrică, 102 posturi de transformare 20/0,4 kV, 88 de grupuri electrogene, 16000 KVA putere instalată de joasă tensiune şi 160 KVA putere instalată în substaţiile de tracţiune electrică, toate în zona sa de responsabilitate, ce înglobează judeţele Cluj, Bihor, Satu Mare, Sălaj, Maramureş şi Bistriţa Năsăud.

Obiectivele din sistemul infrastructural C.F.R. S.A. regional Cluj sunt după cum urmează:

- Staţia CFR Gherla;

- Secţia L-7 CFR Telecomunicaţii Dej;
- Secţia L-7 CFR Dispeceratul energetic feroviar Dej;
- Secţia L-7 CFR Regulatorul circulaţie Dej;
- Secţia L-7 CFR Staţia Triaj Dej;
- Secţia Construcţii CFR – Filiala Cluj, P-ţa Avrama Iancu, Cluj-Napoca;
- Agenţia de transport combinat „Transauto" SA, Colonia Pata Rât, nr. 1, Cluj-Napoca;
- staţiile de cale ferată Apahida, Ciucea, etc.
- Secţia L-3 a Regionalei CF Cluj, str. Fabricii de Chibrituri, Cluj-Napoca;
- Centrul de perfecţionare şi calificare CFR, str. Decebal, Cluj-Napoca;
- Staţia CFR Cluj-Napoca Est (Someşeni);
- Zona de telecomunicaţii CFR Regional Cluj, P-ţa Avram Iancu, nr. 17;
- Depoul CFR Cluj, str. Tudor Vladimirescu, Cluj-Napoca.
- staţiile CFR Cluj-Napoca, din P-ţa Gării, nr. 1-3 şi 5-7;
- staţia CFR Huedin;
- SAD – CAR Expresul CFR Bucureşti, filiala Cluj, str. Emil Petrovici, nr. 18;
- Agenţia de bilete Dej, P-ţa Bobâlna;
- Staţia CFR marfă – transport combinat Turda;
- Agenţia de vânzare a biletelor Turda;
- Societatea Feroviară de Turism;
- Societatea de Transport Călători SA Regulator Dej, P-ţa 1 Mai, nr. 65;
- Societatea Naţională de Transporturi Feroviare Călători CFR Călători Dej, P-ţa 1 Mai;
- Spitalul Universitar CFR Cluj-Napoca, str. Republicii, nr. 18;
- Spitalul Universitar CFR Cluj-Napoca – Laborator Psihologie, str. Câmpeni, nr. 3;
- Spitalul Universitar CFR Cluj-Napoca – Laborator Psihologic Auto, str. Câmpeni, nr. 2;
- Agenţia Teritorială de Telecomunicaţii Cluj, str. Gării, nr. 6;
- Agenţia de Voiaj CFR Cluj-Napoca.

3. *logistica instituţională a funcţiei de transport aerian*:

Aeroportul Internaţional Cluj-Napoca (cod IATA - CLJ; cod ICAO - LRCL), al 4-lea aeroport ca mărime din ţară, este situat topografic în estul municipiului, între Cluj-Napoca şi comuna Apahida, lângă E 576 (str. Traian Vuia, nr. 149). Aeroportul are următoarele caracteristici:

- pistă cu suprafaţă de uzură din beton;
- pistă cu o lungime de 2.100 m şi o lăţime de 30 m (la care se adaugă încă 7,5 m acostament);
- rezistenţa pistei: 36 / R / D / W / T;
- sistem de balizaj luminos Categoria 1;

- terminal de pasageri sosiri cu capacitate de prelucrare de 300 pasageri/oră;
- terminal de pasageri plecări;
- platformă de îmbarcare - debarcare de dimensiuni 182,5 m x 114 m, cu o capacitate de opt locuri pentru aeronave de tip Boeing 737; ATR-42; SAAB 2000.

Asigură curse pe direcţiile Bucureşti, Constanţa, Timişoara, Munchen, Budapesta, Barcelona, Madrid, Viena, Roma, Bergamo, Treviso, etc., în număr de 30 până la 45 zilnic, în funcţie de orar. Tipurile de avioane care operează pe Aeroportul Cluj-Napoca sunt: SAAB-200; Piper PA-34 Seneca; Piper PA 31 Navajo; Let-L410; Fokker-70; Fokker-100; Fairchild Metro 3; Embrarer EMB 20 Brasilia; Cessna 404 Titan; Cessna 340 A; CRJ-700; Dash 8 Q 400; Boeing 737-700; BAe146; ATR42 S 500 şi A 320.

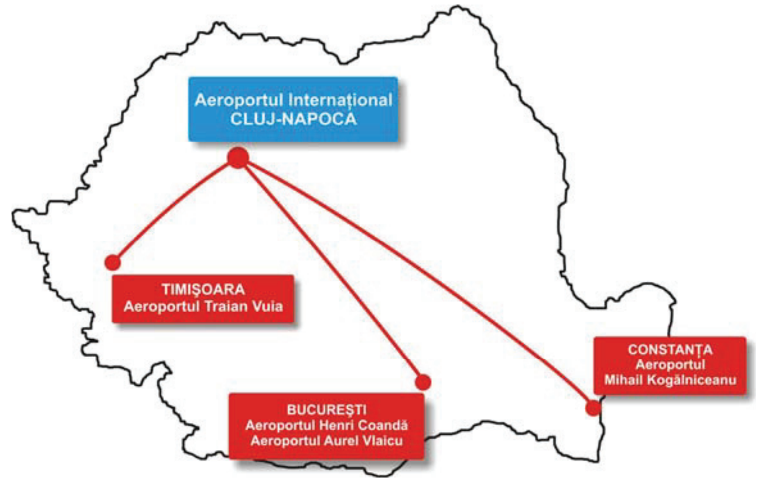

Fig. 68. Destinaţiile interne ale zborurilor de pe Aeroportul Internaţional Cluj-Napoca în 2010

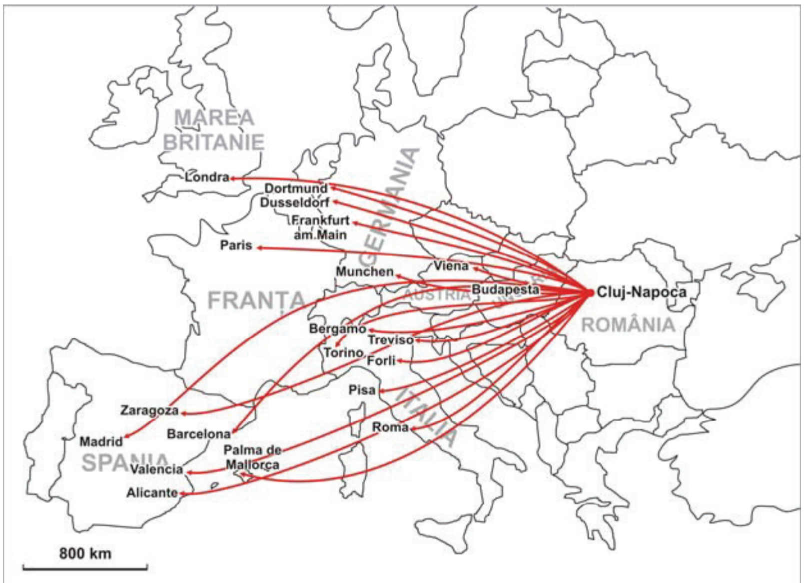

Fig. 69. Destinaţiile externe ale zborurilor de pe Aeroportul Internaţional Cluj-Napoca în 2010

4. *logistica instituţională a transportului intraurban*: această categorie funcţională transport-vehiculatorie, în geospaţiul Cluj-Napoca, are ca specific faptul că este coordonată şi gestionată în totalitate de către administraţia locală.

Subsistemele infrastructurale ale funcţiei se împart în:

- căi de transport rutiere (389 km de străzi orăşeneşti);
- căi de transport ferate (linii de tramvai însumând 26,4 km);
- autovehicule rutiere combustibile;
- autovehicule rutiere electrice;
- autovehicule feroviare electrice;
- autogări pentru transport rutier;
- depouri-gară pentru tramvaie;
- ateliere de reparaţii şi întreţinere;
- microbuze pentru transportul persoanelor cu handicap;
- transportul cu taximetre.

La baza acestei funcţii stă Regia Autonomă de Transport Urban Călători Cluj-Napoca, cu sediul pe B-dul 21 Decembrie 1989, nr. 128-130. Reţeaua de transport public este conform anexei nr. 1. Reţeaua de transport în comun este servită de autovehicule organizate pe 43 linii de transport (38 linii de autobuze, şase linii de troleibuze şi trei linii de tramvai). Liniile şi tipurile de autovehicule sunt organizate conform tabelului 33.

Tabelul 33. Liniile de circulaţie principale ale RATUC Cluj-Napoca în 2010

Numărul liniei	Durata (min)	Lungimea traseului (km)	Capăt 1	Capăt 2	Tipul mijlocului de transport
8	60	17,7	P-ţa Mihai Viteazu	Str. Traian Vuia	Autobuz
8L	90	-	P-ţa Mihai Viteazu	Agro Transilvania	Autobuz
9	51	12,8	Str. Bucium	P-ţa Gării	Autobuz
21	50	13	P-ţa Mihai Viteazu	Cartierul Bună Ziua	Autobuz
22	60	7,1	P-ţa Gării	Str. I. Moldovan	Autobuz
23	45	12,6	P-ţa M. Viteazul	B-dul Muncii	Autobuz
24	70	18,6	Str. Bucium	Str. Unirii	Autobuz
24b	70	-	Polus Center	Str. Unirii	Autobuz
25N	60	17	Str. Bucium	Str. Unirii	Autobuz
26	58	18,5	Cartierul Grigorescu	B-dul Muncii	Autobuz
27	36	9,4	Cart.Grigorescu	P-ţa Gării	Autobuz
28	40	8,3	Cart.Grigorescu	P-ţa M.Viteazul	Autobuz

Tabelul 33. Liniile de circulaţie principale ale RATUC Cluj-Napoca în 2010

Numărul liniei	Durata (min)	Lungimea traseului (km)	Capăt 1	Capăt 2	Tipul mijlocului de transport
28b	60	-	Polus Center	P-ţa M.Viteazul	Autobuz
29	47	10,9	Str. Bucium	P-ţa M.Viteazul	Autobuz
30	72	17,2	Cart. Grigorescu	Str. Aurel Vlaicu	Autobuz
31	38	12,5	P-ţa M.Viteazul	Calea Baciului	Autobuz
31b	60	16,5	P-ţa M.Viteazul	Calea Baciului	Autobuz
32	34	6,6	Str. C.Brâncuşi	P-ţa M.Viteazul	Autobuz
32b	45	9,2	Str. C.Brâncuşi	P-ţa Gării	Autobuz
33	34	7,3	Aleea Băişoara	P-ţa M.Viteazul	Autobuz
34	43	10,7	Aleea Băişoara	P-ţa 1 Mai	Autobuz
35	46	10,4	Cart. Zorilor	P-ţa Gării	Autobuz
36	47	10,4	P-ţa M.Viteazul	Str. Branului	Autobuz
36b	52	13,6	Str. Bârc	P-ţa M.Viteazul	Autobuz
37	33	5,7	P-ţa M.Viteazul	Str. Romulus Vuia	Autobuz
38	30	4,7	P-ţa M.Viteazul	Str.Vânătorului	Autobuz
39	60	13,5	P-ţa Gării	Valea Chintenilor	Autobuz
40	60	-	P-ţa M.Viteazul	Colonia Făget	Autobuz
41	45	11,3	Cart. Grigorescu	P-ţa 1 Mai	Autobuz
42	50	-	Str. Câmpului	P-ţa M.Viteazul	Autobuz
43	60	14,6	Cart. Grigorescu	Cart. Zorilor	Autobuz
43P	60	14,6	Polus Center	Cart. Zorilor	Autobuz
46b	60	14,4	Cart. Zorilor	P-ţa Aurel Vlaicu	Autobuz
47/47b	42	9,4	P-ţa M.Viteazul/ P-ţa Gării	Str. Dunării	Autobuz
48	54	15,7	Aleea Băişoara	B-dul Muncii	Autobuz
50	67	20,1	Cart. Zorilor	B-dul Muncii	Autobuz
52	70	15,7	Str. Bucium	Str.Plevnei	Autobuz
1	62	14,3	Str. Bucium	P-ţa 1 Mai	Troleibuz
3	50	10	Str. Unirii	P-ţa Gării	Troleibuz
4	53	11,2	Str. Aurel Vlaicu	P-ţa Gării	Troleibuz
6	72	17,5	Str. Bucium	Str. Aurel Vlaicu	Troleibuz

Tabelul 33. Liniile de circulaţie principale ale RATUC Cluj-Napoca în 2010

Numărul liniei	**Durata (min)**	**Lungimea traseului (km)**	**Capăt 1**	**Capăt 2**	**Tipul mijlocului de transport**
7	63	15,1	Str. Aurel Vlaicu	Str. Izlazului	Troleibuz
25	72	17	Str. Bucium	Str. Unirii	Troleibuz
100	39	11,8	B-dul Muncii	P-ţa Gării	Tramvai
101	48	15	Str. Bucium	P-ţa Gării	Tramvai
102	82	26	B-dul Muncii	Str. Bucium	Tramvai

Sursa: R.A.T.U.C. Cluj-Napoca

Tabelul 34. Programul de transport pentru elevi al R.A.T.U.C. Cluj-Napoca

Autobuze	Linia 49	Mănăştur-Gheorgheni *Plecări*: str. Bucium şi Unirii
	Linia 9	Mănăştur-P-ţa Gării *Plecare*: str. Bucium
	Linia 30	Grigorescu-Aurel Vlaicu *Plecări*: 1 Decembrie 1918 şi Aurel Vlaicu
	Linia 31	P-ţa Mihai Viteazu-Calea Baciului *Plecare*: Calea Baciului
	Linia 43	Mănăştur-Zorilor *Plecare*: str. Bucium
	Linia 46	Zorilor-P-ţa Avram Iancu *Plecare*: Zorilor
	Linia 8	Someşeni-P-ţa Mihai Viteazu *Plecare*: Iulus Mall
Troleibuze	Linia 6	Mănăştur-Aurel Vlaicu *Plecări*: str. Bucium şi str. Aurel Vlaicu
	Linia 25	Mănăştur-Gheorgheni *Plecări*: str. Clăbucet şi str. Unirii
	Linia 3	Gheorgheni-P-ţa Gării *Plecare*: str. Unirii
Tramvaie	Linia 102	Mănăştur-B-dul Muncii *Plecare*: str. Bucium

Sursa: R.A.T.U.C. Cluj-Napoca

Faţă de transportul curent, municipalitatea a organizat, prin hotărâri de Consiliu Local, şi susţine transporturi speciale pentru două categorii de călători: *transport elevi* şi *transport persoane cu handicap*. Organizarea traseelor şi a programelor este susţinută cu autobuze, troleibuze şi tramvaie pentru transportul elevilor şi cu microbuze pentru transportul persoanelor handicapate. De exemplu, elevii pot călători cu mijloacele de transport special destinate, având inscripţia „Transport elevi”, la orele 07:25, din cartiere spre centrul oraşului, întoarcerea având loc pe aceleaşi rute, la orele 14:10.

Toate căile de transport, pentru toate liniile, sunt asfaltate sau betonate. Numărul vehiculelor din logistica RATUC era, în 2009, următorul:

- tramvaie: 39 vehicule;
- troleibuze: 104 vehicule;
- autobuze şi microbuze: 217 vehicule;
- autovehicule speciale pentru intervenţii şi întreţinere: 18.

În plus, RATUC deţine 83 de chioşcuri pentru vânzarea biletelor şi abonamentelor, din care 45 de chioşcuri pun în vânzare atât bilete cât şi abonamente, 16 chioşcuri comercializează doar abonamente, iar restul de 22 de chioşcuri doar bilete.

Transportul de călători cu taximetre este organizat în regim privat, prin societăţi comerciale, fiind însă coordonat, din punct de vedere al regimului de încadrare în serviciile de transport intraurban, de către Primăria Municipiului Cluj-Napoca. Acest subsistem cuprinde următoarele elemente logistice şi organizatorice:

- 492 standuri (locuri) de aşteptare pentru taximetre;
- 30 puncte de aşteptare a clienţilor;
- 2771 taxiuri autorizate (nu există o situaţie privind numărul taximetriştilor neautorizaţi, din cauza faptului că aceştia nu deţin un contract de colaborare cu un operator dispecer taxi);
- firmele de taxi autorizate să facă transporturi de călători în Cluj-Napoca: Pritax; Mesagerul; Pro Rapid; Diesel; City Taxi; Nova Cluj; Vip Taxi; Atlas; Diesel Rapid; Taxi Almăşan.

5. *logistica instituţională a transporturilor speciale*:

Conform fundamentării teoretice a acestei funcţii, în taxonomia transporturilor speciale am cuprins:

a) transportul şi distribuţia apei;
b) transportul şi distribuţia agentului termic şi a apei calde;
c) transportul şi distribuţia gazului metan;
d) transportul şi distribuţia energiei electrice;
e) transportul şi distribuţiile poştale.

a) **Compania de Apă „Someş" S.A.** este o societate pe acţiuni, apărută în 2005, în urma reorganizării RAJAC Cluj, fiind primul serviciu public de profil, organizat regional, servind 677430 locuitori din judeţele Cluj şi Sălaj (opt municipii şi oraşe şi 58 de sate). Patrimoniul societăţii cuprinde infrastructura şi logistica pentru servicii de furnizare către 495430 locuitori în judeţul Cluj şi 182000 locuitori în judeţul Sălaj. Reţeaua de apă şi canalizare este compusă din 985 km pentru apă şi 685 km pentru canalizare. Localităţile servite de CASSA, în cele două judeţe, sunt conform tabelului 35.

Tabelul 35. Lista localităţilor servite de Compania de Apă „Someş" S.A. în 2010

Judeţul Cluj	Judeţul Sălaj
Cluj-Napoca; Gherla; Dej şi Huedin Aghireşu Fabrici; Aghireşu Sat; Apahida; Aruncuta; Baciu; Bologa; Bont; Bonţida; Brăişor; Cara; Căianu; Căianu Mic; Căianu Vamă; Cămăraşu; Căpuşu Mare; Câmpeneşti; Ceanu Mare; Chesău; Cojocna; Corneşti; Corpadea; Dezmir; Fizeşu Gherlii; Floreşti; Frata; Fundătura; Gădălin; Gârbău; Ghirişu Român; Gilău; Iclod; Iclozel; Juc Herghelie; Jucu de Mijloc; Jucu de Sus; Livada; Lujerdiu; Luna de Sus; Mociu; Morău; Morişti; Morlaca; Muntele Băişorii; Nicula; Orman; Poieni; Răscruci; Săcălaia; Sânicoară; Sânpaul; Săvădisla; Someşu Rece; Sub Coastă; Suatu; Şardu; Stolna; Urişor; Văleni; Vaida Cămăraş	**Zalău; Jibou; Şimleu Silvaniei şi Cehu Silvaniei** Bizuşa; Boghiş; Bozieş; Chichişa; Ip; Ileanda; Lemniu; Letca; Lozna; Nuşfalău; Poarta Sălajului; Preluci; Răstoci; Românaşi; Someş-Odorhei; Topliţa; Valea Leşului; Valcău de Jos; Valcău de Sus; Zăuan
Total: 65 localităţi	**Total: 24 localităţi**

Sursa: Compania de Apă „Someş" SA

Sediul central al societăţii se află în Cluj-Napoca, pe B-dul 21 Decembrie 1989, nr. 79, în timp ce sediile din teritoriu cuprind: Sucursala Sălaj, situată pe B-dul Mihai Viteazul, nr. 23, Zalău; Sucursala Gherla, de pe str. M. Eminescu, nr. 10; Sucursala Dej, str. 1 Mai şi Sucursala Huedin, str. Bradului, nr. 3. Structura organizatorică a companiei este următoarea:

- Adunarea Generală a Acţionarilor;
- Consiliul de Administraţie;
- Directorul general, coordonator al 13 compartimente şi sucursale;
- Directorul pentru dezvoltare, coordonator al opt compartimente;
- Directorul economic (opt compartimente);
- Directorul cu producţia (11 compartimente).

b) **Regia Autonomă de Termoficare** îşi are sediul pe B-dul 21 Decembrie 1989, nr. 79, fiind principalul serviciu în cadrul funcţiei rezidenţiale pentru furnizarea energiei termice şi a apei calde menajere, pentru încălzirea spaţiilor de locuit şi a altor spaţii. În prezent, R.A. Termoficare oferă acest serviciu către 46200 de locuinţe cu circa 145000 de locuitori. Investiţiile regiei în infrastructura necesară, în ultimii 20 de ani, se ridică la 31 milioane euro. Patrimoniul regiei, prin care aceasta susţine funcţia rezidenţială, este compus din 55,3 km reţele termice, 79 de centrale termice (de cvartal, de bloc), 837 centrale puncte termice şi două „*insule de energie*", echipate cu unităţi de cogenerare (producere combinată de energie termică şi electrică).

Transportul şi distribuţia energiei termice se realizează în Cluj-Napoca prin 16,5 km (reţea apă fierbinte), 37 puncte termice racordate la reţeaua de apă fierbinte (30 în cartierul Mărăşti, patru în Mănăştur şi două în Gheorgheni), 128 km de reţea de distribuţie energie termică (94 km reţea de centrale termice de cvartal, 31 km reţea racord la centrale termice de zonă şi 3 km la centrale termice de cvartal), 250 contoare energie termică la producător şi 4500 de contoare la consumatori.

„Insulele de energie” din cartierul Gheorgheni, realizate în colaborare cu firme germane, sunt structurate pe: centrala termică 8, ca nucleu cu două cazane de 1160 kW fiecare; o unitate de cogenerare energie electrică X două cazane de 210 şi 350 kW, la care se adaugă centralele termice nr. 1, 2 şi 3 racordate la acest sistem. Tot la acest sistem sunt racordate 2000 de apartamente, 2040 locatari, un complex comercial şi o şcoală.

Programul de investiţii al regiei, pe 2010, este proiectat astfel: 23100000 lei, din care 4 milioane provin din surse proprii, 12500000 de la bugetul local şi restul de 6600000 de la bugetul de stat. Lucrările de investiţii includ: reabilitarea reţelei de apă fierbinte; modernizarea reţelei termice îngropate sub străzi; înlocuirea sistemelor clasice cu sisteme ce folosesc energii regenerabile pentru agentul termic la cinci centrale termice de cartier; automatizarea cazanelor termice şi îmbunătăţirea contorizării.

c) **E.ON Gaz România**, specializată în furnizarea de gaze naturale, parte a E.ON România, a preluat fosta companie DistriGaz Nord la privatizarea acesteia. Îşi are sediul central (reprezentanţa) în Târgu Mureş, sediul Sucursalei de Distribuţie a Gazului Cluj aflându-se însă pe str. Decebal, în Cluj-Napoca. Această sucursală are un număr de 478 angajaţi, un volum de gaz vândut de 2,8 miliarde m^3 şi o cotă de piaţă de 42%.

Pe lângă distribuţia gazelor naturale, E.ON Gaz asigură şi modernizarea şi dezvoltarea sistemelor de distribuţie a gazelor naturale şi pune la dispoziţie următoarele servicii:

- emiterea acordurilor de acces la sistemul de distribuţie a gazelor naturale;
- proiectarea şi avizarea proiectelor tehnice de execuţie a lucrărilor în domeniu;
- execuţia lucrărilor specifice;
- recepţia şi punerea în funcţiune a conductelor pentru noii consumatori racordaţi la sistemul de distribuţie;
- măsurarea cantităţilor de gaze naturale livrate consumatorilor;
- verificarea şi întreţinerea sistemelor de măsurare a gazelor naturale;
- verificarea şi revizia instalaţiilor de utilizare care aparţin consumatorilor de gaze naturale.

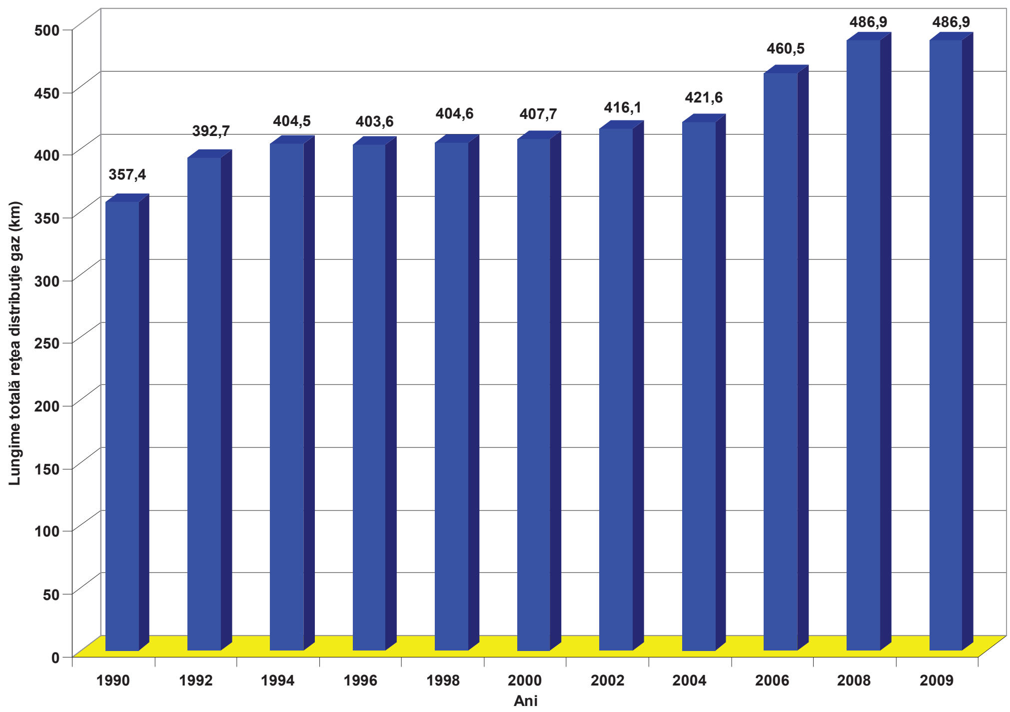

Fig. 70. Lungimea totală a conductelor de distribuţie a gazelor din municipiul Cluj-Napoca în perioada 1990-2009 (sursa: Institutul Naţional de Statistică)

d) **Filiala Electrica S.A. Distribuţie Transilvania Nord**, înfiinţată în 2007, prin reorganizarea Societăţii Comerciale Electrica S.A., este principalul distribuitor de energie electrică din nord-vestul României, sediul social aflându-se în municipiul Cluj-Napoca, str. Ilie Măcelaru, nr. 28. Are în structura sa instituţional-organizatorică şase sucursale şi anume Cluj-Napoca, Bistriţa, Oradea, Baia Mare, Satu Mare şi Zalău. Obiectul de activitate al societăţii este *distribuţia energiei electrice de la furnizor la consumatori*. Suprafaţa de acoperire a filialei este de 34160 km^2, distribuind consumatorilor (1144647 consumatori) o cantitate de energie de 4474244 kW/oră. Volumul instalaţiilor din infrastructura sa cuprinde:

- LEA/LES 110 kV: 2 646 km reţea;
- LEA/LES MT: 14 520 km reţea;
- LEA/LES JT: 24 374 km reţea;
- 93 de staţii de 110 kV;
- 7834 de staţii MT şi PT.

Numărul consumatorilor pe fiecare sucursală este: Cluj: 320008 locuitori; Oradea: 259308 locuitori; Baia Mare: 197105 locuitori; Satu Mare: 145318 locuitori; Bistriţa Năsăud: 114959 locuitori; Zalău: 107952 locuitori.

Electrica S.A. Furnizare Transilvania Nord îşi desfăşoară activitatea în judeţele Cluj, Sălaj, Bihor, Satu Mare, Maramureş, Bistriţa Năsăud, sediul social fiind situat pe str. Memorandumului, nr.

27. Structura activităţii cuprinde următoarele domenii specifice: *exploatare, mentenanţă şi urmărire a comportării construcţiilor; actvităţi tehnice; protecţie reţele, automatizări, măsurări, informatică de proces; comunicaţii; sistem informatic de management; măsurarea, gestionarea şi asigurarea calităţii energiei electrice şi dezvoltare*.

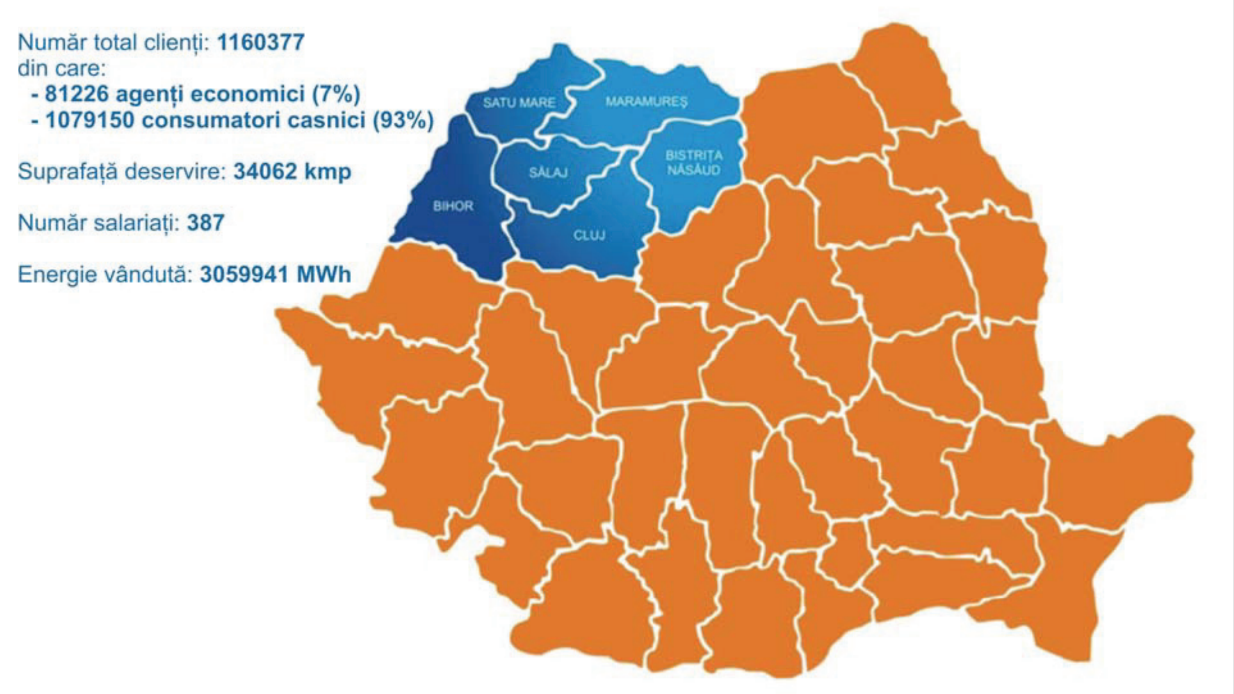

Fig. 71. Aria de responsabilitate a Electrica S.A. Transilvania Nord în 2010

e) **Direcţia Regională de Poştă Cluj-Napoca** şi în cadrul ei, **Direcţia de Poştă a Judeţului Cluj**, îşi au sediul pe str. Regele Ferdinand, nr. 33. Direcţia Regională de Poştă are în coordonare şase judeţe din Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest. Patrimoniul imobiliar se evidenţiază în peisajul geografic al municipiului prin:

- sediul central este găzduit de o clădire monumentală (monument istoric – Palatul Poştei), construită în 1898;
- sediul din Piaţa Gării este o clădire cu funcţionalităţi complexe;
- oficiile poştale sunt fie proprietăţi ale poştei, fie spaţii închiriate.

Structura instituţional-organizatorică a subsistemului cuprinde o serie de elemente în cadrul municipiului (a se vedea figura 72). Direcţia de Poştă a Judeţului Cluj coordonează nemijlocit şi oficiile poştale rurale şi urbane din judeţ, mai exact 435 de oficii poştale rurale şi 12 oficii poştale urbane, din care patru se află în municipiul Turda, trei în municipiul Dej, două în Câmpia Turzii, două în oraşul Huedin şi unul în Gherla.

Fig. 72. Elementele Direcţiei Regionale de Poştă Cluj în municipiul Cluj-Napoca în 2010

Caracterul funcţiilor transport-vehiculatorii ale municipiului Cluj-Napoca.

$$\text{Coef. localiz.} = \frac{\dfrac{454000}{9369000}}{\dfrac{8775}{132132}} = \frac{0{,}04}{0{,}06} = 0{,}6 \text{ (subnumeric)}$$

Concluzia: **funcţiile sunt interne**.

4.1.2.9. *Funcţia infocomunicaţională a municipiului Cluj-Napoca*

4.1.2.9.1. Introducere şi fundamentare

Istoria geografiei urbane etalează o serie de secvenţe geografice ale oraşului, care dacă ar fi transpuse pe un suport imagosensibil (fotosensibil) şi derulate, am avea în faţă filmul devenirii unui oraş. În această istorie a evoluţiei sale, oraşul a avut *meniri geoantropologice*, pe care le-a atras prin funcţiile sale, funcţii corespondente geografic cu etapa istorică a evoluţiei sale. Oraşul contemporan este practic un „*geosistem*” (I. Mac, I. Ianoş, V. Surd), un „*sistem teritorial*” (I. Ianoş, V. Surd) complex şi disipativ, ale cărei funcţii au evoluat extrem de mult şi în forme foarte complexe. Acesta este motivul pentru care clasificarea funcţiilor terţiare ale municipiului Cluj-Napoca, astăzi, sunt văzute într-o ierarhie taxonomică cuprinzând 11 categorii, cu 34 de funcţii sistemice bine configurate.

Funcţia infocomunicaţională, pe care o propun ca *funcţie sistemică* şi nu subsistemică, este una dintre funcţiile oraşului postmodern. Firesc că nu pierd din vedere faptul că informaţia şi comunicarea au cântărit întotdeauna în geografia oraşului, dar statutul de funcţie infocomunicaţională nu a fost niciodată atins până în perioada postmodernă. Această funcţie este generată şi determinată de serviciile

infocomunicaţionale, pe care oraşul de astăzi le asigură pentru propria structură, dar cu legături sistemice în toate nivelele holarhice ale aşezărilor geografice. Oraşul de astăzi asigură, conform unor teorii (cea a Biroului Australian de Statistică, de exemplu), 11 tipuri de servicii, între care apare şi serviciul de comunicaţii. Alte teorii, în funcţie de concepţia şcolilor geografice, clasifică serviciile oferite de geosistemul urban actual în variante şi concepţii taxonomice foarte variate. De exemplu, începând din 1990, ONU clasifică serviciile în 11 categorii, fiecare cu simbolul său convenţional, între aceste categorii aflându-se, la litera (I), „*Transport şi comunicaţii*". În toate însă apare, într-o clasă sau alta, serviciul care incumbă comunicaţiile sau informaţia. S-a ajuns până la stadiul în care oraşul actual este caracterizat sau denumit în mod metaforic:

- oraşul virtual (C. Martin, 1978);
- ciberspaţiu (W. Gibson, 1982);
- oraşul informaţional (M. Castells, 1989);
- oraşul invizibil (M. Batty, 1990);
- comunitatea electronică (A. Poster, 1990);
- teleoraş (T.A. Fathy, 1991);
- teletopia (Piorunski, 1991);
- oraşul inteligent (J. Latterasse, 1992);
- flexi-oraşul (Judy Hillman, 1993);
- comunitatea virtuală (H. Rheingold, 1994);
- ciberville (H. von Schuber, 1994), etc.

Informaţia şi mijloacele de comunicare, de transport sau de vehiculare ale acesteia, indiferent de concretizarea pe care o îmbracă informaţia, au generat aşa numita „*economie a informaţiei"*. Reprezentativă în acest sens este concepţia fundamentată de M.U. Porat (1977), care clasifică domeniile economice în două categorii: a) *domeniul material şi al energiei* şi b) *domeniul informaţiei* (sectorul informatic). Porat arată că o economie devine a „informaţiei" atunci când munca legată de informaţie o depăşeşte pe cea din alte sectoare. El clasifică sectorul informatic în primar şi secundar. Sectorul primar înglobează crearea şi manipularea informaţiei (cercetare, scriitori, etc.). Sectorul secundar cuprinde pe cei care lucrează cu material „neinformatic", dar implică muncă informatică (angajaţii din industriile neinformatice care produc informaţii pentru uzul propriu – producerea bunurilor materiale, agricole şi industriale). Conform lui Porat, în sectorul info-primar intră:

- producţia şi invenţia de cunoaştere (servicii informatice de cercetare şi dezvoltare);
- distribuirea şi comunicarea informaţiei (educaţie, servicii publice, telecomunicaţii);
- managementul riscului (asigurări, finanţe);
- căutare şi coordonare de resurse (brokeraj, publicitate);

- servicii de procesare şi transmitere de informaţii (procese informatice bazate pe computer, infrastructuri de telecomunicaţii);
- producţia de bunuri informatice (calculatoare, computere);
- activităţi guvernamentale specializate (educaţie, servicii poştale, servicii cadastrale, geodezice, etc.);
- infrastructuri de sprijin (clădiri, mobilier);
- comerţ cu bunuri şi servicii informatice.

Această clasificare, precum şi cea din sectorul info-secundar, au avut şi au o mare apreciere, fapt ce a determinat Organizaţia pentru Cooperare şi Dezvoltare Economică (OECD) să adopte definiţia *economiei informaţiei* şi a concepţiei lui Porat.

În literatura geografică românească, dar şi în cea franceză, bulgară, greacă, etc. s-a folosit şi se foloseşte categoria taxonomică de transporturi şi telecomunicaţii, ca serviciu, funcţie, domeniu de activitate, sau geografia „*transporturilor şi căilor de comunicaţii*" (N. Ciangă, 2001). În ultimii ani însă, această sintagmă îşi pierde fundamentarea la nivelul taxonomic consacrat în geografie, mai ales datorită cibernetizării informaţiei, informatizării electronice a transportului de informaţie, şi spaţiului uriaş pe care l-au acaparat, în geografia sectorului terţiar, mijloacele infomatematice şi electronice de generare, vehiculare şi exploatare a informaţiei. Acest fapt face ca informaţia cu spaţiul şi căile ei de transport să se configureze şi să se definească într-o categorie autonomă de servicii. Practic se constată că informaţia are un nou rol în *ecuaţia spaţiului*, rol care configurează şi defineşte o nouă funcţie urbană. Aşa se face că geografia urbană de azi renunţă tot mai mult la termenul clasic de telecomunicaţii („*comunicaţii prin radio, telefon, telegraf, televiziune*" - Dicţionarul explicativ al limbii române, 1984) şi îi dă noi sensuri, printre care transmiterea electronică a informaţiei prin reţele informatice. S-a lansat în ştiinţele informatice termenul de „*ciberspaţiu*" (W. Gibson, 1984), fiind preluat şi de geografi, deoarece s-a constatat că acest fenomen, al cibernetizării, a creat un nou „*spaţiu digital*", „*virtual*", etc. (J.O. Wheeler, Yuko Aoyama, B. Warf, 2000), spaţiu a cărui stăpânire devine uneori vitală în actul de cunoaştere, de bunăstare, de putere. Acest *ciberspaţiu geografic* crează, în spaţiile geografice consacrate, *mutaţii*, generând procese noi, profesii noi, interacţiuni noi, etc.

Ciberspaţiul, ca element geografic, în special în sociosisteme, generează atitudini socioumane foarte diverse şi uneori contrarii. G. Gilder (1995) prevedea „*moartea oraşelor*" datorită intensificării folosirii computerelor; „*oraşele sunt rămăşiţe...nu mai e nevoie de oraşe*" întrucât omul poate îndeplini activităţile curente de acasă. P. Gordon şi H.W. Richardson (1997) afirmau că „*oraşul viitorului nu se va mai defini prin compact*", iar N. Negroponte scria în 1995 că „*Era post-informatică va elimina îngrădirile geografiei. Viaţa digitală va include din ce în ce mai puţină dependenţă de necesitatea prezenţei într-un anumit loc, la o anumită oră, transmiterea propriu-zisă a locului va fi posibilă prin transpunere*".

Toate aceste elemente, stări sau structuri sistemice prezentate şi aparţinând subsistemului informaţional al oraşului, nu pot subzista, nu pot interacţiona şi evolua în forme dezordonate. Au fost necesare şi încă sunt: auto-organizări, prospectări şi proiectări geografice sistemice prin care *geosistemul urban să îşi poată urmări şi susţine menirea*. Oraşul nu poate însă urmări, susţine şi atinge menirea decât prin autogenerarea unei funcţii urbane specializate şi capabile prin competenţă şi organizare: ***funcţia info-comunicaţională***, pe care o propun în taxonomia funcţiilor terţiare urbane. Consider că această funcţie are o „energie" atât de puternică, o capacitate de structurare a masei în spaţiul geografic atât de complexă încât, astăzi, spaţiul geosistemic urban nu mai poate funcţiona fără ea. Să ne imaginăm ce s-ar întâmpla în spaţiul geosistemului Cluj-Napoca dacă elementele, structurile, stările elementelor şi relaţiile dintre acestea s-ar degrada şi s-ar destructura?! Fără o altă susţinere justificativă, se poate afirma că oraşul ar intra în stare de haos (cel puţin pentru o perioadă de timp), după care reorganizarea sistemică ar necesita costuri uriaşe de timp, energie şi reorganizare.

Funcţia infocomunicaţională a oraşului de astăzi, mai ales a celor mari şi foarte mari, produce permanente fenomene de reorganizare urbană cu mutaţii sistemice evidente şi revoluţionare. Să radiografiem succint, spre exemplificare, oraşul digital şi perspectivele sale:

- tranzacţiile bancare şi nebancare pot fi făcute fără deplasări motrice;
- întâlnirile nemijlocite de afaceri devin dispensabile;
- interacţiunile umane se modifică, cele directe rărindu-se;
- concepţia de interacţiune şi construcţie urbană bazată pe principiul apropierii se schimbă;
- legăturile clasice, care ţin strânse între ele clădirile, cartierele, oraşele, etc, sunt eliminate;
- vânzările online modifică tot mai puternic structura sistemelor, fizionomia urbiului, consumurile de energie şi materiale, etc.

În acelaşi timp însă, nu poate elimina acţiuni şi stări precum:

- deplasarea la frizer pentru un tuns;
- plimbarea copiilor în parc;
- întâlnirile fizice romantice;
- înmormântarea şi omagiul familiei la cimitir;
- cultivarea, înmânarea şi mirosul buchetului oferit unei persoane dragi, etc.

Concluzia este că efectul evoluţiei infocomunicaţionale, culminând cu digitalizarea, nu este nici centralizarea şi nici descentralizarea, ci „*fragmentarea şi recombinarea oraşului*" (T. Ishida, Katherine Isbister, 2000*), în urma cărui fenomen dispar legături, rămân o parte din ele şi se crează legături noi.* Toate acestea nu pot fi nici gestionate, nici susţinute şi nici generate aleator, ci printr-o autoorganizare urbană permanentă susţinută de *funcţia infocomunicaţională*. Această funcţie a oraşului de astăzi, dar mai ales a oraşului viitorului, este văzută din două puncte de vedere, din două unităţi de susţinere şi anume: unitatea materială şi unitatea spirituală.

4.1.2.9.2. Logistica instituţională a funcţiei infocomunicaţionale a municipiului Cluj-Napoca

Fig. 73. Proiecţia geografică a funcţiei infocomunicaţionale în planul municipiului Cluj-Napoca în 2010

Caracterul funcţiei infocomunicaţionale a municipiului Cluj-Napoca.

$$\text{Coef. asig.} = \frac{\text{Zona jud. CJ (suprapunere 4 elem.)}}{\text{Zona locală}} = \frac{692316}{308000} = 2{,}24 \text{ (supranumeric).}$$

Rezultă un **caracter extern**.

$$\text{Coef. localiz.} = \frac{\frac{119000}{9369000}}{\frac{4958}{132132}} = \frac{0{,}012}{0{,}03} = 0{,}4$$

Conform acestei metode => un **caracter intern** (!?).

Primăria Municipiului Cluj-Napoca acţionează ca element structural cu rol fundamental în administrarea sistemului, având totodată, în acest cadru, şi rolul infocomunicaţional pentru sistemul social al municipiului. Acest rol este exercitat de primărie prin mai multe subsisteme, precum:

- Direcţia de Evidenţă a persoanelor;
- Serviciul Strategii de informare;
- Serviciul Administrare locală şi Relaţii cu asociaţiile de proprietari;
- Serviciul de Relaţii comunitare şi Turism;
- Serviciul Strategie urbană şi Proiectare prin GIS;

- Direcţia de Comunicare şi Relaţii publice, prin Serviciul „*Centrul de informare pentru cetăţeni*" şi Biroul Mass-media;
- Serviciul Baze de Date, Dispecerat şi Informaţii (din cadrul Direcţiei Poliţiei Comunitare);
- Serviciul Încasare, Administrare bază de date din Direcţia Impozite şi Taxe locale.

Practic întregul sistem instituţional se bazează pe o infrastructură infocomunicaţională cu dublu sens (spre şi dinspre cetăţean şi societate), dar anumite subsisteme structurale au un rol prioritar în gestionarea şi susţinerea funcţiei infocomunicaţionale a municipiului (a sistemului urban). Dintre acestea, voi detalia, în acest cadru, un element reprezentativ, care a intrat în structura prerogativelor primăriei (a administraţiei publice locale) prin Ordonanţa Guvernului nr. 84/2001, şi anume *Direcţia de Evidenţa Persoanelor*. Acest element s-a structurat prin reorganizarea a două servicii anterioare (Serviciul de stare civilă şi Biroul de evidenţa informatizată a persoanei), fiind astăzi compusă din: 1) Serviciul evidenţa persoanelor; 2) Serviciul informatic şi ghişeul unic şi 3) Serviciul stare civilă. Atribuţiile şi prerogativele sale sunt: *evidenţa persoanelor şi eliberarea cărţilor de identitate şi a celor de alegător; înregistrarea actelor şi eliberarea certificatelor de stare civilă; gestionarea informatică a bazei de date a populaţiei municipiului şi realizarea de analize, sinteze de specialitate, arhivare şi relaţii cu publicul*.

Romtelecom SA Cluj este liderul pieţei de comunicaţii fixe din municipiul Cluj-Napoca, oferind servicii de voce, transfer de date şi Internet, prin *Divizia Operare Reţea Acces Cluj* (str. E. Zola, nr. 3), *două magazine* (unul în cadrul "Palatului Telefoanelor" – str. O. Petrovici, nr. 2 şi unul situat în sensul giratoriu din cartierul Mărăşti) şi un *punct de vânzare în Polus Center*

Instituţiile mass-media locale includ *cotidiane* (Făclia de Cluj; Monitorul de Cluj; Ziua de Cluj; Foaia Transilvană; Clujeanul; Adevărul de seară; Adevărul de Transilvania; Szabadsag; Kronika etc.), *săptămânale* (Viaţa Clujeanului; Mesagerul; Gazeta de Cluj; Ziarul Popular; Cetăţeanul Clujean; Piaţa de la A la Z, etc.), *media online* (citynews.ro; infoprompt.ro; napocanews.ro; time4 news.ro; tvnet.ro; săptămâna.ro; ziare.ro; paginiaurii.ro etc.), *media audiovizuală* (TVR Cluj; Antena 1 Cluj; Realitatea TV Cluj; NCN; Alpha TV; One TV; Klub TV; TeleEuropaNova etc.), *radiouri* (Radio Cluj; Radio Renaşterea; Radio Transilvania; Kiss FM; Radio Guerilla; Pro FM; Paprika Radio; Radio Impuls; Realitatea FM etc.) şi *agenţii de presă* (Mediafax, Agerpres etc.).

Serviciul de Telecomunicaţii Speciale (S.T.S.) – Oficiul Judeţean de Telecomunicaţii Speciale Cluj, cu sediul în str. Traian, este un serviciu teritorial judeţean, care administrează telecomunicaţiile speciale pentru autorităţile publice şi pentru alţi utilizatori prevăzuţi prin lege. Trebuie menţionat faptul că este o structură militară, parte din Sistemul Naţional de Apărare, gama transmisiilor administrate de acest serviciu cuprinzând: *transmisii, emisii şi recepţii de semne, semnale, scrieri, imagini, sunete sau informaţii de orice natură prin fir, radio, sisteme optice sau prin alte sisteme electromagnetice*, pentru utilizatorii prevăzuţi de lege.

Sistemul instituţional, beneficiar al acestor servicii infocomunicaţionale, cuprinde în judeţul Cluj următoarele elemente:

- instituţiile Parlamentului României;
- instituţiile aparţinând admnistraţiilor prezidenţiale (permanente sau provizorii);
- instituţiile Guvernului României;
- instituţiile care aparţin domeniilor apărării naţionale, siguranţei naţionale şi ordinii publice;
- instituţii ale administraţiei publice centrale şi locale;
- autorităţile judecătoreşti;
- Curtea de Conturi;
- organisme guvernamentale şi neguvernamentale de interes naţional.

Oficiul Judeţean de Telecomunicaţii Speciale face parte din structura holarhică a S.T.S., cu o resursă umană compusă din cadre militare şi salariaţi civile, asigurând servicii speciale în susţinerea funcţiei infocomunicaţionale prin:

a) *servicii de Internet*, destinate utilizatorilor de telecomunicaţii speciale, prevăzuţi în Legea nr. 92/1996 privind organizarea şi funcţionarea Serviciului de Telecomunicaţii Speciale; prin calitatea sa de L.I.R. (registrator local de Internet), gestionează resursele independente de Internet şi le susţine infrastructura; alocă adrese (IP) şi numere (AS) pentru beneficiarii legali; alocă şi gestionează adresele „*IP PI*” (independente de furnizor), precum şi adresele „*IP PA*” (dependente de furnizor).
b) *servicii PKI* (*Public Key Infrastructure*): face demersuri pentru eliberarea certificărilor digitale (clasele 1, 2, 3 şi 4) în lucrul şi accesul la informaţii clasificate; conform prerogativelor, face demersurile procedurale şi tehnice în domeniile certificatelor de criptare, certificări PKI STS, AC STS şi revocări certificare AC STS; la acestea se adaugă servicii de distribuţie a cheilor PGP şi serviciile din domeniile „.*eu*” pentru instituţiile acreditate prin Legea nr. 92/1996, precum şi administrarea Sistemului Naţional Unic, pentru apeluri de urgenţă 112.

Serviciul de Telecomunicaţii Speciale al Judeţului Cluj funcţionează din anul 2004, în sistem integrat, care susţine intervenţiile Inspectoratului pentru Situaţii de Urgenţă, ale Poliţiei, etc. Resursa umană din organigrama oficială este de 30 de persoane, toţi având competenţe lingvistice în limbi internaţionale sau ale minorităţilor. Sistemul permite un set de operaţiuni de:

- înregistrare apeluri;
- identificare şi localizare apelant;
- repartizarea apelului la agenţii de intervenţie;
- redistribuirea apelului către orice alt serviciu judeţean din România, pentru intervenţie rapidă, dialog local, convorbire în limbi materne diferite, etc.

În plus, sistemul dispune de: o bandă largă („*broadband*") de comunicare, prin care, în cazuri grave, pot fi alertaţi toţi agenţii necesari pentru intervenţia în acelaşi timp; de hărţi electronice, prin care sunt evidenţiaţi şi identificaţi agenţii care, în momentul apelului, sunt cel mai aproape de locul intervenţiei; arhivarea electronică a tuturor apelurilor şi administrarea lor pentru intervenţie, pentru o perioadă de 10 ani şi interconectarea logistică şi operativă în Sistemul Informatic Schengen (până în 2012).

Serviciul Public Comunitar pentru Eliberarea şi Evidenţa Paşapoartelor Cluj este un alt element subsistemic informaţional, fiind un serviciu din structura instituţională a Ministerului Administraţiei şi Internelor şi având sediul pe str. A. Mureşanu, nr. 16/str. Zryni Miklos, nr. 2-4. Acest serviciu are următoarele atribuţii principale:

- soluţionează cererile pentru eliberarea paşapoartelor simple sau de prelungire a valabilităţii acestora;
- asigură eliberarea paşapoartelor simple;
- administrează, gestionează şi valorifică registrele judeţene de evidenţă a paşapoartelor;
- asigură înscrierea în menţiuni a paşapoartelor;
- organizează, la nivelul judeţului Cluj, gestionarea şi controlul eliberării paşapoartelor.

Arhiva Electronică de Garanţii Reale Mobiliare constituie o bază de date unică la nivel naţional, care asigură înscrierea garanţiilor mobiliare. Este o instituţie coordonată prin intermediul Ministerului Justiţiei, asigurând, fără drept de contestare, prioritatea la garanţii faţă de creditorii ulteriori, avertizarea potenţialilor creditori asupra controalelor de garanţie încheiate anterior şi informarea prin caracterul public al datelor înscrise în Arhiva Electronică. Lista operatorilor autorizaţi să facă înregistrări în arhivă şi a agenţilor împuterniciţi ai acestora din judeţul Cluj cuprinde: Banca Comercială Română şi agenţii săi autorizaţi; Banca Transilvania şi agenţii săi autorizaţi; Camera de Comerţ şi Industrie; Ministerul Finanţelor Publice şi agenţii săi; Uniunea Naţională a Barourilor din România şi Uniunea Naţională a Notarilor Publici. În Cluj-Napoca, informaţiile şi operaţiunile de înregistrare în arhivă, altele decât cele de pe site-ul Arhivei, se obţin la sediile teritoriale din Cluj-Napoca ale operatorilor enumeraţi mai sus.

Fig. 74. Aria de activitate a Sucursalei Cluj a Radiocom în 2010

Înfiinţată în anul 1998, ca parte a Societăţii Naţionale de Radiocomunicaţii S.A., **Sucursala**

Cluj a Radiocom îşi are sediul pe str. Fagului, nr. 2, Cluj-Napoca, de unde dirijează serviciile de difuzare radio-TV şi de comunicaţii electronice din 11 judeţe ale ţării, precum şi un număr de 2120 de angajaţi.

Lista completă a serviciilor oferite de Radiocom este următoarea:

- asigurarea difuzării şi transportului programelor publice de radiodifuziune ale Societăţii Române de Radiodifuziune şi a programelor publice de televiziune ale Societăţii Române de Televiziune (de aici provenind şi majoritatea, mai exact 80%, veniturilor instituţiei);
- asigurarea serviciilor de internet (BiNet);
- închiriere linii de comunicaţii;
- transmisii de date;
- comunicaţii prin satelit;
- servicii de videoconferinţă;
- servicii de telefonie pentru segmentul de afaceri.

La sfârşitul anului 2009, Radiocom deţinea un portofoliu de 560 de clienţi, dintre care amintim Societatea Română de Televiziune, Societatea Română de Radiodifuziune, Vodafone România, Orange România, Telemobil, GTS România, BCR Asigurări, Rompetrol, Serviciul de Telecomunicaţii Speciale, Ministerul Apărării Naţionale, Serviciul Român de Informaţii şi posturile de televiziune Antena 1, Pro TV, Prima TV şi Realitatea TV etc.

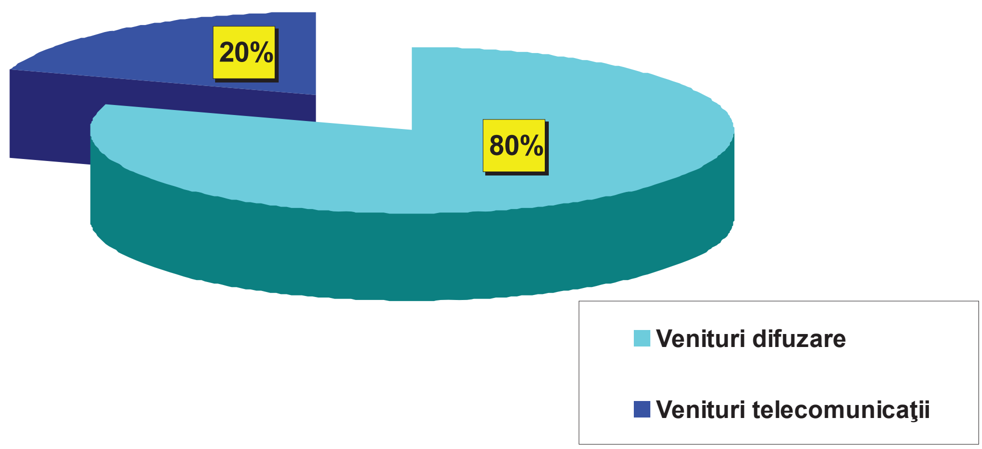

Fig. 75. Ponderea veniturilor totale ale Sucursalei Cluj a Radiocom în 2009
(sursa: www.radiocom.ro)

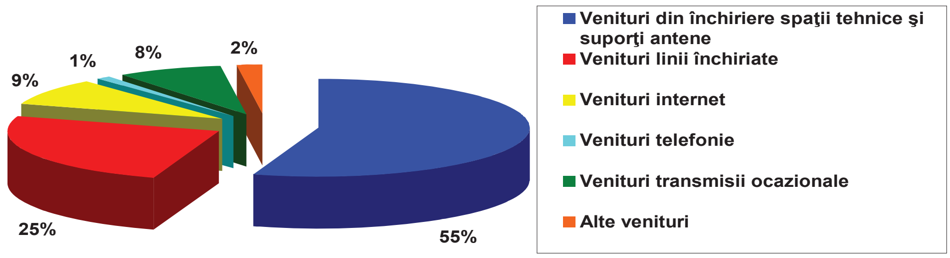

Fig. 76. Ponderea veniturilor provenite din servicii de telecomunicaţii ale Sucursalei Cluj a Radiocom în 2009 (sursa: www.radiocom.ro)

Direcţia Regională de Statistică Cluj, serviciu public din subordinea Institutului Naţional de Statistică, organizează şi întreţine sistemul informaţional statistic în teritoriul regional. Obiectul activităţii sale constă în:

- culegerea, preluarea, stocarea, analiza şi difuzarea rezultatelor cercetării ştiinţifice şi constituirea la nivel teritorial a structurilor de date statistice oficiale, cu caracter economic, financiar, social, demografic, juridic, necesare elaborării politicilor şi informării publice;
- certificarea veridicităţii datelor furnizate de către agenţi şi instituţii.

Structura acestui element instituţional cuprinde: a) directorul coordonator; b) director adjunct coordonator; c) serviciul de producţie statistică; d) serviciul de sinteză, coordonare şi statistică regională şi e) servciul de dezvoltare sistem statistic teritorial, gestiune resurse şi prelucrare date.

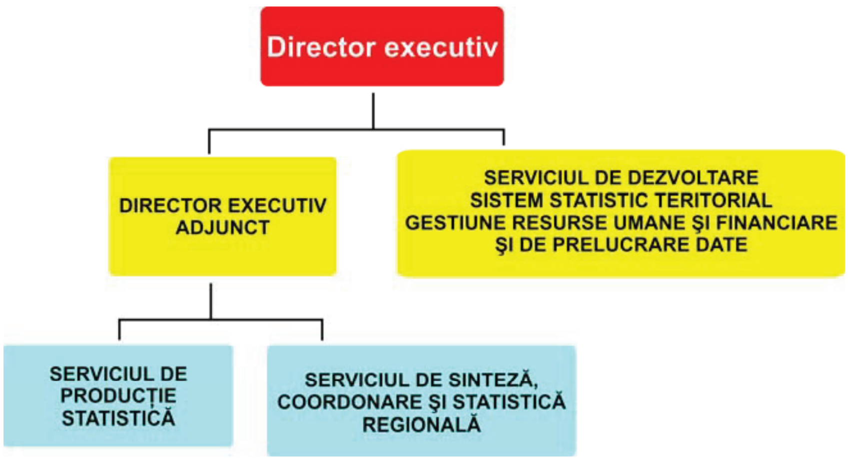

Fig. **77.** Organigrama Direcţiei Regionale de Statistică Cluj în 2010

Oficiul Registrului Comerţului Cluj, situat pe str. Iaşilor, are o serie de prerogative, prin care susţine funcţia infocomunicaţională a municipiului Cluj-Napoca, şi anume: *publicitate legală; evidenţa situaţiei juridice şi financiare a comunicaţiilor; informaţii economice, comerciale şi statistice; simplificarea procedurilor de înregistrare şi autorizare a funcţionării firmelor, precum şi informare şi asistenţă.*

Există şi *alte elemente importante în cadrul logisticii instituţionale a funcţiei infocomunicaţionale a municipiului*. Fără a face prezentarea lor geografică, fie pentru că unele dintre ele sunt prezentate în cadrul altor funcţii, fie pentru faptul că unele dintre ele au regim de informaţii publice restricţionate la publicare prin avizare de la Oficiul Registrului Naţional al Informaţiilor Secrete (O.R.N.I.S.), le voi enumera doar, încadrându-le în sistemul infocomunicaţional al funcţiei municipiului. Astfel, cele mai reprezentative dintre acestea sunt:

- Oficiul Judeţean de Cadastru şi Publicitate Imobiliară Cluj;
- Poşta Română – Direcţia Judeţeană Cluj;
- Inspectoratul de Poliţie Judeţean Cluj – Serviciul Cazier Judiciar;
- Centrul Militar Zonal Cluj;
- Oficiul de Mobilizare a Economiei şi Pregătirea Teritoriului pentru Apărare Cluj;
- Inspectoratul Teritorial de Muncă Cluj;
- Camera de Comerţ şi Industrie Cluj;
- Direcţia Generală a Finanţelor Publice Cluj;
- Inspectoratul Şcolar Judeţean Cluj;
- băncile şi instituţiile bancar-financiare;
- instituţiile deconcentrate în teritoriu ale Guvernului, cu atribuţii şi prerogative în domeniile socio-economice şi politice vitale.

Rolul de ansamblu al **Oficiului de Cadastru şi Publicitate Imobiliară Cluj (O.C.P.I. Cluj),** în cadrul funcţiei infocomunicaţionale, este asigurarea informaţiei geografice, pe care o certifică din punct de vedere juridic şi tehnic. În ceea ce priveşte atribuţiile specifice ale Oficiului, acestea sunt specificate în Hotărârea nr. 1210/2004, privind organizarea şi funcţionarea ANCPI, cu modificările şi completările ulterioare, fiind următoarele:

- înscrierea imobilelor în evidenţele de cadastru şi publicitate imobiliară;
- punerea la dispoziţia autorităţilor publice şi altor instituţii interesate, situaţii statistice şi de sinteză privind terenurile şi construcţiile;
- furnizarea de servicii şi informaţii persoanelor fizice şi juridice (contra cost);
- avizarea Planului Urbanistic General şi a documentaţiilor de scoatere din circuitul agricol şi avizarea tehnică a expertizelor topocadastrale întocmite de experţi judiciari;

- asigurarea înscrierii şi a radierii drepturilor reale.

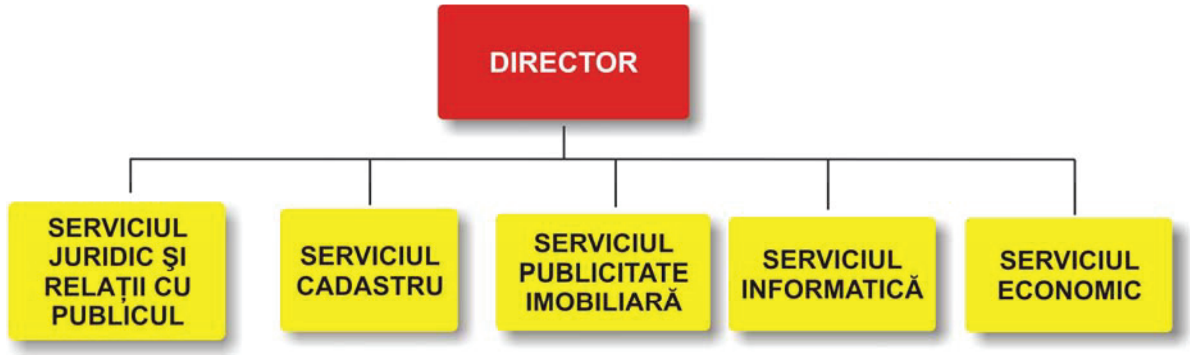

Fig. 78. Organigrama Oficiului de Cadastru şi Publicitate Imobiliară Cluj în 2010

Oficiul de Cadastru şi Publicitate Imobiliară Cluj, având sediul pe str. Alexandru Vaida Voevod, nr. 53, mai are în subordine cinci birouri de cadastru şi publicitate imobiliară, din care unul este situat tot în spaţiul geografic al municipiului Cluj-Napoca, restul fiind amplasate în municipiile Dej, Gherla, Turda şi în oraşul Huedin. Aceste elemente instituţionale oferă o serie de servicii atât în ceea ce priveşte avizele, recepţiile şi furnizarea de date de cadastru, geodezie şi cartografie, cât şi servicii de cadastru şi publicitate imobiliară (cadastru şi carte funciară). De exemplu:

Tabelul 36. Exemple de servicii oferite de
Oficiul de Cadastru şi Publicitate Imobiliară Cluj în 2010

Nr. crt.	**Denumire serviciu**	**Unitate de măsură**	**Tarif (lei)**	**Termen (zile)**	**Termen de urgenţă (zile)**
Avize şi recepţii					
1.	Aviz începere lucrări	Lucrare	100	7	2
2.	Recepţie tehnică pentru lucrări de măsurători terestre	ha	200	15	5
3.	Recepţie lucrări fotogrametrice	ha	10	21	7
Furnizare de date de cadastru, geodezie şi cartografie					
4.	Înregistrări GNSS de la o staţie permanentă, cu anunţ prealabil de 24 de ore	Oră	15	3	1
5.	Servicii poziţionare GNSS în timp real - ROMPOS	Oră	0	-	-
6.	Hărţi şi planuri cadastrale şi topografice tipărite	Foaie de hartă	40	3	1
7.	Hărţi şi planuri cadastrale şi topografice digitale - raster	Foaie de hartă	30	3	1
8.	Hărţi şi planuri cadastrale şi topografice digitale - vectorial	Strat de foaie de hartă	120	3	1
9.	Coordonate planimetrice, altimetrice şi 3D	Punct	15	3	1

Tabelul 36. Exemple de servicii oferite de
Oficiul de Cadastru şi Publicitate Imobiliară Cluj în 2010

Nr. crt.	Denumire serviciu	Unitate de măsură	Tarif (lei)	Termen (zile)	Termen de urgenţă (zile)
10.	Copii certificate ale planurilor şi hărţilor	Foaie de plan/hartă	30	3	1
11.	Plan parcelar în format digital	ha	5	3	1
12.	Plan parcelar analogic	Plan	20	3	1
13.	Ortofotoplan rezoluţie 0,5-2 m	km^2	20	3	1
14.	Aerofotograme	Fotogramă	150	7	2

Sursa: O.C.P.I. Cluj

4.1.2.10. *Funcţia militară a municipiului Cluj-Napoca*

4.1.2.10.1. Introducere şi fundamentare

În fundamentarea gnoseologică a lucrării am propus şi am argumentat, prin definirea şi taxonomia funcţiilor terţiare ale oraşului, faptul că funcţiile urbane pot fi clasificate în primul rând prin diviziunea funcţională în cadrul „locului” geografic, *oraşul*. În această diviziune, funcţia militară poate fi încadrată, istoric vorbind, atât la funcţii urbogenetice cât şi la *funcţii vitale*, dar *vital conjuncturale* (B. Păcurar, 2009).

Evoluţia geosistemelor, a sistemelor geografice mari şi mai ales a „*sistemelor de aşezări*” (V. Surd, 2003) a determinat dinamici permanente care au schimbat nu doar geografia geosistemelor urbane, ci şi *geografia funcţiilor* acestora. În această evoluţie, funcţia militară a oraşului a parcurs practic un drum care a trecut de la *poziţia urbogenetică* până la *poziţia de argument istoric*, „argument” care în exemplul nostru nu mai are decât valenţe istorico-geografice.

Nu a existat în istoria aşezărilor urbane europene oraş care să nu fi avut şi funcţie militară până în sec. al XVII-lea când frontiera iudaică a atins maturitatea definitorie, configurându-se în „*frontieră europeană*” (I. Bădescu, 1995). Din acest moment, evoluţia *frontierei europene* în primul rând şi a celorlalte *frontiere* care au acoperit geografia continentelor s-au bazat din ce în ce mai mult pe forţa economică (I. Bădescu, D. Dungaciu, 1995). Funcţia militară a oraşelor, aşa cum am menţionat, în contextul prezentat se transformă în consecinţă şi cunoaşte noi valenţe, permanent marcate de „*fenomenul frontierei europene*” (idem).

Odată cu expansiunea frontierei europene, între atâtea transformări geografice, apare şi fenomenul de creştere a sistemelor. Teoria holarhică reuşeşte să evidenţieze conceptul sistemelor geografice mari, sens în care înţelegem şi noi, în parte, cauzalitatea transformărilor funcţionale ale oraşelor. Prin apariţia în spaţiul geografic militar a unor suprasisteme militare, se reduce în paralel şi progresiv rolul militar al fiecărui oraş în parte. Suprasistemele militare fiind piramidale, pe măsura

creşterii piramidei, proiecţia forţei sistemic-militare cuprinde o arie geografică tot mai întinsă şi astfel nu mai este necesar acelaşi număr de sisteme mici, acele garnizoane militare. Astfel, cea mai mare parte a aşezărilor urbane nu îşi vor mai dezvolta propriile organisme de apărare militară, acest rol transferându-se unor sisteme holarhice superioare. În consecinţă, funcţia militară dispare la un număr foarte mare de oraşe.

Complexitatea introdusă în sistemele geografice de apariţia statelor naţionale a complicat însă acest fenomen geopolitic, iar în spaţiul euroatlantic defecţiunile antropologice care s-au concretizat în cele două războaie mondiale au stopat acest fenomen până la sfârşitul sec. XX, când „*mondializarea frontierei europene*” (idem.) a impus forţelor naţionale politica marilor puteri mondiale, astfel încât au fost nevoite să îşi cedeze o mare parte din prerogativele lor de suveranitate unor suprasisteme holarhice (NATO, UE, etc.). În această etapă geopolitică a evoluţiei geografice, zonele geostrategice se reaşează şi vor determina noi reaşezări şi în sistemele militare ale statelor cuprinse în ele. De exemplu, România face parte, din punct de vedere geostrategic militar, din „Teatrul de acţiuni militare de sud-est”, în care aşa numitele „revoluţii anti-totalitare din 1989” au dus la dispariţia în mare parte a divizării ideologice între statele europene. Această dispariţie nu a dus însă la dispariţia unor geopolitici geofrontaliere mai vechi, aşa că funcţia militară a sistemelor trebuia controlată atent, acest control, pentru care erau interesate marile puteri, impunând golirea de consistenţă şi putere a sistemelor militare locale, inclusiv a celui românesc. Această golire se putea face cel mai simplu prin impunerea clasicului scenariu economico-financiar al frontierei euroatlantice: sărăcirea economico-financiară a statelor din zonă. În paralel, fenomenul frontierei euro-atlantice introduce în spaţiul geopolitic noi „*factori de presiune*” (B. Păcurar, 2007): *factorul geopolitic; factorul ideologic; factorul religios; factorul militar; factorul infocomunicaţional; factorul axiologic; factorul tehnologic, etc. (idem).*

Se ridică întrebarea: ce rol revine oraşelor din punct de vedere militar în noul context al frontierelor europeană, euroatlantică, mondială? Părerile sunt împărţite, multe dintre ele fiind însă tributare unor concepţii ideologice mondialiste sau frontaliere locale, şi care cultivă printre altele *inocularea periferialităţii în spaţiile geografice ţintă*, mascând adevăratele obiective geostrategice. De exemplu: „*Scopul fundamental al expansiunii spre Europa Centrală şi de Est a NATO îl constituie cucerirea pieţii de armament şi tehnică militară din acea parte a continetului, concomitent cu eliminarea de pe această piaţă a industriei de război a Federaţiei Ruse*” (F. Gârz, 1997). Oficialii NATO sau ai altor organizaţii militare, civile (transnaţionale), susţin că este vorba doar de „*...înlăturarea totalitarismului şi instaurarea democraţiei*” (G.W. Buch, 1996, preluat din F. Gârz, 1997). Aplecându-mă însă doar asupra unei sumare balanţe strategic-comerciale a producţiei de armament realizate de catre cele două superputeri mondiale în ultimul deceniu al Războiului Rece, constat că geografia economico-militară acelor două se prezenta astfel:

Tabelul 37. Situaţia comparativă a producţiei de armament a SUA şi URSS pe durata 1978-1988

Tipul de armament	SUA	URSS
Tancuri mijlocii şi grele	7.600	25.300
Maşini de luptă blindate	10.800	46.000
Piese de artilerie mai mari de 100 mm calibru	3.200	27.300
Avioane de bombardament cu rază mare de acţiune	81	390
Avioane de vânătoare-bombardament cu rază tactică	3.600	7.700
Elicoptere de atac	2.100	4.400
Nave mari de suprafaţă	87	83
Submarine	41	82
Rachete balistice intercontinentale	700	3.000
Rachete cu rază medie de acţiune	250	1.000
Rachete antiaeriene (sol-aer)	18.000	120.000

Sursa: http://www.defense.gov/

O elementară analiză geopolitică relevă că „*...cine va cuceri piaţa de armament din Europa Centrală şi de Est, va avea şi cea mai mare influenţă politică în această parte a continentului*” (F. Gârz, 1997).

În acest context al expansiunii frontierei euroatlantice, este clar că nici un detaliu nu este neglijat aşa că oraşele, care, odată cu dominaţia frontierei euroatlantice, domină toate spaţiile geografice (inclusiv pe cele naturale), intrând într-o nouă ecuaţie geopolitică. Această nouă ecuaţie produce adevărate mutaţii în geografia sistemelor de aşezări, iar geosistemele urbane cunosc schimbări structural-funcţionale capitale. Din punct de vedere militar, funcţia oraşelor cunoaşte şi ea dinamici complexe, în raport direct cu zona geografică în care sunt situate, în funcţie de contextul geopolitic din spaţiile geografice, etc. În multe situaţii, rolul lor militar îmbracă forme disimulate (economice, politice, financiare, etc.), dar de fiecare dată rolul lor major va fi ori *generator* ori *vectorial* pentru politici frontaliere (V. Surd, B. Păcurar, 2009).

Chiar din punct de vedere strategic şi tactic militar, prin dispariţia războiului liniar, a fronturilor de linie, oraşele nu îşi pierd importanţa militară, ci, prin războaiele neliniare, asimetrice, ele devin adevărate spaţii de luptă. De exemplu, arhitectul israelian E. Weizman (2003), într-un interviu cu P. Misselwitz, publicat pe site-ul *www.metamute.org,* vede oraşele organizate conform logicii apărării, datorită mutaţiilor apărute în relaţia dintre război şi oraş. El vede oraşele ca pe nişte structuri antropice care, din punct de vedere al securităţii, sunt adevărate coşmaruri, iar din punct de vedere militar trebuie judecate şi gândite prospectiv (de către militari) la fel ca un urbanist „*care rezolvă probleme de dezvoltare*” (idem). Atât militarii cât şi urbaniştii vor căuta controlarea zonei urbane prin manipularea infrastructurii, prin remodelare şi relocalizarea geografică a elementelor structurale sau chiar prin manipularea diverselor opţiuni culturale ale populaţiei. Autorul chiar prezintă drept concept de modernizare urbană *masacrul urban din deceniul 5 al sec. al XIX-lea* în care trupele franceze au distrus oraşele algeriene pentru a înfrânge rezistenţa maghrebiană şi în care, contra unei „rezistenţe”

constituite din 10 mii de luptători arabi, s-au folosit timp de 7 ani 100 mii de soldaţi, printre aceştia aflându-se şi elemente ale faimoasei Legiuni Străine. Într-adevăr, când dispreţuieşti o altă civilizaţie, rolul militar de apărare al unui oraş poate fi văzut ca „*habitat primitiv*” (E. Weizman, 2003), iar lărgirea drumurilor urbane pentru armată este văzută ca remodelare urbană. Chiar dacă exemplul analitic este istoric, pentru geograful militar şi pentru urbanistul contemporan, el relevă o concepţie contemporană despre rolul militar al unui oraş, rol care analizat conform teoriei funcţionalismului ne luminează în mare măsură de ce în ultimii ani se cultivă teoria conform căreia cazărmile, unităţile militare, nu au ce căuta în cadrul unei structuri urbane, trebuind scoase afară. Este clar că se încearcă reducerea la zero a funcţiilor militare ale oraşului.

Dincolo de rolul militar al oraşului, este important să ne îndreptăm atenţia, epistemologic, asupra funcţiei militare a oraşului. Funcţia (militară) este, conform definiţiei avansate în 2009, un element structural vital oraşului, care generează, cultivă şi susţine viaţa acestuia, în atingerea menirii sale. Acest lucru înseamnă că funcţia este consecinţa relaţiei dintre elementele sistemului şi stările acestora, deci este nemijlocit legată de „instituţia militară” ca element al geosistemului urban.

Instituţia militară, ca element sistemic, a suscitat extrem de multe şi de contradictorii opinii. Indiferent de consistenţa concepţiilor şi de multitudinea opiniilor, susţin concepţia conform căreia o naţiune care nu-şi respectă dascălii, preoţii şi generalii, *nu-şi merită statutul de naţiune* (completarea noastră) (I. Bădescu, D. Dungaciu, 1995). Pentru politica unui stat, natura instituţiei sale militare defineşte politica sa militară. O bună instituţie militară înseamnă acel echilibru organic între:

- comandantul suprem şi armata sa;
- societatea civilă şi societatea militară;
- societatea militară şi societatea culturală;
- societatea militară şi societatea educaţională.

Conform lui A.H. de Jomini (2007) există 12 condiţii esenţiale pentru o armată perfectă, (aceastea fiind o prezentare succintă şi sintetizată, cu intervenţii personale şi adaptări):

1. un bun sistem de selecţie (recrutare);
2. o bună organizare;
3. un sistem bine organizat al „rezervei”;
4. o instruire superioară;
5. o disciplină strictă, dar nu umilitoare, o subordonare liber consimţită;
6. un sistem de recompense/remunerare bine gândit;
7. un corp ingineresc şi tehnic competent;
8. superioritatea armamentului;
9. un corp competent şi o structură de educaţie continuă, teoretică şi practică;
10. un suport logistic şi de refacere şi generare foarte bine organizat;

11. o circulaţie a elitelor, o promovare bazată pe merit;
12. un spirit militar atrăgător şi înălţător

Acelaşi autor susţine concepţia, formulată ulterior şi de I. Bădescu şi prezentată de către mine în articolele şi referatele anterioare, conform căreia „*un conducător sau un guvern care îşi neglijează armata din orice punct de vedere, este vinovat în ochii generaţiilor viitoare, deoarece duce la umilirea standardelor sale şi ale ţării sale, în loc să meargă pe un alt drum, spre succes. Nu spunem că un guvern trebuie să sacrifice totul pentru armată, acest lucru fiind absurd; dar trebuie să aibă grijă constantă în ceea ce priveşte armata*" (A.H. de Jomini, 2007).

Făcând o legătură dialectică între cele 12 condiţii, funcţia militară a unui oraş şi starea acelui geosistem urban, care are şansa dobândirii şi stăpânirii acestei funcţii (militare), constat raporturi pozitive de determinare interfuncţională şi intrasistemică. Un astfel de oraş, prin funcţia sa militară, îşi va susţine, cultiva şi dezvolta o serie de atuuri geosistemice: de siguranţă (funcţia de securitate), urbanistice, economice, culturale, politice, administrative, ştiinţifico-academice, ocupaţionale, etc. În concluzie, influenţa sa în teritoriu priveşte valenţe puternice prin care acel oraş poate dobândi un statut de loc central pentru o arie geografică direct proporţională cu nivelul şi specificul acestei funcţii.

Spre exemplu, în România sistemul militar naţional cuprinde: structuri luptătoare; structuri de sprijin; structuri logistice; structuri pentru operaţii speciale; structuri de învăţământ şi instruire; structuri de refacere şi odihnă; cămine de garnizoană; amenajări sportive; structuri de presă, etc. Toate aceste elemente sistemice „construiesc" un sistem administrativ-patrimonial care cuprinde: a) bunuri proprietate privată şi b) bunuri din domeniul public şi privat al statului în administrare. Este mai mult decât evident că un geosistem urban care deţine în structura sa un asemenea subsistem beneficiază de o extraordinară bogăţie (patrimonială, de servicii terţiare, economice, culturale, infocomunicaţionale, etc.). Un asemenea subsistem va susţine organizaţional, financiar, managerial, etc., o permanentă dezvoltare a geografiei „infrastructurii critice" prin modernizarea transporturilor, reţelei de management al traficului, infrastructurii energetice şi de comunicaţii, managementului împotriva riscurilor, bazat pe „*sprijinul acordat de armată autorităţilor şi administraţiei publice*" (conform Cartei Albe a Securităţii şi Apărării Naţionale, 2004) prin cooperarea dintre civili şi militari. Un asemenea oraş va avea întotdeauna o influenţă urbană prin apartenenţa la, sau dominarea unui „*sistem de aşezări cu centru de coordonare urbană*" (V. Surd, 2003). Deţinerea de către oraş a funcţiei militare îi va conferi acestuia, întotdeauna, un statut ierarhic cel puţin de rang zonal şi putând trece (în noul context de alianţe) chiar şi de rangul naţional. Amplasarea (spre exemplu) a unui comandament internaţional de forţe armate într-un oraş asigură acestuia o rază de influenţă internaţională indiscutabilă.

În concluzie, fără o abordare exhaustivă se relevă cu evidenţă că, într-un geosistem urban, funcţia militară asigură acestuia o sumă de elemente, stări şi relaţii intra şi intersistemice, care pot

concura, ca importanţă şi rang, cu celelalte funcţii terţiare, dovedind că (cel puţin în cazul României, dar în general în cazul tuturor statelor din estul Europei) actuala degradare a nivelului structurilor de forţe militare din această zonă geostrategică este rezultatul unui *nefericit răspuns necontrolat* la presiunile geopolitice ale frontierei euroatlantice.

4.1.2.10.2. Elementele structural-funcţionale ale funcţiei militare a municipiului Cluj-Napoca

Elementele structurale ale acestei funcţii, în geografia geosistemului Cluj-Napoca, aparţin (în funcţie de categoria „armelor”): *forţelor militare terestre*; *forţelor militare aeriene*; *organelor militare teritoriale şi autorităţilor administraţiei publice cu atribuţii în domeniul apărării naţionale.*

Într-o altă structură taxonomică, elementele funcţiei militare a municipiului Cluj-Napoca pot fi evidenţiate si în modul următor:

- Comandamentul Diviziei 4 Infanterie „Gemina”;
- Spitalul Militar de Urgenţă „Dr. Constantin Papilian” Cluj-Napoca;
- Centrul Militar Zonal Cluj;
- Oficiul de Mobilizare a Economiei şi Pregătirea Teritoriului pentru Apărare al Judeţului Cluj (O.M.E.P.T.A. Cluj);
- Cercul Militar Cluj-Napoca;
- Sindicatul Cadrelor Militare în Rezervă şi Retragere - Filiala Cluj-Napoca;
- Organizaţia Judeţeană a Cadrelor Militare în Rezervă şi în Retragere Cluj;
- Asociaţia Naţională a Veteranilor şi Văduvelor de Război - Filiala Cluj.

Divizia 4 Infanterie „Gemina” are Comandamentul situat în municipiul Cluj-Napoca, în Piaţa Ştefan cel Mare, nr. 1-3. Este „structura militară” continuatoare, în geografia militară a Clujului, a Armatei a 4-a (de Nord), înfiinţată în 1916, prin Înaltul Decret nr. 2784, semnat de Regele Ferdinand al României. Zona geografică de reponsabilitate a Diviziei cuprinde 19 de judeţe, cu 117000 km^2 (circa jumătate din suprafaţa României), cu un perimetru zonal care include, în vest, est şi nord, aproximativ 1600 km din graniţa României.

Fig. 79. Aria de responsabilitate a Diviziei 4 Infanterie “Gemina” în 2010

Fig. 80. Însemnul heraldic al Diviziei 4 Infanterie „Gemina”

Misiunile principale ale Diviziei pot fi grupate în trei categorii şi anume:

1) pe timp de pace:
   - realizarea, menţinerea şi perfecţionarea capacităţii operaţionale a structurilor din subordine;
   - organizarea ridicării graduale a capacităţii de luptă a forţelor subordonate, precum şi pregătirea pentru mobilizare a acestora;
   - organizarea pazei, apărării şi intervenţiei la obiectivele militare din zona de responsabilitate;
   - organizarea şi conducerea forţelor subordonate pentru intervenţii în situaţii de urgenţă, etc.
2) în situaţii de criză:
   - participarea la neutralizarea elementelor terorist-diversioniste;
   - participarea la limitarea şi înlăturarea efectelor produse de dezastre şi calamităţi naturale;
   - organizarea şi asigurarea, la ordin, a trecerii forţelor stabilite în subordinea comandamentelor operaţionale şi conducerea acţiunilor militare cu forţele rămase la dispoziţie.
3) pe timp de război:
   - conducerea mobilizării marilor unităţi şi unităţilor din subordine;
   - coordonarea procesului de generare, instruire şi operaţionalizare al forţelor şi asigurarea transferului acestora sub autoritatea comandamentelor operaţionale, la ordin;
   - conducerea, la ordin, a acţiunilor militare în zona de responsabilitate, cu forţele rămase la dispoziţie.

Comandamentul Diviziei este organizat şi funcţionează „modular”, fiind organul operativ de conducere al Marii unităţi, subordonat nemijlocit Statului Major al Forţelor Terestre. Conducerea (comanda) Diviziei este asigurată de comandantul Diviziei, împreună cu locţiitorul comandantului, şeful de stat major şi consilierul comandantului.

Structura operaţional-sistemică a Diviziei cuprinde:

- comandamentul Marii Unităţi;
- unităţile şi subunităţile militare.

Comandamentul este structurat astfel: comanda Marii Unităţi; modulul personal; modulul informaţii; modulul operaţii; modulul logistică; modulul planificare operaţii; modulul comunicaţii şi informatică; modulul instrucţie; secţia financiar-contabilitate; structura de securitate; preotul militar; biroul juridic; biroul relaţii publice.

Pe lângă acestea, există o serie de structuri anexe şi anume Centrul mobil de sisteme informatice, Subcentrul de analiză şi prognoză nuclear-biologic-chimic (N.B.C.), Redacţia ziarului „*Orizont militar*", Redacţia radio-televiziune şi Comenduirea garnizoanei Cluj-Napoca.

În construcţia pattern-ului geosistemic Cluj-Napoca, se observă situarea unităţilor (cazărmilor) în trei zone: urban, suburban şi periurban. Astfel, în zona centrală se află comandamentul Marii Unităţi şi structuri militare, în zona suburbană de est, microgarnizoana Someşeni, iar în zona periurbană vest, microgarnizoana Floreşti.

După 1994, când România a fost prima ţară care a aderat la programul „Parteneriat pentru Pace", militarii din Corpul 4 Armată Teritorial „Mareşal Constantin Prezan" şi ulterior Divizia 4 Infanterie „Gemina" au avut o prezenţă activă la desfăşurarea unor exerciţii multinaţionale, în ţară şi în străinătate, au îndeplinit misiuni în teatrele de operaţii şi au participat la iniţiativele regionale, dintre care se reliefează:

- misiunile de menţinere a păcii şi de reconstrucţie, cu detaşamente şi observatori militari, în Albania, Angola, Bosnia-Herţegovina, Burundi, Congo, Etiopia, Kosovo, Kuweit, Liberia;
- misiunile derulate în teatrul de operaţii din Afganistan, la operaţiile „Enduring Freedom", „FINGAL" (misiunea ISAF) şi în cadrul programului „ANA Training" (circa 2.000 de militari);
- misiunile desfăşurate în sprijinul coaliţiei împotriva terorismului, din Irak, în cadrul operaţiunii „Antica Babilonia" (circa 1.000 de militari);
- misiunile finalizate de militarii încadraţi în diferite comandamente multinaţionale în Afganistan, Bosnia-Herţegovina, Irak, Kosovo, SUA (peste 150 de militari) Kongo,Etiopia, etc.

Bilanţul participării la misiuni internaţionale a structurilor subordonate Diviziei 4 Infanterie „Gemina" este de peste 7000 de militari până în 2010 inclusiv.

Spitalul Militar de Urgenţă „Dr. Constantin Papilian" se prezintă drept un element sistemic aparţinând Ministerului Apărării Naţionale, situat în Cluj-Napoca pe str. Traian Moşoiu, nr. 22, fiind condus de trei structuri: comitetul director (patru membri), consiliul medical şi consiliul consultativ. Structura instituţională a spitalului are în componenţă:

- 12 secţii medicale şi compartimente:
  - Chirurgie: şapte medici;
  - Oftalmologie: trei medici;

    - Ortopedie-Traumatologie: trei medici;
    - O.R.L.: doi medici;
    - Urologie: trei medici;
    - Anestezie-terapie intensivă: cinci medici;
    - Medicină internă: şapte medici;
    - Cardiologie: trei medici;
    - Neurologie: trei medici;
    - Psihiatrie: doi medici;
    - Pneumoftiziologie: doi medici;
    - Boli infecţioase: un medic.
- cinci laboratoare (Radiologie şi imagistică medicală; Microbiologie şi hematologie; Biochimie; Anatomie patologică şi Medicină preventivă);
- un compartiment primiri urgenţe;
- o farmacie ce cuprinde:
    - farmacie cu circuit închis, cu doi farmacişti;
    - farmacie cu circuit deschis (ambulator), cu un farmacist.
- un ambulatoriu de specialitate;
- un birou tehnic medical;
- birouri şi compartimente administrative.

Un alt organ militar prezent în peisajul funcţional al municipiului este **Centrul Militar Zonal Cluj**, ce funcţionează ca subsistem al Sistemului Militar Naţional Român, integrat într-o ierarhie strictă, asigurând în spaţiul organizaţional al armatei române trei elemente structural-sistemice: *mobilitate*, *logistică* şi *forţe de rezervă*. Topografic este situat în Calea Dorobanţilor şi are în structura sa pentru coordonare Centrele Militare Judeţene Sălaj şi Bistriţa-Năsăud.

Oficiul de Mobilizare a Economiei şi Pregătirea Teritoriului pentru Apărare al Judeţului Cluj (O.M.E.P.T.A. Cluj) este un element sistemic militar, cu dublă dependenţă, atât la Ministerul Apărării Naţionale cât şi la Ministerul Administraţiei şi Internelor, prin Oficiul Central de Stat pentru Probleme Speciale, şi îşi are sediul pe str. Aviator Bădescu, nr. 7-9. O.M.E.P.T.A. Cluj îndeplineşte sarcini privind pregătirea economiei şi a teritoriului pentru apărare, precum şi activităţi privind rechiziţiile de bunuri şi prestările de servicii în interes public, atât pe timp de pace cât şi în situaţii de criză sau în timp de război. Astfel, atribuţiile sale cuprind:

- în privinţa pregătirii economiei şi a teritoriului pentru apărare:
    - elaborarea şi aplicarea planului de mobilizare a economiei naţionale, pentru judeţul Cluj;

- elaborarea lucrărilor pentru asigurarea unităţilor militare cu bunuri şi servicii solicitate prin planul de mobilizare al garnizoanei, pe timpul execuţiei mobilizării;
- asigurarea logistică în situaţii de urgenţă, etc.

▪ în privinţa rechiziţiilor de bunuri şi serviciilor în interes public:

- asigurarea organizării şi executării rechiziţiilor de bunuri şi prestări de servicii în interes public;
- centralizarea cererilor de rechiziţii primite de la centrul militar, agenţii economici şi instituţiile publice;
- întocmirea proiectului de plan de rechiziţii şi prezentarea acestuia spre aprobare Comisiei mixte de rechiziţii din subordinea prefecturii, etc.

Tabelul 38. Cercurile culturale, cursurile şi formaţiile organizate de Cercul Militar Cluj-Napoca

Cercuri culturale	*Istorie şi tradiţii militare* Artă dramatică Teatru Poezie Modeling Muzică clasică Filatelie şi numismatică
Formaţii artistice	*Fanfara militară* Ansamblul folcloric „Izvoraşul" Fomaţia de teatru „Gaudeamus" Formaţia „Junior Star" Formaţia de muzică populară Formaţia de muzică uşoară Grup vocal Grup de colindători Formaţia de dansuri de societate Grup de caricaturişti şi epigramişti Sextetul 6 T Bras Trupa de majorete
Cursuri	Depanare radio-TV Cameramani de televiziune Fotografi şi acusticieni Dans modern Dansuri de societate Dansuri populare Chitară Gimnastică aerobică Manechine, etc.

Sursa: Cercul Militar Cluj-Napoca

Subordonat Diviziei 4 Infanterie „Gemina", **Cercul Militar Cluj-Napoca** reprezintă atât un reper militar cât şi unul cultural al municipiului, fiind o instituţie de cultură (nu numai militară) pusă la dispoziţia cadrelor militare active sau în rezervă şi în retragere, a veteranilor de război, dar şi a membrilor societăţii civile. Ea a organizat şi a patronat, de-a lungul anilor, o serie de cercuri culturale, cursuri şi formaţii, conform tabelului 38.

Mai mult, instituţia a avut colaborări permanente cu alte instituţii prestigioase din subsistemul cultural al municipiului, precum Teatrul Naţional şi Opera Naţională Română, Studioul Teritorial de Radio şi Televiziune Cluj sau Casa de Cultură a Studenţilor.

Cu sediul în Piaţa Ştefan cel Mare, nr. 4, **Filiala Judeţeană Cluj a Asociaţiei Naţionale a Cadrelor Militare în Rezervă şi în Retragere** a fost înfiinţată în 1990 şi este structurată în:

a) Comitetul Filialei Judeţene Cluj a ANCMRR, format din 19 membri şi doi supleanţi;

b) Biroul Permanent al Filialei, cuprinzând nouă membri;

c) cele două subfiliale (cu personalitate juridică) din municipiile Turda şi Dej.

Întreaga activitate a acestei instituţii se subscrie obiectivelor prevăzute în Statutul ANCMRR, adoptat la Conferinţa Naţională din 2009. Astfel, filiala acţionează, cu sprijinul material şi financiar al Ministerului Apărării Naţionale şi al altor instituţii abilitate, pentru îmbunătăţirea protecţiei sociale a cadrelor militare în rezervă şi în retragere, precum şi a familiilor acestora, acordă asistenţă juridică membrilor săi în probleme ce privesc drepturile şi obligaţiile cetăţeneşti ale acestora, contribuie la dezvoltarea ştiinţei şi artei militare româneşti prin:

- participări la elaborarea de studii şi concepte pe teme de doctrină şi artă militară;
- propuneri la proiecte de noi acte normative cu caracter militar;
- editarea de lucrări memorialistice şi de altă natură specifice Asociaţiei;
- stimularea cercetării ştiinţifice de specialitate pentru toate categoriile de forţe ale armatei, precum şi a pregătirii studenţilor, masteranzilor şi doctoranzilor în domeniul ştiinţei şi artei militare, etc.

Asociaţia Naţională a Veteranilor şi Văduvelor de Război - Filiala Cluj este o organizaţie asociativă, cu *statut militar*, reînfiinţată în 1990, după desfiinţarea ei din 1949. Anul de naştere al organizaţiei, la nivel naţional, este 1902, când prin Înaltul Decret Regal, Regele Carol I, decretează înfiinţarea acesteia. Geografia istoriei militare consemnează evenimentul prin care, în baza hotărârii Înaltei Curţi de la Haga, participanţii la Războiul de Independenţă din 1877 (după 25 de ani de la război) „*devin veterani*”. Aceştia vor fi primiţi de regele Carol I, unde vor cere pământ şi “să le fie respectate drepturile”. În 1990, anul reînfiinţării legale, organizaţia număra 21816 membri la nivel naţional.

Sediul Filialei din Cluj se află în incinta cazărmii administrate de Cdm. D4 „Gemina” - Piaţa Ştefan cel Mare. La data de 31.03.2010, filiala cuprindea un număr de 5638 membri, repartizaţi pe următoarele categorii:

a. *invalizi de război* (26 membri), care sunt clasificaţi în: mari mutilaţi de război (un membru); invalizi de grad I (trei membri); invalizi de grad II (18 membri) şi invalizi de grad III (patru membri);
b. *văduve de război* (49 membre): cu soţi decoraţi (trei membre) şi cu soţi nedecoraţi (46 membre);
c. *veterani de război* (1702 membri): decoraţi (149 membri); nedecoraţi (122 membri) şi subofiţeri, sergenţi (1431 membri);
d. *văduve de veterani de război* (3860 membri): cu soţi decoraţi (trei membre) şi cu soţi nedecoraţi (46 membre).

În structura organizaţiei, clasificarea membrilor (cadrelor militare) era, la aceeaşi dată, următoarea:

Tabelul 39. Clasificarea şi numărul membrilor cadre militare ai Filialei Cluj a Asociaţiei Naţionale a Veteranilor şi Văduvelor de Război în 2010

Generali şi ofiţeri		Subofiţeri	
Generali	3 (0,16%)	Plutonieri adjutanţi şefi	16 (0,84%)
Colonei	117 (6,15%)	Plutonieri adjutanţi	283 (14,88%)
Locotenenţi-colonei	29 (1,52%)	Plutonieri majori	205 (10,78%)
Maiori	67 (3,52%)	Plutonieri	369 (19,40%)
Căpitani	24 (1,26%)	Sergenţi majori	51 (2,68%)
Locotenenţi	9 (0,47%)	Sergenţi	715 (37,59%)
Sublocotenenţi	14 (0,74%)	**TOTAL**	**1902**

Sursa: ANVVR - Filiala Cluj

Organizarea teritorială a filialei cuprinde cinci subfiliale şi anume Subfiliala Cluj-Napoca, cu 2490 membri, Subfiliala Turda cu 1487 membri, Subfiliala Gherla cu 830 membri, Subfiliala Dej (492 membri) şi Subfiliala Huedin (339 membri). Filiala Judeţeană Cluj a ANVVR este condusă de un comitet format din preşedintele filialei judeţene şi preşedinţii subfilialelor Cluj-Napoca, Turda, Dej, Gherla şi Huedin.

Sindicatul Cadrelor Militare în Rezervă şi Retragere - Filiala Cluj-Napoca este o organizaţie sindicală a cadrelor militare în rezervă şi în retragere cu domiciliul în Cluj-Napoca, provenite din toate structurile sistemului naţional de apărare, de securitate şi de ordine publică**.** În 2010 număra 357 de membri**,** cadre cu grade de la plutonier la general maior, respectiv de la agenţi la chestori.

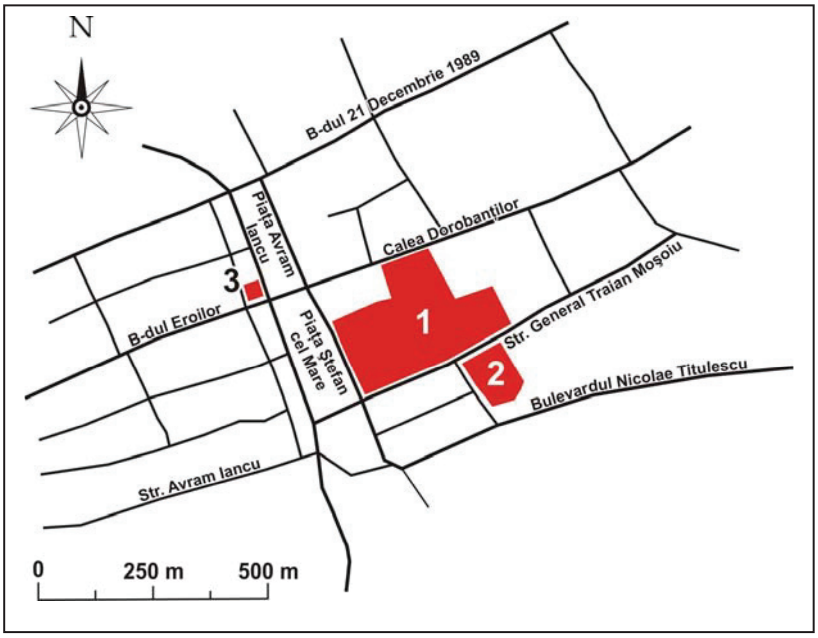

Fig. 81. Principalele elemente ale funcţiei militare în centrul („cercul interior") municipiului Cluj-Napoca în 2010

1. Comandamentul Diviziei 4 Infanterie Gemina;
2. Spitalul Militar de Urgenţă ”Dr. Constantin Papilian”;
3. Cercul Militar Cluj-Napoca

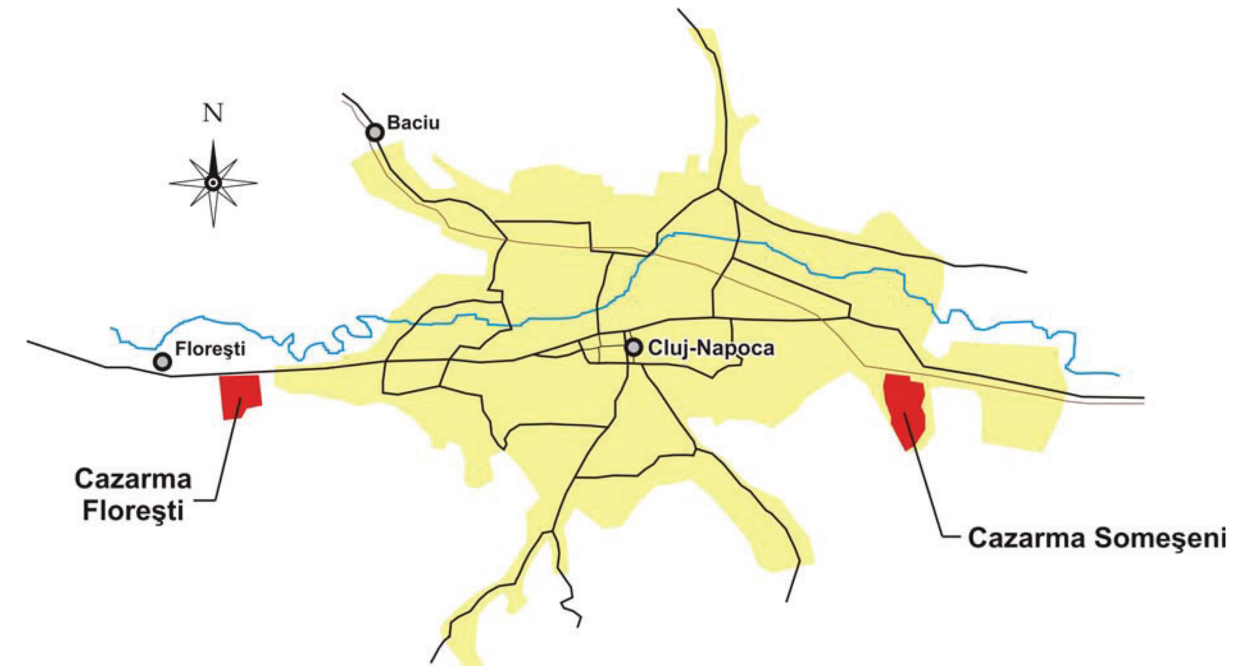

Fig. 82. Elementele funcţiei militare din "cercul exterior" al municipiului Cluj-Napoca în 2010

Caracterul funcţiei militare în municipiului Cluj-Napoca.

$$\text{Coef. asig.} = \frac{\text{Zona responsabilitate}}{\text{Zona locală}} = \frac{117000\ \text{km}^2}{179{,}52\ \text{km}^2} = 651{,}7$$

Concluzia: **caracterul funcţiei este definit de responsabilitatea şi misiunea instituţiei militare => funcţie externă.**

Coeficient localizare = 0,8 (?!)

4.1.2.11. *Funcţia frontalieră a municipiului Cluj-Napoca*

4.1.2.11.1. Introducere şi fundamentare

Gnoseologia geografică asupra sistemelor urbane a consacrat în literatura ştiinţifică o complexă problematică menită să stabilească nomenclatura şi menirea acestora în holarhia sistemelor umane. În contextul evoluţiei cumulate a geografiei aşezărilor, mai ales a celor urbane, în secolul trecut şi în XXI, oraşului i s-au recunoscut o serie de poziţii şi roluri sistemice, care cunosc o extraordinară dinamică (în sensul prefacerii evolutive). Majoritatea şcolilor geografice privesc geosistemul urban din perspectivă funcţionalistă, conştientizând şi recunoscând *faptul geografic* că oraşul se comportă ca un organism viu (corp uman), iar în cadrul acestui comportament el îşi manifestă şi îşi consacră o serie de funcţii (I. Serageldin; E. Shluger; Joan Martin-Brown, 2001).

La clasificarea acestor funcţii, am avansat în această cercetare, dar şi în contribuţii anterioare (V. Surd; B. Păcurar, 2010), sintagma *”funcţia frontalieră a oraşului”* (V.Surd; B Păcurar, 2010) Problematica relevată în mod special, în aceste contribuţii şi asupra căreia revin în fundamentarea prezentă este că între geosistemul urban şi „*fenomenele frontierei*” (I. Bădescu, 1995) există raporturi sistemice atât de semnificative şi de complexe încât nu pot aborda problematica funcţiilor municipiului Cluj-Napoca fără a releva o funcţie pe care o considerăm extrem de sugestivă pentru întreaga evoluţie a oraşelor. Această funcţie a aşezat oraşul în toate perioadele antropologice, fie în centrul marilor sisteme expansive, fie pe direcţia principală de evoluţie a acestora. În studiul ştiinţific al frontierelor, geografia a cedat până în prezent iniţiativa către alte ştiinţe: geopolitica; sociologia; antropologia; filozofia, etc. Într-adevăr, cercetarea ultimilor 100 de ani, începând cu F.J. Turner (1893), care lansează conceptul „*frontierei*”, a realizat în acest domeniu paşi şi realizări extraordinare. Pentru că văd geosistemul urban ca pe o unitate sistemică permanent prezentă în toate geosistemele construite de frontierele umanităţii, consider extrem de necesar şi de important să pun în valoare, din punct de vedere geografic, rolul oraşului şi funcţiile sale în evoluţia frontierelor. Această poziţie şi acest rol au generat funcţia sa frontalieră. În acest sens, voi fundamenta raportul dintre *frontieră* şi *zona de influenţă urbană*, fundamentare care va configura conceptul de funcţie frontalieră. Voi construi fundamentarea mea bazându-mă pe structura gnoseologică a unor contributori de referinţă (R.A. Billington, W.J. Eccles, R.V. Hine, I. Bădescu, D. Dungaciu, C. Degeratu, R. Săgeată, A. Marga şi A. Cuşco).

Conceptul de „*frontieră*” sau „*fenomenul frontierei*” (I. Bădescu, 1995) exprimă „*...totalitatea proceselor prin care se manifestă o expansiune istorică, fie a unui popor, fie a unei civilizaţii, fie a unei religii sau ideologii ori,...a unui imperiu*”. Conceptul frontierei, conform consacrării din geografia politică, dar mai ales din geopolitică şi din sociologie, generează o serie de concepte dintre care trebuie să evidenţiem câteva:

1) *procesele frontierei* exprimă totalitatea proceselor spirituale, instituţionale, economice, sociale, politice, etc., generate şi întreţinute de „frontieră” în evoluţia şi manifestarea sa (expansiune sau retragere);

2) *limită*, concept identificat adeseori cu graniţă, are semnificaţia unei linii convenţionale, care desparte state, regiuni, judeţe, etc.;

3) *frontieră* este un concept lansat în geografie şi sociologie de Frederick J. Turner; în pofida faptului că dicţionarele îl folosesc drept sinonim pentru termenul graniţă, iar în ultimii 20 de ani, mass-media îl foloseşte obsesiv în acest sens, trebuie să menţionez că geografia politică a stabilit clar că între state nu sunt frontiere, ci graniţe; această „suprapunere” de termeni şi confuzie de sensuri sunt consecinţe ale expansiunii frontierei euroatlantice, în ultima sa formă de exprimare, mai exact *frontiera mondială*; între cei doi termeni există distincţii şi diferenţe clare pe care geografii şi

geopoliticienii ar trebui să le impună „*Frontiera nu desemnează ceva rigid, imobil, fix (precum graniţa), registrul său de utilizare este vast; vorbim despre frontiere religioase, nu despre graniţe religioase, cercetăm frontiere culturale, studiem, tocmai din aceste motive, fenomene de frontieră, nu fenomene de graniţă*” (I. Bădescu, D. Dungaciu, 1995); sociologia şi geopolitica frontierei s-a bucurat în România de atenţia unor personalităţi precum N. Iorga, S. Mehedinţi, I. Conea, S. Samuila, V. Mihăilescu, I. Bădescu, D. Dungaciu şi alţii; aceşti s-au ocupat şi de conceptele de graniţă, şi de fontieră; Nicolae Iorga susţinea chiar consacrarea termenului de „*hotar*” (N. Iorga, 1938). „Limită, graniţă, frontieră, constituie o „salbă” terminologică din care geograful trebuie să îşi extragă cu precauţie instrumentul conceptual; bogăţia lor sugerează complexitatea a ceea ce numim fenomene de frontieră, dar şi tipuri de abordare efectivă a frontierei, respectiv modurile specifice în care culturi diverse şi-au pus amprenta asupra analizelor consacrate chestiunii care ne preocupă; fac aşadar distincţie între maniera în care au acţionat diferite frontiere (politice, culturale, religioase, etc.) la înaintarea şi expansiunea lor şi maniera în care culturile au studiat şi teoretizat fenomenele de frontieră şi semnificaţia frontierelor” (D. Dungaciu, 1995);

4) „*spiritul frontierei*” (I. Bădescu, D. Dungaciu, 1995) este un alt concept, o sintagmă cu o consistenţă semantic-gnoseologică foarte încărcată; spiritul frontierei este rezultatul „ţesăturii” unei serii de trăsături pozitive şi negative pe care le generează frontierele: individualismul, egocentrismul, revoluţia motivaţiilor şi a speranţei, instinctul câştigului (D. Dungaciu, 1995), nemulţumirea socială, inegalitatea, nesiguranţa (muncii, familiei, ţării), distrugerea legăturilor sociale, familiale, apetitul consumerist (A. Marga, 2009); în acelaşi timp însă frontierele au generat şi trăsături pozitive (*creştinismul* – iubirea şi împăcarea socială; *frontiera europeană* – spiritul întreprinzător, încrederea în viitor; *frontiera americană* – simţul practic, inventivitatea, ţintirea unor ţeluri grandioase, energia creatoare, sentimentul libertăţii, etc.); spiritul frontierei a configurat în gândirea umană noi spaţii de cunoaştere care au definit o economie şi o sociologie a frontierelor, o antropologie şi o psihologie a frontierelor, o religie, o morală şi o politică nouă; Acestea vor face ca sec. XXI să fie „*unul al triumfului deplin, al paradigmelor frontierei, în toate domeniile*” (I. Bădescu, D. Dungaciu, 1995); lumea ştiinţifică şi culturală este din ce în ce mai conştientă că lumea de azi şi mai ales cea viitoare este o construcţie dinamică a frontierei, care prin spiritul ei „*poate crea o lume*” (F.J. Turner, preluat din I. Bădescu, 1995), o lume a cărei paradigmă a cunoaşterii trebuie aprofundată pentru că alternativa este eşecul;

5) „*frontiera ca fenomen cultural şi psihologic*” (fundamentată în studiile despre sociologia şi geopolitica frontierei de I. Bădescu şi D. Dungaciu, 1995) este astăzi pe deplin conştientizată în ştiinţele geoantropologice şi geopolitice; în urma emulaţiei gnoseologice în domeniile frontierei (a sociologiei, a geopoliticii, a geografiei politice, etc.) suntem lămuriţi că frontierele au fost întotdeauna expansiuni culturale dominante asupra altora, considerate inferioare; frontiera romană supunea lumea

barbară, frontiera creştină convertea lumea păgână, frontiera comunistă dorea transformarea lumii nedrepte (inegale) într-o egalitate universală, etc.; reprezentativă însă pentru caracterul cultural şi psihologic, dar şi pentru cel de fenomen social total este „*frontiera europeană*” (idem.); geografia acestei expansiuni culturale, psihologice, sociale şi economice s-a bazat, detaşat faţă de frontierele anterioare, pe lumea oraşului, pe sistemul urban „*Noul sistem a debutat ca reţea de centre urbane capabile să-şi subordoneze vaste arii ţărăneşti*” (idem.); noua frontieră a Europei moderne a căpătat un nou înţeles şi anume totalitatea proceselor de expansiune a lumii urban-capitaliste asupra unor vaste arii rurale.

Frontiera europeană are însă o altă valoare gnoseologică. Ea ne ajută să înţelegem, în sfârşit, fenomenul culturilor reacţioniste (reacţionare). Prin modelul turnerian de fundamentare gnoseologică a cazului american, a frontierei americane, azi suntem edificaţi asupra procesului culturilor reacţionare. Azi nu mai vedem europenizarea Americii, vedem americanizarea Europei, nu mai vedem romanizarea Europei şi a Africii, ci africanizarea şi „dacizarea” acesteia, nu mai vedem romanizarea Levantului, ci iudeizarea Europei prin frontiera iudeo-creştină şi *cu maximă responsabilitate a reconsiderării teoriilor consacrate asupra frontierei romane în Dacia, de ce am desconsidera şi nu am cerceta mai atent teoria frontierei dacice asupra Eurasiei, ca primă mare frontieră a umanităţii şi abia apoi asupra celei romane ca o cultură reacţionistă*?

Frontiera europeană, conform studiilor fundamentate până azi, este expresia totală a fenomenului cultural frontalier, în expansiune asupra altor spaţii geografice şi care a evidenţiat un fenomen geografic extraordinar: geografia culturilor de reacţie. Frontiera europeană s-a manifestat începând cu sec. al XVII-lea, prin câteva mari fenomene geofrontaliere: iluminismul, revoluţia franceză, revoluţia industrială engleză şi înaintarea frontierei americane. În faţa acestor răscoliri geoistorice, societăţile europene au reacţionat prin culturi reacţioniste (de reacţie):

- cultura abrahamică americană, construită pe:
  - reacţia culturală americană prin care s-a format “omul american”;
  - reacţia religioasă (americană), construită pe motivul central al frontierei iudaice: *pământul făgăduinţei*;
- cultura britanică, prin victorianism;
- marea cultură romantică, prin cele două etape: “*romantismul înalt*” şi “*romantismul popular*” (idem.); romantismul popular este cunoscut prin stilul secession, în cadrul acestui curent încadrându-se şi două curente româneşti: sămănătorismul şi poporanismul.

Aceste noi culturi, produse ale noologiei reacţionare, au configurat noi geografii (geografia socială, geografia culturală, etc.). În România, aceste geografii sunt cristalizate pe curente ideologice precum junimismul (comparabil cu noologia victoriană), care a realizat în geografia culturală românească mari şi “clasice” mutaţii precum maiorescianismul, aristocratismul carpian, patriotismul şi

etica onoarei, revoluţia lingvistică, prin respingerea "beţiei de cuvinte". Din această cultură reacţionistă s-au născut în geografia culturală românească (atât de dinamică prin manifestare în spaţiul urban) aristocraţia culturală a României moderne (cea pe care o va distruge viitoarea frontieră comunistă), cultura poporului prin Dimitrie Gusti şi *teoria păturii superpuse* eminesciană, recunoscută ca cea mai importantă afirmare în România a frontierei nord-atlantice.

În consecinţă, observăm că orice fenomen al frontierei este indisolubil legat de spaţiul oraşului (ca cetate, capitală, elite culturale, modernizare economică, "*noua cotitură*" – A. Marga, 2009, etc.). Acest lucru înseamnă că atunci când cercetăm geografia oraşului vom fi, obiectiv, obligaţi să îl raportăm la acest "fenomen social total". Rezultă că oraşul, în această construcţie holarhică a frontierei, a avut, are şi va avea un rol fundamental. Care este acest rol şi care este funcţia lui? Cred că aceasta îmbracă două forme: a) *generatoare* şi b) *vectorială* (V. Surd, B. Păcurar, 2010). Cele două forme vor defini în consecinţă structura geosistemului urban, o funcţie pe care o *definim* sub forma *funcţiei frontaliere*. Indiferent de perspectiva analitică a funcţiilor urbane, atâta vreme cât recunoaştem că oraşul a fost şi este o structură sistemică în holarhia fenomenelor frontierei, suntem obligaţi să consacrăm această funcţie în taxonomia funcţiilor urbane. Întrucât oraşul a fost şi este *loc central* pentru geografia naţiunilor, oraşul este sistemul antropic care circumscrie toate elementele generatoare de cultură, civilizaţie, economie, politică şi prin urmare, de istorie. Toate aceste elemente au două meniri: susţinerea geosistemului urban şi mai ales *expansiunea spaţiului generat* (religios, cultural, economic, social, politic, etc.) în teritoriu, în spaţiul adiacent. Mărimea şi expresia pe care o îmbracă sau o ating aceste „spaţii" este diversă, în funcţie de categoria frontierelor, procesele acestora, instrumentele acestora şi mai ales de reacţia spaţiului vizat faţă de această expansiune frontalieră. „*Astăzi am putea spune că frontiera nu mai este un fenomen extern, ci unul intern*" (I. Bădescu, D. Dungaciu, 1995). Mondializarea, ca fenomen social total, nu are graniţe astăzi. Ea se manifestă simultan atât în *spaţiul generator* cât şi în cel *de influenţă*, care au devenit, prin cibernetizare, sincrone ca *spaţiu de manifestare*.

4.1.2.11.2. Logistica instituţională a funcţiei frontaliere a municipiului Cluj-Napoca

Din susţinerea teoretică făcută anterior, se relevă caracterul cu totul special al acestei funcţii şi, în consecinţă, infrastructura sistemică a acesteia cuprinde o paletă foarte largă de elemente. Practic, nu există domeniu social, politic, economic şi cultural care să nu fie inclus în sistemul instrumentelor frontierei. Singurul criteriu, care marginalizează într-o oarecare măsură anumite subsisteme din construcţia logistic-instituţională a unei frontiere, este *specificul acelei frontiere*. Dacă voi analiza o frontieră ideologică, rolul dominant al logisticii instituţionale a acesteia va reveni elementelor ideologice şi conexe. Dacă voi analiza o frontieră economică, atunci elementele sectoarelor economice

secundar şi terţiar vor domina în sistemul elementelor de expansiune. O frontieră precum *frontiera euroatlantică* va cuprinde totalitatea elementelor sistemice dintr-un geosistem urban.

În consecinţă, în cazul geosistemului urban Cluj-Napoca pe care îl analizez geografic din punct de vedere al funcţiilor terţiare, funcţia frontalieră se va baza pe elemente din întreaga paletă instituţional-sistemică. Voi face aşadar o evidenţiere a acestor elemente pe următoarele categorii:

- elemente instituţional-culturale:
    - instituţii academice;
    - instituţii cultural-artistice;
    - instituţii de învăţământ superior;
    - asociaţii şi uniuni culturale.
- elemente religioase;
- elemente politico-ideologice:
    - partide politice;
    - organizaţii politice şi ideologice.
- elemente economice:
    - societăţi şi firme agricole;
    - societăţi şi firme industriale;
    - societăţi şi firme comerciale;
    - societăţi şi firme turistice;
    - societăţi şi firme de cercetare şi inovare economică.
- elemente ale sistemului de securitate:
    - elemente ale sistemului de securitate civică;
    - elemente ale sistemului de securitate naţională;
    - elemente ale sistemului de securitate ecologică.
- elemente ale sistemului socio-demografic:
    - organizaţii etnice;
    - organizaţii neguvernamentale.
- elemente ale suprasistemelor internaţionale şi transnaţionale;
- elemente sistemic-financiare.

Enumerarea şi individualizarea acestor elemente, pentru fiecare categorie în parte, nu se justifică, deoarece nu ar face decât să încarce contextul cu informaţii descriptive, fără a adăuga o valoare analitică, întrucât fiecare clasă taxonomică, prin semantica titulaturii, ne crează automat fizionomia geospaţială a sistemului configurat. La punctele următoare voi concretiza în context elemente din fiecare categorie şi, în consecinţă, scopul analizei geografice va fi atins. Trebuie remarcat însă un aspect esenţial în imaginea sistemului logisticii instituţionale a funcţiei frontaliere a

municipiului, şi anume numărul impresionant al elementelor sistemice din logistica instituţională, pe care se bazează, în momentul de faţă, funcţia frontalieră a municipiului Cluj-Napoca.

4.2. Analiza diagnostic a funcţiilor terţiare ale municipiului Cluj-Napoca

Abordarea analitică a funcţiilor terţiare ale municipiului Cluj-Napoca va fi fundamentată pe construcţia teoretică a „diagnozei" sistemelor teritoriale prin adaptarea la scopul şi ţinta mea a *schemei propuse de I. Ianoş* (2000). În cazul meu, schema de „analiză diagnostic" va avea următoarea structură:

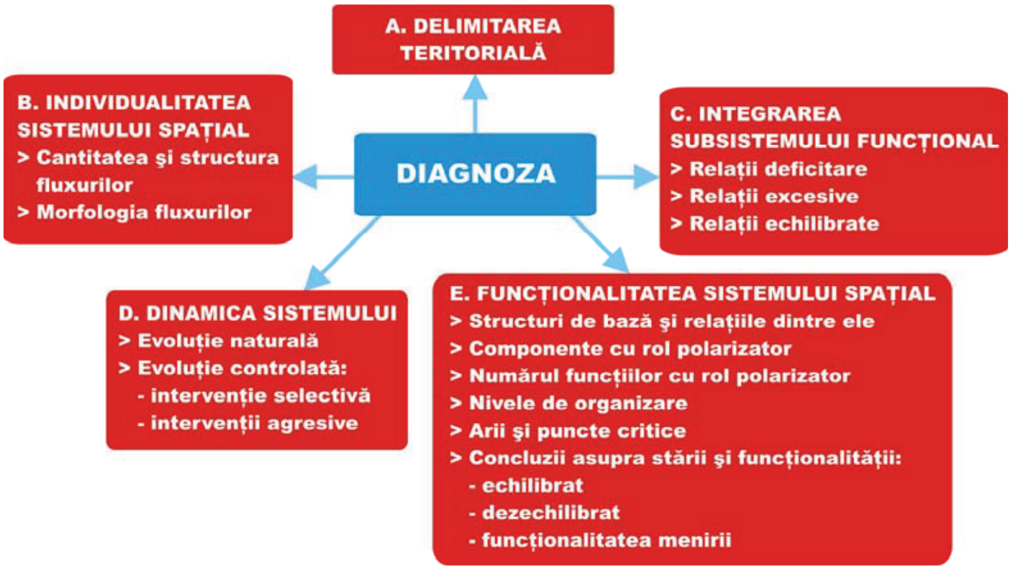

Fig. 83. Structura schemei de diagnoză a funcţiilor terţiare din geosistemul Cluj-Napoca (prelucrare după I. Ianoş, 2000)

Voi folosi această construcţie epistemologică pentru analiza (selectivă) a funcţiilor terţiare ale municipiului Cluj-Napoca.

4.2.2. Analiza subsistemului funcţiilor civice din geosistemul Cluj-Napoca

În baza fundamentărilor conceptuale ale teoriei generale a sistemelor, orice microsistem aparţine unei holarhii care se poate autoorganiza sau poate fi organizată în scheme structurale diverse. Prin fundamentarea mea gnoseologică, în construirea şi propunerea prezentei taxonomii a funcţiilor aşezărilor, în particular a oraşelor, categoria funcţiilor civice se constituie într-un subsistem al geosistemului urban, care, în cazul municipiului Cluj-Napoca, integrează sistemic: a) *funcţia rezidenţială*; b) *funcţia de securitate*; c) *funcţia administrativ-civică*; d) *funcţia urbanistică*; e) *funcţia medicală* şi f) *funcţia ecologică*.

În analiza acestui subsistem, pe care îl numesc *subsistemul funcţional-civic*, voi folosi ca metodă de bază, metodologia modelară, fundamentată de I. Ianoş (2000), dar adaptată cazului meu prin abordări funcţionaliste sau aparţinând altor teorii şi concepţii precum teoria complexităţii. Sunt conştient că, din punct de vedere analitic, s-ar putea obţine rezultate superioare în analiza funcţiilor urbane, respectiv a sistemelor funcţionale care le susţin, prin analiza separată a fiecărui subsistem funcţional, susţinător de funcţie: de securitate, urbanistic, rezidenţial, etc. Motivul care mă obligă la o *analiză împărţită pe categorii funcţionale* (cu excepţia funcţiilor care nu pot fi încadrate taxonomic în aceste „categorii") este spaţiul tipografic necesar unui astfel de demers, capacităţii limitate impuse de lucrarea mea, dar şi faptului că pot fundamenta suficient şi optim concepţia noastră asupra definirii, configurării şi funcţionalităţii sistemice a municipiului Cluj-Napoca. Complexitatea unui geosistem urban precum Cluj-Napoca este atât de evidentă încât este clar că fiecărei funcţii i s-ar potrivi şi ar cere un proiect de cercetare independent.

În consecinţă, voi trece la analiza subsistemului funcţional-civic, conducându-mă după modelul lui I. Ianoş (2000), prelucrat şi adaptat, şi pornind de la modelul de organizare actuală, pe care l-am prezentat anterior. Aşadar, voi trece la „Analiza diagnostic".

4.2.2.1. Diagnoza subsistemului funcţional-civic din geosistemul Cluj-Napoca

A. Delimitarea teritorială

Având un subsistem pluri-funcţional, pentru că există şi subsisteme individual-funcţionale (juridic, militar, frontalier, etc.), delimitarea teritorială a acestuia o voi determina prin suprapunerea spaţială şi teritorială a tuturor subsistemelor funcţionale din cadrul categoriei (medical, de securitate, rezidenţial, etc.). Voi considera ca perimetru geografic bine definit prin suprapunerea ariilor de influenţă şi de atracţie funcţională a cel puţin trei funcţii civice, iar perimetrul geografic pe care unele dintre funcţii, precum cea medicală sau cea de securitate, îl configurează va fi considerat ca o expresie a zonei de influenţă a geosistemului urban Cluj-Napoca. În baza proiecţiei cartografice a elementelor fiecărei funcţii din *subsistemul funcţional-civic*, voi configura următoarea hartă, care se va constitui în pattern-ul subsistemului.

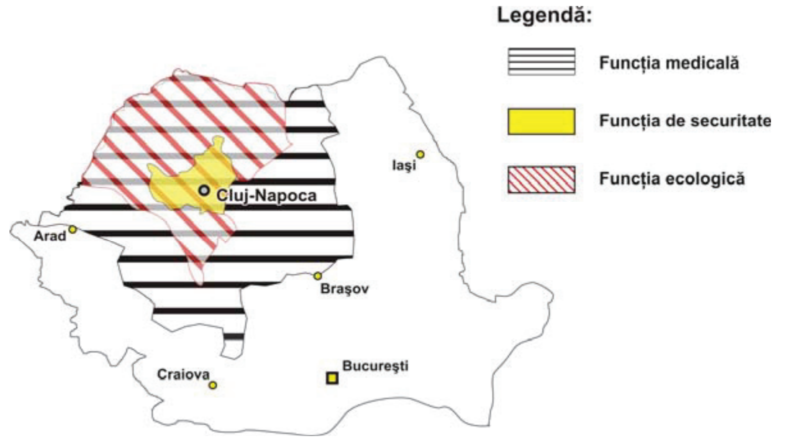

Fig. 84. Pattern-ul subsistemului funcţional civic al municipiului Cluj-Napoca în 2010

B. Individualitatea subsistemului funcţional-civic din geosistemul Cluj-Napoca

B.1. Cantitatea, structura şi morfologia fluxurilor

Configurându-se într-un sistem complex-funcţional, compus din şase subsisteme funcţionale, toate acestea vor introduce în sistemul holarhic superior cantităţi specifice de fluxuri energetice, de informaţie şi masă. Întrucât acţiunea funcţiilor subsistemului este sinergică, ţinta va fi, conştient sau obiectiv, una stabilită în baza principiului teoriei convergenţei, a ingineriei convergente: *toate eforturile îndreptate spre atingerea aceleaşi ţinte*. Dar în mod obiectiv fluxurile vor fi ori convergente (cazul ideal), ori divergente (în mod frecvent). Conştient de caracterul pregnant convergent al unei zone de influenţă urbană (I. Ianoş, 2000; V. Surd, 2003), cu atât mai mult se manifestă convergenţa fluxurilor într-un subsistem funcţional civic aparţinând spaţiului geourban. Pentru stabilirea caracterului, cantităţii şi structurii fluxurilor în subsistemul civic urban, voi prezenta pentru fiecare din funcţiile subsistemului civic date şi statistici relevante.

B.1.1. Cantitatea, structura şi morfologia fluxurilor generate de funcţia rezidenţială

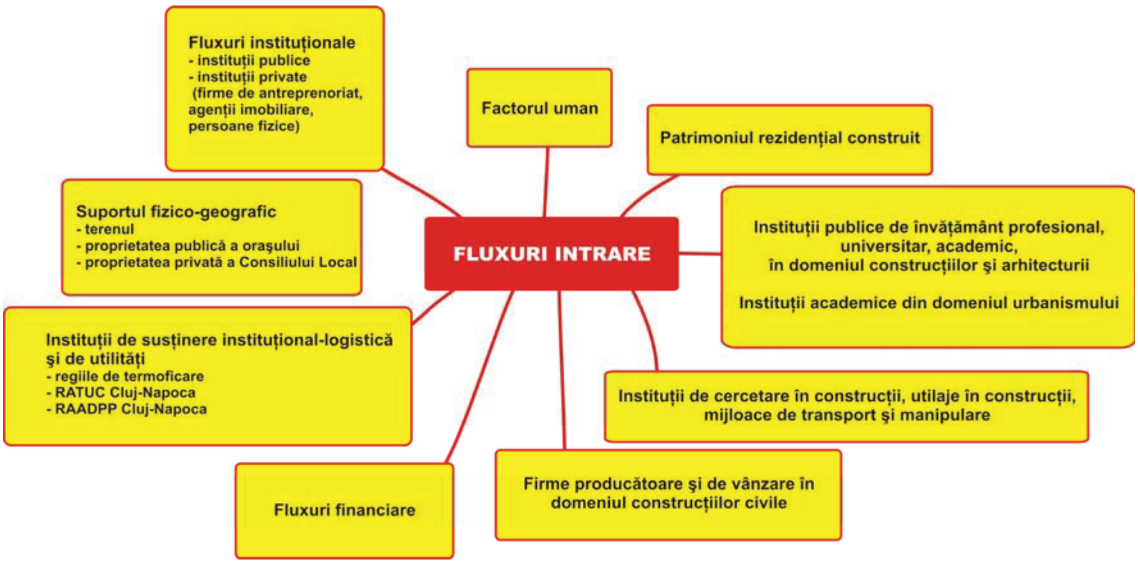

Fig. 85. Fluxurile de intrare generate de funcţia rezidenţială în geosistemul Cluj-Napoca

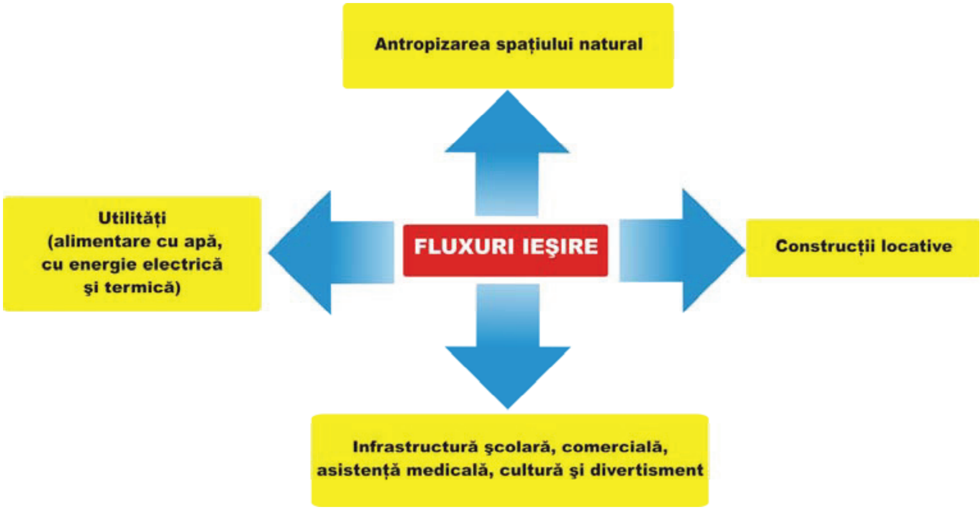

Fig. 86. Fluxurile de ieşire generate de funcţia rezidenţială în geosistemul Cluj-Napoca

Tabelul 40. Situaţia statistică a firmelor de construcţii din Cluj-Napoca în 2010

Nr. crt.	Categorie de firme	Număr firme / %
1.	Proiectare în construcţii	43 (15,47%)
2.	Materiale de construcţii	16 (5,76%)
3.	Materiale speciale de construcţii	7 (2,52%)
4.	Prefabricate în construcţii	5 (1,80%)
5.	Construcţii echipamente şi servicii în construcţii	148 (53,24%)
6.	Firme de arhitectură	59 (21,22%)
Total		**278**

Sursa: Direcţia Generală a Finanţelor Publice Cluj

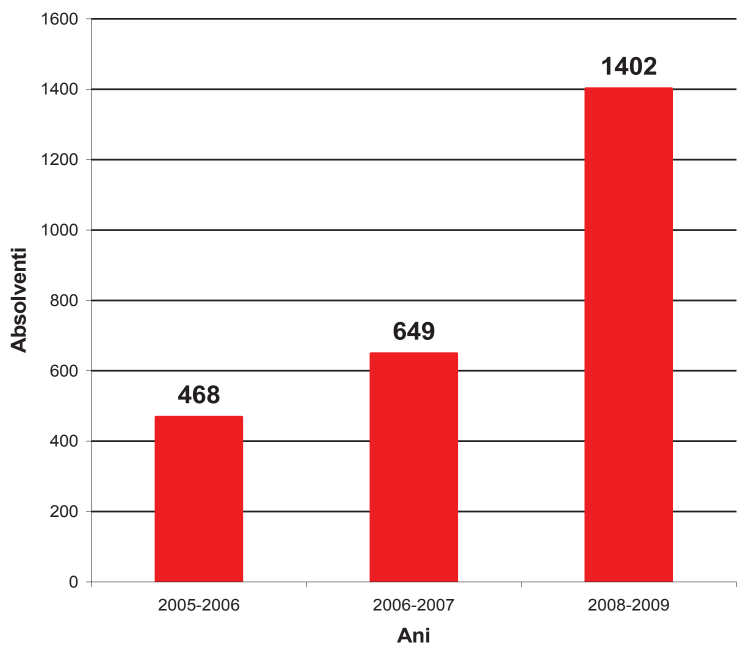

Fig. 87. Numărul absolvenţilor în liceele tehnice de construcţii în Cluj-Napoca (2005-2008)

Statisticile sintetice asupra categoriilor de fluxuri şi a structurii acestora, generate, susţinute sau administrate de funcţia rezidenţială arată conform „tabloului” următor:

Tabelul 41. Fluxurile funcţiei rezidenţiale din fişa localităţii Cluj-Napoca în 2008

Cod element flux	Denumirea elementului de flux	Valoarea
1. Echiparea teritoriului		
1301	Suprafaţă totală (ha)	17952
1302	Locuinţe existente – total (număr)	120504
1303	Locuinţe în proprietate majoritară de stat (număr)	1960
1304	Suprafaţa locuibilă – total (mp)	4712183
1314	Locuinţe în proprietate majoritar privată (număr)	118544
1315	Suprafaţa locuibilă – proprietate majoritară de stat (mp)	51872
1316	Suprafaţă locuibilă – proprietate majoritar privată	4660311
2. Populaţia		
1401	Populaţia totală stabilă la 1 iulie	308763
1402	Populaţia la 1 iulie – femei	163730
1403	Populaţia cu domiciliul în localitate la 1 iulie	291590
1417	Populaţia totală la 1 ianuarie (stabilă)	309338
1418	Populaţia la 1 ianuarie – femei	164047
1413	Căsătorii	2489
1414	Divorţuri	709
1407	Stabiliri de domiciliu în localitate	4461
1408	Plecări cu domiciliul din localitate	4038
1410	Stabiliri de reşedinţă în localitate la 31 decembrie	19266
1411	Plecări cu reşedinţa din localitate la 31 decembrie	1530
1415	Emigranţi	288
1416	Imigranţi	275
3. Forţa de muncă		
1518	Număr mediu salariaţi în construcţii	9926
4. Investiţii – construcţii		
1704	Locuinţe terminate – total (număr)	1178
1718	Locuinţe terminate din fonduri private (număr)	907
1706	Locuinţe terminate din fondurile populaţiei (număr)	879
1326	Autorizaţii de construire eliberate pentru clădiri rezidenţiale (exclus pentru colectivităţi) – număr	754
1330	Autorizaţii de construire eliberate pentru clădiri rezidenţiale (exclus pentru colectivităţi) – m^2	496601

Sursa: Fişa localităţii Cluj-Napoca

Morfologia fluxurilor de intrare şi ieşire evidenţiază, prin analize statistice, dar mai ales comparativ-funcţionaliste, o serie de caracteristici convergente, dar şi divergente ale acestor fluxuri. Nu voi abuza de statistici matematice sau ponderale, ci voi puncta pentru evidenţiere prin relevare sugestivă şi definitorie asupra domeniului:

- suprafaţa medie locuibilă/persoană este de **sub 20 m^2 (16,4 m^2)** în 2010;
- suprafaţa medie/locuinţă este de **sub 40 m^2 (39,86 m^2)** în 2010;

- capacitatea de cumpărare a populaţiei în Cluj-Napoca este din **circa 3.000 euro**;
- evoluţia numărului de locuinţe, precum şi a suprafeţei locuibile, pe categorii de proprietate locativă, în perioada 2006-2009, a fost următoarea:

Tabelul 42. Evoluţia numărului de locuinţe şi a suprafeţei locuibile, pe categorii de proprietate locativă, din municipiul Cluj-Napoca în perioada 2006-2009

Indicator	2006	2007	2008	2009
Locuinţe existente – total	118 582	119 498	120 504	121 656
Locuinţe proprietate publică	1 894	1737	1960	1921
Locuinţe proprietate privată	116 688	117 761	118 544	119 735
Suprafaţă locuibilă – total (mp)	4 640 266	4 690 769	4 712 183	4 782 199
Suprafaţă locuibilă – proprietate publică (mp)	48 644	43 058	51 872	50 122
Suprafaţă locuibilă – proprietari privaţi (mp)	4 591 622	4 647 711	4 660 311	4 732 077
Locuinţe terminate total (număr)	1 063	1 126	1 178	1 236
Locuinţe terminate din fonduri publice (număr)	53	3	301	44
Locuinţe terminate din fonduri private (număr)	1 009	1 126	907	1 236
Locuinţe terminate din fondurile populaţiei (număr)	1 009	1 126	879	1 236

Sursa: Institutul Naţional de Statistică

- numărul locuinţelor terminate în 2010 este de **121.504**;
- domină în fondul locativ segmentul rezidenţial vechi cu suprafeţe mici:

Tabelul 43. Structura segmentului rezidenţial vechi în câteva cartiere ale municipiului Cluj-Napoca

Mănăştur (proiectele noi au suprafeţe variabile în funcţie de fiecare proiect în parte)	Garsoniere confort III ~ 12 mp Garsoniere confort II – 18-20 mp Garsoniere confort I – 28-30 mp
	Apartamente de o cameră ~ 34-38 mp Apartamente de două camere confort II – 37-38 mp Apartamente de două camere – 42-44 mp Apartamente de două camere confort I – 50-55 mp Apartamente de două camere confort mărit ~ 58 mp
	Apartamente de trei camere: - confort III ~ 44 mp - confort II ~ 55 mp - confort UNIC ~ 57 mp - confort I ~ 65-68 mp - confort mărit ~ 74-76 mp
	Apartamente de patru camere: - unic ~ 60-62 mp - confort I ~ 74-76 mp - confort mărit ~ 80-90 mp
Mărăşti (proiectele noi au suprafeţe variabile în funcţie de fiecare proiect în parte)	Garsoniere: - confort II – 18-20mp - confort I – 28-30 mp

Tabelul 43. Structura segmentului rezidenţial vechi în câteva cartiere ale municipiului Cluj-Napoca

	Apartamente de o cameră ~ 34-38 mp
	Apartamente de două camere: - confort I – 50-56 mp - confort mărit ~ 58 mp
	Apartamente de trei camere: - confort I ~ 64-68 mp - confort mărit ~ 75-78 mp
	Apartamente de patru camere: - confort I ~ 74-76 mp - confort mărit ~ 84-90 mp
Gheorgheni (proiectele noi au suprafeţe variabile în funcţie de fiecare proiect în parte)	Garsoniere: - confort III – 10 mp - confort II – 18 mp - confort I – 28 mp
	Apartamente de o cameră – 34-36 mp
	Apartamente de două camere: - confort III ~ 28 mp - confort II – 32-33 mp - confort I – 44-46 mp - confort I decomandat ~ 52 mp - confort mărit ~ 58 mp
	Apartamente de trei camere: - confort III ~ 40 mp - confort II ~ 46-48 mp - confort I ~ 56-60 mp sau 66-67 mp
	Apartamente de patru camere: - confort I ~ 64-70 mp sau 74-78 mp - confort mărit ~ 90 mp
Zorilor (proiectele noi au suprafeţe variabile în funcţie de fiecare proiect în parte)	Garsoniere – 24-25 mp
	Apartamente de o cameră – 34-36 mp
	Apartamente de două camere: - confort I – 52-54 mp - confort mărit – 56-58 mp
	Apartamente de trei camere: - confort I – 65-68 mp - confort mărit – 74-76 mp
	Apartamente de patru camere: - confort I – 76-78 mp - confort mărit – 90 mp

Sursa: Grup de Lux – Analiza pieţei imobiliare Cluj-Napoca (2007-2008)

- preţurile locuinţelor sunt foarte ridicate raportat la puterea de cumpărare:

Tabelul 44. Preţurile practicate ale locuinţelor în municipiul Cluj-Napoca

	Blocuri vechi			**Blocuri noi (finisate la standarde medii)**		
	Preţuri (euro)		**Suprafeţe (mp)**	**Preţuri (euro)**		**Suprafeţe (mp)**
	2008	**2010**		**2008**	**2010**	
Garsoniere	28-58.000	20-30.000	10-28	50-60.000	50-55.000	30-40

Apartamente cu o cameră	60-70.000	30-40.000	33-40	55-75.000	50-65.000	35-45
Apartamente cu două camere	50-90.000	30-50.000	28-60	78-120.000	75- 115.000	50-80
Apartamente cu trei camere	60-120.000	50-100.000	35-88	125-160.000	120-142.000	80-90
Apartamente cu patru camere	70-18.000	70-100.000	65-110	Peste 180.000	Peste 150.000	Peste 120

Sursa: Grup de Lux – Analiza pieţei imobiliare Cluj-Napoca 2008 şi 2010

- chiriile la locuinţe în municipiu, între 2008-2010, variau între valorile:

Tabelul 45. Preţul chiriilor în municipiul Cluj-Napoca în perioada 2008-2010 (preţuri în euro/lună)

	Locuinţe vechi – finisaje minime/medii		**Locuinţe noi – finisaje de lux**	
	2008	**2010**	**2008**	**2010**
Garsoniere	150-200	150-200	250-400	200-250
Apartamente cu o cameră	200-300	200	300-450	250-400
Apartamente cu două camere	250-450	300-350	350-550	300-450
Apartamente cu trei camere	400-650	400-500	450-1200	350-900
Apartamente cu patru camere	500-800	600-800	650-1.500	600-1.000
Case (80-150 mp)	600-1.000	600-800	800-1.400	700-1.250
Case (peste 150 mp)	Peste 750	500-700	Peste 1.000	Peste 850

Sursa: Grup de Lux – Analiza pieţei imobiliare Cluj-Napoca 2008 şi 2010

- oferta de terenuri pentru locuinţe în municipiul Cluj-Napoca se prezenta între 2008-2010 conform tabelului următor:

Tabelul 46. Preţurile terenurilor pentru locuinţe din municipiul Cluj-Napoca (2008-2010)

Nr. crt.	**Zona**	**Preţ mediu în 2008 (euro/mp)**	**Preţ mediu în 2010 (euro/mp)**
1.	Centru	1.000	1.000
2.	Mărăşti	400	300
3.	Mănăştur	300	200
4.	Andrei Mureşanu	600	350
5.	Bună Ziua	250-300	250
6.	Gheorgheni	450-500	300
7.	Între Lacuri	300	150

Tabelul 46. Preţurile terenurilor pentru locuinţe din municipiul Cluj-Napoca (2008-2010)

Nr. crt.	Zona	Preţ mediu în 2008 (euro/mp)	Preţ mediu în 2010 (euro/mp)
8.	Someşeni	250	150
9.	Bulgaria	250	150
10.	Iris	150	70-100
11.	Dâmbu Rotund	120	100
12.	Gruia	300	100-150
13.	Zorilor	600	200-300
14.	Grigorescu	500	200-300
15.	Borhanci	120	100
16.	Becaş	100	100
17.	Calea Turzii	300	200
18.	Lombului	30-40	15-20
19.	Europa	250	150-200
20.	Făget	70-80	30-50
21.	Calea Baciului	150	80-100
22.	Plopilor	300	260

Sursa: Grup de Lux – Analiza pieţei imobiliare Cluj-Napoca 2008 şi 2010

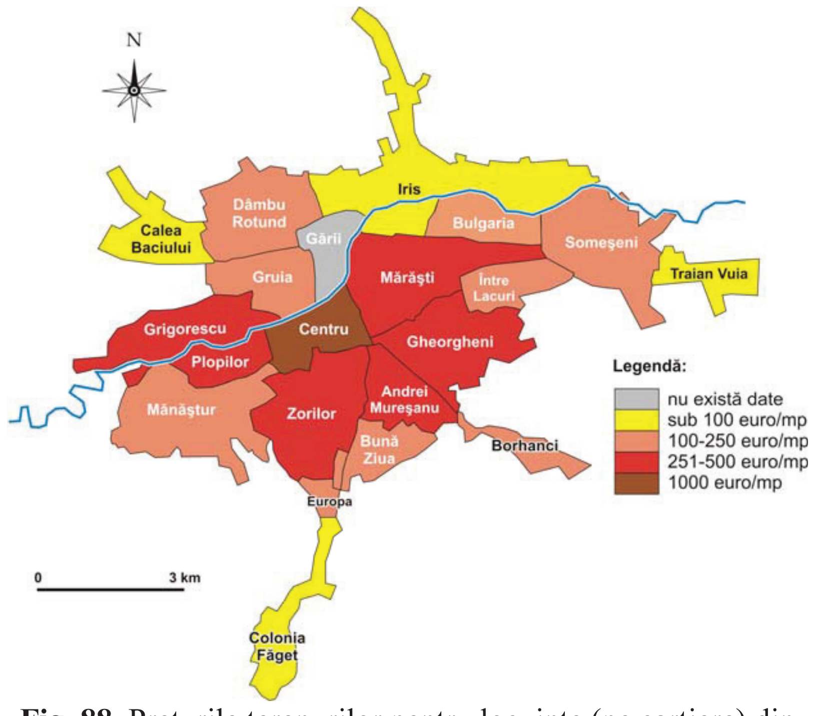

Fig. 88. Preţurile terenurilor pentru locuinţe (pe cartiere) din municipiul Cluj-Napoca în 2010 (euro/m^2)

- oferta de credit imobiliar, pentru locuinţe, din partea băncilor s-a redus valoric cu 80%, mărindu-şi pretenţiile de garanţie ca valoare, număr şi categorii;
- după explozia comerţului cu locuinţe, din perioada 2005-2008, la aproximativ doi ani după darea lor în folosinţă, piaţa imobiliară a fost grav afectată de precaritatea, perisabilitatea şi desele vicii constructive identificate în spaţiul construit la structuri, instituţii şi regimul de proprietate, etc.; s-au identificat următoarele elemente divergente în fluxul locuinţelor: a) *vicii patrimoniale: aproximativ la 11,4%*; b) *vicii constructive la structurile de rezistenţă: aproximativ 14,2%*; c) *vicii constructive la instalaţii: circa 12,9%*; d) *vicii constructive la utilităţi: circa 24,1%* şi e) *vicii constructive la facilităţi urbanistice: circa 31%* (conform unui studiu statistic, din centralizarea reacţiilor în mass-media).
- procesul de revendicare şi retrocedare către proprietari a creat în Clujul locativ *fenomenul de etnogentrificare*; în 2001, Primăria Municipiului Cluj-Napoca primea 4292 de cereri de retrocedare imobile.

Tabelul 47. Situaţia retrocedărilor în municipiul Cluj-Napoca (2001-2008)

Număr cereri de retrocedare în 2001	**Retrocedări 2001-2004**	**Retrocedări 2004-2008**	**Etnia beneficiară**
4292 (din care 80% locuinţe)	842 imobile	2124 imobile	Română 19% Alte etnii 81%

Sursa: Primăria Cluj-Napoca

Tabelul 48. Imobilele restituite cultelor religioase în municipiul Cluj-Napoca

Număr cereri de restituire în 2002	**Număr culte şi minorităţi petente**	**Număr imobile retrocedate**
208	13	16 prin Comisie 15 prin Hotărâri de Guvern

Sursa: Primăria Municipiului Cluj-Napoca

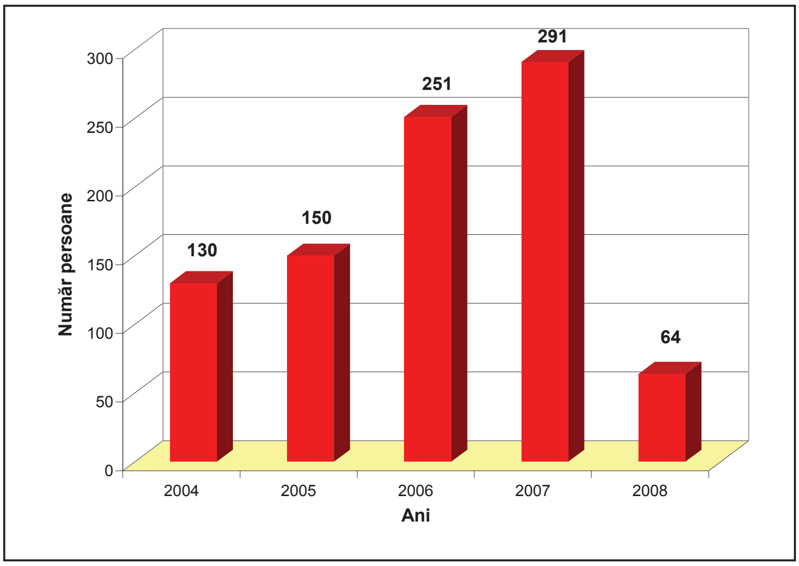

Fig. 89. Numărul persoanelor de naţionalitate română şi a instituţiilor Statului Român evacuate din imobile retrocedate şi care au contestat legalitatea acestor retrocedări (2004-2008)

B.1.2. Cantitatea, structura şi morfologia fluxurilor generate de funcţia de securitate

Tabloul fluxurilor de intrare şi de ieşire generate de către funcţia de securitate în geosistemul Cluj-Napoca cuprinde:

- fluxul instituţional creat de instituţiile aparţinând subsistemului funcţional de securitate;
- fluxul categoriilor de persoane şi bunuri care intră în obiectul de protecţie şi securitate al subsistemului;
    - populaţia municipiului Cluj-Napoca (**308.763 de locuitori** în 2008);
    - patrimoniul public şi cel privat al cetăţenilor;
    - desfăşurarea normală şi optimă a vieţii sociale, economice, politice, juridice, etc.
- populaţia în tranzit prin municipiul Cluj-Napoca (**circa 95.000 anual**);
- structura categoriilor de securitate individuală şi colectivă în geosistem:
    1) securitatea vieţii;
    2) securitatea persoanei;
    3) securitatea proprietăţii;
    4) securitatea instituţiilor;
    5) securitatea alimentară;
    6) securitatea mediului;
    7) securitatea dreptului constituţional public şi privat;
    8) securitatea libertăţilor individuale şi colective;
    9) securitatea sanitar-veterinară;
    10) securitatea circulaţiei şi mişcării;
    11) securitatea împotriva incendiilor;
    12) securitatea manifestărilor publice.
- fluxul fenomenului infracţional intern sau intersistemic;
- fluxurile mentalităţilor (mentalitatea cetăţeanului civilizat; mentalitatea cetăţeanului necivilizat; mentalitatea cetăţeanului antisocial; mentalitatea instituţională faţă de sistem; mentalitatea persoanelor cu atribuţii în asigurarea securităţii).
- fluxuri normative geografice.

Toate aceste categorii de fluxuri pot fi convergente sau divergente în funcţionarea subsistemului de securitate civică, responsabilitate a geosistemului urban. Starea relaţională de convergenţă – divergenţă sistemică depinde de foarte mulţi factori: obiectivi, subiectivi, etc. Din tabloul general al morfologiei fluxurilor sistemice de securitate voi exemplifica prin câteva date statistice care, prin extrapolare, demonstrează la toate elementele subsistemului faptul că funcţia de securitate este una vitală pentru geosistemul Cluj-Napoca.

Tabelul 49. Statistica principalelor activităţi desfăşurate de Poliţia Municipiului Cluj-Napoca în 2009 în sistemul de securitate urbană (extras)

Nr. crt.	Indicatori/categorii	Nr. cazuri / %
1.	Infracţiuni soluţionate / 100.000 locuitori din care:	1395 (100%)
	a) infracţiuni judiciare	626 (44,90%)
	b) infracţiuni economice	259 (18,58%)
	c) infracţiuni de altă natură	508 (36,45%)
1. 1.	Infracţiuni grave săvârşite cu violenţă	
	- omor	2 (0,13%)
	- tentativă de omor	2 (0,12%)
	- loviri cauzatoare de moarte	1 (0,02%)
	- vătămare corporală gravă	11 (0,76%)
	- viol	4 (0,33%)
	- tâlhărie	11 (0,84%)
1.2.	Infracţiuni săvârşte cu violenţă	
	- loviri şi alte vătămări	229 (16,46%)
	- ucidere din culpă	5 (0,40%)
1.3.	Infracţiuni contra patrimoniului	444 (31,89%)
1.4.	Infracţiuni prevăzute în Codul Penal	101 (7,27%)
1.5.	Infracţiuni prevăzute de legi speciale	275 (19,72%)
1.6	Infracţiuni prevăzute la regimul stabilit pentru activităţi reglementate prin lege	4 (0,34%)
1.7.	Infracţiuni la regimul circulaţiei rutiere	190 (13,65%)

Sursa: Poliţia Municipiului Cluj-Napoca

În urma unui sondaj făcut de Poliţia Română asupra activităţii sale a rezultat în cadrul populaţiei clujene (în 2006) următorul rezultat apreciativ:

Cum apreciaţi activitatea poliţiei din localitatea dumneavoastră?

Foarte bună **84 persoane (7%)**

Destul de bună **385 persoane (32%)**

Destul de proastă **626 persoane (52%)**

Foarte proastă **97 persoane (8%)**

Nu ştiu/Nu răspund **13 persoane (1%)**

Total sondaţi – 1205 persoane.

În ultimii ani, Poliţia Română nu a mai dat publicităţii rezultate de bilanţ şi sondaje. Cu toate acestea, Inspectoratul de Poliţie al Judeţului Cluj a pus la dispoziţie o situaţie a furturilor în municipiu pentru primele zece luni ale anului 2010. În această perioadă, clujenii au sesizat cu 9,8% mai puţine furturi din locuinţe faţă de perioada similară din 2009, însă, paradoxal, poliţia are mai mult de lucru, întrucât 78% dintre autori rămân necunoscuţi. Faptul că furturile sesizate de clujeni sunt mai puţine decât anul trecut nu înseamnă că fenomenul infracţional s-a redus.

Cele mai multe furturi din locuinţe, 63,8%, din totalul faptelor, au fost reclamate la secţiile din municipiu, întrucât hoţii sunt atraşi mai ales de aglomerările mari de oameni. *Centrul şi cartierele Mănăştur şi Mărăşti sunt cele mai compacte zone locuite din oraş, iar secţiile de poliţie care le deservesc se confruntă mai des cu furturile din locuinţe*.

Aproape 29% din furturile din Cluj se petrec în Centru şi intră în sfera Secţiei 1 de Poliţie, în timp ce 14% din furturi sunt anchetate de Secţia 4 (Mănăştur-Colina), iar aproape 13% ţin de Secţia 2 (Mărăşti). Cu toate că furturile din locuinţe sunt printre cele mai evidente infracţiuni şi pot fi constatate relativ repede, majoritatea, 33%, s-au petrecut ziua în amiaza mare, iar hoţii nu au recurs la forţă sau violenţă, deoarece 25% din furturile din locuinţe au loc din cauza neglijenţei proprietarilor. În ceea ce priveşte tentaţia reprezentată de bunuri, hoţii clujeni sunt atraşi mai ales de echipamentele IT: în 20% din cazuri, în 2010 s-au furat laptopuri, computere, monitoare, urmate de aparatură electrică şi electrocasnică şi bijuterii sau sume de bani. Apartamentele sunt cel mai des sparte de hoţi, 46% din cazuri fiind raportate în blocurile din cartiere, în timp ce doar 17% din cazuri privesc furturi din case particulare.

În continuare, voi prezenta sinteza morfologiei fluxurilor susţinute de către *Poliţia Locală (Comunitară) din Primăria Cluj-Napoca* în cadrul sistemului de securitate. Domeniile în care aceasta are prerogative de securitate urbană sunt:

- Control Urbanism şi Disciplină în Construcţii;
- Protecţia Mediului şi Igienizare;
- Inspecţie comercială;
- Ordine şi Siguranţă publică;
- Control Trafic Rutier;
- Bază de date, Dispecerat şi Informaţii publice.

Tabelul 50. Activitatea Poliţiei Locale (Comunitare) Cluj-Napoca în perioada 2005-2010

Activitate	**Nr. cazuri / %**
1. Verificări efectuate în teren	713737 (49%)
2. Sesizări înregistrate şi soluţionate	112844 (7,8%)
3. Contravenţii constatate şi sancţionate	322510 (22%)
4. Persoane depistate că apelau la mila publicului sau fără adăpost	13304 (0,92%)
5. Tabere nomade îndepărtate de pe domeniul public	305 (0,02%)
6. Persoane îndepărtate de pe domeniul public	2735 (0,19%)
7. Persoane sancţionate că circulau cu atelaje tractate de animale pe trasee interzise	1901 (0,13%)
8. Amenzi aplicate pentru autovehicule de mare tonaj staţionate neregulamentar	6974 (0,48%)
9. Amenzi aplicate pentru parcări neregulamentare pe domeniul public	201435 (14%)
10. Autovehicule ridicate pentru parcare/staţionare neregulamentară pe domeniul public	11558 (0,80%)

Tabelul 50. Activitatea Poliţiei Locale (Comunitare) Cluj-Napoca în perioada 2005-2010

Activitate	Nr. cazuri / %
11. Autovehicule blocate pentru parcare/staţionare neregulamentară pe domeniul public	12612 (0,87%)
12. Mijloace publicitare ilegale desfiinţate	420 (0,03%)
13. Construcţii identificate fără AC sau cu nerespectarea documentaţiei tehnice vizate spre neschimbare	1872 (0,13%)
14. Acte de comerţ ilegal, depistate şi sancţionate	35239 (2,44%)
15. Cazuri de infracţiuni depistate şi predate poliţiei pentru continuarea cercetărilor	53 (0,001%)
16. Ridicări de autovehicule abandonate sau fără stăpân	6920 (0,48%)
17. Verificări nivel de zgomot (măsurători sonometrice)	796 (0,06%)
Total	**1445215**

Sursa: Primăria Municipiului Cluj-Napoca

Zona urbană de responsabilitate este împărţită pe miscrospaţii, conform tabelului 51:

Tabelul 51. Zonele de responsabilitate ale Poliţiei Comunitare Cluj-Napoca în 2010

Zona 1	Centru
Zona 2	Mănăştur, Plopilor, Făget, Sfântu Ioan
Zona 3	Grigorescu, Gruia, Zona Industrială Vest
Zona 4	Zorilor, Europa, Colonia Făget, Calea Turzii
Zona 5	Dâmbu Rotund, Valea Seacă, Cordoş, Colonia Breaza
Zona 6	Bulgaria, Iris, B-dul Muncii, Zona Industrială Est, Tetarom II, Colonia Valea Fânaţelor
Zona 7	Someşeni
Zona 8	Gheorgheni, Andrei Mureşanu, Colonia Borhanci, Colonia Becaş, Bună Ziua
Zona 9	Mărăşti, Între Lacuri, Colonia Sopor

Sursa: Primăria Municipiului Cluj-Napoca

Fluxul sistemic coordonat de *Inspectoratul pentru Situaţii de Urgenţă „Avram Iancu” al Judeţului Cluj*, în domeniul securităţii municipiului Cluj-Napoca şi a judeţului, în semestrul I al anului 2009, cuprinde:

Tabelul 52. Situaţia intervenţiilor Inspectoratului pentru Situaţii de Urgenţă „Avram Iancu” al judeţului Cluj în primul semestru al anului 2009

Tip intervenţie	Cluj-Napoca	Alte municipii/oraşe din judeţ					Mediul rural al judeţului Cluj
		Câmpia Turzii	Dej	Gherla	Turda	Huedin	
Incendii	122 (61%)	14 (87,5%)	21 (67,7%)	5 (83,3%)	24 (44,4%)	8 (50%)	142 (36,7%)
Inundaţii	11 (5,5%)	0	2 (6,4%)	1 (16,7%)	2 (3,7%)	4 (25%)	226 (58,5%)
Arderi necontrolate	67 (33,5%)	2 (12,5%)	8 (25,8%)	0	29 (53,7%)	4 (25%)	17 (4,4%)
Alunecări de teren	0	0	0	0	1	0	1 (0,26%)

Sursa: Consiliul Judeţean Cluj

B.1.3. Cantitatea, structura şi morfologia fluxurilor generate în subsistemul funcţional-civic de către funcţia urbanistică

Funcţia urbanistică generează în subsistemul funcţional civic al municipiului o serie complexă de fluxuri, care marchează în mod reprezentativ evoluţia geosistemului Cluj-Napoca. Elementele funcţiei urbanistice pot introduce, administra, dar şi genera fluxuri de ieşire care influenţează în mod capital evoluţia geosistemică.

Fluxurile instituţionale introduse în sistem aparţin unui număr de şapte instituţii specializate, cu competenţe şi prerogative specifice:

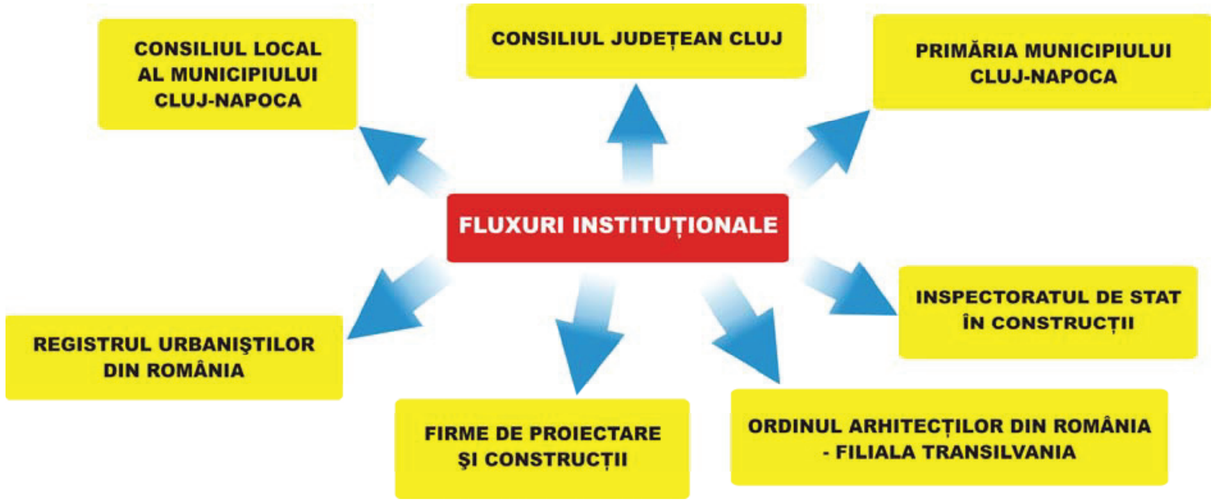

Fig. **90**. Instituţiile (aparţinătoare funcţiei urbanistice) generatoare de fluxuri în subsistemul civic-funcţional al municipiului Cluj-Napoca

Prin politicile comunitare, profesionale, de mediu, de arhitectură, etc., în general fluxurile de intrare sunt convergente sistemic spre „ţinta finală”: *un oraş armonios*. Ele se dovedesc însă şi divergente în spaţiul geografic al sistemului din următoarele motive:

- politici administrative divergente (între municipalitate, Consiliul Judeţean Cluj, Ordinul Arhitecţilor din România, antreprenoriat, etc.);
- concepţii arhitecturale şi de dezvoltare convergente sau divergente sistemic;
- interese financiare în spaţiul investiţional, în dezvoltarea imobiliară, în dezvoltarea extensivă sau intensivă a spaţiului intravilan, etc.;
- constrângeri induse de elementele fizico-geografice;
- presiuni în evoluţie generate de alte subsisteme: transport-vehiculatoriu; de securitate; comercial, etc.;
- imixtiuni politice partizane, care crează dezechilibre, stagnări sau direcţii evolutive greşite;

- lipsa unor competenţe irefutabile în domeniul urbanistic;
- lipsa unor politici admnistrative bazate pe P.U.G.; politici şi strategii de dezvoltare transparente şi votate; moralitate şi rigoare juridică în domeniu, etc.;
- disfuncţionalităţi şi lipsa unor politici comunitare în domeniul patrimonial, etc.;
- lipsa unei educaţii publice minim necesare care să pretindă şi să susţină politici urbane durabile.

Morfologia fluxurilor sistemice induse în subsistemul civic la municipiului Cluj-Napoca de către funcţia urbanistică constă în:

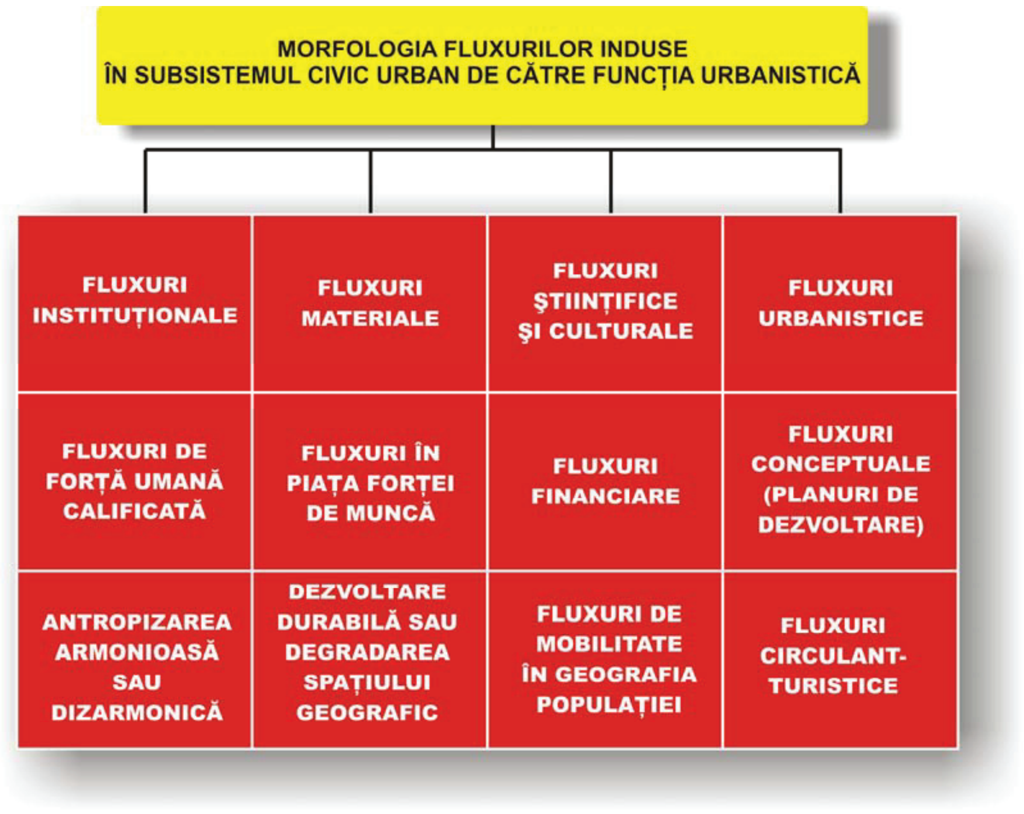

Fig. 91. Morfologia fluxurilor sistemice induse în subsistemul civic urban al municipiului Cluj-Napoca de către funcţia urbanistică

Din punct de vedere intersistemic, funcţia urbanistică este una dintre cele cu impact major în geografia zonală, regională sau macrospaţială.

Pentru susţinerea documentară a demersului epistemologic, voi exemplifica prin date şi statistici, activitatea instituţional-funcţională a uneia dintre instituţiile cu prerogative capitale în sistemul civic urban şi anume *Primăria Municipiului Cluj-Napoca*. Voi exemplifica morfologia şi cantitatea fluxurilor generate în subsistemul funcţional urbanistic conform datelor oficiale ale Primăriei, fără a aduce aprecieri asupra lor. Dacă acestea sunt sau nu convergente sistemic voi stabili ulterior, de aceea voi folosi date şi statistici corespunzătoare anului 2008, actualizate în unele cazuri

(reţea stradală), *perioadă eşantion*, al cărei flux urbanistic vine să completeze pe cel activ şi autoorganizat deja.

- numărul străzilor urbane: **955**;
- două centuri de ocolire urbană (**Centura B-dul Muncii-Apahida** de 4,6 km şi **Centura de Est, Vâlcele-Apahida** de 23,6 km);
- un studiu de circulaţie urbană (finalizat);
- cinci piste pentru biciclete;
- **156** poduri, podeţe şi pasarele;
- **trei parcaje auto supraterane**, însumând **992 locuri de parcare**;

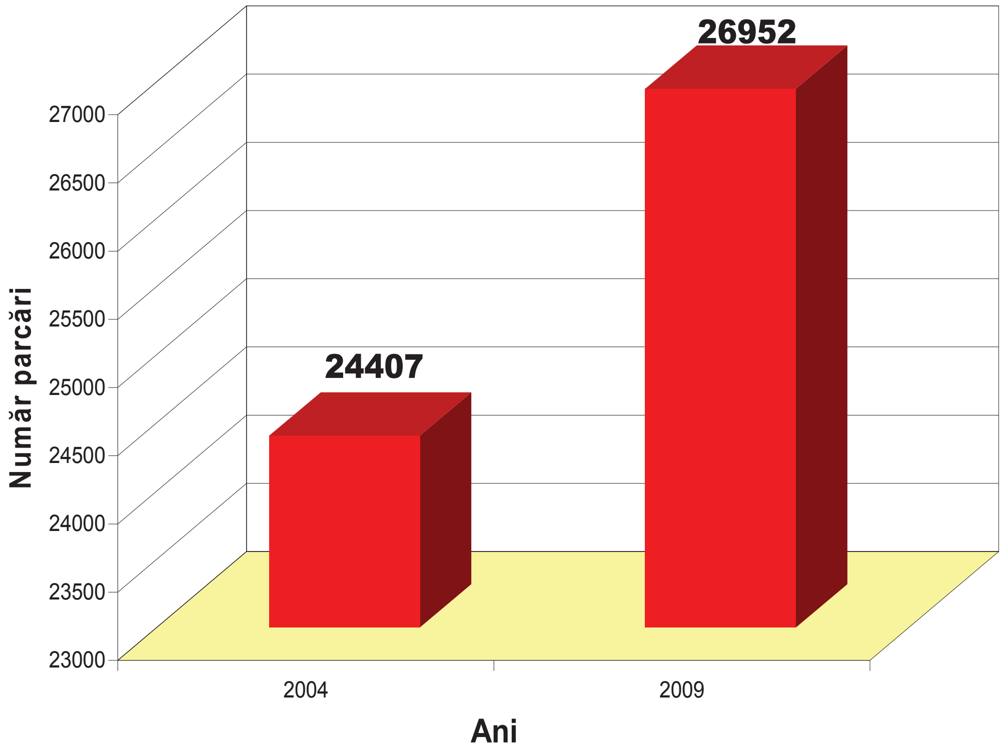

Fig. 92. Numărul parcărilor închiriate pe bază de abonament anual (2004-2009)
(sursa: Primăria Municipiului Cluj-Napoca)

- ansambluri urbanistice în construcţie:
  - **Cartierul Lombului** cu **267,04 ha**;
  - **„Cartierul” Casarom** cu **50 ha** şi prevăzut pentru **circa 1.000 de locuitori**.
- patrimoniu public cu o valoare de inventar de **1.587.732.295,68 lei**;
- terenuri dobândite şi introduse în patrimoniu:

Tabelul 53. Terenurile asupra cărora s-a obţinut recunoaşterea dreptului de proprietate pentru Primăria Municipiului Cluj-Napoca (2009)

Nr. crt.	Suprafaţă (ha)	Tip teren	Amplasament
1.	1037	Pădure	Comuna Băişoara
2.	103	Păşune	
3.	653	Pădure	Comuna Gilău
4.	101	Pădure	Comuna Căpuşu Mare
5.	204	Pădure	Comuna Baciu

Sursa: Primăria Cluj-Napoca

- în perioada 2004-2009, Direcţia de Urbanism din cadrul Primăriei Cluj-Napoca a eliberat 25.503 certificate de urbanism, 10.332 autorizaţii de construire şi 694 autorizaţii de desfiinţare;

Tabelul 54. Numărul autorizaţiilor de construire eliberate pentru clădiri, pe tipuri de construcţii, în municipiul Cluj-Napoca (perioada 2004-2009)

Categorii de construcţii	Ani					
	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Clădiri rezidenţiale (exclusiv cele pentru colectivităţi)	441	626	904	825	754	431
Clădiri rezidenţiale pentru colectivităţi	-	1	-	-	-	-
Clădiri administrative	1	1	-	-	3	-
Alte clădiri (hoteluri şi clădiri similare, clădiri pentru comerţ cu ridicata şi cu amănuntul, etc.)	109	80	79	78	35	-
Hoteluri şi clădiri similare	-	-	-	-	-	1
Clădiri pentru comerţ cu ridicata şi cu amănuntul	-	-	-	-	-	5
Alte clădiri	-	-	-	-	-	33

Sursa: Institutul Naţional de Statistică

- în ceea ce priveşte suprafeţele (în m^2) autorizate pentru construire de către Primăria municipiului, situaţia este conform tabelului următor:

Tabelul 55. Suprafeţele construite (m^2 suprafaţă utilă) pentru care s-au eliberat autorizaţii de construire în municipiul Cluj-Napoca (perioada 2004-2009)

Categorii de construcţii	Ani					
	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Clădiri rezidenţiale (exclusiv cele pentru colectivităţi)	208.267	281.216	352.534	464.517	496.601	190.353
Clădiri rezidenţiale pentru colectivităţi	-	8.700	-	-	-	-
Clădiri administrative	520	28.772	-	-	9.165	-

Tabelul 55. Suprafeţele construite (m^2 suprafaţă utilă) pentru care s-au eliberat autorizaţii de construire în municipiul Cluj-Napoca (perioada 2004-2009)

Categorii de construcţii	**Ani**					
	2004	**2005**	**2006**	**2007**	**2008**	**2009**
Alte clădiri (hoteluri şi clădiri similare, clădiri pentru comerţ cu ridicata şi cu amănuntul, etc.)	61.382	120.009	76.190	183.963	68.933	-
Hoteluri şi clădiri similare	-	-	-	-	-	1.944
Clădiri pentru comerţ cu ridicata şi cu amănuntul	-	-	-	-	-	44.973
Alte clădiri	-	-	-	-	-	49.754

Sursa: Institutul Naţional de Statistică

- două complexe de tip „mall”: **Polus Center** (cu o suprafaţă închiriabilă de circa 61.000 m^2) şi **Iulius Mall** (cu o suprafaţă închiriabilă de 37.353 m^2 şi o suprafaţă desfăşurată de peste 147.000 m^2);
- şase hale agroalimentare: Mihai Viteazu, Zorilor, Hermes, IRA, Fortuna şi Flora;
- zone pietonale: B-dul Eroilor (jumătatea nordică), str. Matei Corvin, P-ţa Muzeului, str. Potaissa, Fortăreţei, Inochentie Micu Klein şi I. Raţiu (conform situaţiei din septembrie 2010), urmând ca acest sistem de zone pietonale să fie extins pe străzile Ioan Bob, Samuil Micu, Virgil Fulicea, Octavian Petrovici, Victor Deleu, F.D. Roosevelt, Sextil Puşcariu, David Ferenc, Samuel Brassai şi F.J. Curie;

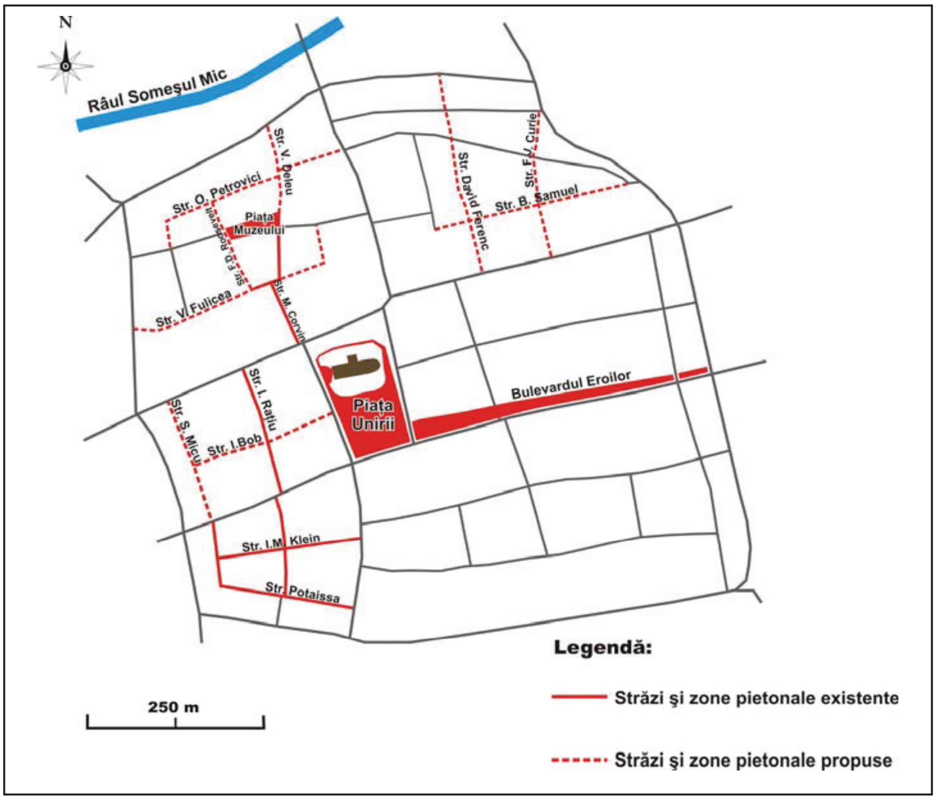

Fig. 93. Planul zonelor şi străzilor pietonale existente şi propuse din centrul istoric al municipiului Cluj-Napoca (2010)

- reamenajări pieţe publice: Piaţa Unirii, Piaţa Avram Iancu şi Piaţa Muzeului;
- în perioada 2004-2009, au fost realizate **45 de locuri de joacă noi** şi au fost redotate **41 de locuri de joacă**;
- două parcuri industriale:

Tabelul 56. Situaţia parcurilor industriale Tetarom din municipiul Cluj-Napoca în 2010

Denumire	**Suprafaţă (ha)**	**Servicii oferite**	**Clienţi**
Parcul Industrial Tetarom I	32	*Servicii de infrastructură* (apă-canal, electricitate, energie termică, etc.) *Servicii conexe* (pază şi protecţie, comunicaţii, transport, etc.) *Servicii de uz general* (servicii bancare, consultanţă în investiţii, spaţii polivalente, săli conferinţă, servicii hoteliere, spaţii agrement, etc.) *Sediu multifuncţional şi incubator de afaceri*	- Energobit - Inter Grup - Nivis - Babos Holding International - Aline Distribution - Artsoft Consult - D&M Topografie SRL - SC Energom SA - GB Soft SRL - SC Intermarz SRL - Net Brinel SA, etc.
Parcul Industrial Tetarom II	12	*Servicii de infrastructură* (apă-canal, electricitate, energie termică, etc.) *Servicii conexe* (pază şi protecţie, comunicaţii, transport) *Servicii de uz general* (servicii bancare, consultanţă în investiţii, spaţii polivalente, săli conferinţă, servicii hoteliere, spaţii agrement, etc.)	- Emerson - E.ON Gaz - CBC Development Design SRL

Sursa: Consiliul Judeţean Cluj

B.1.4. Cantitatea, structura şi morfologia fluxurilor generate de către funcţia medicală

Individualitatea subsistemului civic-urban din geosistemul Cluj-Napoca este reprezentativ marcată de către subsistemul funcţiei medicale. Această funcţie este una dintre cele trei cu *pondere maximală în definirea zonei de influenţă urbană a municipiului Cluj-Napoca*, punctând în această pondere atât în valori absolute cât şi în mentalul colectiv, în recepţia înregistrată în sociosistemele învecinate sau holarhice (inferioare sau superioare) (B. Păcurar, 2009).

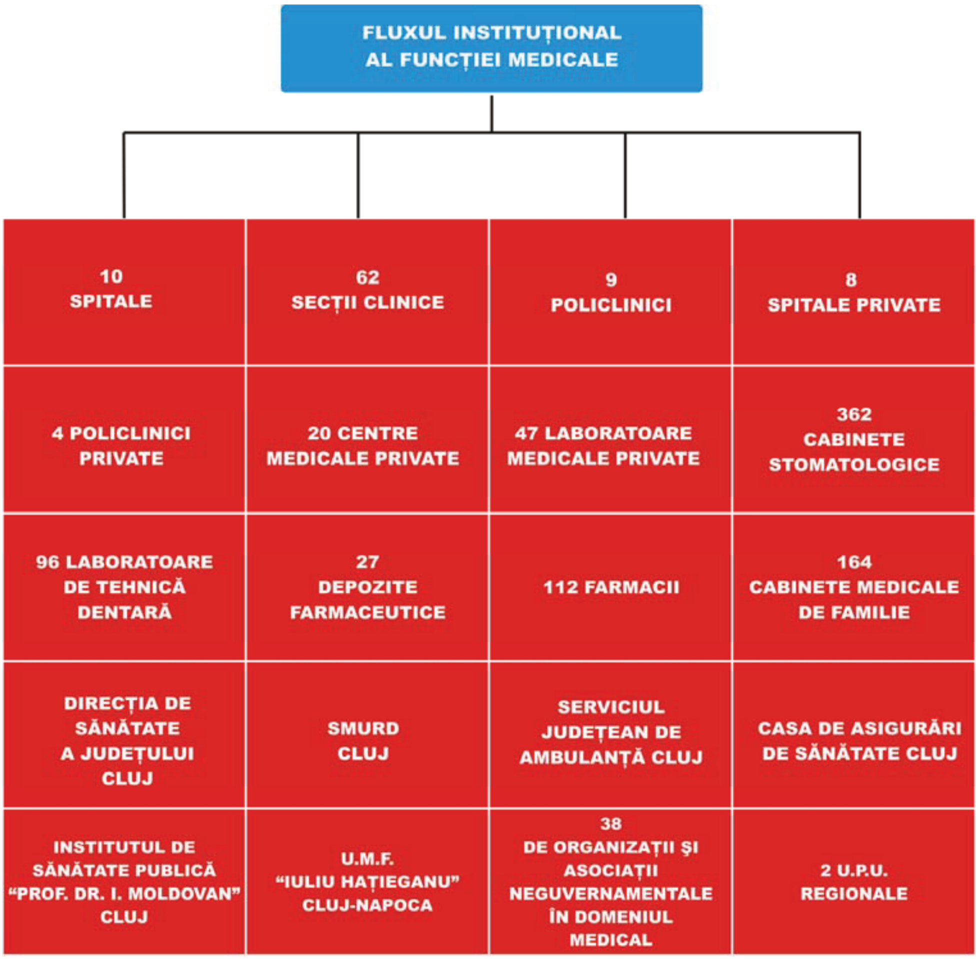

Fig. 94. Fluxul instituţional al funcţiei medicale a municipiului Cluj-Napoca (2010)

Fluxul sistemic introduce în geosistem cantităţi de substanţă şi energie prin:

- suportul fizico-geografic, reprezentând un procent de 4,1% din teritoriul urban;
- infrastructuri: construcţii, instalaţii, aparatură, utilităţi, căi de acces, vehicule, etc.;
- spaţii spitaliceşti care asigură 5.593 de paturi pentru asistenţă medicală;
- trei institute clinice de înaltă performanţă care asigură 813 paturi;

Tabelul 57. Numărul paturilor pe categorii de unităţi sanitare şi forme de proprietate din municipiul Cluj-Napoca (perioada 1990-2008)

Categorii de unităţi sanitare	**Forme de proprietate**	**Ani**									
		1990	**1992**	**1994**	**1996**	**1998**	**2000**	**2002**	**2004**	**2006**	**2008**
În spitale (inclusiv în centre de sănătate)	Publică	6107	5513	5304	5436	5450	5890	5853	5387	5404	5348
	Privată	-	-	-	-	8	12	14	22	51	103
În preventorii	Publică	-	-	-	95	95	95	-	-	-	-
În creşe	Publică	-	-	-	1000	790	675	675	640	640	527

Sursa: Institutul Naţional de Statistică

- **fonduri financiare** care **depăşesc (anual) suma de 10.000.000 lei** (în 2009, doar prin Ministerul Sănătăţii s-au alocat 6.387.000 lei)
- factorul uman aparţinând subsistemului medical:

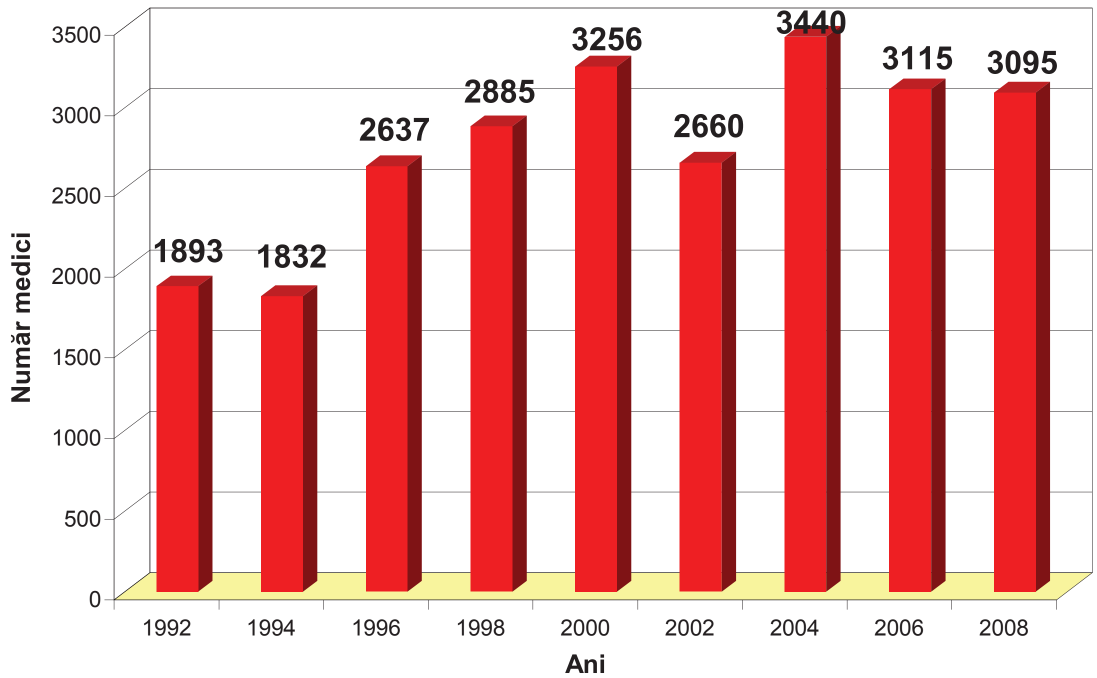

Fig. 95. Evoluţia numărului de medici din municipiul Cluj-Napoca (1992-2008)
(sursa: Direcţia de Sănătate Publică Cluj)

Tabelul 58. Numărul stomatologilor, farmaciştilor şi a personalului sanitar mediu, pe forme de proprietate, din municipiul Cluj-Napoca (perioada 1990-2008)

Categorii cadre medico-sanitare	**Forme de proprietate**	**Ani**									
		1990	**1992**	**1994**	**1996**	**1998**	**2000**	**2002**	**2004**	**2006**	**2008**
Stomatologi	Publică	-	-	197	217	186	206	149	201	143	101
	Privată	-	-	-	-	48	200	214	246	339	385
Farmacişti	Publică	-	-	-	228	126	206	120	166	56	66
	Privată	-	-	-	-	133	212	108	268	309	301
	Mixtă	-	-	-	-	36	-	-	-	-	-
Personal sanitar mediu	Publică	3578	3721	3948	4188	3777	3805	3808	3863	3474	3819
	Privată	-	-	-	-	49	83	96	103	553	556
	Mixtă	-	-	-	-	50	-	-	-	-	-

Sursa: Institutul Naţional de Statistică

- o universitate de medicină şi farmacie cu **trei facultăţi**, **114 specializări** şi **peste 5.000 de studenţi**;
- congrese şi simpozioane medicale naţionale şi internaţionale al căror număr variază **anual** între **20-30**;

- număr anual de pacienţi intraţi în sistem pentru tratament: **peste 200.000** (în 2008 - 207.623 pacienţi, iar în 2009 – 211.615 pacienţi);
- intervenţiile Serviciului Judeţean de Ambulanţă: **65.549 în 2008**, acestea scăzând în **2009** la **50.895**;

Structura fluxurilor de intrare-ieşire în/din subsistemul medical clujean poate fi reprezentată după câteva principii structural-funcţionaliste:

1. structura logistic-instituţională a subsistemului public „copiază" structura organizatorică a Direcţiei de Sănătate Publică Cluj (vezi anexa 1);
2. structura serviciilor medicale asigurate de subsistem este prezentată la secţiunea „Funcţia medicală a geosistemului urban Cluj-Napoca", mai exact la „Structura funcţiei medicale a municipiului Cluj-Napoca" (pagina 76-77);
3. structura tipologică medicală se prezintă conform Anuarului Statistic al României în felul următor:

Tabelul 59. Tipurile şi numărul unităţilor medico-sanitare din judeţul Cluj şi din municipiul Cluj-Napoca (2008)

Nr. crt.	Tipuri de unităţi medico-sanitare	Judeţul Cluj - nr. unităţi	Municipiul Cluj-Napoca	
			Nr. unităţi	% din nr. unităţilor Jud. Cluj
1.	Spitale	26	10	38,4%
2.	Policlinici	10	9	90%
3.	Dispensare medicale	6	1	16,6%
4.	Centre de sănătate	4	3	75%
5.	Sanatorii TBC	-	1	-
6.	Preventorii	-	0	-
7.	Creşe	17	13	76,4%
8.	Cabinete medicale şcolare şi studenţeşti	44	33	75%
9.	Cabinete medicale de familie	357	61	17%
10.	Cabinete medicale de medicină generală	58	38	65,5%
11.	Cabinete medicale de specialitate	350	314	89,7%
12.	Cabinete stomatologice	552	405	73,3%
13.	Farmacii şi puncte farmaceutice	278	120	43,1%
14.	Centre de diagnostic şi tratament	1	1	100%
15.	Ambulatorii de specialitate	22	8	36,3%
16.	Laboratoare medicale	164	112	68,2%
17.	Laboratoare de tehnică dentară	143	94	65,7%
18.	Centre medicale	-	4	-

Sursa: Anuarul Statistic al României (2009) şi Anuarul Statistic al Judeţului Cluj (2010)

Morfologia fluxurilor în subsistemul medical clujean este în general *convergentă sistemic*. Convergenţa fluxurilor, fără a abuza de statistici şi grafice, poate fi schematizată – funcţionalist – astfel:

1. *convergenţe definitorii la intrarea/ieşirea fluxurilor*:
   - logistica instituţională (luând ca etalon/reper calitativ nivelul naţional românesc);
   - calitatea şi competenţa personalului specializat;
   - renumele sistemului medical clujean;
   - colaborarea sistemică între acesta şi subsistemele univeristar, administrativ-civic, turistic, ştiinţifico-academic;
   - suportul infocomunicaţional asigurat de sistemul corespondent.
2. *divergenţe definitorii la intrarea/ieşirea fluxurilor în sau din subsistemul medical clujean*:
   - subfinanţarea şi administrarea de nivel scăzut a logisticii instituţionale;
   - creşterea costurilor medicale şi scăderea dramatică a veniturilor populaţiei;
   - educaţia medical-sanitară deficitară în fondul de populaţie care solicită sistemul;
   - salarizarea scăzută a personalului medical, moralitatea profesională viciată tradiţional, aroganţa profesională a personalului, indisciplina sistemică instituţională, etc.;
   - sistemul administrativ-birocratic de finanţare viciat de politici greşite şi incompetenţe administrativ-politice naţionale;
   - lipsa responsabilităţii juridice în actul medical, etc.

B.1.5. Cantitatea, structura şi morfologia fluxurilor generate în subsistemul civic-funcţional prin funcţia administrativ-civică

Cantitatea fluxurilor poate fi considerată prin totalitatea intrărilor şi ieşirilor care generează şi administrează spaţiul urban sistemic. Schematic şi sintetic, acestea, în geosistemul urban Cluj-Napoca, sunt:

- fluxurile logistice instituţionale (conform prezentării elementelor subsistemului);
- votul electoral, prin care factorul uman al geosistemului investeşte periodic organisme politice, nepolitice sau independente să constituie Consiliul Local administrativ; în cazul municipiului Cluj-Napoca, acesta conţine elementele structurale conform figurii nr. 96.

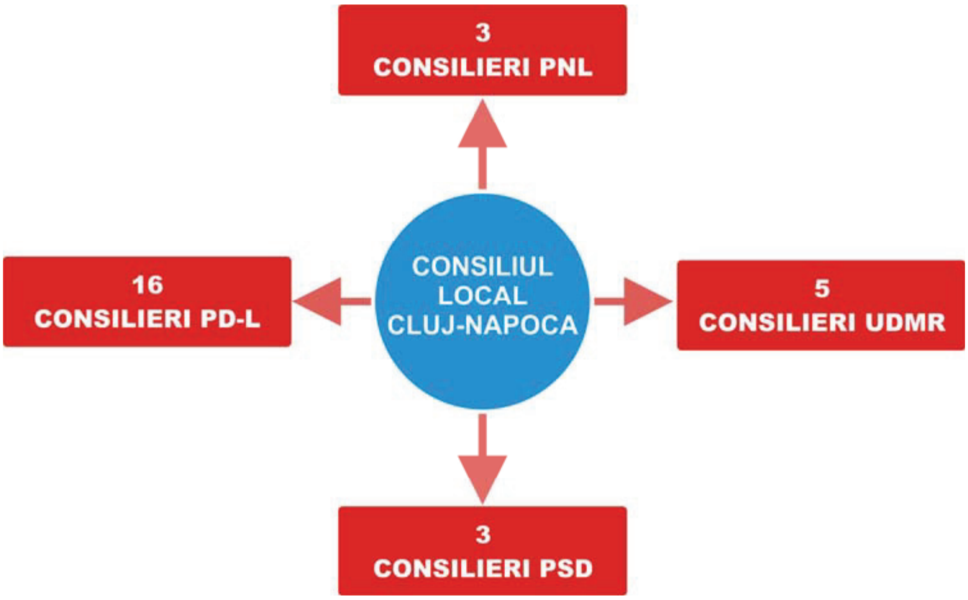

Fig. 96. Schema Consiliului Local al Municipiului Cluj-Napoca în 2010

- cele şapte Comisii de specialitate al Consiliului Local al municipiului Cluj-Napoca;
- hotărârile Consiliului Local al municipiului:

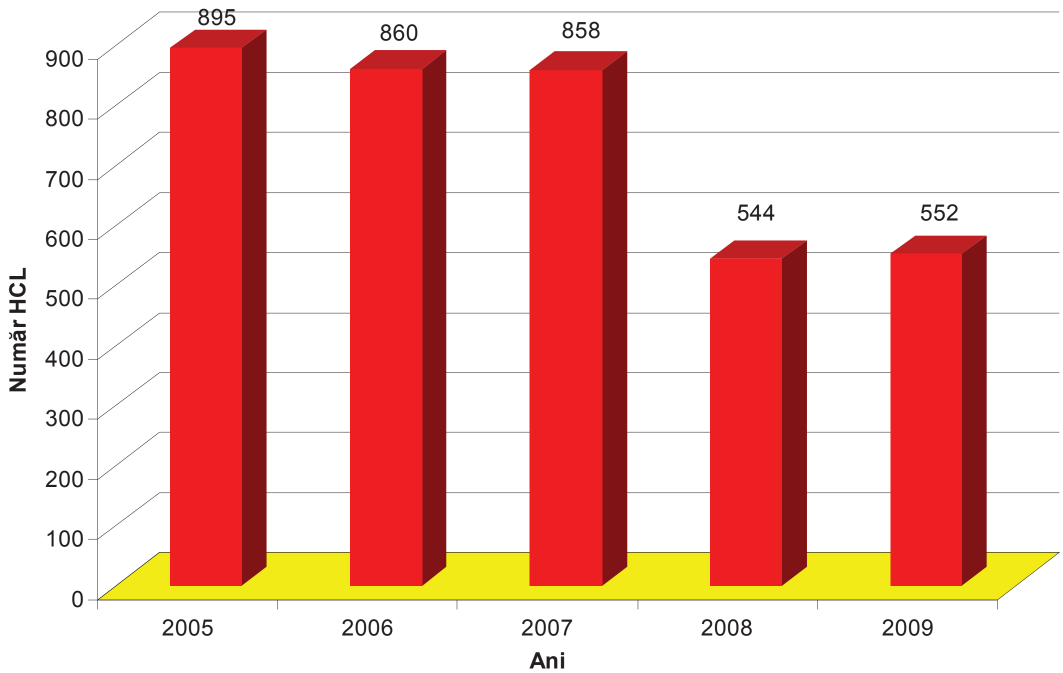

Fig. 97. Evoluţia numerică a hotărârilor Consiliului Local Cluj-Napoca (2005-2009)
(sursa: Primăria Municipiului Cluj-Napoca)

- relaţiile de colaborare şi cooperare interinstituţionale a Consiliului Local Cluj-Napoca cu alte instituţii publice, private, politice sau apolitice, naţionale sau internaţionale;
- proiectele propuse, fundamentate, votate şi realizate pentru administrarea spaţiului urban Cluj-Napoca;

- organizarea şi structura internă a Primăriei Municipiului Cluj-Napoca (prezentată anterior);
- actele administrative ale Primăriei Cluj-Napoca;
- planul investiţiilor anuale şi multianuale, în a cărui ecuaţie sistemic-administrativă intră: *propunerile; studiile; proiectele; hotărârile; alocările bugetare; realizările tehnice; controlul calităţii tehnice şi financiare a execuţiei; descărcarea legal-bugetară prin Curtea de Conturi; introducerea investiţiei în structura geosistemică şi administrativă*; ca exemplu: Planul de Investiţii al Consiliului Local al Municipiului Cluj-Napoca, cu a cărui execuţie a fost investit executivul (Primăria)

Tabelul 60. Lista obiectivelor de investiţii realizate sau preconizate ale Consiliului Local şi Primăriei Cluj-Napoca pe anul 2009

Nr. crt.	Domeniu	Obiective de investiţii	Valoarea investiţiei (lei)
1.	Învăţământ	Construirea a patru grădiniţe	5.735.311
		Lucrări de reparaţii la 85 de unităţi şcolare	6.623.990
2.	Infrastructură stradală	Proiectele „288 străzi” şi „100 de străzi”	-
		Continuarea Programului „Străzi curate” – curăţenie la bordură	
		Reabilitarea canalului Morii, etc.	
3.	Reabilitare termică	387 blocuri reabilitate termic 398 blocuri în execuţie	-
4.	Termoficare	Modernizare, automatizare şi înlocuire cazane la 7 centrale termice, care servesc 130 blocuri, cu 5 163 apartamente	8.806.223
5.	Locuinţe	Construirea a trei blocuri ANL cu 104 apartamente	-
6.	Iluminat public	Modernizarea, reabilitarea şi extinderea iluminatului public	2.957.000
7.	Parcaje	Proiectarea a cinci parcaje subterane (str. Primăverii; str. Pasteur; str. Băişoara; str. Fabricii şi str. Aurel Vlaicu)	102.740.000
8.	Transport în comun	Menţinerea gratuităţilor şi reducerilor pentru pensionari, studenţi şi elevi	-
9.	Siguranţa şi fluidizarea traficului	Centrul de telesupraveghere a siguranţei circulaţiei	-
		„Unda verde” pe Calea Floreşti	
10.	Sport	Realizare bazin de polo la standarde internaţionale	42.000.000
		Realizare sală de sport multifuncţională	269.010.000
11.	Spaţii de joacă şi spaţii verzi	Modernizarea a 71 locuri de joacă, repararea a altor 138 şi crearea a 3 noi locuri de joacă	-
		Trecerea în proprietatea municipalităţii a 202 ha de pădure	-
12.	Cultură	Finanţarea Festivalului Internaţional de Film Transilvania, a Festivalului Internaţional „Lucian Blaga” şi a Toamnei Muzicale Clujene	-

Sursa: Primăria Municipiului Cluj-Napoca

- execuţia bugetară anuală a cărei geografie economică este o imagine sugestivă a politicii administrative a executivului, respectiv a Consiliului Local, raportată la spaţiu, comunitate, structuri politice, sociale, economice, administrative, etc.;

Tabelul 61. Execuţia bugetului local al municipiului Cluj-Napoca pe anul 2009 (lei)

Nr. crt.	Denumire indicatori	Buget iniţial 2009	Buget final 2009	Realizări / plăţi
Total venituri, din care:		**790 000 000**	**779 054 756**	**609 073 434**
	Venituri proprii	583 092 000	553 600 137	396 539 327
I	Venituri curente	663 296 000	666 230 165	566 721 585
A	Venituri fiscale	600 846 000	609 374 000	536 203 441
A.1.	Impozit pe venit, profit şi câştiguri din capital	340 500 000	340 500 000	279 995 573
A.1.1.	Impozit pe venit, profit şi câştiguri din capital de la persoane juridice	0	0	0
A.1.2.	Impozit pe venit, profit şi câştiguri din capital de la persoane fizice	340 500 000	340 500 000	279 995 573
A.2.	Impozit pe salarii – restanţe din anii precedenţi	0	0	0
A.3.	Impozit şi taxe pe proprietate	52 000 000	57 200 000	56 333 636
A.4.	Impozit şi taxe pe bunuri şi servicii	207 696 000	211 024 000	199 297 835
A.5.	Alte impozite şi taxe fiscale	650 000	650 000	576 397
B.	Venituri nefiscale	62 450 000	56 856 165	30 518 144
B.1.	Venituri din proprietate	46 000 000	36 906 165	13 148 039
B.2.	Vânzări de bunuri şi servicii	16 450 000	19 950 000	17 370 105
II	Venituri din capital	94 687 000	65 588 972	5 133 107
III	Subvenţii	32 017 000	47 235 619	37 218 742
Cheltuieli – total, din care:		**790 000 000**	**779 054 756**	**608 174 515**
1.	Autorităţi publice şi acţiuni externe	94 050 000	76 766 000	57 621 002
2.	Alte servicii publice generale	4 185 000	3 785 000	2 536 802
3.	Tranzacţii privind datoria publică şi împrumuturi	14 650 000	13 150 000	13 014 407
4.	Ordine publică şi siguranţă naţională	10 430 000	10 430 000	8,691,464

Tabelul 61. Execuţia bugetului local al municipiului Cluj-Napoca pe anul 2009 (lei)

Nr. crt.	Denumire indicatori	Buget iniţial 2009	Buget final 2009	Realizări / plăţi
5.	Învăţământ	226 709 000	217 221 804	200 680 471
6.	Sănătate	5 494 000	7 138 750	5 233 260
7.	Cultură, recreere şi religie	42 889 000	35 936 700	28 153 312
8.	Asigurări şi asistenţă socială	51 907 000	53 104 335	47 756 393
9.	Locuinţe, servicii şi dezvoltare publică	68 452 000	90 517 607	38 393 916
10.	Protecţia mediului	45 084 000	39 504 000	32 087 383
11.	Combustibili şi energie	64 164 000	71 648 000	63 757 425
12.	Transporturi	161 966 000	159 837 560	110 234 459

Sursa: Primăria Municipiului Cluj-Napoca

- nivelul competitivităţii economice a municipiului este direct proporţional cu nivelele calitativ managerial şi antreprenorial ale administraţiei locale;
- tabloul *Populaţiei ocupate, pe domenii de activităţi economice*:

Tabelul 62. Populaţia ocupată, pe domenii de activităţi economice, din municipiul Cluj-Napoca, în 2009

Numărul mediu al salariaţilor – total, din care:	**132.132**	**100%**
- agricultură, silvicultură, pescuit	645	0,48%
- industrie	29.901	22,62%
- construcţii	9.898	7,48%
- comerţ	26.005	19,58%
- distribuţie apă, salubritate, gestionarea deşeurilor, activităţi de decontaminare	2.771	2,09%
- furnizarea de energie electrică şi termică, gaze şi apă caldă, aer condiţionat	1.652	1,25%
- transporturi şi poştă	7.123	5,39%
- activităţi financiare, bancare şi de asigurări	4.280	3,23%
- administraţie publică şi apărare	3.409	2,57%
- învăţământ (inclusiv învăţământ superior)	13.508	10,22%
- informaţii şi comunicaţii	4.958	3,75%
- sănătate şi asistenţă socială	11.825	8,94%
- tranzacţii imobiliare	866	0,65%
- activităţi de spectacole, culturale şi recreative	2.523	1,90%
- turism	2.728	2,06%
- servicii administrative şi servicii suport	5.605	4,24%
- activităţi ştiinţifice şi tehnice	4.435	3,35%
- alte activităţi ale economiei naţionale	1.076	0,81%
Total / % angajaţi sectorul economic primar	645 0,48%	0,48%
Total / % angajaţi sectorul economic secundar	39.799	30%
Total / % angajaţi sectorul economic terţiar	**92.764**	**69,52%**

Sursa: Fişa localităţii Cluj-Napoca (2006-2009)

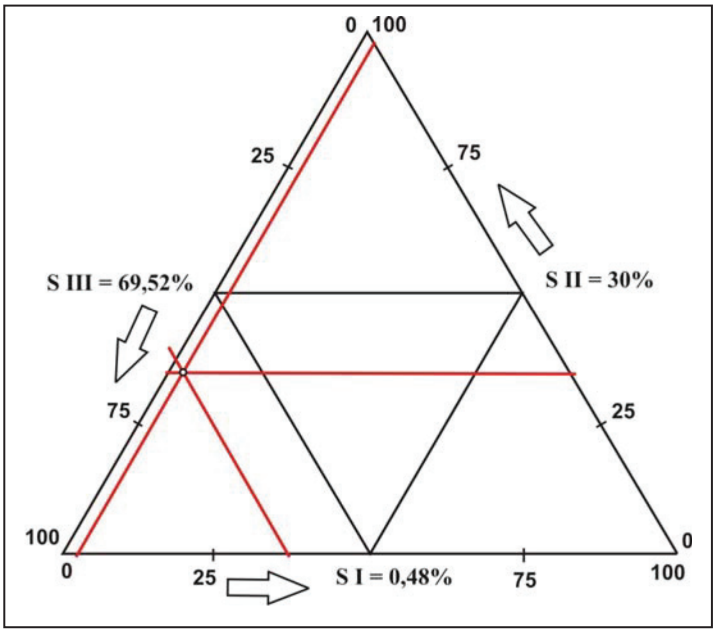

Fig. 98. Poziţionarea municipiului Cluj-Napoca în nomograma triunghiulară pe anul 2009 (prelucrare după V. Surd et al., 2010)

B.1.6. Cantitatea, structura şi morfologia fluxurilor generate de funcţia ecologică în subsistemul funcţional-civic

Elementul fizico-geografic natural este caracterizat prin:

- relief deluros cu altitudini între 300-750 m;
- microclimat submontan, cu mişcări de aer pe culoare şi cu brize de baraj (direcţia nord-vest – sud-est);
- temperaturi multianuale de **8,4° C** (ianuarie 4,6° C, iar în iulie 19,3° C);
- regimul pluviometric: **circa 663 mm/an**, cu un strat de zăpadă ce durează în medie 65 de zile);
- categorii de spaţii verzi din intravilan: *1) parcuri; 2) scuaruri; 3) grădini; 4) fâşii plantate; 5) grădini botanice; 6) muzee în aer liber; 7) baze sau parcuri sportive; 8) parc expoziţional; 9) spaţii verzi aferente locuinţelor de tip condominiu; 10) păduri de agrement; 11) spaţii verzi pentru protecţia cursurilor de apă şi lacurilor* şi *12) culoare de protecţie faţă de infrastructura tehnică*; **suprafaţa existentă de spaţii verzi (mp/locuitor)** în Cluj-Napoca este de **19,7**;
- teritoriul urban (117.000 ha) este compus din următoarele structuri topoagricole: **suprafaţă agricolă de 9.943 ha** (arabil – 4.936 ha; livezi – 1.317 ha; vii – 46 ha; păşuni – 2.685 ha şi fâneţe – 959 ha), **suprafaţă vetre de 4.479 ha** şi **suprafaţă locuibilă de 4.431.570 m^2**;
- nivelul de utilizare a terenului: suprafaţă rezidenţială cu densitate mică a populaţiei – **993 ha**, suprafaţă rezidenţială cu densitate medie a populaţiei – **4.098 ha**; în plus avem **397 ha**

asociaţii de păşuni şi copaci, **2.453 ha** de păduri, **38 ha** vegetaţie de luncă, **472 ha** asociaţii de păşuni şi vegetaţie arborescentă, **99 ha** asociaţii de copaci şi păşuni, **24 ha** de grădini şi **3.179 ha** asociaţii de păşuni, vegetaţie arborescentă şi copaci;

- tipurile de sol prezente sunt *cele de luncă, cernoziomurile levigate* şi *cele brune de pădure podzolice;*
- cursurile de apă sunt reprezentate de **râul Someşul Mic** cu un **debit de 16,7 m^3/s** la ieşirea din Cluj-Napoca şi cu o **lungime totală în municipiu de 45,624 km**, având următorii afluenţi: râul Nadăş; pârâurile Popeşti, Nădăşel, Chintenilor, Gârbău, Becaş, Murătorii şi Zăpodie; dintre afluenţii menţionaţi, doar Nadăşul are un debit mediu multianual de 1,95 m^3/sec, restul având cursuri temporare sau debite foarte mici, cuprinse între 0,1 şi 0,25 m^3 / sec; în afara afluenţilor codificaţi, în zona intravilanului mai există o serie de pâraie cu regim torenţial, cei de pe versantul sudic vărsându-se în Canalul Morii (Calvaria, Plopilor, Ţiganilor I şi Ţiganilor II);

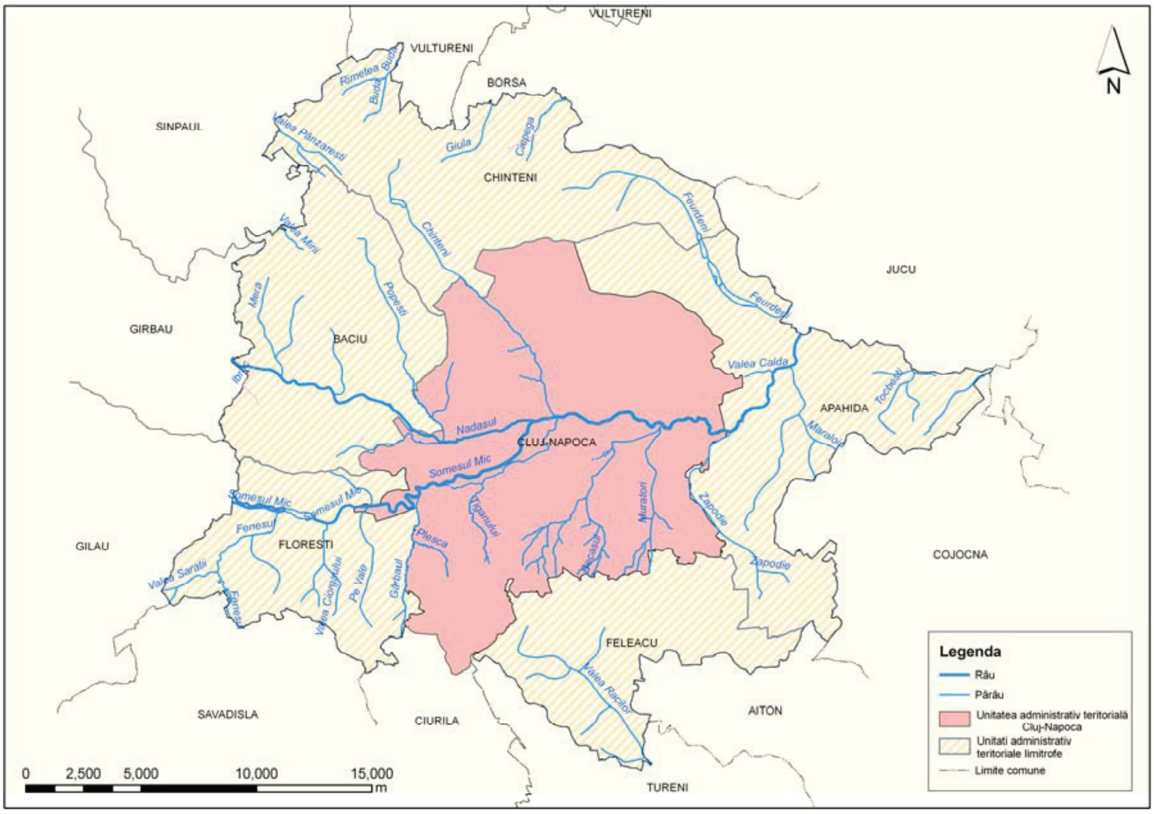

Fig. 99. Reţeaua hidrografică din municipiul Cluj-Napoca şi din zona limitrofă acestuia
(sursă: Surd V. et al., 2010)

▪ harta vegetaţiei:

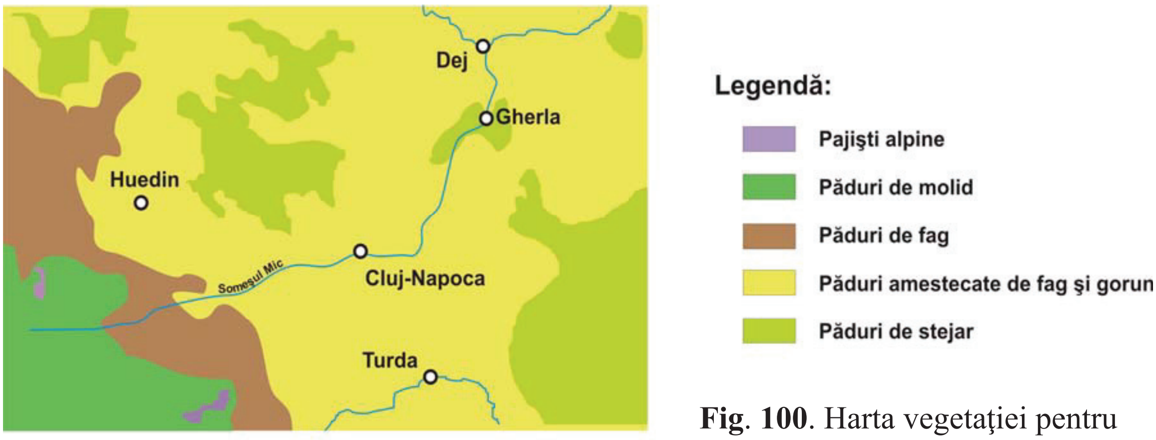

Fig. 100. Harta vegetaţiei pentru judeţul Cluj şi municipiul Cluj-Napoca

▪ harta folosirii terenurilor:

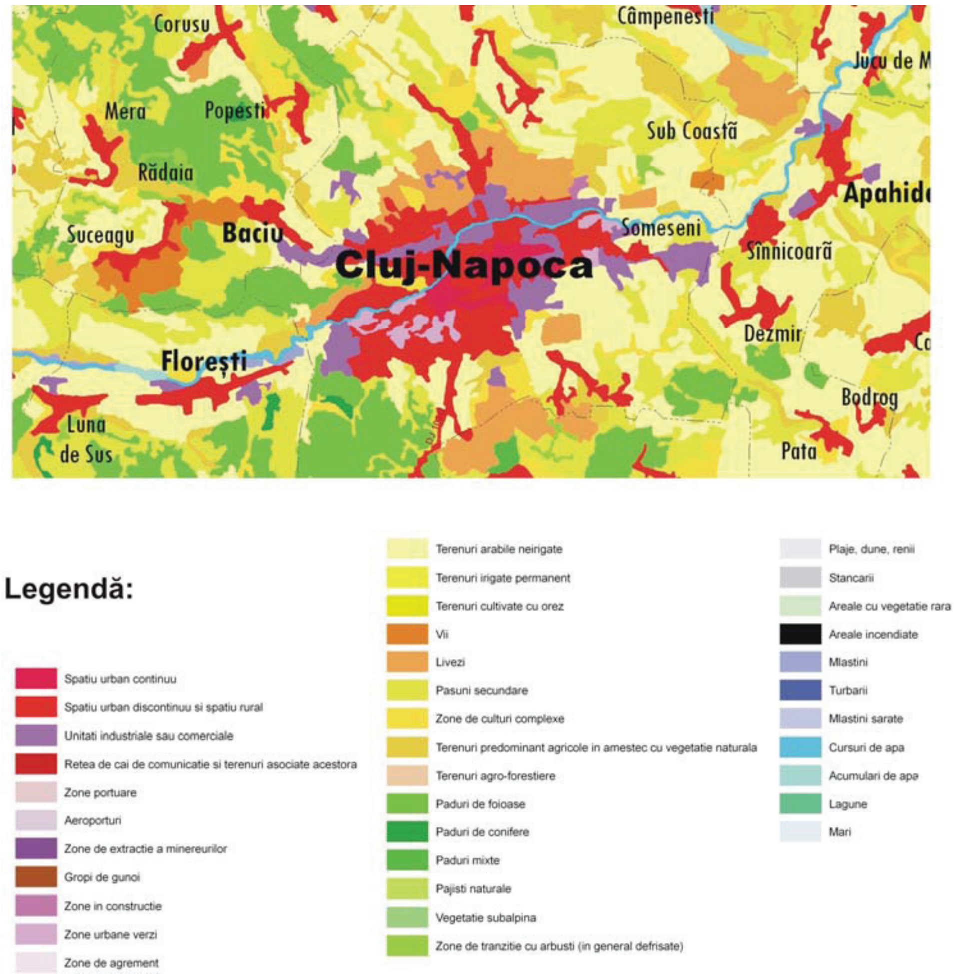

Fig. 101. Harta folosirii terenurilor în municipiul Cluj-Napoca şi în împrejurimi (sursa: Consiliul Judeţean Cluj)

Al doilea element fundamental în subsistemul ecologic este *spaţiul antropic urban*, caracterizat de *oraşul propriu-zis (construit)* cu următoarele zone funcţionale:

1) conform lui V. Surd (2003):

- zona rezidenţială;
- zona industrială;
- zona centrală

2) conform lui S. Filip (2009):

- zona rezidenţială;
- zona industrială;
- zona centrală;
- zona spaţiilor urbane deschise.

Spaţiul antropic urban şi suburban al municipiului Cluj-Napoca, din punct de vedere ecosistemic, prezintă următoarele caracteristici:

- reţeaua stradală medievală sau veche cu amenajări urbanistice rudimentare;
- construcţii istorice, cvartale cu densitate medie; centrul istoric cu regim de înălţime P+4;
- cartiere recente rezidenţiale cu densităţi variabile: *optim* în cazul *Cartierului Gheorgheni*, dar *agresive* în cazul *cartierelor Mărăşti şi Mănăştur*;
- cartiere noi, în construcţie şi configurare, cu utilităţi inadmisibil de precare;
- trafic urban rutier foarte aglomerat şi tot mai agresiv pentru spaţiu şi pietoni;
- reţea de utilităţi parţial modernizată, parţial veche şi degradată, şi mai ales foarte nesistematizată;
- reţea satisfăcătoare de apă potabilă;
- fizionomie neomogenă atât microspaţial cât şi la nivel urban general;
- arhitectură istorică, clasică, dar şi contemporană;
- poluare tot mai excesivă în zona centrală şi pe principalele artere de trafic;
- concentrarea populaţiei urbane: 1728,18 loc/km^2;
- zona industrială amplasată ştiinţific, în cea mai potrivită zonă urbană.

Logistica instituţională a subsistemului ecologic din geosistem este al treilea element, fiind bine reprezentată printr-un număr de: *patru organisme regionale de mediu*, *două organisme judeţene, un organism local, o grădină botanică, şase arii naturale protejate de diferite tipuri, nouă operatori de salubritate, 11 organizaţii neguvernamentale de mediu* şi *o facultate de ştiinţa mediului*.

Aceste trei elemente enumerate se constituie în cadrul eco-geografic funcţional, al geosistemului urban Cluj-Napoca. Cu toate acestea, individualitatea subsistemului funcţional ecologic a municipiului Cluj-Napoca este mult mai complexă. Această complexitate este generată pe de o parte de complexitatea geosistemului Cluj-Napoca, dar pe de altă parte (în mod definitoriu) este generată de

complexitatea conceptului ecologic. Aşa cum am observat la fundamentarea teoretică, ecologia este în definitiv, vrând-nevrând, *o supraştiinţă*, ea creând într-un sistem teritorial o suprafuncţie, care poate defini un oraş (inclusiv municipiul Cluj-Napoca), drept un geosistem complex şi care nu se poate sustrage de la preceptele ecologiei din nici un punct de vedere. Nu voi adopta această cale dar, conştient de complexitatea eco-funcţională, voi aborda problema fluxurilor în şi din sistem cel puţin regional, deci *mezoreferenţial*, deoarece implicaţiile, interelaţiile, interconexiunile şi aria spaţială de manifestare nu se pot „delimita teritorial” la nivelul geosistemului urban. Întotdeauna manifestarea unui geosistem va fi transfrontalieră, cuprinzând o zonă locală, judeţeană, regională sau transnaţională. Poluarea aeriană, hidrologică, culturală, etc. nu are graniţe doar *microspaţiale*, ci cel puţin *mezo* sau *macrospaţiale*. În consecinţă, optez în principal pentru configurarea individualităţii subsistemului funcţional ecologic din geosistemul Cluj-Napoca la nivel regional, mai concret la nivelul Regiunii de Dezvoltare 6 Nord-Vest întrucât, aşa cum am arătat, Cluj-Napoca este polul de convergenţă al unor fluxuri info-instituţionale de ordin regional prin patru organisme regionale de mediu la care, intersistemic, putem integra alte instituţii logistico-ecologice precum: Compania de Apă „Someş” SA sau Administraţia Bazinală de Apă „Someş-Tisa”.

Valul impresionant de fluxuri, atât la intrare cât şi la ieşire din subsistemul eco-funcţional mă determină să apelez la prezentări statistice şi sintetice pentru a construi morfologia acestor fluxuri.

Tabelul 63. Potenţialul resurselor de apă utilizabilă la nivelul Regiunii de Dezvoltare Nord-Vest (2008)

Judeţ	Suprafaţă (km^2)	Ape subterane (mil. m^3/an)	Ape de suprafaţă (mil. m^3/an)	Resurse totale de apă
Cluj	6 674	63,5	1 158, 8	1 222,3
Bihor	7 544	401,2	1 899,7	2 300,9
Bistriţa-Năsăud	5 355	41,1	1 801,4	1 842,5
Maramureş	6 304	82,1	2 883	2 965,1
Sălaj	3 864	40,9	503,6	544,5
Satu Mare	4 418	334,4	612,4	946,8

Sursa: ARPM Cluj-Napoca

Tabelul 64. Starea globală a calităţii resurselor de ape de suprafaţă (2008)

	Categoria I de calitate	1400 km (64 %)
	Categoria a II-a de calitate	331 km (17 %)
	Categoria a III-a de calitate	289 km (13 %)
	În afara categoriilor de calitate (degradat)	134 (6 %)

Sursa: ARPM Cluj-Napoca

Tabelul 65. Fondul forestier la nivelul anului 2008 în judeţul Cluj

Judeţ	**Total suprafaţă împădurită**	**Păduri (ha)**	Păduri de răşinoase (ha)	Păduri de foioase (ha)	**Alte terenuri (ha)**
Cluj	148466	146664	56002	90662	1802

Sursa: ARPM Cluj-Napoca

Tabelul 66. Situaţia ariilor protejate şi a monumentelor naturale la nivelul Regiunii de Dezvoltare Nord-Vest

Judeţ	**Număr**			**Suprafaţă (ha)**		
	Total	*	**	**Total**	*	**
Cluj	24	21	3	6 430	226	6 204
Bihor	60	40	20	1 133	312	821
Bistriţa-Năsăud	25	24	1	3 309	741	2 568
Maramureş	33	31	2	5 415	2 114	3 301
Sălaj	13	13	-	87	87	-
Satu Mare	6	6	-	128	128	-
Total regiune	158	132	26	16 497	3 603	12 894
* care nu sunt incluse în parcuri naţionale, naturale şi rezervaţii ale biosferei						
** din care incluse în parcuri naţionale, naturale şi rezervaţii ale biosferei						

Sursa: ARPM Cluj-Napoca

În judeţul Cluj există o serie de 24 arii protejate de importanţă de importanţă naţională:

- **parcuri naturale**: Munţii Apuseni (parţial în judeţul Cluj);
- **rezervaţii şi monumente ale naturii**: Fânaţele Clujului-Copârşaie; Fănaţele Clujului-Valea lui Craiu; Făgetul Clujului (primele trei se află pe teritoriul municipiului Cluj-Napoca); Cariera Corabia; Peştera Vârfuraşu; Fânaţele Suatu; Valea Morilor; Pârâul Dumbrava; Cheile Turzii; Cheile Turenilor; Lacul Ştiucilor; Valea Legiilor; Stufărişurile de la Sic; Peştera Mare de pe Valea Firei; Peştera din Piatra Ponorului; Gipsurile de la Leghia; Locul fosilifer Coruş; Molhaşul Mare de la Izbuc; Cheile Baciului; Sărăturile şi Ocna Veche; Dealul cu Fluturi; Pădurea Ciuaşului; Rezervaţia de Orbeţi de la Apahida.

Prin decizia nr. 147/1994 a Delegaţiei Permanente a Consiliului Judeţean Cluj, s-au stabilit **34 de zone protejate de interes judeţean**, iar în anul 2006, prin Hotărârea Consiliului Judeţean Cluj nr. 107, lista acestor zone s-a îmbogăţit cu aria protejată „Lunca cu lalea pestriţă din Valea Şardului". Dintre aceste arii însă, doar 13 au întocmite Planuri Urbanistice de Zonă Protejată (P.U.Z.P.).

În ceea ce priveşte siturile Natura 2000, în judeţul Cluj au fost selectate 21 de astfel de zone, dintre care **18** sunt **Arii Speciale de Conservare (SAC)**, iar **trei** sunt **Arii de Protecţie Specială Avifaunistică (SPA)**.

Tabelul 67. Situaţia încasărilor din Rezervaţia Naturală Cheile Turzii în perioada aprilie-octombrie 2009

	Luna	Sumă (lei) / %
2009	Aprilie	7100 (6,2%)
	Mai	16800 (14,8%)
	Iunie	18200 (16,1%)
	Iulie	16800 (14,8%)
	August	30500 (27%)
	Septembrie	8200 (7,26%)
	Octombrie	15300 (13,5%)
Total: 112900 lei (100%)		

Sursa: Consiliul Judeţean Cluj

Tabelul 68. Cheltuielile aprobate pentru Rezervaţia Naturală Cheile Turzii în 2009

Obiectiv	Sumă (lei) / %
Achiziţia serviciului de încasator taxă de vizitare	9800 (34,1%)
Achiziţia serviciului de închiriere şi întreţinere a două toalete ecologice	6000 (20,8%)
Comandă bilete de intrare	6426 (22,3%)
Înlocuire pichet deteriorat	4000 (13,9%)
Lucrări de întreţinere pasarele	3000 (10,4%)
Dotarea cu echipament a personalului din rezervaţie	2500 (8,7%)
Total	28726 (100%)

Sursa: Consiliul Judeţean Cluj

Din cele 33 de surse de poluare a bazinelor hidrografice regionale, SC Terapia Ranbaxy SA este al 8-lea poluator.

Tabelul 69. Situaţia suprafeţelor poluate în Regiunea de Nord-Vest

Judeţ	Suprafaţa poluată (ha)	Surse
Cluj	261,47	Industria extractivă, industria metalurgică, industria chimică, industria alimentară, agricultura, depozitarea de deşeuri menajere şi industriale, alte ramuri
Bihor	456	Industria chimică, energetică, extractivă, depozitarea de deşeuri menajere şi industriale
Bistriţa-Năsăud	271,231	Industria energiei electrice, extractivă, metalurgia feroasă, chimică, alimentară, agricultură, gospodărie comunală, alte ramuri
Sălaj	162	Industria extractivă, depozitarea de deşeuri menajere şi industriale
Satu Mare	43,99	Industria extractivă, alimentară, agricultura, depozitarea de deşeuri menajere şi industriale, alte ramuri
Maramureş	323	Metalurgia neferoasă, industria extractivă, prepararea minereurilor neferoase, depozitarea de deşeuri menajere şi industriale

Sursa: ARPM Cluj-Napoca

Pentru evidenţierea impactului poluator al traficului asupra solurilor urbane, s-au prelevat şi analizat o serie de probe de sol, din zone urbane cu trafic intens, din centrele localităţilor şi din scuarurile situate pe marginea şoselelor, înregistrându-se depăşiri mari ale valorilor limită pentru diferite concentraţii. De exemplu, depăşiri foarte mari la concentraţiile de zinc şi plumb s-au înregistrat în municipiul Cluj-Napoca în *Piaţa Unirii*, tot aici înregistrându-se şi depăşiri ale concentraţiilor de cupru.

Tabelul 70. Rezultatele determinărilor de nivel de zgomot echivalent efectuate în municipiul Cluj-Napoca (2009)

<table>
<tr><th colspan="2">Zone cu depăşiri ale limitei admise de 70 dB conform STAS 10009-82</th><th>Zone cu cele mai scăzute nivel de zgomot (sub 55 dB)</th></tr>
<tr><td>Piaţa Mihai Viteazu</td><td>76,3 dB</td><td rowspan="10">Parcuri:
Mercur, Feroviarilor,
Central „Simion Bărnuţiu”,
Cetăţuia, Etnografic

Păduri:
Făget şi Hoia.</td></tr>
<tr><td>Strada Oaşului</td><td>73,7 dB</td></tr>
<tr><td>Strada Moţilor</td><td>73,9 dB</td></tr>
<tr><td>Calea Mănăştur</td><td>75,4 dB</td></tr>
<tr><td>Calea Floreşti</td><td>75,7 dB</td></tr>
<tr><td>Bulevardul 21 Decembrie 1989</td><td>74,1 dB</td></tr>
<tr><td>Strada Aurel Vlaicu</td><td>75,2 dB</td></tr>
<tr><td>Calea Turzii</td><td>75,4 dB</td></tr>
<tr><td>Bulevardul Nicolae Titulescu</td><td>72,1 dB</td></tr>
<tr><td>Strada Horea</td><td>72,8 dB</td></tr>
</table>

Sursa: ARPM Cluj-Napoca; D.-R. Tamas-Gavrea şi C. Munteanu (2009)

Tabelul 71. Situaţia existentă a suprafaţelor de spaţii verzi pe cartiere în municipiul Cluj-Napoca (m^2/locuitor)

Media reglementată de spaţiu verde pe cartier	3,5	Horea	18,08
Andrei Mureşanu	7,25	Între Lacuri	3,14
Baciu şi Dâmbu Rotund	3,93	Iris	6,73
Borhanci; Bună Ziua; Câmpului	0	Mănăştur	5,31
Clinicilor	54,87	Mărăşti	1,62
1 Mai şi Bulgaria	25,52	Plopilor	45,72
Europa	75	Someşeni	38,27
Făget	0	Valea Chintăului	0
Feroviarilor	15,55	Zona Centrală	26,24
Grigorescu	3,38	Zona Industrială	50,60
Gheorgheni	13,33	Zorilor	0,95
Gruia	23,99	**Cluj-Napoca**	**19,17**

Sursa: P.U.G. Cluj-Napoca (2010)

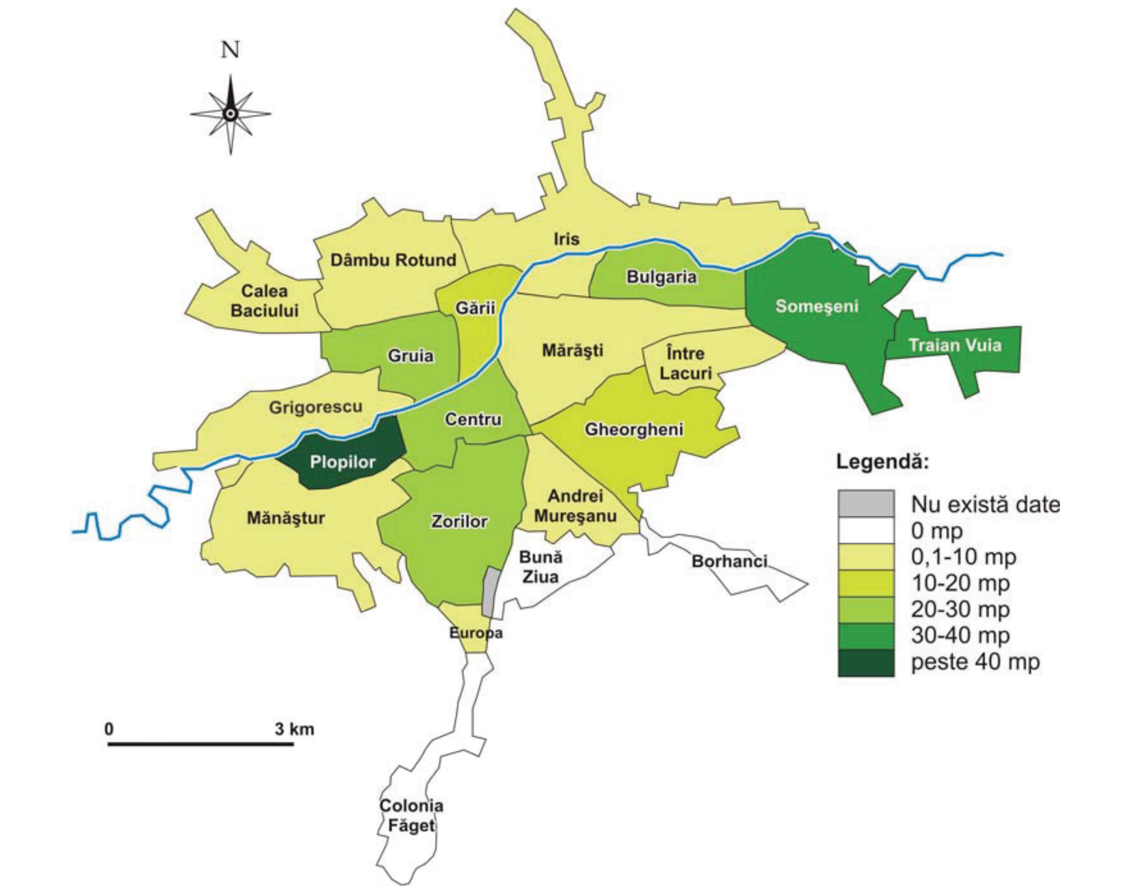

Fig. 102. Suprafeţele de spaţii verzi (pe cartiere) din municipiul Cluj-Napoca în 2010

Tabelul 72. Cantităţi preconizate de deşeuri în municipiul Cluj-Napoca pentru 2013

	Tip deşeuri		Cantităţi (tone)	Procent
	1. Deşeuri solide municipale generate din care:		218877	96%
	1.1	Deşeuri menajere mixte	120887	55,2%
	1.2	Deşeuri mixte similare din comerţ, industrie şi instituţii	57490	26,2%
	1.3.	Deşeuri din parcuri, grădini şi pieţe	15601	7,1%
	1.4.	Deşeuri stradale	24899	11,3%
	2. Deşeuri voluminoase		6200	3%
	3. Deşeuri din echipamente electrice şi electronice (DEEE)		1350	1%
	Total		**226427**	**100%**

Sursa: Studiu Fezabilitate S.M.I.D. în Judeţul Cluj (2010)

Tabelul 73. Nevoi de colectare pentru fluxurile speciale de deşeuri din Cluj-Napoca

	Deşeurile din echipamentele electrice şi electronice (containerele vor fi furnizate de către producătorii DEEE)	
	- generare (tone/an)	1469
	- generare (m^3/lună)	490
	- nevoi de depozitare (m^3)	245
	Numărul containerelor de 30 m^3 necesare	**8**
	Deşeuri municipale periculoase	
	- generare (tone/an)	652
	- generare (m^3/lună)	272

	- nevoi de depozitare (m^3)	68
	Numărul containerelor de 6 m^3 necesare	**11**
	Deşeuri voluminoase	
	- generare (tone/an)	6529
	- generare (m^3/lună)	3627
	- nevoi de depozitare (m^3)	453
	Numărul containerelor de 15 m^3 necesare	**30**

Sursa: Studiu Fezabilitate S.M.I.D. în Judeţul Cluj (2010)

Tabelul 74. Depozitele de deşeuri urbane şi rurale din Judeţul Cluj care au fost închise sau urmează să fie închise

	Pata Rât (Cluj-Napoca)	**RADP Turda**	**RAGCL Câmpia Turzii**	**RADP Gherla**	**Cetan Dej**	**Cetatea Veche – Boile**	**Huedin**	**Depozite rurale (65)**
Cantităţi de deşeuri depozitate în 2009 (m^3/an)	3 240 000	1 480 500	120 000	63 667	800 000	171,667	-	620 462
Suprafaţă (ha)	18,1	3,2	5	1,3	1,2	2	-	32,13
Data închiderii	16 iulie 2010	16 iulie 2012	16 iulie 2012	16 iulie 2012	16 iulie 2010	16 iulie 2012	-	16 iulie 2009

Sursa: Studiu Fezabilitate S.M.I.D. în Judeţul Cluj (2010)

Tabelul 75. Principalele elemente pentru reabilitarea depozitelor urbane din judeţul Cluj ce au fost închise sau urmează să fie închise

	Pata Rât (Cluj-Napoca)	**Turda**	**Câmpia Turzii**	**Dej**	**Gherla**	**Huedin**
Excavări (m^3)	150,600	55	23 004	0	109	442
Îndiguire – mutare deşeuri (m^3)	188,100	9 900	1 514	17 220	3 716	1 987
Suprafaţă rambleu (ha)	12,7	1,7	2,6	1,1	3,5	1,3
Şanţ captare ape meteorice (m)	1 800	532	645	Nu este necesar	797	536
Puţuri captare biogaz (nr.)	80	13	16	3	24	11
Flacără pentru arderea biogazului (nr.)	8	3	5	2	5	3

Sursa: Studiu Fezabilitate S.M.I.D. în Judeţul Cluj (2010)

Tabelul 76. Situaţia zonelor critice din punct de vedere al calităţii mediului în Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest

Judeţ	Zone critice pe teritoriul judeţului	Activităţile care presupun existenţa unor surse potenţiale majore care pot afecta calitatea mediului
Cluj	Zona Terapia	Poluarea apelor subterane în zona platformei datorită sistemului de canalizare deteriorat
	Zonele depozitelor de deşeuri urbane Pata Rât (Cluj-Napoca), Câmpia Turzii, Turda şi Gherla	Poluarea apelor de suprafaţă şi a solului (metale grele, substanţe organice) Poluarea atmosferei cu gaze degajate din fermentarea deşeurilor
Bistriţa-Năsăud	-	-
Sălaj	Zona schelei de extracţie Suplacu de Barcău	Poluarea apelor de suprafaţă şi a apelor subterane cu produse petroliere
	Zona depozitului de deşeuri urbane din municipiul Zalău	Poluarea apelor de suprafaţă şi a solului (metale grele, substanţe organice) Poluarea atmosferei cu gaze degajate din fermentarea deşeurilor
	Zona carierei Tunari	Degradarea solurilor prin fenomene de alunecări de suprafaţă şi de adâncime
Satu Mare	Zona municipiului Satu Mare	Poluarea atmosferei datorită depozitării deşeurilor la groapa de gunoi neconformă
	Zona minieră Turţ	Poluarea apelor de suprafaţă şi subterane datorită evacuărilor apelor de mină insuficient epurate
	Râul Crasna	Poluarea apelor de suprafaţă
	Zona Satu Mare, Halmeu, Botiz, Ardud	Poluarea apelor cu nitraţi datorită utilizării iraţionale a îngrăşămintelor chimice, depozitării necorespunzătoare a deşeurilor vegetale, animale, a nămolurilor de la staţiile de epurare, etc.
	Zona din jurul rampelor de depozitare a deşeurilor din Satu Mare şi Carei	Poluarea solului şi apelor freatice datorită depozitării deşeurilor industriale în depozitul de deşeuri menajere, neamenajat corespunzător
Maramureş	Zona Baia Mare şi perimetrele limitrofe	Poluarea atmosferei datorită activităţilor industriale şi a iazurilor de decantare
	Râurile Săsar, Lăpuş, Cavnic şi Cisla	Poluarea apelor de suprafaţă datorită activităţilor miniere, etc.
	Apele subterane din zona Baia Mare şi perimetrele iazurilor de decantare	Poluarea apelor subterane datorită activităţilor industriale

Sursa: ARPM Cluj-Napoca

Tabelul 77. Situaţia poluărilor accidentale produse în Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest în 2009

Judeţ	Luna												Total 2009
	Ianuarie	Februarie	Martie	Aprilie	Mai	Iunie	Iulie	August	Septembrie	Octombrie	Noiembrie	Decembrie	
Cluj	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Maramureş	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Bistriţa Năsăud	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Bihor	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Satu Mare	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sălaj	-	1	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	3
Total	-	1	-	-	-	-	2	-	3	-	-	-	6

Sursa: ARPM Cluj-Napoca

Tabelul 78. Analiza costurilor estimate la nivelul Planului Local de Acţiune pentru Mediu în Judeţul Cluj

Nr. crt.	Categoria de probleme	Costuri estimate (euro)	Procent
1.	Calitatea necorespunzătoare şi cantitatea insuficientă a apei potabile	112458451	22,5%
2.	Poluarea apelor de suprafaţă	53514458	10,7%
3.	Poluarea atmosferei	10286234	2%
4.	Gestiunea deşeurilor	78864281	15,7%
5.	Pericole generate de catastrofe/fenomene naturale şi antropice	17988	0,003%
6.	Urbanizarea mediului	243741120	48,8%
7.	Degradarea mediului natural şi construit	132777	0,02%
8.	Educaţia ecologică	160767	0,03%
9.	Turism ecologic	38051	0,007%
Total		**499214127**	**100%**

Sursa: ARPM Cluj-Napoca

Tabelul 79. Logistica instituţională din Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest, investită pentru rezolvarea celor 12 mari categorii de probleme din Planul Regional de Acţiune pentru Mediu

Nr. crt.	Denumirea categoriei de probleme	Instituţia coordonatoare/răspunzătoare
1.	Cantitatea şi calitatea apei potabile	Consiliul de Dezvoltare al Regiunii de Nord-Vest Consiliile Judeţene Direcţiile de Sănătate Publică Judeţene
2.	Degradarea calităţii apelor de suprafaţă	A.N. Apele Române prin: - Administraţia Bazinală Someş-Tisa Cluj - Administraţia Bazinală Crişuri Oradea - Administraţia Bazinală Mureş Tg. Mureş
3.	Degradarea solului şi apelor subterane	Direcţiile Generale pentru Agricultură şi Dezvoltare Judeţene A.N. Apele Române prin: - Administraţia Bazinală Someş-Tisa Cluj - Administraţia Bazinală Crişuri Oradea - Administraţia Bazinală Mureş Tg. Mureş Agenţia Regională pentru Protecţia Mediului Cluj-Napoca
4.	Poluarea atmosferică	Agenţia Regională pentru Protecţia Mediului Cluj-Napoca
5.	Gestiunea deşeurilor	Agenţia Regională pentru Protecţia Mediului Cluj-Napoca Consiliile Judeţene
6.	Pericole generate de catastrofe/fenomene naturale şi antropice	Consiliul de Dezvoltare al Regiunii de Nord-Vest Consiliile Judeţene
7.	Urbanizarea mediului, transportul rutier şi feroviar	Agenţia Regională pentru Protecţia Mediului Cluj-Napoca Consiliile Judeţene Direcţia Regională de Drumuri
8.	Asigurarea stării de sănătate	Direcţiile de Sănătate Publică Judeţene
9.	Degradarea mediului natural şi construit	Agenţia Regională pentru Protecţia Mediului Cluj-Napoca Consiliul de Dezvoltare al Regiunii de Nord-Vest Consiliile Judeţene
10.	Educaţia ecologică	Agenţia Regională pentru Protecţia Mediului Cluj-Napoca Inspectoratele Şcolare Judeţene
11.	Turism şi agrement ecologic	Consiliul de Dezvoltare al Regiunii de Nord-Vest Consiliile Judeţene Agenţia Naţională de Turism
12.	Capacitatea administrativă a instituţiilor cu atribuţii în domeniul protecţiei mediului	Agenţia Regională pentru Protecţia Mediului Cluj-Napoca Consiliul de Dezvoltare al Regiunii de Nord-Vest Consiliile Judeţene

Sursa: ARPM Cluj-Napoca

C. Integrarea subsistemului funcţional-civic în geosistemul urban şi în sistemele holarhice superioare

Evaluarea integrării unui (sub)sistem într-o holarhie şi a relaţiilor pe verticală sau pe orizontală cu alte (sub)sisteme constă într-o mare măsură în evaluarea unor raporturi de stare relaţională, dinamică relaţională, evoluţie şi integrare a (sub)sistemului. În consecinţă, „integrarea" relaţională a subsistemului civic-urban din geosistemul Cluj-Napoca poate fi cel mai sugestiv cântărită şi judecată prin categoria şi nivelul acestor relaţii. Conform schemei (adaptate) fundamentate de I. Ianoş (2000) voi construi în acest sens tabloul sistemic relaţional al *funcţiilor civice* din *subsistemul civic urban* şi, în consecinţă, a acestuia cu celelalte subsisteme funcţionale din geosistemul Cluj-Napoca sau în alte nivele sistemice, cu intenţia completării tabloului de diagnoză.

1) Funcţia rezidenţială – în urma evaluării raporturilor sale de integrare, iese în evidenţă în momentul de faţă un acut deficit de substanţă şi energie. Starea cantitativă şi calitativă a fondului locativ pe care îl asigură această funcţie în (sub)sistem se raportează la numărul populaţiei municipiului.

Tabelul 80. Starea cantitativă şi calitativă a fondului locativ din municipiul Cluj-Napoca

Numărul populaţiei		**Numărul de spaţii locative**								**Raportul de stare**		
		Locuinţe familiale		**Spaţii cazare în regim hotelier (număr paturi)**		**Spaţii de cazare în cămine (număr paturi)**		**Spaţii de cazare sociale pentru copii şi bătrâni instituţionalizaţi**				
Stabilă	**Rezidenţială**	**Existent**	**Necesar**	**Existent**	**Necesar**	**Existent**	**Necesar**	**Existent**	**Necesar**	**Excedentar**	**Deficitar**	**Echilibrat**
310 243	290 719	119 498	Minim 130 000	3 657	2 500	1 5 000	19 000	425	Circa 600			

Sursa: Consiliul Judeţean Cluj

Rezultă din tabloul sintetic şi analitic faptul că geosistemul urban este, în domeniul funcţional-rezidenţial, într-o relaţie de integrare deficitară, pe care o acoperă prin atrageri (absorbţii) disproporţionate de substanţă şi energie din alte sisteme holarhice şi vecine, faţă de fluxul ieşirilor sistemice:

- atragere de fonduri monetare în domeniul construcţiilor prin cele 311 de firme de construcţii şi investiţii imobiliare;

- atragerea de resurse materiale prin intrarea pe piaţa materialelor de construcţii a unui număr de 176 depozite şi furnizori, etc.;
- asigurarea de spaţii locative pentru cetăţenii localităţii şi pentru cei în tranzit.

Dintr-o evaluare statistic-secvenţială a rezultat că raportul fluxurilor de intrare/ieşire în acest subsistem din geosistemul urban Cluj-Napoca este de ¼ în defavoarea ieşirilor.

2) *Funcţia de securitate* generează în geosistem şi în sistemele holarhice următorul tablou de relaţii integratoare:

Tabelul 81. Raporturile de integrare funcţională a funcţiei de securitate a municipiului Cluj-Napoca

Fluxuri de substanţă şi energie atrase în sistem pentru asigurarea menirii funcţionale	**Fluxuri de substanţă şi energie ieşite din sistem**
Logistica instituţională de securitate	Norme de securitate, acte normative şi o geografie normativă
Fonduri financiare de susţinere	Infrastructura şi logistica de securitate (instituţii şi acţiuni)
Acte şi stări antisociale	Segmente de populaţie specializate şi calificate în domeniul securităţii (pompieri; poliţişti; medici; comisari de mediu, etc.)
Spaţii de atracţie infracţională şi antisocială: - vaduri şi spaţii comerciale; - spaţii libere pentru manifestări publice; - instituţii financiare şi nefinanciare; - spaţii financiare şi nefinanciare informatice; - spaţii de trafic.	Forme şi structuri geografice de autoorganizare şi supraorganizare pentru securitate: - securitate împotriva catastrofelor; - securitate împotriva criminalităţii transfrontaliere, etc.
Raporturi relativ echilibrate	

Rezultă că subsistemul funcţional de securitate atinge în momentul de faţă doar un nivel de integrare *relativ echilibrat*. Starea de relativitate şi de echilibru instabil sau chiar precar, rezultă din următorul tabel geografic funcţional:

Tabelul 82. Tabloul precar al integrării sistemului de securitate din geosistemul urban Cluj-Napoca (2009)

	Municipiul Cluj-Napoca	**Regiunea de Nord-Vest**
Număr accidente de circulaţie	49	402
Număr infracţiuni	1395	5622
Rata şomajului (% din populaţia stabilă)	1,1	4,5
Numărul de reclamaţii la protecţia consumatorului	12922	30442
Numărul contravenţiilor în cadrul:		
- serviciilor comerciale	1948	6099
- ordinii şi liniştii publice	3505	5221
- protejării mediului	232	1044
Nivelul crimei organizate (%)	30,5%	-
Numărul accidentelor ecologice	0	6

3) *Funcţia administrativ-civică* din geosistemul urban Cluj-Napoca cunoaşte o evoluţie dinamică, în special în ultimii 20 de ani. Prin *reconstrucţia constituţională* a localităţilor şi prin atingerea actualului nivel de autonomie administrativă, geografia „sistemelor teritoriale” a devenit, geografic, expansivă printr-o integrare spaţială în noi forme de organizare oficiale (zone metropolitane, regiuni de dezvoltare, etc.), dar şi neoficiale (cazul sistemelor de aşezări). În acest caz, *menirea* funcţiei administrativ-civice capătă noi valenţe şi „cucereşte” noi spaţii în teritoriul sistemelor vecine municipiului Cluj-Napoca, realizând noi forme de integrare holarhică. Tabloul integrării subsistemului funcţional administrativ-civic al municipiului Cluj-Napoca se prezintă în această perioadă în felul următor:

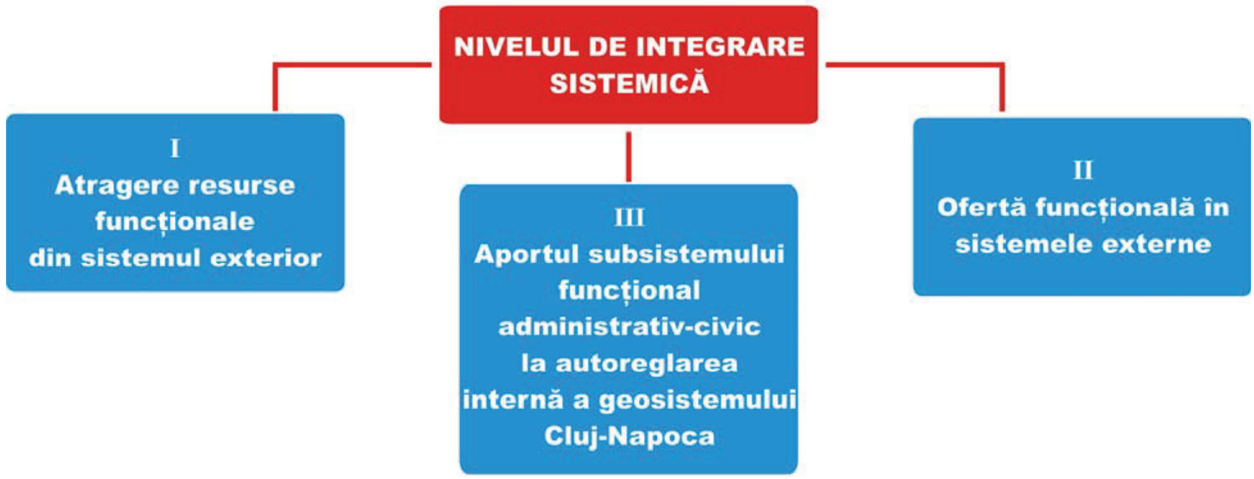

Fig. **88**. Tabloul integrării subsistemului funcţional administrativ-civic al municipiului Cluj-Napoca

Punctul **I** implică *atragere şi acaparare de spaţiu natural* (efect prădător), *atragere de forţă de muncă în aparatul administrativ-civic* (generator resurse) şi *atragere de resurse vitale* (*apă, energie electrică, etc.*) (prădător de resurse).

Punctul **II** implică *expansiunea factorilor organizatori pentru dezvoltarea durabilă*, *o ofertă de modele de organizare administrativă, ecocivică, culturală, de civilizaţie, etc.*, *o ofertă de participare la nivel de organizare spaţial-administrativă pentru comunităţile locale* (Zona Metropolitană Cluj-Napoca sau Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest), *planuri zonale de management sau gestiune a stărilor geosistemice* (ex. Sistemul Integrat de Gestionare al Deşeurilor în Judeţul Cluj; Planul Regional de Acţiune pentru Mediu sau Planul Integrat de Dezvoltare Urbană Cluj-Napoca).

Punctul **III** are în vedere *administrarea mai eficientă şi mai oportună prin înfiinţarea primăriilor de cartier*, *sectorizarea teritoriului urban şi suburban pentru ecoadministraţie, planuri de reorganizare a spaţiilor verzi intraurbane, suburbane şi periurbane în colaborare cu Consiliul Judeţean Cluj, Agenţia Regională pentru Protecţia Mediului Cluj-Napoca*, etc., dar şi *coordonarea activităţii de salubritate* (tot mai deficitară şi depăşită de agresiunea mediului social urban).

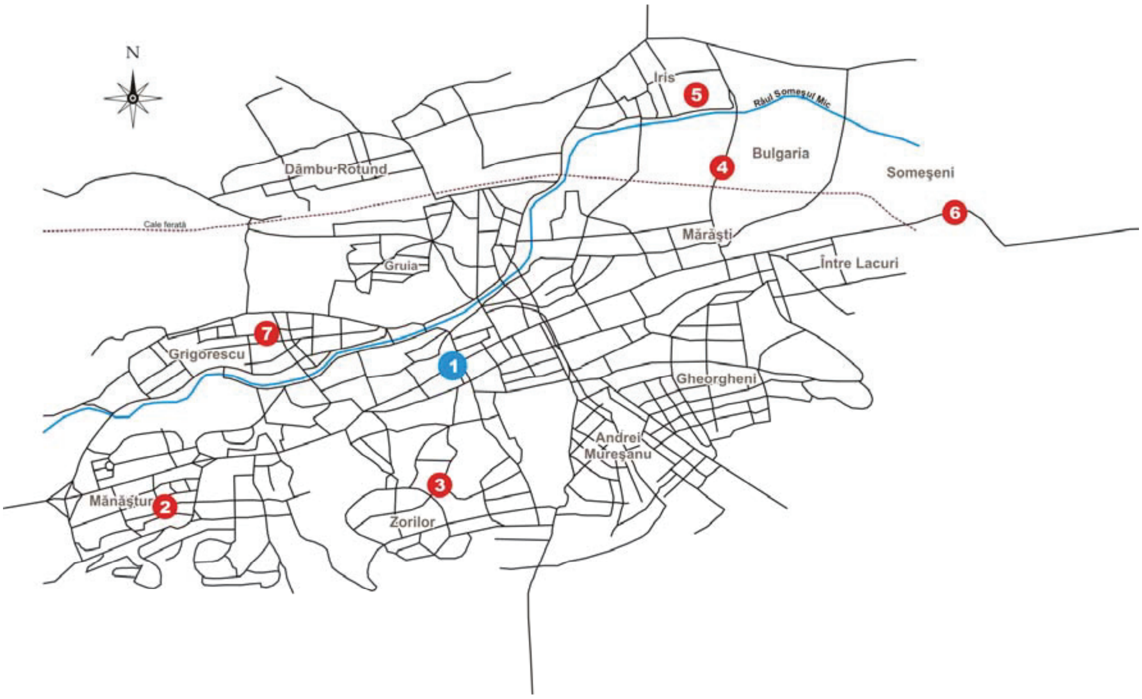

Fig. 103. Situarea primăriilor de cartier în municipiului Cluj-Napoca
1. Sediul central al Primăriei Cluj-Napoca; 2. Primăria Mănăştur; 3. Primăria Zorilor; 4. Primăria Mărăşti; 5. Primăria Iris; 6. Primăria Someşeni; 7. Primăria Grigorescu.

Rezultatul schemei de analiză a stării de integrare conduce la concluzia că subsistemul funcţional administrativ-civic al municipiului Cluj-Napoca se situează la un nivel echilibrat şi excedentar sub raportul fluxurilor de integrare holarhică.

4) *Funcţia urbanistică*, prin subsistemul funcţional corespondent, crează un tablou geografic sistemic extrem de mobil în ultimii 20 de ani. Formele şi nivelurile sale de integrare holarhică pot fi cel mai sugestiv prezentate într-o manieră funcţionalistă.

Subsistemul funcţiei urbanistice a municipiului Cluj-Napoca, din punct de vedere al integrării holarhice, se evidenţiază în peisajul geografic zonal ca extrem de instabil şi de agresiv în acelaşi timp.

Dacă percepem această funcţie sub această stare este normal să „privim" integrarea *subsistemului funcţional urbanistic* prin *prisma dezideratului sustenabilităţii* şi a *evolutiei durabile*. De aceea, în conturarea integrării în sistemele superioare, voi folosi metoda interogativă, raportată la dezideratele unei funcţii urbane sustenabile. Aşadar:

- este funcţia urbanistică a municipiului Cluj-Napoca rezultatul unei politici şi strategii urbane clare? Dacă da, atunci cum se explică faptul că, în 20 de ani, nu s-a putut fundamenta un P.U.G. care să nu fie „trunchiat” permanent prin P.U.Z.-uri şi P.U.D.-uri ?
- există între pattern-ul urban Cluj-Napoca şi subsistemul elementelor naturale raporturi planificate, controlate şi administrate urbanistic? Dacă există, atunci cum explicăm geografic următoarele procese?:
  - spaţiul intravilan s-a extins în ultimii 20 de ani cu **peste 4500 ha** (de la aproximativ **4000 ha** în **1989** la **8505 ha** în **2008**);
  - nici unul dintre “cartierele” noi nu a fost construit pe baza unui plan urbanistic sistemic (exemple Europa sau Bună Ziua);
  - noile spaţii geografice construite consumă terenuri agricole şi spaţii verzi;
  - între proiectele de mall-uri şi parcuri au câştigat primele (de exemplu Iulius Mall versus Parcul de Est).
- împarte P.U.G. spaţiul urban în zone funcţionale care să ţină cont de: folosinţa principală a zonei şi activităţile dominante; potenţialul şi structura elementului uman; resursele de forţe de muncă; structura populaţiei în municipiu; potenţialul economic urban; posibilităţile de dezvoltare urbană; principalele trasee şi fluxuri de circulaţie; categoriile de mijloace de transport; formele de proprietate a terenului?, etc. (întrebări puse cu ocazia dezbaterilor publice privind noul P.U.G. al municipiului Cluj-Napoca, mai-iunie 2010);
- traficul urban actual este văzut în spiritul unei „gândiri globale” sau este conjunctura unui „lanţ critic” oportunist?
- cum se explică raportul agresiv dintre *etnogentrificarea* municipiului Cluj-Napoca şi retrocedările din centrul istoric?;
- are Cluj-Napoca „centre civice”? pot fi numite pieţele Mihai Viteazu, Cipariu, Mărăşti sau Minerva „centre civice”?;
- unde găsim oraşe similare cu stadion în zona centrală a urbei şi este acest lucru *urbanistic*?
- cum poate fi explicată, din punct de vedere urbanistic, amplasarea parcurilor industriale în zone protejate? (cazul Parcului Industrial Tetarom I, alipit practic Parcului Etnografic „Romulus Vuia”)?

Fig. 104. Parcul Industrial Tetarom I şi Parcul Etnografic „Romulus Vuia"
(prelucrare după Google Earth)

- cum se poate explica extinderea haotică a municipiului în toate direcţiile, cu depăşirea intravilanului şi aşa supradimensionat?

Acest scurt şir de "probleme urbanistice" vin şi ridică mari semne de întrebare asupra funcţionalităţii subsistemului urbanistic clujean. Este mai mult decât evident că funcţia urbanistică nu aduce în geografia municipiului Cluj-Napoca nici urbanism sănătos, nici echilibru. În concluzie, integrarea realizată de funcţia urbanistică în geosistemul urban şi în sistemele teritoriale superioare este, în 2010, încă foarte dezorganizată, neechilibrată, excesivă şi deficitară în acelaşi timp.

5) *Funcţia medicală*, prin subsistemul său funcţional, beneficiază în cadrul geosistemului Cluj-Napoca, de un statut privilegiat (în mod obiectiv) şi de o poziţie care aduce şi asigură municipiului poziţii dominante, integratoare, în raporturile intrasistemice, intersistemice şi holarhice. Voi prezenta următoarele tablouri statistice şi comparative care vor releva practic faptul că puterea sistemică integratoare a funcţiei medicale este atât de bine organizată şi structurată încât asigură municipiului Cluj-Napoca o zonă de influenţă urbană, care atinge nivelul *mezoreferenţial* şi chiar *macroreferenţial*.

Tabelul 83. Numărul şi procentul pacienţilor trataţi în unităţile sanitare din municipiul Cluj-Napoca (2008-2009)

Judeţul de domiciliu al pacientului	Număr şi procent pacienţi trataţi			
	2008		2009	
Alba	7282	3,51%	7 566	3,58%
Arad	690	0,33%	730	0,35%
Argeş	100	0,05%	107	0,05%
Bacău	341	0,16%	390	0,18%
Bihor	3 203	1,54%	2 847	1,35%
Bistriţa-Năsăud	8 686	4,19%	9 460	4,48%
Botoşani	349	0,17%	331	0,16%
Braşov	1 015	0,49%	1017	0,48%
Brăila	44	0,02%	63	0,03%
Buzău	42	0,02%	55	0,03%
Caraş-Severin	322	0,16%	251	0,12%
Călăraşi	12	0,01%	28	0,01%
Cluj	148 071	71,42%	150 994	71,43%
Constanţa	118	0,06%	126	0,06%
Covasna	236	0,11%	260	0,12%
Dâmboviţa	45	0,02%	34	0,02%
Dolj	203	0,10%	203	0,10%
Galaţi	276	0,13%	288	0,14%
Giurgiu	15	0,01%	18	0,01%
Gorj	1 225	0,59%	1 122	0,53%
Harghita	374	0,18%	406	0,19%
Hunedoara	4 315	2,08%	4 329	2,05%
Ialomiţa	24	0,01%	23	0,01%
Iaşi	136	0,07%	162	0,08%
Ilfov	30	0,01%	23	0,01%
Maramureş	9 204	4,44%	9 488	4,49%
Mehedinţi	120	0,06%	118	0,06%
Mureş	1 363	0,66%	1 440	0,68%
Neamţ	436	0,21%	366	0,17%
Olt	76	0,04%	75	0,04%
Prahova	113	0,05%	120	0,06%
Satu-Mare	4 584	2,21%	4 670	2,21%
Sălaj	8 892	4,29%	9 096	4,30%
Sibiu	1 779	0,86%	1 723	0,82%
Suceava	2 443	1,18%	2 248	1,06%
Teleorman	21	0,01%	36	0,02%
Timiş	252	0,12%	295	0,14%
Tulcea	31	0,01%	29	0,01%
Vaslui	63	0,03%	98	0,05%
Vâlcea	488	0,24%	494	0,23%
Vrancea	38	0,02%	35	0,02%
Bucureşti	259	0,12%	232	0,11%
TOTAL	**207 316**	**100%**	**211 396**	**100%**

Sursa: D.S.P. a Judeţului Cluj

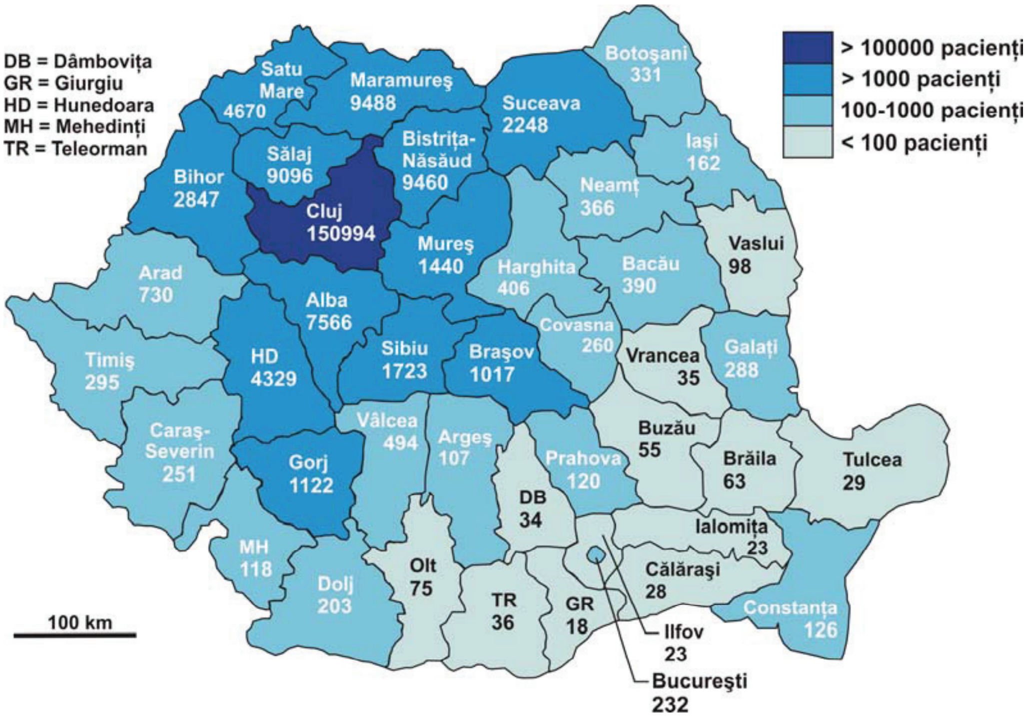

Fig. 105. Harta cu numărul pacienţilor trataţi în unităţile sanitare ale municipiului Cluj-Napoca, pe judeţe, în 2009 (sursa: DSP Cluj)

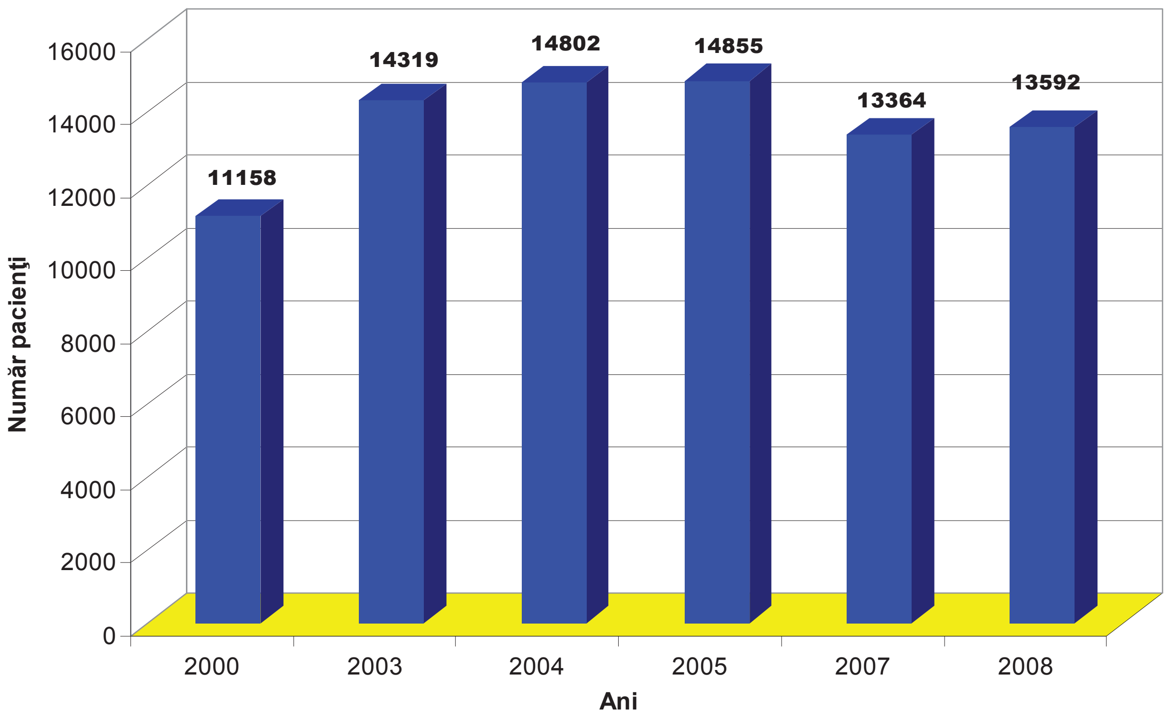

Fig. 106. Numărul de pacienţi înregistraţi la Spitalul Militar de Urgenţă „Constantin Papillian" Cluj-Napoca în perioada 2000-2008 (sursa: Spitalul Militar de Urgenţă „Constantin Papillian")

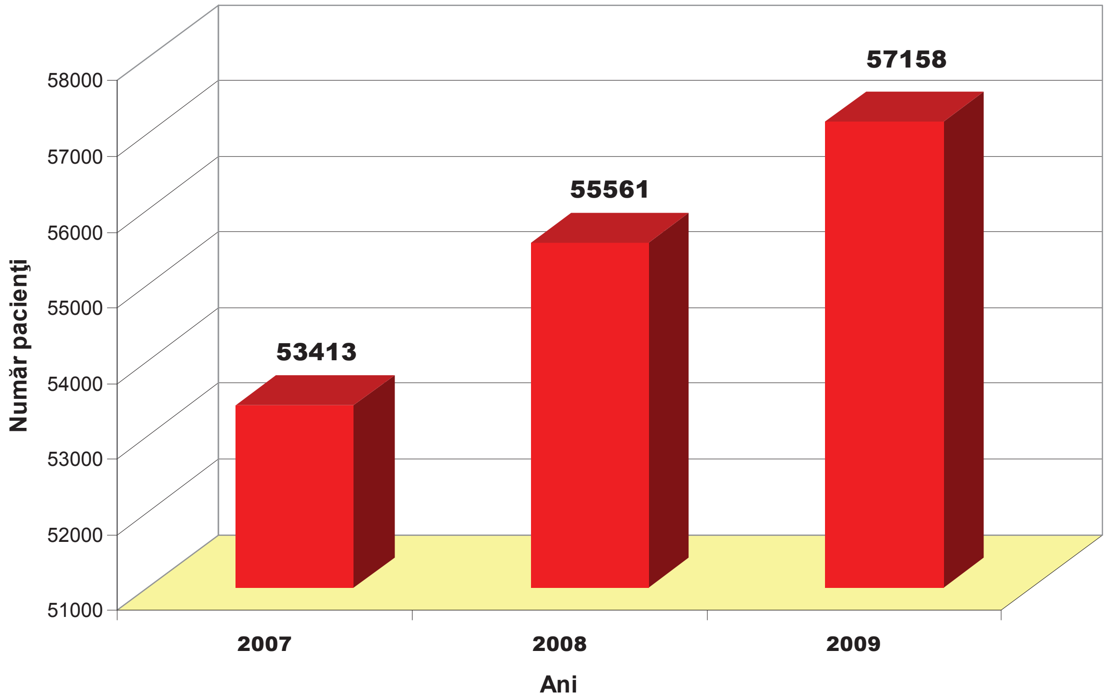

Fig. 107. Numărul de pacienţi înregistraţi la Institutul Inimii „Niculae Stăncioiu" Cluj-Napoca în perioada 2007-2009 (sursa: Institutul Inimii „Niculae Stăncioiu")

Rezultă, în concluzie, că raporturile sistemice dintre subsistemul funcţional medical clujean cu celelalte sisteme holarhice sau vecine sunt echilibrate şi organizatoare în spaţiul geografic.

6) *Funcţia ecologică*, pe care am propus-o în taxonomia funcţiilor civice şi care nu a existat în nomenclatura funcţiilor urbane consacrate (în literatura geografică) până în prezent, ca expresie a unei geografii generale, acoperă prin sfera sa funcţional sistemică un „evantai" funcţional geografic extrem de larg. Această funcţie creşte exponenţial odată cu rangul geosistemului pe care îl serveşte. În cazul geosistemului urban Cluj-Napoca, integrarea pe care funcţia ecologică o realizează cu sistemele vecine sau cu cele superioare este de o extraordinară complexitate. Sistemul funcţional ecologic are interrelaţii integratoare în toate domeniile vieţii geografice care compun structura unei dezvoltări durabile şi armonioase: spaţiul natural; spaţiul administrativ-civic; spaţiul cultural; spaţiul politic; spaţiul de securitate, etc. Făcând o legătură funcţionalistă, dialectică, între funcţia ecologică a municipiului şi relaţiile ecologice ale geosistemului urban Cluj-Napoca cu celelalte sisteme, vom înţelege pe deplin rolul funcţional-instituţional al acestei funcţii.

Relaţiile subsistemului funcţional ecologic al municipiului Cluj-Napoca cu celelalte sisteme sunt fie deficitare, fie excesive. Echilibrul, ca ţintă a relaţiei de integrare intersistemică, poate fi asigurat doar printr-o convergenţă sistemică a tuturor eforturilor pentru atingerea acelei ţinte (vezi *Principiul ingineriei convergente în atingerea calităţii* - A. Mihalache, 1994; S. Păcurar, 2001).

Tabloul relaţiilor deficitare în oglindă cu cele excedentare (într-un cuvânt dezechilibrate) ale subsistemului funcţional ecologic al municipiului Cluj-Napoca cuprinde următoarele raporturi de stare:

a) relaţii de integrare prin ofertă ecosistemică:
   - Strategia de Dezvoltare a Municipiului Cluj-Napoca;
   - Planul Strategic de Dezvoltare a Regiunii de Nord-Vest;
   - realizarea centurilor de ocolire a municipiului Cluj-Napoca pentru traficul greu;
   - construirea unui număr de **patru parcaje supraterane** pentru autoturisme;
   - măsuri de diminuare a poluării fonice provenite din zgomotul motoarelor în zbor şi a încercărilor de motor şi a manevrelor de la sol din cadrul Aeroportului Internaţional Cluj-Napoca (în ultimii 30 de ani, emisia de zgomot a aeronavelor a scăzut cu **circa 10-15 dB**);

Tabelul 84. Situaţia elementelor afectate de poluarea fonică provenită de la Aeroportul Internaţional Cluj-Napoca înainte (2005) şi după aplicarea Planului de acţiune pentru reducerea zgomotului (2009)

L_{zsn}*	**Număr locuitori**		**Număr locuinţe**		**Şcoli**		**Spitale**		**Grădiniţe**		**Suprafaţă (km^2)**	
	2005	**2009**	**2005**	**2009**	**2005**	**2009**	**2005**	**2009**	**2005**	**2009**	**2005**	**2009**
50-55	47101	635	2669	464	0	0	0	0	0	0	4,721	4,377
55-60	2227	363	317	121	0	0	0	0	0	0	1,632	1,531
60-65	320	236	107	79	0	0	0	0	0	0	0,665	0,636
65-70	12	14	4	5	0	0	0	0	0	0	0,4365	0,4365
>70	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0045	0,0045

* L_{zsn} reprezintă indicatorul acustic pentru zi, seară şi noapte (indicator de zgomot)

Sursa: Consiliul Judeţean Cluj

   - integrarea sistemică a unui apreciabil număr de instituţii cu atribuţii ecosistemice locale şi regionale;
   - personal şi forţă de muncă specializate şi înalt calificate în domeniul ecologiei (de exemplu, din cei 21 de angajaţi ai Organismului Intermediar POS Mediu Cluj-Napoca, 18 au absolvit cursuri de masterat în domeniu, doi sunt doctoranzi, iar un angajat a absolvit cursurile doctorale);
   - existenţa facultăţilor cu profil ecologic (*Facultatea de Ştiinţa Mediului* şi *Facultatea de Geografie* din cadrul Universităţii Babeş-Bolyai; *Facultatea de Agricultură* şi *Facultatea de Horticultură* din cadrul Universităţii de Ştiinţe Agricole şi Medicină

Veterinară şi *Facultatea de Arhitectură şi Urbanism* din Universitatea Tehnică Cluj-Napoca);

- existenţa unui fond econatural periurban bogat şi valoros;
- fundamentarea şi aplicarea: Sistemului de Management Integrat a Deşeurilor în Judeţul Cluj; Planului Regional de Acţiune pentru Mediu; Programului Integrat de Gestionare a Calităţii Aerului pentru aglomerarea Cluj-Napoca şi municipiul Dej pentru Indicatorii PM_{10} şi NO_2, etc.;
- implementarea colectării selective (sticlă; hârtie şi carton; plastic), care se realizează de către SC Brantner Vereş SA, în colaborare cu Eco-Rom Ambalaje, prin 58 de containere, grupate în 24 de amplasamente (conform Brantner Vereş SA, iunie 2010);
- proiectarea Zonei Metropolitane Cluj-Napoca.

b) relaţii de integrare ecodeficitară în sistemul holarhic:

- legăturile rutiere slabe ale municipiului spre nord-estul şi estul ţării (spre coridorul 9E);
- capacitatea insuficientă a infrastructurii rutiere pentru realizarea fluxurilor pe direcţiile est-vest şi sud-nord, care încă se fac prin traversarea municipiului;
- incapacitatea arterelor de circulaţie rutieră de a prelua traficul agresiv şi incapacitatea spaţiilor de primire a autoturismelor în tranzit sau „turistice" şi asigurarea traficului turistic individual şi de grup liber;
- infrastructura feroviară învechită şi total depăşită de necesităţile unui flux feroviar echilibrat;
- transport în comun intraurban învechit şi depăşit ecosistemic;
- lipsa unui P.U.G. şi cronicizarea unor raporturi instituţionale nesănătoase în proiectarea şi construirea spaţiului urban;
- numărul mare de instituţii situate geografic în spaţii naturale;
- aglomerarea şi circulaţia greoaie a populaţiei cu necesităţi la instituţiile ecologice şi administrative din Cluj-Napoca;
- lipsa unui plan ecotopografic (special) şi lipsa hărţilor speciale care să gestioneze în mod riguros ecologia spaţiilor urbane şi periurbane;
- agresiunea imobiliară asupra spaţiilor/zonelor verzi periurbane (exemplu Colonia Făget);
- insuficienţa spaţiilor verzi intraurbane conform normativelor ecoeuropene (momentan municipiul Cluj-Napoca are doar **19,17 m^2/locuitor** de spaţii verzi, departe de **media de 26 m^2/locuitor** pe care trebuie să o atingă în **2013**);

- poluarea apelor de suprafaţă şi a celor subterane; astfel, cea mai critică zonă de acest gen este **Pârâul Zăpodie**, afluent de dreapta al Someşului Mic, care, pe întreg cursul (11 km), are o stare ecologică proastă, fiind inclus în **clasa a V-a de calitate**;
- colmatarea accentuată a Canalului Morii;
- problema, încă nerezolvată, a celor **opt situri contaminate** din Cluj-Napoca şi anume: **Pata Rât** (în ciuda închiderii acestei rampe la 16 iulie 2010); **Clujana**; **Armătura**; **Ermet SA**; **depozitul CFR Călători**; **depozitul Petrom** de pe str. Maşiniştilor; **Ruttrans** (Calea Baciului) şi **Remarul 16 Februarie** (str. Tudor Vladimirescu), precum şi a altor zone industriale poluate;

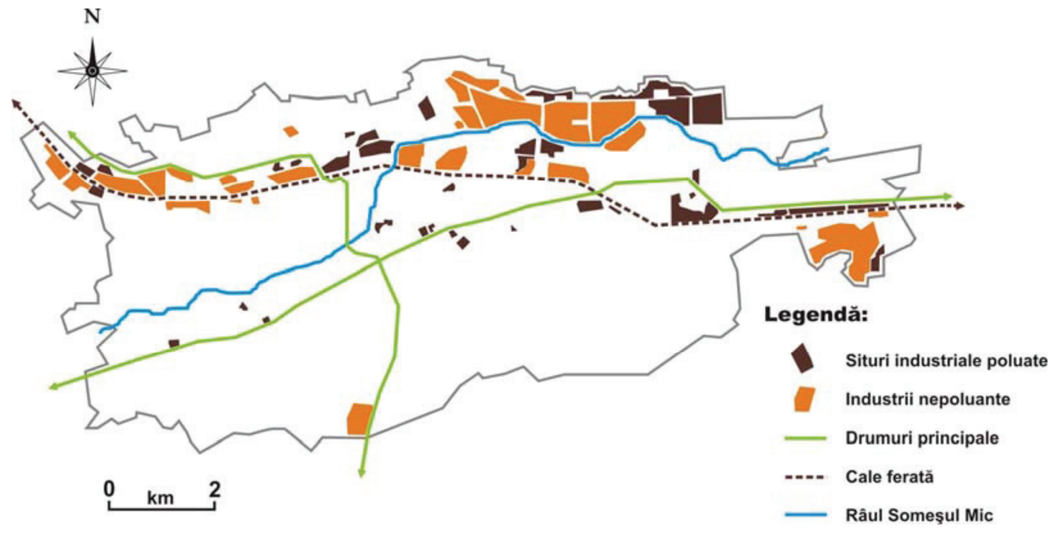

Fig. 108. Zonele industriale poluate din municipiul Cluj-Napoca în 2010 (sursa: Banca Mondială)

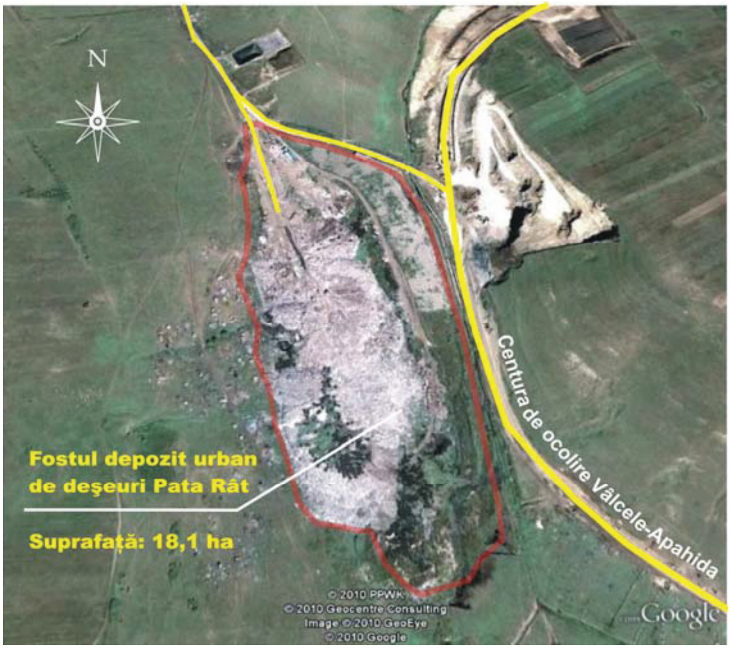

Fig. 109. Fosta rampă urbană neconformă de deşeuri Pata Rât (prelucrare după Google Earth)

- numeroasele modificări ale P.U.G. existent prin P.U.Z.-uri şi P.U.D.-uri.

Concluzionând, pot afirma că, din punct de vedere ecologic, raporturile funcţionale de integrare a subsistemului eco-urban Cluj-Napoca cuprind elemente bune şi rele, dar încă valoarea finală a acestuia este *deficitară*. Această integrare deficitară a geosistemului urban Cluj-Napoca în spaţiul mezo şi macrogeografic este rezultatul unor factori şi a unor procese obiective (inclusiv „frontaliere") în faţa cărora răspunsul geosistemului este nesatisfăcător. Dincolo de supralicitarea unor modeste rezultate şi de emfaza unor „proiecte" şi „planuri strategice", peisajul ecosistemic în Cluj-Napoca este din toate punctele de vedere nesatisfăcător.

Concluzia generală asupra integrării subsistemului civic urban, ca element de diagnoză, relevă un tablou de stări relaţionare care situează subsistemul civic într-o relaţie în general deficitară şi doar la subsistemul funcţional medical într-o poziţie excedentară.

D. Evoluţia (dinamica) subsistemului funcţional civic urban din geosistemul Cluj-Napoca în perioada 1990-2010

Dacă primele trei elemente ale diagnozei unui sistem (*delimitarea, individualitatea* şi *integrarea*) pot fi „cartografiate" pe momente (mai scurte sau mai lungi), în cazul *evoluţiei (dinamicii*), pentru a realiza o imagine geografică suficient de sugestivă şi de relevantă pentru sistem, sunt obligat să apelez şi la „principiul istoric" prin alegerea unei perioade suficiente care să ofere, prin comparaţie - de exemplu etapele, formele şi nivelurile de evoluţie. În cazul subsistemului funcţional civic urban al municipiului Cluj-Napoca, perioada 1990-2010 este una relevantă în economia proiectului nostru, atât prin dinamismul evoluţiei cât şi prin „*momentul de prag*" şi „*perioada de tranzienţă*" (I. Mac, 2000; D. Petrea, 2005) când, în general, se produc în geosistemul Cluj-Napoca adevărate „*mutaţii sistemice*" (A. Păcurar; B. Păcurar, 2007).

La momentul de prag 1989-1990, subsistemul civic-urban al geosistemului Cluj-Napoca era supus unor extraordinari „*factori de presiune*" (idem.), dintre care amintim:

- factori endogeni:
  - regimul de „oraş închis" din punct de vedere rezidenţial;
  - starea de securitate civică era percepută de populaţie ca o permanentă insecuritate;
  - administraţia oraşului, din punct de vedere civic, al vieţii cotidiene, al confortului civic, etc., era subordonată unor deziderate economice şi politico-ideologice care erau cu mult depăşite de aspiraţiile populaţiei (factorului uman);
  - funcţia urbanistică îmbrăca stări şi manifestări extrem de dinamice, dar în acelaşi timp şi agresive prin norme restrictive;

- starea de sănătate a populaţiei era în general foarte bună; funcţia medicală asigura forme de asistenţă medicală calificată şi specializată, însă nivelul tehnic şi de dotare al subsistemului medical crea permanente frustrări în conştiinţa factorului uman (uneori justificate, alteori manipulate);
- subsistemul ecologic se situa în parametri echilibraţi în unele domenii, dar agresiv în altele.

▪ factori exogeni:
  - „fenomenul frontierei euroatlantice”;
  - „fenomenul frontierelor locale” (frontiera maghiară de exemplu);
  - dezintegrarea sistemului socialist mondial, etc.

Prin momentul de prag 1989-1990, în evoluţia subsistemului funcţional civic urban intervin fluxuri care vor duce la un dinamism nemaiîntâlnit în geosistemul Cluj-Napoca de la 1918 încoace. Începând cu momentul de prag şi până în 2010, evoluţia geografică a subsistemului civic urban este caracterizată de *transformări controlate* sau *necontrolate*, evoluţie agresivă (uneori violentă), o permanentă stare de confruntare şi frământare intrasistemică prin care funcţiile civice vor fi supuse unor intervenţii şi transformări aproape continue. Această perioadă (1990-2010) poate fi asemănată, din punct de vedere civic, în cazul municipiului Cluj-Napoca, unui „cutremur”, cu o lungă perioadă de replici mai puternice sau mai slabe.

Imaginea geografică a subsistemului funcţional civic urban Cluj-Napoca, în această perioadă, conţine o serie de elemente evolutive (*dinamice* – I. Ianoş, 2000), dintre care am selectat pentru fiecare funcţie cel puţin două procese reprezentative, pe care le prezentăm sub formă sintetică de diagnoză conform construcţiei următoare:

Tabelul 85. Tabloul evoluţiilor definitorii ale funcţiilor civice din geosistemul Cluj-Napoca (1990-2010)

Funcţia	**Procese evolutive definitorii şi reprezentative**	**Forme de evoluţie**			**Efectul în starea geosistemului Cluj-Napoca**		**Starea sistemului în 1990**		**Starea sistemului în 2010**	
		Naturală	**Controlată**		**Dezorganizant**	**Organizant**	**Echilibrată**	**Dezechilibrată**	**Echilibrată**	**Dezechilibrată**
			Selectivă	**Agresivă**						
Rezidenţială	Creşterea explozivă a numărului proprietăţilor de locuinţe individuale (proprietate privată)	*				Instaurarea stării de siguranţă în rândul populaţiei		*	*	

	Creşterea explozivă a cererii de locuinţe şi spaţii rezidenţiale	*			- explozia preţurilor - creşterea numărului firmelor de construcţii - agresarea spaţiului natural prin extinderea construcţiilor		*			*
Funcţia de securitate	Dezorganizarea şi reorganizarea instituţiilor cu atribuţii în asigurarea securităţii			*	Creşterea stării de nesiguranţă şi insecuritate urbană		*			*
	Apariţia de noi forme de insecuritate urbană: creşterea stării infracţionale; degradarea securităţii alimentare; creşterea in-securităţii rutiere; infracţionalitatea financiar-bancară; insecuritatea mediului, etc.			*	Dezorganizarea spaţiului urban	Reorganizarea logisticii instituţionale Apariţia de noi instituţii de securitate	*			*
Funcţia administrativ-civică	Instaurarea administraţiei publice locale în baza noilor legi şi a Constituţiei României		*			*	*		*	
	Alegerile locale şi configurarea structurii administrative locale: Consiliul Local şi Primăria Municipiului Cluj-Napoca		*			*		*	*	
	Reconstituirea dreptului de proprietate, publică şi privată, a comunităţii locale Cluj-Napoca asupra patrimoniului urban			*	*		*			*
Urbanistică	Reconfigurarea şi expansiunea intravilanului		*		*			*		*
	Schimbarea			*	*		*			*

	peisajului urban (central, suburban) în toate zonele funcţionale									
	Expansiunea spaţiului construit asupra spaţiului natural									
	Expansiunea fizionomiei urbane extrem de mobile (creşterea fluxului rutier auto şi pietonal; creşterea numărului populaţiei stabile şi în tranzit; creşterea numărului de autovehicule)			*			*			*
Funcţia medicală	Reorganizarea sistemului de asistenţă medical-sanitară		*		*	*	*			*
	Apariţia instituţiilor medicale private	*				*		*	*	
Funcţia ecologică	Explozia factorilor geografici agresivi cu spaţiul geografic			*	*		*			*
	Creşterea nemaintâlnită a instituţiilor şi logisticii instituţionale cu funcţii în protecţia şi managementul mediului		*			*		*	*	

E. Funcţionalitatea subsistemului civic urban din geosistemul Cluj-Napoca

Fig. 110. Funcţionalitatea subsistemului funcţional civic din geosistemul Cluj-Napoca

Etajul analitic superior al diagnozei unui (sub)sistem este „*funcţionalitatea*" (I. Ianoş, 2000), *nivelul de autoorganizare şi nivelul stării structural sistemice al acestuia*. Funcţionalitatea unui (sub)sistem geografic, în cazul de faţă subsistemul funcţional civic din geosistemul Cluj-Napoca, este în general „oglinda generalizatoare" a concluziilor reieşite din algoritmul diagnozei şi ale cărei imagini le vedem organizate (structurate) pe următoarele şase „pagini" de stare funcţională.

E.1. Structuri de bază şi relaţiile dintre acestea

Structura organizatorică a subsistemului funcţional civic urban, aşa cum am evidenţiat anterior, are un număr de şase funcţii civice:

- funcţia rezidenţială;
- funcţia de securitate;
- funcţia administrativ-civică;
- funcţia urbanistică;
- funcţia medicală;
- funcţia ecologică.

Între aceste funcţii urbane există relaţii structurale intrasistemice care pot fi evidenţiate prin orice metodă de analiză. Cea mai evidentă demonstraţie asupra relaţiilor complexe ne-o oferă supunerea acestor funcţii, din punct de vedere relaţional, *metodei drumului critic*. Vom constata că nici una dintre ele nu poate funcţiona fără susţinerea intrasistemică nemijlocită din partea celorlalte funcţii, iar între ele există relaţii de condiţionare-determinare reciprocă, relaţii care determină o mobilitate în dominanţa funcţională intrasistemică în raport de momentul geografic relaţional, etc.

Pentru sistematizare, voi construi un „tablou" al relaţiilor intrasistemice între funcţiile civice, evidenţiind câte o relaţie introdusă în subsistem de către fiecare funcţie spre toate celelalte funcţii civice. Am ales doar o singură relaţie (ca exemplificare) dar, în fiecare caz, această relaţie este obiectivă şi de neocolit. Practic, în raportul biunivoc dintre funcţiile civice ale subsistemului civic, acea relaţie (cel puţin) va exista întotdeauna. Menţionez că asemănător relaţiei exemplificate există şi altele care pot fi puse în evidenţă la o analiză mai detaliată, însă pentru tabloul nostru am considerat câte o pereche de funcţii ca fiind suficientă.

Tabelul 86. Tabloul relaţiilor structural-obiective între funcţiile subsistemului civic urban Cluj-Napoca

Funcţia rezidenţială	→ Asigură spaţiul vital pentru elementul uman al funcţiei ecologice →	**Funcţia ecologică**
	← Asigură concepţia, normele, logistica instituţională, acţiunile de convieţuire durabilă, controlează şi acţionează la reacţiile funcţiei rezidenţiale ←	
Funcţia rezidenţială	→ Asigură spaţiul vital pentru locuire, elementului uman din funcţia medicală →	**Funcţia medicală**
	← Asigură sănătatea vieţii, elementului uman care trăieşte, construieşte şi locuieşte în spaţiul susţinut de funcţia rezidenţială ←	
Funcţia rezidenţială	→ Asigură spaţiul vital şi condiţiile de viaţă şi habitat pentru elementul uman aparţinând funcţiei urbanistice →	**Funcţia urbanistică**
	← Concepe, proiectează şi construieşte spaţiile vitale, necesare susţinerii locuirii, circulaţiei, muncii, instruirii, trăirii susţinute de funcţia rezidenţială ←	
Funcţia rezidenţială	→ Asigură spaţiul vital şi condiţiile de locuire şi viaţă pentru elementul uman din structura funcţiei administrativ-civice →	**Funcţia administrativ-civică**
	← Asigură cadrul geografic normativ pentru administraţie, utilităţi indispensabile, viaţa economică şi socială, viaţa spirituală din structura funcţiei rezidenţiale ←	
Funcţia rezidenţială	→ Asigură spaţiul vital pentru elementul uman necesar funcţiei de securitate în susţinerea securităţii geosistemului →	**Funcţia de securitate**

Tabelul 86. Tabloul relaţiilor structural-obiective între funcţiile subsistemului civic urban Cluj-Napoca

	Asigură resursa umană, cadrul normativ, logistica instituţională pentru siguranţa cetăţenilor, proprietăţii, vieţii, activităţilor şi libertăţilor cetăţeneşti	
Funcţia de securitate	Asigurarea cadrului juridic legal şi logistica instituţională pentru siguranţa şi aplicarea normelor ecologice de convieţuire şi funcţionare stabilite de funcţia ecologică. Intervine cu mijloace specifice atunci când resursele funcţiei ecologice sunt incapabile să asigure ordinea şi normalitatea vieţii ecologice în sistem	**Funcţia ecologică**
	Asigură cadrul normativ ecologic şi susţinerea legislativă a activităţii funcţiei de securitate în asigurarea securităţii vieţii sănătoase şi durabile în sistem	
Funcţia de securitate	Asigură securitatea instituţiei medicale, a proprietăţii şi a patrimoniului acesteia	**Funcţia medicală**
	Asigură starea de sănătate a factorului uman din sistemul funcţiei de securitate	
Funcţia de securitate	Introduce în sistemul funcţiei urbanistice norme juridice, acte normative şi asigură funcţionalitatea urbanistică în condiţii de securitate civică	**Funcţia urbanistică**
	Asigură infrastructura urbanistică (construcţii, utilităţi, legături, căi de acces, etc.) indispensabile funcţionării sistemice pentru funcţia de securitate	
Funcţia de securitate	Asigură securitatea normativă şi mijloacele de intervenţie, corecţie şi reglare în respectarea normelor administraţiei urbane, cu implicaţii în toate domeniile vieţii sociale ale municipiului Cluj-Napoca	**Funcţia administrativ-civică**
	Asigură funcţiei de securitate întregul suport instituţional-administrativ şi de infrastructură, fără de care funcţia de securitate nu ar avea configurat şi justificat spaţiul fizic şi juridic de acţiune. Asigură funcţiei de securitate spaţiul geografic jurisdicţional care îi conferă statutul de legalitate şi îi delimitează spaţiul de acţiune	
Funcţia administrativ-civică	Introduce în geosistemul urban fluxuri materiale, administrative, de convieţuire urbană, etc. care vin permanent în contradicţie cu echilibrul ecologic al spaţiului natural şi antropic, determinând reacţia civică şi funcţional-instituţională a spiritului ecologic şi generând obiectivarea reacţiei şi autoorganizării sistemului pentru păstrarea echilibrului ecologic	**Funcţia ecologică**

Tabelul 86. Tabloul relaţiilor structural-obiective între funcţiile subsistemului civic urban Cluj-Napoca

	Introduce în subsistemul funcţiei administrativ-civice concepte, concepţii, norme şi strategii de răspuns şi acţiune pentru asigurarea unei evoluţii durabile a sistemului urban	
Funcţia administrativ-civică	Asigură subsistemului medical: clădiri, spaţii, terenuri, utilităţi, cadrul normativ relaţional de funcţionare	**Funcţia medicală**
	Asigură, construieşte şi intervine în spaţiul administrativ-civic cu norme medico-sanitare, indispensabile unei convieţuiri sănătoase în comunitate	
Funcţia administrativ-civică	Oferă funcţiei urbanistice spaţiul natural, teritoriul patrimonial, condiţia obiectivă de activitate şi dezvoltare funcţional-urbanistică	**Funcţia urbanistică**
	Concepe, proiectează, construieşte şi manageriază (geografic) spaţiul antropic de existenţă urbană a comunităţii	
Funcţia urbanistică	Oferă funcţiei ecologice raţiunea existenţei şi funcţionalităţii: nu există funcţie urbanistică, acţiune urbanistică independentă de reacţia ecosistemică, reacţia de echilibrare pe care o introduce în geosistemul antropic funcţia ecologică	**Funcţia ecologică**
	Asigură suportul sistemic teoretic şi practic de echilibrare al factorilor divergenţi şi antagonici în construirea, convieţuirea şi dezvoltarea spaţiului antropic (geosistemic)	
Funcţia urbanistică	Proiectează şi realizează întreaga infrastructură din subsistemul medical, în conformitate cu normele medico-sanitare: amplasare spaţială, densitate instituţional-funcţională, în raport cu numărul populaţiei, fluxurile populaţiei, patologia acesteia. Asigură măsurile de echilibrare intrasistemică şi intersistemică necesare între subsistemul medical şi subsistemul economic, educaţional sau comercial, etc.	**Funcţia medicală**
	Asigură fundamentarea teoretică şi practică a dezvoltării urbane a spaţiului antropic în raport cu normele de siguranţă şi securitate sanitară şi medicală a populaţiei şi a spaţiului	

Observând şi doar minimalist, acest tablou al relaţiilor structurale din subsistemul civic-urban Cluj-Napoca, constatăm o extraordinară complexitate a relaţiilor intrasistemice între elemente şi o configurare complexă, dar clară, a „structurilor de bază" (elementelor de bază), care se constituie în subsistemul funcţional civic-urban din Cluj-Napoca. Completat analitic cu elementele sistemice

prezentate anterior (Modul de organizare actuală. Structura taxonomică a subsistemului funcţiilor terţiare ale municipiului Cluj-Napoca), avem o construcţie geografică prin care este evidenţiată structura de bază („*elemente, relaţii şi stări*” – I. Mac, 2000; I. Ianoş, 2000; V. Surd, 2003; V. Zotic, I. Bold, Carmen Chira, 2005) în cadrul diagnozei subsistemului civic-urban Cluj-Napoca.

E.2. Componentele cu rol polarizator în subsistemului civic-urban Cluj-Napoca

Funcţionalitatea subsistemului civic-urban Cluj-Napoca este caracterizată într-un mod hotărâtor de numărul şi puterea elementelor cu rol polarizator. Rolul şi funcţia polarizatoare a fiecărui element din subsistemul nostru pot fi puse în evidenţă sugestiv printr-un tablou al zonelor (ariilor) de influenţă pe care le generează fiecare dintre funcţiile subsistemului în geosistemul holarhic superior Cluj-Napoca. Pentru aceasta, voi introduce în determinarea teritorială a ariei de polarizare elementele care generează mărimea şi forţa atracţiei: populaţie, forţă de muncă, aria de influenţă/atracţie, caracterul funcţiei (bazic/nebazic, extern/intern), distanţa maximă de influenţă, direcţiile de influenţă, etc. Din suprapunerea acestora (analitic şi spaţial), vom observa numărul şi felul componentelor sistemice care au rol polarizator.

Tabelul 87. Tabloul ariilor de influenţă generate de funcţiile civice ale geosistemului Cluj-Napoca

Tipul zonei de influenţă	**Funcţia/funcţiile ce determină zona de influenţă**	**Zona de influenţă propriu-zisă**
Zona de influenţă maximă (determinată de funcţia cu cea mai mare arie de influenţă)	Funcţia medicală	
Zona de influenţă minimă (determinată de funcţia cu cea mai mică arie de influenţă)	Funcţia rezidenţială	Perimetrul construit al municipiului Cluj-Napoca

Tabelul 87. Tabloul ariilor de influenţă generate de funcţiile civice ale geosistemului Cluj-Napoca

Tipul zonei de influenţă	Funcţia/funcţiile ce determină zona de influenţă	Zona de influenţă propriu-zisă
Zona de influenţă definitorie (determinată de cel puţin trei funcţii civice)	Funcţia de securitate Funcţia ecologică Funcţia medicală	Teritoriul judeţelor Cluj, Sălaj, Bihor, Maramureş şi Satu Mare

Ce rezultă din punct de vedere al funcţionalităţii subsistemului civic-urban Cluj-Napoca? Rezultă că din cele şase funcţii sistemice, trei au o arie de influenţă care depăşeşte graniţa geosistemului Cluj-Napoca în asemenea măsură încât reduc geosistemul (în raport cu aria de influenţă) până la la sensul de „loc central”, de pol de atracţie (de convergenţă). Cele trei funcţii, în ordinea puterii polarizatoare, sunt: 1) *funcţia medicală*; 2) *funcţia ecologică* şi 3) *funcţia de securitate*.

Mai observăm totodată că din punct de vedere al numărului de funcţii cu rol polarizator maxim avem doar funcţia medicală. Celelalte două (ecologică şi de securitate) vor configura arii geografice apropiate ca suprafaţă. Acest fapt, din punct de vedere civic, asigură subsistemului funcţional civic-urban un echilibru stabil şi exclude stările de dispută intrasistemică pentru dominanţă, micşorând şi starea de slăbiciune a subsistemului medical.

E.3. Nivelul de organizare a subsistemului funcţional civic din geosistemul Cluj-Napoca

Consider că nivelul de organizare sistemică poate fi evaluat sugestiv printr-o formă analitic-statistică din care să rezulte raporturi relevante între: numărul elementelor sistemice; forma lor de organizare şi spaţiul geografic pe care îl organizează elementul funcţional. Propun în consecinţă, pentru sistematizarea demersului analitic, următoarea formă:

Tabelul 88. Evaluarea nivelului de organizare a subsistemului funcţional-civic al municipiului Cluj-Napoca în 2010

Funcţia civică	Elementele funcţionale	Nivelul ierarhic de organizare atins	Spaţiul geografic pe care elementele îl organizează	Spaţiul geografic organizat de funcţie	Numărul de persoane integrate în sistemul logistico-instituţional	Nivelul de organizare a subsistemului funcţional-civic
Funcţia de securitate	Inspectoratul de Jandarmi Judeţean Cluj	Responsabilitate judeţeană	Spaţiul de securitate al judeţului Cluj	Cuprinde geosisteme microspaţiale (locale) până la mezospaţiale judeţene, regionale şi zonale.	Peste 200	Subsistemul funcţional-civic al municipiului Cluj-Napoca este cel mai mare şi mai important subsistem terţiar al municipiului din punctul de vedere al funcţiilor pe care le cuprinde. Toate aceste funcţii civice ies în primul rând în evidenţă prin instituţii specifice şi specializate, majoritatea fiind *instituţii publice,* ale oraşului, şi nu societăţi comerciale (bazate pe profit).
	Gruparea de Jandarmi Mobilă Cluj-Napoca	Unitate operativă de intervenţie regională	Spaţiul regional de securitate civică al Regiunii 6 Nord-Vest		Circa 200	
	Inspectoratul pentru Situaţii de Urgenţă „Avram Iancu” al Judeţului Cluj	Inspectorat judeţean	Spaţiul judeţean de securitate Cluj		120	
	Inspectoratul de Poliţie al Judeţului Cluj	Securitate şi ordine publică judeţeană	Spaţiul judeţean de securitate Cluj		-	
	Poliţia Municipiului Cluj-Napoca	Instituţie de securitate urbană	Spaţiul urban Cluj-Napoca		-	
	Şcoala de Agenţi de Poliţie „Septimiu Mureşan” Cluj-Napoca	Nivel regional	Spaţiul interjudeţean Cluj, Alba, Bihor, Sălaj, Mureş, Bistriţa-Năsăud		24 de dascăli (comisari, subcomisari şi agenţi)	
	Direcţia Judeţeană de Informaţii Cluj	Organizare judeţeană	Spaţiul judeţean de securitate Cluj		-	
	Direcţia Poliţia Comunitară din Primăria Cluj-Napoca	Poliţie comunitară	Spaţiul urban Cluj-Napoca		66	
	SC Pază şi Protecţie SA	Organizare teritorială în cinci birouri	Spaţiul judeţean de securitate Cluj		295	
	Biroul Apărare Civilă, Securitate şi Sănătate în Muncă	Serviciu comunitar în cadrul Primăriei	Spaţiul urban Cluj-Napoca		-	
	Administraţia Bazinală de Apă Someş-Tisa	Cinci sisteme de gospodărire a apelor	Spaţiul regional-hidrografic Someş		455	

Funcţia civică	Elementele funcţionale	Nivelul ierarhic de organizare atins	Spaţiul geografic pe care elementele îl organizează	Spaţiul geografic organizat de funcţie	Numărul de persoane integrate în sistemul logistico-instituţional	Nivelul de organizare a subsistemului funcţional-civic
	Direcţia Sanitară Veterinară şi pentru Siguranţa Alimentelor Cluj	Organizare judeţeană şi locală	Spaţiul judeţean Cluj		145	
Funcţia medicală	10 spitale	Unităţi medicale teritorial-regionale	Spaţiul naţional	Cuprinde geosisteme mezospaţiale judeţene şi regionale	Circa 1400	
	9 policlinici	Unităţi medicale teritorial-regionale	Spaţiul naţional		Circa 900	
	8 spitale particulare; 4 policlinici particulare; 20 centre medicale particulare; 47 laboratoare medicale particulare; 362 cabinete stomatologice; 96 laboratoare de tehnică dentară; 27 depozite farmaceutice; 112 farmacii particulare; 164 cabinete medici de familie	Unităţi medicale particulare teritorial-regionale	Spaţiul transilvănean		Circa 1300	
	SMURD Cluj	Unitate din cadrul ISU Cluj	Spaţiul judeţului Cluj		140	
	Serviciul Judeţean de Ambulanţă Cluj şi cele două servicii particulare de ambulanţă	Unitate judeţeană şi două unităţi private	Spaţiul judeţului Cluj		502	
	CAS Cluj	Unitate cu organizare judeţeană	Spaţiul judeţului Cluj		123	
	Institutul de Sănătate Publică Cluj	Unitate medicală profilactică, subordonată direct Ministerului Sănătăţii	Spaţiul regional (10 judeţe)		-	

Funcţia civică	Elementele funcţionale	Nivelul ierarhic de organizare atins	Spaţiul geografic pe care elementele îl organizează	Spaţiul geografic organizat de funcţie	Numărul de persoane integrate în sistemul logistico-instituţional	Nivelul de organizare a subsistemului funcţional-civic
	38 ONG-uri	Organizaţii neguvernamentale axate pe ocrotirea sănătăţii	Spaţiul regional		Circa 160	
Funcţia administrativ-civică	Primăria Municipiului Cluj-Napoca	Organizare municipală	Spaţiul municipiului Cluj-Napoca	Cuprinde doar geosisteme microspaţiale (locale)	811	
	Consiliul Local al Municipiului Cluj-Napoca	Corp ales, funcţionând în cadrul Primăriei	Spaţiul municipiului Cluj-Napoca		27	
Funcţia ecologică	Primăria Municipiului Cluj-Napoca (subunităţile sale de protecţia mediului)	Organizare municipală	Spaţiul municipiului Cluj-Napoca	Cuprinde geosisteme microspaţiale (locale) până la mezospaţiale judeţene, regionale şi zonale.	29	
	Agenţia Regională pentru Protecţia Mediului Cluj-Napoca	For de mediu regional	Spaţiul Regiunii 6 Nord-Vest		36	
	Comisariatul Regional Cluj al Gărzii Naţionale de Mediu	For regional de securitate ecologică	Spaţiul judeţelor Cluj, Bihor, Bistriţa-Năsăud, Sălaj, Satu Mare, Maramureş		16 plus comisarii şi personalul auxiliar din comisariatele judeţene Bihor, Bistriţa-Năsăud, Sălaj, Satu Mare şi Maramureş	
	Organismul Intermediar Regional POS Mediu Cluj-Napoca	Organism intermediar de mediu pe Regiunea 6 Nord-Vest	Spaţiul Regiunii 6 Nord-Vest		21	
	Consiliul Judeţean Cluj – Compartimentul Mediu	Aparat de mediu din cadrul forului judeţean	Spaţiul judeţului Cluj		10	
	Grădina Botanică „Alexandru Borza”	Subsistem de conservare al mediului natural din cadrul UBB	Spaţiul submunicipal (Zona Clinicilor)		47	
	Direcţia Silvică Cluj-Napoca	Organizare judeţeană	Spaţiul judeţului Cluj		342	

Funcţia civică	Elementele funcţionale	Nivelul ierarhic de organizare atins	Spaţiul geografic pe care elementele îl organizează	Spaţiul geografic organizat de funcţie	Numărul de persoane integrate în sistemul logistico-instituţional	Nivelul de organizare a subsistemului funcţional-civic
	Inspectoratul Teritorial de Regim Silvic şi Vânătoare Cluj	Organizare regională	Spaţiul judeţelor Cluj, Alba, Bistriţa-Năsăud, Maramureş		54	
	Operatori de salubritate	Firme private	Spaţiul interjudeţean		Circa 750	
	ONG-uri pentru protecţia mediului	Organizaţii neguvernamentale	Spaţiul interjudeţean		Circa 2300	
Funcţia rezidenţială	Primăria Municipiului Cluj-Napoca şi Consiliul Local cu regiile autonome	Organizare municipală	Spaţiul municipiului Cluj-Napoca	Cuprinde toate tipurile de geosisteme (de la micro la macrospaţiale)	811	
	A.N.L. şi programele naţionale	Organizare naţională	Spaţiul municipiului Cluj-Napoca		-	
	Firme antreprenoriale de construcţii; agenţii imobiliare; persoane fizice autorizate	Firme private şi persoane fizice	Spaţiul interjudeţean, regional, naţional		9926	
Funcţia urbanistică	Consiliul Local al Municipiului Cluj-Napoca	For municipal ales	Spaţiul municipiului Cluj-Napoca	Spaţiul geografic de organizare funcţională cuprinde geosisteme micro şi mezospaţiale.	27	
	Primăria municipiului Cluj-Napoca	Organizare municipală	Spaţiul municipiului Cluj-Napoca		51	
	Consiliul Judeţean Cluj	Organizare judeţeană	Spaţiul judeţului Cluj		16	
	Serviciul de Controlul Calităţii Lucrărilor în Construcţii	Organism tehnic judeţean	Spaţiul judeţului Cluj		17	
	OAR - Filiala Transilvania	Organizaţie regională independentă, non-profit	Spaţiul provincial transilvan		506	
	RUR – Biroul Teritorial Regiunea Nord-Vest	Organizaţie teritorial-regională a urbaniştilor	Spaţiul Regiunii 6 Nord-Vest		223	

E.4. Arii şi puncte critice în subsistemul funcţional civic al municipiului Cluj-Napoca

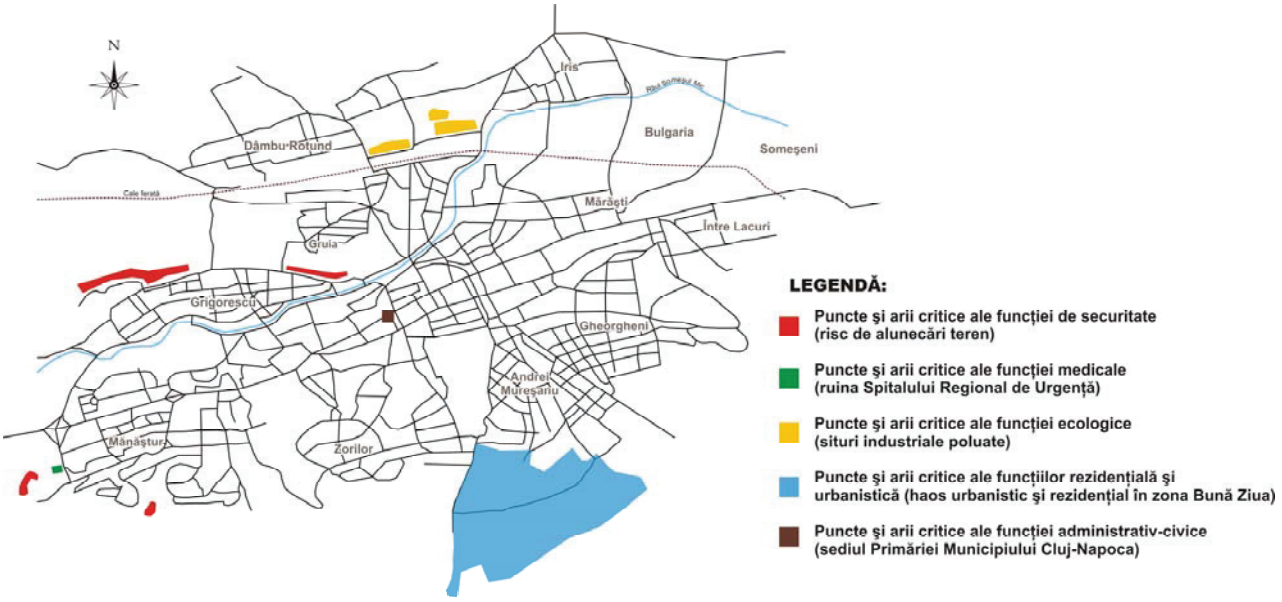

Fig. 111. Exemple de puncte şi arii critice în subsistemul funcţional-civic al municipiului Cluj-Napoca în 2010

E.5. Concluzii asupra stării şi funcţionalităţii subsistemului civic-urban din geosistemul Cluj-Napoca

La acest nivel de diagnoză, după parcurgerea întregii scheme de analiză, atingând punctul E al acesteia, am posibilitatea şi toate elementele necesare (rezultate din parcurgerea analitică a algoritmului) să trag concluziile asupra funcţionalităţii subsistemului funcţional-civic al municipiului Cluj-Napoca. Este practic etapa în care am suportul fundamental-documentar şi concluziv al unei eventuale analize SWOT. Însă nu voi apela practic la formula SWOT, ci voi adopta modelul acesteia pentru a concluziona *funcţionalitatea subsistemului civic al geosistemului Cluj-Napoca* remarcând:

- echilibrul său;
- dezechilibrele sale;
- *funcţionalitatea sa pentru atingerea menirii subsistemului*.

În concluzie, întregul tablou al diagnozei subsistemului funcţional civic al municipiului Cluj-Napoca mă conduce la următoarele concluzii geografice:

Tabelul 89. Lista elementelor de echilibru şi dezechilibru din subsistemul funcţional civic al geosistemului Cluj-Napoca

Elemente de echilibru	Elemente de dezechilibru
Funcţia rezidenţială conferă siguranţa locuirii în geosistem prin asigurarea tuturor necesităţilor vitale pentru factorul uman: apă potabilă; energie (calorică şi electrică); aer curat (în limite standardizate); libertatea de mişcare, spaţiu locuibil, etc.	Funcţia rezidenţială nu este capabilă să acopere necesarul de confort spaţial şi nici minimul de spaţiu locuibil pentru populaţia municipiului.
Funcţia de securitate este organizată şi dispune de logistica instituţională care să asigure geosistemului acoperirea operativă a tuturor necesităţilor de securitate: securitatea libertăţilor cetăţeneşti; securitatea proprietăţii; securitatea de mişcare; securitatea muncii; securitatea alimentară; securitatea sanitar-veterinară, etc.	Nivelul de securitate civică a geosistemului nu a crescut direct proporţional cu creşterea subsistemului funcţional de securitate. În condiţiile în care instituţiile sistemului de securitate civică s-au înmulţit de la 4 în 1989 la 14 în 2010 (instituţii publice), starea de securitate civică a scăzut invers proporţional.
Funcţia administrativ-civică dispune de toate categoriile de instituţii competente şi prerogate legal pentru administrarea normală a geosistemului urban Cluj-Napoca	Nivelul de organizare instituţională a subsistemului este permanent depăşit de: nivelul problematicilor; birocraţie; mobilitatea socio-economică; instabilitatea sistemului politic (holarhic superior); procesele frontierei, etc.
Funcţia urbanistică a municipiului va fi „întregită" de mult aşteptata actualizare a P.U.G.-ului Cluj-Napoca, realizată de către un consorţiu format din Universitatea Tehnică Cluj-Napoca şi birourile de proiectare SC Planwerk SRL şi Bog`Art SRL.	Funcţia urbanistică este total depăşită, conceptual, instituţional şi etic. Din punct de vedere urbanistic, geosistemul Cluj-Napoca se află într-un permanent dezechilibru: un P.U.G. care a suferit o sumedenie de derogări; lipsă strategii de dezvoltare; lipsă resurse financiare; construcţii haotice; etnogentrificare, etc.
Funcţia medicală relevă o structură foarte consolidată, sistemic integrată în structura urbană Cluj-Napoca, echilibrată şi puternic polarizatoare pentru o largă arie geografică şi pentru spaţii geografice suprapuse (aparţinând unui sistem ierarhizat pe multe niveluri). Este funcţia civică în măsură să acopere funcţional toate „etajele" care definesc menirea sa: - în securitatea medicală a populaţiei; - în securitatea medico-sanitară a geosistemului; - în echilibrarea şi autoorganizarea sistemului civic urban; - în spaţiul de civilizaţie şi cultură civică urbană; - în asigurarea stării de sănătate a populaţiei pentru un spaţiu geografic foarte mare şi complex (la nivel mezospaţial şi macrospaţial); - în organizarea forţei de muncă şi a spaţiului ocupaţional, etc. Este funcţia care în orice taxonomie are, pentru geosistemul Cluj-Napoca, un rol dominant şi polarizator; poate fi numită civică, internă, dar şi externă, bazică în acelaşi timp cu nebazică, putând fi numită, într-un cuvânt, *definitorie* pentru geosistemul Cluj-Napoca	Poziţia sa excesiv dominantă în geosistem crează o asemenea stare de atracţie în forţa de muncă specializată, încât dezavantajează repartizarea echilibrată a competenţelor şi elitelor medicale în spaţiul geografic de influenţă.

Tabelul 89. Lista elementelor de echilibru şi dezechilibru din subsistemul funcţional civic al geosistemului Cluj-Napoca

Elemente de echilibru	Elemente de dezechilibru
Din punct de vedere ecologic, municipiul Cluj-Napoca este un centru de concepţie, organizare, planificare şi educaţie pentru dezvoltarea durabilă a unui spaţiu geografic foarte larg (mezospaţiu).	Geosistemul Cluj-Napoca este în acelaşi timp cel mai agresiv element geografic în mezospaţiul înconjurător din punct de vedere ecologic. Este poluator pentru macrospaţiu, are elemente de risc potenţial ecologic, este capabil să producă „evenimente" ecogeografice, este „prădător" pentru mediul natural, etc.

Din punctul de vedere al funcţionalităţii, după ce am parcurs analitic: prezentarea, delimitarea şi configurarea, modelul de organizare şi diagnoza subsistemului funcţiilor civice ale municipiului Cluj-Napoca, este necesară concluzionarea definitorie asupra *atingerii menirii* pentru care geosistemul urban şi-a organizat acest sistem al funcţiilor civice. Concluzia (enunţiativă) este că subsistemul funcţiilor civice din geosistemul urban Cluj-Napoca îşi *atinge menirea* prin:

- asigurarea necesităţilor vitale ale municipiului;
- nivel de autoorganizare, superior şi complex;
- integrarea durabilă a geosistemului în sistemele ierarhic-superioare.

4.3. Funcţiile terţiare şi geografia prospectivă a municipiului Cluj-Napoca. Abordare euristică

La subcapitolele 4.1. şi 4.2 din acest capitol am parcurs *geografia funcţiilor terţiare şi modul lor de organizare,* precum şi *analiza diagnostic a funcţiilor terţiare ale municipiului Cluj-Napoca* (secvenţial). Continuând demersul epistemologic, în baza schemei de abordare analitică a unui sistem/subsistem geografic (mai exact subsistemul funcţiilor terţiare ale municipiului Cluj-Napoca), voi trece la cea de a treia etapă: *geografia prospectivă* a municipiului Cluj-Napoca în secţiunile reprezentative pentru sistemul funcţiilor sale terţiare. Modul de abordare euristic, urmăreşte identificarea şi relevarea unor posibile evoluţii geografice în geosistem generate de poziţia şi evoluţia subsistemului funcţiilor terţiare, dar şi în raport inversat. Pe scurt, voi ridica spre reflecţie şi atenţie geografică posibilele evoluţii în geosistem în care funcţiile terţiare pot avea roluri organizante sau dezorganizante.

Pentru atingerea ţintei noastre epistemologice, voi apela (pe parcurs) la două domenii tehnice, care, folosite în mod elaborat în geografie, ar putea aduce un suport metodologic concret în depăşirea de către geografie a „*psihozelor sale*" (I. Ianoş, 2009). Cele două sunt *ingineria convergentă* şi *metoda euristică* (metoda P.E.R.T., metoda Gantt şi metoda drumului critic), putând veni în susţinerea

demersului funcţionalist pentru evidenţierea complexităţii sistemului geografic al funcţiilor terţiare ale municipiului Cluj-Napoca, o complexitate care dacă nu este „radiografiată" conform ştiinţelor complexităţii, prin folosirea „*coerenţei şi sinergiei*" (idem.) în analiza sistemelor geografice, mă va conduce invariabil la concluzii simpliste sau false. Mă voi folosi de cele două domenii tehnico-manageriale nu pentru a analiza perspectivele geosistemului Cluj-Napoca prin tipare, ci pur şi simplu ca mijloace epistemologice de susţinere a demersului nostru, pe care îl subscriu principiilor complexităţii şi care arată că geosistemele sunt permanent dinamice şi impun „*...ridicarea complexităţii minţii la nivelul complexităţii geosistemelor*", fiind necesar „*...să dezvoltăm mintea la nivelul complexităţii naturii, nu să simplificăm natura la nivelul minţii şi cunoştinţelor avute la un moment dat*" (F. Munteanu, 1999).

Din punct de vedere al geografiei prospective, în geosistemul urban Cluj-Napoca voi folosi în analiză, din ingineria convergentă, *principiul „toate eforturile îndreptate pentru atingerea aceleeaşi ţinte*", iar prin metoda euristică voi parcurge drumul de la *idee* (proiect, posibilitate) până la *ţintă* (realizare, stadiu evolutiv, etc.), în mod critic şi funcţionalist, conform căruia perspectivele unei evoluţii într-un geosistem pot fi *obiective* şi în concluzie necontrolabile, dar şi *prevăzute, proiectate, planificate*, trecând riguros şi obligatoriu, în parcursul proiecţiei geografice, prin *puncte critice de neocolit*. Cred că doar aşa geografia poate să îşi atingă dezideratul de ştiinţă prospectivă, în *evoluţia durabilă* atât a unui spaţiu antropic cât şi în înţelegerea perspectivelor de evoluţie ale sistemelor antropice, în cazul nostru municipiul Cluj-Napoca. Prin această abordare a perspectivei geografice într-un sistem urban pot oferi „instrumentele" epistemologice acelei *geografii manageriale* pe care am propus-o în capitolele anterioare. În concluzie, schema epistemologică pe care o voi folosi va fi conform figurii nr. 112.

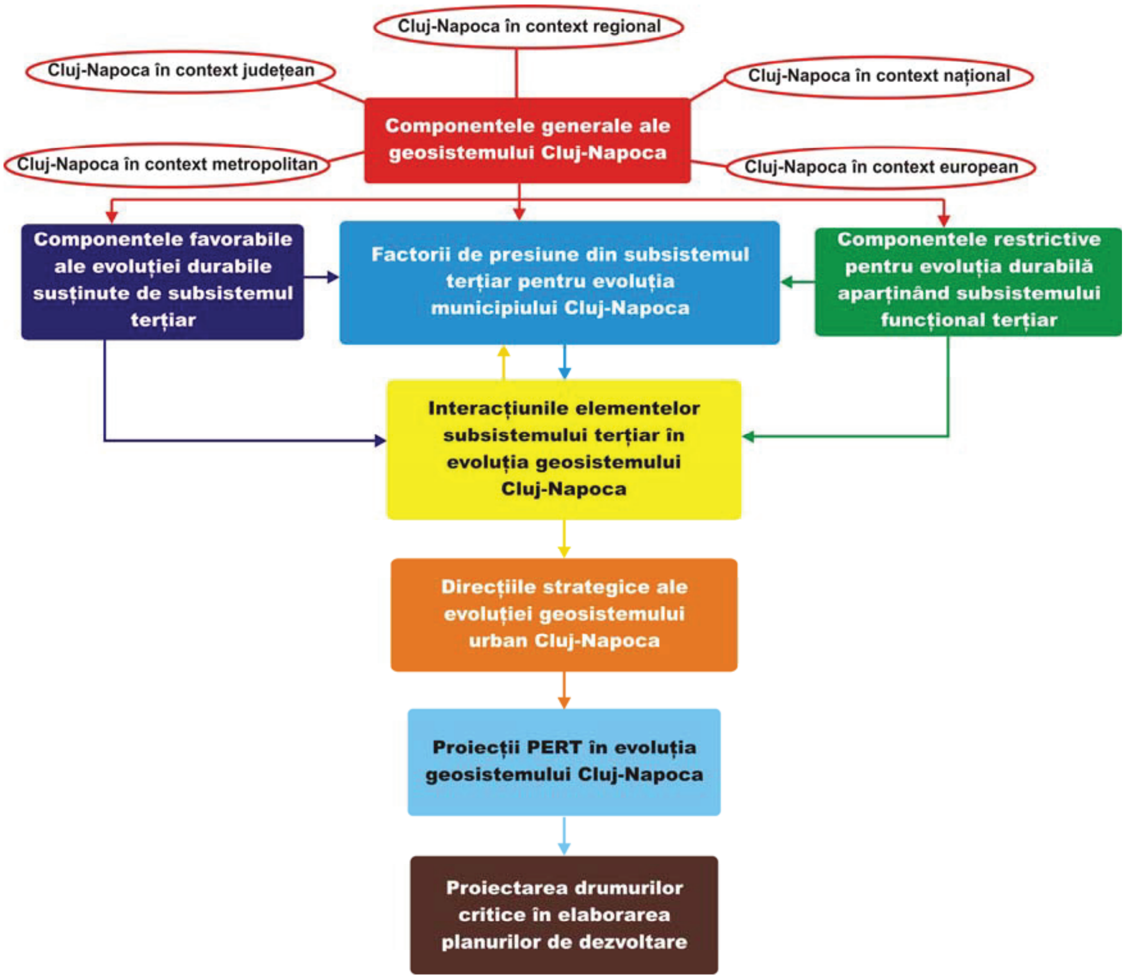

Fig. 112. Schema epistemologică de analiză prospectivă a subsistemului funcţional terţiar al geosistemului Cluj-Napoca

Notă: la construcţia acestei scheme, am folosit, ca sursă de inspiraţie, patru abordări: 1) schema „prognoză" a modului de organizare a sistemelor teritoriale (I. Ianoş, 2000); 2) metodele euristice în prognozarea şi proiectarea sistemelor tehnice (H. Simon, 1979; L. Marian, 2009); 3) Strategia de dezvoltare a municipiului Cluj-Napoca (2006) şi 4) PUG Cluj-Napoca (1998).

Componentele generale ale geosistemului Cluj-Napoca în sectorul terţiar au în structură următoarele tablouri:

- *Cluj-Napoca în context european*:
  - Cluj-Napoca este un oraş istoric cu rezonanţă în spaţiul european încă din perioada romană; ulterior a fost reprezentativ ca sediu (capitală) a Principatului Transilvaniei; mai mult, ca loc de hotărâre a Marii Uniri din 1918, ca cel mai reprezentativ oraş din spaţiul european pentru români, cu excepţia Bucureştilor;
  - în spaţiul european, este un "loc central" pentru românii din Transilvania;
  - este cel mai reprezentativ oraş universitar din sud-estul Europei;
  - nod logistic pentru transportul de călători şi mărfuri în circuitele comerciale de rang zonal, naţional şi regional european, dar cu poziţie secundară în magistralele rutiere europene;

- al doilea centru financiar-bancar din România, găzduind sediile unui număr de 21 de bănci europene şi internaţionale (sucursale);
- cel mai mare centru al filmului (prin Festivalul Internaţional de Film Transilvania) din sud-estul Europei;
- *generator şi vector de influenţă* pentru toate marile frontiere cunoscute în istoria spaţiului românesc;
- un centru cultural şi ştiinţifico-academic, cu valori europene şi putere de propagare internaţională;
- al doilea centru botanic din Europa, prin Grădina Botanică „Alexandru Borza".

▪ *Cluj-Napoca în context naţional*:
  - oraş de rang I în holarhia urbană din România;
  - metropolă de rang provincial („*centru sistemic provincial*" – E. Molnar; A. Maier; N. Ciangă, 1975);
  - nod major al reţelei urbane (locul trei ca număr de locuitori; cea mai mică pondere de ocupaţie în sectorul I; locul 2 ca pondere a populaţiei active în sectorul III; locul 2 ca număr de locatari/locuinţă; locul 1 în sistemul universitar; locul 2 ca suprafaţă locativă/locuitor; locul 1 ca suprafaţă locuibilă medie/locuinţă);
  - al doilea centru financiar la României;
  - cel mai important centru expoziţional din Transilvania şi al doilea din România;
  - aria sa de influenţă comercială are o rază de 100-1000 km şi cuprinde:
    - zona I de influenţă: Transilvania; Banatul , Crişana şi Maramureşul;
    - zona a II-a de influenţă: Moldova şi Ungaria;
    - zona a III-a de influenţă: Muntenia; Austria; Polonia; Grecia; Italia; Luxemburg;
  - locul 1 în România privind: numărul de licee; numărul de cititori în biblioteci; numărul de spectatori în cinematografe; numărul de unităţi de cercetare-proiectare; numărul de cercetători;
  - locul 2 în România privind: personalul didactic din ciclurile preşcolar-primar-gimnazial; numărul de unităţi de învăţământ tehnic;
  - cel mai important centru teologic din Transilvania;
  - important centru turistic (excelează în turismul de tranzit).

▪ *Cluj-Napoca în context regional*:
  - Cluj-Napoca este centrul Regiunii de Dezvoltare 6 Nord-Vest definită prin locul 2 ca indice de dezvoltare, locul 7 ca număr de salariaţi, locul 5 ca pondere a populaţiei urbane, locul 2 ca număr de autoturisme, locul 5 ca nivel de instruire şcolară, locul 7 ca indice al mortalităţii infantile, etc.;

- *Cluj-Napoca în context judeţean:*
  - cel mai mare municipiu, ca număr de populaţie şi extindere teritorială, din judeţul Cluj;
  - centrul administrativ-politic al judeţului;
  - cel mai mare generator de deşeuri din judeţ;
  - fluxul maxim rutier (călători şi marfă) este pe direcţiile Turda, Huedin şi Gherla-Dej, iar cel mai scăzut pe direcţiile Jibou şi Zalău;
- *Cluj-Napoca în context metropolitan*:
  - *membru fondator* şi *centru al Zonei Metropolitane Cluj-Napoca*, precum şi *pol de creştere* pentru arealul format din teritoriile comunelor Aiton, Apahida, Baciu, Bonţida, Borşa, Căianu, Chinteni, Ciurila, Cojocna, Feleacu, Floreşti, Gârbău, Gilău, Jucu, Petreştii de Jos, Tureni şi Vultureni.

■ **Componentele, favorabile evoluţiei durabile, susţinute de subsistemul funcţional terţiar** sunt:

- potenţialul uman cu un nivel ridicat de instruire medie, nivel ridicat de instruire tehnică, un procent foarte mare de intelectuali şi personal cu înaltă calificare susţinută de studii universitare şi postuniversitare, un foarte mare procent de populaţie cu nivel de pregătire academică-ştiinţifică:

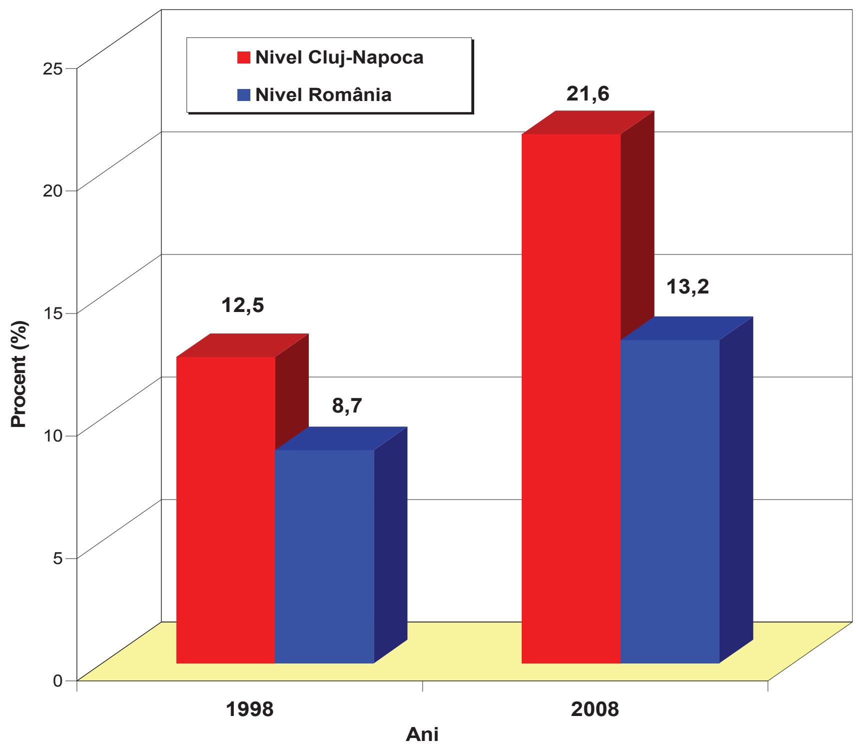

Fig. 113. Gradul de pregătire superioară a populaţiei municipiului Cluj-Napoca (1998 şi 2008), în comparaţie cu nivelul din mediul urban românesc (sursa: Direcţia Regională de Statistică Cluj)

▪ o logistică instituţională universitară caracterizată prin:

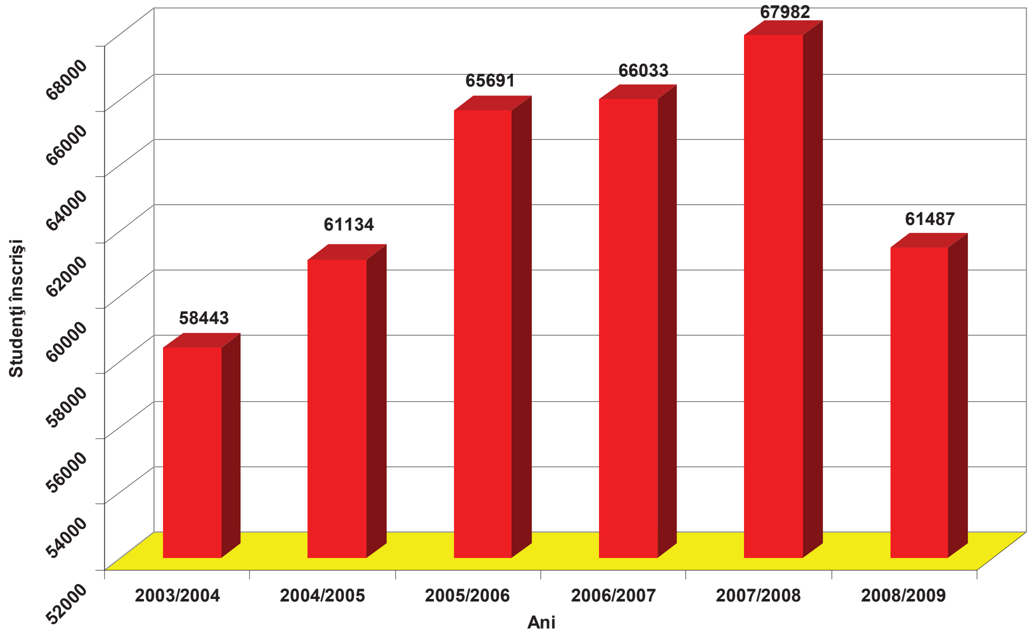

Fig. 114. Evoluţia numărului de studenţi din subsistemul universitar al municipiului Cluj-Napoca în perioada 2003-2009 (sursa: Institutul Naţional de Statistică)

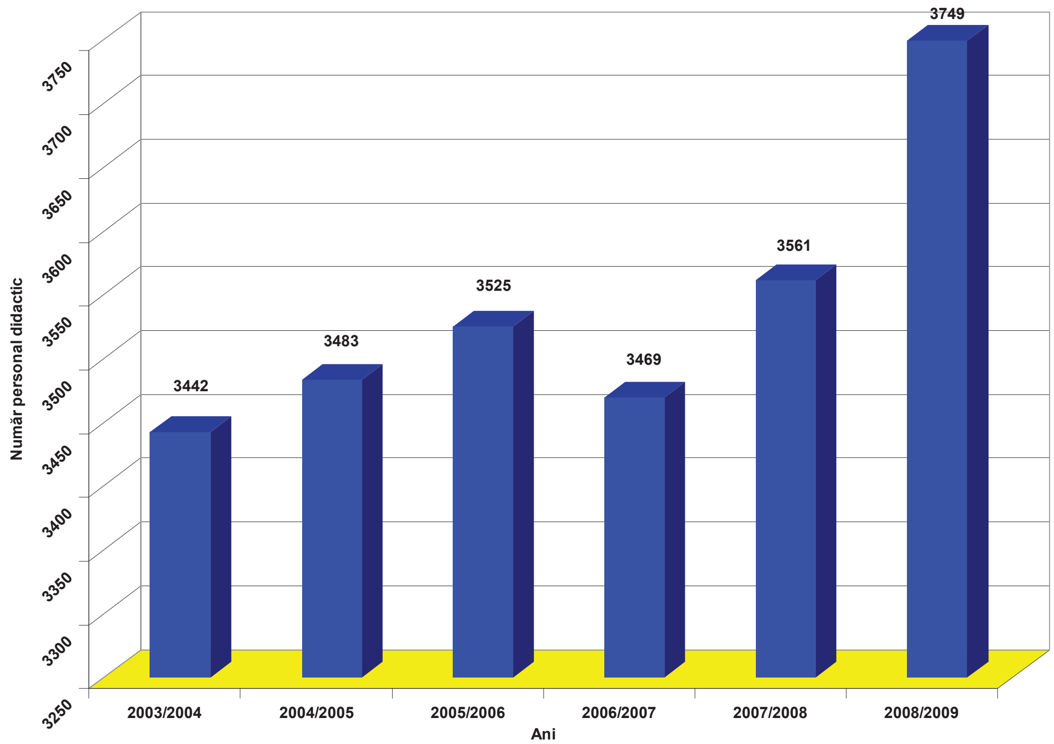

Fig. 115. Evoluţia numărului de cadre didactice din subsistemul universitar al municipiului Cluj-Napoca în perioada 2003-2009 (sursa: Institutul Naţional de Statistică)

Tabelul 90. Situaţia locurilor din căminele studenţeşti din Cluj-Napoca la 2010

Instituţia	**Numărul de locuri disponibile**	**Preţuri – lei / loc / lună**
Universitatea de Artă şi Design	120	300
Universitatea Tehnică Cluj-Napoca	4400	110 în camere cu patru locuri 240 în camere cu două locuri
Universitatea de Medicină şi Farmacie „Iuliu Haţieganu”	2200	100-180
Universitatea de Ştiinţe Agricole şi Medicină Veterinară	1200	120-180
Universitatea Babeş-Bolyai	6000	50-200
Cămine private	706, la care se adaugă 600 în Colegiul de Transporturi şi 30 de garsoniere în Complexul Beyfin Mărăşti	75-220

Sursa: Consiliul Judeţean Cluj

Fig. 116. Campusul universitar Haşdeu în 2009 – cel mai mare complex studenţesc din municipiul Cluj-Napoca (7912 locuri de cazare)

- resurse turistice care îmbracă întreaga gamă turistică (aici am introdus atât zona urbană cât şi zonele periurbană, judeţeană şi geoteritorială);

- creşterea demografică a municipiului şi a localităţilor urbane şi rurale apropiate care „alimentează" resursa umană necesară sistemului terţiar;
- potenţialul comercial foarte mare şi reprezentat prin următoarele categorii comerciale:

Tabelul 91. Structura capitalului fix din domeniul comercial (1994 şi 2008) - lei

	1994	2008
Capital fix (lei) din care:	449 248 138 (100%)	299 623 951 (100%)
- terenuri comerciale	85 357 146 (19%)	119 849 580 (40%)
- clădiri	206 654 143 (46%)	74 905 987 (25%)
- construcţii speciale	44 924 813 (10%)	14 981 197 (5%)
- maşini, utilaje	89 849 627 (20%)	59 924 790 (26%)
- alte dotări	22 462 406 (5%)	29 962 395 (4%)

Sursa: DRS Cluj

- reţeaua şcolară pentru educaţia de masă dezvoltată, proporţional distribuită în spaţiul urban, structurată optim şi dotată material şi metodic foarte bine:

Tabelul 92. Infrastructura sistemului de învăţământ preuniversitar din municipiul Cluj-Napoca în perioada 2007-2009

Nr. crt.	Elemente funcţionale	Numărul elementelor în anul:		
		2007	2008	2009
1.	Unităţi preşcolare	38	40	37
2.	Unităţi de învăţământ primar şi gimnazial (inclusiv special)	23	20	21
3	Licee	48	48	47
4	Şcoli de arte şi meserii	1	1	1
5.	Şcoli postliceale	1	1	3
6.	Săli de gimnastică	103	117	115
7.	Bazine de înot	4	4	4
8.	Săli de clasă şi cabinete şcolare	2807	2872	2661
9.	Ateliere şcolare	199	244	200
10.	Computere	18021	19567	29279
11.	Laboratoare şcolare	1656	1696	1790
12.	Terenuri de sport şcolare	94	83	93

Sursa: Institutul Naţional de Statistică

Tabelul 93. Elementul uman din sistemul de învăţământ preuniversitar din municipiul Cluj-Napoca în anul 2009

Nr. crt.	Elemente funcţionale	Numărul elementelor
1.	Copii înscrişi în grădiniţe	9564
2.	*Elevi înscrişi – total, din care*:	*39430*
2.1.	- elevi în învăţământul primar şi gimnazial (inclusiv special)	19053
2.2.	- elevi înscrişi în învăţământul liceal	16668

Tabelul 93. Elementul uman din sistemul de învăţământ preuniversitar din municipiul Cluj-Napoca în anul 2009

Nr. crt.	Elemente funcţionale	Numărul elementelor
2.3.	- elevi înscrişi în învăţământul profesional şi de ucenici	2079
2.4.	- elevi înscrişi în învăţământul de maiştri	217
2.5.	- elevi înscrişi în învăţământul postliceal	1413
3.	Personal didactic în învăţământul preşcolar	705
4.	Personal didactic în învăţământul primar şi gimnazial	1795
5.	Personal didactic în învăţământul liceal	1453
6.	Personal didactic în învăţământul profesional şi de ucenici	3
7.	Personal didactic în învăţământul postliceal	8

Sursa: Institutul Naţional de Statistică

- cel mai important centru teologic din Transilvania;
- instituţii de cultură *reprezentative, diverse şi de înalt nivel cultural-artistic şi spiritual*; de exemplu, Biblioteca Central Universitară „Lucian Blaga" a fost recunoscută şi propusă spre atestare de către Autoritatea Naţională pentru Cercetare Ştiinţifică în 2010, obţinând un punctaj total de 82,575 puncte; la nivelul bibliotecilor central universitare (B.C.U.) din ţară, o astfel de atestare mai este deţinută doar de către BCU „Carol I" Bucureşti, dar cu un punctaj mai mic (51,67 puncte);
- logistica instituţională sportivă (cel mai reprezentativ exemplu este **Cluj Arena**, noul stadion municipal, al cărui beneficiar este clubul de fotbal U Cluj şi care are o capacitate de 30201 de locuri, fiind cotat în categoria UEFA Elite);

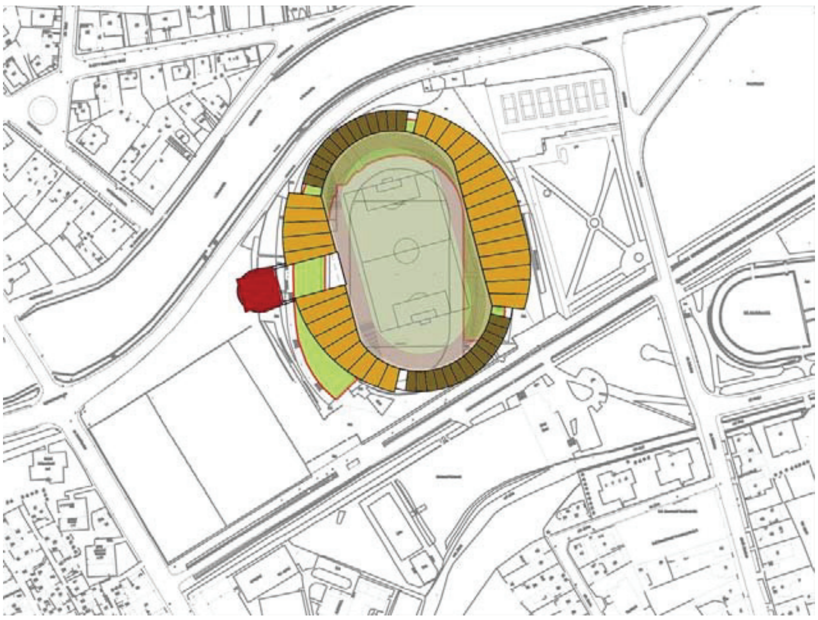

Fig. 117. Proiectul stadionului Cluj-Arena
(sursa: Consiliul Judeţean Cluj, 2010)

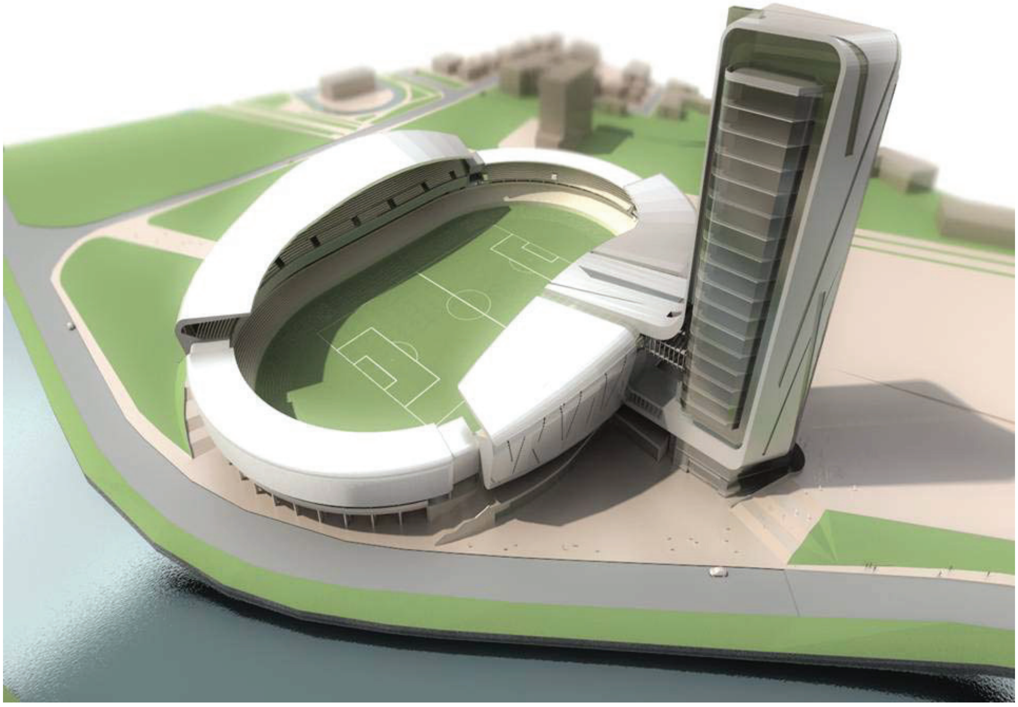

Fig. 118. Prezentarea stadionului Cluj-Arena
(turnul de 24 de etaje din partea dreaptă nu a mai fost realizat)
sursa: Consiliul Judeţean Cluj, 2010.

- o dezvoltare urbanistică ce depăşeşte în volum, diversitate, valoare investiţională, etc. orice alt oraş de rangul I din ţară;
- cel mai reprezentativ centru medical din România după capitală;
- creşterea permanentă (în ultimii 15 ani) a capitalului investit în domeniile sectorului terţiar;

Tabelul 94. Structura capitalului fix în domeniile serviciilor, transporturilor şi utilităţilor în municipiul Cluj-Napoca (1994 şi 2010)

	Servicii		**Transporturi**		**Utilităţi**	
	1994	**2010**	**1994**	**2010**	**1994**	**2010**
Terenuri	29%	35%	3%	5%	-	-
Clădiri	46%	40%	17,25%	20%	8%	10%
Construcţii speciale	1,14%	5%	33%	35%	82%	70%
Maşini, utilaje	20,88%	20%	45%	40%	4%	12%
Altele	3%	-	-	-	6%	8%

Sursa: Direcţia Generală a Finanţelor Publice Cluj

- situaţia **circulaţiei terestre rutiere**:
  - s-a înregistrat un progres evident prin evoluţia variantelor de ocolire a municipiului şi de legătură cu axele principale de circulaţie vest, nord, sud şi est şi în special cu autostrada Braşov-Borş (A3) în nodurile Turda şi Gilău;

- viteza medie de circulaţie în municipiu a crescut cu *4,7 km/h*, de la 8,5 km/h în 2005 la 13,2 km/h în 2010;

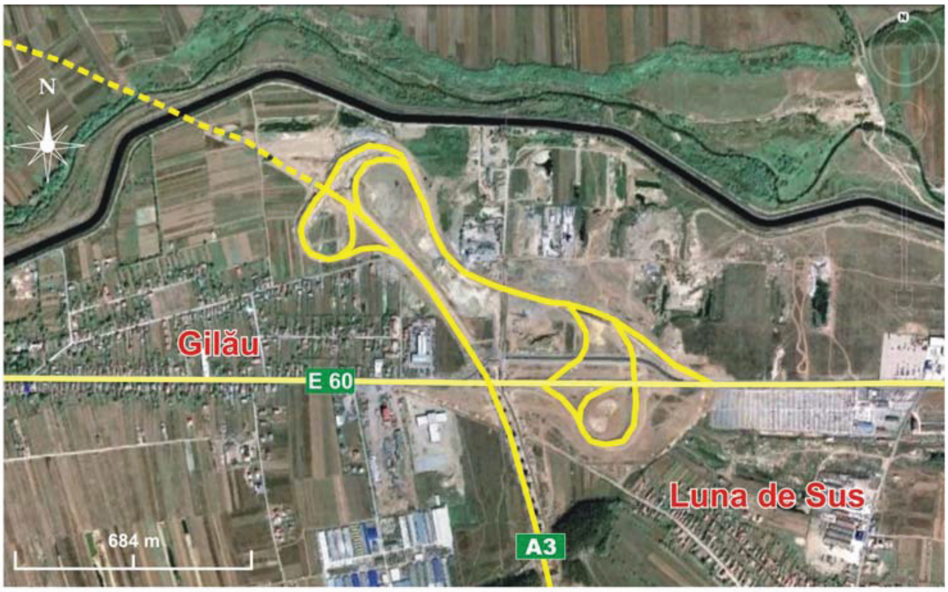

Fig. 119. Nodul rutier Gilău – intersecţia E 60 cu autostrada A3 (prelucrare după Google Earth)

- a fost înregistrată o evoluţie pozitivă a modernizării căilor rutiere intraurbane (tramă stradală) în perioada 1990-2009.

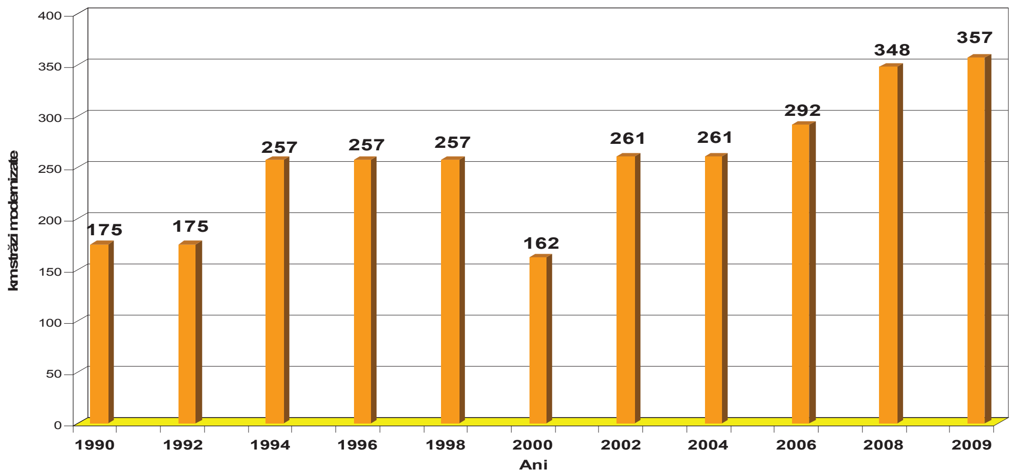

Fig. 120. Evoluţia modernizării tramei stradale din municipiul Cluj-Napoca în perioada 1990-2009 (sursa: Institutul Naţional de Statistică)

- situaţia **circulaţiei aeriene**: în urma modernizării Aeroportului Internaţional Cluj-Napoca, poziţia municipiului Cluj-Napoca în reţeaua de transport aerian s-a îmbunătăţit; mai mult, în 2010, prin Ordinul 347 al Ministrului Transporturilor şi Infrastructurii, acesta a devenit *primul aeroport din România* care a primit *statutul de aeroport internaţional*;

Tabelul 95. Lista obiectivelor de investiţii pe anul 2010, cu finanţare parţială sau integrală de la bugetul local la Regia Autonomă Aeroportul Internaţional Cluj-Napoca

Tipul lucrărilor	**Total**	**Finanţate din:**					
		Surse proprii	**Credite bancare interne**	**Fonduri UE**	**Total alocaţii bugetare**	**Din care:**	
						De la bugetul local	**Transferuri de la Bugetul de Stat**
Lucrări continuate din care:	60256500	8116500	4040000	-	48100000	48100 000	-
1. Terminal sosiri pasageri	7507500	6667500	840000	-	-	-	-
2. Terminal plecări pasageri inclusiv corpul de legătură	45000000	800 000	3 200 000	-	41 000 000	41000000	-
3. PT şi execuţie reamplasare şi redimensionare uzină electrică şi centrală termică	4 484 000	400 000	-	-	4 084 000	4 084 000	-
4. Extindere platformă îmbarcare-debarcare	1 494 000	129 000	-	-	1 365 000	1 365 000	-
5. Reţele exterioare terminal plecări corp legătură	1 771 000	120 000	-	-	1 651 000	1 651 000	-
Lucrări noi din care:	6 362 200	-	6 024 200	-	338 000	338 000	-
Pista de 3 500 m	2 438 000	-	2 100 000	-	338 000	338 000	

Sursa: Regia Autonomă Aeroportul Internaţional Cluj-Napoca

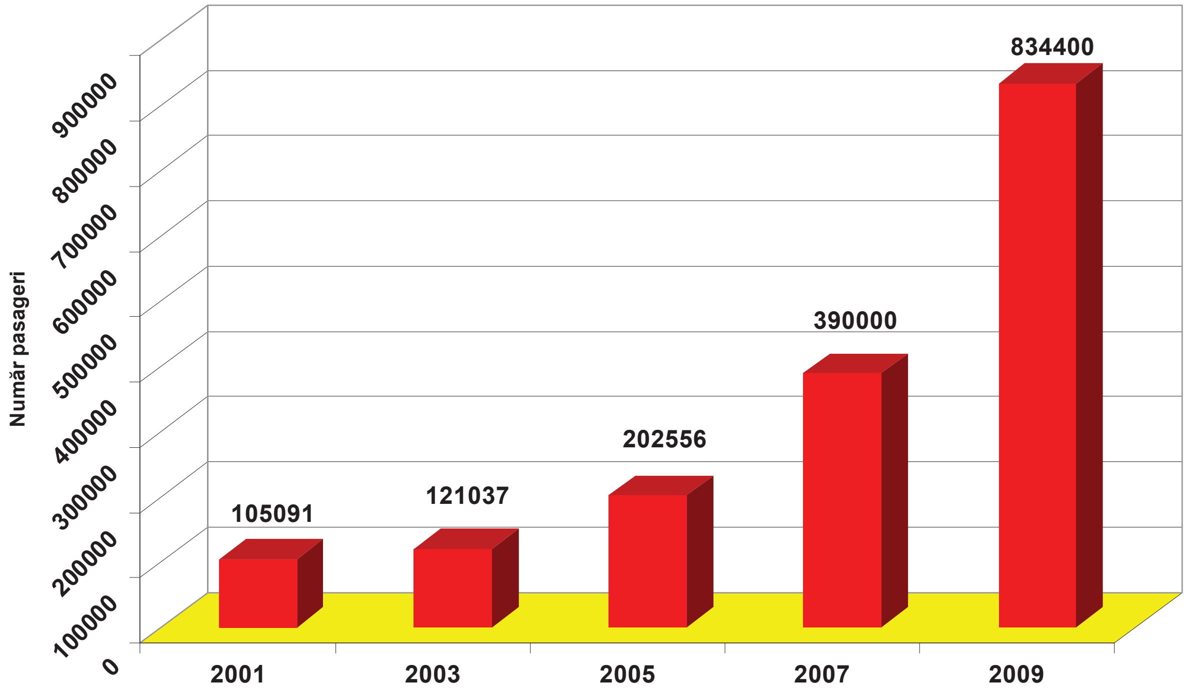

Fig. 121. Evoluţia numărului de pasageri înregistraţi la Aeroportul Internaţional Cluj-Napoca în perioada 2001-2009 (sursa: Regia Autonomă Aeroportul Internaţional Cluj-Napoca)

Tabelul 96. Indicii de performanţă ai Aeroportului Internaţional Cluj-Napoca (2009)

Nr. crt.	Denumirea indicatorului	Unitate de măsură	Realizări	Grad de îndeplinire în %
1.	Număr de mişcări aeronave	Mişcări	13.486	110
2.	Productivitatea muncii	Lei/salariat	135.164	118
3.	Perioada de recuperare a creanţelor restante	Zile	14	193
4.	Perioada de rambursare a datoriilor restante	Zile	0	330
5.	Număr de pasageri	Persoane	834.400	104
6.	Transferuri/Cifră de afaceri	%	16	119
7.	Cheltuieli curente la 1000 lei venituri proprii	Lei	1.022	81
8.	Gradul global de îndeplinire a obiectivelor	-	-	124

Sursa: Consiliul Judeţean Cluj

- o excelentă acoperire cu servicii de telefonie mobilă şi Internet a întregului spaţiu orăşenesc; spre exemplificare, prezint harta calităţii acoperirii municipiului Cluj-Napoca cu servicii de telefonie mobilă şi Internet a firmei Orange:

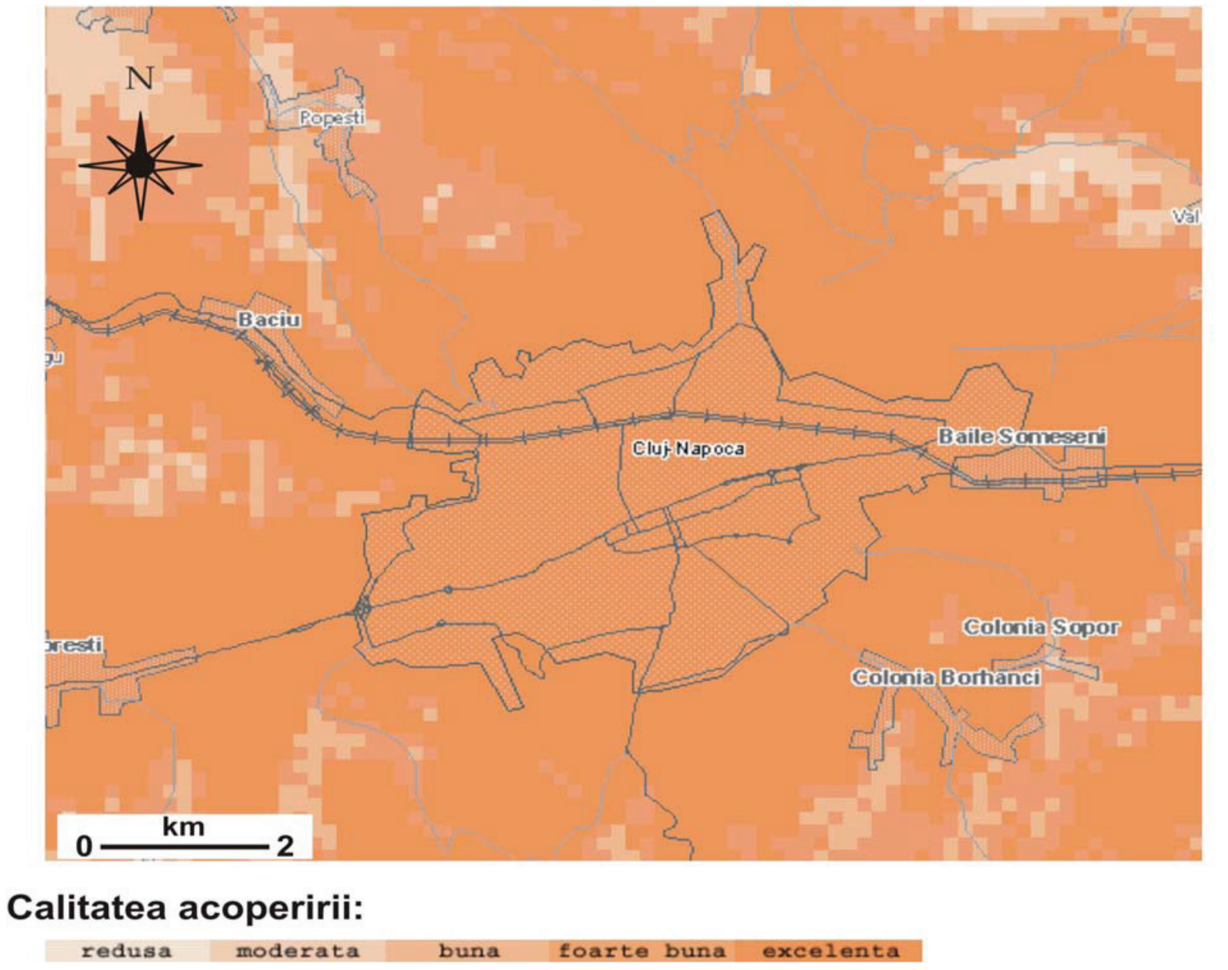

Fig. 122. Harta calităţii acoperirii cu servicii de telefonie mobilă şi Internet Orange a municipiului Cluj-Napoca în 2010 (sursa: Orange România)

- un bilanţ teritorial şi al zonelor funcţionale (intravilan) cu posibilităţi de creştere armonioasă prin elaborarea unui Plan Urbanistic General (P.U.G);

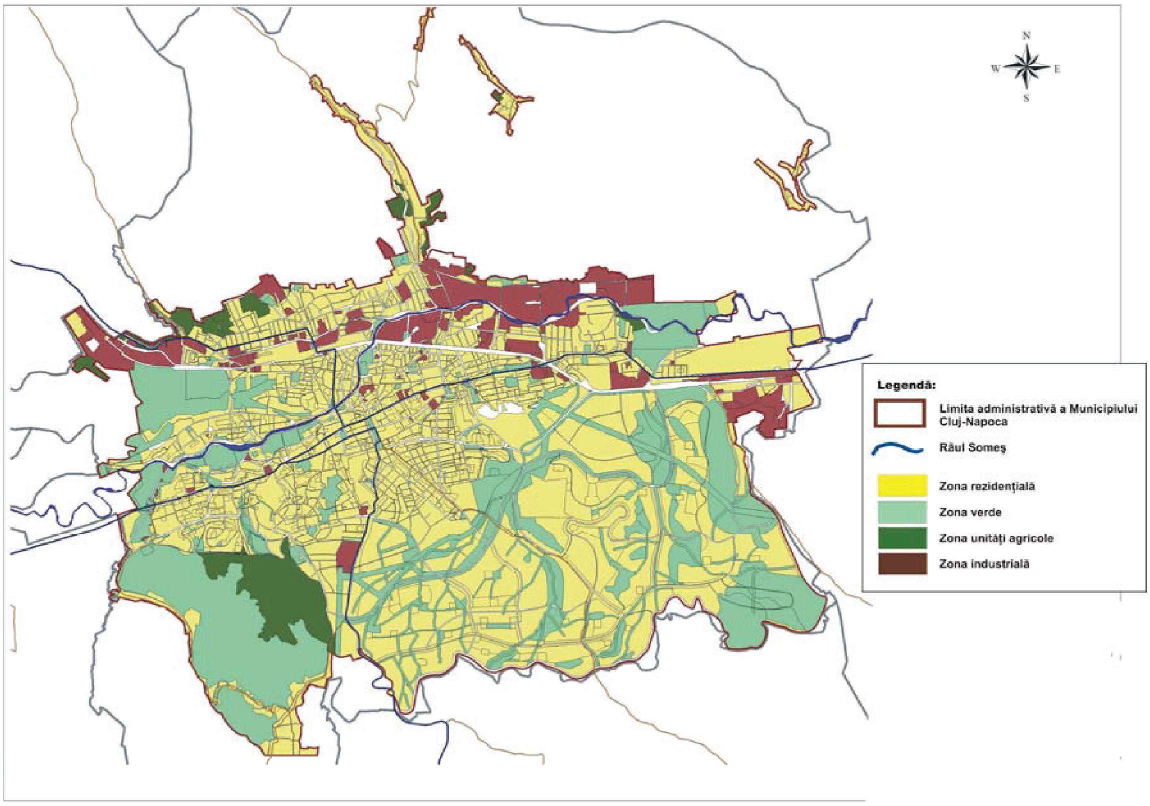

Fig. 123. Zonele funcţionale ale municipiului Cluj-Napoca în 2008
(sursa: Primăria Municipiului Cluj-Napoca)

- o dotare foarte bună cu echipamente publice a zonelor urbane funcţionale şi a geosistemului urban cu *instituţii supramunicipale, zonale şi regionale*;
- extinderea perimetrului cu regim special din municipiu, de la 320 ha, cât însumau zonele protejate în propunerea din 2005, la circa 700-900 ha în noul PUG din 2011, înglobând şi Canalul Morii şi culoarul Someşului Mic;
- o dinamică generatoare de acumulări în domeniul rezidenţial;

Tabelul 97. Evoluţia fondului locativ din municipiul Cluj-Napoca în perioada 1977-2008

	1977	**1992**	**1995**	**2008**
Caracteristici privind locuinţele				
Număr clădiri	21 584	17 632	17 800	19 874
Număr locuinţe total	70 865	113 149	113 392	120 504
Număr camere de locuit	143 635	258 981	261 500	263 643
Suprafaţa camerelor – m^2	2 252 685	3 921 842	3 959 974	4 712183
Numărul populaţiei stabile	262 858	328 602	330 843	308 763

Tabelul 97. Evoluţia fondului locativ din municipiul Cluj-Napoca
în perioada 1977-2008

	1977	1992	1995	2008
Număr persoane în gospodării	-	109 852	138 297	141 772
Număr gospodării	-	109 852	138 297	155 202
Alte persoane	-	17 445	14 886	14 003
Indici privind confortul de locuire				
Număr mediu al camerelor de locuit pe o locuinţă convenţională	2,03	2,30	2,31	2,40
Suprafaţa locuibilă pe o persoană din gospodării - m^2	8,57	12,60	12,50	12,10
Numărul de persoane din gospodării pe cameră	-	1,20	1,21	1,25
Numărul mediu persoane din gospodării pe o locuinţă	-	2,76	2,79	2,87
Suprafaţa locuibilă pe locuinţă - m^2	31,79	34,76	34,9	35,7
Numărul mediu de locuinţe pe clădire	209	408	406	411

Sursa: PUG Cluj-Napoca (1998) şi date furnizate de către Primăria Cluj-Napoca

- o centură verde periurbană întinsă şi variată biologic şi mai ales dendrologic, care, integrată inteligent într-un plan strategic de *dezvoltare urbană* şi metropolitană, poate asigura un „plămân" verde, durabil; astfel, ar fi nevoie de începerea demersurilor pentru înfiinţarea *Parcului Natural Masivul Feleacului*, incluzând în cadrul acestuia şi ariile protejate Făgetul Clujului şi Valea Căprioarei, precum şi obârşiile Văii Micuşului, Cheile Sălicei, Platoul Carstic Sălicea şi Pădurea Tăuţi (V. Surd, 2010);
- o echipare tehnică a teritoriului care conferă municipiului o poziţie de sistem tehnic mare;
- o logistică instituţională în domeniul ecologic, capabilă să asigure proiectarea, planificarea şi asigurarea unei strategii ecologice a spaţiului urban şi a zonei de convergenţă urbosistemică (zona metropolitană şi cea judeţeană);
- o infrastructură de cazare turistică bine dezvoltată;

Tabelul 98. Numărul structurilor de primire turistică cu funcţiuni de cazare turistică din municipiul Cluj-Napoca (perioada 1991-2009)

Tipuri de structuri de primire turistică	**Ani**									
	1991	**1993**	**1995**	**1997**	**1999**	**2001**	**2003**	**2005**	**2007**	**2009**
Hoteluri	13	16	16	14	14	17	17	29	32	34
Hoteluri pentru tineret	-	-	-	-	-	-	-	2	2	2
Hosteluri	-	-	-	-	-	-	2	2	2	2
Moteluri	1	1	-	-	-	1	1	1	1	-
Vile turistice	-	-	-	-	-	3	6	12	11	11
Cabane turistice	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Campinguri	1	1	1	2	2	1	1	1	2	1
Căsuţe turistice	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-
Pensiuni turistice	-	-	-	-	-	1	1	6	10	12
Pensiuni agroturistice	-	-	-	-	-	1	1	-	1	2

Sursa: Institutul Naţional de Statistică

Tabelul 99. Capacitatea de cazare turistică existentă (pe tipuri de structuri de primire turistică) din municipiul Cluj-Napoca în perioada 1991-2009 (număr locuri)

Tipuri de structuri de primire turistică	**Ani**									
	1991	**1993**	**1995**	**1997**	**1999**	**2001**	**2003**	**2005**	**2007**	**2009**
Hoteluri	1786	1847	1564	2071	2063	1872	2021	2684	2848	3010
Hoteluri pentru tineret	-	-	-	-	-	-	-	44	44	44
Hosteluri	-	-	-	-	-	-	27	32	32	32
Moteluri	-	-	-	-	-	16	16	16	16	-
Vile turistice	-	-	-	-	-	62	271	292	294	290
Cabane turistice	32	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Campinguri	466	466	1304	1506	1330	1128	86	86	95	86
Căsuţe turistice	-	-	-	-	-	24	24	-	-	-
Pensiuni turistice	-	-	-	-	-	13	16	188	230	211
Pensiuni agroturistice	-	-	-	-	-	21	21	-	13	23

Sursa: Institutul Naţional de Statistică

- un centru cultural sportiv, bazat pe tradiţia culturală, resursele umane şi financiare, o logistică instituţional-sportivă hegemonică în toată Transilvania;

Tabelul 100. Structura subsistemului funcţional cultural sportiv al municipiului Cluj-Napoca (2009)

<table>
<tr><th colspan="2">Număr competiţii</th><th rowspan="2">Instituţii sportive şi de învăţământ sportiv</th><th rowspan="2">Cluburi reprezentative</th><th rowspan="2">Numărul bazelor sportive</th><th rowspan="2">Numărul organizaţiilor de turism sportiv</th></tr>
<tr><th>Sportul pentru toţi</th><th>Sportul de performanţă</th></tr>
<tr><td rowspan="4">34</td><td rowspan="4">109</td><td rowspan="4">140</td><td>CFR 1907 Cluj</td><td rowspan="4">24</td><td rowspan="4">71 (alpinism, orientare, speologie, ciclism, pescuit, cercetăşie, etc.)</td></tr>
<tr><td>FC Universitatea Cluj</td></tr>
<tr><td>U Mobitelco</td></tr>
<tr><td>U Jolidon Cluj-Napoca</td></tr>
</table>

Sursa: Direcţia pentru Sport a Judeţului Cluj

- este un pol financiar-bancar de importanţă regională, cu zona de influenţă regional-europeană;
- este din punct de vedere istoric, logistic, cultural, ştiinţifico-tehnic şi geopolitic, cel mai reprezentativ *model de vector şi generator al „sociologiei şi geopoliticii frontierei”*;

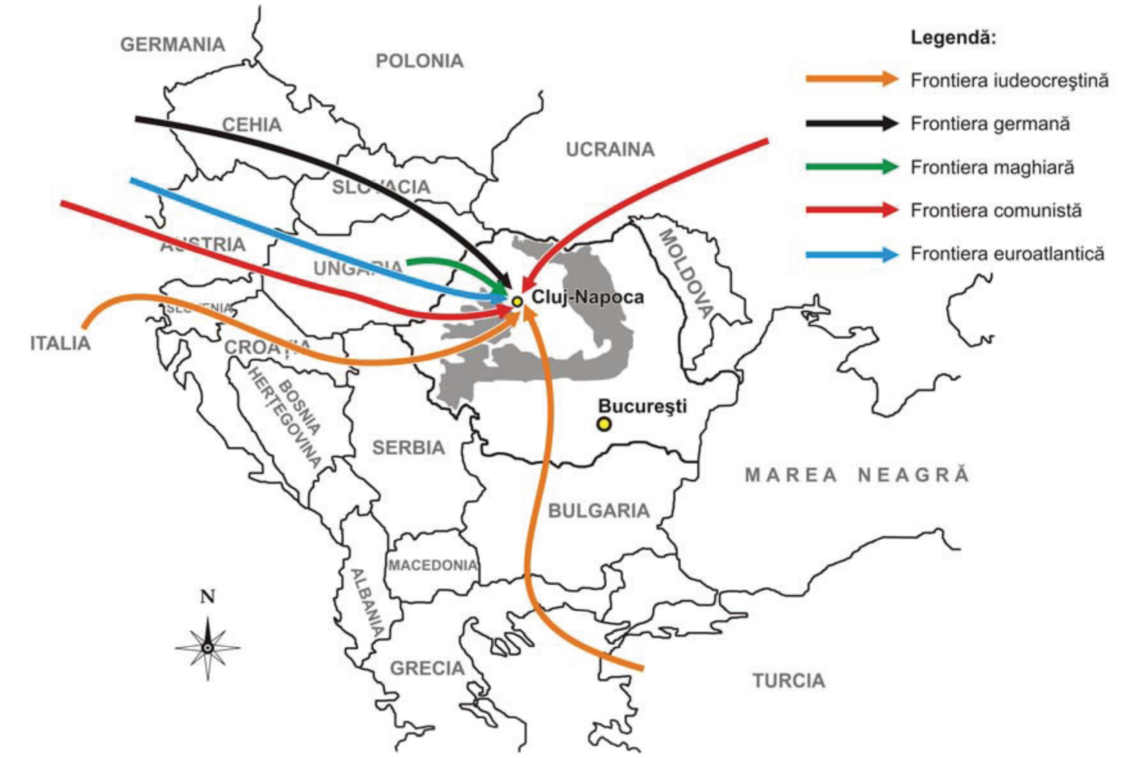
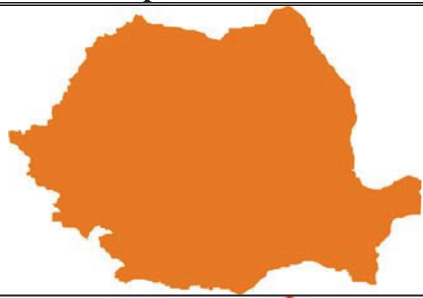
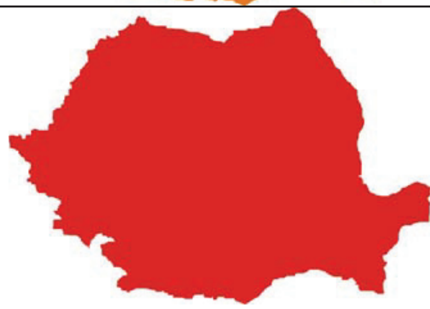
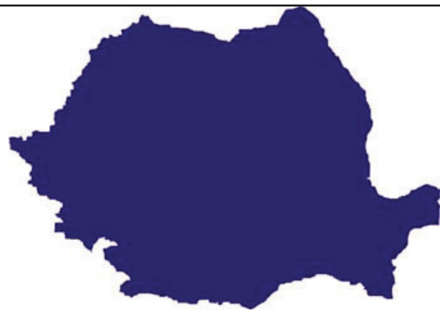
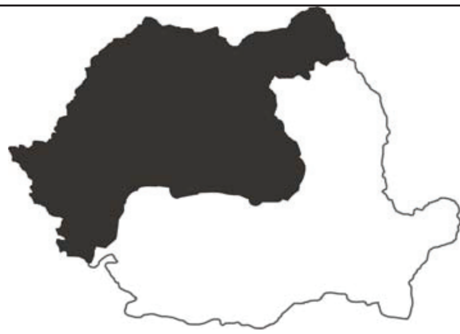
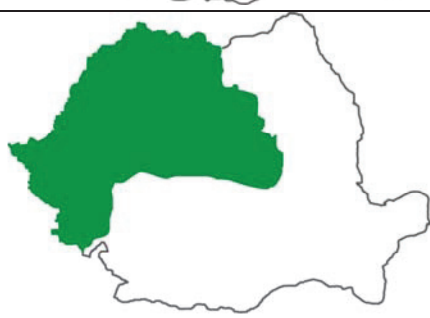

Fig. 124. Direcţiile principalelor „frontiere” spre centrul de convergenţă Cluj-Napoca

Tabelul 101. Ariile de expansiune ale frontierelor prin vectorul Cluj-Napoca

Nr. crt.	Denumirea frontierei	Aria de expansiune a frontierei
1.	Frontiera iudeo-creştină	
2.	Frontiera comunistă (kominternistă)	
3.	Frontiera euroatlantică	
4.	Frontiera germană (colonială şi imperială)	
5.	Frontiera maghiară	

■ **Componentele restrictive pentru *evoluţia durabilă* aparţinând subsistemului funcţional terţiar din geosistemul Cluj-Napoca** sunt următoarele:

- cadrul fizico-geografic natural, care îşi manifestă, peste timp, în primul rând, specificul de *Clus* (dacic) – *loc îngust*; harta geomorfologică a spaţiului fizico-geografic, accesibil dezvoltării extensive a municipiului, evidenţiază un „pattern” axial est-vest, cu foarte puţine „oferte” teritoriale spre nord şi sud;

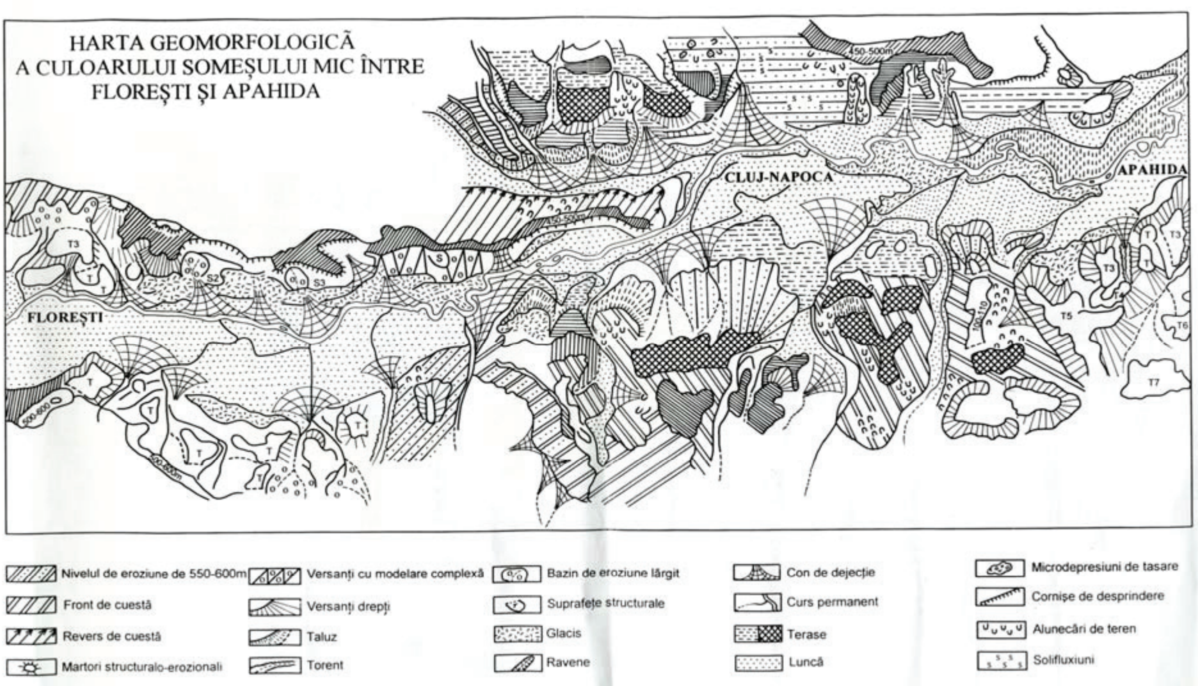

Fig. **125**. Harta geomorfologică a Văii Someşului Mic, între Floreşti şi Apahida
(sursa: V. Surd et al., 2010)

- poziţia geografică a aşezării raportată la principalele forme de relief (culoarul Someşului Mic strâns între doi versanţi înalţi şi instabili geologic) impune o singură racordare rutieră la magistrale rutiere (autostrăzi);
- *magistrala feroviară 300* traversează practic municipiul, “tăindu-l” aproximativ în două, pe direcţia est-vest; implicaţiile urbanistice, de proiectare şi de management a sistemelor tehnice aferente sunt foarte mari, costisitoare şi descurajante;
- o slabă coeziune civică şi politică în masa populaţiei româneşti, care în pofida majorităţii de 79,4% (la recensământul din 2002) este foarte manipulabilă civic şi electoral, astfel încât, în momentele deciziilor civice şi politice locale, nu mai dispune decât de circa 40% din puterea deciziei;
- presiunile partizane permanente şi consecvente ale organizaţiilor locale UDMR şi ale altor organizaţii locale ale minorităţii maghiare, care judecă orice iniţiativă locală prin prisma

intereselor minorităţii maghiare, şi care îşi construieşte cu obstinaţie scenarii frontaliere, revizioniste, hegemonice, etc.

- revendicări patrimoniale nejustificate;
- schimbarea denumirii străzilor;
- revendicarea dreptului de înfiinţare a unei universităţi maghiare de stat;
- segregarea instituţiilor publice pe criterii etnice;
- solicitarea inscripţionării denumirilor străzilor şi instituţiilor în limba mghiară;
- pretenţiile folosirii discriminatorii a limbii maghiare.etc.

▪ dezechilibrarea raportului socio-economic sectorial în geosistem; *sectoarele I (primar) şi II (secundar)* deţineau în 2008, în funcţie de numărul mediu al salariaţilor, un procent de *41,65 %*, iar *sectorul III (terţiar)* a crescut procentual în ponderea economică disproporţionat (ajungând la *58,35 %*); în condiţiile în care acest sector este în cea mai mare parte un *consumator financiar*, municipiul a ajuns într-o stare de nesiguranţă financiar-economică;

▪ incapacitatea oraşului (dovedită în ultimii 20 de ani) de a-şi „amplasa" în sistemul politic naţional un corp de elită capabil să reprezinte şi să impună prin autoritate şi competenţă interesele locale şi regionale în holarhia naţională;

▪ slaba valorizare a potenţialului cultural urban în următoarele domenii: turism, economie, frontieră etnonaţională, etc.;

▪ imposibilitatea construirii unui sistem urban şi periurban de circulaţie şi trafic fără un proiect sistemic (complex) şi foarte costisitor, consecinţele fiind tot mai dramatice:

- disproporţia între autovehiculele rutiere şi trama stradală;
- disproporţia între autoturisme şi parcări;
- degradarea spaţiilor verzi şi dispariţia acestora, Cluj-Napoca pierzând, după 1989, peste *20 ha de spaţii verzi amenajate*;
- degradarea stării cotidiene de civilizaţie, ordine şi confort;
- restrângerea spaţiului pietonal urban.

▪ *fenomenul îmbătrânirii populaţiei*, alimentat de o serie de factori demografici, structurali, frontalieri, socio-economici şi politici;

▪ degradarea stării publice de sănătate şi creşterea gradului de patologie în populaţia urbană din cauza: stresului general şi crescând; poluării; sărăciei populaţiei şi lipsei perspectivelor profesionale şi ocupaţionale;

▪ creşterea şomajului atât la nivelul municipiului cât şi la nivelul Zonei Metropolitane Cluj-Napoca, începând cu anul 2008;

Tabelul 102. Ponderea şomerilor în populaţia stabilă 18-62 ani (%) în municipiul Cluj-Napoca şi Zona Metroplitană Cluj-Napoca (2008-2010)

Nr. crt.	Unitate administrativă	Ani		
		2008	2009	2010
1	Cluj-Napoca	0,7	1,1	1,5
2	Aiton	1,6	2,9	3,1
3	Apahida	0,7	2.0	2,4
4	Baciu	0,5	1,4	1,9
5	Bonţida	1,0	2,3	2,8
6	Borşa	0,2	1,4	2,0
7	Căianu	1,1	2,8	3,5
8	Chinteni	0,7	2,3	2,6
9	Ciurila	3,3	9,1	10,1
10	Cojocna	1,4	3,1	3,8
11	Feleacu	0,5	1,6	1,9
12	Floreşti	1,0	2,2	3,0
13	Gârbău	0,8	4,1	5,0
14	Gilău	1,4	2,8	3,3
15	Jucu	0,2	1,3	1,5
16	Petreştii de Jos	3,2	10	10,5
17	Tureni	3,9	5,2	5,9
18	Vultureni	3,1	7,6	8,0

Sursa: Consiliul Judeţean Cluj

- politica frontalieră de golire a municipiului de instituţiile reprezentative pentru frontiera etnonaţională, etc., acest lucru însemnând atacarea simbolurilor sacre ("*locuri sacre*") şi desfiinţarea structurilor militare (de exemplu dezafectarea celor două cazărmi militare de la Floreşti şi Someşeni, dar şi a sediului Centrului Militar Zonal Cluj de pe B-dul 21 Decembrie 1989);
- lipsa unui Plan Urbanistic General fundamentat şi elaborat prin abordarea exhaustivă şi complexă a geosistemului urban Cluj-Napoca şi construit prin metode euristice, modelat ştiinţific şi proiectat geografic; justificarea geografică este după cum urmează:
  - timp de 20 de ani, Cluj-Napoca nu a avut un PUG;
  - cel din 1998 are în structura sa 80% studii monografice, deziderate geosociale, propuneri nefundamentate matematic,
  - planurile strategice de dezvoltare, în care Cluj-Napoca apare ca pol central, nu conţin proiecte geografico-ştiinţifice, ci planuri, obiective, direcţii, etc.;
  - PUG-ul din 1998 se limitează la prima treime a structurii *unei geografii normative* (*prospective*) şi nu conţine părţile: *proiectivă, operaţională şi managerială;*
- disproporţia dramatică între "valul" deşeurilor generate de geosistem şi de spaţiul său de convergenţă şi, capacitatea mica, a gestionării şi reducerii acestui proces agresiv pentru mediu; astfel, clujenii produc *anual aproximativ 130000 de tone de deşeuri* şi, în ciuda acestui fapt,

“Sistemul de management integrat al deşeurilor la nivelul judeţului Cluj” nu a fost încă implementat; acest sistem ar fi însemnat construirea unui Centru de Management Integrat al Deşeurilor în Cluj-Napoca, precum şi a trei staţii de transfer (Huedin, Gherla şi Mihai Viteazu), care să primească şi să trateze aceste fluxuri; în aceste condiţii, deşeurile generate de către locuitorii municipiului Cluj-Napoca sunt *depozitate* ***temporar*** *pe o platformă de 10000 m^2,* cu o *capacitate de 4583 tone/lună fracţie umedă, 8500 tone/lună fracţie uscată şi 1358 tone/lună vegetale compostabile*, situată lângă fosta rampă de la Pata Rât;

- *degradarea structurală a subsistemului uman (a elementului uman) din geosistem* prin: dezorganizarea sistemului educaţional; lipsa unor politici social-culturale şi educative sistemice; creşterea discrepanţei sociale între săraci şi bogaţi; acumularea bogăţiei fie în favoarea unor structuri transfrontaliere fie în contul unor oameni cu educaţie indoielnică; în concluzie, apariţia şi configurarea unei adevărate dihotomii sociale în elementul uman şi creşterea eterogenităţii sociosistemice în detrimentul omogenităţii;
- *nesincronizarea dezvoltării subsistemului universitar cu piaţa muncii naţionale* fie prin supradezvoltare (supracreştere numerică) fie prin cantonarea în specializări fără acoperire în piaţa muncii sau prin supralicitarea unor specializări în ştiinţele umane (ştiinţe politice, management, ştiinţe juridice), care nu oferă societăţii consistenţă şi competenţă intelectuală, ci iluzii sau presiuni nejustificate asupra pieţei muncii. “*Nu mărimea conferă relevanţă unei universităţi, ci calitatea efectivă a studiilor*” (A. Marga, 2009);

Tabelul 103. Situaţia licenţiaţilor din cadrul Facultăţii de Drept şi a Facultăţii de Ştiinţe Politice a UBB, în raport cu piaţa muncii (promoţia 2008/2009)

Facultatea	**Numărul şi % total de licenţiaţi**	**Numărul şi % de absolvenţi încadraţi conform licenţei**	**Numărul şi % de absolvenţi încadraţi în alte domenii**	**Numărul şi % de absolvenţi fără loc de muncă**
Ştiinţe politice, administrative şi ale comunicării	692 (100%)	150 (21,68%)	420 (60,69%)	122 (17,63%)
Drept	650 (100%)	320 (49,23%)	31 (4,77%)	299 (46%)

Sursa: Universitatea Babeş-Bolyai Cluj-Napoca

- creşterea fenomenului infracţional în sistemul urban Cluj-Napoca (corupţie, fraudă, furturi, infracţiuni cu violenţă, agresiuni), descurajând fenomenul de localizare a segmentului de populaţie valoros, a investiţiilor, a cumpărării de locuinţe şi impunând creşterea anormală a cheltuielilor pentru siguranţa proprietăţii, familiei, circulaţiei, etc.;
- existenţa unor datorii ale spitalelor clujene către diverşi furnizori de medicamente, aparatură medicală, alimente, etc.;

Tabelul 104. Situaţia datoriilor spitalelor din municipiul Cluj-Napoca (în primele şase luni ale anului 2010)

Nr. crt.	Spital / Institut	Datorii (lei)
1.	Spitalul Clinic de Urgenţă pentru Copii Cluj-Napoca	4.700.000
2.	Spitalul Clinic de Urgenţă "Prof. Dr. Octavian Fodor"	3.000.000
3.	Spitalul Clinic de Boli Infecţioase Cluj-Napoca	2.450.000
4.	Institutul de Urologie şi Transplant Renal Cluj-Napoca	400.000

Sursa: Consiliul Judeţean Cluj şi C.A.S. Cluj

- vechimea şi uzura ridicată a dalelor de pe platformele de mişcare ale Aeroportului Internaţional Cluj-Napoca (datează din 1961), lucru ce implică închiderea frecventă a aeroportului pentru reparaţii / sistarea activităţii acestuia pentru perioade lungi de timp;
- în ciuda progreselor înregistrate de subsistemul de transporturi rutiere al municipiului, traficul rutier din Cluj-Napoca are *tendinţa de saturare, în special în zona centrală*, conform lui Leonte Petric, din cadrul Universităţii Transilvania Braşov; acesta a identificat mai multe disfuncţionalităţi ale reţelei rutiere: *străzi cu gabarite necorespunzătoare categoriei, străzi şi intersecţii cu capacitate de circulaţie depăşit; intersecţii neamenajate corespunzător; fluxuri mari de pietoni în zona centrală, care se suprapun peste fluxuri auto importante*;

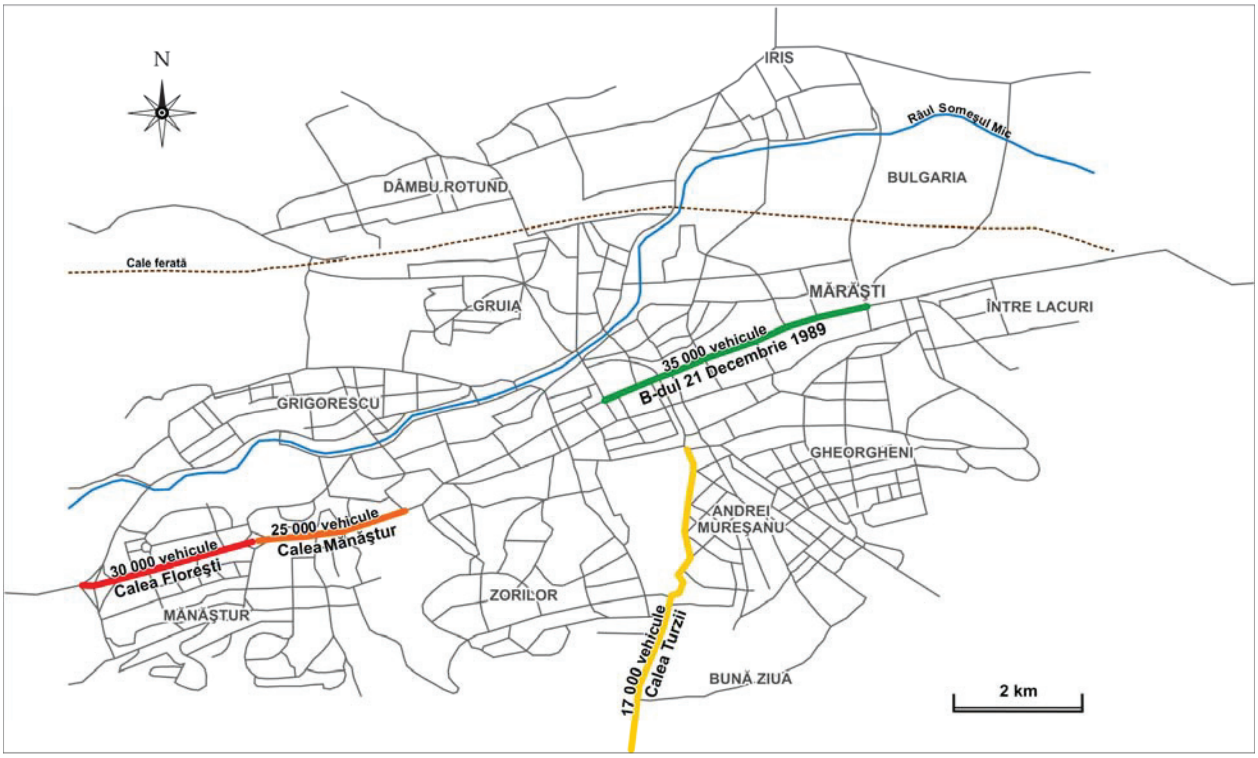

Fig. 126. Harta arterelor rutiere din municipiul Cluj-Napoca cu cele mai mari valori ale fluxurilor de circulaţie la fiecare 24 de ore, pe sens (prelucrare după P.U.G. Municipiul Cluj-Napoca 2010 - proiect)

- incapacitatea subsistemului turistic clujean de a atrage vizitatori în ultimii ani, aşa cum se observă din tabelele următoare:

Tabelul 105. Sosiri ale turiştilor în structuri de primire turistică, pe tipuri de structuri, din municipiul Cluj-Napoca în perioada 2007-2009 (număr turişti)

Tipuri de structuri de primire turistică	Ani		
	2007	**2008**	**2009**
Hoteluri	193.070	184.791	139.284
Hoteluri pentru tineret	2.255	2.923	1.703
Hosteluri	1.175	1.389	980
Moteluri	1.897	-	-
Vile turistice	36.480	36.477	24.571
Campinguri	5.503	4.334	1.646
Pensiuni turistice	20.963	24.162	14.874
Pensiuni agroturistice	-	589	399

Sursa: Institutul Naţional de Statistică

Tabelul 106. Înnoptări în structuri de primire turistică, pe tipuri de structuri, din municipiul Cluj-Napoca în perioada 2007-2009 (număr)

Tipuri de structuri de primire turistică	Ani		
	2007	**2008**	**2009**
Hoteluri	380.146	341.016	249.354
Hoteluri pentru tineret	4.286	5.846	3.406
Hosteluri	2.693	2.925	1.804
Moteluri	1.897	-	-
Vile turistice	56.243	51.846	36.912
Campinguri	7.716	6.776	2.835
Pensiuni turistice	36.272	39.752	22.871
Pensiuni agroturistice	-	1.178	798

Sursa: Institutul Naţional de Statistică

- scăderea numărului de biblioteci din municipiul Cluj-Napoca în perioada 1998-2009;

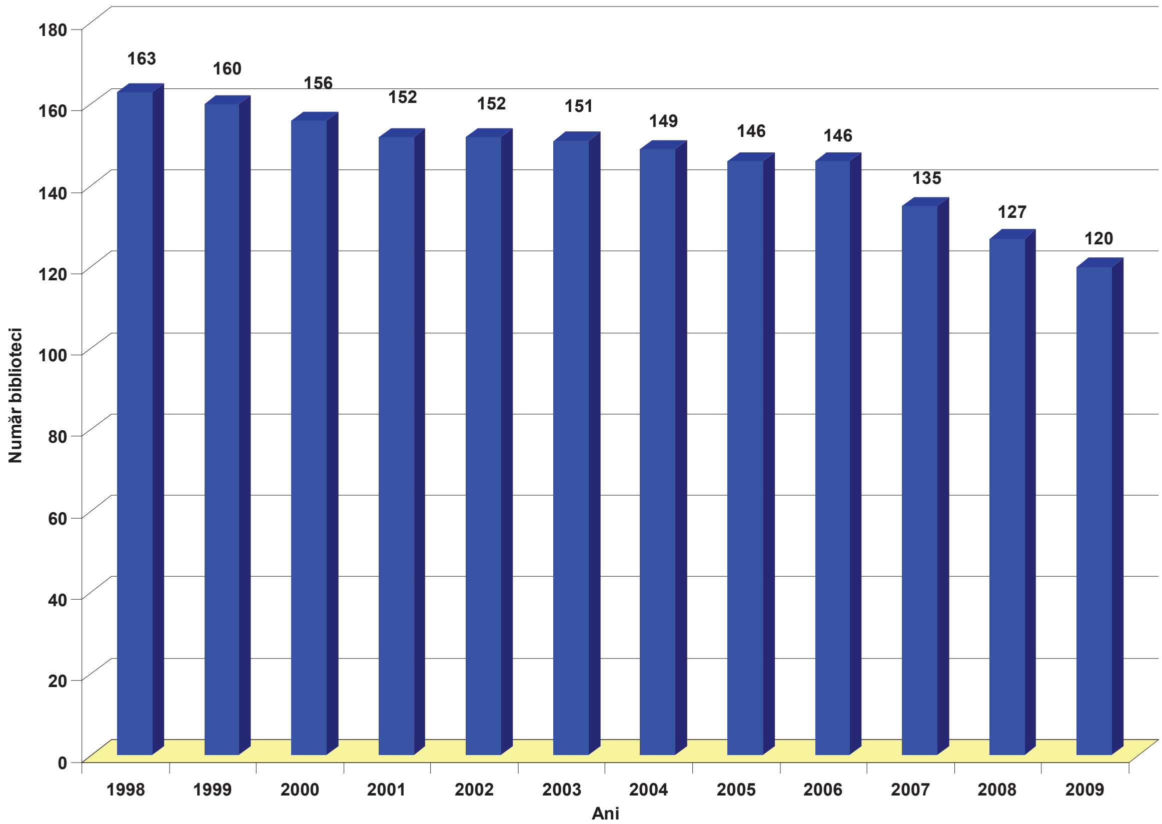

Fig. 127. Evoluţia numărului bibliotecilor din municipiul Cluj-Napoca în perioada 1998-2009 (sursa: Institutul Naţional de Statistică)

- scăderea în popularitate a vechilor cinematografe centrale, reducerea dramatică a numărului de spectatori prezenţi la spectacolele găzduite de acestea şi chiar desfiinţarea unora dintre ele (cinematograful Favorit), în ciuda susţinerii oferite de Festivalul Internaţional de Film Transilvania; având în vedere candidatura municipiului Cluj-Napoca la titlul de „Capitală Culturală Europeană” în 2020, este inacceptabil ca centrul să fie privat de aceste elemente cultural-funcţionale vitale, iar municipiul să se bazeze doar pe „multiplexuri”, axate pe divertisment şi nu pe cultură.

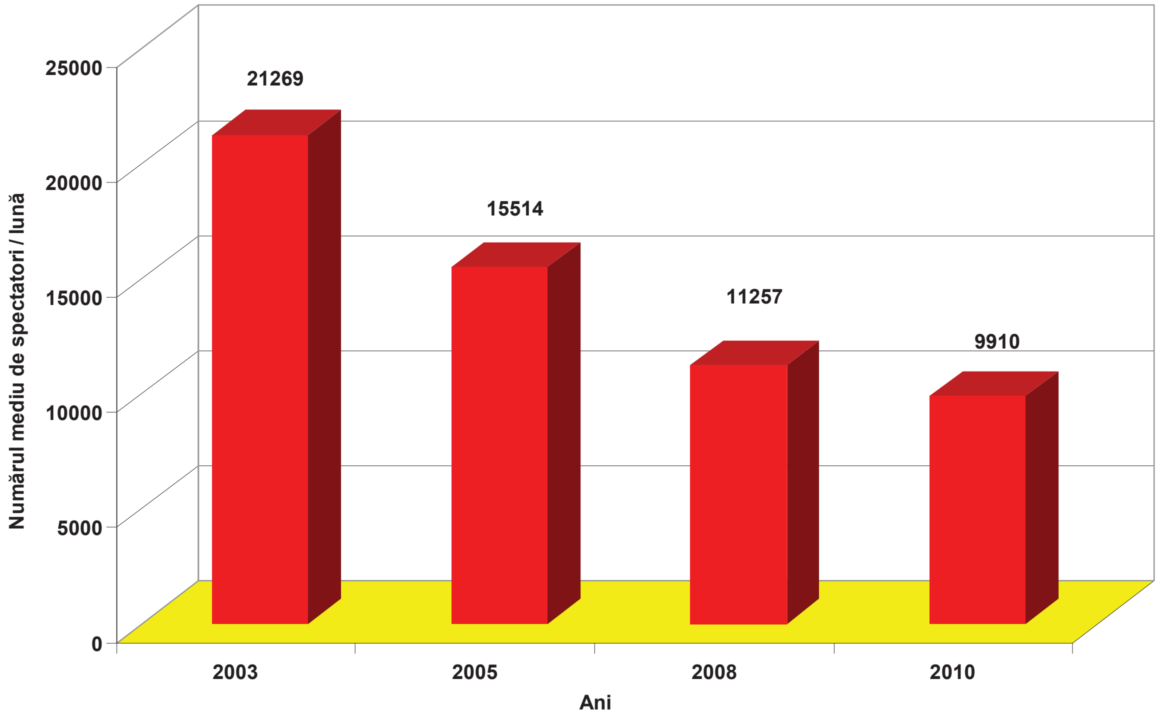

Fig. 128. Evoluţia numărului mediu lunar de spectatori în cinematograful Republica (2003-2010) (sursa: Biroul de Presă al Festivalului Internaţional de Film Transilvania)

■ **Interacţiunile elementelor subsistemului terţiar în evoluţia geosistemului Cluj-Napoca.** Conform teoriei complexităţii, într-un sistem complex, importanţa majoră o au nu elementele sistemului, nu suma elementelor, nu forţa elementelor componente în structură, ci ***interacţiunile dintre componente*** *„...complexitatea este o proprietate născută din interacţiunea părţilor ... se manifestă doar la nivelul sistemului însuşi*" (P. Cilliers, 1998).

Acesta este suportul ideologic pentru care consider că în prospectarea, prognozarea şi proiectarea unui geosistem urban complex precum Cluj-Napoca, *interacţiunea elementelor este fundamentală*. În consecinţă, voi evidenţia în continuare câteva exemple din *tabloul interacţiunii elementelor subsistemului terţiar în geosistemul urban Cluj-Napoca*:

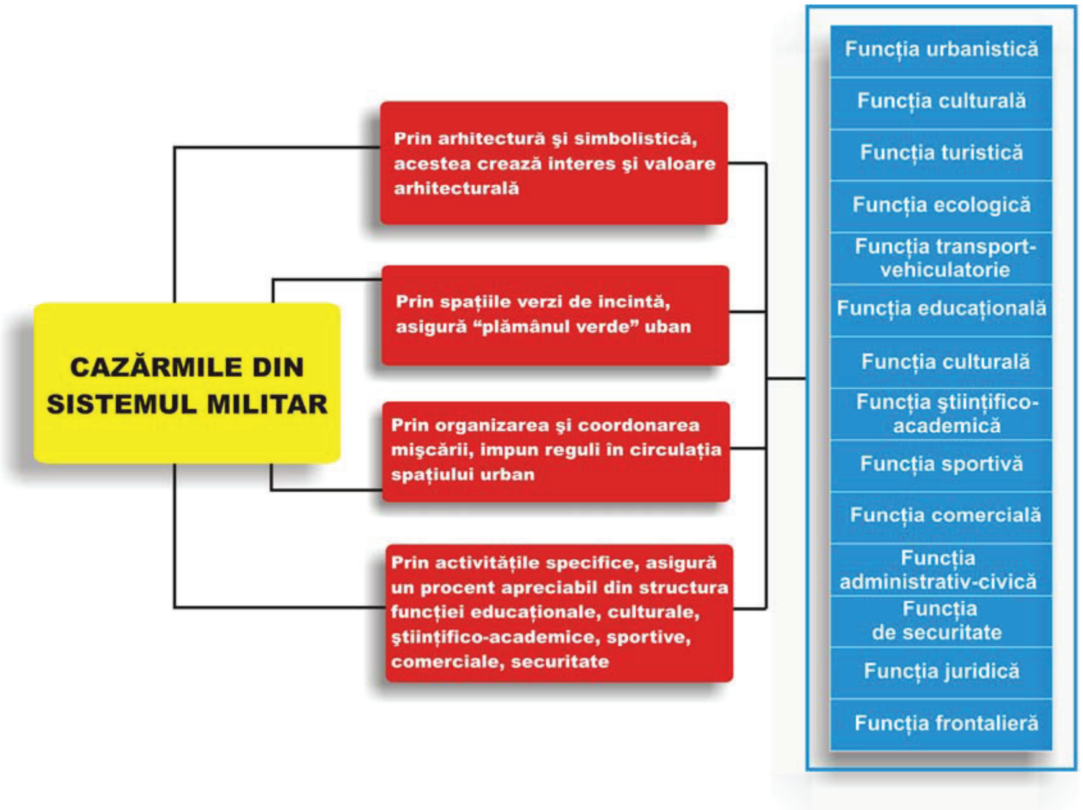

Fig. 129. Interacţiunile dintre elementul „Cazărmile din sistemul militar Cluj-Napoca" şi restul funcţiilor terţiare ale municipiului

Notă: în Cluj-Napoca, elementele sistemului funcţiei militare – cazărmile – au realizat în geosistem interacţiuni multiple şi complexe. Calculând doar ca număr de elemente „factor secund" aparţinând celorlalte subsisteme rezultă un număr de 52 de interacţiuni.

Universitatea Babeş-Bolyai (UBB), ca „element cauză" în interacţiunea intrasistemică, impune o complexitate de relaţii deterministe, *directe* sau *în serie*, cu celelalte elemente de o extraordinară complexitate, ca de exemplu:

- ca cea mai mare universitate din geosistem, dar şi din suprasistemul naţional de învăţământ superior, ea se constituie permanent într-un etalon pentru toate celelalte universităţi din Cluj-Napoca;
- prin patrimoniul construit şi prin poziţia sa de *simbol urban*, se impune pe lista obiectivelor turistice din municipiu, obligând funcţiile implicate în turismul local (cultural, religios, comercial, de plăcere, sportiv, medical, etc.) să îşi elaboreze ghidurile, planurile şi tacticile de lucru, chiar şi strategiile uneori, în funcţie de acest element;
- Universitatea Babeş-Bolyai impune în rândul elementelor funcţiei religioase interacţiuni organizatorice, academice, culturale, de educaţie şi învăţământ, de proiectare şi cercetare, prin liniile de studii la facultăţile de teologie din structura sa;

- între elementul UBB şi elementele subsistemului educativ de masă există o legătură deterministă prin: oferta de studii; oferta de perfecţionare didactică; oferta ştiinţifico-academică; oferta de locuri de muncă pentru personalul didactic; oferta de asistenţă şi coordonare în oficializarea şi încheierea etapelor de studii, etc.;
- interacţionează cu elementele subsistemului cultural cel puţin într-un număr de cazuri după cum urmează:
    - cu 9 elemente ale funcţiei cultural-festive;
    - cu 17 elemente ale funcţiei cultural-artistice;
    - cu 11 elemente ale funcţiei ştiinţifico-academice;
    - cu 5 elemente ale funcţiei educative de masă.

Un număr de 16 categorii de elemente ale subsistemului funcţional cultural sunt obiectiv legate de specificul şi activitatea UBB (conform tabelului cu elementele structural-funcţionale ale funcţiilor culturale).

- cu elementele funcţiei ştiinţifico-academice din municipiul Cluj-Napoca, UBB interacţionează în primul rând prin următoarele organizări ştiinţifico-academice şi de cercetare:
    - Departamentul de Cercetare şi Management Programe;
    - unităţi de cercetare ştiinţifică, împărţite pe şase domenii (Consilierea şi dezvoltarea forţei de muncă; Cercetare şi consultanţă în domeniul politic, social şi juridic; Cercetare şi consultanţă în domeniul economico-administrativ, Valorificarea cercetării ştiinţifice cu impact tehnologic; Cercetare fundamentală; Promovarea culturii);

Toate institutele şi instituţiile de cercetare academică ce sunt cuprinse în cele şase domenii sunt organizate pe două linii ştiinţifice: 1) *Ştiinţe exacte şi ale naturii* şi 2) *Ştiinţe socio-umane*.

- interacţiunile UBB cu elementele subsistemului funcţional sportiv se prezintă astfel:
    - UBB asigură calificarea universitară în toate sporturile pe care sistemul sportiv clujean le practică;
    - deţine baze şi structuri sportive care acţionează integrat în sistemul sportiv clujean de performanţă şi de masă;
    - Baza Sportivă „Iuliu Haţieganu” este un spaţiu de manifestare şi exerciţiu sportiv-didactic pentru Facultatea de Educaţie fizică şi Sport a UBB, etc.
- elementul sistemic UBB interacţionează cu elementele susbsistemului funcţional civic-urban printr-o complexitate de direcţii, forme şi funcţii precum:
    - califică anual sute de specialişti în urbanism (geografi, economişti, sociologi, teologi, ecologişti, administratori publici, etc.);

- calific şi specializează sau perfecţionează permanent resurse umane în domeniul administraţiei, asistenţei sociale, psihologiei, etc.;
- asigură permanent un flux de specialişti filologi, capabili să ocupe funcţii specifice relaţiilor municipiului Cluj-Napoca cu alte oraşe, sisteme sau suprasisteme administrativ-civice din toată lumea, etc.

▪ interacţiunea UBB cu elementele subsistemului funcţional administrativ-politic (judeţean sau regional) este reprezentativă prin:
  - calificarea academică în cadrul UBB pe care o obţine majoritatea personalului din instituţiile administraţiei regionale şi judeţene;
  - studii, cercetare şi proiecte, planuri de dezvoltare (regionale, sectoriale, zonale) pe care colectivul de specialişti ai UBB le-au elaborat în folosul acestor instituţii;
  - simpozioane, conferinţe, congrese la care participă specialişti din structurile ambelor sisteme, etc.;
  - cadre didactice din UBB care ocupă şi deţin funcţii politico-administrative, în diferite instituţii administrativ-politice judeţene şi regionale, etc.

▪ UBB interacţionează cu logistica instituţională a subsistemelor financiare şi comerciale prin:
  - calificarea de nivel universitar-academic a majorităţii personalului din aceste instituţii;
  - studii, cercetări şi colaborări în domeniu;
  - asigurarea studiilor doctorale pentru un *număr de 70 de economişti* (în sesiunea septembrie 2010);
  - coordonarea, elaborarea şi editarea unor reviste ştiinţifico-academice în domeniile financiar-bancar şi comercial (*Studia Universitatis Babeş-Bolyai Oeconomica* şi *Revista de Studii şi Cercetări Economice Virgil Madgearu*);

▪ UBB, împreună cu subsistemul universitar clujean, prin resursa umană, materială şi financiară, este una dintre cele mai mari „consumatoare" de servicii specifice sistemului transport-vehiculatoriu; în 2008, subsistemul transport-vehiculatoriu clujean a primit din subsistemul universitar clujean următoarele procente de călători:
  - *transport rutier intraurban: 21,16% (890559 studenţi-călători)*;
  - *transport rutier extraurban: 11,4% (650230 studenţi-călători)*;
  - *transport feroviar: 4,2% (435750 studenţi-călători)*;
  - *transport aerian: 2,8% (21061 studenţi-călători)*.

▪ între UBB şi elementele sistemului infocomunicaţional există interacţiuni multiple şi complexe; vom exemplifica însă doar un singur domeniu, dar unul reprezentativ, mai exact

cel al mass-mediei locale; astfel, în cele 42 de instituţii mass-media din Cluj-Napoca *lucrează în proporţie de 48,14% absolvenţi ai UBB Cluj-Napoca*.

O altă formă de evidenţiere a interacţiunilor în subsistemul terţiar clujean poate fi făcută printr-un *„tablou" al elementelor sistemice cu funcţii multiple (complexe)*. Voi construi deci, un tablou funcţional cu principalele elemente ale subsistemului terţiar şi cu funcţiile pe care acestea le susţin (principale şi secundare).

Tabelul 107. Tabloul funcţional al principalelor elemente ale subsistemului terţiar din municipiului Cluj-Napoca şi funcţiile susţinute de acestea în 2010

Nr. crt.	Elementul geosistemic	Principala funcţie susţinută	Funcţiile secundare pe care le susţine
1.	Inspectoratul Şcolar Judeţean Cluj	Educativă de masă	- Educativ-turistică - Sportivă - Infocomunicaţională
2.	Universitatea Tehnică Cluj-Napoca	Universitară	- Infocomunicaţională - Transport-vehiculatorie - Urbanistică - Educativ-turistică - Frontalieră - Comercială
3.	Arhiepiscopia Ortodoxă Română a Vadului, Feleacului şi Clujului	Spiritual-religioasă	- Religios-turistică - Educativă de masă - Universitară
4.	Festivalul Internaţional de Film Transilvania	Cultural-festivă	- Cultural-artistică - Educativ-turistică - Transport-vehiculatorie - Educativă de masă - Frontalieră - Universitară - Comercial-turistică
5.	Opera Naţională Română Cluj-Napoca	Cultural-artistică	- Cultural-festivă - Transport-vehiculatorie - Frontalieră
6.	Filiala Cluj a Academiei Române	Ştiinţifico-academică	- Universitară - Educativ-turistică - Frontalieră - Cultural-artistică
7.	Direcţia pentru Sport a Judeţului Cluj	Sportivă	- Educativ de masă - Urbanistică - Cultural-festivă - Transport-vehiculatorie - Universitară - Administrativ-civică şi Administrativ-politică judeţeană
8.	Direcţia de Sănătate a Judeţului Cluj	Medicală	- Universitară - Securitate - Ecologică - Comercială

Nr. crt.	Elementul geosistemic	Principala funcţie susţinută	Funcţiile secundare pe care le susţine
9.	Arhitectul-şef al Municipiului Cluj-Napoca	Urbanistică	- Universitară - Administrativ-civică - Administrativ-politică judeţeană şi regională - Medicală - Ecologică
10.	Primăria Municipiului Cluj-Napoca	Administrativ-civică	- Educativă de masă - Cultural-festivă - Sportivă - Rezidenţială - Educativ-turistică - Infocomunicaţională - Transport-vehiculatorie rutieră - Ecologică - Funcţia frontalieră
11.	Compartimentul Mediu – Consiliul Judeţean Cluj	Ecologică	- Administrativ-politică judeţeană şi regională - Educativ-turistică - Medicală - Urbanistică - Universitară - Transport-vehiculatorie rutieră - Administrativ-civică
12.	Consiliul Local al Municipiului Cluj-Napoca	Rezidenţială	- Urbanistică - Educativă de masă - Ecologică - Sportivă - Cultural-festivă, etc.
13.	Inspectoratul de Jandarmi Judeţean Cluj „Alexandru Vaida Voevod”	Securitate	- Administrativ-politică judeţeană şi regională - Administrativ-civică - Educativă de masă - Juridică - Transport-vehiculatorie - Sportivă - Infocomunicaţională - Frontalieră
14.	Curtea de Apel Cluj	Juridică	- Securitate - Administrativ-politică judeţeană şi regională - Administrativ-civică - Infocomunicaţională
15.	Consiliul Judeţean Cluj	Administrativ-politică judeţeană	Restul funcţiilor terţiare ale municipiului Cluj-Napoca
16.	Agenţia de Dezvoltare Regională Nord-Vest	Administrativ-politică regională	- Infocomunicaţională - Frontalieră
17.	Divizia 4 Infanterie „Gemina”	Militară	A se vedea figura 129.

Nr. crt.	Elementul geosistemic	Principala funcţie susţinută	Funcţiile secundare pe care le susţine
18.	Polus Center	Comercială	- Frontalieră - Cultural-festivă - Comercial-turistică - Urbanistică
19.	Banca Transilvania	Financiară	- Infocomunicaţională - Frontalieră - Comercială
20.	RATUC Cluj-Napoca	Transport-vehiculatorie intraurbană	- Urbanistică - Transport-vehiculatorie rutieră - Educativ de masă
21.	Regionala CFR Călători Cluj	Transport-vehiculatorie feroviară	- Urbanistică - Universitară - Educativ de masă
22.	Aeroportul Internaţional Cluj-Napoca	Transport-vehiculatorie aeriană	- Frontalieră - Cultural-festivă - Comercială - Militară - Urbanistică
23.	Direcţia Regională de Poştă Cluj	Transport-vehiculatorie specială	- Infocomunicaţională - Urbanistică - Transport-vehiculatorie aeriană - Transport-vehiculatorie feroviară
24.	Serviciul de Telecomunicaţii Speciale – Oficiul Judeţean de Telecomunicaţii Speciale Cluj	Infocomunicaţională	- Securitate - Administrativ-politică judeţeană şi regională - Administrativ-civică - Militară

În continuare, ca o ilustrare mai detaliată, voi prezenta, prin câteva exemple, modul în care un element geosistemic precum Arhitectul-şef al Municipiului Cluj-Napoca, susţinător al funcţiei urbanistice (*funcţie principală susţinută*), poate susţine în acelaşi timp un "*planning urban sănătos*" (H. Barton, Catherine Tsourou, 2000), ocrotirea sănătăţii populaţiei şi implicit funcţia medicală a municipiului (*funcţie secundară susţinută*).

Tabelul 108. Patru exemple de obiective cheie pentru un planning urban sănătos

Nr. crt.	Obiectiv	
1.	***Stiluri de viaţă sănătoase***	
	Criteriu pentru politica de evaluare	Promovează şi încurajează politicile şi propunerile de planning un stil de viaţă sănătos?
	Beneficii pentru sănătate	Exerciţiile fizice combat bolile de inimă şi alte boli asociate cu meseriile sedentare sau cu stresul. Stilurile de viaţă sănătoase pot îmbunătăţi starea mintală şi prin urmare pot influenţa sănătatea fizică.

Tabelul 108. Patru exemple de obiective cheie pentru un planning urban sănătos

	Efecte potenţial negative ale planificării	Locuinţele din cartiere cu densitate mică a clădirilor şi diversele facilităţi care conduc la pattern-uri de deplasări mai lungi sau încurajează utilizarea excesivă a autovehiculelor nu susţin stiluri de viaţă sănătoase.
	Efecte pozitive ale planificării	Planificarea poate crea medii atrăgătoare, sigure şi convenabile care încurajează oamenii să meargă pe jos sau cu bicicleta la lucru, la cumpărături, şcoală sau altele. Planurile de dezvoltare pot asigura oportunităţi adecvate de recreere cu o distribuţie egală în cadrul comunităţii şi în locuri accesibile.
2.	***Coeziune socială***	
	Criteriu pentru politica de evaluare	Încurajează sau promovează politicile şi propunerile de planning coeziunea socială?
	Beneficii pentru sănătate	Reţelele de prieteni şi sprijin din cadrul comunităţii pot ajuta individul acasă sau la serviciu prin micşorarea timpului de recuperare după o boală şi pot reduce depresia şi bolile cronice. Fragmentarea structurii sociale poate duce la ghetouri împărţite în funcţie de statut socioeconomic, vârstă şi rasă, rezultând izolare şi insecuritate.
	Efecte potenţial negative ale planificării	Coeziunea socială poate fi subminată prin redezvoltare rezidenţială necugetată şi insensibilă şi prin dispersarea comunităţii de rezidenţi, dar şi prin căi de acces care taie legăturile dintre comunităţi, prin construierea de bariere în faţa conexiunilor pietonale sau prin proiecte mari şi intimidante, de cele mai multe ori mari complex comerciale.
	Efecte pozitive ale planificării	Planning-ul urban nu poate crea comunităţi locale sau reţele sociale strânse. Dar coeziunea socială poate fi ajutată prin crearea de medii sigure şi permeabile, cu puncte în care oamenii se pot întâlni. Dezvoltarea cu utilizări mixte în centrele oraşelor şi în mediile comerciale, precum şi în cartierele rezidenţiale pot ajuta la lărgirea opţiunilor sociale.
3.	***Calitatea locuinţelor***	
	Criteriu pentru politica de evaluare	Promovează şi încurajează politicile şi propunerile de planning o calitate superioară a locuinţelor?
	Beneficii pentru sănătate	Accesul la locuinţe adecvate este foarte important, mai ales pentru tineri şi pentru cei în vârstă. Efectele asupra sănătăţii ale dezvoltării timpurii durează toată viaţa. Factorii de mediu şi lipsa igienei şi a curăţeniei din clădiri şi spaţii urbane cauzează îmbolnăviri.

Tabelul 108. Patru exemple de obiective cheie pentru un planning urban sănătos

	Efecte potenţial negative ale planificării	Locuinţe insuficiente, aglomerate, construite din materiale toxice şi din structuri nesigure sunt în detrimentul sănătăţii fizice. Supraaglomerarea este asociată cu boli mintale şi fizice şi cu accidente. Proasta alegere a locului, design-ul şi orientarea locuinţelor pot exacerba infracţiunile. Clădirile rezidenţiale înalte pot afecta sănătatea mintală, care, combinată cu izolarea socială, poate duce la depresie şi boală.
	Efecte pozitive ale planificării	Calitatea locuinţelor poate fi îmbunătăţită prin asigurarea folosirii unui proiect adecvat, a unei orientări potrivite şi a unor materiale eficiente. Pot fi planificate clădiri adaptabile, pentru diferite utilizări pentru comunitate, precum ocrotirea sănătăţii, educaţie sau divertisment.
4.	***Accesibilitate***	
	Criteriu pentru politica de evaluare	Promovează şi încurajează politicile de planning accesibilitatea?
	Beneficii pentru sănătate	Reducerea dependenţei de maşini şi alte forme motorizate de transport poate duce la mai mult exerciţiu fizic şi la reducerea riscului de boli de inimă, etc. Un număr din ce în ce mai mare de copii nu beneficiază, de exemplu, de mersul pe jos la şcoală, în acelaşi timp intensificându-se semnalele de alarmă privind obezitatea. Obiceiurile de activitate fizică ce sunt edificate în copilărie sunt un factor cheie în dezvoltarea adulţilor.
	Efecte potenţial negative ale planificării	În multe state, serviciile publice precum spitalele şi şcolile sunt raţionalizate, rezultând închiderea multora dintre ele. Acest lucru a transferat responsabilitatea deplasării către individ, astfel restricţionându-se accesul, ceea ce constituie un dezavantaj pentru anumite grupuri (cei în vârstă, femeile, copiii, persoanele cu handicap şi minorităţile etnice). Supermarketurile aflate în afara oraşului au dus la creşterea dependenţei faţă de automobil, în detrimentul facilităţilor urbane.
	Efecte pozitive ale planificării	Planificarea urbană poate îmbunătăţi oportunităţile de transport disponibile, mai ales prin asigurarea accesibilităţii facilităţilor locale celor care merg cu bicicleta sau celor care folosesc transportul în comun. Pot fi promovate reţele pietonale sau de ciclism, iar traficul gestionat în aşa fel încât vitezele de rulare prin zonele rezidenţiale să fie mai reduse.

Sursa: H. Barton şi Catherine Tsourou (2000)

Concluzia geografică a acestei etape geoprospective conduce spre o interacţiune multiplă şi complexă între elementele subsistemului funcţional terţiar, cu efecte multiplicatoare în complexitatea geosistemului urban Cluj-Napoca. Se evidenţiază sugestiv că principalele elemente sistemice aparţin şi

susţin cel puţin două funcţii terţiare, fapt demonstrativ pentru nivelul complex al interacţiunilor şi al dinamicii evolutive din geosistem.

*** Factorii de presiune din subsistemul terţiar, cu efect geosistemic în evoluţia viitoare a municipiului Cluj-Napoca.** În evoluţia sa, geosistemul urban Cluj-Napoca este influenţat de un şir de *factori geografici* a căror taxonomie poate fi construită după mai multe principii. În analiza mea prospectivă, voi apela *la o împărţire a factorilor care pot influenţa covârşitor evoluţia geosistemului urban Cluj-Napoca*, după *principiul originii*, în: *factori interni* şi *factori externi*. Atât pe cei interni cât şi pe cei externi *îi voi selecta după forţa şi efectul geografic previzibil*, menţionând în listă *câte un factor* din fiecare subsistem funcţional. *Nu voi clasifica factorii şi din punct de vedere al valorii sistemice în pozitivi sau negativi, deoarece evoluţia sociosistemelor (în special) a demonstrat că efectul şi rezultatul "mişcării sistemice" generate de un anumit factor depinde de o serie de alţi factori, de alte condiţii sau variabile de stare.*

De exemplu, *factorii interni de presiune* din subsistemul funcţional terţiar al municipiului Cluj-Napoca sunt:

- potenţialul universitar-academic al funcţiei universitare;
- volumul, diversitatea şi calitatea consumurilor şi serviciilor comerciale din funcţia comercială;
- potenţialul funcţiei medicale, bazat pe patrimoniu, tradiţie, competenţă şi dezvoltare;
- logistica instituţională foarte bine structurată a subsistemului administrativ, la toate cele trei niveluri (local, judeţean şi regional);
- potenţialul turistic dispune de o gamă de resurse patrimoniale, culturale, economice, de divertisment, naturale, etc.;
- potenţialul cultural diversificat, tradiţional, bogat şi consistent;
- infrastructura logistică a funcţiilor transport-vehiculatorii este depăşită moral, tehnic, geotehnic şi istoric;
- şocul *momentului de prag 1989-1990* şi prelungirea *stării de tranzienţă*, factor generic pentru toate subsistemele funcţiilor terţiare ale municipiului Cluj-Napoca;
- lanţul reacţiilor necontrolate ale geosistemului la procesele frontierei euroatlantice şi la procesele frontierelor locale (destructurarea sistemului economic secundar, reacţia socială la procesele de raid financiar, reacţii de frustrare şi revoltă opuse unui sistem etnoagresiv bine structurat, etc.);
- consolidarea unui centru teologic regional cu instituţii teologice de rang înalt, dar şi cu un permanent potenţial de confruntare ideologică şi religioasă;

- geosistemul Cluj-Napoca deţine un subsistem instituţional cultural-artistic de rang academic în toate domeniile cultural-artistice (teatre, opere, biblioteci, muzee, biserici şi catedrale, organizaţii culturale, universităţi, etc.);
- existenţa unei logistici instituţionale în domeniul urbanismului cu veleităţi elitiste şi cu putere modelară şi de influenţă într-un spaţiu naţional-provincial;
- existenţa unei permanente tensiuni social-administrative alimentate de interese partizan-politice, etnosociale, geopolitice, etc.;
- Cluj-Napoca este oraşul regional şi provincial cu "reprezentativitate" instituţională şi academică în domeniul *evoluţiei durabile*, în paralel cu starea de cel mai mare generator de deşeuri din judeţ (circa ½ din cantitatea generată) şi cel mai agresiv oraş regional faţă de mediu;
- Cluj-Napoca este un sociosistem cu un bogat patrimoniu de *simboluri sacre* ("*locuri sacre*", I. Bădescu, 1995) asupra cărora geopoliticile frontaliere fac extraordinare atacuri, care crează o permanentă stare de stres geopolitic (primul atac al frontierei maghiare după 1990 a fost asupra denumirii oraşului "Napoca"). La această ţintă nu s-a renunţat nici astăzi. Dacă vom urmări ofensiva frontalieră asupra acestui simbol dacoromân putem remarca (spre exemplu) faptul că după dobândirea de către UDMR a Ministerului Culturii şi Patrimoniului Naţional, pe ecranul postului TVR 1 (naţional), la harta meteorologică din denumirea localităţii Cluj-Napoca a dispărut *Napoca.* Pe aceeaşi hartă însă toate oraşele cu nume compus au rămas neschimbate (Miercurea-Ciuc; Odorheiu-Secuiesc; Drobeta Turnu Severin; Satu Mare, etc.?!);
- permanentul dezechilibru rezidenţial între cerere şi ofertă, generat de: procese demografice; procese urbanistice; procese fizico-geografice; procese economico-financiare, etc.;
- subsistemul funcţiei juridice generează un flux de presiuni asupra oraşului, atât de intrare cât şi de ieşire; logistica instituţional-juridică a acestui subsistem generează un complex de circuite de masă, energie şi informaţie în toate domeniile sistemului terţiar;
- subsistemul militar generează şi va genera situaţii de confruntare generate de interese geopolitice, patrimoniale, urbanistice, antreprenoriale, dar mai ales frontaliere; existenţa în geosistem a unui subsistem militar, cu nivel de simbol naţional, constituie, pentru frontierele agresive, un motiv generator de tensiune, un factor de presiune cu implicaţii funcţionalist-sistemice;
- din punct de vedere zonal, regional, provincial şi chiar etnonaţional, Cluj-Napoca a dobândit istoric valenţe de *loc central*, rol care generează presiuni concentrice foarte mari din partea teritoriului înconjurător;

- ca al doilea centru financiar-bancar românesc, Cluj-Napoca generează procese financiar-bancare cu efecte “barometrice” în toate domeniile vieţii socio-politice, economice şi politice;

Dacă acest succint şir de factori de presiune este introdus într-un tablou sistemic funcţional, vom constata şi se vor revela unele complexităţi care aşează geosistemul urban Cluj-Napoca pe o scară ierarhică imediat după capitala ţării. Practic, din punct de vedere geografic, nu există sector terţiar-funcţional în care geosistemul Cluj-Napoca să nu fie supus unor factori de presiune, şi a căror reverberaţii geosistemice se transmit în toate direcţiile sistemice: orizontal, vertical şi mai ales *în profunzimea spaţiului social*.

* **Direcţiile strategice ale dezvoltării geosistemului urban Cluj-Napoca** sunt următoarele:

- ***direcţia economică***:
  - crearea unui mediu economic competitiv şi atractiv, bazat pe cunoaştere;
  - realizarea unui Plan Urbanistic General integrat într-un sistem holarhic regional şi provincial;
  - fundamentarea, proiectarea şi construirea zonei metropolitane;
  - proiectarea şi realizarea unui sistem integrat de fluxuri vehiculatorii pe toate categoriile de comunicaţii în care Cluj-Napoca să fie integrat funcţional (rutier, feroviar, aerian, infocomunicaţional).
- ***direcţia turistică***:
  - cultivarea şi susţinerea turismului de afaceri;
  - cultivarea şi dezvoltarea turismului cultural-festiv;
  - cultivarea şi dezvoltarea turismului medical;
  - cultivarea şi dezvoltarea turismului cultural-religios;
  - cultivarea şi dezvoltarea turismului cultural-educativ;
  - cultivarea şi dezvoltarea turismului de divertisment;
  - cultivarea şi dezvoltarea turismului sportiv.
- ***direcţia urbanistică***:
  - integrarea geosistemului Cluj-Napoca într-un sistem de aşezări în care oraşul să dispună de sisteme tehnice integrate într-un sistem intermodal pentru realizarea unor fluxuri de mişcare intersistemice pe toate căile de comunicaţie;
  - reproiectarea şi dezvoltarea radicală a întregului sistem de utilităţi urbane pentru municipiu şi zona metropolitană;
  - reproiectarea sistemică a întregului subsistem turistic al municipiului, integrat într-o holarhie pe trei niveluri: intraurban; periurban şi zonal-regional;

- fundamentarea, proiectarea şi implementarea unui sistem normativ ecologic bazat pe curăţenie, creştere spaţială şi geografie normativă; introducerea unui sistem de management integrat al deşeurilor;
- crearea Zonei Metropolitane Cluj-Napoca;
- fundamentarea şi elaborarea, extrem de urgentă, a unui PUG structurat pe preceptele: geografiei normative; dreptului urbanismului şi *geografiei manageriale*;
- reorganizarea Primăriei municipiului în jurul unei direcţii strategice competente în geografie managerială (pasul I); reorganizarea managementului geografic al municipiului pe baza planurilor strategice de geografie prospectivă şi operaţională a municipiului Cluj-Napoca (pasul al II-lea).

▪ ***direcţia dezvoltării resursei umane***:
  - proiectarea şi instituirea unui sistem educativ armonios, bazat exclusiv pe educaţia elevului şi eliminarea oricăror segregări etnice ori de altă natură;
  - proiectarea unui sistem educativ profesional bazat pe studii şi proiecţii sistemice în toate domeniile vieţii social-economice şi culturale ale municipiului şi a zonei sale de influenţă în teritoriu;
  - stoparea „declinului profesiilor" şi revigorarea învăţământului profesional (de meserii, care crează bunuri şi valori, care la rândul lor crează plusvaloare); cultivarea spiritului de creaţie a bunurilor materiale;
  - elaborarea şi instituirea unui sistem de educaţie universitară, bazat pe calitatea cultivată, controlată şi autentificată prin *marca urbană Cluj-Napoca*;
  - susţinerea iniţiativelor academice: de reorganizare a programelor de învăţământ universitar; reorientarea studenţilor spre domenii slab acoperite; susţinerea iniţiativelor instituţiilor universitare de diversificare a nivelelor de pregătire – licenţă, masterat, doctorat, studii postdoctorale, studii avansate, etc. (A. Marga, 2009);
  - fundamentarea, elaborarea şi instituirea unui sistem urban de educaţie în masă prin care nivelul general de educaţie al populaţiei să ducă la creşterea culturii civice, creşterea culturii politice, creşterea nivelului de educaţie spirituală a populaţiei urbane; *omogenizarea pe trepte a nivelului de cultură a populaţiei*;
  - instaurarea unui sistem de circulaţie a elitelor, bazat pe meritocraţie.

▪ ***direcţia dezvoltării comunitare***. Va fi structurată conform Strategiei de Dezvoltare a municipiului Cluj-Napoca, elaborată de un colectiv multidisciplinar şi împărţită în şase domenii:
  1) *domeniul comunitar pentru tineret*:

- creşterea accesului la informaţii din domenii diverse, precum şi dezvoltarea serviciilor de consiliere profesională în cadrul şcolilor;
- îmbunătăţirea condiţiilor de trai (raportat la locuinţe) prin sprijinirea construirii de locuinţe pentru tineret, sprijinirea construirii de cămine private şi prin sprijinirea dezvoltării în continuare a zonelor de campus studenţeşti, incluzând creşterea accesului la servicii publice furnizate;
- încurajarea iniţiativelor cu caracter antreprenorial în rândul tinerilor, precum şi crearea unui cadru propice pentru creşterea locurilor de muncă pentru studenţi cu program parţial de muncă.

2) *domeniul comunitar pentru sport*:
- elaborarea şi construirea unui sistem logistic integrat, metropolitan, care să poată susţine educaţia fizică şi sportul de la cel „de masă" până la cel de înaltă performanţă internaţională, iar acest sistem să facă parte din Planul Urbanistic General.

3) *domeniul comunitar pentru cultură*:
- elaborarea unei politici comunitare în domeniul cultural în sistem unitar, fără aşa zise „multiculturalisme"; *cultivarea unei conştiinţe urbane comune care să excludă sentimentul etnic;*
- elaborarea şi susţinerea instituţional-logistică şi financiară a unui proiect cultural, bazat pe parteneriatul dintre operatorii culturali privaţi, instituţiile publice de cultură, mediul de afaceri şi administraţia publică locală;
- elaborarea şi lansarea unui proiect cultural, bazat pe calendare de evenimente festive, anuale şi multianuale, care să configureze emblema culturală a metropolei.

4) *domeniul comunitar pentru servicii sociale*:
- proiectarea şi elaborarea unei logistici instituţionale comunitare, capabilă să coordoneze planuri strategice de servicii sociale în domeniile fundamentale ale siguranţei copiilor, bătrânilor, familiei, străzii şi a spaţiilor publice, etc.;
- fundamentarea şi elaborarea unor *norme de geografie comunitară* (socială, ecologică, de securitate publică) care să fie supuse unui referendum local şi care să constituie scheletul unei „*geografii normative"* (I. Mac, 2008) pentru sociosistemul urban Cluj-Napoca.

5) *domeniul pentru sănătate şi asistenţă medicală*:
- crearea unei structuri interdisciplinare, la nivelul judeţului sau municipiului, care să includă instituţii competente, juridic şi profesional, autorităţi publice locale, reprezentanţi ai populaţiei, ai organizaţiilor profesionale ale furnizorilor de servicii

medicale şi ai instituţiilor de învăţământ universitar medical, cât şi ONG-uri active în domeniul sănătăţii, care să implementeze şi să coordoneze o strategie unitară în asigurarea şi proiectarea asistenţei medicale şi a stării de sănătate, publice.

6) *domeniul comunitar al organizaţiilor neguvernamentale (ONG)*:

- elaborarea unei geopolitici locale pentru dezvoltarea relaţiilor intersectoriale între mediul neguvernamental, nonprofit, mediul de afaceri, mediul politic (naţional şi internaţional) şi administraţia publică locală;
- susţinerea financiară a ONG-urilor, exclusiv pe baza unui plan strategic supus referendumului local o dată la cinci ani.

*** Proiectarea „evoluţiei durabile" a spaţiului urban Cluj-Napoca prin metoda PERT**.

Spaţiul urban Cluj-Napoca este în primul rând un *spaţiu terţiar, generat de rolul funcţiilor vitale* (funcţia rezidenţială, funcţia de securitate, etc.). Punctul 4.3 din schema mea de analiză abordează problematica geografiei sale prospective şi a proiectării acesteia pentru o *evoluţie durabilă*. Acest lucru îl văd realizabil prin folosirea unor metode sistemice complexe care să asigure această dezvoltare, pe baza unor proiecţii fundamentate exhaustiv. O astfel de metodă, pretabilă şi indispensabilă pentru proiecte mari şi complexe (L. Marin, 2007), este *metoda PERT*. Cu ajutorul unei asemenea metode, voi rezolva (secvenţial) în cadrul analizei sistemului terţiar Cluj-Napoca proiecţia geografică în evoluţia sa viitoare, o evoluţie durabilă. Cred că, fără să neglijez câtuşi de puţin concepţia prin care sunt văzute „*principiile organizării sistemelor teritoriale*" (I. Ianoş, 2000), geografia ca *ştiinţă a spaţiului geografic complex* trebuie, în finalul oricărei analize, să „concretizeze" *perspectiva evoluţiei acestuia prin proiectare.*

Pentru scopul meu consider că pot trece peste unele etape ale „*programării proceselor complexe prin metoda drumului critic*" (L. Marian, 2007) şi voi simplifica în parte procedura, introducând în caseta tehnică doar lista evenimentelor (activităţilor) şi construcţia graficului reţea. Voi adopta Convenţia Europeană, prin care "*nodurile graficului" reprezintă activităţile, iar săgeţile legăturile cronologice şi critice*. În consecinţă, văd evoluţia durabilă a spaţiului urban Cluj-Napoca prin rezolvarea obligatorie a listei de operaţiuni *geomanageriale* de mai jos:

Tabelul 109. Lista operaţiunilor geografic-manageriale pentru evoluţia durabilă a spaţiului geografic Cluj-Napoca

Nr. pas	Operaţiuni geografico-manageriale - pentru graficul PERT
1.	Topografierea teritoriului municipiului Cluj-Napoca
2.	Elaborarea planului topografic al municipiului – scara 1:10 000

Tabelul 109. Lista operaţiunilor geografic-manageriale pentru evoluţia durabilă a spaţiului geografic Cluj-Napoca

Nr. pas	Operaţiuni geografico-manageriale - pentru graficul PERT
3.	*Elaborarea planurilor topografice speciale pe domenii de" sisteme tehnice mari"*: 3.1. planul topografic al reţelei de canalizare; 3.2. planul topografic al reţelei de apă potabilă; 3.3. planul topografic al reţelei de distribuţie a gazului metan; 3.4. planul topografic al reţelei de furnizare a agentului termic şi a apei calde; 3.5. planul topografic al reţelei de distribuţie a energiei electrice; 3.6. planul topografic al reţelelor de telecomunicaţii; 3.7. planul topografic al reţelei de transport urban călători; 3.8. planul topografic al străzilor; 3.9. planul topografic al spaţiilor verzi; 3.10. planul topo-hidrografic al municipiului; 3.11. planul topografic al zonelor urbane poluate; 3.12. planul topografic al riscurilor geomorfologice de pe teritoriul municipiului; 3.13. planul topografic al stării de securitate urbană; 3.14. planul de cooperare şi intervenţie comună în situaţii de urgenţă, de pericol şi de catastrofe; 3.15. planul de evacuare a populaţiei urbane în situaţii de pericol grav; 3.16. planul turistic al municipiului şi a zonelor adiacente; 3.17. planul topografic al siturilor arheologice.
4.	Elaborarea strategiei de dezvoltare a municipiului
5.	Elaborarea Planului Urbanistic General al municipiului
6.	*Proiectarea dezvoltării tehnice urbane din municipiul Cluj-Napoca*: 6.1. Proiectarea dezvoltării reţelei de canalizare; 6.2. Proiectarea dezvoltării reţelei de apă; 6.3. Proiectarea dezvoltării reţelei de distribuţie a gazului metan; 6.4. Proiectarea dezvoltării reţelei de furnizare a agentului termic şi a apei calde; 6.5. Proiectarea dezvoltării reţelelor de telecomunicaţii; 6.6. Proiectarea dezvoltării reţelei de transport urban călători; 6.7. Proiectarea dezvoltării reţelei stradale; 6.8. Proiectarea dezvoltării spaţiilor verzi.
7.	Reevaluarea şi definitivarea structurală a PUG în conformitate cu proiectele sistemelor tehnice şi cu strategia de dezvoltare, etc.
8.	Fundamentarea şi elaborarea "*strategiei de dezvoltare"* a Zonei Metropolitane Cluj-Napoca
9.	Fundamentarea şi elaborarea unei geografii normative pentru teritoriul municipiului Cluj-Napoca
10.	Proiectarea Planului general de evoluţie durabilă al municipiului Cluj-Napoca
11.	Votarea în Consiliul Local Cluj-Napoca a Planului Urbanistic General, a Strategiei de Dezvoltare a Zonei Metropolitane şi a tuturor planurilor şi proiectelor de dezvoltare durabilă de pe teritoriul municipiului Cluj-Napoca
12.	Fundamentarea şi elaborarea planurilor financiare pentru realizarea Planului general de evoluţie durabilă a municipiului Cluj-Napoca şi a Zonei metropolitane
13.	Elaborarea şi proiectarea planurilor PERT şi Gantt pentru realizarea Planului general de evoluţie durabilă şi a planurilor speciale aparţinând de acesta
14.	Realizarea proiectelor din planul general de evoluţie durabilă a municipiului Cluj-Napoca

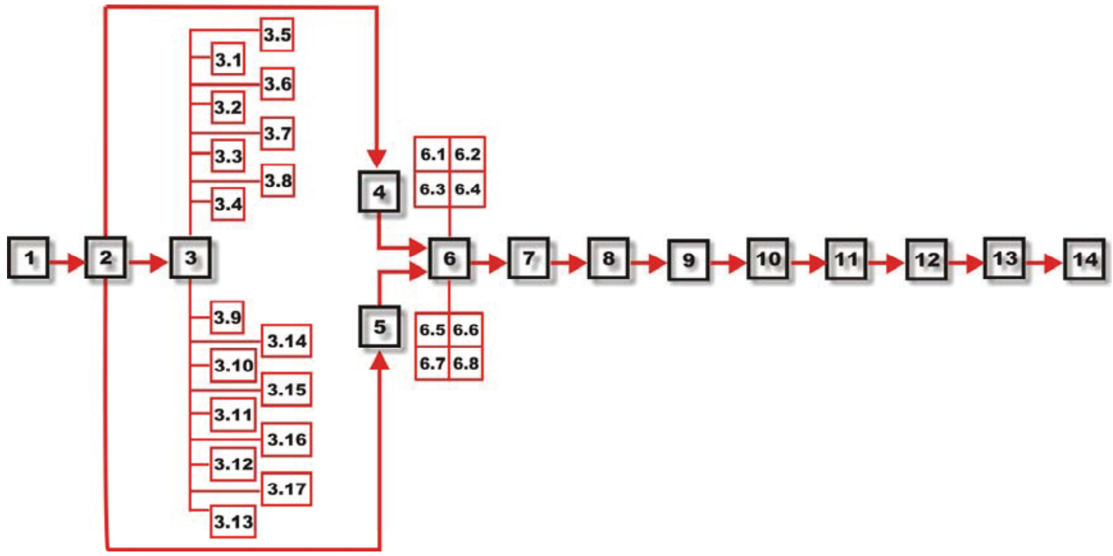

Fig. 130. Planificarea evoluţiei durabile a spaţiului urban Cluj-Napoca prin grafic PERT

* **Abordarea procesului de înfiinţare al Parcului Natural Masivul Feleacului, prin intermediul *metodei drumului critic* (varianta de lucru).** În continuare, utilizând *metoda drumului critic*, voi încerca să prezint problematica înfiinţării unei noi zone naturale protejate pe teritoriul municipiului Cluj-Napoca, precum şi pe cel al comunelor Feleacu, Tureni, Ciurila şi Floreşti. Aceasta va avea denumirea de "**Parcul Natural Masivul Feleacului**", şi, după cum am menţionat deja, va include ariile protejate Făgetul Clujului şi Valea Căprioarei, precum şi obârşiile Văii Micuşului, Cheile Sălicei, Platoul Carstic Sălicea şi Pădurea Tăuţi.

Tabelul 110. Lista operaţiunilor geografico-manageriale pentru înfiinţarea zonei naturale protejate Parcul Natural Masivul Feleacului

Nr. etapei	Operaţiuni geografico-manageriale	Durata (luni)
1. Informare şi cercetare privind specificul zonei protejate:		**8**
1.1.	- documentare din listele oficiale însuşite de instituţiile abilitate cu gestiunea şi protejarea valorilor naturale;	1
1.2.	- documentare din studii, lucrări de specialitate, inclusiv anchete;	2
1.3.	- documentare din proiecte de specialitate şi de urbanism;	1
1.4.	- documentare din simpozioane, colocvii, expoziţii, mass media, etc.	1
1.5.	- identificarea elementelor remarcabile, cu caracter de unicat ce justifică înscrierea în listele oficiale şi evidenţierea factorului "valoare" (internaţională, naţională);	2
1.6.	- justificarea privind necesitatea protejării valorii prin instituirea unor reglementări de folosinţă şi intervenţie, precum şi analiza zonei, inclusiv vecinătăţile, cu evidenţierea: factorilor de agresiune şi evaluarea consecinţelor viitoare ale acţiunilor ce se desfăşoară astăzi;	1
2. Elaborarea Planului Urbanistic de Zonă Protejată (P.U.Z.P.):		**10**

Tabelul 110. Lista operaţiunilor geografico-manageriale pentru înfiinţarea zonei naturale protejate Parcul Natural Masivul Feleacului

Nr. etapei	**Operaţiuni geografico-manageriale**	**Durata (luni)**
2.1.	- stabilirea scopului proiectului (dezvoltare durabilă; protecţie şi conservare; turism);	1
2.2.	- încadrarea în categoria de importanţă (naţională, inclusă în PATN);	1
2.3.	- definirea gradelor de protejare;	1
2.4.	- stabilirea implicaţiilor în acţiunea de gestionare a teritoriului (intervenţii urgente şi/sau de durată asupra factorilor de presiune);	1
2.5.	- realizarea proiectului propriu-zis, care să cuprindă: concluzii ale studiilor de fundamentare, reglementările de bază, planşe (încadrare în zonă; situaţie existentă şi priorităţi; analiza fondului construit şi natural; analiză geotehnică; zonificare teritoriu, etc.)	4
2.6.	- realizarea regulamentului, care să explice P.U.Z.P. şi să stabilească permisiuni şi restricţii;	2
3. Popularizarea, consultarea, avizarea şi aprobarea proiectului		**2**
4. Aplicarea P.U.Z.P. şi a regulamentului, ambele aprobate		**3**

Sursa: prelucrare după V. Surd (2010)

Fig. 131. Drumul critic pentru proiectul de instituire a zonei naturale protejate “Parcul Natural Masivul Feleacului”

* **Proiectarea geografică a străzii Răşinari (din cartierul Gheorgheni) prin metoda drumului critic.**

a) Situaţia ***stării geografice.*** În anul 2010, strada Răşinari se prezenta astfel:

- canalizarea colmatată, învechită şi surpată;
- lipsa trotuarelor pietonale sau, în cel mai fericit caz, segmentarea lor;
- o suprafaţă asfaltică improvizată;
- lipsa bordurilor de delimitare faţă de spaţiul verde;
- puncte gospodăreşti-locative improvizate, murdare, fără scurgere pentru lichide, etc.;
- blocuri de locuinţe fără puncte gospodăreşti amenajate;
- spaţiul rutier ocupat cu autovehicule parcate neregulamentar, abuziv;
- frecvenţa blocajelor pentru accesul maşinilor de transport gunoi menajer sau a echipajelor de urgenţă (salvare, pompieri, etc.);
- degradarea progresivă a comportamentului civic al asociaţiilor de locatari, raportat la curăţenie, întreţinere, depozitare gunoi, etc.;

- copaci neîngrijiţi şi sălbăticiţi în spaţiile verzi;
- abuzuri şi distrugere asupra blocurilor de locuinţe prin ancorarea unor cabluri de comunicaţii;
- reţea de apă şi canalizare învechită, degradată, cu scurgeri necontrolate şi cămine de vizitare inundate, cu pierderi de apă din reţea şi pericol de infestare din mediu;
- poluare excesivă: chimică prin fumul eşapamentelor; fonică prin maşini parcate sub geamuri sau difuzarea slujbelor religioase în spaţiul public, etc.;
- depozitarea clandestină la punctele gospodăreşti a deşeurilor voluminoase şi din demolări;
- reţea de gaz zonală (subterană) cu termen de securitate epuizat, depăşit;
- construcţii de garaje nesistematizate, fără autorizaţie şi fără P.U.D. şi P.U.Z.

b) ***Lista obiectivelor proiective obligatorii*** cuprinde următoarele:

1. executarea planului topografic al străzii;
2. proiectarea reţelei subterane pentru apă curentă, canalizare, reţea de gaz metan; telefonie prin cablu şi telecomunicaţii diverse într-un sistem unitar subetajat;
3. executarea noilor reţele susmenţionate;
4. realizarea planului geoarhitectural-ambiental al străzii;
5. reproiectarea străzii-aleii până la perimetrul construit al blocurilor şi locuinţelor (parte carosabilă, trotuare, alei acces, spaţii verzi, puncte gospodăreşti, parcări, garaje, hidranţi etc.);
6. reconstruirea străzii-aleii până la perimetrul construit al blocurilor şi locuinţelor (parte carosabilă, trotuare, alei acces, spaţii verzi, puncte gospodăreşti, parcări, garaje, hidranţi, etc.);
7. inventarierea autoturismelor parcate şi impunerea unui regim de parcare controlat şi taxat;
8. elaborarea unui program-opis pentru administrarea şi gestionarea străzii prin asociaţii de proprietari;
9. elaborarea studiului de fezabilitate şi a devizului estimativ-general şi pe categorii de lucrări;
10. elaborarea proiectului de Hotărâre a Consiliului Local al Municipiului Cluj-Napoca pentru realizarea proiectului;
11. proiectarea drumului critic pentru realizarea noii geografii a străzii Răşinari;
12. calcularea devizului lucrării şi repartiţia finanţării pe beneficiari.

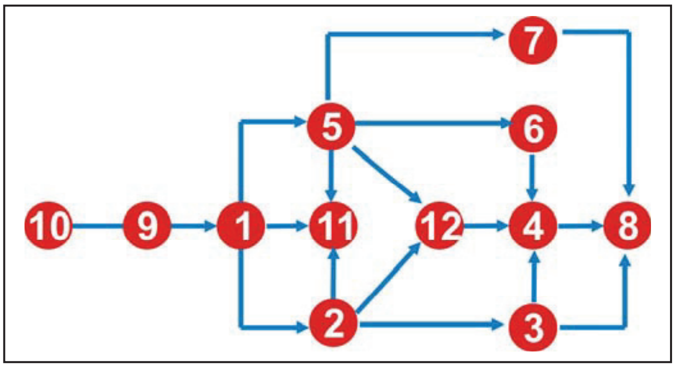

Fig. **132**. Drumul critic în realizarea geografiei prospective a străzii Răşinari

5. GEOGRAFIA FUNCŢIILOR "TERŢIARE" ŞI "FENOMENUL FRONTIEREI" ÎN MUNICIPIUL CLUJ-NAPOCA

5.1. „Frontiera", concept sociogeografic şi geopolitic

Încă din memoriul epistemologic, precum şi în toate fundamentările teoretice ale acestei lucrări, am afirmat că, datorită complexităţii municipiului Cluj-Napoca (un „*sistem teritorial complex*" – I. Ianoş, 2000; un „*geosistem*" – I. Mac, 2000; 2008; un „*sistem tehnic*" mare – V. Surd, 2009), analiza acestuia este obligatoriu a fi abordată sub imperativele *ştiinţelor complexităţii*. Sunt conştient că şi ierarhia criteriilor epistemologice este la fel de importantă, motiv pentru care am analizat subsistemul funcţional terţiar al municipiului folosindu-ne de construcţii epistemologice a căror structură concepţională se bazează pe modele fundamentate (analiza sistemelor teritoriale – I. Ianoş, 2000) în literatura geografică, în ştiinţa conducerii (metode euristice), în managementul proiectelor, etc. Sesizând însă în cuprinsul aceluiaşi univers al ştiinţelor complexităţii că, în cunoaştere, operăm cu modele simplificate (pe care le putem concepe şi stăpâni) şi care în realitate sunt doar „etichete" ale realităţii, iar dacă nu putem depăşi acest model, ne „îndrăgostim" de el, ne condamnăm la „*suficienţă şi limitare*" (F. Munteanu, 2006), am înţeles că procesul modelării sistemice este foarte păgubos în cazul sistemelor geografice care sunt prea complexe şi vii pentru a fi controlate mecanicist, impunându-se aşadar un nou sistem de gândire, unitar doar în sensul capacităţii tuturor minţilor de a-l înţelege, dar complex şi nou prin metodă, teorie şi abordare.

În consecinţă, în acest capitol voi aborda geografia subsistemului terţiar din geosistemul Cluj-Napoca, în „spaţiul" creat de ***fenomenul frontierei***, unul dintre cele mai complexe fenomene socio-geografice pe care oamenii de ştiinţă (sociologi, geografi, geopoliticieni, istorici, antropologi, etc.) le-au sesizat şi le-au remarcat atunci când analizarea evoluţiei lumii a pătruns şi în „profunzimea" geografiei umane. Acest *fenomen al frontierei* sau *frontiera*, ca accepţiune socio-geografică de maximă complexitate, se integrează perfect (spre exemplu) în „*Legea complexităţii progresive a geosferelor şi interacţiunii lor*" (S. Mehedinţi, 1927), atunci când analizăm un geosistem complex precum municipiul Cluj-Napoca. Acelaşi concept al frontierei ca fenomen universal este extrem de sugestiv analizat din perspectiva teoriilor morfologice asupra socio-geosistemelor, „exploatând" relevant toate instrumentele utilizate în ştiinţele complexităţii (teoria fractalilor, sinergetica, teoria haosului, ştiinţa cogniţiei, ştiinţa computaţională, etc.).

Înainte de abordarea analitică a subsistemului terţiar din geosistemul Cluj-Napoca, vom căuta să înţelegem sfera conceptului de „*frontieră*" (F.J. Turner, 1920), de fenomen al frontierei, mai exact ce este „frontiera" ca fenomen socio-geografic şi antropogeografic. ***Frontiera*** sau ***fenomenul frontierei*** este un concept antropogeografic şi sociologic lansat şi fundamentat în antropologie şi

sociologie de F.J. Turner în 1893, pentru a explica „procesele înaintării" unei culturi, a unei civilizaţii (euroatlantice, americane, etc.). I. Bădescu (1995) defineşte „*fenomenul frontierei*" ca „*...totalitatea proceselor prin care se manifestă o expansiune istorică, fie a unui popor, fie a unei civilizaţii, fie a unei religii sau ideologii ori a unui imperiu*". Autorul menţionează totodată aplicarea definiţiei conceptului de fenomen al frontierei la: frontiera popoarelor; frontiera civilizaţiilor; a imperiilor; a religiilor; ideologiilor; culturilor, etc.

F.J. Turner, odată cu lansarea în literatura ştiinţifică a conceptului de fenomen al frontierei, caracterizează procesul acestei înaintări cu toate aspectele şi formele sale: economice; sociale; politico-juridice; lingvistice; culturale; ecologice; morale sau religioase. Întreaga serie a oamenilor de ştiinţă care au îmbrăţişat filozofia acestui concept şi a concepţiei despre manifestarea şi evoluţia unei frontiere au văzut în ea un factor creator de destin, care, conform lui I. Bădescu (1995), îşi dispută cu matca rolul creator în istoria neamurilor. „*Matca şi frontiera sunt cele două repere prin care putem judeca îndeajuns de cuprinzător manifestările unui popor în istorie, şi prin care putem configura definirea, caracterizarea şi geneza sufletului unei naţii*". Pe parcursul fundamentării mele, voi releva rolul „geopoliticii naţiunii", raportat la fenomenul frontierei, o contribuţie originală românească.

În prima epocă a fundamentării teoriei frontierei, aceasta era considerată ca expresie a unei *culturi dominante*, bazându-se pe unele teorii hegemonice precum teoria ricardiană, literatura colonială, teoria cantitativă a valorii sau raţionalismul individualist. Ulterior, prin aprofundarea complexă a studiilor asupra frontierei ca „*fenomen social total"*, s-a dovedit că aceasta este *locul marilor recepţii culturale*, al sintezei generale între sistemul activ (agresiv) şi cel receptiv (pasiv sau *reacţionist*). Din aceste „locuri" de întâlnire a culturilor, a popoarelor, a civilizaţiilor, prin acest fenomen de recepţie, reacţie şi sinteză, s-au născut noi culturi şi noi civilizaţii, care vor deveni noi fenomene ale frontierei. Acest proces complex şi socioexhaustiv a configurat o serie de trăsături ale fenomenelor frontierei în uma cărora I. Bădescu (1995) identifică şase categorii ale fenomenului:

a) frontieră controlată;
b) frontieră necontrolată;
c) reacţie de întărire;
d) reacţie de slăbire (descurajare);
e) reacţie de retragere (cedare);
f) *reacţie de abandon* (pe care o propunem, considerând-o reprezentativă pentru unele popoare istorice vechi – incaşii, maiaşii, etruscii, dacoromânii??, etc.).

Culturile care au rezultat din aceste procese au fost numite culturi ale reacţiei, reacţionare, însă eu le voi numi *reacţioniste* întrucât în limbajul românesc semantica termenului „*reacţionar*" a fost malformată, înregistrând în mentalul colectiv un „registru" peiorativ (tot ca o reacţie necontrolată la fenomenul frontierei comuniste).

Ca *fenomen social total*, frontiera s-a dovedit creatoarea unor noi matrici, definitorii pentru spaţiile cuprinse. Ea se manifestă de fiecare dată în forme specifice spaţiului şi „locului", îmbrăcând trăsături originale, de sinteză, şi caracterizându-se printr-un „spirit" al ei, configurat de trăsături pozitive, negative, intelectuale, economice, materiale sau spirituale. De exemplu, *frontiera europeană* a dezvoltat o serie de trăsături definitorii: individualismul; egocentrismul; revoluţia motivaţiilor; revoluţia speranţei; capitalismul sălbatic, speculativ; dezorganizarea emoţionalităţii prin dorinţa de câştig; spiritul întreprinzător; încrederea în viitor (idem).

Trăsăturile frontierei văzute de F.J. Turner sunt reprezentativ transferate în intelectualul american: acuitatea spiritului; curiozitatea excesivă; simţul practic; inventivitatea; ataşamentul pentru valorile materiale; sărăcia simţului artistic; individualismul şi exuberanţa spiritului de libertate. Aceste trăsături vor declanşa şi vor genera la rândul lor în spiritul frontierei o serie de procese ale frontierei (spirituale, instituţionale, economice, religioase, etc.). Fiecare frontieră va fi caracterizată în istorie de spiritul ei, de trăsăturile ei, de procesele ei şi chiar şi de instrumentele ei. Sistemic, acestea vor construi în consecinţă: o sociologie a frontierei, o economie, o antropologie, o psihologie, o religie, o filozofie, o morală, o politică a frontierei, etc. Cu siguranţă, aprofundarea acestora în cazuri particulare şi generale va duce la noi metode de cunoaştere, la acea *societate a cunoaşterii*, care, conform teoriei complexităţii, va determina construirea şi fundamentarea de noi paradigme pentru înţelegerea lumii secolului XXI, un secol de intrare în multiglobalizare. Aceste paradigme ale frontierei îmi vor folosi în „spargerea" modelelor istoriciste (consacrate) despre lumea noastră (despre originea Europei, despre originea naţiei române, despre originea scrierii, despre civilizaţia lumii şi mai ales a Europei). Geografia, spre exemplu, pe care o văd ca pe o *filozofie a ştiinţelor măsurabile*, poate şi trebuie să valorifice „spiritul geopoliticii popoarelor", fundamentat de S. Mehedinţi, prin care mişcarea spaţiilor şi mişcarea etnografică se constituie în condiţia geopolitică a unui popor că dinamica spaţiilor şi dinamica popoarelor construiesc configuraţia geopolitică, dar care se bazează şi pe repere fixe (geografice, etnogeografice, etc.). Văd un astfel de reper şi în aşezările umane de pe teritoriul românesc, în cazul nostru special Cluj-Napoca, aşezare care, în spiritul locului, dobândeşte rolul de ***simbol sacru*** („*loc sacru*" – I. Bădescu, 1995). Nu trebuie să neglijez în acest sens, ci trebuie să „privesc" cu multă acuitate tendinţele din ce în ce mai rafinate, dar şi mai agresive de neolegitimare istorică, *prin primordialitate, prin întâietate, care apar în ultimele decenii asupra primelor popoare, primelor aşezări umane, primelor civilizaţii*, etc. Dacă în spiritul frontierelor hegemonice, în ultimii 2000 de ani s-a reuşit dominarea unor spaţii globale, astăzi, când în baza unor extraordinare descoperiri arheologice susţinute ştiinţific, această „hegemonie" este răsturnată, se caută noi instrumente de „restaurare", care în spaţiul noii *frontiere mondialiste* să prevină orice contestare a vechilor paradigme despre geografia umanităţii.

Într-un alt registru de abordare a conceptului de frontieră, mă pun în situaţia de a fi prevăzător şi de a reitera unele consideraţii asupra cărora D. Dungaciu (1995) atrage atenţia: conceptele, noţiunile lingvistic-geografice de „limită”, „graniţă”, „hotar” şi „frontieră”. De ce consider oportună clarificarea acestor termeni care definesc, fiecare, concepte sociogeografice? Fac acest lucru din mai multe motive, dar în primul rând deoarece constat că spaţiul semantic al termenilor în cauză vehiculează concepte care, „insinuate” în acte geojuridice, diplomatice, legislative, pot crea consecinţe iremediabile în spaţiul geografic al unui popor (neatent la sfera de joc a acestor concepte). Acea expansiune a unei culturi, civilizaţii, ideologii, popor, etc., expusă în definiţia frontierei, cuprinde în momentul de faţă absolut toate spaţiile şi direcţiile. De aceea, o geografie a fenomenului frontierei trebuie analizată şi monitorizată şi cu instrumentele unei geografii normative a expresiilor şi termenilor utilizaţi oficial, neoficial, ştiinţific sau politic.

Limita, din punct de vedere geografic, are mai mult sensul de *limită teritorială*, care, conform DEX (1975) defineşte „*linia (care) delimitează teritoriul unui stat, al unei provincii, al unei regiuni, etc*.” şi este considerat ca un sinonim al expresiilor de graniţă sau hotar. Unele dicţionare acceptă sinonimia şi cu termenul de *frontieră de stat*.

Graniţa, ca expresie şi concept, în toată aria limbii române, înseamnă categoric o *limită*, dar în geografie, în topografie, în diplomaţie, conform aceluiaşi DEX (1975), este „*limita care desparte două state*”. Alte dicţionare (româneşti), precum Micul Dicţionar Enciclopedic (1972), fac sinonimie în primul rând cu *frontieră*, cu *hotar* şi abia pe urmă cu *limită* sau *margine*.

Conform DEX (1975), ***hotarul*** este „*linia de demarcaţie care desparte o ţară de alta*” şi „*frontieră*” ori *„graniţă”*, iar ***frontiera*** este „*linia naturală sau convenţională care desparte teritoriul unui stat de teritoriul altor state*...” şi „graniţă” ori „hotar”.

Iată deci că, exact cum remarca D. Dungaciu (1995), apare între cei patru termeni o „*interşarjabilitate*”, dar nu una totală şi acest lucru este resimţit în primul rând de ştiinţele sociale. Majoritatea ţărilor europene fac distincţia clară între cei doi termeni (din patru) cu utilizare foarte frecventă (*frontieră* şi *graniţă*). Această distincţie, în literatura ştiinţifică şi diplomatic-juridică românească, a fost indubitabilă până în 1989. După momentul de prag 1989-1990, întreaga perioadă de tranzienţă a sociosistemului naţional românesc a fost marcată de o tulburare şi o bulversare a tuturor elementelor şi conceptelor, inclusiv a celui de graniţă, care a devenit tot mai frecvent, până la saturaţie, frontieră. Aşa se face că nu mai avem graniţe, ci frontiere, nu mai avem grăniceri, ci poliţişti de frontieră, nu mai avem evenimente la graniţă, ci evenimente la frontieră, nu mai avem puncte de trecere a graniţei, ci a frontierei, etc. Cei patru termeni implică în consecinţă multă atenţie pentru geografi şi mai ales pentru geografiile politică şi juridică, deoarece bogăţia semantică în limba română poate avea efecte negative. *Astfel de efecte sunt în fond şi provocate şi programate, în cadrul proceselor frontierei, limbajul geografic devenind astfel un instrument al frontierei.*

În concluzie, avansez necesitatea impunerii în literatura geografică a unei atenţii scrupuloase în folosirea unor termeni precum: graniţă; frontieră sau teritoriu; ţinut; emigraţie şi imigraţie, etc., deoarece odată scăpat de sub control un anumit cuvânt, termen sau concept, ori odată acceptat, fenomenul frontierei va face din el un „instrument” cu putere de argument, ca de exemplu denumirea de *rrom*. Din păcate, nici nu este nevoie să construiesc ucronii pe marginea acestui argument, deoarece dovada este mai mult decât „evidentă” în cazul românilor şi al României.

În ceea ce priveşte distincţia frontieră-graniţă, între cele două trebuie să remarc argumentul că „*nuanţa decisivă care le desparte stă în tensiunea (caracterul dinamic) pe care o subînţelege* ***primul termen***” (I. Bădescu, D. Dungaciu, 1995). Frontiera, în accepţiunea geografică şi geopolitică, nu desemnează ceva rigid, imobil, fix, registrul său de utilizare fiind vast. Vorbim despre frontiere religioase, nu despre graniţe religioase, cercetăm frontiere culturale, nu graniţe culturale, studiem fenomene de frontieră, nu fenomene de graniţă. Diferenţele de ton există în viziunea oricărei analize subtile, amendând serios, cel puţin în ştiinţele sociale, sinonimia celor două *denumiri* (idem.).

5.2. Conceptul frontierei în definirea zonei de influenţă urbană în teritoriu

5.2.1. Aspecte gnoseologice

Istoria aşezărilor umane înregistrează apariţia oraşului în peisajul geografic încă de acum 10000 de ani, când oamenii încep să traiască în state şi în oraşe. Acesta este momentul „creării frontierelor” între popoarele tribale şi civilizaţii (I. Bodley, 1990, preluat din I. Bădescu, 1995). Din acest moment, oraşul a rămas un element fundamental în geografia umanităţii, cultivându-şi şi întărindu-şi poziţia în toate sociosistemele geografice ulterioare. Această poziţie dominantă în toate sociosistemele istorice a determinat concentrarea multor preocupări asupra oraşului (din punct de vedere istoric, religios, geografic, antropologic, etc.). Desprinderea definitivă şi individualizarea ştiinţei geografice în „*...studiul poziţiei oraşelor în spaţiul geografic*” (C. Vert, 2000) se remarcă abia în sec. al XVIII-lea, moment din care se înregistrează o explozie de opinii asupra acestui sistem, fie analizat izolat, fie în contextul altor sisteme geografice.

Parcurgând abordările ştiinţei geografice asupra oraşului, constat că ele au metode, concepţii şi modele complexe, marcate de caracterul predominant al preocupării asupra oraşului (istoric, religios, geografic, etc.), iar în cadrul geografiei, oraşul a fost şi este studiat intra- şi interdisciplinar, pornind de la o serie consacrată de concepte şi perspective de abordare, prin care acesta este definit (cu mari dificultăţi datorită diferenţelor conceptuale), prin care este „modelat”, structurat conceptual-teoretic şi prospectat, în vederea unei dezvoltări durabile, etc.

Din momentul în care geografia şi-a fundamentat concepţia sistemică asupra învelişului terestru superior şi în special odată cu etapele „structuralist-sistemică” şi „ecogeografică”, definiţia,

funcţia, structura şi poziţia oraşului ca sociosistem, au impus abordări şi unghiuri de analiză noi, identificări şi explicaţii complexe. Din această perspectivă, în prezenta lucrare voi aborda relaţia sistemică dintre conceptul „frontierei” şi oraş. Mai precis, voi aborda problematica zonei de influenţă a oraşului proiectând construcţia teoretică a „*conceptului frontierei”* în definirea zonei de influenţă urbană.

Conceptul „frontierei” sau „fenomenul frontierei” a fost lansat şi fundamentat, după cum am mai menţionat, de către Frederick J. Turner în 1893. Ulterior, în lucrările istoricilor, sociologilor, geografilor, dar mai ales a geopoliticienilor, acest concept se consacră definitiv în ciuda multor diferenţe de „ton” care au apărut adeseori, datorită sinonimiei dintre termenii „frontieră” şi „graniţă”. Însă *„...nuanţa decisivă care le desparte stă în tensiunea cu caracter dinamic pe care o subînţelege termenul de frontieră*” (D. Dungaciu, 1995), registrul său de utilizare fiind foarte larg. Aşa se face că în literatura ştiinţifică se vorbeşte de „frontiere culturale” şi nu de „graniţe culturale” sau de „frontiere religioase” şi nu de „graniţe religioase”.

În consecinţă, apare următoarea întrebare: dacă frontierele sunt fenomene (culturale, ideologice, civilizatoare) expansive, care sunt căile prin care frontiera îşi atinge obiectivele? Pe de altă parte, geografia urbană demonstrează că toate frontierele s-au folosit în expansiunea lor de aşezări, mai concret de oraşe. Frontierele au creat, au dezvoltat şi s-au folosit în expansiunea lor de oraşe, neexistând excepţii. Iar din şirul frontierelor istorice (continentale sau universale), cel mai bun exemplu în acest sens este „frontiera europeană”, care „*...a debutat ca o reţea de centre urbane capabile să-şi subordoneze vaste arii rurale (ţărăneşti)*”, ajungând să se identifice ca înţeles cu *„...totalitatea proceselor de expansiune a lumii urban-capitaliste asupra unor vaste zone rurale*” (I. Bădescu, 1995). Iată aşadar, de ce văd în conceptul frontierei un element fundamental în definirea oraşului, a zonei de influenţă urbană, iar pe parcursul lucrării voi evidenţia cum acest concept se manifestă complex asupra „oraşului” şi cum zonele de influenţă ale acestuia sunt determinate de frontieră prin mai multe forme şi căi, cum între frontieră şi oraş se nasc şi se manifestă permanent relaţii deterministe definitorii.

5.2.2. Raporturi definitorii între fenomenul frontierei şi influenţa urbană

Voi aborda aici problematica definirii influenţei urbane pornind de la conceptul „fenomenului de frontieră”. În acest caz, sunt obligat să remarc faptul că fenomenul frontierei are în primul rând o determinare geopolitică. În consecinţă, întreaga construcţie conceptual-definitorie trebuie să pornească de la asumpţia că oraşul a făcut şi face parte permanent din sistemele construite de frontiere, unde ocupă poziţii sistemice multiple, poziţii din care îşi construieşte şi îşi manifestă influenţele în zonele sale de influenţă. Geopolitica frontierei va fi cea care va genera şi va determina primordial poziţia

orașului în raporturile definitorii dintre frontieră și zona de influență a orașului în cauză. Rolul, poziția și funcția sistemică a orașului în cadrul raportului „frontieră - zonă de influență urbană” pot fi: **a) vector de influență**; **b) generator de influență**; **c) vector plus generator de influență** și **d) spațiu de confruntare**.

Din perspectiva **localizării sistemice a orașului în spațiul de influență al frontierei,** orașul poate ocupa următoarele poziții spațial-definitorii, atât pentru influența frontierei cât și pentru rolul și zona de influență pe care o dobândește orașul:

a) orașul este localizat în interiorul spațiului de influență al „frontierei matcă” (I. Bădescu, C. Degeratu, 1995), respectiv în interiorul spațiului de influență al „locului central” al frontierei în cauză (a orașului generator din sistemul ierarhic superior); în această poziție, orașul va putea dobândi două funcții: de *vector de influență* al frontierei și *de vector plus generator de influență*;

b) orașul este localizat în exteriorul spațiului de influență al generatorului (locul central al sistemului superior); el va avea două poziții sistemice: *poziția „pe direcția programată*” (I. Bădescu, 1995), *direcția strategică de expansiune a frontierei* (b1) sau în *poziția desantat (lansat) în spațiul țintit de influență al frontierei expansive* (b2);

c) orașul este localizat în „centrul” spațiului sistemic de influență; în acest caz, orașul analizat este *exclusiv generator de influență* în spațiul său, în care ocupă „locul central”;

d) orașul este localizat în centrul propriului spațiu de influență, acoperit de spațiul de influență al suprasistemului ierarhic.

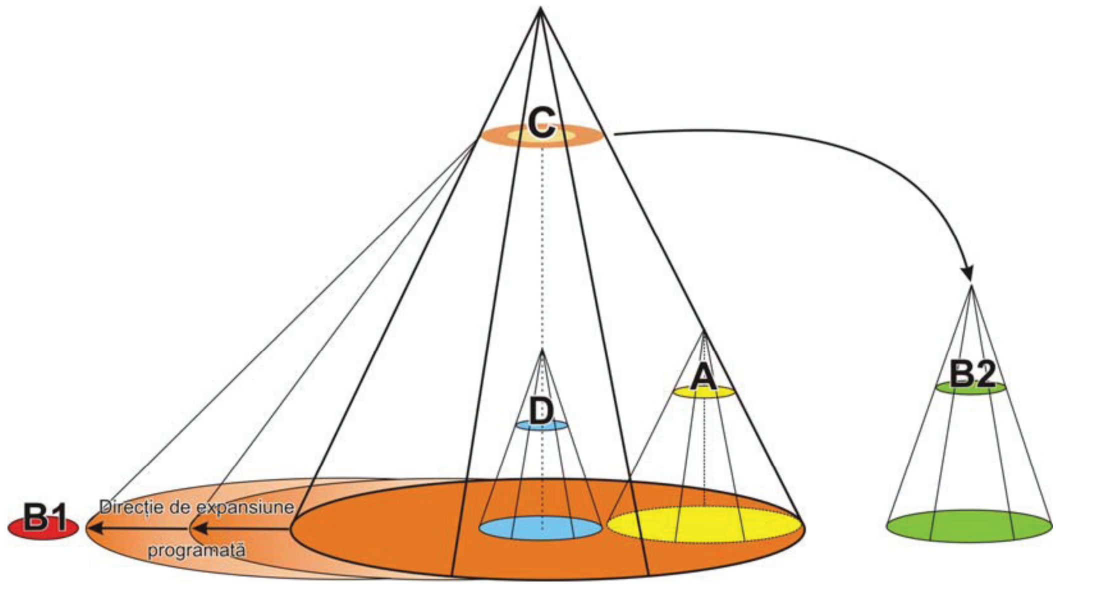

Fig. 133. Localizarea sistemică a orașului în spațiul de influență al frontierei

Aceste patru poziții vor deveni definitorii în construcția *patternului* (S.A. Levin, 1992.; O. Autsuguki, 2006; I. Mac, 2008), prin care orașul X devine element sistemic în suprastructura configurată de „fenomenul frontierei”.

5.2.3. Raporturile de influenţă dintre structura oraşului şi structura teritoriului înconjurător, în câmpul frontierei

Analiza geografică a acestei construcţii prospective introduce în dezbatere două categorii sistemice fundamentale: structura oraşului şi structura teritoriului. Pentru că „fenomenul frontierei" este în primul rând unul social, cele două structuri vor fi considerate în mod evident sociostructuri, iar în *câmpul frontierei* (ca element geografic şi social) obiectul de studiu suprapune şi interferează, pentru sinteza analizei prospective, spaţiul geografic pe de o parte şi activităţile umane, pe de altă parte. El devine astfel un „*sistem socializat*" (I. Mac, 2008), care din punct de vedere al geopoliticii frontierei va fi considerat de către populaţia locală ca *„teritoriu primar*", pe care prin procese şi instrumente specifice, fenomenul frontierei va căuta să îl transforme fie în „*teritoriu secundar*" fie în *„teritoriu public*". În acest moment se naşte întrebarea: De ce frontierele urmăresc transformarea teritoriului supus expansiunii în *„teritoriu secundar*" şi mai ales într-unul *„public"?* Răspunsul transpare chiar de sub cele mai sofisticate acoperiri sau teorii asupra rolului teritoriilor în dezvoltarea societăţii.

Altman concluziona în 1975 că oamenii sunt extrem de ataşaţi de teritoriile lor (primare), care sunt foarte importante pentru identitatea lor, pentru „*marca lor identitară"*, naţional definitorie. Acest lucru înseamnă că un fenomen al unei frontiere, în funcţie de: locul său central generator; de geopolitica sa; de procesele şi instrumentele specifice pe care le poate arunca în lupta de expansiune, va încerca să obţină pentru spaţiul geografic ţintit şi în care oraşul X ocupă una dintre poziţiile geostrategice amintite (generator, vector sau generator şi vector), una din categoriile de teritorialitate de mai sus. Şi aici intervine raportul deterministic între structura oraşului şi structura teritoriului adiacent lui. În această ecuaţie, structura oraşului va determina strategii şi procese, impunând instrumente „corespunzătoare" astfel încât influenţa oraşului în teritoriu, spaţiu înconjurător, etc., să fie cât mai eficientă şi mai durabilă. Spre exemplu: dacă între structura etnică a oraşului X şi a teritoriului înconjurător există raporturi echilibrate şi direct proporţionale, cu siguranţă frontiera va „ataca" teritoriul cu instrumente şi *procese etnologice* (etnice), arogând pentru un presupus „*sistem teritorial*" (I. Ianoş, 2005), statutul de teritoriu primar. Dacă raporturile etno-demografice îi sunt net defavorabile, va ţinti statutul de teritoriu secundar astfel încât sistemul teritorial firesc să fie „răsturnat", modificat şi să aparţină în mod egal tuturor (indiferent de număr, pondere şi statut, pe care unele categorii de populaţie le au în acest sistem). În ultima fază şi mai ales dacă este în cauză o „frontieră universală" sau continental-imperială, atunci ţinta strategică finală, pentru „teritorialitatea" acelui spaţiu geografic ţintit, este statutul de „teritoriu public". Acest lucru se datorează faptului că un „teritoriu public" este al tuturor şi al nimănui şi nici un individ, grup sau naţiune nu poate revendica drepturi asupra lui.

Cred că aceasta este în mare parte motivaţia ascunsă a numeroase teorii, prin care se încearcă insinuarea în literatura geografică (mai ales geopolitică) a unor concepte prin care sensurile de „teritoriu" şi „teritorialitate" au ajuns să fie coborâte în taxonomia folosită în unele studii la nivel de „parcelă", încercându-se „golirea" sa semantică şi transferarea „teritoriului" de la categorii spaţiale naţionale, suverane, cu *teritorialităţi etnologice,* la categorii tehnice, similare „terenului", „parcelei", „planului de amenajare", „spaţiului construit", etc. Acest fenomen are loc în special în domeniile geografiei regionale, geografiei umane, planificării teritoriale, etc. Aşadar, asumpţia prin care susţin că între *structura oraşului* şi *cea a teritoriului înconjurător* există raporturi definitorii şi configurative, pentru influenţa urbană în spaţiul geografic înconjurător, se poate evidenţia prin toate categoriile de structuri.

Aceste raporturi vor determina influenţe specifice între cele două sisteme în cauză, în funcţie de frontierele care se confruntă în spaţiul oraşului, de geopolitica frontierelor care se confruntă, de strategia de acţiune a frontierelor, de *spiritul locului* şi de importanţa „teritoriului" în geopolitica frontierei. În contextul acţiunii fenomenelor de frontieră, oraşul va avea în general rol ofensiv, indiferent dacă procesele frontierei vor avea direcţii centripete sau centrifuge. Influenţele vor fi specifice si multiple, şi pot fi clasificate astfel: *influenţe puternice; influenţe slabe; influenţe lente; influenţe rapide; influenţe progresiste; influenţe retrograde; influenţe benefice; influenţe dăunătoare; influenţe geopolitice; influenţe ale reacţiei controlate; influenţe ale reacţiei necontrolate; influenţe globaliste; influenţe naţionaliste; influenţe ideologice; influenţe ecologiste*, etc.

Indiferent de expresiile proceselor frontierei, de influenţele planificate, proiectate, dirijate, controlate sau rezultate în mod obiectiv, acestea vor fi cu atât mai eficiente şi mai durabile cu cât raportul specific necesar (influenţei) dintre cele două sisteme este mai apropiat de optim.

5.2.4. Oraşul – spaţiu de confruntare definitoriu pentru zona de influenţă

Ca spaţiu de confruntare, oraşul generează elemente şi raporturi definitorii determinate, în primul rând, de trăsătura definitorie a frontierei: fenomen în expansiune, care acţionează asupra oraşului prin „instrumente" şi se manifestă prin „procese specifice". În consecinţă, în *oraşul-spaţiu de confruntare* se vor naşte următoarele raporturi: 1) întotdeauna frontiera exterioară se va confrunta în noul spaţiu cu etnofrontiera (vom folosi această sintagmă, „etnofrontiera", cu următoarele valori semantice: etnică; naţional-etnică; geolocală, fiind generată de spiritul locului); nu există spaţiu urban, local, regional sau naţional, fără etnofrontieră; 2) atât frontiera exterioară cât şi cea geolocală (demolocală) sunt expansionare (prin definiţie) şi 3) direcţiile de expansiune ale celor două frontiere pot fi: a) *de sens contrar* (cvasigeneral în prima etapă de confruntare); b) *de acelaşi sens* (când interesele geopolitice ale frontierelor se suprapun); c) *de sens contrar în faza de contact şi de „reacţie*"

şi de răsturnare a sensului („axului") frontierei (când frontiera exterioară, prin procese specifice, devine generatoare şi expansivă prin răsturnarea, inversarea, sensului său expansionar asupra spaţiului originar, al „frontierei matcă").

5.2.5. Configurarea zonei de influenţă urbană în raport cu fenomenele frontierei

Această configurare îmbracă, spre deosebire de forma clasică de modelare teoretică a conceptului, o structură mult mai complexă. „*Oraşul îşi exercită influenţa pe arii de întindere variabilă în raport cu mărimea lui, cu rangul şi activităţile pe care le concentrează, cu posibilităţile de conexiune cu exteriorul*" (V. Surd, 2003). Această susţinere s-a dovedit suficient fundamentată în forma clasică de modelare teoretică a conceptului de influenţă urbană.

În contextul *frontierei,* configurarea şi mărimea unei zone de influenţă urbană depinde acum de factori mult mai complecşi precum: a) *poziţia geospaţială a oraşului;* b) *poziţia oraşului în nomenclatura suprasistemului holarhic şi a propriului sistem de influenţă (poziţia de generator şi loc central, poziţia de vector, etc.);* c) *renumele oraşului;* d) *numărul, valoarea, dar mai ales oportunitatea resurselor oraşului, pe care le poate mobiliza în susţinerea funcţiilor şi obiectivelor sale; e) mărimea (cantitatea) fiecărei resurse mobilizabile*; f) *forţa resurselor (capacitatea de pătrundere şi de expansiune în spaţiul geografic);* g) *specificul şi calitatea vectorilor (instrumentelor) pe care îi poate mobiliza oraşul.*

Iată de ce, spre exemplu, analiza şi definirea zonei de influenţă urbană raportată la conceptul „fenomenului de frontieră" mă obligă să reanalizez şi să reconsider multe elemente care intră în ecuaţia aceasta. Voi aborda doar două şi anume: regula rang-mărime şi raportul mărimea oraşului-distanţă-puterea de influenţă.

Regula rang-mărime, din punct de vedere al fenomenelor de frontieră, poate rămânea valabilă, dar fără să putem încadra oraşele în raporturi matematice proporţionale. Relaţia proporţională între (P)-populaţie şi (N)-rang este alterată de *variabile ponderale*, care intervin frecvent în ecuaţia acestei relaţii. Mărimea este o variabilă foarte volatilă în condiţiile „proceselor frontierei" (de exemplu Hunedoara, Petroşani etc., a căror mărime a depins ori depinde de monoresurse). *Rangul poate fi impus sau consacrat. De exemplu*: a) *oraşele, care devin centre administrativ-teritoriale, cresc în rang şi în mărime;* b) *aceleaşi oraşe, în condiţiile înfiinţării unor regiuni administrativ-teritoriale, vor scădea ca mărime şi rang;* c) *rangul „locului central" va fi pierdut sau limitat în cazul centrelor de judeţ încadrate în „regiuni", iar rangul centrului regional şi mărimea acestuia vor creşte.*

Rangul este determinat primordial de funcţiile oraşului, funcţiile atrag resursele sau le generează, iar resursele la rândul lor duc creşterea mărimii oraşului (inclusiv din punct de vedere numeric). Proiectarea estimativă sau prospectarea mărimii oraşelor de ranguri inferioare, pe scara

ierarhică, pornind de la poziţia actuală (exemplul oraşelor României – V. Surd, 2003) conduce la concluzia că acestor oraşe, prospectate matematic prin relaţia rang-mărime, nu li se modifică nici poziţia, nici rangul şi nici valoarea raportului nu se schimbă. Se schimbă doar mărimea lor. Analizând relaţia în contextul fenomenelor de frontieră, observ însă că acest raport primeşte valenţe noi în sfera geografiei politice, valenţe care introduc în ecuaţia influenţei, problema „centralităţii" şi „alterităţii" în raporturile de influenţă între oraşe. În final, acest lucru poate crea tendinţe concurenţiale ce pot fi speculate de eventuale „frontiere locale" sau chiar „universale", care vor interveni în acest raport, potenţându-l.

Raportul mărime-distanţă-putere de influenţă, fundamentat în contextul acţiunii fenomenelor de frontieră, infirmă regula consacrată în modelul teoretic al geografiei urbane clasice. În toate modelele din literatura geografică se afirmă că cea mai puternică legătură dintre oraş şi regiunea sa înconjurătoare este cea economică. Geografia frontierei evidenţiază exact fenomenul invers. Exemplul „oraşelor istorice dispărute", al celor cu funcţii strict economice (istorice sau contemporane), în special cele industriale, dar mai ales al „oraşelor simbol", al „*locurilor sacre*" (I. Bădescu; D. Dungaciu, 1995), precum Ierusalim, Mecca, etc., a căror arie de influenţă depăşeşte şi se suprapune peste zone multiple, demonstrează că puterea influenţei în zonă şi perenitatea ei ţine în primul rând de „sentimentul spaţiului", de *spiritul locului*. Acest spirit este cel mai conservator şi mai *reactiv* la agresiunile frontierelor. Atragem însă atenţia asupra unui *model*, care în orice construcţie teoretică despre modul de acţiune al oraşului în teritoriu, pentru configurarea zonei de influenţă urbană s-a dovedit valabil în toate cazurile frontierelor istorice sau contemporane. Acesta este *modelul acaparării spaţiului înconjurător prin difuzie*, asemănător teoriei ADL (**A**gregare prin **D**ifuzie **L**imitată) a lui Konosuke Matsushita. În toată istoria civilizaţiei, oraşul s-a comportat în raport cu teritoriul înconjurător ca un fractal (aici în sensul consacrat de electronică şi nu de geografie).

5.2.6. Rolul configurator (pentru zona de influenţă) al funcţiilor urbane, în contextul fenomenelor frontierei

Acest rol poate fi evidenţiat exploatând acumulările conceptual ştiinţifice din domeniul geografiei urbane, a urbanismului, a sociologiei şi a celorlalte ştiinţe cu preocupări în domeniu. În următoarele pagini, voi releva rolul lor, proiectându-le în câmpul de acţiune al fenomenelor de frontieră şi cercetându-le cu instrumentele de studiu ale frontierei.

Se ştie că funcţiile de bază ale oraşelor au existat şi s-au structurat odată cu apariţia şi creşterea oraşelor antice. Studiul sistematic şi clasificarea lor începe însă târziu, în 1943, prin Chauncy D. Harris, ca o consecinţă a proceselor „frontierei euroatlantice", sub presiunea căreia oraşele au crescut exploziv. Clasificarea funcţională de bază, pe care am folosit-o în lucrările anterioare, cuprinde

funcţiile: comercială, culturală, industrială şi administrativ-politică. Analiza lor sistemică, în contextul frontierei, evidenţiază câteva raporturi definitorii care crează zona de influenţă a oraşului. Astfel: 1) în construirea zonei de influenţă, funcţia sau funcţiile dominante vor atrage şi vor favoriza instrumente frontaliere specifice (evenimente ştiinţifico-academice – funcţia culturală; instituţii financiare şi comerciale – funcţia comercială; structuri politico-administrative – funcţia administrativ-politică, etc.); 2) procesele dominante ale frontierei în zona de influenţă, vor corespunde funcţiilor oraşului şi geopoliticii frontierei (dezvoltarea instituţiilor cultural-educative; dezvoltarea reţelei comerciale şi a băncilor; investiţii în domeniul industrial; dezvoltarea sistemului de transport şi comunicaţii, etc.), dar şi „momentelor de prag" („*rupturi funcţionale*" - I. Ianoş, 2005), la care se adaugă „discordanţele antropogeografice", precum risipa spaţiilor naturale, mentalităţile consumeriste, etc.3) între frontieră, funcţiile oraşului şi zona de influenţă, se va crea un „drum critic" al evoluţiei, în următorul mod: a) funcţiile oraşului **crează** zonele de influenţă; b) zonele de influenţă **determină** ţintele frontierei; c) ţintele frontierei **impun** instrumentele specifice; d) instrumentele şi ţintele **nasc** procesele frontierei; e) procesele sunt expresia specifică a frontierelor în zona de influenţă, cu presiune asupra funcţiilor oraşului. 4) funcţiile dominante ale unui oraş vor determina, vor atrage şi vor favoriza obiectivele geopolitice ale frontierei sau invers, obiectivele şi ţintele geopolitice ale frontierei exploatând şi potenţând funcţiile unui oraş; 5) între o funcţie dominantă a oraşului, structura populaţiei active ocupate în această funcţie, structura etnică a zonei de influenţă şi geopolitica frontierei, se crează determinări puternice, rezultând procese specifice cu impact puternic asupra zonei de influenţă, conducând la acea tipologie de influenţe prezentată la analiza raportului dintre structura oraşului şi cea a zonei de influenţă.

5.2.7. Raporturi definitorii între conceptul frontierei, funcţia comercială şi zona de influenţă urbană

Am relevat la începutul capitolului enunţul lui I. Bodley, care menţiona prima mare frontieră, şi anume cea dintre popoarele tribale şi „civilizaţie", reprezentată de oraş. Pornind de la acest prag şi studiind istoria marilor frontiere ale civilizaţiei, în care oraşul a fost omniprezent, constat că *funcţia comercială* a susţinut permanent oraşul, cu puţine excepţii conjunctural istorice (oraşele religioase). Evidenţiez şi faptul că, în stabilirea raportului dintre oraş şi zona sa de influenţă, a intervenit întotdeauna un element specific tuturor frontierelor şi anume „mijloacele de transport".

În fundamentarea raportului definitoriu dintre oraş şi zona de influenţă este suficient să folosim acest instrument al frontierei şi vom constata evoluţia zonelor de influenţă urbană în raport cu funcţia comercială, bazată pe mijlocul de transport. La început, când deplasarea se făcea pe jos, zona de influenţă a unui oraş era sub 10 km. În a doua etapă, care se întinde până în sec. al XVIII-lea, zona de

influenţă consacrată atingea o rază de 30 km datorită deplasării pe cai, atelaje, cămile, etc. În a treia perioadă, şi anume sec. XIX, zona de influenţă se întindea până la 200 km, datorită transportului pe calea ferată „*America a fost cucerită de calea ferată*" (P.V. de la Blache, 1950). Singurele excepţii sunt date de transportul pe apă şi de caravane. A patra perioadă (sec. XX-XXI), reprezentativă pentru frontiera europeană, se caracterizează prin faptul că mijloacele de comunicaţie au făcut din oraşe „staţii" pe căile de comunicaţie, determinând naşterea şi funcţionarea zonelor de influenţă suprapuse şi interferate, în care s-a consacrat „*frontiera europeană universală*" (I. Bădescu, 1995).

Rolul fundamental al funcţiei comerciale urbane în expansiunea frontierelor reiese şi din comparaţia raporturilor de scară în dezvoltarea oraşelor şi a zonelor de influenţă ale acestora, în funcţie de caracterul frontierelor. De exemplu, frontierele care s-au bazat, în expansiunea lor, pe instrumente comerciale, precum frontiera greacă, cea romană sau cea europeană, au creat oraşe, s-au bazat pe o reţea de oraşe cu zone de influenţă foarte extinse, oraşe cu evoluţie rapidă. Frontierele imperiale însă, şi-au bazat expansiunea pe „forma imperială", creând oraşe mici (cetăţi), cu zone de influenţă redusă, cu evoluţie lentă, cu reacţii de respingere, confruntări devastatoare, etc.

5.2.8. Raporturi definitorii între conceptul frontierei, funcţia culturală şi zona de influenţă urbană

În abordările anterioare asupra influenţei oraşului în teritoriu, am structurat analiza acesteia, adoptând modelul de analiză a geografiei urbane consacrat în literatura ştiinţifică în ultimii 100 ani. Structurarea aceleiaşi analize, pornind însă de la „*conceptul frontierei*" evidenţiază o *diferenţă de scară* asemănătoare unei comparaţii între o reţea de triangulaţie geodezică de ordinul I şi alta de ordin local. Spaţiul conceptual, spaţiul geografic în proiecţie teritorială, oferit spre analiză şi observaţie de către conceptul frontierei, este incomparabil mai vast decât cel oferit de metodele clasice. Fac această observaţie, la analiza *raporturilor definitorii* între funcţia culturală a oraşului şi celelalte elemente ale ecuaţiei, pentru că funcţia culturală reprezintă pentru orice construcţie teoretică necesară definirii influenţei urbane în spaţiul geografic, catalizatorul fără de care această construcţie nu rezistă şi nu rămâne structurată.

Raporturile definitorii între funcţia culturală a oraşului şi zona de influenţă a acestuia, în contextul fenomenelor de frontieră, se manifestă atât de puternic şi atât de complex încât aici se relevă cel mai evident „*răsturnarea axului frontierei matcă*" (I. Bădescu, 1984; 1995) şi se produce *perenitatea* influenţei unui oraş în zona sa de influenţă, dar mai ales în depăşirea acestei zone printr-o expansiune a *culturii frontierei etnonaţionale, geolocale*, în care oraşul în cauză ocupă „locul central". Răsturnarea axului frontierei se produce atunci când oraşul, din poziţia, funcţia sau rolul său de *vector*, devine *generator de influenţă*. „Frontiera culturală" generată de un oraş crează şi consacră o zonă de

influenţă culturală, care poate fi lărgită considerabil de mult. Şi pentru că am făcut trimitere anterior la lucrarea „Sincronism european şi cultură critică românească" voi apela în susţinerea ideii mele la fundamentările făcute în domeniul expansiunii frontierei culturale la exemplele aceluiaşi autor preluate din *frontiera culturală românească*. Oraşul Blaj este simbolul expansiunii frontierei etnoromâneşti spre vest, prin recuperarea „vârstei romane" reale a culturii şi limbii române. Nimic din frontiera etnonaţională românească nu este mai sugestiv pentru relevarea raportului definitoriu între frontieră, oraş şi zona de influenţă. „*Descoperirea timpului lung roman al istoriei noastre a făcut din pretenţia imperialistă şi civilizatoare a statului ungar o comedie...Nu poţi pretinde să civilizezi un popor...când tu eşti cu 1000 de ani mai tânăr*" (idem, 1995). Această lovitură dată de frontiera culturală românească prin Şcoala Ardeleană a Blajului a fost atât de puternică încât a provocat „complexul de inferioritate maghiar al vechimii" şi al „autohtoniei". Iată aşadar, rolul şi *nomenclatura funcţiei* culturale a unui oraş în construirea zonei sale de influenţă, „cartografiată" la o scară potrivită, oferită de conceptul frontierei.

Ajungând aici, consider important să explic că prin construcţia teoretică expusă, nu caut să elimin sau să reconsider modelul clasic în care geografia actuală abordează problematica zonei de influenţă urbană şi în care oraşul este poziţionat într-un model urban-cultural care cuprinde: *oraşe universitare, oraşe muzeu, oraşe ale evenimentelor (festivaluri, congrese, etc.).* La nivelul unei „triangulaţii" de ordin (taxonomic) inferior, construcţia rămâne adevărată. Aceeaşi problematică, proiectată însă la o altă scară, îmi crează posibilitatea observaţiei şi analizării unui spaţiu geografic mult mai cuprinzător. Mai mult, frontiera culturală nu este o „izobară" fizică. Formele ei de manifestare, oportunităţile sale, aria sa de difuzie, sunt atât de complexe încât caracterul expansiv al fenomenului unei frontiere culturale se poate manifesta foarte activ şi durabil, având ca loc central un oraş, acelaşi caracter putându-se manifesta *pulsatoriu* sau putând renaşte după o lungă perioadă de adormire, ca o „sămânţă" valoroasă care aşteaptă momentul potrivit pentru a încolţi. Acest fapt depinde însă foarte mult de un proces reprezentativ al fiecărei frontiere culturale, proces abordat şi în lucrări anterioare (B. Păcurar, 2009) şi anume *procesul creării, formării şi circulaţiei elitei culturale* a oraşului în cauză, cea mai capabilă să genereze acea *frontieră geolocală (demolocală*) care va configura şi va defini în modul cel mai reprezentativ şi durabil zona de influenţă a oraşului.

Dacă rămân consecvent asumpţiei făcute într-un studiu mai vechi prin care afirmam că *„...nu există oraş fără spaţiu de influenţă, iar acesta este determinat de capacitatea oraşului de a-l crea*" (idem, 2009), proiectând problematica în spaţiul istoriei geografiei urbane, constat că toate frontierele s-au bazat pe oraşe, care şi-au construit la rândul lor instrumente, corespunzător epocii, prin care au realizat procese de frontieră determinante în configurarea zonelor de influenţă. Oraşele au reprezentat acele „*bacterii*" (I. Ianoş, 2005) generatoare de civilizaţie, care prin capacităţile lor frontaliere au

acaparat prin agregare (K. Matsushita, preluat din I. Ianoş, 2005) spaţii tot mai mari (zone de influenţă) în funcţie de caracterul frontierei, de instrumentele frontierei şi de *spiritul locului*.

Un alt câmp de manifestare, în care funcţia culturală a oraşului se pune în valoare sistemică prin raportarea influenţei sale la conceptul frontierei, este cel al „*logisticii instituţionale*” (I. Bădescu, 1995)

Am observat că prin expansiunea unei frontiere, mai ales a frontierei euroatlantice, într-un oraş, creşte cel mai puternic acel „spaţiu social” care se manifestă prin: a) *creşterea numerică a populaţiei oraşului;* b) *extinderea peisajului antropic;* c) *aglomerarea fizionomiei oraşului;* d) *complicarea relaţiilor structurale;* e) *creşterea numerică şi valorică a capacităţilor infrastructurale (devin mai persuasive pentru celelalte spaţii geografice);* f) *evoluţia funcţiilor oraşului (se înmulţesc, scad, se specializează, se întăresc, se schimbă, etc.).*

În „pattern-ul” acestui spaţiu social se remarcă, prin poziţia lor ierarhică în sociosistemul funcţiei culturale, „*grupurile*” (idem, 1995). Acestea se configurează în câmpul sistemic: frontieră-oraş-spaţiu geografic, ca vehicule şi generatori, cultivatori şi conservatori ai relaţiilor dintre părţile noului spaţiu construit prin înaintarea frontierei. Aşa numitele „*grupuri logistice*” (idem, 1995) îşi asigură această denumire tocmai prin relaţia esenţială pe care o au în instituţia frontierei şi în procesele ei. Aceste grupuri logistice pot integra sau dezintegra un spaţiu geografic de influenţă prin atracţie, impresionare, atac asupra grupurilor logistice locale, înlocuirea grupurilor locale, etc.

Prin instrumentul „grupurilor logistice”, orice instituţie creată în procesele frontierei primeşte sensul de „*sistem de gândire şi sistem de acţiune*” (I. Bădescu, 1984; 1995) menit să poată controla spaţii tot mai mari, generate de înaintarea frontierei. Înaintarea frontierei asociază fenomene precum creşterea „grupurilor” în oraş, expansiunea spaţiului social urban, creşterea instituţiilor oraşului şi creşterea logistică a instituţiilor frontierei. Vom constata şi apariţia raporturilor sistemice între rangul, mărimea unui oraş şi zona de influenţă. De exemplu, frontiera sistemelor globaliste crează instituţii mondiale precum bănci, corporaţii, organizaţii transnaţionale, pan-idei, religii, imperii (economice, ideologice, culturale, etc.), fără graniţe, foarte mobile, „virtuale” şi necontrolabile. În consecinţă, în evoluţia „sistemelor de gândire”, funcţia culturală va configura raporturi definitorii între frontieră-oraş-zonă de influenţă, astfel: a) în sistemele frontierelor mondiale, oraşele dobândesc roluri tot mai active; b) oraşele devin *baza logistică* a instituţiilor culturale (cultură spirituală, ştiinţifico-tehnică, materială, etc.; c) instituţiile apar în mod obiectiv, dar şi programat; d) instituţiile oraşului cresc normal sau patologic; e) oraşele sunt obligate să se adapteze şi să preia de la statul depăşit uneori instituţional, roluri şi funcţii, dar şi să gândească, prin grupurile sale logistice, noua relaţionare instituţională cu statul precum controlul şi administrarea propriei zone de influenţă pe de o parte, iar pe de alta pentru a se reaşeza într-un *sistem integrat de protecţie* în faţa agresiunii „instituţionalismului mondial”. Aici intervine funcţia culturală a unui oraş realizată în mod deosebit prin „logistica instituţională” şi prin

„grupurile logistice”. Elitele oraşului vor fi cele care vor câştiga sau vor pierde „războiul sistemelor de gândire”. Zona de influenţă a unui oraş va fi aşadar spaţiul de manifestare şi de concretizare în „teritoriu” a valorii „grupurilor logistice”, în cadrul acestui „război al sistemelor de gândire”.

5.2.9. Raporturi definitorii între conceptul frontierei, funcţia administrativ-politică şi zona de influenţă urbană

Rememorând o afirmaţie anterioară, revin şi întăresc că toate marile frontiere ale umanităţii s-au bazat în expansiunea lor pe oraşe. Dar aceste oraşe au devenit *vectori consacraţi ai frontierei* din momentul în care au fost investite cu funcţii administrative şi politice. Între cele două funcţii (administrativă şi politică) au fost şi sunt şi în prezent delimitări formale sau obiective, dar niciodată absolute şi cu atât mai mult dihotomice. Este foarte greu de făcut o separare între funcţiile administrativă şi politică ale unui oraş, mai ales la anumite nivele taxonomice ale analizei. De aceea consider că rolurile administrativ şi politic ale unui oraş, atunci când oraşul este investit cu acestea, pot fi integrate în acelaşi subsistem funcţional, doar la nivele ierarhice sau mai concret în cazul investirii acelui oraş cu funcţie politică (administrativ-politică).

Spre deosebire de celelalte categorii de funcţii urbane, cea administrativ-politică este reprezentativă şi printr-o determinare chibzuită, în urma unor analize complexe din care nu lipsesc disputele şi rivalităţile, dar care elimină mai mult sau mai puţin obiectiv apariţia spontană (V. Surd, 1989). Această consideraţie depăşeşte de multă vreme nivelul asumpţiei, consacrându-se ca rezultat al unor acumulări teoretice şi practice care demonstrează ideea. Coroborând această idee cu cea susţinută anterior prin care afirm că geopolitica frontierei determină poziţia oraşului în configurarea zonei de influenţă, pot conduce raţionamentul către altă asumpţie şi anume aceea că *funcţia administrativ-politică* a oraşului configurează zona de influenţă în primul rând prin „*organizarea spaţiului geografic*”, „*prin construcţii instituţionale*” (R. Săgeată, 2003) care servesc un spaţiu geografic, de foarte multe ori mult mai extins decât la alte funcţii. Totul depinde de *nomenclatura oraşului* în structurile sau suprastructurile geospaţiale (sociogeospaţiale) naţionale, continental-regionale şi internaţionale.

În raport cu geopolitica unei frontiere, un oraş poate dobândi funcţii administrativ-politice cu influenţe mai mari sau mai mici în spaţiul geografic, influenţe care prin suprapunere vor configura zona de influenţă urbană. Mai trebuie luat în considerare încă un element important în ecuaţia acestei analize, acela că un oraş cu funcţii administrativ-politice va face parte, întotdeauna, dintr-un sistem de oraşe. Acest sistem se va constitui într-o reţea de bază, în care oraşele, în funcţie de rangul şi rolul lor în câmpul de manifestare al frontierelor, vor fi *„puncte de triangulaţie” în baza matematică a „cartografierii”* fiecărei frontiere. În acest fel, raportat la nivelul holarhic al fenomenului de frontieră,

un oraş prin „construcţiile sale instituţionale" îşi va exercita influenţa asupra unui spaţiu geografic pe care îl va *configura prin suprapunerea spaţiilor geososciale* (*„spaţii sociale"* - F. Ipatiov, 1996) şi pe care îl va defini în propria zonă de influenţă. Spre exemplu, în câmpul frontierei etnonaţionale româneşti, începând cu anul 1968, teritoriul naţional este împărţit în 41 de judeţe plus oraşul Bucureşti. În fiecare din aceste diviziuni teritoriale se construieşte un spaţiu geografic judeţean, care este consacrat ca „zonă de influenţă" pentru fiecare reşedinţă de judeţ. Acest lucru se datorează în primul rând funcţiei administrativ-politice dobândite de fiecare reşedinţă prin investire oficială. La un nivel taxonomic inferior avem „centrele comunale" a căror zonă de influenţă rezultă din diviziunea administrativă a judeţului. Nivelul holarhic superior reşedinţelor de judeţ este „oraşul capitală" a cărui zonă de influenţă, din punct de vedere administrativ, este întregul teritoriu naţional. Dar odată cu eforturile de integrare a României în Uniunea Europeană, în câmpul administrativ-politic al spaţiului geografic românesc a apărut o nouă categorie administrativ-geografică: *regiunea de dezvoltare*. Cele opt regiuni de dezvoltare din România au fiecare câte un „centru de dezvoltare", funcţie îndeplinită de opt oraşe.

Dacă rememorăm istoria geografiei administrativ-teritoriale a României din ultimii 100 de ani, vom constata că oraşele reşedinţă de ţinut şi oraşele reşedinţă de judeţ au fost şi sunt expresii administrativ-politice ale fenomenelor de frontieră care s-au manifestat în spaţiul geografic românesc (etnonaţională: 1918-1950; kominternistă: 1950-1968; etnonaţională: 1968-1989; europeană: 1990-prezent).

Depăşind acest nivel taxonomic şi trecând la suprastructuri, înregistrăm în spaţiile geografice internaţionale oraşe cu funcţii administrativ-politice reprezentative pentru fenomenul frontierei europene, euroatlantice sau pentru alte frontiere globaliste. Continentul european are în spaţiul său geografic adevărate „capitale" ale unor sociogeosisteme precum Sistemul urban Bruxelles-Strasbourg-Luxemburg, care reprezintă „capitalele" Uniunii Europene; Bruxelles, „capitala" NATO; Viena, care găzduieşte sediul central al OPEC, etc. Pe continentul american găsim Washington DC, „capitala" Băncii Mondiale şi a Fondului Monetar Internaţional, etc. Privind retrospectiv se relevă faptul că marile frontiere istorice au avut capitalele lor suprastatale (Bizanţ, Roma, Istanbul, Viena, Moscova, etc.).

În concluzie, fără o tratare completă a problematicii se relevă totuşi că toate frontierele îşi impun „expansiunea" prin oraşe, fiecare frontieră are specificitatea sa, iar spaţiul geografic înregistrează evoluţii urbane în care o parte dintre oraşe dobândesc funcţii administrativ-politice. Zona de influenţă a unui oraş se defineşte până la urmă prin suprapunerea „sociogeospaţiilor" generate de fenomenul frontierei în teritoriul „repartizat" (oficial sau semioficial) unui oraş, prin acte normative naţionale şi internaţionale, de drept juridic naţional şi internaţional, tratate ratificate ş.a.

Configurarea şi definirea zonei de influenţă urbană pornind de la conceptul frontierei nu este aşadar „o expansiune simplă", prin difuzarea trăsăturilor oraşului într-o „arie geografică", ci o „*expansiune complexă*" (F. Ipatiov, 1996). Fenomenul de frontieră ca „*fenomen social total*" (I. Bădescu, 1995) acaparează spaţiul geografic în etape şi pe spaţii specializate, între care spaţiul social ocupă un loc important. Oraşul, în acest „sociogeosistem", ocupă locul central tocmai prin structura, calităţile şi funcţiile sale. Acest fenomen a fost evident încă din perioada în care oraşul trăia din exploatarea hinterlandului.

În consecinţă, definirea zonei de influenţă urbană, în contextul acţiunii fenomenelor de frontieră trebuie făcută întotdeauna pornind de la analiza unor raporturi care intervin şi se consolidează între fenomenul frontierei, oraş şi spaţiul geografic specific ce se configurează în urma confruntării şi relaţionării primelor două elemente din această complexă relaţie sistemică. Această zonă va dobândi o personalitate definită prin sinteza elementelor structurale ale sistemului geolocal, cu trăsăturile frontierelor, rezultând un nou mod de organizare sistemică a spaţiului geografic.

5.3. Taxonomia fenomenelor frontierei în geografia geosistemului Cluj-Napoca

Am afirmat la punctul anterior al acestui capitol că *oraşul a făcut şi face parte, permanent, din sistemele "construite" de frontiere, unde ocupă poziţii sistemice multiple*. Municipiul Cluj-Napoca este un geosistem complex, care, raportat la fenomenele frontierei, este în totalitate o construcţie a "frontierelor". Literatura geografică, istorică sau antropologică nu a abordat până în prezent istoria municipiului prin raportare explicită la fenomenele frontierei. Demersul nostru urmăreşte "atacarea" şi documentarea acestui aspect, motiv pentru care considerăm necesară fundamentarea unei taxonomii a frontierelor istorice care au "construit" acest oraş. Evident că geosistemul urban Cluj-Napoca, fiind un element holarhic al suprasistemelor spaţiale configurate istoric de fenomenele frontierei, toate frontierele care au cucerit spaţiul românesc şi-au marcat amprenta definitorie asupra Clujului.

Clasificarea pe care o avansez nu urmăreşte taxonomii multicriteriale, spaţiul şi volumul de abordare ar fi prea mari şi întinse. Taxonomia mea se bazează, mai ales, pe principiul "istoric". Aşadar, frontierele care au construit istoria acestui oraş, de la origini şi până în prezent, sunt prezentate în următorul tablou taxonomic:

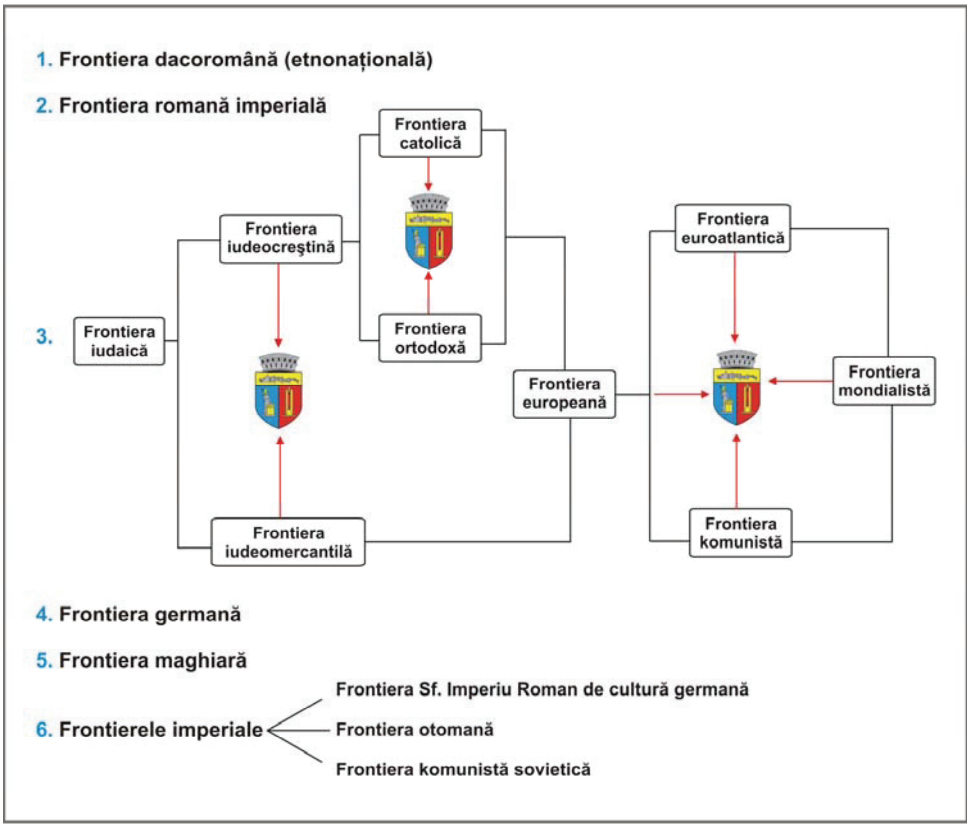

Fig. 134. Tabloul frontierelor istorice în geosistemul Cluj-Napoca

Alături de o taxonomie a fenomenelor frontierei în geosistemul Cluj-Napoca, bazată pe *criteriul istorismului*, mai avansez o alta, bazată pe ***criteriul vectorial***. Pe baza acestui criteriu, împart frontierele expansionare care cuprind (în istorie) geosistemul Cluj-Napoca în: 1) *frontiere autoexpansive* şi 2) *frontiere vectoriale*.

Frontierele autoexpansive sunt cele care s-au manifestat şi au marcat geografia Clujului prin propriile forţe (ideologice, materiale şi umane). *Frontierele vectoriale* sunt cele care s-au folosit în expansiunea lor de *vectori* pe care i-au folosit şi asimilat în sistemul fenomenului pentru atingerea ţintelor spaţiale. Tabloul fenomenelor frontierei în spaţiul geosistemului Cluj-Napoca, conform criteriului vectorial, este următorul:

1. **frontiere autoexpansive:**

1.1.) frontiera etnonaţională;

1.2.) frontiera romană;

1.3.) frontiera germană;

1.4.) frontiera europeană.

2. **frontiere vectoriale:**

2.1.) frontiera iudaică - *vectori*:

- *frontiera iudeocreştină* (*vectorul ortodox şi vectorul catolic*);

2.2.) frontiera catolică - *vectori*:

- *frontiera maghiară;*
- *frontiera imperială;*

2.3.) frontiera maghiară - *vectori*:

- frontiera catolică;

- frontierele imperiale: austriac; otoman; sovietic;

- frontiera nazistă;

- frontiera europeană (resuscitarea Mitteleuropei)

Aceste frontiere, unele "locale", altele "universale", unele "interne", altele "externe", au "locurile centrale" şi generatoare în teritorii mai îndepărtate sau mai apropiate de locul geocartografic al municipiului Cluj-Napoca. Harta principalelor spaţii frontaliere cu acţiune asupra geosistemului Cluj-Napoca este următoarea:

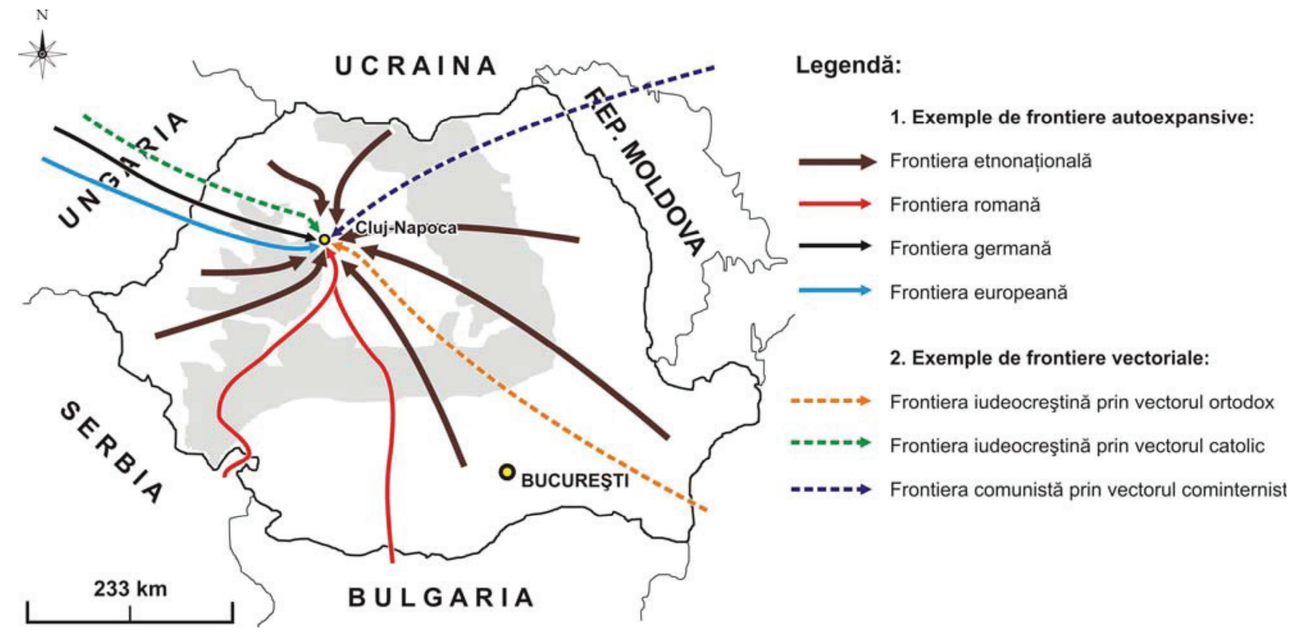

Fig. 135. Principalele direcţii de acţiune ale frontierelor asupra geosistemului urban Cluj-Napoca în ultimii 2000 de ani

Fiecare dintre frontierele evidenţiate şi-au lăsat în geografia municipiului Cluj-Napoca amprente definitorii, din care municipiul s-a configurat şi structurat evolutiv până la pattern-ul actual. Unele dintre ele sunt evidente în geografia prezentului urban prin construcţii materiale, altele prin construcţii instituţionale; toate însă au construit un oraş cultural-spiritual, emblematic, chiar dacă doar în plan naţional sau regional.

La punctul următor, voi evidenţia sistemic *amprenta patternală* a fiecăreia dintre frontierele tabloului propus, în construcţia şi evoluţia geografică a municipiului Cluj-Napoca. La acest punct însă, doresc să abordez o sumară şi modestă fundamentare a *frontierei iudeocreştine*, prin care punctul meu de vedere se raliază la concepţia cvasiunanimei păreri a "lumii culturale", conform căreia cultura europeană, actuală şi consacrată, este rodul ideologiei şi religiei iudeocreştine (M. Eliade, 1949; O. Drimba, 1985; P. Ţuţea, 1992; A. Marga, 2009).

Frontiera iudeocreştină îşi are rădăcinile şi puterea în "rolul profetismului în istoria religioasă a lui Israel", pornit de la cele două categorii de profeţi: "*culturali*" şi "*scripturari*" (M. Eliade, 1949), care vor cântări foarte mult în evoluţia eshatologiei "poporului ales" de mai târziu.

Momentul Ezdra declanşează o revoluţie în religia iudaică: prin introducerea textelor scrise în explicarea "legii"; prin *modelul cărturarului* care devine etalon de conduită religioasă, dar mai ales prin generarea şi consacrarea definitivă şi definitorie pentru viitoarea *frontieră iudaică*, *a tensiunii dintre cele două tendinţe religioase care vor marca această frontieră până în ziua de azi*: "*universalistă*" şi "*naţionalistă*" (idem.).

În toată istoria modernă şi postmodernă (inclusiv a geosistemului Cluj-Napoca), regăsim acest antagonism ideologic; *frontierele etnonaţională, iudeocreştină, comunistă, euroatlantică, etc., vor frământa această dispută cu periodice înclinări de balanţă, conjuncturale. Spaţiul geografic Cluj-Napoca va deveni în istorie un adevărat spaţiu de confruntare frontalieră* (V. Surd, B. Păcurar, 2010) *între cele două concepţii*: *naţionalistă şi universalistă.*

Acest prim "moment" se continuă cu *etapa Ben Sirah*, care consolidează, în *ideologia frontierei iudaice*, antagonismul frontalier de mai târziu dintre "puritatea legii" şi "cosmopolitismul şi universalismul celor bogaţi", în fond germenii viitoarei ideologii comuniste a luptei de clasă.

Geografia istorică a municipiului Cluj-Napoca va fi reprezentativ marcată de această ideologie mai târziu, în perioada expansiunii frontierei comuniste.

Reacţia de sinteză dintre iudaism şi elenism va constitui un alt reper frontalier istoric în evoluţia frontierei iudeo-creştine. Aripa universalistă a frontierei iudaice conştientizează că expansiunea ideologiei sale pentru atingerea ţelului său eshatologic nu este posibilă fără un vector puternic. Acest vector va fi găsit în elenism, o cultură cu tendinţe expansioniste care stăpânea deja de câteva sute de ani resorturile invenţiei sale şi anume *moneda*. Elenismul va influenţa puternic şi definitiv ideologia iudaică, atât cea a aripii universaliste cât şi pe a celei naţionaliste. Este de fapt prima *reacţie controlată*, generatoare ulterior de *frontieră controlată* din istoria scrisă. Se manifestă aşadar prin acelaşi Ben Sirah prima dată viitorul concept de *patriotism activist / activ*. Această perioadă culminează în evoluţia frontierei iudaice cu o dihotomie între iudaism şi *păgânism* (elenism), care va duce la primele scrieri apocaliptice: "Daniel", "Enoch – I" şi se preiau astfel scrieri vechi, mituri religioase în care apare triumful iminent al lui Israel. Atât de puternică a devenit aceasta ideologie eshatologică încât şi astăzi, după 2000 de ani, conceptele de *popor sfânt* şi *popor ales* sunt dominante în cultura europeană.

Subsistemul funcţional religios din municipiul Cluj-Napoca este absolut dominat şi azi de această ideologie iudaică.

Naşterea creştinismului se bazează pe fermentul mesianic şi eshatologic evreiesc. Primii creştini, evreii din Ierusalim, erau o "*sectă apocaliptică înăuntrul iudaismului palestinian*" (M. Eliade,

1949), care cristalizează în jurul Învăţătorului înviat o întreagă mitologie. Din acest "moment", pentru ei şi pentru viitorul omenirii creştine se însămânţează elementele *frontierei iudeocreştine*:

- Isus reprezintă fericirea pentru milostivi, curaţi, blânzi, făcători de pace, cei ce plâng şi cei prigoniţi pentru dreptate;
- începe filizofia automulţumirii, a renunţării;
- dar Isus (conform predicii) este trimis pentru oile pierdute ale lui Israel, acesta rămânând totuşi poporul ales al lui Dumnezeu;
- cu mult mai târziu, ideologia creştină acceptă toate neamurile în Împărăţia lui Dumnezeu;
- se consacră credinţa sacrificiului pentru a trece într-o nouă viaţă.

Naşterea bisericii creştine este considerată a fi Ziua Cincizecimii, când, conform ideologiei creştine, apostolii sunt împuterniciţi cu darul vorbirii în toate limbile neamurilor. Din acest moment, scrierile creştine (în Faptele Apostolilor) vorbesc despre evoluţia creştinismului, în care găsim inclusiv germenii ideologiei comuniste, "*întrucât toţi credincioşii erau laolaltă şi aveau toate de obşte; ei îşi vindeau moşiile şi averile şi le împărţeau tuturor, după cum avea nevoie fiecare*". Mai târziu, mai exact cu două milenii, vom regăsi în ideologia comunistă lozinca "*Fiecăruia după nevoi, de la fiecare după posibilităţi"*.

Iudeo-creştinismul (N. Perrin, 1963) precipită, prin tensiunea dintre "hebrei" şi "elenişti", împrăştierea religiei şi bisericii creştine între popoarele Asiei şi Europei. Vectorul principal nu putea fi (din nou) decât aceeaşi cultură şi civilizaţie elenă, motiv pentru care scrierile creştine se adaptează noii lumi: *Fiul Omului* (fără sens în greacă) devine *Fiul lui Dumnezeu* sau *Domnul* (Kyrios) şi apoi *Isus Christos*. Lumea greacă, cea care răsturnase axa frontalieră traco-dacică şi domina Asia Mică, Marea Mediterană şi Balcanii, devine vectorul frontalier ideal pentru creştinism. Cultura elenă era continuatoarea culturii traco-dacice şi în cultura romană. Acest uriaş „vehicul" (vector) a fost exploatat perfect de religia creştină, astfel că, din Siria/Antiohia, prima comunitate creştină care foloseşte pentru prima dată denumirea de „*creştinism*" (Faptele Apostolilor 11:26 – E. Peterson, 1959) iradiază în lumea elenistică (Sf. Pavel – Asia Mică, Cipru, Grecia, Macedonia, Corint, Roma). Iată de ce Mircea Eliade (1949) afirmă: „*Confruntarea unei mişcări mesianice evreieşti cu religiozitatea şi gândirea greacă va avea consecinţe hotărâtoare pentru dezvoltarea creştinismului*".

Adaptarea la *spiritul locului* şi „localizarea" frontierei iudeo-creştine îmbracă forme particulare şi specific-fenomenologice, prin preluarea, asimilarea şi suprapunerea simbolurilor sacre ale noilor popoare peste simbolurile iudeo-creştine. În faza I, prin folosirea vectorului elenistic, iudeo-creştinismul renunţă treptat la aşteptările eshatologice iudaice, dar relevă înnoiri: foloseşte vocabularul religios elenistic (*gnosis, misterion, sophia, kyrios*, etc.); adoptă ideea dualistă om psihic (inferior) – om spiritual, etc. În lumea traco-dacică, spre exemplu, se regăsesc şi azi cele mai bogate şi mai

interesante suprapuneri între creştinism şi religia traco-dacilor, cele mai profunde sinteze frontalier-religioase:

- *drumul mortului* – cele şapte vămi ale petrecerii spre rai; curios cum M. Eliade le acordă acestora origine persană, dar astăzi este demonstrat primariatul şi vechimea mai mare a culturii traco-dacice faţă de cea sumeriană (cu câteva mii de ani); concluzia este că acestea au ajuns în cultura sumeriană din cultura carpatică, traco-dacică;
- *folosirea ritualică a vinului*, etc.

Ruptura bisericii creştine de iudaism se face târziu, fiind în fond o reacţie de independenţă a „lumii noi" faţă de „matcă" (exemplu de răsturnare a axului frontalier îl găsim şi în frontiera romană / cultura traco-dacică; în frontiera americană / cultura europeană de mai târziu, etc.). Creştinii se desolidarizează de "*destinul naţional al lui Israel*" (Eusebius, preluat din M. Eliade, 1949), doar ca forma de manifestare independentă a aripii universaliste faţă de naţionalişti (peste timp vom vedea cum frontiera europeană, după consolidare, începând cu frontiera romană şi apoi cu cea creştină, va lupta pentru *recâştigarea locurilor sfinte* - a se vedea cruciadele, vezi înfiinţarea statului Israel după 2000 de ani).

Etapa expansiunii frontierei iudeo-creştine în „lumea romană" a avut succes prin proletariatul urban şi prin numărul mare de străini (inclusiv evrei) stabiliţi în Roma.

- din această perioadă se consacră „războiul psihologic" în expansiunea frontierelor. În timpul războaielor civile, în Imperiul Roman, dar mai ales la Roma, „circulau" un mare număr de apocalipse de origine orientală, cel mai cunoscut fiind „Oracolele Sibilinice", care anunţa viitoarea şi iminenta cădere a puterii romane;
- creştinismul, în secolele II-IV (perioadă de confruntare violentă, ideologică şi psihologică) reuşeşte să se infiltreze peste tot în imperiu, în toate straturile sociale, până la familia imperială;
- creştinismul se manifestă ca o doctrină a creaţiei (*făptura nouă*; *omul nou*; *omenirea nouă*);
- glorifică Creaţia, binecuvântează viaţa, dar insinuează tot mai persuasiv în mentalitatea publică atitudini de refuz al vieţii (ascetism, monahism, elogiul fecioriei, etc.);
- în prima fază (până la consolidarea sa), creştinismul cultivă cu agresivitate ortodoxia (Roma era singurul centru ortodox în acel moment), pentru ca ulterior să renunţe la aceasta, cultivând spiritul hegemonic universalist.

Lovitura fatală pe care iudeo-creştinismul o dă civilizaţiilor europene, cu deosebire celei romane (care la rândul ei degradase civilizaţiile elenă şi tracodacică), este caracterizată de:

- fenomenul degenerării societăţii imperiale prin neascultare, desconsiderare, sabotare, etc.;
- fenomenul de autonomizare a societăţii şi degradarea autorităţii centrale (după cum se poate observa, conform principiului recursivităţii istoriei, fenomenul a mai fost ulterior

experimentat la distrugerea imperiilor şi înfiinţarea statelor naţionale; construirea unor structuri supranaţionale precum NATO, Organizaţia Naţiunilor Unite, Uniunea Europeană, etc.; subminarea puterilor statelor naţionale, actuale, şi construirea unei strategii geopolitice de „regionalizare" în momentul actual);

- prăbuşirea civilizaţiei urbane (antice) care a declanşat procesul de omologare (statuare, oficializare) şi de unificare a tradiţiilor religioase precreştine, cu rol foarte important în: 1) distrugerea societăţii urbane romane; 2) diluarea societăţii urbane într-un spaţiu difuz de civilizaţie; 3) reconstruirea spaţiului religios şi 4) reconstruirea oraşelor ca *locuri centrale* pentru frontiera religioasă creştină; în final, oraşele imperiului, care reprezentau esenţa civilizaţiei imperiale romane, decad iremediabil (ex. Nimes, Toulouse sau Bordeaux, care avuseseră 200-300 ha suprafaţă fiecare şi o populaţie de circa 50000 de locuitori în sec. al IV-lea, abia depăşesc 20-25 ha cu o populaţie medie de circa 6000 de locuitori). Din acest moment, biserica creştină preia iniţiativa şi domină din ce în ce mai mult întreg spaţiul european apusean, moment din care începe organizarea ofensivei asupra Răsăritului, care, în spaţiul central european şi mai ales *dacic*, păstrează o reacţie de respingere faţă de creştinism.
- spaţiul dacic va fi practic ultimul mare spaţiu cu civilizaţie precreştină, pe care frontiera iudeo-creştină apuseană, de acum evoluată în *frontiera catolică îl cucereşte*, aceasta *vizând şi disputând acest spaţiu cu frontiera bizantină*. Din păcate, într-un mod de neînţeles, acest proces al frontierei a fost preluat şi acceptat de ideologia *frontierei etnonaţionale româneşti*, drept un element de inferioritate. Explicaţia istorică, logică şi materială, pe care, în ultimii 20 de ani, tot mai mulţi istorici, antropologi, etc., o conştientizează, este cu totul alta. *Această rezistenţă şi respingere la frontiera iudeo-creştină a fost posibilă prin vechimea şi soliditatea culturii şi civilizaţiei ancestrale a poporului traco-dac, cel mai vechi neam şi cea mai veche civilizaţie istorică din lume* (N. Densuşianu; I.C. Drăgan; L.P. Franţev; V.I. Georgiev; M. Ghimbuţaş; F.P. Girard; P. Mackinder; P. Oltean; D. Protase; G. Stroe; V. Titov; P.L. Tonciulescu; N. Vlassa, etc.).
- vectorul frontalier pe care frontiera catolică îl va găsi şi îl va „cultiva" în exces pentru ocuparea acestui spaţiu, în care municipiul Cluj-Napoca, ocupă locul central, a fost regalitatea maghiară prin a cărui „catolicizare" şi investire cu rol de „*magister militiae*" (I. Bădescu, 1995), frontiera catolică a ţintit şi a atins în parte două obiective: *oprirea raidurilor prădătoare ale triburilor ungureşti în Europa Occidentală şi cucerirea spaţiului dacic* (vezi figura nr. 136).

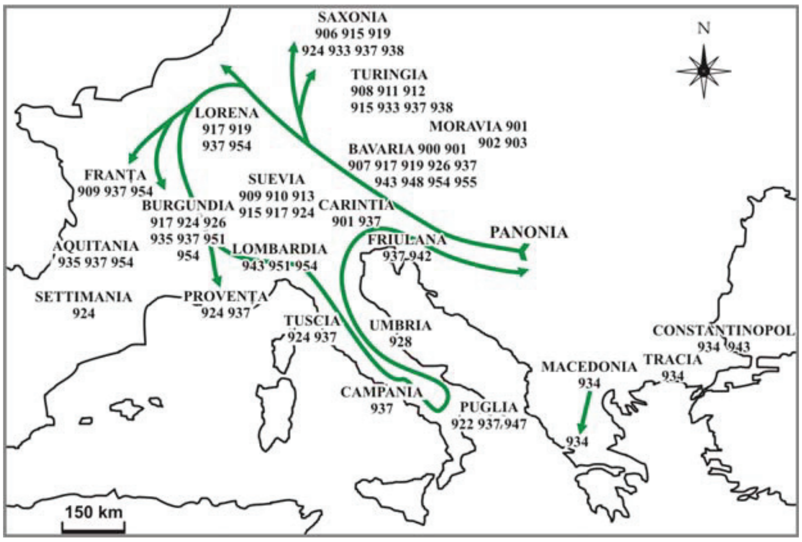

Fig. 136. Regiunile şi anii în care au avut loc incursiunile ungurilor în sec. al X-lea d.Chr. (prelucrare după O. Drimba, 1987)

În acest „moment” (mileniul II, secolul I) începe perioada expansionară a frontierelor externe, inclusiv a celei iudeo-creştine prin frontiera catolică, germană şi maghiară, asupra spaţiului geografic în care exista vechiul Clus şi Napoca şi viitoarea Cluj-Napoca.

Prezentarea succintă a punctului meu de vedere asupra evoluţiei şi impactului frontalier al frontierei iudeocreştine în spaţiul european şi inclusiv în cel daco-românesc (Cluj-Napoca) poate fi schiţată în următoarea structură concluzivă:

- frontiera iudeo-creştină s-a născut şi a cuprins lumea romană ca o necesitate obiectivă la decăderea şi degradarea societăţii imperiale romane şi elene;
- frontiera iudeo-creştină a învins şi a cucerit Europa prin valorile ei spirituale şi morale ca alternativă la decadenţa momentului şi lipsa unei eschatologii la popoarele europene;
- o asemenea frontieră era inevitabilă pentru evoluţia socioantropologică a lumii şi se pare că singurul neam capabil să o cultive şi să o dezvolte era poporul evreu;
- evoluţia frontierei, în expansiunea sa, a fost, în toţi aceşti 2000 de ani, marcată de tensiunea biblică generată de eschatologia poporului evreu, în ideologia spirituală a frontierei iudaice.

5.4. Cluj-Napoca, o construcţie a „frontierelor”

Am afirmat la punctul anterior că fiecare dintre frontierele care au acţionat asupra municipiului Cluj-Napoca a lăsat în geografia acestuia amprente definitorii din care municipiul s-a configurat şi s-a structurat evolutiv până la actualul pattern. Unele frontiere sunt evidente în geografia prezentului urban prin construcţii materiale, arhitecturale, altele prin construcţii instituţionale, prin structuri culturale, spirituale, prin mentalităţi, tradiţii, artă şi toate prin relaţii intersistemice între elemente, stări, etc. Prin ce sunt definitorii fiecare dintre ele în geografia municipiului Cluj-Napoca, voi releva în cadrul unor

schiţe geofrontaliere definitorii şi din a căror însumare geoanalitică va rezulta că geosistemul urban Cluj-Napoca este ***o construcţie a frontierelor***.

5.4.1. Amprenta frontierei dacoromâne în geografia municipiului Cluj-Napoca

Dintre toate frontierele care au *construit* ori au marcat construcţia geosistemului urban Cluj-Napoca, cea etnonaţională cuprinde spaţiul şi timpul, cele mai mari. *Frontiera dacoromână* este fundamental ancestrală în sistemul frontierelor geosistemice. Ea impune, atunci când o raportăm ca suport constructiv al municipiului Cluj-Napoca, ancestralitatea prin rădăcinile arheologice înfipte în **locul Cluj-Napoca**: 1) cultura Starcevo-Criş, la Gura Baciului – aşezarea aparţinând culturii „Criş" la Mănăştur; 2) vase ceramice din Cultura Turdaş (în Piaţa Unirii din Cluj-Napoca); 3) aşezările din Cultura Coţofeni la Mănăştur, Cetăţuie, Pădurea Hoia, Cluj-Napoca – Muzeul de Istorie al Transilvaniei, Fânaţele Clujului, Dealul Feleacului; 4) Cultura Hallstatt A-1 în zona Gării, în Pădurea Hoia 5) Cultura Sighişoara - epoca bronzului - Floreşti, Cetatea Fetei, Gilău; 6) Cultura „dacică timpurie" - epoca fierului – Mănăştur; 7) Cultura La Tène (coiful de bronz placat cu foiţă de aur - Apahida; mormintele dacice de incineraţie şi celtice de la Apahida, necropola dacică de la Dezmir, vasele mari „bitroconice", mult mai vechi decât presupusele urme celtice, *deci dacice*, „inelul de buclă" *dacic*; 8) aşezarea dacică la 300 metri vest de Băile Someşeni.

Numele locului Cluj-Napoca: Napoca = „Napuca" (Ptolemeu III) **provine de la tribul Naparis sau Napei** (V. Pârvan; I. I. Rusu); **Clusium = numele cetăţii-stat etrusce în numele Castrum Clus** (tot mai multe susţineri asupra originii periplului etrusc din Carpaţii Apuseni – P. L. Tonciulescu; E. Delcea, 2000).

- în anul 107-108 d. Chr., Cluj-Napoca era un *vicus* (aşezare);
- în 117 d. Chr., sinteza frontierei romane cu cea dacică ridică aşezarea Cluj-Napoca la rangul de *municipiu* (*Municipium Aelium Hadrianum Napocense*);
- secolul al II-lea d. Chr. este perioada de *colonie* (Colonia Aurelia Napoca), iar pe parcursul secolelor II-III este capitala Daciei Porolissensis;
- în secolele II-III, izvoarele ne confirmă deja în aşezare cetăţeni ai capitalei cu nume dacice (Dizo, Eptala, Tzinta, Tzinto, Aurelius Duda, A. Dacianus, Bitus, Junio, Negrinus, Donatus);
- în sec. IV, aşezarea deţinea deja primele monumente creştine – primele dovezi ale creştinismului;
- în sec. V-VI, în localitatea Floreşti exista o cetate dacică, iar în cartierul Baciu s-au descoperit vase dacoromâne din sec. IV;

- secolele VIII-IX este perioada ce se evidenţiază prin necropole de incinerare în zona Someşeni;
- în sec. X, cetatea lui Gelu este menţionată lângă Someş; dacă Anonimus în Gesta Hungarorum scrie despre castrum aşezat lângă (nu departe) de Someş, cea mai veridică opţiune este viitorul Castrum Clus, mai concret la cetatea de pământ din Mănăştur;
- Castrul Mănăştur îşi continuă existenţa şi peste valul dacic de pământ se ridică noul val al cetăţii pe care o vor stăpâni în viitor cuceritorii;
- în zona actualei străzi Traian Moşoiu exista în sec. X o mare necropolă, aparţinând populaţiei locale;
- confirmarea Terrei Ultrasilvana din sec. X-XI, Gyla (dux magnus et potens) şi a oraşului mare construit odinioară de romani (Civitas magna in Erdelew);
- în cronica luptelor dintre unguri, conduşi de Solomon, şi pecenego-cumani conduşi de Osul (Oslu) se confirmă involuntar şi indirect existenţa localităţii Cluss, dar mai important este că numele de *Osul* este dacoromân consacrat istoric (a se vedea numele Banului Severinului la 1240 – acelaşi nume; Valea *Oslea*; localitatea *Oslea* din judeţul Gorj; Munţii *Oslea* din judeţul Mehedinţi);
- în sec. XII, în vatra actuală a aşezării (Piaţa Unirii – Biserica Sf. Mihail) exista un cimitir creştin cu morminte aşezate pe direcţia est-vest (rit bizantin); descoperirile arheologice din anii 1950-1951 confirmă existenţa de schelete de adulţi şi copii;
- la 1453, populaţia românească din urbe, cu toate opreliştile pentru aşezare/localizare număra circa 1000 de locuitori, dintr-o populaţie de 6000 de locuitori (germani – 2500; unguri, în creştere, cu 2100-2400 şi români 1000);
- în sec. al XVI-lea, când oraşul Cluj era considerat un oraş mare şi bine clădit, cu ziduri puternice şi numeroase turnuri, construite în întregime din piatră, cu cele mai frumoase case şi uliţi, acesta avea şi *trei suburbii locuite de saşi, unguri şi români*;
- la Cluj-Napoca, în 1571, are loc primul sinod al preoţilor ortodocşi;
- din Cluj-Napoca, unificatorul Mihai Viteazul va trimite către Curtea din Viena refuzul părăsirii Transilvaniei; judele oraşului era românul Andrei Stâncel;
- perioada 1300-1600 este o etapă istorică în care patrimoniul românesc rural este sistematic înglobat în proprietatea oraşului; aici putem vorbi de moşiile Bochteluke (fostă a voievodului de Maramureş); Vndatelek (după 1316); Feleacu (28 ianuarie 1367); Cojocna (1470); Feiurdeni (1470-1493); Săcel şi Filea de Jos (1526, respectiv 1562); Vâlcele şi Mărtineşti (1529); Banabic (1529); Escu (Vecz), Jurca, Lak, Giaca, Hăşmaş în 1594; posesiunile nobililor români Chendea (Alexandru şi Gabriel), ca pedeapsă pentru refuzul trecerii la catolicism şi a renunţarii la ortodoxie (circa 1595); parte din Apahida (1597);

parte din aceste deposedări şi înglobări ale averilor rurale româneşti în zestrea urbană sunt întărite şi de Mihai Viteazu la 1600;

- începând cu sec. al XVI-lea, susţinerea subzistenţei oraşului Cluj-Napoca prin produse agricole devine în cea mai mare parte apanajul românilor din zonele rurale din jurul Clujului, dar şi din toată Transilvania „*...multă românime (Kulseo olahsag)*” susţinea iarmaroacele oraşului şi asigura viaţa acestuia. Registrul de socoteli al oraşului Cluj din sec. al XVI-lea (Arhivele Statului, 1989) ne oferă un tablou *al funcţiilor comerciale* ale Clujului, în care ţărănimea românească din jur deţine rolul dominant. Exemplu: între 1585-1599 sunt înregistrate *oficial* 293 de achiziţii pentru municipalitate (excluzând comerţul liber, de iarmaroc).

Tabelul 111. Achiziţiile înregistrate oficial în Cluj-Napoca între 1585-1599

Nr. crt.	Produse achiziţionate	Număr de achiziţii înregistrate	Nr. crt.	Produse achiziţionate	Număr de achiziţii înregistrate
1.	Lemne de construcţii	63	12.	Unt	12
2.	Lemne pentru foc	50	13.	Alune	2
3.	Seu	7	14.	Raci	9
4.	Furaje	49	15.	Lapte	1
5.	Pietre de moară	3	16.	Păstrăvi	1
6.	Animale	14	17.	Fructe	1
7.	Miere	2	18	Ouă	8
8.	Păsări	28	19.	Caş, brânză	1
9.	Pâine	1	20.	Cărbuni	3
10.	Legume	1	21.	Cărămizi	1
11.	Cai	3	**Sursa**: Şt. Pascu (1974)		

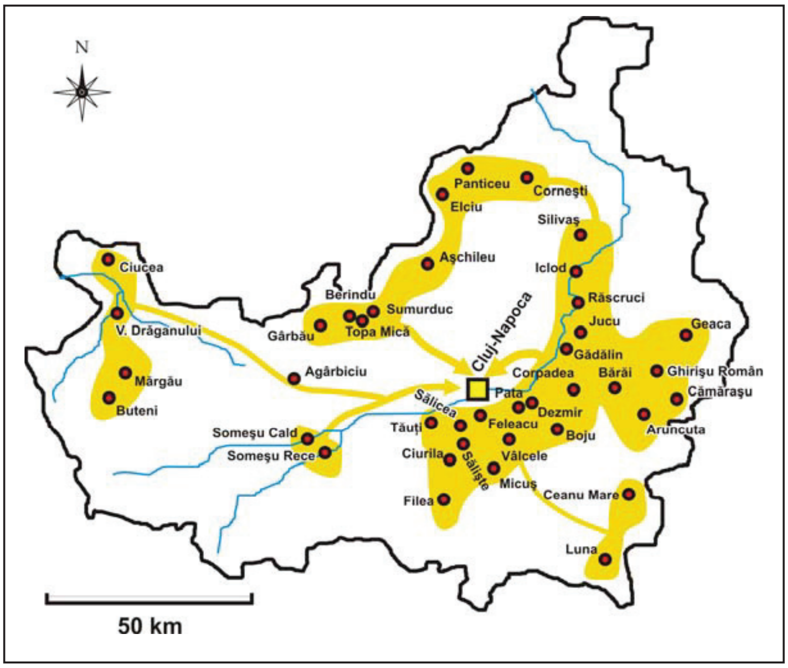

Fig. 137. Harta satelor furnizoare de materii prime pentru Cluj-Napoca în sec. al XVI-lea (prelucrare după Şt. Pascu, 1974)

- secolele XV-XVI înregistrează presiunea demografică a românilor asupra oraşului interior şi mai ales asupra dregătoriilor; de exemplu, la 1453, Toma Românul (zis Kiss) locuia în suburbia Mănăşturului şi deţinea dregătorii în consiliu; la 1583, cneazul David din Filea de Sus este administratorul moşiilor româneşti „de sus” ale oraşului (Filea de Sus; Filea de Jos; Săcel); la 1586, Ştefan Sereş (Beraru) este ales în consiliul orăşenesc al celor 100 de bărbaţi, iar la 1600 este ales prim jude al oraşului, ca reprezentant al jumătăţii conscriptuale formate din unguri, secui, slovaci (locuia pe strada Fânului); cu toate acestea, se remarcă asociat acestui proces demografic, care va deveni fenomen, un altul şi anume maghiarizarea numelor şi schimbarea religiei;
- în aceeaşi perioadă creşte populaţia românească, în special în suburbia estică, cea care era deţinută aproape 100% de români; populaţia românească era compusă din meşteşugari, proprietari de vii şi teren arabil, iar nobilii Dan şi Raţ Voievod deţineau şi funcţii administrative; în oraş erau înregistrate în această perioadă: 11 măcelării româneşti (două în Cetatea Veche; trei pe str. Lungă – actualul Bulevard 21 Decembrie 1989; patru în cartierul Străzii de Mijloc – B-dul Eroilor şi una pe str. Mănăşturului – actuala Moşilor); la Sărbătoarea Crăciunului din 1605 s-a făcut petrecerea măcelarilor în cârciuma lui Toma Săbierul (“*Aici s-au jucat danţuri româneşti şi ungureşti*”); în 1659, măcelăriile româneşti au comercializat 167 de boi, 44 de vite şi 123 de oi;
- în 1591, administrator al oraşului era cneazul David; în 1603-1604, Toma Costea era străjer al oraşului, Ioan Românul şi I. Paşcu erau administratori ai oraşului (între 1605-1634); soţia lui Mihai Românul vindea pâine oraşului (avea casă în Cluj); Gr. Dan Bătrânul, cărăuş de lemne, avea casă în uliţa laterală din suburbia Străzii de Mijloc; I. Românul deţinea casă pe Uliţa Ungurească; Registrul de dări mai consemnează în dregătorii şi meşteşuguri pe Valentin Românul, Anton Românul, Nicolae Dan, Petru Românul, Ioan Veg şi Mihai Geode;
- majoritatea saşilor din oraş cunoaşteau şi vorbeau româneşte; există consemnări despre: un sas care vorbeşte, la 1590, cu Ştefan Românul; Hans Hazman declară în instanţa de judecată că ştie vorbi româneşte; Ştefan Acs declară că a vorbit româneşte cu P. Grama, măcelar de meserie; soţia lui A. Lakatos mărturisea la 1613 că ştie limba română, etc.;
- perioada 1740-1780 înglobează politica liberală a lui Iosif al II-lea, care oferă românilor din Cluj condiţii propice de emancipare în spaţiul urban; tot în această perioadă creşte numărul populaţiei astfel că Mănăşturul devine cvasiromânesc (469 de persoane);
- în 1789, negustorii români E. Mavrodin şi Constantin Ioan (aromâni) cer în scris comisarului regal, dreptul construirii în Cluj a unei biserici româneşti ortodoxe (129 de semnături de subscriere pentru finanţare); la 16 ianuarie 1797, această biserică este sfinţită;

- *Supplex Libellus Valachorum Transsilvaniae* (Petiţia Valahilor din Transilvania) – ediţia a II-a din 1791 - reprezintă memoriul naţiunii române, actul fundamental al mişcării naţionale româneşti din Transilvania, care va deschide o nouă epocă în afirmarea românilor în Transilvania şi implicit în geografia politică din Cluj-Napoca; acest act a fost prezentat de cei doi episcopi ai românilor – I. Bob şi Gh. Adamovici - şi este *momentul crucial* pe care frontiera daco-română îl deschide în câmpul confruntărilor frontaliere şi care declanşează o frontieră de reacţie colosală împotriva naţiunii române;
- frontiera etnonaţională (dacoromână) se manifestă în sec. XVIII foarte puternic pe plan cultural, educaţional; mari profesori predau în Cluj-Napoca: L. Dobra; Petru Bollyai; apar asociaţiile culturale Vetus Dacia şi Nova Dacia; se lansează foarte puternic teoria latinităţii;
- ultima decadă a sec. XVIII şi începutul sec. XIX suntem martorii unei ascensiuni a populaţiei şcolare româneşti în învăţământul clujean: la 1794 – 27,1% din elevi erau români; la 1795 – 32,2%; un an mai târziu – 21,7%; la 1799 – 35,9%; în acelaşi an, în învăţământul superior 16,64% din studenţi erau români; în 1843, la Facultatea de Drept studiau 44 de români (viitorii paşoptişti);
- la 1795-1796, românii ortodocşi reuşesc să îşi înalţe prima biserică – Biserica din deal;
- în martie 1801, se sfinţeşte lăcaşul de cult greco-catolic Biserica Bob din strada Bob;
- la 21 iunie 1825, greco-catolicii (românii) din Cluj cer judelui oraşului înfiinţarea primei şcoli triviale pentru 2000 de români uniţi, cu predare în limba română;
- raporturile demografice şi etnoconfesionale din Cluj cunosc evoluţii foarte dinamice: sporeşte în general numărul greco-catolicilor, ortodocşilor, dar şi al evreilor; scade însă procentul germanilor cu 50%; creşte numărul românilor (în 1733 erau 10 familii româneşti impozabile; în 1762 erau 23 de astfel de familii; în 1785 erau 413, iar în 1833 erau 1450 de persoane române impozabile);
- între 1830 şi 1848 se produce în Cluj un curent de ascensiune a ideilor naţionale în spiritul revoluţionar francez; se cere emanciparea naţiunilor statale; Societatea Prietenilor Poporului (Adolf David) propunea unirea celor trei ţări româneşti; se remarcă aici o suprapunere a frontierei euroatlantice cu ideile frontierei dacoromâne;
- anul 1848 este anul marilor frământări şi violenţe împotriva revoluţionarilor români pe teritoriul oraşului; Clujul freamătă de ideile revoluţiei române şi europene; apar diferenţe ireconciliabile între români şi unguri; ungurii fac arestări şi execuţii în rândul revoluţionarilor români surprinşi în Cluj-Napoca (tribunii Al. Băltineanu; V. Simonis, împuşcaţi la Someşeni);
- la 1853, se înfiinţează în oraş prima şcoală românească;

- în 1863, la alegerile reprezentanţilor pentru Dieta de la Sibiu, candidatul românilor din circumscripţia Cluj (I.F. Negruţiu) obţine 778 de voturi din 1221 exprimate, aceasta fiind dovada zdrobitoare a procentului românilor din circumscripţie;
- în mai 1864, apare prima şcoală teatrală a românilor din Transilvania, iar doi ani mai târziu ia fiinţă *Societatea junimii studioase* (româneşti) din Cluj-Napoca;
- în 1867, ia fiinţă Societatea pentru cultură românească *Astra*, care îşi afirmă caracterul politic naţionalist; ea va susţine deschis Memorandumul românilor împotriva dualismului austro-ungar;
- se fondează în 1871 *prima organizaţie clujeană a calfelor şi meseriaşilor români* (*Reuniunea Sodalilor Români din Clusiu*), fiind recunoscută de oficialităţile vremii abia în 1875; astăzi, continuatoarea de drept şi succesoarea legală a acestei organizaţii este Asociaţia Patronilor şi Meseriaşilor Cluj, desemnată în februarie 2010 drept *cea mai veche organizaţie de acest gen din Europa*;
- între 1872-1873, românii înfiinţează *Societatea studenţilor români Iulia*, care avea pe insignă tricolorul românesc;
- în 1874, se înfiinţează *Societatea tinerimii universitare* (româneşti);
- la 11-12 septembrie 1890, în Cluj se ţine şedinţa Comitetului Permanent al Partidului Naţional Român, care hotărăşte lansarea publică a Memorandumului;
- la 1890, viaţa culturală românească din interiorul oraşului devine tot mai dinamică: Carnavalul Studenţimii Româneşti; apariţia Gazetei de Transilvania; manifestări etnopatriotice; reacţii de respingere a discriminărilor ungureşti faţă de români, etc.;
- la 8 mai 1894, peste 40000 de români afluesc în oraş pentru a protesta împotriva procesului memorandiştilor;
- ultima jumătate a sec. XIX spre sec. XX, oraşul se dezvoltă foarte mult, iar mişcarea demografică a românilor în Cluj-Napoca va cunoaşte evoluţii reprezentative; populaţia românească a oraşului la 1880 era de 3655 locuitori, pe când în 1910 era de 10009, însemnând o *creştere de 130%*; românii ajung la 15% din populaţia oraşului; în această perioadă, un procent de 15,9% din români va emigra în două direcţii: România şi Statele Unite ale Americii (V. Lechinţan, 2000);
- în 1904, apare la Cluj *Despărtământul Clujean al Astrei*, care în 1916 avea 71 de comune afiliate, 25 de agenturi şi 25 de biblioteci;
- la 1907, din cele 15 bănci cu sediul în oraş, două erau româneşti şi anume *Economul* (1886) şi *Vatra*;
- în 1913, ia fiinţă *Agentura tinerimii româneşti*;
- anul 1918, un an fundamental în evoluţia frontierei dacoromâne (etnonaţionale):

- la 12 octombrie, Declaraţia Comitetului Executiv al PNR de la Cluj-Napoca deschide acţiunile pentru autodeterminarea românilor;
- la 28 octombrie, la Cluj-Napoca, Amos Frâncu lansează manifestul "Moţilor Fraţilor" de chemare la unire şi propune nerecunoaşterea împăratului Carol de Habsburg;
- la 30 octombrie, ofiţerimea românească din garnizoana Cluj-Napoca refuză jurământul de credinţă faţă de Consiliul Naţional Maghiar şi cere instituirea Senatului Român;
- la 3 noiembrie, se înfiinţează Senatul şi Sfatul Naţional Român care hotărăşte instituirea administraţiei româneşti în oraş şi a gărzilor militare româneşti, cu tricolor românesc şi comandă românească;

▪ Unirea Transilvaniei cu România şi instaurarea autorităţii Statului Român aduce pentru oraş un nebănuit salt evolutiv:
  - suprafaţa oraşului creşte de la 1018 ha în 1920 la 1813 ha în 1938 (creştere de circa 80%);
  - între 1920-1938, în Cluj-Napoca se ridică 3357 de clădiri;
  - în această perioadă se proiectează şi se construieşte cel mai frumos *cartier rezidenţial* din oraş, inclusiv până azi, şi anume *Andrei Mureşanu*, fiind o probă a urbanismului românesc interbelic;
  - între 1920 şi 1940, pavajul străzilor însuma 900000 m^2, iar străzile principale au fost asfaltate;
  - între 1922-1940, în reţeaua de alimentare cu apă a Clujului se investesc 150.862.504 lei (o sumă uriaşă la acea dată);
  - se construiesc noi spitale şi instituţii medicale reprezentative: Spitalul Ortopedic; Spitalul de Femei; Ambulatorul Policlinic; Spitalul Epidemic; Sanatoriul TBC; Laboratorul de igienă; Institutul pentru profilaxia cancerului, etc.;
  - creşterea populaţiei oraşului este semnificativă: 83000 de locuitori în 1920, 106245 în 1930 şi 115000 locuitori în anul 1938.

▪ dezvoltarea economică a oraşului în această perioadă atinge valori neimaginate în urmă cu câţiva ani:
  - de la 87 de intreprinderi industriale cu 30-500 de muncitori (restul erau cu un muncitor), apar următoarele intreprinderi: Iris (prima fabrică de ceramică fină din România); Sfinx (fabrică de lactate); Clujeana (fabrică de spirt);
  - puterea electrică instalată în industrie creşte între 1921-1928 cu 57%;
  - numărul salariaţilor din industrie între 1921-1928 creşte cu 52%;
  - se încurajează concentrările de capital în metalurgie, industrie chimică, industrie textilă, industria sticlei, ceramicii, etc.;

- între 1930-1935 (în plină criză economică mondială) 16 firme mari din Cluj-Napoca au realizat beneficii de 24.500.000 lei;
- comerţul clujean cuprindea, în 1920, un număr de 445 firme individuale şi opt societăţi comerciale pe acţiuni; cinci ani mai târziu, existau 869 de firme comerciale, iar între 1925-1930, 1108 firme comerciale (1,8% din totalul României);
- în Cluj-Napoca, funcţiona *Bursa de Mărfuri*;
- instituţiile financiar-bancare şi de credit situau oraşul pe locul al II-lea din România; în 1918, existau 15 instituţii de credit, din care două cu capital românesc; în 1925, existau 25, iar în 1929 un număr de 27 (nici în 2010 nu au existat atât de multe);
- după 1918, oraşul devine un foarte important centru de asigurări;
- finanţele publice evidenţiază următoarea execuţie bugetară.

Tabelul 112. Execuţia bugetară a oraşului Cluj în perioada 1923-1940

Anul	**1923**	**1925**	**1927**	**1929**	**1931**	**1932**	**1934/1935**	**1939/1940**
Volumul (%)	100	250	371	400	239	172	240	246

Sursa: Pascu Şt. (1974)

- întregul sistem de învăţământ se reorganizează şi se modernizează în perioada 1920-1940:
  - în 1919 se organizează la Cluj-Napoca instruirea corpului didactic (făcută de 30 profesori universitari), necesar pentru şcolile în limba română din toată Transilvania (28 de licee de băieţi; opt licee de fete; 60 şcoli civile şi şapte licee confesionale);
  - în 1929 existau deja în oraş şapte grădiniţe româneşti cu 958 de copii; cinci grădiniţe pentru minorităţi cu 380 de copii; 11 şcoli primare cu 2674 elevi şi 15 şcoli primare pentru minorităţi cu 2874 de elevi;
  - se înfiinţează trei şcoli speciale: pentru retardaţi mintal; pentru orbi şi pentru surdo-muţi;
  - în 1939, în Cluj-Napoca, funcţionau 14 şcoli medii teoretice (şapte în limba română şi şapte în maghiară).
- în 1919, se reorganizează învăţământul universitar în Cluj-Napoca de către o comisie de somităţi universitare: S. Puşcariu; N. Iorga; D. Gusti; G. Ţiteica; V. Babeş; E. Racoviţă, etc.;
- la 3 noiembrie 1919 se deschid oficial cursurile Universităţii Româneşti din Cluj (2034 studenţi în semestrul I şi 2152 studenţi în semestrul al II-lea);
- la 1 decembrie 1919 se deschide oficial stagiunea teatrală în limba română;
- la 1 februarie 1920 are loc inaugurarea oficială a Universităţii Româneşti din Cluj-Napoca, care avea în structură patru facultăţi şi anume: Literatură şi filozofie; Ştiinţe; Drept;

Medicină şi Farmacie; Facultatea de Literatură şi Filozofie cuprinde 20 de secţii, în timp ce cea de Ştiinţe avea cinci secţii la care se adaugă Institutul de Speologie, Grădina Botanică, Muzeul de Biologie, Observatorul Astronomic, Institutul de Chimie şi Institutul de Geografie; Facultatea de Medicină şi Farmacie cuprindea cinci institute de cercetare medicală, cinci clinici, un institut de farmacie şi un institut de istorie a medicinei;

- la 23 februarie 1921 se organizează prima expoziţie a artiştilor plastici din Ardeal – *Collegium Artisticum Transilvanorum* (80 de expozanţi, 276 de tablouri şi 30 de sculpturi);
- la 28 septembrie 1921, se amplasează în Piaţa Unirii Lupa Capitolina;
- în 1921 se introduce învăţământul agricol superior de patru ani, care în 1929 devine Academia de Înalte Studii Agricole (cu 300 de studenţi);
- în 1921, ia fiinţă *Opera Română*, prima instituţie de gen din România;
- la 3 ianuarie 1922, apare la Cluj-Napoca *Clubul Artistic Cluj*, o uniune culturală în domeniul artei plastice;
- la 10 octombrie 1924, se înfiinţează la Cluj-Napoca *Extensiunea Universitară Cluj*, asociaţie culturală a profesorilor universitari români, cu sediul de constituire pe str. Regală, azi str. Bilaşcu, nr.11;
- în 1929, se instituie caracterul de învăţământ universitar al învăţământului muzical clujean reprezentat de Conservatorul din Cluj-Napoca;
- în 1929 se înfiinţează şi se organizează pe principii unitar-teritoriale Muzeul de Stat al Transilvaniei;
- 25 octombrie 1931 este data la care se înfiinţează organizaţia profesional-financiară *Casa Presei* (Căminul Ziariştilor) cu sediul în B-dul 21 Decembrie 1989, nr. 23, cu scopul devenirii unui centru de atracţie pentru societatea românească a Clujului;
- în 1932, se amplasează pe soclul statuii lui Matei Corvin textul explicativ redactat de N. Iorga (pe care ungurii îl vor da jos în 1940, va fi reamplasat abia după 199 şi va fi din nou dat jos în cadrul restaurării grupului statuar din 2010, sub presiunea UDMR şi a Ungariei);
- la 11 octombrie 1944 are loc eliberarea Clujului de sub ocupaţia maghiară şi retragerea trupelor germane şi ungureşti din oraş; va urma o perioadă de frământări frontaliere până la semnarea Tratatului de Pace de la Paris (octombrie 1946);
- perioada 1948-1989 este o nouă epocă istorică de manifestare expansivă a frontierei dacoromâne (etnonaţionale) în geografia municipiului Cluj-Napoca; este o nouă perioadă de construcţie geografică, o perioadă care va impune definitiv geografic-obiectiv, elementul etnoromânesc în geografia municipiului;
- la 17 iulie 1948, Prezidiul MAN a Republicii Populare Române decretează denunţarea Concordatului cu Vaticanul, ratificarea şi acordurile ulterioare;

- evoluţia demografică a oraşului este următoarea: 1948 – 121723 de locuitori; 1956 – 154723 (este ultimul recensământ în care maghiarii mai deţin majoritatea); 1966 – 185663 locuitori; 1970 (nerecenzat) – 200759 locuitori; 1974 (nerecenzat) – 214812 locuitori; 1992 – 328902 locuitori şi 2002 – 317953 locuitori;
- în 1948 are loc reforma învăţământului în România şi inclusiv în Cluj-Napoca; se etatizează şi se trece la învăţământul în limba română în următoarele şcoli confesionale: şapte şcoli medii; 13 licee; trei colegii; un gimnaziu;
- tot în 1948 ia fiinţă Filiala din Cluj-Napoca a Academiei Române;
- în 1959 se unifică cele două universităţi din Cluj-Napoca – Universitatea Regele Ferdinand şi Universitatea Maghiară; noua universitate se va numi de atunci *Universitatea Babeş-Bolyai*;
- în 1970, lucrau în municipiu 108885 persoane (cu contract de muncă) din care 71,2% în activităţi productive (49511 persoane în industrie);
- până în 1970, oraşul avea 300 de străzi (119 km asfaltaţi sau pavaţi cu piatră), 370 km de trotuare, 58 de poduri, 270 km de conducte pentru transportul apei potabile;
- în 1973 învăţământul preuniversitar atinsese un înalt grad de performanţă şi de democratizare, cuprinzând 28 de şcoli de cultură generală (gimnazii), 15 licee, 10 şcoli profesionale (de meserii); statistica elevilor era următoarea: 14749 români, 5450 unguri şi 287 de germani;
- în 1974, reţeaua de canalizare însuma 153 km;
- în perioada 1965-1989 se construiesc un număr de şase cartiere de locuinţe, organizate şi proiectate după principii urbanistice: Grigorescu, Gheorgheni, Mărăşti, Mănăştur, Zorile; Între Lacuri;
- se organizează, urbanistic, patru zone industriale, reprezentative în economia locală, naţională şi internaţională: Zona Industrială Est; Zona Centrală; Zona Calea Baciului (Vest) şi Zona Gării (Nord); aceste zone erau construite urbanistic după principii moderne (fluxuri de transport şi circulaţie; direcţia predominantă a vântului; neinterferenţa spaţiului rezidenţial cu cel economic-industrial; ocuparea forţei de muncă în activităţi care să creeze plus valoare); în 1974 existau 49 de fabrici din care 39 erau de nivel I naţional, 6 de nivel local, iar 12 erau fabrici cooperatiste);
- în 1976, se sistematizează Piaţa Mihai Viteazu şi se ridică grupul statuar cu acelaşi nume;

Trăsăturile geodefinitorii ale frontierei dacoromâne în structurarea geospaţiului urban Cluj-Napoca. Principalele trăsături definitorii ale frontierei dacoromâne pot fi extrase din analiza dinamicii spaţiului geografic şi din amprenta structurală pe care funcţia frontalieră a impus-o. Le voi enumera concluziv şi selectiv:

- este singura frontieră sociourbană care are întindere temporală din istoria veche şi până în prezent;
- este frontieră urbo-genetică şi frontieră internă – *singura frontieră internă*;
- fundamentele ei fiziogeografice, antropologice, istorice şi sociopolitice sunt permanent prezente în istoria oraşului;
- această frontieră are „momente” care şi-au pus definitiv amprenta asupra oraşului prin: izvoarele etnogenetice ale populaţiei locale; denumirea oraşului – Clus şi Napoca, ambele de origine dacică (etimologia cuvântului “Clus”, „Clusa”, fie că acceptăm originea dacică - tot mai frecvent acceptată în lumea ştiinţifică - fie pe cea latină, rezultă clar că este denumirea ancestrală a aşezării, pe care ulterior o preiau germanii şi de la ei ungurii; dacă luăm în considerare cuvântul “Napoca”, sursa acestuia este fie dacică - etruscii aveau origine dacică (P. Tonciulescu şi E. Delcea, 1995) - fie latină;
- prin structurarea demografică a oraşului actual; prin expansiunea spaţială a oraşului în perioadele 1918-1940 şi 1945-2010; prin cele mai evidente acumulări ale oraşului în toate domeniile socio-economice, politice, culturale, ştiinţifice, etc.; prin forţa etno-culturală a factorului uman, etc.

Această frontieră este vizibilă în oraşul de azi, în fizionomia şi în peisajul urban, prin următoarele elemente:

- denumirea localităţii Cluj-Napoca;
- structura demografică, mai exact 80,8% români în 2007;
- sistemul rezidenţial urban definit de cartiere de locuinţe: Andrei Mureşanu; Gheorgheni; Mănăştur; Mărăşti; Zorilor; Între Lacuri; Grigorescu; Plopilor; .
- o structură economică industrială configurată în patru zone industriale (până la 1989);

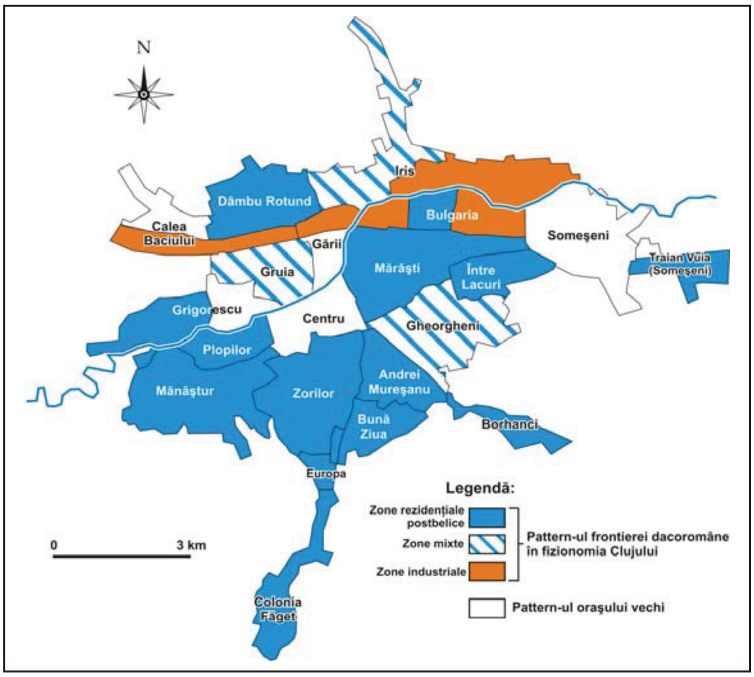

Fig. 138. Sistemul rezidenţial şi industrial al municipiului Cluj-Napoca, edificat de frontiera dacoromână

- instituţii de cultură, academice, de ştiinţă şi universitare, reprezentative la nivel naţional şi internaţional;
- întregul sistem tehnic mare, care susţine toate funcţiile urbane ale municipiului;
- caracterul său tolerant, "constructiv", progresist, armonic socio-urban.

Cele mai mari acumulări, socio-culturale, economice, urbanistice, economice, ştiinţifice din geografia oraşului de azi sunt generate şi suţinute de frontiera dacoromână.

5.4.2. Amprenta frontierei germane în geografia municipiului Cluj-Napoca

Frontiera germană, alături de cea dacoromână (frontieră internă) este singura *frontieră externă* care este pentru Cluj-Napoca şi *urbogenetică*. Amprenta ei în geografia municipiului Cluj-Napoca este definită şi configurată de următoarele elemente geografice:

- între 1173-1391, aşezarea este amintită în izvoarele germane cu numele de Clus; din această rădăcină, germanii vor "construi" conform specificului limbii lor numele reînnoitei aşezări dacice şi romane în Klausenburg (Clausenberg);
- sec. XIII-XIV, satul Clus/aşezarea Cluj-Napoca şi comitatul Cluj cunosc frământări care împiedică consolidarea noii aşezări în care sunt colonizaţi "oaspeţii" (coloniştii germani);
- în 1272, Ladislau Cumanul, regele Ungariei, reînoieşte privilegiile acordate germanilor, punând condiţia recolonizării aşezării Clus;
- în 1316, regele Ungariei, Ştefan, dăruieşte "oaspeţilor" numeroase privilegii pentru a-i încuraja să se stabilească în aşezarea Clus;
- în sec. al XIII-lea, după ce regalitatea construieşte cetatea Lita, aşezarea Cluj sporeşte prin creşterea numărului coloniştilor germani şi a iobagilor fugiţi de pe moşiile feudale;
- la finele sec. al XIII-lea, pe teritoriul actual al municipiului, existau trei unităţi/entităţi geografice: *cetatea* (germană), *satul* (dacoromân) şi *mănăstirea* (catolică);
- la 19 august 1316, judele oraşului, Stark, susţinut de parohul Benedict (călugăr benedictin), obţine de la regalitate statutul de oraş pentru aşezarea Cluj;
- începând cu sec. XIV, oraşul în majoritate săsesc devine expansiv spaţial şi îşi extinde posesiunile asupra spaţiului rural, acaparând următoarele posesiuni ale românilor (în general): Bochteluke – fostă posesiunea voievozilor maramureşeni; Vndatelek (după 1316); Feleacu (la 28 ianuarie 1367); Cojocna în 1470 şi Feiurdeni (1470-1493); Săcel (1526); Vâlcele, Banabic şi Mărtineşti (1529); Filea de Jos (1562); Escu, Jurca, Lak, Giaca şi Hăşmaş (1594); în acelaşi an (1594), Poiana şi Valea Lungă trec şi ele în posesiunea oraşului, fiind înainte posesiuni ale lui V. Chendea, care fusese pedepsit pentru refuzul

trecerii la catolicism, renunţarea la ortodoxie şi refuzul maghiarizării numelui; acelaşi lucru s-a întâmplat cu posesiunile lui G. Chendea: Cureni şi Giaca;

- în centrul oraşului, în sec. XIV-XV, *germanii (localnici orăşeni*) construiesc biserica Sf. Mihail; în această perioadă oraşul avea deja: o piaţă centrală; străzi care plecau în toate direcţiile dinspre această piaţă; o populaţie, covârşitor germană, ce locuia grupat, fie pe etnii (germani, unguri, români) fie pe meserii, ca de exemplu meşteşugarii;
- la 2 iulie 1405, germanii obţin privilegiul (regesc) de a-şi înconjura oraşul cu ziduri, turnuri, metereze şi şanţuri de apărare; suprafaţa oraşului era de circa 4,5 ha, în perimetrul aproximativ al străzilor: Avram Iancu, Baba Novac, Cuza Vodă, Tipografiei, Octavian Petrovici, Samuil Micu şi Potaissa; germanii orăşeni construiesc oraşul conform unui prototip (model) sud-est european (piaţă centrală, biserică, centru orăşenesc, străzi radiale întretăiate de străzi concentrice);

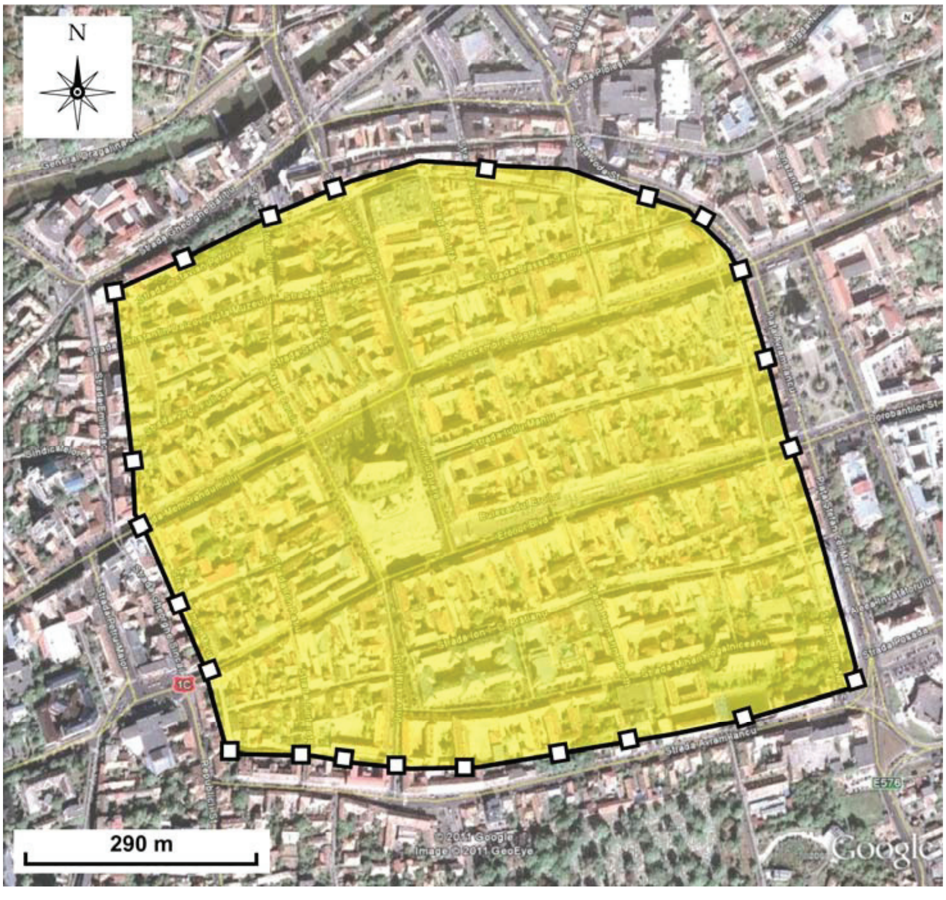

Fig. 139. Sistemul de ziduri şi turnuri de apărare şi intramurosul municipiului Cluj-Napoca în sec. al XV-lea (prelucrare după Google Earth)

- în sec. XV, Cluj-Napoca era considerat un „*...oraş bine clădit, cu ziduri puternice şi numeroase, turnuri construite în întregime din piatră...*” (Şt. Pascu, 1974); pe lângă oraşul

vechi, unde saşii erau covârşitori (peste 90%), mai existau trei suburbii, dintre care cea de nord era locuită aproape în exclusivitate de saşi;

- în sec. XV-XVI, în Cluj-Napoca, comunitatea germană devine foarte receptivă la curentul Renaşterii; mărturiile rămase sunt în Biserica Sf. Mihail (inscripţiile latineşti), Casa Schleyning (1477) şi Casa Wolphard din 1530-1540 (o raritate prin arhitectura P+E);
- în a doua jumătate a sec. XVI, mai exact în 1571, oraşul avea baie comunală, construită de sasul Gaspar Heltay (lângă podul Nădăşelului);
- în sec. XVI, Clujul dobândeşte, în principatul Transilvaniei, un rol egal cu cel al Albei-Iulia "*…oraş comercial, mare şi bogat, bine clădit, cu ziduri puternice şi turnuri…*" (idem.); intramurosul aparţinea încă aproape covârşitor saşilor;
- în perioada expansiunii religiilor luterane şi calvine, în oraş câştigă calvinismul, saşii acceptând această religie în unanimitate;
- în 1585, pe terenul Hasengarten (grădina cu iepuri) se înfiinţează cimitirul vechi, pe care mai târziu ungurii îl vor numi Hajongard;
- la 1600, Mihai Viteazu, reîntăreşte prin act posesiunile oraşului din: Escu, Jurca, Geaca, Hăşmaş, Poiana, Iapa şi Ciurila;
- între 1740-1780, spiritul german, al Casei Imperiale Habsburgice (reprezentată de împăratul Iosif al II-lea) introduce în oraş un amplu proces de modernizare a structurilor urbane (*Directorium Sanitatis*): pentru prima dată se impune criteriul meritocraţiei în promovarea în funcţii a elitei locale; se lansează şi se pun în practică, proiecte edilitare, o reţea de apă curentă, etc.; în plus, spiritul ideocratic progresist german oferă şi românilor condiţii de afirmare, crescând astfel numărul populaţiei româneşti intramuros, dar mai ales extramuros (astfel, în Mănăştur, locuiau 469 de români la 1750).

Trăsăturile geodefinitorii ale frontierei germane în structurarea geospaţiului urban Cluj-Napoca. Aceste trăsături sunt expresia generală a spiritului german – organizat, perseverent şi progresist. Ele, în spaţiul Cluj-Napoca, definesc următoarele direcţii:

- frontiera germană este una urbogenetică pentru Cluj-Napoca şi una care construieşte, în sec. XII-XV, un oraş medieval puternic şi bine structurat;
- unul dintre cele mai frumoase monumente arhitectonice ale cetăţii a fost construit de către saşi şi aici ne referim bineînţeles la Biserica Sf. Mihail;
- spiritul de ordine germană va marca întreaga istorie şi arhitectură ale oraşului până în ziua de astăzi;
- spiritul frontierei germane va favoriza receptarea curentului Renaşterii, în toate domeniile vieţii urbane;

▪ pattern-ul urban al municipiului Cluj-Napoca este configurat de frontiera germană în a doua perioadă a dominaţiei habsburgice, când în sec. XVIII-XIX, în Cluj-Napoca se edifică elemente urbanistice monumentale şi definitorii.

Frontiera germană transpusă cartografic evidenţiază câteva epoci reprezentative şi definitorii în *construcţia* municipiului Cluj-Napoca. De exemplu:

Fig. 140. Gravură a Clujului medieval de Georg Houfnagel (1617)
(http://ro.wikipedia.org/wiki/Cluj-Napoca)

5.4.3. Amprenta frontierei catolice în geografia municipiului Cluj-Napoca

Această amprentă cuprinde următoarele elemente istorico-geografice:

▪ sec. XI-XII (fără o atestare sigură) se ridică Mănăstirea Benedictină din Mănăştur;
▪ în secolele XII-XIV, biserica catolică răscumpără prizonieri şi după catolicizare îi oferă regalităţii maghiare pentru a-i aşeza în Cluj-Napoca drept slujbaşi şi cetăţeni urbani ("*castrenses*");
▪ în 1199, Papa reconfirmă arhidiaconatul pentru Henric – arhidiacon de Cluj, acesta fiind şi canonic al Bisericii Sf. Mihail din Alba Iulia;
▪ în perioada 1222-1283 este atestată Mănăstirea din Clus (Conventul Mănăstirii Fericite Maria din Clus);
▪ în conflictul dintre Mănăstirea Benedictină Cluj-Mănăştur şi episcopul de Alba-Iulia pe probleme funciare, mănăstirea se prevalează în conflict pe temeiul "vechimii" mai mari în comparaţie cu aşezarea Clus (este referire la aşezarea coloniştilor germani);
▪ în 1291, Episcopia Catolică de Alba-Iulia cumpără de la Nicolae (român) un pământ numit Lomb (V. Lechinţan, 2000)
▪ în sec. al XIII-lea, cetatea Clus (7 ha) şi aşezarea Cluj intră sub stăpânirea Episcopiei Catolice a Transilvaniei (Alba-Iulia);
▪ la finele sec. XIII, pe teritoriul oraşului coexistau trei structuri antropologice: satul Cluj; cetatea Cluj şi Mănăstirea Cluj-Mănăştur;

- la 19 august 1316, la cererea lui Benedict, parohul de Cluj (de pe lângă judele oraşului Stark), aşezarea Cluj primeşte rangul de *oraş* (civitas);
- între 1350-1480, se construieşte *Biserica catolică Sf. Mihail*, într-un stil al goticului matur, flamboaiant;
- la 1428, se ridică *Mănăstirea Dominicană* (azi în Piaţa Muzeului), cea care în sec. al XVIII-lea va trece în stăpânirea franciscanilor, alt ordin călugăresc catolic;
- în ultima treime a sec. XVI, oraşul este cuprins de *fenomenul Contrareformei*, de expansiunea iezuită şi de ofensiva catolică;
- la 12 mai 1581, se înfiinţează la Cluj Universitatea Iezuită;
- în perioada 1693-1699 este în continuare cuprins de Contrareformă, iezuiţii reîntorcându-se în oraş, iar Colegiul Iezuit fiind ridicat la rang de academie în 1701;
- anul 1698 aduce restaurarea Academiei Claudiopolitane, în spiritul Contrareformei;
- în 1700 apare a doua Diplomă de Unire cu Roma, din care se naşte aşa-numita Biserică Unită cu Roma – greco-catolică; o mare parte din clerul ortodox şi dintre enoriaşii din oraş trec la catolicism;
- în 1724 se ridică Biserica şi Mănăstirea Iezuită, fiind prima construcţie barocă reprezentativă din oraş (pe str. Universităţii de astăzi); tot în acelaşi an, minoriţii construiesc (pe Bulevardul Eroilor) o biserică, aceasta fiind astăzi în patrimoniul bisericii greco-catolice, cu rang de catedrală;
- între 1801 şi 1803, românii greco-catolici îşi ridică biserică pe strada Bob (Biserica Bob); datorită ezitării episcopului Ioan Bob, vicariatul bisericii greco-catolice se va înfiinţa însă la Şimleul-Silvaniei;
- între 1848-1850 se construieşte Biserica Sf. Petru, în stil neogotic;
- în 1927 are loc încheierea *Concordatului dintre România şi Vatican*, prin care întregul patrimoniu ecleziastic din Cluj-Napoca şi din Transilvania este dat în administrare Statusului Romano-Catolic;
- la 11 iunie 1929, Mihai I ratifică legea de aprobare a Concordatului din 1927;
- la 30 mai 1932, Acordul de la Roma (între Statul Român şi Vatican), în baza căruia se dau în administrarea Statusului Romano-Catolic bunurile ecleziastice, iar acesta (Statusul) devine organ al Diocezei de rit latin de Alba-Iulia;

Trăsăturile geodefinitorii ale frontierei catolice în geosistemul urban Cluj-Napoca. Conform fundamentării făcute la *taxonomia frontierelor din geografia municipiului Cluj-Napoca*, frontiera catolică este creaţia, ramura vestică, a frontierei iudeo-creştine, care a "cucerit" municipiul Cluj-Napoca. Din punct de vedere religios, frontiera catolică (inclusiv religiile protestante desprinse din ea) au marcat şi au configurat structura geografică a municipiului într-un mod covârşitor până în

sec. XX, când presiunea aripii orientale a frontierei iudeo-creştine (biserica bizantină – ortodoxă) crează în spaţiul geografic al municipiului o anumită echilibrare.

Toată această istorie de 1000 de ani a catolicismului în spaţiul geografic clujean a marcat atât construcţia cât şi evoluţia municipiului Cluj-Napoca. Trăsăturile pe care le vedem definitorii, caracteristice, pentru frontiera catolică, imprimate structurii geosistemului Cluj-Napoca, sunt:

- frontiera catolică a reuşit, cu mici excepţii, să controleze hegemonic evoluţia socio-sistemică a oraşului până în sec. XX (circa 800 de ani);
- cultura materială şi spirituală a cetăţii Cluj-Napoca este, *în parte*, expresia culturii catolice;
- frontiera catolică este vizibilă şi azi în spaţiul religios, în spaţiul politic, demografic, urbo-arhitectural, cultural şi patrimonial;
- arhitectura religioasă gotică, "tânără" şi "matură", precum şi cea barocă sunt în mare parte o consecinţă a frontierei catolice; acestui fapt, Cluj-Napoca îi datorează titulatura de *Clujul gotic*, *Clujul baroc*, etc.;
- frontiera catolică este *în Cluj-Napoca* o ***frontieră autogenerativă***, însă s-a folosit în permanenţă şi de vectori, fiind deci în parte şi ***vectorială***; vectorii cei mai reprezentativi sunt: *triburile maghiare, coloniştii germani (saşi)* şi *regalitatea maghiară*.

În peisajul geografic al municipiului Cluj-Napoca, frontiera catolică a creat o serie de elemente care pot fi cartografiate astfel:

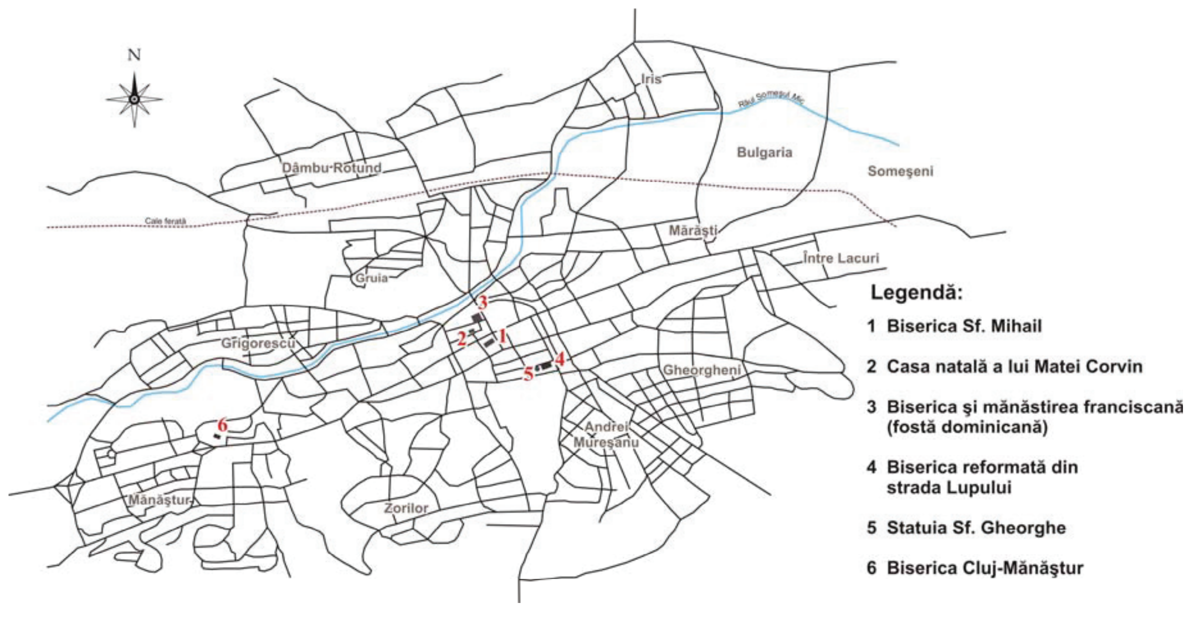

Fig. 141. Harta Clujului gotic

Se poate aşadar concluziona că, în municipiul Cluj-Napoca, frontiera catolică este prezentă atât din punct de vedere structural cât şi fizionomic.

5.4.4. Amprenta frontierei maghiare în geografia municipiului Cluj-Napoca

În confruntarea cu frontiera dacoromână, dintre frontierele externe, cea maghiară are în evoluţia municipiului Cluj-Napoca, o mare întindere istorică. Această frontieră a fost şi cea mai tensionată, mai dinamică şi mai frământată dintre toate frontierele care au construit oraşul, fiind reprezentativă în construcţia noastră ontologică prin următoarele *momente frontaliere*:

- în sec. XI, ungurii întăresc şi înalţă valurile de pământ ale vechii cetăţi dacice Cluj-Mănăştur;
- între 1173-1273, regii unguri instaurează în zona aşezării Clus, *instituţia comitatului*;
- în documentele regalităţii maghiare, începând cu 1295 şi 1297 se adaugă la vechea denumire locală Clus şi cea de *cetate = var*; de aici, prin evoluţia limbii, vor metamorfoza toponimia localităţii Cluj-Napoca în *Cluswor, Kulus-vor, Kolus-var, Colos-var*, etc.;
- regii maghiari (Ladislau Cumanul în 1272 şi Ştefan în 1316) fac eforturi de reîntemeiere a vechii aşezări strategice Cluj-Napoca şi colonizează *locul* prin privilegii şi daruri cu germani;
- regalitatea maghiară acordă satului Cluj, la 19 august 1316, statutul de oraş (la presiunea saşilor şi a parohului Benedict);
- în a doua jumătate a sec. XIV, începe perioada de *aşezare şi a ungurilor în oraş* ; la 1372, este atestată "Mager utca" sau "Platca ungaricali";
- în sec. al XV-lea, găsim case ungureşti (populaţie maghiară) pe 25 de uliţi (străzi); numărul maghiarilor creşte în acest secol la 2100 (germani erau 2500, iar români circa 1000);
- în sec. al XVI-lea, spaţiul urban Cluj-Napoca era ocupat astfel: *intramuros* – germani în cvasitotalitate şi *trei suburbii* (cea germană la nord, cea *ungurească la sud* şi cea românească la est);
- între secolele XIV-XVI, creşterea oraşului prin aşezarea ungurilor a generat fenomenul foamei de avere urbană; în consecinţă, mari proprietăţi funciare ţărăneşti, în special româneşti, dar şi nobiliare (familia Cândeştilor, cnejii Maramureşului, etc.) sunt expropriate pe motive religioase şi oferite unor proprietari unguri sau bisericilor ungureşti din Cluj;
- începe „maghiarizarea catolicismului"; vechile familii voievodale româneşti trec printr-un proces de catolicizare, urmând o instituţionalizare nobliară maghiară, din ea rezultând maghiarizarea etnică a românilor: Corvin devine Huniady; Cândea – Kendeffy; Banea – Banffy; Telea – Teleky, etc. (V. Lechinţan, 2000);
- în perioada secolelor XVI-XVII ia amploare religia protestantă, care cuprinde un procent mare din populaţia maghiară din oraş;
- se construieşte în oraş Biserica Reformată, începând din anul 1486;

- în 1560, regele Ioan Sigismund confiscă saşilor biserica Sf. Mihail şi o donează unitarienilor (100% unguri), care o vor stăpâni până la 1716 (cu o pauză în perioada 1603-1604);
- în 1571, este recunoscută oficial – şi în oraş – Biserica Unitariană, neoprotestantă, care cuprindea *exclusiv populaţie ungurească;*
- la 1568 se declanşează conflictul dintre unguri şi saşi; după ce reuşesc să se aşeze în număr mare în oraş, ungurii pretind dregătoria de *prim jude*; ca să poată emite această pretenţie, îşi asociază la număr pe români, secui şi slovaci; prin aceasta conving pe regele Ungariei să introducă alternanţa anuală la demnitatea de prim jude, cu cel al saşilor; ungurii *contestă* în continuare vechile privilegii săseşti în administrarea patrimoniului urban; saşii îşi justifică situaţia privilegiată prin vechimea locuirii în oraş, "*…moara, măerіştea, grădinile şi viile*" sunt "*ale bisericii Sf. Mihail*", deci ale lor (saşilor); ungurii aşezaţi în oraş mai târziu au dat jos cu forţa inscripţia pe care scria *Eclesia saxonum* (*Biserica saşilor*) şi *şi-au impus* propriul preot; regele Ioan Sigismund profită de situaţie *şi impune* oraşului regula parităţii;
- în 1603, unitarienii unguri *alungă* din oraş ordinul călugăresc iezuit şi *îşi însuşesc* patrimoniul acestora (Şt. Pascu, 1974; V. Lechinţan, 2000)
- în 1651, se deschid lucrările de construcţie ale Colegiului Reformat, în apropierea Bisericii Reformate (actuala str. Kogălniceanu);
- 1653 este anul Constituţiei Medievale a Transilvaniei, mărturisită oficial ca monument al justiţiei, avantajos pentru domnii din cele trei naţii recepte şi pentru ordinele şi corpurile celor patru religii recepte; această constituţie a fost reeditată în Cluj-Napoca în patru ediţii şi anume în 1677, 1693, 1779 şi 1815; „*neamul valahilor nu a fost socotit în această ţară, nici între stări şi nici între religii*"; stipulează că ambele colegii reformate (din Cluj-Napoca şi din Alba-Iulia) sunt susţinute de către stat ca bunuri fiscale (fiind nicidecum ale bisericii reformate, conform pretenţiilor ulterioare) (V. Lechinţan, 2000);
- între secolele XVI-XVIII se modifică radical structura socio-demografică şi etnică a oraşului Cluj-Napoca, prin deschiderea dreptului de stabilire şi de stăpânire în oraş a proprietăţilor imobiliare de către nobili (100% de etnie maghiară) şi prin imigrarea în oraş a unui număr apreciabil de dregători, meseriaşi, comercianţi din Ungaria, dar şi din Slovacia, Polonia (S. Goldenberg, Arhivele Statului Cluj, fondul bresle 1, pag. 69-83);
- între 1834 şi 1863 se construieşte turnul neogotic al bisericii Sf. Mihail, care va împieta în parte armonia gotică a catedralei germane;
- între 1841-1843, Dieta de la Cluj lansează conceptul *unicei naţiuni în Transilvania ungară;*
- mişcarea revoluţionară de la 1848 produce o *reacţie controlată* şi *necontrolată* a *frontierei maghiare* faţă de cea dacoromână prin respingerea arogantă a oricăror pretenţii ale

revoluţionarilor români; arestări, asasinate, execuţii sumare (tribunii Al. Bătrâneanu şi V. Simonis, precum Şt. L. Roth) şi nerecunoaşterea românilor ca naţiune;

- între 1848-1850 se construieşte biserica Sf. Petru;
- *la 1 septembrie 1865* se convoacă Dieta Transilvaniei la Cluj, având unic punct pe ordinea de zi *Unirea Transilvaniei cu Ungaria*;
- în 1866 se organizează adunarea aşa numitului *Status romano-catolic*, formată din membrii Dietei, care redactează către împăratul austriac Francisc Iosif I o *cerere de atribuire* a Fondurilor mari ardelene, instituite de împărăteasa Maria Tereza (fondul de studii; fondul de religii; fondul de stipendiu; fondul orfelinatului terezian romano-catolic, de fapt romano-catolic din Sibiu; fondul învăţătoresc şi fondul de pensii învăţătoresc al Şcolii Normale, etc.), "*spre rânduire şi administrare*", deci nu în proprietatea Statusului;
- prin Legea Învăţământului din 1868, votată de Dieta din Cluj, toate favorurile şi facilităţile din învăţământ sunt îndreptate spre şcolile ungureşti şi spre o parte din cele germane; în 1915, deci o jumătate de secol mai târziu, învăţământul clujean avea 16 grădiniţe; 28 de şcoli primare; 10 şcoli primare complementare şi agricole; trei şcoli de ucenici; trei gimnazii – *doar două şcoli din acest număr erau în limba română, iar din 29 de şcoli primare cu orar zilnic doar două erau româneşti*;
- la 12 octombrie 1872, se înfiinţează prin Decret Imperial Universitatea Maghiară din Cluj-Napoca;
- ia fiinţă în oraş societatea EMKE, o asociaţie culturală, *exclusivistă*, de propagare a culturii maghiare;
- în secolele XVIII-XIX, oraşul Cluj este "cucerit" de construcţii nobiliare ungureşti fastuoase şi reprezentative pentru fizionomia arhitecturală până azi (reşedinţe permanente) - Palatul Banffy; Palatul Toldalagy-Korda; Palatul Teleki, etc.;
- în 1902 se amplasează*, în locul Obeliscului german Carolina, statuia ecvestră a lui Matei Corvin,* obeliscul fiind „mutat" în Piaţa Muzeului;
- la 7 decembrie 1918, la Cluj-Napoca se înfiinţează Comisariatul guvernant pentru aşa numita "*Ungarie de Răsărit*", susţinută de o puternică garnizoană militară maghiară;
- după Diktatul de la Viena, ungurii desfiinţează toate cele şapte licee româneşti din Cluj-Napoca; tot în această perioadă are loc campania de *deportare a evreilor* din oraş la Auschwitz;
- după septembrie 1940, se instalează în Cluj-Napoca Comandamentul Corpului 9 Armată Cluj - un adevărat comandament de organizare şi exploatare a *muncii forţate româneşti*; doi ani mai târziu, de exemplu, acest comandament organizează 26 de noi companii de muncă româneşti; între 1940-1944, în aceste companii au lucrat forţat 70000 de români;

- în 1941, la Universitatea din Cluj-Napoca a fost înfiinţată o catedră specială pentru problema *maghiarizării*; mai mult, se înfiinţează aşa-numitul *Institut de cercetare a raselor şi de aşezare socială*;
- în 1941, Primăria Cluj-Napoca intentează 489 de procese pentru restituirea proprietăţilor municipale ajunse în perioada 1918-1940 în proprietatea românilor (de exemplu, terenul pe care este construită Catedrala Ortodoxă "Adormirea Maicii Domnului"; terenul dăruit Episcopiei greco-catolice de Cluj-Gherla, etc.);
- Ordonanţa nr. 3710/1943 a legiferat, numai în Cluj-Napoca, acţiuni de revizuire din oficiu împotriva a 1325 de români posesori de loturi de casă;
- toate proprietăţile deţinute de români (construcţii, terenuri), dobândite prin împroprietărire şi cumpărare, sunt retrocedate fără despăgubiri foştilor proprietari unguri, acţiune coordonată de Asociaţia Economiştilor Maghiari din Transilvania cu sediul în Cluj-Napoca;
- în urma Ordinului 6163/1944 al Ministerului de Interne din guvernul hortist, pe 3 mai 1944 se trece la *organizarea complexă a ghetourilor pentru evrei, ţigani şi români*, inclusiv în Cluj-Napoca;
- pe 4 mai 1944, ziarul Ellenzek din Cluj-Napoca anunţa cu satisfacţie: "*La Cluj s-au depus cereri pentru 456 de magazine evreieşti*"... "*2.200 de evrei din Cluj au fost internaţi până acum în ghetou*"; în Cluj-Napoca au fost internaţi circa 30000 de evrei; la 13 mai, prefectul judeţului Cluj dă ordin ca muncitorii români să fie concentraţi pentru fortificaţii, fiind concentraţi urgent 380 de ţărani români; din Cluj-Napoca pleacă, pe 23 mai, spre Auschwitz-Birkenau, primul transport de 3000 de evrei;
- între 6 şi 12 martie 1945 se organizează la Cluj Congresul Uniunii Populare Maghiare din Transilvania;
- între 1945 şi 1958, ungurii reuşesc să fie „suprareprezentaţi" (Mioara Anton, 2002; S. Bottoni, 2010) în toate instituţiile administrativ-politice ale Clujului, în parte prin apartenenţa la Partidul Comunist, dar şi datorită calităţilor administrative, profesionale şi cultural-ştiinţifice prin care etnicii maghiari dominau oraşul;
- între 1945-1970, cu excepţia marilor fabrici industriale, în economia meşteşugărească, în servicii publice, în gospodăria urbană, procentul populaţiei maghiare depăşea, în fiecare, 85%; ungurii marcau peisajul meşteşugăresc urban prin diversitatea şi calitatea serviciilor;
- la data de 25 decembrie 1989, ia fiinţă în municipiul Cluj-Napoca organizaţia locală a UDMR;
- în anul 1997 se reinstituie Consulatul General al Republicii Ungare în Cluj-Napoca;
- 16 martie 2000 este data înregistrării oficiale a Fundaţiei Sapienţia (Universitatea Sapienţia) cu sediul în Cluj-Napoca

- între 1990-2010 se produce un extraordinar fenomen de restauraţie, concretizat printr-un fenomen de etnogentrificare, fiind excluşi elevii români din principalele licee şi şcoli situate în centru; mai mult, se „restituie" bisericilor "maghiare" patrimonii uriaşe;
- organizaţia locală UDMR, în pofida procentului de 19% al ungurilor, reuşeşte să îşi adjudece permanent între 25-30% din voturi, funcţii, demnităţi politice şi administrative, prin disciplină şi cultură electorală; de exemplu, în cadrul Consiliului Local al Municipiului Cluj-Napoca, *UDMR este al doilea partid ca număr de consilieri* (cinci reprezentanţi aleşi, dintre care unul ales pe post de viceprimar);

Trăsăturile geodefinitorii ale frontierei maghiare în municipiul Cluj-Napoca. Trăsăturile definitorii ale frontierei maghiare asupra spaţiului geografic urban, reconfigurat de coloniştii germani pe vechiul teritoriu al aşezării Napuca, Napoca, Clus şi devenit Clausenburg/Clausenberg, sunt trăsături generale ale frontierei maghiare în spaţiul transilvan pe de o parte, şi trăsături particulare pe de altă parte. Cele mai reprezentative în concepţia lucrării sunt:

- pentru perioada sec. XIII-XIV, în pofida numirii unui comite de Clus, pentru aşezarea Cluj-Napoca (Clus, Klausenburg), această frontieră *este „timidă"* (vor trece încă două secole până populaţia maghiară va reuşi să se aşeze *firav* în acest oraş german); de altfel, până în a doua jumătate a sec. XIV, toate aşezările din Regatul Ungar (circa 150) aveau covârşitor populaţia germană (S. Drăganu, 1938; M. Lehrer, 1940; V. Lechinţan, 2000).
- începând cu ultimul pătrar al sec. XIV, un număr redus de unguri primesc drept de aşezare în oraş, de fapt în afara cetăţii vechi, pe Uliţa ungurească, de aici începând intrarea şi prezenţa ungurilor în oraş; forma demografică, în creştere, a frontierei maghiare se va manifesta din acest moment, permanent până în sec. XX;
- *frontiera maghiară* va intra în conflict pe parcursul întregii sale „istorii" cu toate naţiile conlocuitoare în acest oraş (germani, români, evrei);
- ea va fi marcată permanent de antagonismul a două stări definitorii: *complexul minorităţii* şi *ambiţia dominaţiei*; abia în secolele XVII-XVIII, populaţia maghiară va depăşi numeric partea germană, dar raportat la totalul populaţiei, ungurii vor mai fi încă minoritari;
- tot ea va cuceri pas cu pas şi va uzurpa comunitatea germană din poziţia dominantă, confiscându-i biserica, impunându-şi preotul, pretinzând patrimoniul imobiliar al oraşului (iclozia, moara, etc.), pretinzând demnitatea de prim jude şi înlocuind simbolul urbogenetic (Obeliscul Carolina) cu statuia ecvestră a lui Matei Corvin (V. Lechinţan, 2000)
- va exclude prin orice mijloace orice tentativă de aşezare a elementului românesc în intramuros;
- va fi în Transilvania „barometrul" manifestărilor oportuniste ale frontierei maghiare mamă: va fi *magister militiae* pentru frontiera catolică; va fi partener condiţionat pentru frontiera

imperială; va fi receptivă la frontiera comunistă; va îmbrăţişa teoria originii turanice a populaţiei maghiare în perioada de glorie a Imperiului Otoman şi se va alia ideologiei naziste, aplicând evreilor din oraş, la 2 mai 1944, soluţia finală; va fi "citadela" comintернismului în România interbelică;

- după sec. XVII, prin dobândirea de către nobilimea maghiară a dreptului de aşezare permanentă în oraş, în spaţiul urban Cluj-Napoca se vor înălţa construcţii laice, *adevărate monumente arhitecturale (baroce, secession), precum şi biserici monumentale;*
- îşi va însuşi prin orice metodă întregul patrimoniu, circulant şi imobil, al fondurilor publice ardelene (aşa zisul Status Romano-Catolic);
- se va manifesta făţiş, în toată istoria oraşului, arogant şi dispreţuitor, la adresa elementului românesc;
- va fi un vector şi un generator al ***geomalgrafiei*** spaţiului dacoromân;
- complexul primatului şi obstinaţia *maghiarizării* oricărui element nemaghiar (românesc, armenesc, evreiesc, ţigănesc, etc. - ex: *maghiarizarea evreilor*) (vezi tabelul nr. 113);

Tabelul 113. Evoluţia *maghiarizării* evreilor din Cluj-Napoca în documentele oficiale – recensăminte (1850-1956)

<table>
<tr><th rowspan="2">Etnia</th><th rowspan="2">Cifre absolute / %</th><th colspan="7">Anul recensământului</th></tr>
<tr><th>1850</th><th>1880</th><th>1900</th><th>1910</th><th>1930</th><th>1944</th><th>1956</th></tr>
<tr><td rowspan="2">Evrei</td><td>Cifre absolute</td><td>355</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>13.062</td><td rowspan="4">30.000 de evrei sechestraţi în ghetoul Cluj-Napoca pentru soluţia finală</td><td>4.530</td></tr>
<tr><td>%</td><td>1,83</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>12,96</td><td>2,93</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Maghiari</td><td>Cifre absolute</td><td>12.317</td><td>23.676</td><td>41.311</td><td>51.192</td><td>47.689</td><td>74.155</td></tr>
<tr><td>%</td><td>63,39</td><td>72,11</td><td>81,15</td><td>81,60</td><td>47,30</td><td>47,93</td></tr>
</table>

Sursa: Studia Censualia Transilvanica – recensăminte (publicate)

Observaţiile noastre: la toate recensămintele, populaţia maghiară creşte; la toate recensămintele, populaţia evreiască scade sau *nu există* (şi similar în cazul armenilor, etc.); şi totuşi pentru "Soluţia finală – Holocaust", autorităţile maghiare sechestrează 30000 de evrei; dacă la numărul ghetoizaţilor mai adăugăm pe cei care au reuşit să fugă în România, rezultă peste 32000 de evrei în Cluj-Napoca la 1944; a se vedea situaţia cimitirelor din Cluj-Napoca (evreieşti).

- frontiera maghiară, în geosistemul urban Cluj-Napoca, se poate structura definitoriu în mai multe etape: 1) *etapa magister militiae*; 2) *etapa hegemonică*; 3) *etapa renaşterii presiunii interbelice* şi 4) *etapa revizionistă*;
- simbioza frontierelor maghiară şi catolică va constitui puterea şi slăbiciunea frontierei catolice şi deopotrivă a celei maghiare (I. Bădescu, 1995).

5.4.5. Amprenta frontierei imperiale în geografia municipiului Cluj-Napoca

Atunci când se analizează *fenomenul frontierei imperiale* în spaţiul transilvan, trebuie analizată obligatoriu expansiunea concentrică din trei "locuri" generatoare: Viena, Istanbul şi Moscova. Urme geografice definitorii în structura geosistemului urban Cluj-Napoca a lăsat, cu precădere, *frontiera imperială austriacă*. În concepţia mea, acestea sunt:

- Diploma Leopoldină din 4 decembrie 1691 constituie în fapt şi în drept actul istoric oficial prin care Transilvania intră sub stăpânirea imperială şi deci şi Cluj-Napoca; aceasta va deveni, practic, constituţia care va guverna Transilvania până la 1867; cu toate acestea, frontiera imperială a Vienei se manifestă în Principatul Transilvan încă din sec. al XVI-lea;
- la 1600, după Unirea Ţărilor Române sub Mihai Viteazu, Curtea Vieneză cere acestuia să părăsească Transilvania, iar Mihai Viteazu trimite refuzul său *din Cluj-Napoca*;
- în 1686, trupele austriece ocupă oraşul Cluj-Napoca şi introduc o garnizoană militară;
- în 1867, Diploma Leopoldină (în prima variantă) instaurează stăpânirea austriacă în oraş;
- după instaurarea stăpânirii imperiale în oraş, aceasta impune rigori superioare în toate domeniile vieţii urbane; acestor rigori datorăm azi exactitatea cunoaşterii asupra populaţiei urbane din Cluj-Napoca şi care la 1660 înregistra în registrul de socoteli: 88 de uliţi; cinci cvartale; 2258 de unităţi contribuabile şi peste 10000 de locuitori;
- Curtea Imperială va impune între 1693-1699 Contrareforma, reinstaurând în drepturi biserica catolică în Cluj-Napoca;
- între 1695-1696, Guberniul ţării are sediul în Cluj-Napoca; aceasta este perioada în care se instaurează în oraş *conceptul austriac de ordine urbană*;
- la 26 noiembrie 1699, Curtea de la Viena emite Diploma unirii religioase a bisericii româneşti ortodoxe cu Roma, rezultând aşa zisa *Biserică greco-catolică*;
- în 1701, Colegiul Iezuit este ridicat la rang de Academie;
- frontiera imperială austriacă va favoriza recepţia frontierei europene în oraş;
- va susţine creşterea evidentă a oraşului în toate domeniile - de exemplu: în 1703, în Cluj-Napoca erau 1160 capi de familie impozabili, 5500 locuitori deţinători de case şi 2000 de locuitori fără case; în 1722, erau 1167 de contribuabili şi 807 case, iar 11 ani mai târziu, existau 1.327 de meşteşugari, 823 de "*economi*", 965 de case, 1525 de proprietari de case şi 86 de case nobiliare; aceeaşi perioadă consemnează cu date statistice evoluţii semnificative în demografia oraşului şi în starea ocupaţională – de exemplu: creşte numărul ortodocşilor, greco-catolicilor, evreilor, dar scade numărul germanilor în rândul populaţiei cu circa 50%; evoluţia numărului românilor este următoarea:

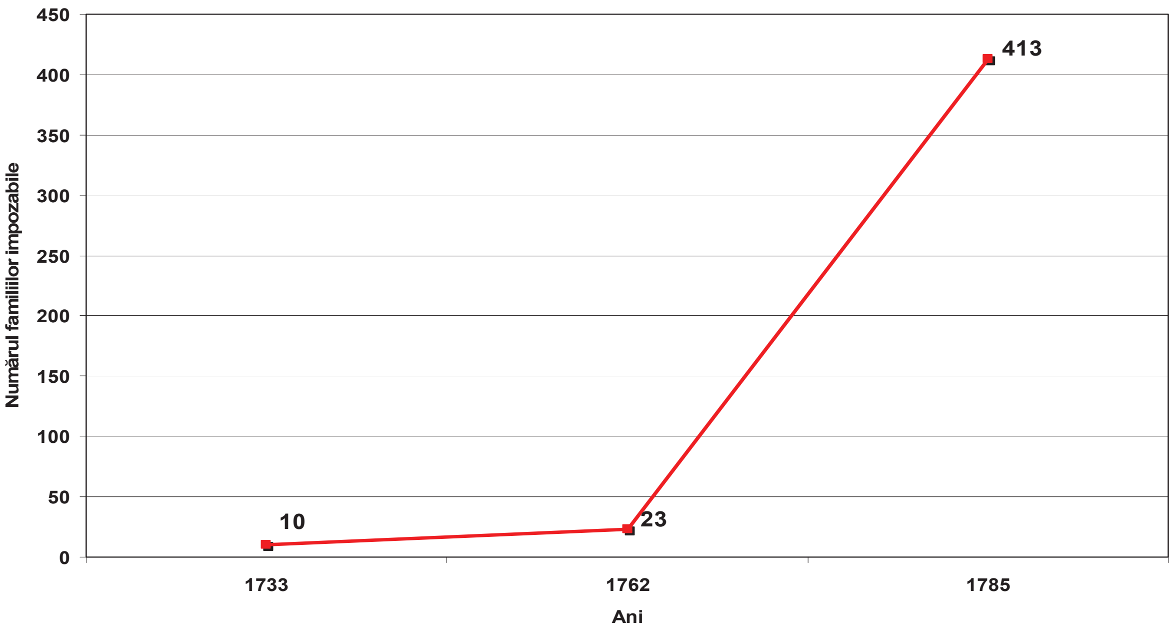

Fig. 142. Evoluţia numărului familiilor româneşti impozabile din Cluj-Napoca (fără suburbii) între 1733 – 1785 (sursa: Şt. Pascu et al., 1974)

- Cluj-Napoca redobândeşte în 1709 titlul de *oraş regesc* de la Curtea Imperială;
- între 1719-1732 creşte rolul geopolitic al Clujului, Guberniul mutându-se de la Sibiu la Cluj-Napoca;
- se fundamentează în 1734 proiectul realizării unei hărţi topografice a oraşului; în acest scop, în acelaşi an, se redactează *descrierea topografică amănunţită*;
- în 1740, se construieşte Cazarma de pe Dâmbul Pietros, aceasta fiind o construcţie reprezentativă în arhitectura militară: zid de piatră; acoperişuri din şindrilă; opt încăperi; patru bucătării; două latrine şi două pivniţe boltite; clădirea ofiţerilor avea şase camere, bucătărie comună, cămară şi cârciumă; prin "Poarta Vieneză", peste un pod, se ajungea la Cazarma fortificată; sub poartă era camera de gardă, iar deasupra porţii erau construite patru camere şi două bucătării;
- a doua jumătate a sec. al XVIII-lea se caracterizează printr-o masivă pătrundere în oraş a cărţii europene, înmulţindu-se şi bibliotecile;
- perioada 1740-1780 a fost cea mai laborioasă şi mai dinamică, fiind o perioadă de modernizare a tuturor structurilor urbane în Cluj-Napoca: se instituie *Directorium Sanitatis*; se introduce criteriul meritocraţiei în promovarea elitei locale şi în ocuparea demnităţilor locale; se realizează proiecte edilitare moderne, reţea de apă potabilă, sistem urban de protecţie şi stingere a incendiilor, etc.; se relaxează şi se îmbunătăţesc condiţiile şi regulile de stabilire definitivă a românilor în oraş - din păcate, din cauza opoziţiei maghiare şi

săseşti, acest lucru se va realiza doar în suburbii şi în mică măsură în intramuros (Cartierul Mănăştur, în 1750, ajunge la 469 de locuitori, toţi fiind români);

- tot în aceeaşi perioadă, se elaborează o nouă politică urbanistică (modernizare, sistematizare şi un nou concept asupra confortului arhitectonic); se încurajează construcţia de locuinţe, crescând astfel numărul de case de la 363 în anul 1703 la 1156 în 1750 (563 de case intramuros şi 593 în extramuros); se stabilesc reguli de *geografie normativă*: alinierea caselor; reguli pentru trepte, pentru uşi; alinierea fronturilor stradale şi creşterea spaţiului locuibil; se instituie *instanţa inginerului specialist / urbanist* (Direcţia gubernială a construcţiilor – Aedilis Directia);
- în 1742 se ridică la Cluj-Napoca *prima construcţie barocă religioasă* din oraş (*Biserica şi Mănăstirea Iezuită*); aceasta este urmată de alte construcţii religioase baroce precum Biserica Franciscană (în Piaţa Muzeului); Biserica Minorită (situată pe B-dul Eroilor); Biserica Unitariană (pe B-dul 21 Decembrie 1989), dar şi Biserica Ortodoxă din Deal sau Biserica Sf. Treime din deal, şi Biserica Unită (Biserica Bob, cu hramul "Învierea Domnului"); în ceea ce priveşte arhitectura civilă, amintim Palatul Banffy, Prefectura veche, Palatul Toldalagi-Korda, Palatul Teleki, Convictus Nobilium, Casa Knoblauch, Casa Tauffer, Vama veche, Moara de hârtie, Hanul "Calul bălan", etc.;

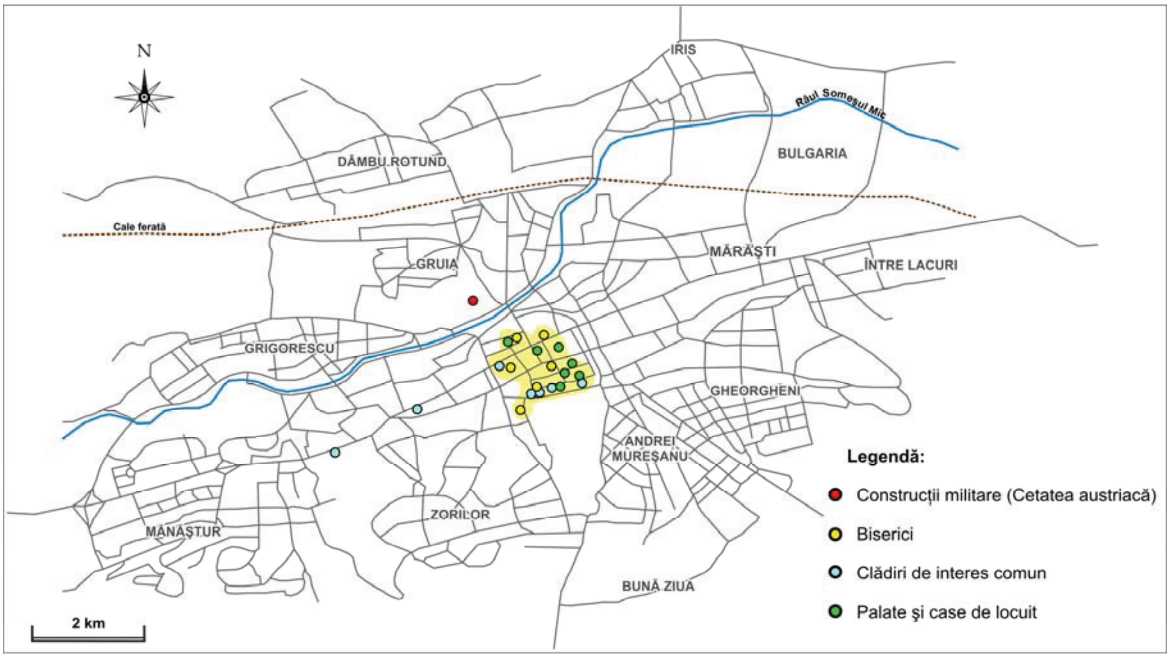

Fig. 143. Construcţiile de referinţă, în stil baroc, din municipiul Cluj-Napoca

- la 31 decembrie 1827 se introduce *iluminatul stradal* (existau 247 de felinare şi 34 de lampagii);

- în 1838 se înfiinţează *Comisia pentru Construcţii a oraşului*; se realizează proiecte de lărgire şi pietruire a străzilor, precum şi de creare a unor străzi noi;
- perioada 1850-1900 este reprezentativă pentru frontiera imperială în Cluj-Napoca prin suprapunerea funcţional-sistemică a două frontiere în funcţiile urbane ale oraşului: *frontiera imperială* şi *frontiera europeană*; din această colaborare funcţional-frontalieră, geografia Clujului se îmbogăţeşte cu un sistem instituţional şi arhitectural, a cărui valoare este şi astăzi impresionantă;
- sistemul urbanistic înregistra în 1870 un număr de 3269 de clădiri, iar în 1900 acesta atinge 5878 de clădiri; la 1861, se construieşte Fabrica de Tutun, iar nouă ani mai târziu se dă în funcţiune Gara; în 1874 se ridică primele hale la Remaru; în 1878 apare Şcoala Superioară de Comerţ (actualul rectorat al Universităţii Tehnice); între 1893-1902 se ridică Şcoala de Fete (actualul Liceu Teoretic Nicolae Bălcescu); tot în această perioadă, se construieşte parţial Complexul Clinicilor, iar în 1900 se pun bazele Liceului Superior de Fete (actuala clădire a Facultăţii de Chimie şi Inginerie Chimică);
- la finele sec. XIX, se instalează în Cluj-Napoca o serie de instituţii publice (Prefectura; Direcţia Poştelor; Direcţia Finanţelor; Direcţia Silvică; Direcţia Regională de Căi Ferate; Teatrul); aceste construcţii, din punct de vedere urbanistic, reprezintă şi azi repere pentru orice geografie a municipiului;
- se sistematizează pieţele Avram Iancu, Ştefan cel Mare şi Mihai Viteazu şi se demolează prăvăliile sărăcăcioase din Piaţa Unirii (din jurul Bisericii Sf. Mihail).

Trăsăturile geodefinitorii ale frontierei imperiale în municipiul Cluj-Napoca. Analiza funcţionalistă a geografiei municipiului Cluj-Napoca, raportată la reperul frontierei imperiale, evidenţiază câteva trăsături pe care le enumăr în continuare:

- frontiera imperială (austriacă) s-a impus în geosistemul Cluj-Napoca, în primul rând, ca *vector al frontierei catolice*;
- momentul de prag al expansiunii sale în geografia municipiului este ultima decadă a sec. al XVII-lea;
- perioada de tranzienţă a sociosistemului Cluj-Napoca, după ce frontiera imperială s-a impus militar şi administrativ, este scurtă, iar în Cluj-Napoca se produce un salt geosistemic generat de *noul concept austriac de urbanism*; acestui concept, Clujul îi datorează: *reorganizarea urbană, care va face din el capitala Transilvaniei*; *valenţele acestei reorganizări îşi menţin valoarea şi după 300 de ani*; *îmbogăţirea oraşului cu o serie de instituţii fundamentale pentru trecerea de la societatea medievală la cea capitalistă*; *înnobilarea urbanistică printr-un număr impresionant de construcţii monumentale* (toate construcţiile monumentale laice ale Clujului sunt exclusiv din perioada de dominare a

acestei frontiere); în pofida unor adversităţi maghiare, va produce în sfârşit *“deschiderea” oraşului pentru comunitatea românească* şi *deschiderea sistemică pentru pătrunderea covârşitoare a elementelor specifice şi ale valorilor frontierei europene* (cultură, industrie, comerţ, democraţie, naţiune);

- ultima perioadă de dominare a acestei frontiere în Transilvania va fi însă şi cea mai ruşinoasă pentru ea; concesiile făcute frontierei maghiare vor produce mari dezechilibre sociale şi răni care nu s-au cicatrizat nici astăzi.

5.4.6. Amprenta frontierei comuniste în geografia municipiului Cluj-Napoca

Frontieră ideologică, marxist-leninistă, a avut asupra geografiei municipiului Cluj-Napoca un impact complex şi puternic. Amprentele sale structurale în construcţia oraşului vor fi evidenţiate succint, fără să fac o clasificare a celor două faze distincte: *internaţional-comunismul* şi *naţional-comunismul.* Astfel, ele sunt următoarele:

- ideile frontierei comuniste prind rădăcini în Cluj-Napoca încă din 1869, când se înfiinţează *Asociaţia generală a muncitorilor din Cluj*;
- caracterul imperialist, mondialist şi antinaţional românesc transpiră în toate acţiunile acestei frontiere; de exemplu, în 1948, când prin săpături arheologice s-au descoperit *morminte creştine* (adulţi şi copii), ele sunt imediat catalogate ca fiind *slave* (K. Horedt, 1951); ulterior, în 1969, când frontiera kominternistă îşi pierde influenţa în spaţiul românesc, alte descoperiri în aceeaşi zonă vor demonstra că aparţin populaţiei locale (I. Glodariu, 1997);
- în 1890, ziarul Nepszava se transformă în organul de propagandă a Internaţionalei a II-a Comuniste din 1889;
- tot în acelaşi an, cu ocazia zilei de 1 Mai, muncitorii din Cluj-Napoca încetează lucrul şi sărbătoresc; mai mult, muncitori clujeni participă la Budapesta la înfiinţarea Partidului Socialist Democrat (7 decembrie 1890);
- un an mai târziu, ia fiinţă la Cluj-Napoca organizaţia locală a PSD; aceasta va avea la 1900 un număr de 800 de membri;
- la Cluj-Napoca, la începutul sec. XX, se tipăreau şi se difuzau ziare declarat comuniste precum Erdely Munkaslop (1901), Erdely Munkas (1903) şi Kolosvari Munkas (1904);
- în perioada 1915-1916, în oraş, comuniştii reuşesc să organizeze mai multe greve ale muncitorilor feroviari;
- în 1918, se difuzează clandestin în Cluj-Napoca ziarul editat la Budapesta de către Bela Kuhn – “Vörös Ujsag” (Ziarul Roşu);
- în 1919, la Cluj-Napoca se organizează *Uniunea Socialistă a Studenţilor Clujeni*;

- după 1919, Partidul Socialist din Ardeal şi Banat (cu sediul în Cluj-Napoca) edita un număr impresionant de gazete: „Tribuna socialistă"; „Erdely Munkas"; „Kürdelen"; „Faklya"; „Typograph"; „Cipesz Munkas"; „Böripari Munkas", etc.;
- la data de 1 septembrie 1920, *„socialiştii maghiari"* organizează grevă generală demonstrativă în toată Transilvania;
- tot în acelaşi an, Partidul Socialist din Ardeal şi Banat hotărăşte, în congres, afilierea la Internaţionala a III-a Socialistă; are loc şi o conferinţă la Cluj-Napoca prin care se hotărăşte radicalizarea acţiunilor PSD şi reorganizarea partidului în partid comunist;
- astfel, în 1921, delegaţia PSD participă la Congresul de constituire a Partidului Comunist din România (PCdR), la Bucureşti;
- în 1929 ia fiinţă organizaţia *Ajutorul Muncitoresc Român*, iar aceasta înfiinţează la rândul ei *prima organizaţie de pionieri din România* (uniforma compusă din bluză albastră şi cravată roşie); tot atunci se înfiinţează *Celula Universităţii din Cluj a Partidului Comunist din România* (organizaţie comunist-cominternistă)
- în perioada 1932-1933, se organizează în Cluj-Napoca noi greve ale muncitorilor din fabricile Dermata şi Atelierele CFR;
- în 1934 se înfiinţează în oraş secţia internaţional-comunistă *Amicii URSS*;
- în Cluj-Napoca, în jurul revistei Korunk, a activat între 1919-1940, o grupare literară comunistă;
- în noiembrie 1940, la Cluj-Napoca apare Secretariatul Regional al Uniunii Tineretului Comunist (UTC), pentru ca în aceeaşi lună această organizaţie să îşi organizeze prima conferinţă;
- în 1940, organizaţia comuniştilor din Cluj-Napoca număra 249 de membri marcanţi (St. Pascu, 1974);
- trei ani mai târziu, se reconstituie la Cluj-Napoca Secretariatul Comitetului Regional Comunist, condus de Jozsa Bela;
- în 1944 comuniştii maghiari din Cluj-Napoca înfiinţează două edituri: Erdely Enciclopedia şi Munkas Atheneum; în perioada interbelică se vor edita şi difuza peste 300 de publicaţii comuniste, dintre care amintim Faklya, Monitorul, Alte zări, Vâltoarea, Ogorul, Poporul, Ajutorul Roşu, Komunista Ifinmunkas, Studentul revoluţionar, Ţăranul asuprit, Vilagossag (Lumina), Vörös Erdely (Ardealul Roşu), Tribuna Socialistă, Erdely Munkas, Elöre (Înainte), etc.;
- între 14-15 august 1945 se ţine la Cluj-Napoca Conferinţa Regională a PCR;
- între 1945-1964, sistemul "*concentraţionar" pentru genocidul românilor* a organizat în Cluj-Napoca şi în zona Clujului următoarele categorii concentraţionare:

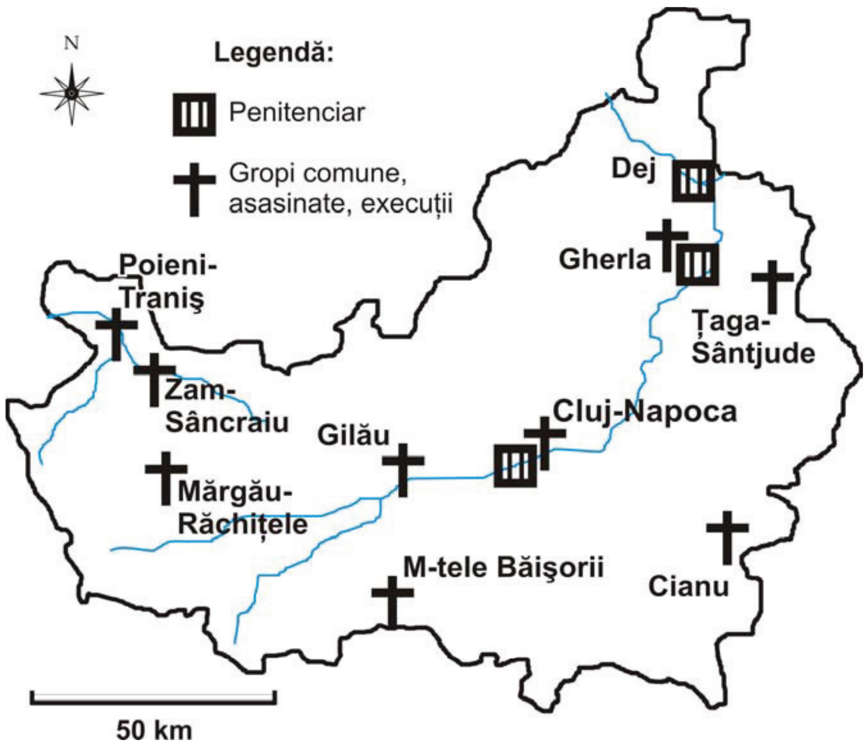

Fig. 144. Harta sistemului concentraţionar comunist, a locurilor de execuţii, asasinate şi gropi comune în judeţul Cluj (prelucrare după R. Rusan, 2007)

- în 1945 se pune în aplicare şi în Cluj-Napoca Legea pentru purificarea administraţiilor de stat (30 martie 1945) care stabilea şi lagărele în care vor fi închişi aceşti funcţionari de stat;
- începe şi în Cluj-Napoca epuraţia culturii române, începându-se cu S. Puşcariu şi cu Al. Brătescu-Voineşti şi continuându-se cu L. Blaga (*în acest peisaj kominternist, a rămas celebră revista Gazeta de Transilvania, care, prin N. Căliman, a avut curajul ripostei culturale şi mediatice*)*;*
- din "Generaţia Unirii", exterminată în temniţele comuniste, au făcut parte clujeni iluştri precum Iuliu Hossu (episcop greco-catolic), I. Lupaş (fondatorul Institutului de Istorie Naţională din Cluj), Ghiţă Pop, Onisifor Ghibu, Emil Haţieganu, etc.;
- după 1945, spaţiul public al presei din oraş este invadat de celebrele ziare comuniste: Scînteia; România Liberă; Victoria; Tribuna Populară; Flacăra; Gazeta Literară, etc.;
- la 19 noiembrie 1946 au loc alegerile parlamentare, câştigate de "forţele democratice" (comunişti);
- în 1948 sunt arestaţi toţi preoţii şi episcopul greco-catolic care s-au opus desfiinţării bisericii lor;

- la 1 februarie 1948 se încheie procesul (local) de unificare a organizaţiilor regionale PCR şi PSD, formându-se Partidul Unic Muncitoresc şi ulterior Partidul Muncitoresc Român (PMR);
- la data de 11 iunie 1948 se naţionalizează toate fabricile din Cluj-Napoca, aceasta însemnând 32 de fabrici industriale şi 26 de tipografii;
- în 1956 sunt arestaţi studenţii care au manifestat favorabil faţă de "Revoluţia maghiară" (din totalul arestaţilor şi încarceraţiilor, 5,18% erau din judeţul Cluj);
- în 1962, întregul patrimoniu funciar-agricol din teritoriul oraşului este organizat în ferme agricole de stat sau cooperatiste:

Tabelul 114. Patrimoniul funciar-agricol al municipiului Cluj-Napoca în 1962, integrat în sistemul agricol de stat şi cooperatist

Specificaţie	Suprafaţă agricolă (ha)	Categorii de folosinţă (ha)				
		Arabil	Fânaţe	Păşune	Livezi	Vii
Total teren agricol	12416	6988	2.655	876	1846	51
% din care:	100%	56,3%	21,4%	7,1%	14,8%	0,4%
Proprietate de stat aparţinând:	4508	1872	589	508	1501	38
1. Întreprinderii agricole de stat Cluj	2543	1091	303	311	838	-
2. Staţiunii experimentale horticole Cluj	938	194	42	55	612	35
3. Staţiunii exp. Mănăştur	1027	587	244	142	51	3
Proprietate cooperatistă	7908	5116	2066	368	345	13
În folosinţa personală a membrilor CAP	1656	1.117	335	-	200	4

Sursa: Şt. Pascu (1974)

Notă: acest patrimoniu era administrat şi exploatat de următoarele unităţi agricole: IAS Cluj; Staţiunea Experimentală Horticolă; Staţiunea didactică şi experimentală Cluj-Mănăştur; CAP Înfrăţirea; CAP Unirea şi CAP Someşeni, în aceste unităţi lucrând 2525 de familii (5.109 persoane);

- în 1964, un număr de 1500 de deţinuţi politic în închisorile comuniste, cetăţeni ai municipiului Cluj-Napoca, beneficiază de *graţiere generală şi eliberare din închisori; începe perioada naţional-comunismului*
- ideologia comunistă privind dezvoltarea multilaterală a ţării creează condiţiile şi structurile economico-financiare prin care în Cluj-Napoca se fac investiţii uriaşe în economie: industrie; construcţii; transporturi; sănătate; educaţie şi învăţământ, etc.;

- PCR număra în Cluj-Napoca 37983 de membri în anul 1973, pentru ca în 1989, înainte de dizolvare, să numere în oraş peste 68000 de membri;

Trăsăturile geodefinitorii ale frontierei comuniste în municipiul Cluj-Napoca. Istoria frontierei comuniste în Cluj-Napoca prezintă unele trăsături specifice, dar şi particularităţi definitorii care se stratifică în geografia socio-sistemului urban Cluj-Napoca pe *etape istorice*:

a) pentru ***etapa ideologică a frontierei comuniste (1850-1917)*** se remarcă următoarele trăsături:

- în această perioadă frontiera comunistă a găsit în geografia socială şi culturală din Cluj-Napoca un teren foarte sensibil şi receptiv;
- Cluj-Napoca s-a remarcat în spaţiul românesc drept un *cap de pod al frontierei comuniste*, în condiţiile în care spaţiul extracarpatic era foarte puţin receptiv din cauza dezvoltării economice şi sociourbane mai slabe decât în Transilvania; datorită intelectualilor clujeni, care erau sub influenţa Budapestei şi care erau în procent covârşitor în structurile comuniste locale;
- frontiera comunistă a generat şi a susţinut în Cluj-Napoca un impresionant arsenal propagandistic, profitând de antagonismul istoric dintre maghiari şi români şi mai mult utilizând frontiera maghiară ca vector.

b) în cadrul ***etapei kominterniste interbelice (1918-1940)***:

- Cluj-Napoca va fi un cap de pod al frontierei kominterniste în spaţiul geografic şi naţional românesc.
- suprapunându-se pe „logistica instituţională" a frontierei maghiare în Cluj-Napoca, frontiera comunistă va dispune de *cea mai organizată logistică instituţională de susţinere şi propagandă*, după Budapesta.
- numărul membrilor partidelor şi organizaţiilor cu ideologie marxist-leninistă în Clujul interbelic a variat (conform unor calcule aproximative) între 600-3000 membri (valori evaluate din surse arhivistice diferite).

c) în ***etapa 1945-1948***:

- frontiera comunistă se va manifesta exploziv şi agresiv, crescând numărul partidelor şi organizaţiilor de stânga şi a numărului de membri PCR "*datorită prezenţei masive a ungurilor şi evreilor ... organizaţia regională Cluj în 1946 număra 19923 de membri, din care 10894 erau maghiari, 8107 români şi 922 evrei*" (V. Bodocan, 2001).
- frontiera comunistă foloseşte practic orice mijloace pentru câştigarea „oficială" a alegerilor din 1946 şi 1948 de către partidele de stânga. Uniunea Populară Maghiară, constituită pe structura MADOSZ-ului, coalizează şi susţine forţele comuniste în ambele alegeri, având în Frontul Democratic Popular majoritatea absolută.

d) pentru ***perioada "partidului unic" (1948-1989)***:

- neatingerea de către frontiera maghiară a ţintei (păstrarea Ardealului de Nord), produce în structura logisticii instituţionale locale (în Cluj-Napoca) a frontierei comuniste, frământări puternice care vor culmina cu acapararea puterii locale de către PCR şi autodesfiinţarea UPM;
- creşte progresiv numărul membrilor de partid români: între 1948-1960 timid, dar sesizabil; între 1960-1964, pe măsura modificării structurii demografice urbane şi *hotărâtor* după 1965, când structura etnică urbană din Cluj-Napoca se răstoarnă;
- frontiera comunistă îşi asumă un rol tot mai dominant în structurarea şi consolidarea frontierei etnonaţionale – dacoromâne – în spaţiul urban Cluj-Napoca, regional şi naţional.
- în a doua parte a acestei *etape (1965-19*89) se manifestă evident *trăsătura naţional-comunistă* şi scade până la dispariţie *valenţa internaţional-comunistă* a frontierei.

În geografia frontierelor din spaţiul urban Cluj-Napoca s-au mai remarcat, mai mult decât evident, încă două frontiere şi anume ***frontiera ortodoxă*** **şi** ***frontiera europeană*** (euroatlantică). Nu voi acorda spaţiu acestora două, întrucât pe de o parte le-am abordat în special în studii anterioare, iar pe de cealaltă parte pentru că le voi trata în titlul următor care va aborda *confruntarea frontierelor în spaţiul urban Cluj-Napoca*.

5.5. Funcţiile „terţiare" şi procesele frontierei în geografia municipiului Cluj-Napoca

În fundamentarea teoretică a conceptului de *funcţie urbană* am fost condus de logica funcţionalistă a relaţiilor structural-sistemice. Am concluzionat afirmând că funcţia urbană este *relaţia de necesitate, care se naşte între elementele geosistemului urban şi starea geosistemului şi care generează, cultivă şi susţine viaţa oraşului în atingerea menirii (finalităţii) sale sistemice*. Această finalitate poate fi rolul, sarcina, destinaţia, misiunea oraşului şi în final dezvoltarea sa. În acest fel, oraşul va "îmbrăca" roluri diferite, va practica "profesii" multiple, în timp, şi toate acestea vor fi (posibil) susţinute de aceeaşi funcţie care se va adapta, dar nu va dispărea, ci se va perfecţiona în procesul modificării structurii urbane.

Rezultă deci că între funcţiile oraşului (în cazul nostru Cluj-Napoca) şi procesele frontierei se autoorganizează relaţii structural-sistemice care construiesc o geografie a oraşului Cluj-Napoca.

Însuşindu-mi postulatul lui J.G. von Herder şi anume "*istoria este geografie în mişcare*", (preluat din Clarke D.M şi Forster M., 2007) voi demonstra în susţinerea ideii că municipiul Cluj-Napoca este *o construcţie a frontierelor*, că fenomenul frontierei în cazul municipiului Cluj-Napoca este factorul urbogenerator cu cea mai mare "greutate" în geneza, localizarea, evoluţia şi dezvoltarea

acestui geosistem. Întrucât fenomenul frontierei, deşi are un caracter universal, defineşte de fiecare dată şi un specific local (I. Bădescu, 1995), în acest specific local ea se transformă şi generează *procese locale*, definitorii pentru orice frontieră, fie ea locală, fie universală. Aceste procese pot fi: culturale; gnoseologice; geopolitice; economice; sociale; politice, etc. În cazul geosistemelor urbane, de fiecare dată, între aceste procese şi funcţiile oraşului se vor crea relaţii care vor configura geografii definitorii. Municipiul Cluj-Napoca nu face excepţie. Mai mult, este unul dintre cele mai reprezentative spaţii în care se poate studia *rolul fenomenului frontierei în construcţia spaţiilor antropice.*

Nu voi analiza în demersul meu construcţiile taxonomice bazate pe categorii de procese ale frontierei, ci voi aborda, din punct de vedere funcţionalist, relaţiile geosistemice dintre funcţiile municipiului Cluj-Napoca şi procesele generate în spaţiul său de către frontierele geodefinitorii. Aceste procese pot fi generate de frontierele externe dar şi de frontierele interne şi pot fi specific sociale, militare, istorice, culturale, etc., dar pot fi în acelaşi timp din toate.

Mai există în această prezentare succintă încă un element care închide triunghiul perfect al urbogenezei şi evoluţiei municipiului Cluj-Napoca: *spiritul locului*. *Aceste trei elemente (spiritul locului, fenomenul frontierei şi funcţiile oraşului) vor defini, în mod permanent, geografia Clujului şi din acest motiv vom începe lista proceselor axându-ne pe spiritul locului* (pus în evidenţă, în mod interesant, de exemplu, de Irina Petraş şi O. Pecican în volumul „*Clujul în legende*", 2010). În geneza şi evoluţia municipiului au cântărit foarte mult şi în permanenţă acţiunile frontierelor, dar toate au fost marcate permanent de acest spirit al locului. Legenda istorică consemnează că venerabilul Claudius Semper, atunci când i-a răspuns lui Caius Maximus că "…*nu va trece mult şi pe locul unde stai acum va fi templul lui Jupiter*", viziune confirmată geoistoric, peste douăzeci de ani, când (în 124 e.n) în acel loc era zidit Municipium Aelium Hadrianum Napoca a fost „primul" marcat de acel spirit al locului, *loc nunit în limba dacă Napuca.* Ce dorim să evidenţiez prin această istorie? Doresc să evidenţiez faptul că frontiera este un factor creator de destin mai mult decât ne putem imagina. Ea pare a-şi disputa rolul creator cu „matca din care izvorăşte sufletul etnic". Frontiera este tot atât de importantă pentru definirea şi analiza popoarelor ca şi matca genezei lor sufleteşti (I. Bădescu, 1995). Iată aşadar de la bun început cum frontiera romană a creat *primul oraş Napoca*, proces marcat de spiritul locului, acelaşi "*loc*" care a fost "reconstruit" de frontiera germană peste 1000 de ani şi pentru care loc *prima funcţie asumată a fost cea militară.* Este locul geografic care va rămâne, până azi, spaţiu de confruntare între toate frontierele istorice locale, regionale şi universale şi care rămâne marcat de acel spirit. Toate frontierele următorilor 1000 de ani (frontiera catolică, maghiară, germană, etc.) nu vor reuşi să schimbe acest spirit geografic şi indiferent de denumirile şi denominalizările suportate, acel spirit se manifestă în toate în primul rând prin rădăcinile sale toponimice şi istorice: Napuca, Napoca, Claudiopolis, Clus.

În tratarea şi fundamentarea problematicii prin care voi evidenţia relaţiile geodefinitorii dintre *funcţiile terţiare* ale municipiului Cluj-Napoca şi *procesele frontierei*, nu voi folosi taxonomii tipologice ale frontierelor, ci voi evidenţia, geocronologic, acele procese care printr-o biunivocă relaţie cu funcţiile terţiare ale oraşului au configurat în harta spaţială a acestuia adevărate *geografii speciale*. Conceptul de "geografie specială" utilizat de mine este diferit de conceptul de "*microgeografii*" (I. Ianoş, 2005; I. Mac, 2008; D. Petrea, 2009).

A) ***Procesul cetăţii asediate*** este, din punct de vedere geocronologic, primul mare proces frontalier în spaţiul Cluj-Napoca, dar şi unul dintre cele mai longevive procese frontaliere din acest spaţiu. Denumirea procesului am preluat-o din teoria "*asedierii cetăţii carpatice*" (S. Mehedinţi, 1940). Ca loc central al sâmburelui de ţară Transilvania, asediată începând cu frontiera romană, Cluj-Napoca va fi supus în întreaga sa istorie asediului frontalier.

Tabloul frontierelor generatoare ale acestui proces este:

- frontiera romană "asediază" filonul dacic, producând cetăţeanul roman, tipul european (*cives romanum*);
- frontiera iudeocreştină prin cele două sinteze europene: frontiera bizantină şi frontiera catolică, "asediază" cetatea romană Napoca;
- frontiera germană din *frontieră externă* se transformă în *frontieră internă*, schimbând în final locul Cluj-Napoca în viitorul oraş Klausenburg;
- frontiera maghiară, devenită *magister militiae* al frontierei catolice, va "asedia" spaţiul urban Cluj-Napoca din perioada dacică şi până astăzi;
- frontiera dacoromână, ca frontieră de reacţie etnolocală, va "asedia" spaţiul urban Cluj-Napoca prin presiunea demografică şi de civilizaţie rurală daco-română de la momentul dislocării ei până la ziua de azi ;
- frontiera imperială, prin "epocile sale" habsburgică şi kominternistă, va "asedia" oraşul, începând cu sec. XVIII, respectiv XIX;
- frontiera europeană îşi va înregistra acţiunea expansivă începând cu sec. XV până astăzi inclusiv.

Specificul geografic local al procesului "cetăţii asediate" este o sinteză între suprapunerea procesului de expansiune geografică a fiecărei frontiere şi *specificul locului* generat de *riposta locului* la aceste procese.

- **Specificul frontierei romane** se va concretiza în "împământenirea" cives-ului roman, în geografia unei noi limbi (dacoromâna), geografia unui nou spaţiu antropic (spaţiul urban) şi geografia unui nou sistem de legături şi de comunicare (drumurile romane).
- **Specificul frontierei iudeo-creştine** va crea în spaţiul geografic Cluj-Napoca următoarele geoprocese: *înlăturarea tipului de "cultură etalon" cu nivelarea culturală a "tuturor*

neamurilor”; *construirea unei noi geografii spirituale (creştinismul – apostolic prin ortodoxie la neamul dacic şi la “ordin” prin catolicism la poporul maghiar)*; *geografia unei confruntări spirituale între cele două aripi iudeocreştine (ortodoxie şi catolicism) şi între iudeocreştinism şi cultura ancestrală dacică* şi *arhitectura religioasă monumentală ca reper în fizionomia oraşului*.

- **Specificul frontierei maghiare** va crea prin procesul cetăţii asediate următoarele particularităţi geografice: *dislocarea până la eliminare, a elementului demografic german*; *interpunerea între culturile getodacă şi germană şi excluderea posibilei sinteze locale între cele două*; *colonizarea spaţiului urban cu eşaloane de imigranţi până în sec. XX*; *simbioza între nevoia pătrunderii cu fenomenul lăţirii catolice* (I. Bădescu, 1995) şi *uzurparea simbolismului german din pattern-ul oraşului şi înlocuirea lui cu simbolurile maghiare*.
- **Specificul frontierei germane** va marca geografia urbană a Clujului prin: *introducerea modelului urban medieval în Transilvania şi implicit în Cluj-Napoca*; *construcţia unei civilizaţii urbane bazate pe cetate şi evoluată în urbiu*; *preluarea şi consacrarea în denumirea oraşului a vechilor toponimii dacice (Clus) şi romane (Claudiopolis)* şi *construirea unui oraş care rezistă urbanistic şi după 500 de ani, oferindu-i în acelaşi timp cel mai reprezentativ simbol urbanistic* (Biserica Sf. Mihail).
- **Specificul frontierei dacoromâne** imprimat geografiei spaţiului urban Cluj-Napoca va fi cel al *ripostei* (*frontieră de reacţie*). Astfel, avem parte de reacţia demografică după dislocare, prin presiunea demografică în creştere permanentă până în sec. XX, de reacţia culturală, specifică frontierei de reacţie daco-române (de exemplu, Supplex Libellus Valachorum Transsilvaniae), de reacţia geoeconomică naţională la frontiera europeană (toată economia secolului XX în Cluj-Napoca este expresia economicului românesc) şi de reacţia urbanistică, cele mai reprezentative cartiere rezidenţiale, cele mai reprezentative construcţii urboutilitare aparţin secolului trecut, când municipiul este modernizat de români.
- În ultimul rând, **specificul frontierei europene** va marca geografia oraşului Cluj-Napoca pe parcursul ultimilor 400 de ani: *modernizarea educaţiei şi culturii*; *acumulările ştiinţifico-academice*; *obiectivele arhitecturale, industriale, de transport şi comunicaţii, rezidenţiale, etc., toate fiind „marca” frontierei europene*; *explozia demografică urbană şi a comerţului*; *explozia infocomunicaţională şi virtualizarea funcţiilor terţiare*; *terţializarea economiei oraşului*; *acapararea dramatică a spaţiului natural de către spaţiul construit* ş.a.

Poziţia funcţiilor terţiare în câmpul proceselor geofrontaliere locale a fost următoarea:

- în ecuaţia frontierei romane, funcţiile terţiare reprezentative pentru Cluj-Napoca au fost *funcţia militară, funcţia urbanistică şi funcţia comercială*;

- frontiera iudeocreştină, prin frontiera catolică şi frontiera ortodoxă, a cuprins în procesul frontalier, *funcţia religioasă*;
- frontiera germană a onferit procesului, contribuţia funcţiilor: *urbanistică, administrativă, comercială, religioasă, culturală şi militară;*
- frontiera maghiară va exploata în acest proces funcţiile *administrativ-politică, religioasă, militară şi culturală;*
- frontiera imperială va exploata funcţiile *militară, urbanistică, administrativ-politică, culturală, ideologică;*
- frontiera europeană va cuprinde în procesul cetăţii asediate practic întreaga paletă a funcţiilor urbane; caracterul ei universal se evidenţiază şi în acest fel; nu există funcţie terţiară pe care în procesele sale să nu o implice obiectiv-sistemic;
- frontiera dacoromână va excela în procesul cetăţii asediate prin implicarea funcţiilor *culturală, comercială, administrativă, administrativ-politică, ştiinţifico-academică, etc.*

B) *Procesul comprimării spaţiului vital*. Precum o ţară, şi oraşul poate fi considerat o *conştiinţă comună*. Acest sociosistem urban are o conştiinţă comună şi datorită interacţiunii dintre membrii oraşului respectiv. Generarea unor „graniţe", a unor "frontiere" între grupurile umane ale unui oraş duce la comprimarea spaţiului vital pentru comunitatea urbană ca întreg şi pentru segmentele ei etnoculturale, etnolingvistice, etc. Un asemenea proces s-a făcut remarcat în întreaga istorie a municipiului Cluj-Napoca.

- Primul pas a fost făcut prin construirea oraşului prin colonizarea germanilor, excluderea a fost pentru populaţia românească în prima etapă, ulterior şi pentru cea maghiară.

  Funcţiile terţiare utilizate au fost funcţia administrativ-politică, funcţia militară, funcţia religioasă şi funcţia culturală.
- Începând cu sec. XV-XVI, spaţiile urbane exclusiviste etnic devin mai complexe prin configurarea a trei zone urbane aproape exclusive din punct de vedere etnic (germană, română şi maghiară).

  Funcţiile terţiare folosite ca instrument frontalier au fost funcţia culturală, funcţia administrativă, funcţia comercială şi funcţia militară.
- Din momentul în care comunitatea maghiară începe să emită pretenţii tot mai mari în administrarea oraşului, fenomenul excluderii etnice, a atomizării spaţiului urban va continua până în sec. XXI. Apare *procesul etnogentrificării* prin care spaţiul vital urban este dominat exclusiv de segmentul etnic maghiar, folosindu-se pentru aceasta toate *funcţiile terţiare* la dispoziţie: administrativ-juridică, urbanistică, religioasă (abia în sec. XIX vor avea drept românii să îşi construiască o biserică), etc.

- Cluj-Napoca s-a evidenţiat în permanenţă ca un spaţiu de confruntare frontalieră. Confruntările religioase în spaţiul său dintre catolici, protestanţi, ortodocşi, evrei vor crea de fiecare dată comprimări ale spaţiului firesc de manifestare, pentru una sau alta dintre biserici, folosindu-se în acest sens *toate funcţiile disponibile conjunctural*: administrativ-politică, militară, religioasă, etc.

  Procesul s-a manifestat în formele cele mai agresive în sec. XX, când în perioada 1940-1944 românii şi evreii au fost exterminaţi fizic şi moral. Funcţiile terţiare folosite au fost cea administrativ-politică, cea militară, de securitate, comercială, financiar-bancară, etc.

  Funcţiile terţiare (instrumente) folosite în aceste manevre frontaliere au fost cea religioasă, cea juridică, cea politico-administrativă, cea culturală, financiară, etc.
- Consecinţa geografică urbană poate fi succint creionată astfel: *atomizarea teritoriului urban al municipiului Cluj-Napoca din punct de vedere etnic*; *etnogentrificarea*; *reconfigurarea pieţelor publice ca simbol etno-comunitar şi nu comunitar urban* (a se vedea dirijarea persuasiv-perseverentă a poziţiei simbolistice a Pieţei Unirii faţă de Piaţa Avram Iancu); *transformarea spaţiului educaţional clujean dintr-un spaţiu interetnic într-un spaţiu educativ etnoexclusiv* (până în 1990, copiii clujeni învăţau împreună, azi învăţând "peste graniţă"); *apariţia graniţelor intraurbane*; *excluderea etnică a unor spaţii publice; dirijarea axiologică a turismului, etc.*
- Care este poziţia funcţiilor terţiare în acest proces al frontierei? În absoluta lor totalitate sunt folosite şi azi ca instrumente ale procesului de comprimarea a spaţiului vital clujean. Viitorul acestui proces se prefigurează frământat.

C) ***Procesul de "periferializare"***. Acest proces, care îşi trage esenţa gnoseologică din teoria dublei regionalizări, evidenţiază în primul rând raportul aproape biunivoc între expansiunea ariei centrale şi periferializarea ariei de incidenţă a acestei expansiuni. La acest proces vor participa sistemic şi *funcţiile terţiare ale sistemului local, ca instrumente frontaliere*. Procesul de periferializare, indiferent de nivelul holarhic de acţiune, se va manifesta structural într-un proces complex concretizat prin subprocese, procese particulare, procese locale, care vor construi permanent o nouă geografie în spaţiul de expansiune.

În cazul geosistemului urban Cluj-Napoca, între funcţiile terţiare şi subprocesele de periferializare vom găsi relaţii geografice, care prin forme particulare de manifestare vor confirma valabilitatea, şi în geografia urbană, a *teoriei "proceselor de periferializare"*. Voi evidenţia în cele ce urmează *relaţiile geografice între funcţiile terţiare ale municipiului Cluj-Napoca şi procesul periferializării.*

1) *„Pendularea agenţilor de joc"* este un subproces în care vectori ai funcţiilor culturală, ideologică, politică-ideologică clujeană, etc. au pendulat între interesele locale şi naţionale şi cele ale

centrelor de putere (europeană, regională, etc.). Din 1990 şi inclusiv astăzi, o serie de personalităţi ale elitei clujene (expresii vectoriale ale rolului funcţiilor terţiare ale municipiului Cluj-Napoca în geosistemul naţional) au participat activ în procesul de integrare a României în Organizaţia pentru Securitate şi Cooperare în Europa, Organizaţia Tratatului Atlanticului de Nord, Uniunea Europeană, etc. În ultimii 20 de ani, geografia Clujului a înregistrat extraordinare modificări, adevărate *mutaţii*. Aporetic, întreb: au fost toate în favoarea geosistemului local? În tot acest timp, sociosistemul Cluj-Napoca a devenit un subsistem integrat naţional prin creştere (de rol, de cultură, de economie) sau în mare parte a devenit o periferie a sistemelor europene. Răspunsurile concrete la aceste întrebări vor evidenţia o geografie interesantă, dar pentru obiectivul nostru este clar că între dinamica funcţiilor terţiare ale municipiului şi procesul pendulării elitei între interese locale şi internaţionale există legături reprezentative. De exemplu, Supplex Libellus Valachorum Transsilvaniae a creat din Cluj-Napoca un centru prin funcţiile sale culturale susţinute de instituţiile logistice ale frontierei dacoromâne. Aici agenţii de joc, elita intelectuală, au creat o geografie în care la loc de cinste era interesul naţional şi local. Restructurarea economiei româneşti prin imitaţie, după 1989, a scos practic din geografia oraşului componenta economiei productive (fabricile) şi le-a înlocuit cu o economie redistributivă, cu un capitalism fiscal-comercial. Este Cluj-Napoca în acest sistem geografic un centru naţional sau regional? Sau este o periferie a unui sistem economic mondial?

Iată o concluzie care nu trebuie demonstrată geografic, ci doar constatată. Sistemul funcţiilor terţiare ale municipiului Cluj-Napoca, după 1989, nu a reuşit să construiască nimic. Toată geografia geosistemului este una a destructurării, a imitaţiei, a sistemului financiar-mercantil.

2) *Războiul sistemelor de gândire* este un alt subproces în cadrul procesului periferializării. Acest proces, pus în ecuaţia analizei geografice a geosistemului Cluj-Napoca, vine să întărească teoria că forţa materială a unui sistem nu valorează nimic fără un sistem de gândire sănătos şi competent.

Geografia geosistemului Cluj-Napoca se mândrea până în 1990 cu un uriaş patrimoniu natural-productiv, producând bunuri materiale, plusvaloare şi „acumulare", bani, siguranţă socială, etc. pentru oraş. Mutaţiile în sistemul de gândire construit şi dezvoltat de sistemul funcţiilor terţiare ale municipiului au produs prin "pendulare" şi imitaţie (amintite anterior), renunţarea distructivă la acestea şi cultivarea prin toate pârghiile subsistemului terţiar, în geografia oraşului, a unei *economii a serviciilor*. Dar această economie a serviciilor, fără o integrare într-un sistem economic productiv autohton, a devenit un spaţiu de colectare şi drenare financiară a tuturor resurselor spaţiului său de influenţă.

Astăzi, geosistemul Cluj-Napoca, dintr-un *centru regional şi naţional*, se transformă tot mai mult şi mai evident într-un *simplu vector frontalier periferic*, deoarece el este total dependent şi de sistemul economic şi social naţional, dar mai mult de cel internaţional. Rolul funcţiilor terţiare ale geosistemului se remarcă în această situaţie prin "revoluţia" făcută în sistemul de gândire al clujenilor.

Astfel, 21,4% dintre clujeni intenţionează să migreze temporar la muncă în străinătate, 59,6% ar opta pentru un angajament în instituţii de stat, iar 29,1% ar opta pentru posturi în firme private. Raportul studenţilor cuprinşi în învăţământul superior este covârşitor în favoarea domeniilor terţiare, neproductive (V. Dîncu, 2010).

3) *Instaurarea subeconomiei redistribuitive*. Procesul frontalier al economiei redistributive este unul tipic în procesul de periferializare generat de înaintarea frontierei europene. În principiu, el se naşte în regiunile în care modelul economic, financiar, cultural, din zona "metropolitană" din centrul generator al frontierei (în cazul nostru ţările occidentale europene) cunoaşte o "deviere" a economiei locale de la modelul economiei metropolitane. Apare „*procesul schimbului inegal de valori egale*".

Acest proces se datorează faptului că economiile sunt subordonate şi integrate fie economiilor comerciale, fie sistemelor financiare sau chiar politice (I. Bădescu, 1995) internaţionale. S-a realizat acest proces în geosistemul Cluj-Napoca şi dacă da, cum? Răspunsul este: printr-un proces de facilitare a economiei serviciilor, a sectorului terţiar în detrimentul sectoarelor secundar şi primar şi chiar a celui cuaternar. Rolul fundamental în această mutaţie sistemică l-au avut funcţiile terţiare ale municipiului Cluj-Napoca. După 1989, prin toate mijloacele (culturale, publicitare, administrative, ideologice, propagandistice, politice, infocomunicaţionale, etc.), s-au neglijat economiile productive şi s-au creat adevărate „psihoze" pentru introducerea economiei comerciale, redistributive.

Comerţul a cuprins economia Clujului într-un procent nemaiîntâlnit. Ce vinde însă acest comerţ?

- monedă – sistemul financiar-bancar;
- produse de lux pentru un segment tot mai redus din populaţie;
- 70% din produsele alimentare proaspete, 81% din produsele alimentare conservate şi peste 80% din medicamente *din import*;
- autovehicule şi autoturisme de import; dacă urmărim comerţul cu autoturisme pe piaţa Clujului imediat după 1989, vom sesiza un "ritual" comercial prin care (asemănător întregii Românii) peste 95% din autovehicule erau cele care trebuiau scoase, obligatoriu, din Europa, după care peste 2-3 ani le-am vândut ca fier vechi, fără taxe vamale;
- tehnologie informatică de import aproape generalizată;
- turismul şi economia turismului a cunoscut o explozie în ultimii 10 ani, dar în special turismul extern;
- comerţul cu resurse energetice: gaze naturale; carburanţi; energie electrică, etc., aparţin majoritar capitalului străin;
- îmbrăcăminte şi încălţăminte uzată sau solduri.

Ce au în comun aceste ramuri ale geografiei economice în geosistemul Cluj-Napoca? Au, faptul că peste 80% din profitul financiar al acestora se returnează "centrului", se exportă, şi nu rămâne

în oraş şi nici în România. Apare deci *procesul asimetrizării capitalului*. Funcţiile terţiare concură la acest proces prin diferite moduri. În primul rând, acest proces se desfăşoară prin manipularea, dirijarea şi deformarea gustului cumpărătorilor folosind mass-media. Prin funcţiile terţiare (comercială, turistică, infocomunicaţională, universitară, medicală), în zona sa de influenţă (circa 25% din teritoriul României), Cluj-Napoca a impus, din *postura de vector frontalier*, un *epigonism* comercial, social, cultural, alimentar, etc. Funcţiile terţiare au avut un rol fundamental, de instrumente ale proceselor de frontieră. Consecinţa, din punctul de vedere al procesului subeconomiei reduistributive, a fost că *produsele autohtone au dispărut practic de pe piaţa Clujului*. Comerţul, moda, târgurile şi expoziţiile au fost invadate de produse străine care au drenat fondul financiar al oraşului şi al zonei geografice. Prin funcţiile sale terţiare şi rolul său de simbol/centru regional, Cluj-Napoca a devenit un vector geoperiferic al geografiei economice vest-europene şi mai nou al celei orientale (chinezeşti). A avut loc o "*suburbanizare"* a oraşului şi a zonei sale de influenţă în raport cu "structurile de reţele urbane vestice" prin: 1) *specializarea funcţională în raport cu necesitatea metropolei* (funcţia universitară crează şi exportă medici, asistenţi medicali şi informaticieni, deoarece Occidentul cere acest lucru) şi 2) *marginalizarea hinterlandului său prin situarea Clujului în postura de dependenţă faţă de Occident* (administraţia locală încurajează orice import antreprenorial, dar este extrem de birocratică în raport cu antreprenorii autohtoni, aceasta însemnând taxe, proceduri şi standarde exagerate, care descurajează iniţiativa locală).

4) *Raidul bancar* este unul dintre procesele cele mai sugestive în procesul general de periferializare frontalieră a României în general şi a municipiului Cluj-Napoca în special. Acest proces este definitoriu pentru expansiunea frontierei în periferie. Cum s-a manifestat el în geosistemul Cluj-Napoca? S-a manifestat prin devalorizări şi scumpiri repetate, jocuri piramidale, devalizarea băncilor autohtone, cultivarea dorinţei neînfrânate de câştig, neglijarea raţionalizării şi a „muncii naţionale", etc.

În primii cinci ani după momentul de prag 1989-1990, *devalorizările galopante* au golit toate acumulările populaţiei urbane şi adiacente. Funcţiile care au construit acest "eşafodaj" au fost cea administrativ-politică, comercială, culturală, etc. *Scumpirile repetate* prin intermediul funcţiilor comerciale ca instrument al dorinţei de câştig au sărăcit permanent şi au golit bugetul cumpărătorului urban, suburban şi periurban. Aici au concurat funcţia infocomunicaţională, funcţia turistică, funcţia universitară, funcţia financiar-fiscală (prin măriri de taxe şi impozite locale), etc.

Jocurile piramidale au făcut din Cluj-Napoca emblema celui mai ruşinos fenomen din procesul periferializării. Celebrul fenomen *Caritas* (o maşinaţiune de tip Ponzi) nu ar fi fost posibil în nici un alt oraş din România. De ce şi cum a fost posibilă creşterea lui în geografia municipiului Cluj-Napoca? Răspunsul este datorită poziţiei sale de centru regional, etalon de cultură, model de comportament şi atitudine, instrumente funcţionale (infrastructură, personal financiar-bancar calificat, etc.). Cluj-

Napoca a oferit în construcţia şi consolidarea acestui fenomen următoarele: 1) poziţia sa de etalon şi model regional şi naţional (intelectuali, instituţii, etc.); 2) mijloace de informare şi comunicare prin funcţiile infocomunicaţională, turistică, universitară, religioasă, medicală, de transport, etc.; 3) o piaţă imobiliară şi comercială care constituiau *pistele de accelerare* pentru dorinţa neînfrânată de câştig.

Devalizarea băncilor autohtone, ca proces specific periferializării frontaliere, a pus municipiul Cluj-Napoca pe locul al II-lea în geografia devalizării băncilor din România. Acest loc a fost atins prin integrarea sa în dinamica geografiei frontierei în spaţiul financiar-bancar de stat, dar mai ales prin *falimentarea primei bănci private cu capital 100% românesc, Banca Dacia Felix*. Funcţiile terţiare care au participat la acest proces au fost: financiar-bancară; infocomunicaţională, dar şi ştiinţifico-academică prin „girul" pe care l-au dat siguranţei băncii membrii consiliului de administraţie şi mai ales membrii fondatori ai băncii, *în mare parte cadre universitare*.

Hipostazierea creditului bancar ca vehicul al dezvoltării a adus în geografia municipiului Cluj-Napoca una dintre cele mai dinamice transformări. După anul 2000, băncile clujene au creditat un procent de 81% din populaţia oraşului şi 46,7% din populaţia periurbană. Funcţia urbanistică a cunoscut o adevărată explozie prin: şase cartiere noi; 130 de proiecte rezidenţiale; 43 de firme de tranzacţii imobiliare; 1233 de tranzacţii imobiliare; 330 de construcţii noi, etc.

Şi totuşi toate aceste elemente geografice pot fi catalogate ca pozitive în geosistemul urban Cluj-Napoca? Atunci de ce le numesc eu căi de periferializare şi „instrumente" ale raidului bancar? Le numesc în acest mod deoarece, obiectiv sau nu, dar cu siguranţă *scenarizat,* în procesul frontalier de raid bancar, până la urmă dincolo de partea pozitivă (creşterea numărului de locuitori, dezvoltarea sectorului de construcţii, etc.), pe termen lung (şi acest "termen" a început în 2008), s-a dovedit că singurul beneficiar sigur este sectorul bancar, care a repatriat şi repatriază în continuare întregul capital strâns de la populaţie.

Dar nu numai funcţia urbanistică a cunoscut dinamici extreme pe baza acestei hipostazieri, ci şi funcţia comercială, funcţia turistică, funcţia financiar-fiscală, etc. Toate însă au operat cu bani româneşti, dar achiziţionau produse importate. Şi aici se evidenţiază încă odată favorizarea procesului *„schimbului inegal de valori egale".*

O analiză geografică exhaustivă a proceselor frontierei în geosistemul Cluj-Napoca, în care funcţiile terţiare ale municipiului participă într-o relaţie sistemică biunivocă, cuprinde un ***impresionant număr de procese frontaliere***. Economia şi scopul cercetării noastre nu pot asigura analiza lor sistemică fapt pentru care, în continuare, voi *puncta succint principalele procese* care în *relaţie cu funcţiile municipiului Cluj-Napoca*, au generat în acesta subsisteme geografic-frontaliere şi care evidenţiază relaţia dintre funcţiile oraşului şi procesele nominalizate.

- Astfel*,* se poate vorbi de *procesul exploziei agresiv-demografice*, specific frontierei europene.

* funcţiile implicate în acest proces sunt: urbanistică; comercială; administrativ-politică; culturale; de securitate; ecologică, etc.

- *Procesul hipostazierii economiei de piaţă*, specific frontierei euroatlantice;

  * implică următoarele funcţii terţiare: infocomunicaţională; administrativ-politică; comercială; financiar-bancară; universitară, etc.

- *Procesul economiei de tranziţie*, specific frontierei euroatlantice.

  * funcţiile terţiare implicate în proces sunt: infocomunicaţională; culturale; financiar-bancară; comercială; urbanistică, etc.;

- *Procesul structurării "capitalismului fiscal-comercial" şi destructurării economiei etatiste* (comuniste).

  * funcţiile implicate activ în proces sunt: ideologică; infocomunicaţională; administrativ-politică; culturale; comercială; turistică; financiar-bancară; financiar-fiscală, frontalieră, etc.

- *Procesul confruntării dintre primordialişti şi modernişti asupra conceptului de naţiune*, specific frontierei mondialiste, este acel proces prin care spaţiul cultural-ştiinţific din geosistemul Cluj-Napoca a devenit un spaţiu de confruntare frontalieră între susţinătorii conceptului vestic de "naţiune culturală" (a se vedea vehicularea conceptului "Clujul multicultural") şi cel estic, ortodox, de "naţiune etnică".

  * funcţiile active în confruntare sunt: culturale; religioasă; ştiinţifico-academică; ideologică; universitară; administrativ-politică; turistică, etc.

- *Procesul reformei religioase*, specific frontierei iudaice şi iudeocreştine în spaţiul european, a fost preluat din contradicţia celor două fundamente ale religiei iudeocreştine. În faţa procesului "nivelator" al creştinismului, unele popoare, neamuri, şi-au însuşit teoria *poporului ales*, unele neamuri din Europa (ajunse şi în teritoriul dacic - Cluj-Napoca) s-au considerat superioare altora; de aici s-a ajuns la "reforme": Dumnezeu e unic – Nu există Isus Dumnezeu – Nu există Fecioara Maria – Nu există egalitate între popoare – Sunt popoare supuse şi popoare cu eshatologie înaltă (germanii, ungurii). De la această contradicţie eshatologică s-a ajuns, (şi) în spaţiul Cluj-Napoca, la procesul reformei religioase, care a marcat geografia locală o perioadă de sute de ani.

  * funcţiile terţiare angajate în acest proces au fost: religioasă; ideologică; culturale; universitară; urbanistică; administrativă şi administrativ-politică; militară, etc.

- *Procesul „magister militiae"*, specific frontierei catolice în unire cu frontiera maghiară. Este expresia „istoriei ca geografie în mişcare", prin care frontiera maghiară primeşte în Cluj-Napoca rolul de *„suprastructură delegată"* pentru construirea prin expansiune a unui spaţiu catolic spre răsărit.

* funcţiile terţiare implicate în proces, după aşezarea cetăţii germane în spaţiul dacic şi creştin-bizantin, au fost: religioasă; militară; administrativ-politică; urbanistică.

- *Procesul reacţiei ordodaco-romana (ordoromana* – I. Bădescu, 1995) este un proces, nu specific, ci suprapus peste întreaga istorie a aşezării, cetăţii, oraşului Clus, Claudiopolis, Napuca, Napoca, Clausenberg, Cluj-Napoca, un proces de reacţie continuă şi legitimă la "uzurpările" frontierelor externe aduse "*celei mai vechi cuceriri civile a Europei*" (idem.), ordoromana. Este un proces neîncheiat nici astăzi, iar momentele sale geoistorice de prag au fost: 1437; 1514; 1784; 1848; 1918-1919; 1944-1947; 1989-1990.

  * funcţiile terţiare ale municipiului implicate sunt: religioasă; culturale; militară; administrativ-politică; educativă de masă, etc.

- *Procesul Mittelpunkt-ului. Locul* Cluj-Napoca a fost şi este permanent o frontieră internă autogeneratoare. El a fost „construit" de *trei neamuri (români, germani şi maghiari)*. A fost şi rămâne însă un embrion geografic, un centru politico-spiritual pentru "mater Patria" – Transilvania, ca centru spiritual românesc. Culmea tensiunii acestui proces este atinsă în momentul în care frontiera maghiară revendică Transilvania pentru Ungaria. Din acel moment, procesul Mittelpunkt-ului capătă un caracter mai mult decât tensional, devenind *conflictual*. Analiza geopolitică a acestui proces va releva că municipiul Cluj-Napoca nu este doar un loc geografic, ci un *loc frontalier complex*, un *spaţiu de confruntare* dintre trei populaţii, trei grupuri, trei culturi, trei civilizaţii, două state, trei imperii şi două religii.

  * putem afirma că toate funcţiile terţiare ale municipiului au fost implicate activ în acest proces.

- *Procesul resuscitării „pan-ideilor"*, specific resuscitării "zonelor nostalgice". În intregul spaţiu dacoromân, nu vom identifica o frământare şi o resuscitare a pan-ideilor mai fierbinte: hungarica; pan-catolica; germanica; pan-mitteleuropa.

  * funcţiile terţiare ale Clujului activate şi reactivate în acest proces, în tot sec. XX şi inclusiv azi, sunt cele: culturale; administrativ-civică; administrativ-politică şi mai ales *frontalieră*.

- *Procesul desantului frontalier („manevrei frontaliere"* – idem, 1995). Ca *loc geografic pe direcţia principală de atac a frontierei maghiare sau imperial-catolice, Cluj-Napoca a devenit un spaţiu de confruntare, un vector frontalier şi prin acest proces, al desantului frontalier*. Prin acesta, „frontiera ungaro-română este împinsă geografic de pe graniţa firească şi anume linia Debrecen cât mai departe de spaţiul generator al frontierei expansionare (Budapesta) în interiorul spaţiului geografic agresat (Cluj-Napoca; Târgu Mureş; Miercurea Ciuc, etc.).

* funcţiile terţiare ale municipiului Cluj-Napoca activate şi provocate în acest proces sunt: culturală; religioasă; administrativ-politică; universitară; turistică şi bineînţeles frontalieră.

- *Războiul axiologic* este un proces care cuprinde municipiul Cluj-Napoca în procesul (holarhic) de "misionarism" pe care şi l-au arogat o serie de grupuri, elite, organizaţii, ţări, în apărarea culturii "Europei Centrale" de cultură occidentală faţă de "Răsăritul ortodox". Putem lua ca exemplu "*misiunea de excelenţă maghiară*" (idem, 1995) în spaţiul răsăritean, panortodox, etc. Acest proces a transformat, din nou după 1989, geografia municipiului, "împestriţând-o" cu etnofrontiere exclusiviste, conflictuale, etc.

  * toate funcţiile terţiare ale municipiului au fost transformate, mai discret sau mai vizibil, în acest scop, în *instrumente şi vectori ai funcţiei frontaliere*.

- Un proces specific frontierei europene, *procesul "lumpendezvoltării"*, se caracterizează prin faptul că, după momentul de prag 1989-1990, în geosistemul Cluj-Napoca, formele destructurării economice locale (de la cea de nivel naţional până la cea de interes local şi cooperatist) s-a caracterizat prin generarea „*lumpenburgheziei*" (A.G. Frank, 1972), care a coordonat şi desăvârşit procesul de periferializare a economiei Clujului. Acesta a ajuns astăzi în situaţia în care, prin lumpendezvoltare, a adus în subsistemul socio-economic al municipiului un uriaş decalaj între: efortul de dezvoltare şi, degradarea stării populaţiei locale.

  * funcţiile terţiare ale municipiului, participante la acest proces, au fost şi încă sunt cea administrativ-politică, cea culturală, cea de securitate, cea comercială, cea financiar-fiscală, cea financiar-bancară, etc.

Iată aşadar o succintă listă a proceselor frontaliere şi a raporturilor acestora cu funcţiile terţiare ale municipiului, care vin să confirme concepţia conform căreia, în Cluj-Napoca, între procesele frontierei şi funcţiile urbane există o permanentă relaţie biunivocă, sistemică, ce evidenţiază dinamica geografică a acestuia, determinată de "fenomenul frontierei". Ele relevă în mod clar că geosistemul Cluj-Napoca este o construcţie a frontierelor în care funcţiile terţiare au un rol geosistemic fundamental.

Anexa 1.

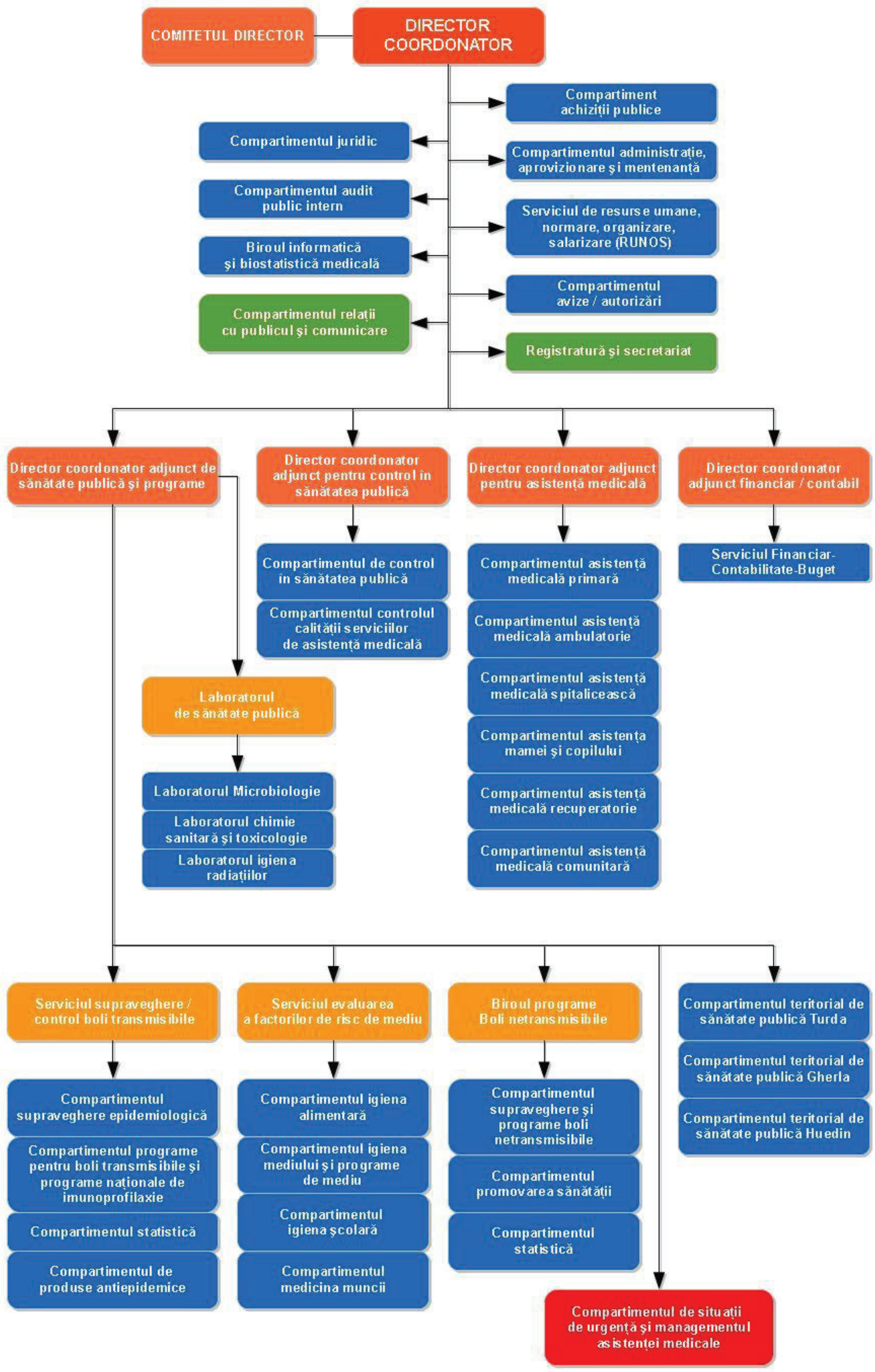

Fig. 145. Organigrama Direcției de Sănătate Publică a Județului Cluj în 2010
(sursa: Direcția de Sănătate Publică a Județului Cluj)

Anexa 2.

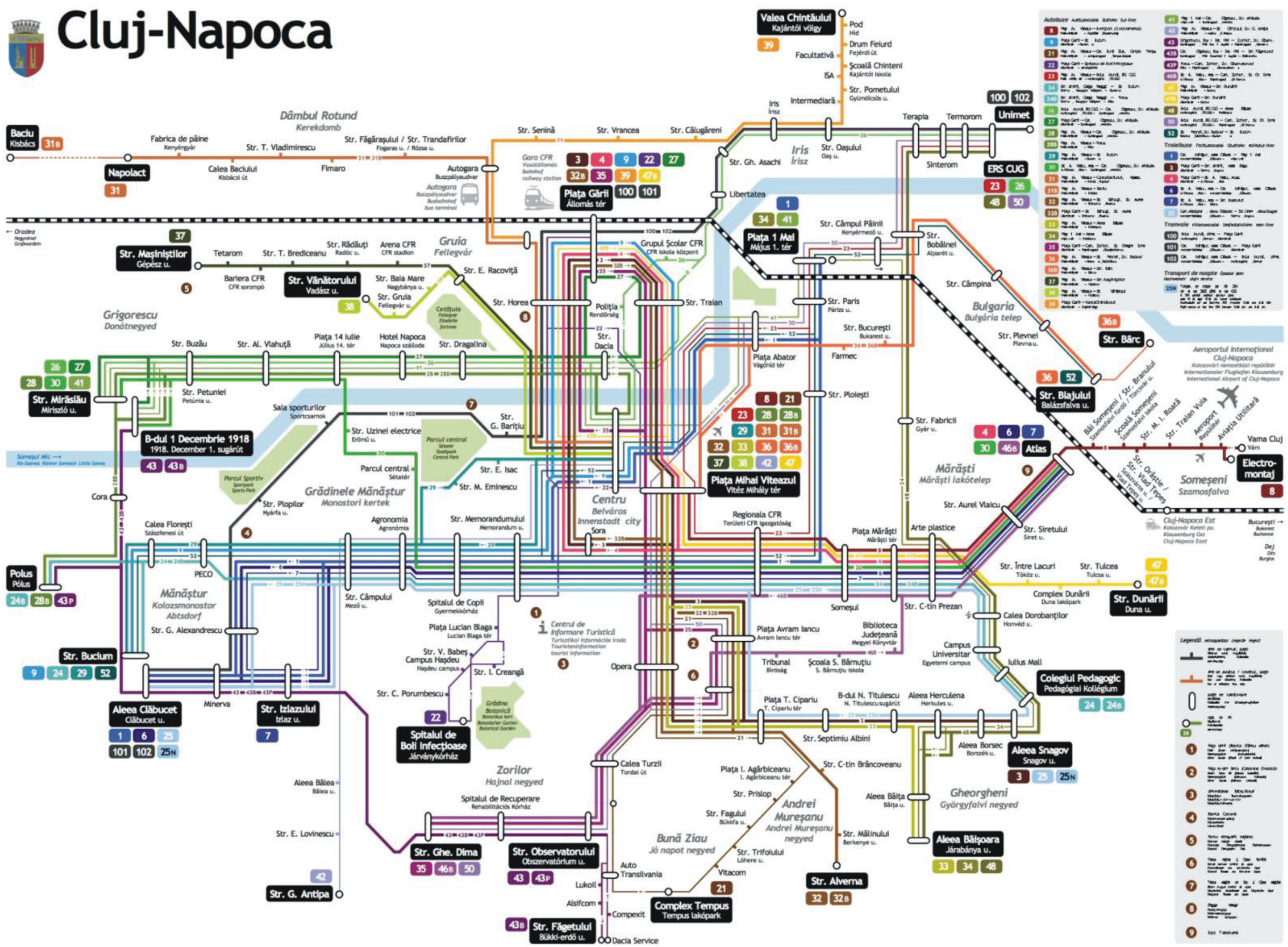

Fig. 146. Rețeaua de transport în comun a municipiului Cluj-Napoca în 2010

Anexa 3

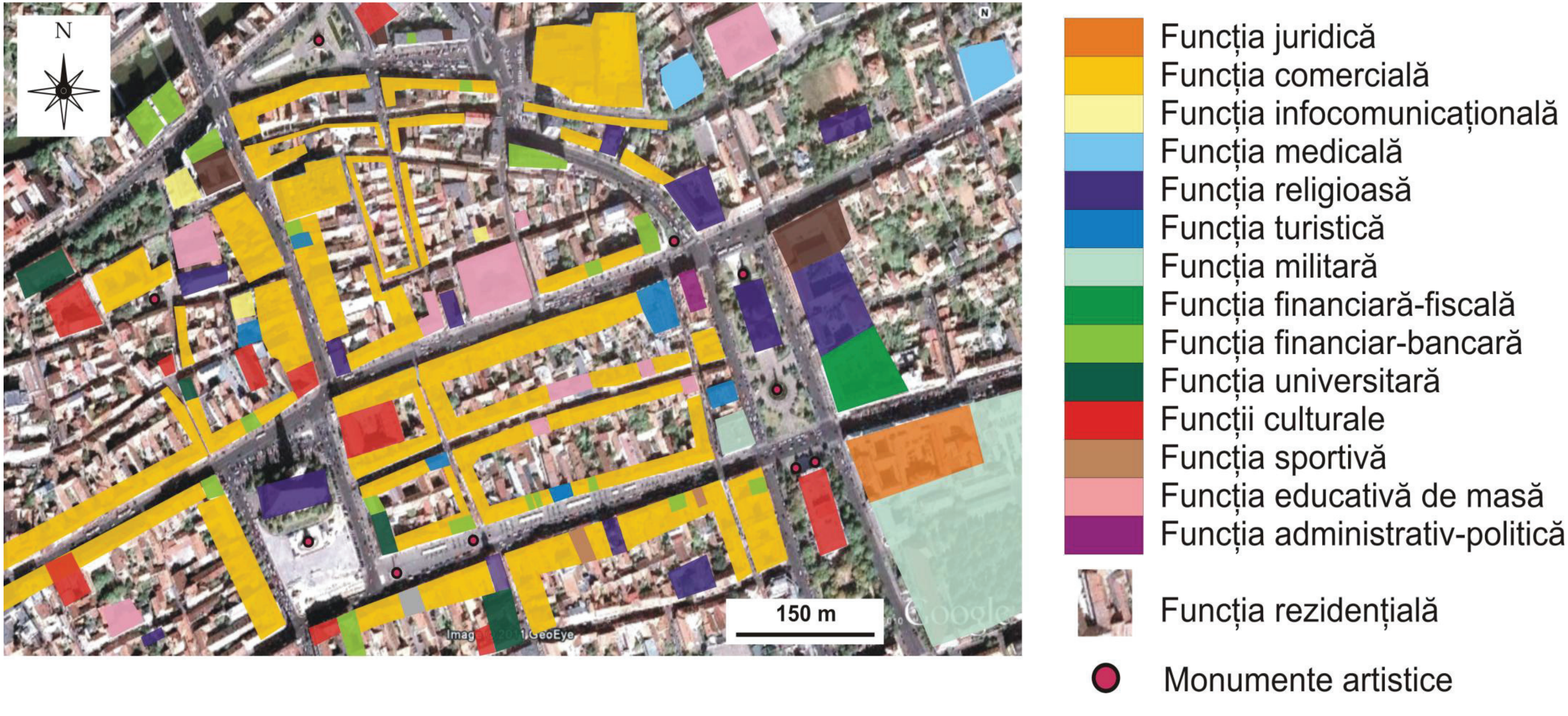

Fig. 147. Fotoplanul cu principalele elemente ale subsistemului terțiar din centrul municipiului Cluj-Napoca (prelucrare după Google Earth)

B I B L I O G R A F I E

1. Adams, C.C. (2008), *An Elementary Commercial Geography*, BiblioBazaar, LLC, Charleston.
2. Agachi, I.; Mitrea, V. (1999), *Învăţământul superior clujean în contextul urban*, în „Universitatea şi oraşul istoric", P.U.C., Cluj-Napoca.
3. Agachi, Mihaela Ioana Maria (2004), *Clujul modern*: *aspecte urbanistice*, Editura U.T. Press, Cluj-Napoca.
4. Alexandersson, G. (1956), *The Industrial Structure of American Cities. A Geographic Study of Urban Economy in the US*, Almqvist & Wiksell, Stockholm.
5. Alicu, D. et al. (1995), *Cluj-Napoca de la începuturi până astăzi (Ghid istoric şi turistic)*, Editura „Clusium", Cluj-Napoca.
6. Altbach, P.G. (ed.) (1999), *Private Prometheus. Private Higher Education and Development in the 21st Century*, Greenwood Publishing Group, Westport.
7. Altbach, P.G. (2005), *Private Higher Education. A Global Revolution*, Sense Publishers, Rotterdam.
8. Altshuler, A.; Womack, J.P.; Pucher, J.R. (1979), *The Urban Transportation System. Politics and Policy Innovation*, The MIT Press, Cambridge-London.
9. Alvarez, J.E. (1990), *Las ciudades: morfologia y estructura*, Editura Sintetis, Madrid.
10. Andranovich, G.D.; Riposa, G. (1993), *Doing Urban Research*, Applied Social Research Methods Series, Volume 33, Sage Publications Inc., Newbury Park-London-New Dehli.
11. Anton, Mioara (2002), *1948-1950. Anatomia puterii. Fideli şi indezirabili în PMR*, în "Studii şi Materiale de Istorie Contemporană", vol. 1.
12. Aurigi, A. (2005), *Making the Digital City. The Early Shaping of Urban Internet Space*, Ashgate Publishing Ltd., Aldershot.
13. Barton, H.; Tsourou, Catherine (2000), *Healthy Urban Planning. A WHO Guide to Planning for People*, Spon Press, London.
14. Batty, M. (2005), *Cities and Complexity. Understanding Cities with Cellular Automata, Agent-Based Models and Fractals*, The MIT Press, Cambridge, MA.
15. Bădescu, I.; Dungaciu, D. (1995), *Sociologia şi geopolitica frontierei*, Editura Floarea Albastră, Bucureşti.
16. Beatley, T. (2000), *Green Urbanism. Learning from European Cities*, Island Press, Washington D.C.
17. Beaujeau-Garnier, Jaqueline; Chabot, G. (1971), *Geografie urbană*, Editura Ştiinţifică, Bucureşti.
18. Benedek, J. (2000), *Spaţiu relativ sau spaţiu absolut? Consecinţele epistemologice ale unei false abordări* - în: Popa N., Humeau J.-B., Förster H. (szerk.): *The IVth Conference of Geography*

„Regionalism and Integration. Culture, Space, Development”, Timişoara - Tübingen - Angers, pp. 77-86.

19. Benedek, J. (2002), *Riscurile umane*, în Riscuri şi Catastrofe, Editura Casa Cărţii de Ştiinţă, Cluj-Napoca.
20. Benedek, J. (2003-2005), *Transformarea structurii spaţiale a municipiului Cluj-Napoca după 1989*, proiect finanţat de Fundaţia Sapienţia.
21. Benedek, J. (2006), *Social Sustainability in the Historical District of Cluj-Napoca* - în: Enyedi Gy., Kovács Z. (szerk.): „Social Changes and Social Sustainability in Historical Urban Centres”, Centre For Regional Studies of Hungarian Academy of Sciences, Pécs, pp. 147-161
22. Bertaud, A.; Renaud, B. (1995), *Cities without Land Markets: Location and Land Use in the Socialist City*, Policy Research Working Paper no. 1477, The World Bank, Washington D.C.
23. Bertaud, A. (2004), *The Spatial Organisation of Cities. Deliberate Outcome or Unforeseen Consequence?,* Working Paper Series, World Bank, Washington D.C.
24. Bijker, W.E.; Hughes, T.P. & Pinch, T.J. (eds.) (1987), *The Social Construction of Technological Systems: New Directions in the Sociology and History of Technology*, Cambridge, Massachusetts: The MIT Press.
25. Black, N.; Gruen, R. (2005), *Understanding Health Services*, Open University Press, McGraw-Hill Education, Maidenhead.
26. Boddy, M; Parkinson, M. (2004), *City Matters. Competitiveness, Cohesion and Urban Governance*, The Policy Press, Bristol
27. Bodocan, V. (2001), *Etnie, confesiune şi comportament electoral în Transilvania - studiu geografic*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
28. Bold, I. (1973), *Organizarea teritoriului. Noţiune, metodologie, eficienţă*, Editura Ceres, Bucureşti.
29. Bold, I.; Crăciun, A. (1999), *Organizarea teritoriului*, Editura Mirton, Bucureşti.
30. Boldur, L.; Ciobanu, G.; Băncilă, I. (1982), *Analiza sistemelor complexe*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti.
31. Botez, M.; Celac, Mariana (1980), *Sistemele spaţiului amenajat*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti.
32. Brenner, N. (1999), *Globalisation as Reterritorialisation: The Re-scaling of Urban Governance in the European Union*, în Urban Studies, vol. 36.
33. Brudaşcu, D. (coordonator) (1999), *80 de ani de administraţie românească la Cluj-Napoca, Vol. I*, Redacţia publicaţiilor Primăriei Municipiului Cluj-Napoca.
34. Brunn, S.D.; Williams, J.F.; Zeigler, D.J. (2003), *Cities of the World: World Regional Urban Development*, 3rd Edition, Rowman & Littlefield Publishers.

35. Brunn, S.D.; Cutter, S.L.; Harrington, J.W. (eds.) (2004), *Geography and Technology*, Kluwer Academic Publishers, Dordrecht.
36. Butler, D.; Davies, J.W. (2004), *Urban Drainage*, Second Edition, Spon Press, London.
37. Butură, V. (1989), *Străvechi mărturii de civilizaţie românească*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti.
38. Buzea, O. (1939), *Clujul 1919-1939*, Tipografia Ardealul Cluj.
39. Carter, H. (1995), *The Study of Urban Geography*, Fourth Edition, Edward Arnold Publishers, London.
40. Câmpeanu, R. (2008), *Elitele româneşti din Transilvania veacului al XVIII-lea*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
41. Cândea, Melinda; Bran, Florina (2001), *Spaţiul geografic românesc. Organizare-Amenajare-Dezvoltare*, Editura Economică, Bucureşti.
42. Ciangă, N. (1998), *Geografia turismului*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
43. Ciangă, N.; Surd, V. (2004), *Modifications structurales des activites touristiques en Roumanie pendant la periode de transition*, în „Turizam, br. 8”, Departman Geografiju, Turizam I Hotelijerstvo, Novi Sad.
44. Cilliers, P. (1998), *Complexity and Postmodernism: understanding complex systems*, Routledge, London.
45. Clapham, D. et al. (1996), *Housing Privatization in Eastern Europe*, Greenwood Publishing Group, Santa Barbara.
46. Clark, C. (1945), *The Economic Functions of a City in Relation to Its Size*, Econometrica, vol. 13, no. 2.
47. Clark, G.L.; Feldman, Maryann P.; Gertler, M.S. (eds.) (2003), *The Oxford Handbook of Economic Geography*, Oxford University Press, Oxford.
48. Clarke, D.M; Forster, M. (eds.) (2007) *Herder: Philosophical Writings*, Cambridge University Press, Cambridge.
49. Cocean, P.; Surd, V. (1979), *Abordarea studiului aşezărilor umane prin prisma fluxurilor energetice,* în „Oraşul şi ambianţa umană în perspectivă sistemică” – vol II/1979, Cluj-Napoca.
50. Cocean, P. et al. (2009), *Mărginimea Sibiului. Planificare şi amenajare teritorială*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
51. Cocean, P. et al. (2010), *Amenajarea teritoriului suburban al municipiului Bistriţa*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
52. Colceriu, C. (2009), *Elite clujene contemporane*, Clear Vision, Cluj-Napoca.
53. Cucoş, C. (2000), *Educaţia. Dimensiuni culturale şi interculturale*, Editura Polirom, Iaşi.
54. Cucu, V. (1970), *Oraşele României*, Editura Ştiinţifică, Bucureşti.

55. Culic, Ana; Petrescu, Ruxandra Mălina (2006), *Managementul şi legislaţia deşeurilor*, Editura EFES, Cluj-Napoca.
56. Curinschi, G. (1967), *Centrele istorice ale oraşelor*, Editura Tehnică, Bucureşti.
57. Cuthbert, A.R. (2006), *The Form of Cities. Political Economy and Urban Design*, Blackwell Publishing, Oxford.
58. Daniels, P.W. (1985), *Service Industries. A Geographical Appraisal*, Methuen & Co. Ltd., New York.
59. De Rynck, F. et al. (2005), *The Century of the City. City Republics and Grid Cities*, Urban Policy Project, Foreign Affairs Administration, Ministry of the Flemish Community, Brussels.
60. Doganis, R. (2001), *The Airline Business in the 21st Century*, Routledge, London.
61. Doxiadis, K. (1970), *Ekistics, the Science of Human Settlements*, from Science, v.170, no. 3956, pg. 394-403.
62. Drimba, O. (1985), *Istoria culturii şi civilizaţiei*, 1, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti.
63. Drimba, O. (1987), *Istoria culturii şi civilizaţiei*, 2, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti.
64. Drimba, O. (1990), *Istoria culturii şi civilizaţiei*, 3, Editura Ştiinţifică, Bucureşti.
65. Duderstadt, J.; Atkins, D. & Van Houweling, D. (2003), *The Development of Institutional Strategies*, Educause Review, 38(3).
66. Duţu, M. (2009), *Dreptul urbanismului*, Ediţia a IV-a, Editura Universul Juridic, Bucureşti.
67. Ebenreck, Sara; Moll, G. (1989), *Shading our Cities. A Resource Guide for Urban and Community Forests*, Island Press, Washington D.C.
68. Eigler, P.; Langeard, E. (1987), *Servuction: Le Marketing des Services*, McGraw-Hill, Paris.
69. Eliade, M. (1949), *Le mythe de l`éternel retour. Archetypes et repetitions*, Editions Gallimard, Paris.
70. Eliade, M. (1981), *Istoria credinţelor şi ideilor religioase, I. – de la epoca de piatră la misterele din Eleusis*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti.
71. Ellin, N. (2006), *Integral Urbanism*, Routledge, New York.
72. Erdely, G. et al. (1999), *Dicţionar. Geografie umană*, Editura Corint, Bucureşti.
73. Filip, S. (2009), *Planning urban*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
74. Fătu, M. (1985), *Biserica românească din nord-vestul ţării sub ocupaţia horthystă (1940-1944)*, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Timişoara.
75. Frank, A.G. (1972), *Lumpenbourgeoisie: Lumpendevelopment*, New York: Monthly Review Press.
76. Freudenberg, N.; Galea N.; Vlahov, D. (eds.), (2006), *Cities and the Health of the Public*, Vanderbilt University Press, Nashville.

77. Fujita, M.; Thisse, J.-F. (2001), *Economics of Agglomeration – Cities, Industrial Location and Regional Growth*, Cambridge University Press, Cambridge.
78. Fyfe, N.R.; Kenny, Judith T. (2005), *The Urban Geography Reader*, Routledge, London.
79. Gârz, F. (1997), *Expansiunea spre Est a NATO: Bătălia pentru Europa*, Editura Coruţ Pavel, Bucureşti.
80. Geantă, N. (2009), *Impactul geografic al industriei petroliere asupra municipiului Câmpina şi a spaţiului său adiacent*, teză de doctorat, coordonator ştiinţific: prof. univ. dr. I. Ianoş, Facultatea de Geografie a Universităţii din Bucureşti.
81. Georgescu-Roegen, N. (1979), *Legea entropiei şi procesul economic*, Editura Politică, Bucureşti.
82. Gibson, J.E.; Binkley, J.R. (1982), *Systems and Models in Urban Design – A Tutorial Overview*, în „Human and Energy Factors in Urban Planning. A System`s Approach”, Proceedings of the NATO Advanced Study Institute on „Factors Influencing Urban Design”, Louvain-la-Neuve, 1979.
83. Gibson, W. (1984), *Neuromancer*, Ace Science Fiction Specials, Ace Books, New York.
84. Golland, A.; Blake, R. (eds.) (2004), *Housing Development. Theory, Process and Practice*, Routledge, London.
85. Graham, Anne (2003), *Managing Airports. An International Perspective*, 2nd Edition, Butterworth-Heinemann.
86. Graham, S.; Marvin, S. (1996), *Telecommunications and the City. Electronic Spaces*, *Urban Places*, Routledge, London.
87. Harouel, J.L. (1990), *Histoire de l'Urbanisme*, Presses Universitaires de France.
88. Hatz, G. (2009), *Kultur als Intrument der Stadtplannung*, în: Fassmann, H.; Hatz, G. und Matznetter, W. (eds.): „Wien – Städtebauliche Struktur und gesellschaftliche Entwicklungen”, Bolhau Verlag, Wien-Köln-Weimar.
89. Henderson, J.V.; Thisse, J.-F. (eds.) (2004), *Handbook of Regional and Urban Economics, Volume 4, Cities and Geography*, Elsevier B.V., Amsterdam.
90. Henderson, J.H. LTC (2008), *Military Logistics Made Easy. Concept, Theory and Execution*, AuthorHouse, Bloomington.
91. Hinch, T.; Higham, J. (2004), *Sport Tourism Development*, Channel View Publications, Clevedon.
92. Hohenberg, P.M.; Lees Lynn Hollen (1995), *The Making of Urban Europe. 1000-1994*, Harvard University Press, Cambridge, MA.
93. Horner, M.W.; Murray, A.T. (2003), *A Multi-objective Approach to Improving Regional Jobs-Housing Balance*, în Regional Studies, Vol. 37.2.

94. Hu, Wen-Chen; Lee, Chung-wei; Yeh, Jyh-haw (2004), *Mobile Commerce Systems*, în „Mobile Commerce Applications”, Nansi Shi, Idea Group Publishing, Hershey.
95. HRH Prince Charles of Wales, ‘Buildings for a Better Future’, discurs în cadrul Housing Corporation Conference and Exhibition, The Stakis Metropole Hotel, Brighton, 1999.
96. Hudson, F.S. (1976), *Geography of Settlements*, Second Edition, MacDonald & Evans Ltd., Estover, Plymouth.
97. Huntington, S.P. (1981), *The Soldier and the State. The Theory and Politics of Civil-Military Relations*, 15th Edition, Harvard University Press, Cambridge.
98. Ianoş, I. (1987), *Oraşele şi organizarea spaţiului geografic*, Editura Academiei Române, Bucureşti
99. Ianoş, I. (2000), *Sisteme teritoriale. O abordare geografică*, Editura Tehnică, Bucureşti.
100. Ianoş, I.; Humeau, J.B. (2000), *Teoria sistemelor de aşezări umane. Studiu introductiv*, Editura Tehnică, Bucureşti.
101. Ianoş, I. (2005), *Dinamica urbană (Aplicaţii la oraşul şi sistemul urban românesc)*, Editura Tehnică, Bucureşti
102. Ianoş, I. et al. (2009), *Geographical Analysis of the Higher Education Infrastructure in Romania*, Studia Universitatis Babeş-Bolyai Geographia, LIV, 1/2009.
103. Illeris, S. (2007), *The Nature of Services*, în “The Handbook of Service Industries”, Bryson, J.R.; Daniels, P.W. (eds.), Edward Edgar Publishing Ltd., Cheltenham.
104. Ilieş, Gabriela (2008), *Turism urban*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
105. Ioan, A.; Mihali, C. (2009), *Dublu tratat de urbanologie*, Idea Design & Print, Cluj-Napoca.
106. Ioncică, M.; Petrescu, Eva Cristina; Popescu, Delia (2004), *Strategii de dezvoltare a sectorului terţiar*, Editura Uranus, Bucureşti.
107. Irimuş I. A. et al. (2010), *Vulnerabilitatea spaţiului clujean la procesele geomorfologice contemporane,* Studia UBB, Geographia, LV, 1, Cluj-Napoca.
108. Ishida, T.; Isbister, Katherine (eds.) (2000), *Digital Cities. Technologies, Experiences and Future Perspectives*, Springer-Verlag, Wien.
109. Jacobs, Jane (1969), *The Economy of Cities*, Random House, New York.
110. Jomini, A.H. (Baron de Jomini) (2007), *The Art of War*, (publicată iniţial în franceză în 1836, tradusă din franceză de G.H. Mendell şi W.P. Craighill în 1862), Arc Manor, Rockville.
111. Jones, Anita K.; Wells, L.; Wolin, M. (2006), *Cybersecurity and Urban Terrorism. Vulnerability of the Emergency Responders*, în „Countering Urban Terrorism in Russia and the US”, National Research Council, Committee on Counterterrorism, Challenges for Russia and the US, National Academies Press, Washington D.C.

112. King, R. (1999), *Sustainable Urban Design* în „Sustainable Cities in the 21st Century”, Foo, A.F.; Yuen, Belinda (eds.), NUS Press, Singapore.
113. Kovacs, C.M. (2003), *Migration Behaviour of Ethnic Hungarian Intellectual Elite of Transylvania*, Wurzburger Geographische Manuskripte, vol. 63.
114. Kovacs, C.M. (2005), *Les zones résidentielles de Cluj-Napoca et l`évolution récente du marché immobilier*, Studia Universitatis Babeş-Bolyai, Geographia, L, 2.
115. Latham, A. et al. (2009), *Key Concepts in Urban Geography*, SAGE Publications Ltd, London.
116. Laws, E.; Le Pelley, Barbara (2000), *Managing Complexity and Change in Tourism: The Case of a Historic City*, în „International Journal of Tourism Research”, Volume 2, Issue 4.
117. Laws, E. (2004), *Improving Tourism and Hospitality Services*, CABI Publishing, Wallingford.
118. Lăzărescu, C. (1977), *Urbanismul în România*, Edit. Tehnică, Bucureşti.
119. Lăzărescu, C. (1996), *Arhitectura şi viaţa oraşelor*, Ediţia a II-a, Edit. Tehnică, Bucureşti.
120. Leautier, Frannie A. (2006), *Cities in a Globalizing World: Governance, Performance and Sustainability*, World Bank Publications, Washington D.C.
121. Lechinţan, V. (2000), *Instituţii şi edificii istorice din Transilvania*, Editura Carpatica, Cluj-Napoca.
122. Lechinţan, V. (2008), *Scene din viaţa cotidiană a Clujului interbelic – Înregistrări de acte la Primărie*, în “Oraşul – revistă de cultură urbană”, anul III, nr. 11 (3/2008), Cluj-Napoca.
123. Lechinţan, V. (2008), *Retrocedările din centrele urbane transilvane*, în “Oraşul – revistă de cultură urbană”, anul III, nr. 12 (4/2008), Cluj-Napoca.
124. Lechinţan, V. (2009), *Retrocedările din centrele urbane transilvane (II)*, în “Oraşul – revistă de cultură urbană”, anul IV, nr. 13 (1/2009), Cluj-Napoca.
125. Levin S. A. (1992), *The Problem of Pattern and Scale in Ecology*, Ecology no. 73
126. Loeckx, A. et al. (2009), *Framing Urban Renewal in Flanders*, Uitgeverij SUN and authors, Amsterdam.
127. Lorraine, Dominique; Stoker, G. (eds.) (1997), *The Privatization of Urban Services in Europe*, Pinter, London.
128. Loshin, P.; Vacca, J. (2004), *Electronic Commerce*, Fourth Edition, Laxmi Publications Pvt. Ltd., New Dehli.
129. Lovering, J. (2001), *The Coming Regional Crisis (And How to Avoid It)*, în Regional Studies, Vol. 35.4.
130. Lumperdean, I. (2002), *Introducere în istoria economiei de piaţă*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
131. Lynch, K.A. (1960), *The Image of the City*, MIT Press, Cambridge MA.
132. Mac, I. (2000), *Geografie generală*, Editura Europontic, Cluj-Napoca

133. Mac, I. (2008), *Geografie normativă*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
134. MacKendrick, P. (1990), *Pietrele dacilor vorbesc*, Editura Dacia, Cluj-Napoca.
135. Marga, A. (2009), *Profilul şi reforma Universităţii clujene. Discursuri rectorale*, Ediţia a II-a, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca
136. Marga, A. (2009), *Criza şi după criză*, Eikon, Cluj-Napoca.
137. Marian, L. (2007), *Proiecte antreprenoriale şi planuri de afaceri*, Editura EFI ROM, Târgu Mureş.
138. Marinescu, Daniela (2008), *Tratat de dreptul mediului*, Ediţia a III-a, Universul Juridic, Bucureşti.
139. Maslow, A. (1943), *A Theory of Human Motivation*, Psychological Review, vol. 50, no. 4.
140. McCabe, G.B. (1992), *Academic Libraries in Urban and Metropolitan Areas. A Management Handbook*, Libraries Unlimited.
141. Meade, Melinda; Earickson, R.J. (2005), *Medical Geography*, Guildford Press, New York.
142. Mehedinţi, S. (1927), *Şcoala română şi capitalul biologic al poporului român*, Biblioteca Eugenică şi Biopolitică a ASTREI, Cluj.
143. Mihalache, A.N. (1994), *Riscul declinului*, Colecţia Akademos, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti.
144. Mihăilescu, V. (1971), *Trei teme de geografie urbană. Termeni de bază, tipuri geografice, reţea de oraşe*, Progresele ştiinţei, nr.3.
145. Mirel, Maria (1975), *Contribuţii privind dezvoltarea urbanistică a oraşului Cluj în prima jumătate a secolului XIX*, în Acta Musei Napocensis, T.XII, Cluj.
146. Molnar, E.; Maier, A.; Ciangă, N. (1975), *Centre şi arii de convergenţă în R.S. România*, în „Studia – Geologia Geografia", p. 50-56, Cluj-Napoca.
147. Montgomery, J. (2007), *The New Wealth of Cities. City Dynamics and the 5th Wave*, Ashgate Publishing Ltd., London.
148. Moor, M.; Rowland, J. (2006), *Urban Design Futures*, Routledge, London.
149. Morariu, T.; Pascu, Şt. (1957), *Consideraţii geografico-istorice asupra etapelor de dezvoltare a oraşului Cluj*, Bul. Univ. Cluj, Secţia Şt. Nat., vol. 1, nr. 1-2.
150. Morgan, B. (2002), *Higher Education and Regional Economic Development in Wales: Opportunity for Demonstrating the Efficacy of Devolution in Economic Development*, în Regional Studies, vol. 36.
151. Muntean, O.L. (2005), *Evaluarea impactului antropic asupra mediului*, Editura Cărţii de Ştiinţă, Cluj-Napoca.
152. Nankervis, A.S. (2005), *Managing Services*, Cambridge University Press, Cambridge.
153. Negroponte, N. (1995), *Being Digital*, Vintage Publishing, New York.

154. Neguţ, S. (1997), *Modelarea matematică în geografia umană*, Editura Ştiinţifică, Bucureşti.
155. Nicoară, L.; Puşcaş, Angelica (2007), *Regionare turistică mondială*, Editura Silvania, Zalău.
156. Norris, D. (2008), *E-Government Research. Policy and Management*, Idea Group Publishing, Hershey.
157. Odum, E.P. (1983), *Basic Ecology,* Saunders, Philadelphia.
158. Pacione, M. (2009), *Urban Geography: A Global Perspective*, Third Edition, Routledge, New York.
159. Paddison, R. (2001), *Handbook of Urban Studies*, SAGE Publications Ltd., London.
160. Paliga, S. (2008), *Un cuvânt străvechi: oraş*, în 'Oraşul, revistă de cultură urbană', anul III, nr. 11, (3/2008).
161. Pascu, Şt. et al. (1974), *Istoria Clujului*, Consiliul Popular al Municipiului Cluj-Napoca.
162. Păcurar, Al. (2006), *Geografie economică mondială*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
163. Păcurar, B. (2007), *Mutaţii în geosistemul economic al municipiului Cluj-Napoca după 1990*, lucrare de licenţă.
164. Păcurar, B. (2008), *Economic Mutations within the Tertiary Sector of the Cluj-Napoca Geosystem after 1989*, lucrare de dizertaţie.
165. Păcurar, B. (2009a), *Funcţiile aşezărilor*, referat ştiinţific susţinut în cadrul proiectului de doctorat.
166. Păcurar, B. (2009b), *Modele ale structurii urbane*, referat ştiinţific susţinut în cadrul proiectului de doctorat.
167. Păcurar, S. (2001), *Principiul ingineriei convergente în managementul resurselor gestionate de Centrul Militar Judeţean (Organizaţie birocratică)*, Ministerul Apărării Naţionale, Direcţia Management Resurse Umane.
168. Peron, Rene (2001), *The Political Management of Change in Urban Retailing*, în „International Journal of Urban and Regional Research", Volume 25.
169. Perrin, N. (1963), *The Kingdom of God in the teaching of Jesus*, SCM Press, London.
170. Petraş, Irina; Pecican, O. (2010), *Clujul în legende*, Editura Casa Cărţii de Ştiinţă, Cluj-Napoca.
171. Petrea, D. (2005), *Obiect, metodă şi cunoaştere geografică*, Editura Universităţii din Oradea.
172. Petrescu-Mag, Ruxandra Mălina (2008), *Politici, instituţii şi legislaţie de mediu*, Editura Academic Press, Cluj-Napoca.
173. Pop, Gr. (2000), *Funcţiile şi dimensiunile urbanului în România*, Studia Universitatis "Babeş-Bolyai", Geographia, XLV, 1, Cluj-Napoca.
174. Pop, P. Gr. (2000), *Învăţământul superior geografic din România, în ultimul deceniu al mileniului al II-lea*, Studia Universitatis Babeş-Bolyai, Geographia, XLV, 2, Cluj-Napoca.
175. Pop, P. Gr. (2007a), *Judeţele României: Judeţul Cluj*, Editura Academiei Române, Bucureşti.

176. Pop, P. Gr. (2007b), *Şcoala geografică clujeană. 1919-2007,* Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
177. Popiţă, Gabriela-Emilia et al. (2010), *Municipal Urban Waste Management Integrated System Modeling in Cluj County*, a VIII-a Ediţie a Conferinţei Internaţionale „Environmental Legislation Safety Engineering and Disaster Management”, 21-23 octombrie 2010, Cluj-Napoca.
178. Porat, M.U.; Rubin, M.R. (1977), *The Information Economy*, Office of Telecommunications Special Publishing, US Department of Commerce, Washington D.C.
179. Potter, B.W. (2009), *The Road and the Roadside*, Echo Library, Teddington.
180. Prodan, D. (1991), *Din istoria Transilvaniei. Studii şi evocări*, Edit. Enciclopedică, Bucureşti.
181. Proorocu, M.; Bolchiş, R. (coord.) (2004), *Planul Regional de Acţiune pentru Mediu. Regiunea 6 Nord-Vest*, Agenţia Regională de Protecţie a Mediului Cluj-Napoca şi Eptisa Proyectos Internationales, Cluj-Napoca.
182. Richards, G. (2001), *Cultural Attractions and European Tourism*, CABI Publishing, Wallingford.
183. Rotariu, T.; Iluţ, P. (2006), *Ancheta sociologică şi sondajul de opinie*, Ediţie revizuită, Seria Collegium, Editura Polirom, Bucureşti.
184. Rouge, M.F. (1947), *La géonomie ou, L'organisation de l'espace*, Librairie générale de droit et de jurisprudence, Paris.
185. Rusan, R. (2007), *Cronologia şi geografia represiunii comuniste în România. Recensământul populaţiei concentraţionare (1945-1989)*, Editura Fundaţiei Academia Civică, Bucureşti.
186. Salingaros, A.N. (2005), *Principles of Urban Structure*, Techne Press, Amsterdam.
187. Santos, M. (1979), *The Shared Space. The Two Circuits of the Urban Economy in Underdeveloped Countries*, Taylor & Francis, London.
188. Săgeată, R. (2003), *România – ţară central-europeană*, în Revista Română de Geografie Politică, IV, 1-2/2002, Editura Universităţii din Oradea.
189. Săgeată, R. (2006), *Deciziile politico-administrative şi organizarea teritoriului. Studiu geografic cu aplicare la teritoriul României*, Editura Top Form, Bucureşti.
190. Schneider, K.R. (2003), *On the Nature of Cities. Toward Enduring and Creative Human Environments*, iUniverse.
191. Schwarz, Gabriele (1959), *Allgemeine Siedlungsgeographie*, W. de Gruyter, Berlin.
192. Sells, D.H. (2000), *Security in the Healthcare Environment*, Aspen Publishers Inc.
193. Serageldin, I.; Shluger, E.; Martin-Brown, Joan (2001), *Historic Cities and Sacred Sites. Cultural Roots for Urban Futures*, World Bank Publications, Washington D.C.
194. Shumsky, N.L. (1998), *Encyclopedia of Urban America. The Cities and Suburbs*, ABC CLIO Inc., Santa Barbara.

195. Silva, L. (2005), *Geography, European Settlements and Compared Development in the Americas*, University College Dublin.
196. Simon, H.A.; Smithburg, D.W.; Thompson, V.A. (1991), *Public Administration*, Transaction Publishers, New Jersey.
197. Simpson, B.J. (1994), *Urban Public Transport Today*, E&FN Spon, London.
198. Smith, W.F (1975), *Urban Development. The Process and the Problems*, University of California Press, Berkeley.
199. Sorenson, D.S. (1998), *Shutting Down the Cold War. The Politics of Military Base Closure*, Palgrave Macmillan, New York.
200. Spier, S. (2002), *Urban Visions. Experiencing and Envisioning the City*, Liverpool University Press, Liverpool.
201. Stacate, J.L. (2000), *Un dicţionar al lumii moderne. Politică, economie, istorie*, *geografie*, Editura Lucman, Bucureşti.
202. Ştefănescu, P. (2009), *Istoria francmasoneriei române*, Editura Vestala, Bucureşti.
203. Stugren, B. (1994), *Ecologie teoretică*, Casa de Editură „Sarmis”, Cluj-Napoca.
204. Surd, V. (1982), *Populaţia, aşezările şi economia mondială. Sinteză geografică*, Editura Dacia, Cluj-Napoca.
205. Surd, V. (coordonator) (1996), *Municipiul Turda. Studiu de geografie aplicată*, Universitatea Babeş-Bolyai, grant cu Primăria Municipiului Turda.
206. Surd, V. (1997), *Geografia dezvoltării şi a decalajelor economice contemporane*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
207. Surd, V. (2003), *Geografia aşezărilor*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
208. Surd, V. et al. (2005), *Amenajarea teritoriului şi infrastructuri tehnice*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
209. Surd, V. (2009), *Geography of Settlements*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
210. Surd, V.; Păcurar, B.N. (2010), *„The Frontier” – Defining the Urban Influence Area*, Studia UBB, Geographia, LV, 2, Cluj-Napoca.
211. Surd, V. et al. (2010), *Planul Urbanistic General al Municipiului Cluj-Napoca. Matricea Geografică*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
212. Suzuki, H. et al. (2010), *Eco^2 Cities. Ecological Cities as Economic Cities*, The World Bank, Washington D.C.
213. Szczepanski, J. (1972), *Noţiuni elementare de sociologie*, Editura Ştiinţifică, Bucureşti.
214. Tamas-Gavrea, D.-R.; Munteanu, C. (2009), *Noise Pollution – A Problem of the Big Cities. Case Study*, Studia Universitatis Babeş-Bolyai, Ambientum, LIV, 1-2.

215. Taner, O.; Tiesdell, S. (1997), *Safer City Centres. Reviving the Public Realm*, SAGE Publishing Ltd., Thousand Oaks.
216. Tălângă, C. (2000), *Transporturile şi sistemele de aşezări din România*, Editura Tehnică, Bucureşti.
217. Thomlinson, R. (1969), *Urban Structure: The Social and Spatial Character of Cities*, Random House, New York.
218. Tilden, J.N. (2008), *A Commercial Geography for Academies, High Schools and Business Colleges*, BiblioBazaar, LLC, Charleston.
219. Tonciulescu, P.L.; Delcea E. (2000), *Secretele Terrei. Istoria începe în Carpaţi*, Editura Obiectiv, Craiova.
220. Towers, G. (2005), *An Introduction to Urban Housing Design*, Elsevier, Paris.
221. Truţă, L. (2006), *Apa Clujului*, Compania de Apă Someş S.A., Editura Studia, Cluj-Napoca.
222. Turner, F.J. (1920), *The Frontier in American History*, Henry Holt & Co., New York.
223. Ţuţea, P. (1991), *Între Dumnezeu şi neamul meu*, Fundaţia Anastasia, Editura Arta Grafică, Bucureşti.
224. Ungureanu, A.; Ţurcănaşu, G. (2008), *Geografia aşezărilor umane*, Editura Performantica, Iaşi.
225. Vais, Dana (2009), *From House to „Residence". Peripheral Growth in Post-Socialist Cluj*, Studia Universitatis Babeş-Bolyai, Sociologia, LIV, 1.
226. Van den Berg, L.; Russo, A. (2004), *The Student City. Strategic Planning for Student Communities in EU Cities*, EURICUR Series, Ashgate Publishing Ltd., Aldershot.
227. Van den Berg, L. et al. (2006), *The Safe City. Safety and Urban Development in European Cities*, Ashgate Publishing Ltd., Aldershot.
228. Vaughn, Jacqueline (2009), *Waste Management: a reference handbook*, Contemporary World Series, ABC-CLIO, Inc., Santa Barbara.
229. Verdery, Katherine (1995), *Faith, Hope, and Caritas in the Land of the Pyramids: Romania, 1990 to 1994*, Comparative Studies in Society and History, Vol. 37, No. 4.
230. Vert, C. (2000), *Geografia populaţiei şi aşezărilor umane*, Universitatea de Vest, Timişoara, Facultatea de Chimie-Biologie-Geografie, Secţia Geografie, litografiat.
231. Vitoc, I. (2009), *Capitală Culturală Europeană în 2020: Cluj-Napoca*, în "Oraşul – revistă de cultură urbană", anul IV, nr. 13 (1/2009), Cluj-Napoca.
232. Vlas, Natalia (2008), *Globalizarea şi religia la începutul secolului XXI*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
233. Wahab, S.; Cooper, C.P. (2001), *Tourism in the Age of Globalisation*, Routledge, London.
234. Warf, B. (2006), *Encyclopedia of Human Geography*, Sage Publications, Thousand Oaks.

235. Waugh, D. (2000), *Geography. An Integrated Approach*, Third Edition, Nelson House, Walton-on-Thames, Surrey.
236. Weber, J.A.; Eliasson, J. (eds.) (2007), *Handbook of Military Administration*, CRC Press Taylor & Francis, Boca Raton.
237. Webster, D.; Muller, L. (2000), *Urban Competitiveness Assessment in Developing Country Urban Regions. The Road Forward*, Urban Group, IFUD, The World Bank, Washington DC.
238. Weichart, P.; Fassmann, H.; Hesina, W. (2005), *Zentralität und Raumentwicklungen*, OROK Schriftteureihe, Wien.
239. Wheeler, J.O.; Aoyama, Yuko; Warf, B. (2000), *Cities in the Telecommunications Age. The Fracturing of Geographies*, Routledge, London.
240. Williams, C.C. (1997), *Consumer Services and Economic Development*, Routledge, London.
241. Wilson, D.; Whiteman, A.; Tormin, Angela (2007), *Strategic Planning Guide for Municipal Solid Waste Management*, International Bank for Reconstruction and Development/World Bank, Washington DC.
242. Wober, K.W. (ed.) (2002), *City Tourism 2002. Proceedings of European Cities Tourism`s International Forum*, Springer-Verlag Wien.
243. Woodward, Rachel (2004), *Military Geographies*, Blackwell Publishing Ltd., Oxford.
244. Yigitcanlar, T. (2008), *Creative Urban Regions. Harnessing Urban Technologies to Support Knowledge City Initiatives*, Information Science Reference, London.
245. *** Documente din Fondul Primăriei Municipiului Cluj-Napoca, Arhivele Statului, filiala Cluj cu numerele: 7184/1858, 3382/1864, 2686/1865, 5922/1871, 4699/1871, 4614/1877, 3254/1878. 3013/1886, 8611/1891, 80/1895, 730/1895, 13.737/1895, 5156/1910.
246. *** (1972), *Mic dicţionar enciclopedic*, Editura Enciclopedică Română, Bucureşti.
247. *** (1975), *Dicţionarul explicativ al limbii române*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, Bucureşti.
248. *** (1978), *Dicţionar de filozofie*, Editura Politică, Bucureşti.
249. *** (1984), *Dicţionarul explicativ al limbii române*, Editura Academiei R.S.R., Bucureşti.
250. *** (1989), *Anuarul Institului de Istorie şi Arheologie din Cluj*, extras, XXIX, Universitatea din Cluj-Napoca.
251. *** (1994), *Acta Musei Porolissensis XVIII*, extras, Muzeul Naţional de Istorie şi Artă Zalău.
252. *** (1998), *Dicţionarul explicativ al limbii române*, Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan”, Editura Univers Enciclopedic, Bucureşti.
253. *** (1998), *PUG Municipiul Cluj-Napoca. Situaţia existentă,* Arhitext Intelsoft, Bucureşti.
254. *** (1998), *PUG Municipiul Cluj-Napoca. Propuneri de dezvoltare*, Arhitext Intelsoft, Bucureşti.
255. *** (1998), *University Research in Transition*, OECD, OECD Publishing, Paris.

256. *** Legea nr. 350 din 06.07.2001 (actualizată), privind amenajarea teritoriului şi urbanismul.
257. *** (2002), *Urban Crime Prevention. A Guide for Local Authorities*, Congress of Local and Regional Authorities of Europe, Council of Europe Publishing, Strasbourg.
258. *** (2003), *Water and Sanitation in the World's Cities*: *Local Actions for Global Goals*, United Nations Human Settlements Programme, Nairobi.
259. *** (2004), *Carta Naţională a Securităţii şi Apărării Naţionale*, Bucureşti.
260. *** (2006), *Urban sprawl in* Europe – *The Ignored Challenge*, EEA Report, No. 10/2006.
261. *** (2006), *Planning and Urban Design Standards*, American Planning Association, Wiley, Hoboken.
262. *** (2007), *Urban Trialogues*: *Co-productive Ways to Relate Visioning and Strategic Urban Projects*, ISOCARP Review 03, New Goff, Ghent.
263. *** (2007), *Strategia de transformare a Armatei Române*, Bucureşti.
264. *** (2008), *Monitorul Oficial al României*, Partea I, Nr. 98 bis.
265. *** (2009), *Anuarul statistic al Românei 2009*, Institutul Naţional de Statistică Bucureşti.
266. *** (2009), *Planul Judeţean de Gestionare a Deşeurilor*. *Judeţul Cluj*, Consiliul Judeţean Cluj, Compartimentul Mediu.
267. *** (2010), *Anuarul statistic al judeţului Cluj*, Ediţia 2010, Direcţia Regională de Statistică Cluj, Cluj-Napoca.
268. *** (2010), *Fişa localităţii Cluj-Napoca*, Direcţia Regională de Statistică Cluj, Cluj-Napoca.
269. *** (2010), *Studiu de fezabilitate – Sistem de Management Integrat al Deşeurilor în Judeţul Cluj*, Consorţiul Kocks GmbH-Enviroplan-EPEM-Romair Consulting Ltd., Bucureşti.
270. *** (2010), *Hotărâre privind exclusivitatea prestării serviciilor de salubrizare menajeră pe raza municipiului Cluj-Napoca de către SC Rosal Grup SRL, pe sectorul I şi, respectiv, Compania de Salubritate Brantner Vereş SA, pe sectorul II*, adoptată în şedinţa din 30 noiembrie 2010 a Consiliului Local al Municipiului Cluj-Napoca.
271. http://www.itu.int/ITU-D/ict/doi/index.html, accesat la 04.11.2009.
272. http://www.brookings.edu/articles/2000/summer_downtownredevelopment_glaeser.aspx, accesat la 12.11.2009.
273. http://www.defense.gov/, accesat la 04.12.2009.
274. http://gulzar05.blogspot.com/search/label/NGOs, accesat la 05.12.2009.
275. http://cj.politiaromana.ro/, accesat la 10.01.2010.
276. http://www.clujarm.ro, accesat la 10.01.2010.
277. http://www.igsu.ro/isuj_cj.htm, accesat la 10.01.2010.
278. http://www.cjcluj.ro/djpo-prezentare, accesat la 10.01.2010.
279. http://www.isjcj.ro, accesat la 20.01.2010.

280. http://www.isjcj.ro/htm/sitepr/index.htm, accesat la 20.01.2010.
281. http://cercetare.ubbcluj.ro/index.php?pagina=scdoctorale&sidecol=coldr, accesat la 03.02.2010.
282. http://www.ubbcluj.ro/ro/structura/unitati, accesat la 03.02.2010.
283. http://www.history-cluj.ro, accesat la 03.02.2010.
284. http://www.casomes.ro, accesat la 03.02.2010.
285. http://www.jandarmeriamobilacluj.ro, accesat la 05.02.2010.
286. http://www.smucluj.ro, accesat la 05.02.2010.
287. http://www.airportcluj.ro/, accesat la 13.02.2010.
288. http://www.webometrics.info/about_rank.html, accesat la 16.02.2010.
289. http://vecam.org/article724.html, accesat la 22.02.2010.
290. http://www.edrc.ro/projects.jsp?program_id=3&project_id=21, accesat la 12.03.2010.
291. http://ccd.ubbcluj.ro/biblioteca_ro.htm, accesat la 12.03.2010.
292. http://www.bjc.ro/new/index.php?biblioteca-in-cifre, accesat la 12.03.2010.
293. http://www.teatrulpuck.ro/loader1.html, accesat la 12.03.2010.
294. http://www.sajcluj.ro, accesta la 13.03.2010.
295. http://www.cascluj.ro, accesat la 13.03.2010.
296. http://web.media.mit.edu/~nicholas, accesat la 17.03.2010.
297. http://www.maltez.ro/branch-activity-ro.php?id=42&act=84, accesat la 18.03.2010.
298. http://www.rowater.ro/dasomes/Continut%20Site/Acasa/Despre%20Noi.aspx, accesat la 21.03.2010.
299. http://www.dsjcluj.ro/prezentare/prezentare-generala.php, accesat la 26.03.2010.
300. http://www.dreptonline.ro/dictionar_juridic/termen_juridic.php?cuvant=Institutie%20financiara%20nebancara, accesat la 06.04.2010.
301. http://www.businessdictionary.com/definition/development-bank.html, accesat la 06.04.2010.
302. http://www.bnro.ro/Registrele-BNR-717.aspx, accesat la 08.04.2010.
303. http://www.itrsvcluj.ro/, accesat la 12.04.2010.
304. http://www.metamute.org/?q=en/node/6317, accesat la 22.04.2010.
305. http://www.ancmrr.ro/index.php?id=33, accesat la 21.05.2010.
306. http://www.defense.gov/, accesat la 04.07.2010.
307. http://ro.wikipedia.org/wiki/Cluj-Napoca, accesat la 11.03.2011.